

1962/5622

BERETNING 1958

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

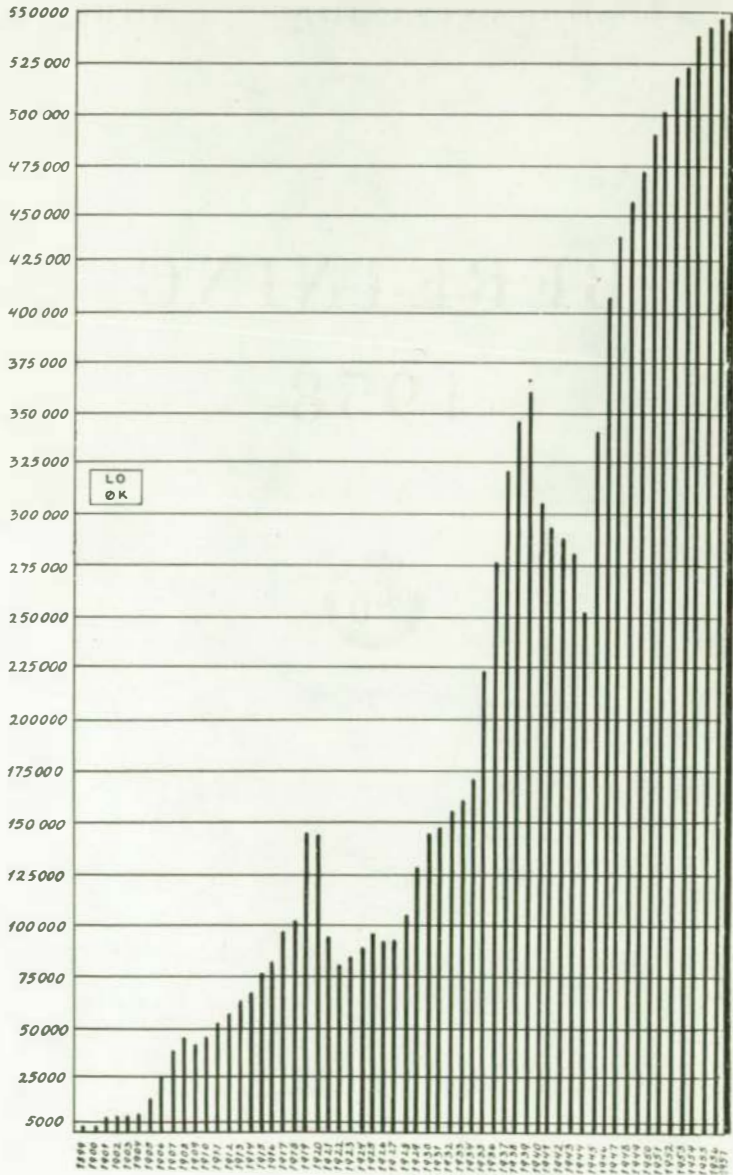
BERETNING

1958

AKTIETRYKKERIET — OSLO 1959

Landsorganisasjonens medlemstall 1899—1957.

REGISTER

Innledning	5
Sekretariatet	7
Representantskapet	8
Felles forbundsstyremøter	22
Tariffrådet	22
Representasjon	23
LO's distriktskontorer og samorganisasjoner	26
Avtalen om ferie bøker og feriemerker	27
Samarbeidsnemnda mellom LO og DNA	27
Samarbeidsutvalg mellom LO og NKL	28
Det faste utvalg mellom LO og NAF	28
Nordisk samarbeid	28
Voldgiftsnemnda for organisasjonstvister	29
Den kooperative tvistenemnd	32
Tvistenemnda for arbeiderforetak	39
Nye kontorlokaler	39
Monument for arbeiderbevegelsens pionérer	39
Økonomisk-statistisk oversikt for 1958	44
Generell oversikt	44
Produksjonsutviklingen	47
Utenriksøkonomi	52
Priser og levekostnader	54
Inntekter	57
Arbeidsmarkedet	62
Forbruk	64
Forsvarets bruk av varer og tjenester	65
Investering	66
Pengemessige og finansielle forhold	67
Tariffrevisjonen	75
Konrad Nordahls foredrag for Rikslønnsnemnda	132
Rikslønnsnemnda	163
Den Européiske Regionale Organisasjon (ERO) av Den frie faglige Internasjonale (FFI)	210

Det internasjonale arbeidsbyrå (ILO)	229
Den 41. arbeidskonferanse for sjøfartsspørsmål	229
Den 42. arbeidskonferanse	235
Regionalkonferanse i Europarådet i Strassburg	254
ILO's komité for den kjemiske industri	255
LO's økonomiske kontor	281
LO's juridiske kontor	283
LO's presse- og informasjonskontor	284
LO's rasjonaliseringskontor	285
LO's revisjonskontor	290
LO's kvinnenemnd	292
LO's komité for produksjonsøking	296
Landsrådet for produksjonsutvalg	299
Produksjonsutvalgene	300
Folkets Hus fond	302
Pensjonskassen	302
Landsorganisasjonens skole	303
Opplysningsarbeidet i fagorganisasjonen	305
Arbeiderbevegelsens arkiv	307
Statens Feriefond	309
Komitéer, utvalg, råd og styrer	310
Bransjerådene	317
Utdrag av beretningene for distriktskontorene og samorganisasjonene ..	319
Statistisk oversikt	333
Tabeller	337

Innledning.

Ved årsskiftet 1957/58 skrev vi innledningsvis i beretningen bl. a.:

«Selv om den økonomiske utvikling gjennom året må betegnes som meget god, gjør det seg ved årets slutt gjeldende endel tendenser som tyder på et noe strammere økonomisk klima. Den økonomiske situasjon ved årsskiftet må derfor karakteriseres som noe uklar og usikker.»

Disse antakelser har dessverre vist seg å holde stikk. Året 1958 har på det økonomiske området vært preget av større usikkerhet og et langt strammere «klima» enn ellers i etterkrigsårene. Industriproduksjonen har sunket betraktelig i forhold til foregående år, og den gunstige reallønnsutvikling som fant sted i 1956/57 er ikke bare stoppet opp, men viser en tilbakegang i forhold til 1957. Situasjonen på arbeidsmarkedet har på mange måter vært urovekkende, idet tallet av arbeidsløse har steget og er betydelig høyere ved dette årsskiftet enn ved forrige. Og det mest beklagelige er at det ikke bare er sesongarbeidsløshet, men at det har funnet sted endel innskrenkninger i arbeidslivet på forskjellige felter. Myndighetene har derfor måttet gå til ekstraordinære tiltak ved å bevilge om lag 110 millioner kroner for å møte de vansker som vil oppstå på arbeidsmarkedet utover vinteren. Hvordan utviklingen vil bli i 1959 er det vel ingen gitt å kunne si. Imidlertid synes det klart at det gjør seg en større optimisme gjeldende ved dette årsskiftet enn forrige når det gjelder den økonomiske aktivitet. Vi tror det er verd å peke på det hovedproblem vi står overfor nå, og det er etter hvert å skape en utvidelse av vårt arbeidsliv, i første rekke industrien. Dette bl. a. som følge av den rasjonaliseringsprosess som foregår og ikke minst av hensyn til å skaffe arbeidsplasser til de nye og langt større årskull av ungdom som i årene framover skal inn i arbeidslivet.

Det forhold at det i år måtte foretas reduksjon av subsidiene har også ført til ekstra vansker for fagorganisasjonen. Den reduksjon av subsidiene som er foretatt har ført med seg at levekostnadsindeksen har steget med over 5 poeng. I år har levekostnadsindeksen i alt steget om lag 9 poeng.

Det som i første rekke har satt sitt preg på Landsorganisasjonens arbeid i dette året har vært de store og omfattende tariffrevisjoner, nok de største vi har hatt hittil i løpet av 1 år. Praktisk talt alle lønnsavtaler innenfor hele nærings- og arbeidslivet, også for den statlige og kommunale sektor, har vært under revisjon. Når en da tar i betraktning den økonomiske usikkerhet som har vært til stede — nedgangen i industriproduksjonen og sysselsettingen, og dertil stigende kostnadsnivå — så har årets tariffrevisjon selvsagt ikke vært lett å gjennomføre.

Tariffrevisjonen med Norsk Arbeidsgiverforening ble gjennomført ved fellesoppgjøret av 3. mars. Alle forhold tatt i betraktning tror vi det var den eneste farbare vei. Det var nødvendig med en samlet realistisk vurdering både av de økonomiske muligheter og av sysselsettingssituasjonen. Vi peker i denne sammenheng på at det tross alt lyktes å komme til enighet om å nedsette arbeidstiden med 3 timer pr. uke fra 1. mars 1959 med full kompensasjon for alle tidlønnte og om lag $\frac{2}{3}$ kompensasjon for de akkordlønnte. Det lyktes også i prinsippet å komme til enighet om en pensjonsordning i tillegg til den offentlige alderstrygden. Videre fikk en gjennomført et lønnstillegg på 18 øre pr. time for de av våre medlemmer som tjener minst og ikke har noen lønnsgradning. Dette bidro til å rette opp endel av de største skjevheter i lønnsutviklingen.

Når det gjelder den indeksreguleringsbestemmelse som ble gjennomført i fellesforslaget, er det riktig som tidligere hevdet at det er den beste vi har hatt. Dette fordi den ikke knytter reguleringen til bestemte datoer, men er bevegelige, slik at regulering kan foretas når indekstallet viser tilstrekkelig stigning eller fall minst 6 måneder etter foregående regulering. At resultatet av indeksreguleringen (ca. $\frac{2}{3}$ lønnsforhøyelse) ikke ble tilfredsstillende for medlemmene, er en annen sak. Det har ikke sammenheng med reguleringsbestemmelsen, men med den ugunstige økonomiske situasjon som var da reguleringen skulle foretas. Det kan for øvrig i denne sammenheng pekes på at reguleringen denne gang ga omtrent nødvendig resultat som de tidligere indeksreguleringer som har vært foretatt i etterkrigsårene. Når det gjelder tariffrevisjonen og indeksreguleringen, viser vi for øvrig til særskilt avsnitt i beretningen hvor disse ting er behandlet utførlig.

Det er i dette året holdt 3 representantskapsmøter, 15. og 16. januar, 18. og 19. mai og 16. og 17. desember. Møtet 15. og 16. januar behandlet i første rekke tariffsituasjonen for 1958. Møtet 18. og 19. mai var det ordinære og behandlet bl. a. regnskap og beretning og dertil den faglige situasjon m. v. Møtet 16. og 17. desember var ekstraordinært og behandlet bl. a. den faglige situa-

sjon, Hovedavtalen mellom LO og NAF, ansettelse av revisjonssjef, lønnsystemer i industrien og foretok suppleringsvalg til sekretariatet.

Under ledelse av Komitéen for produksjonsøking har det også i dette året vært fortsatt med TWI-kurser med stor deltakelse. 6 instruktører har vært i virksomhet, og tallet på de som har deltatt i kursene er om lag 4000 fra hele landet. Vårt rasjonaliseringskontor har sammen med Arbeidernes Opplysningsforbund holdt en del større produktivitetskurs med tilsammen om lag 90 deltakere.

I dette året har det vært en liten stigning i medlemstallet i motsetning til i fjor, hvor det gikk ned i forhold til året før som følge av at Maskinistforbundet gikk ut av Landsorganisasjonen i 1957. Ved årsskiftet 1957/58 var medlemstallet 541 008. Ved året utgang var det 542 557, tilsammen en øking på 1549 medlemmer.

Når det gjelder det internasjonale og skandinaviske samarbeid, har det vært utmerket. Fra de nordiske landsorganisasjoners representant i styret, Eiler Jensen, likeså fra FFI's president, Arne Geijer, den svenske landsorganisasjon, har vi fått rapporter fra styremøtene. Den Européiske Regionale Organisasjon holdt regional konferanse (representantskapsmøte) i Bryssel 12.—14. mai 1958. P. Mentsen og Kjell Holler representerte LO. Konrad Nordahl ble gjenvalgt som nordisk representant i ERO's eksekutivkomité.

Sekretariatet for Den nordiske samarbeidskomité har i dette året vært i København. Det har vært holdt 2 møter i Samarbeidskomitéen, 9.—10. mai og 27.—29. september, og en faglig konferanse i Stockholm 7. oktober.

Sekretariatet.

har bestått av: Formann Konrad Nordahl, nestformann P. Mentsen, hovedkasserer Hans Hegg, 1. sekretær Alf Andersen, 2. sekretær Thorleif Andresen.

Øvrige medlemmer av sekretariatet: A. K. Lien, Norsk Arbeidsmandsforbund, Odin Rønbeck, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, Alfred Nilsen, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund, Marius Trana, Norsk Jernbaneforbund, Josef Larsson, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Karsten Torkildsen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, Arthur Karlsen, Norsk Kommuneforbund, Ingvald Haugen, Norsk Sjømannsforbund, Emil Torkildsen, Norsk Typografforbund, Kristine Amundsen, Norsk Bekledningsarbeiderforbund, Erling Frogner, Norsk Nærings- og Nyttelsesmiddelarbeiderforbund.

Varamenn til sekretariatet:

1. Kaare Pehrson, Norsk Papirindustriarbeiderforbund,
2. Klaus Kjelsrud, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund,
3. Olav Bruvik, Norsk Tekstilarbeiderforbund,
4. Kjønik Kjøniksen, Norsk Transportarbeiderforbund,
5. Bjarne Dahlberg, Norsk Baker- og Konditorforbund,
6. Fritz W. Hannestad, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer,
7. Andreas Torp, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund,
8. Eivind Strømmen, Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund,
9. Ingvald Hansen, Norsk Skotøyarbeiderforbund.

Ingvald Haugen, Norsk Sjømannsforbund, døde 20. juni 1958. Fra denne tid rykket Kaare Pehrson inn som fast medlem av sekretariatet. Klaus Kjelsrud, Olav Bruvik, Kjønik Kjøniksen og Bjarne Dahlberg rykket opp som henholdsvis 1., 2., 3. og 4. varammann.

Formannen i Funksjonærsambandet møter i sekretariatet med talerett.

Sekretariatet har holdt 43 møter.

Representantskapet.

Representantskapet har holdt 3 møter i året 1958.

Det første møte ble holdt 15. og 16. januar.

Her møtte følgende representanter fra forbund og samorganisasjoner:

Forbundenes representanter:

Arbeiderpartiets Presseforbund:

Per Haraldsson, Oslo.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer:

Fritz W. Hannestad, Oslo.

Norsk Arbeidsmandsforbund:

Walther Kristiansen, Oslo, Bernhard Reines, Finneid i Salten, Gudmund Sevik, Namskogan st., Henrik Damli, Løkken Verk, og Torleif Ørsal, Sunndalsøra.

Norsk Baker- og Konditorforbund:

Bjarne Dahlberg, Oslo.

Norsk Bekledningsarbeiderforbund:

Rudolf Eriksen, Oslo, Gunnar Nilsen, Oslo, Konrad Hjørnevik, Bergen, og Aslaug Olsen, Oslo.

Norsk Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbund:

Johan M. Bøe, Oslo.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund:

Arne Rønning, Oslo, Emil Reiersen, Oslo, Lars Jansen, Bergen, Bjarne Berg, Trondheim, og Oskar Skogly, Lillehammer.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund:

Johan Henriksen, Oslo, Bjarne Klafstad, Oslo.

Norsk Fengselstjenestemannsforbund:

Sverre Ofstad, Oslo.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund:

Hugo Lindahl, Oslo.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund:

Johan Moksnes, Oslo, Peder Birkeland, Oslo, Sigurd Vatnedal, Bergen, Ruth Svendsen, Porsgrunn, og Paul Arnseth, Hamar.

Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund:

Eivind Strømmen, Oslo, og Sigurd Johansen, Oslo.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund:

Elof Strand, Greåker, Kolbjørn Larsen, Horten, Ragnvald Andersen, Bergen, Einar Henriksen, Stavanger, og Anders Rogstad, Trondheim.

Norsk Jernbaneforbund:

O. Vollum, Oslo, Emil Edvardsen, Oslo, Karl Edvardsen, Bergen, T. Johansen, Trondheim, og Karsten Hansen, Oslo.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund:

Johs. P. Løkke, Notodden, Arne Thorvik, Ålvik i Hardanger, Håkon Bjordal, Høyanger, Harald E. Olsen, Agnes pr. Stavern, og Anker Nordtvedt, Oslo.

Norsk Kjøttindustriarbeiderforbund:

Helmer Karlsson, Oslo.

Norsk Kommuneforbund:

Karl Furuskjegg, Oslo, Ivar Andresen, Bryn, K. O. Madsen, Bergen, Leif Rinnan, Trondheim, og Anders Salvesen, Kristiansand S.

Lensmannsbetjentenes Landslag:

N. R. Mugaas, Oslo.

Norsk Litograf- og Kjemigrafforbund:

Arne Li, Oslo.

Norsk Lokomotivmannsforbund:

Mathias Heggstad, Oslo.

Norsk Losforbund:

Hjalmar Breiland, Bergen.

Norsk Murerforbund:

Lorang Kristiansen, Oslo.

Norsk Musikerforbund:

Rolf Gammleng, Oslo.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund:

Einar Strand, Oslo, Arne Barlie, Oslo, Sigvard Sjørnsen, Bergen, og H. Andreassen, Fredrikstad.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund:

Olav Bratlie, Oslo, Arne Forsberg, Sarpsborg, Arvid Nebell, Svelvik, J. Moe Larssen, Porsgrunn, og Thoralf Kildahl, Byafossen.

Norsk Politiforbund:

H. H. Bakkane, Oslo.

Postfolkenes Fellesforbund:

Hugo Larsen, Oslo, og Aksel O. Gunnerud, Oslo.

Norsk Sjømannsforbund:

Gunvald Hauge, Oslo, Bendik Øyan, Oslo, Gøsta Andersson, Sandefjord, Karl Oshaug, Stavanger, og Thor Sønsteby, Oslo.

Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund:

Axel Erichsen, Oslo.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund:

Hans Ruud, Oslo, Sv. Solbakken, Namdalen, Knut Nakken, Oslo, Arne Ovlien, Lierfoss, og Harald Børresen, Bybrua, Gjøvik.

Norsk Skotøyarbeiderforbund:

Ingvald Hansen, Oslo.

Norsk Stenindustriarbeiderforbund:

Walther Broe, Oslo.

Norsk Støperiarbeiderforbund:

Per Andersen, Oslo.

Norsk Tekstilarbeiderforbund:

Gulbrand Brauer, Oslo, Hjalmar Romslo, Ytre Arna, og Anna Nilsen, Oslo.

Norsk Telegraf- og Telefonforbund:

Tormod Halvorsen, Oslo, og Harald Fondevik, Oslo.

Norsk Tjenestemannslag:

Thv. Karlsen, Oslo, og Johan Karlsen, Trondheim.

Norsk Tobakkarbeiderforbund:

Kjell Jensen, Oslo.

Norsk Tolltjenestemannsforbund:

Jens Dahl, Oslo.

Norsk Transportarbeiderforbund:

Salamon Hansen, Bodø, Leif Bredland, Trondheim, Th. Einarsson, Stavanger, Aug. Crowo, Bergen, og Vilhelm Olsen, Oslo.

Norsk Treindustriarbeiderforbund:

Erik Eriksen, Oslo, og Einar Skarstein, Søfteland.

Norsk Typografforbund:

Reidar Langås, Oslo.

Norges Urmaker Svennforbund:

Tor Bratager, Oslo.

Samorganisasjonenes representanter:

Akerhus Fylke:

Sigvard Ask, Bærum.

Aust-Agder fylke:

Reidar Senum, Arendal.

Bergen og Fylkenes fagl. samorganisasjon:

Bernh. Berntsen, Bergen, B. Børretsen, Os pr. Bergen, og Matias
Osland, Høyanger.

Buskerud fagl. Samorganisasjon:

Nils Sandli, Drammen.

Finnmark Fylke:

Erling Jensen, Hammerfest.

Hedmark fagl. samorganisasjon:

Arnljot Jonstad, Hamar.

Møre og Romsdal fagl. samorganisasjon:

Anker Johannessen, Ålesund (syk).

Nordland fylke:

Arvid Nordtømme, Sulitjelma.

Oppland faglige samorganisasjon:

Martin Haugen, Gjøvik.

Oslo (fylke):

Halfdan Wigaard, Oslo.

Rogaland fylke:

Per Aase, Stavanger.

Telemark fagl. samorganisasjon:

Th. Hanæs, Skien.

Troms fylke:

Leon Johansen, Harstad.

Trøndelag fagl. samorganisasjon:

Arthur Granlund, Trondheim, og Odd Pettersen, Steinkjer.

Vest-Agder fylke:

Åge Bjorvand, Kristiansand S.

Vestfold fagl. samorganisasjon:

Arthur J. Olsen, Tønsberg.

Østfold fagl. samorganisasjon:

Oscar Lauritzen, Sarpsborg.

Fra sekretariatet:

Konrad Nordahl, P. Mentsen, Hans Hegg, Alf Andersen, A. K. Lien, Odin Rønbeck, Alfred Nilsen, Marius Trana, Josef Larsson, Karsten Torkildsen, Arthur Karlsen, Ingvald Haugen, Olaf Aske-land, Emil Torkildsen og Kristine Amundsen, alle Oslo.

Varamenn:

Thorleif Andresen (Andresen er varamann for de valte tillits-menn), Erling Frogner, Kaare Pehrsen, og Klaus Kjelsrud, alle Oslo.

Fra revisjonsutvalget:

Alf Michelsen, Oslo.

(Peder Birkeland er oppført under Norges Handels- og Kontor-funksjonærs Forbund og Halfdan Wigaard under Oslo fylke.)

Fra distriktskontorene:

LO's distriktskontor i Nordland:

Hans Nordahl Jensen.

LO's distriktskontor i Troms:

Alf Olsen, Tromsø.

LO's distriktskontor i Finnmark:

Aksel Olsen.

LO's distriktskontor, Sørlandet:

Severin Kristiansen.

(Repr. for distriktskontoret i Rogaland, Per Aase, er oppført under Rogaland fylke.)

Samarbeidskomitéen:

Einar Gerhardsen, Martin Tranmæl og Trygve Bratteli.

Funksjonærsambandet:

Sverre Bolstad.

LO's Ungdomsutvalg:

Anders Mørk.

LO's Kvinnenemnd:

Hilda Andersson.

Gjester:

Statsråd Ulrik Olsen, statsråd Gunnar Braathen, Ivar Viken og arbeiderattasjé Bruce Millen.

LO's administrasjon:

Jens Berg, Torjus Graver, Paul Engstad, Alfred Skar, Arne Kr. Meedby, Ragna Karlsen, Egil Ahlsen, Kåre Halden, Kjell Holler, Jon Rikvold, Harald Andersen og R. Røberg-Larsen.

Følgende dagsorden ble behandlet:

1. Tariffsituasjonen 1958.
2. Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund (Elektrisitetforsyningens forbund) — fastsettelse av organisasjonsområdet.
3. Suppleringsvalg til sekretariatet.

En viser for øvrig til protokoll fra møtet.

Det andre representantskapsmøte ble holdt 18. og 19. mai. Her møtte følgende representanter fra forbund og samorganisasjoner:

Forbundenes representanter:

Arbeiderpartiets Presseforbund:

Per Haraldsson, Oslo.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer:

Fritz W. Hannestad, Oslo.

Norsk Arbeidsmandsforbund:

Walther Kristiansen, Oslo, Bernhard Reines, Finneid i Salten, Gudmund Sevik, Namskogan st., Henrik Damli, Løkken Verk, og Torleif Ørsal, Sunndalsøra.

Norsk Baker- og Konditorforbund:

Bjarne Dahlberg, Oslo.

Norsk Bekledningsarbeiderforbund:

Rudolf Eriksen, Oslo, Gunnar Nilsen, Oslo, Konrad Hjørnevik, Bergen, og Aslaug Olsen, Oslo.

Norsk Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbund:

Johan M. Bøe, Oslo.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund:

Arne Rønning, Oslo, Emil Reiersen, Oslo, Lars Jansen, Bergen, Bjarne Berg, Trondheim, og Oskar Skogly, Lillehammer.
(De 2 sistnevnte hadde forfall 18. mai.)

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund:

Johan Henriksen, Oslo, og Bjarne Klafstad, Oslo.

Norsk Fengselstjenestemannsforbund:

Sverre Ofstad, Oslo.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund:

Hugo Lindahl, Oslo.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund:

Johan Moksnes, Oslo, Sverre Bolstad, Oslo, Sigurd Vatnedal, Bergen, Ruth Svendsen, Porsgrunn, og Paul Arnseth, Hamar.

Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund:

Eivind Strømmen, Oslo, og Sigurd Johansen, Oslo.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund:

Elof Strand, Greåker, Kolbjørn Larsen, Horten, Ragnvald Andersen, Bergen, Einar Henriksen, Stavanger, og Anders Rogstad, Trondheim.

Norsk Jernbaneforbund:

O. Vollum, Oslo, Emil Edvardsen, Oslo, Arne Olsen, Ski st.,
T. Johansen, Trondheim, og Karsten Hansen, Oslo.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund:

Johs. P. Løkke, Notodden, Arne Thorvik, Alvik i Hardanger,
Håkon Bjordal, Høyanger, Harald E. Olsen, Agnes pr. Stavern,
og Anker Nordtvedt, Oslo.

Norsk Kjøttindustriarbeiderforbund:

Helmer Karlsson, Oslo.

Norsk Kommuneforbund:

Karl Furuskjegg, Oslo, Ivar Andresen, Bryn, K. O. Madsen, Ber-
gen, Leif Rinnan, Trondheim, og Anders Salvesen, Kristiansand S.

Lensmannsbetjentenes Landslag:

N. R. Muggaas, Oslo.

Norsk Litograf- og Kjemigrafforbund:

Arne Li, Oslo.

Norsk Lokomotivmannsforbund:

Mathias Heggstad, Oslo.

Norsk Losforbund:

Hjalmar Breiland, Bergen. (Forfall.)

Norsk Murerforbund:

Lorang Kristiansen, Oslo.

Norsk Musikerforbund:

Rolf Gammleng, Oslo.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund:

Einar Strand, Oslo, Arne Barlie, Oslo, Sigvard Sjursen, Bergen,
og H. Andreassen, Fredrikstad.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund:

Olav Bratlie, Oslo, Arne Forsberg, Sarpsborg, Arvid Nebell, Svel-
vik, J. Moe Larssen, Porsgrunn, og Thoralf Kildahl, Byafossen.

Norsk Politiforbund:

H. H. Bakkane, Oslo. (Forfall.)

Postfolkenes Fellesforbund:

Ole Kirkbakk, Oslo, og Aksel O. Gubberud, Oslo.

Norsk Sjømannsforbund:

Gunvald Hauge, Oslo, Bendik Øyan, Oslo, Gøsta Andersson,
Sandefjord, Karl Oshaug, Stavanger, og Thor Sønsteby, Oslo.

Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund:

Axel Erichsen, Oslo.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund:

Hans Ruud, Oslo, Sv. Solbakken, Namdalen, Knut Nakken, Oslo,
Arne Ovlien, Lierfoss, og Harald Børresen, Bybrua, Gjøvik.

Norsk Skotøyarbeiderforbund:

Thorleiv Hansen, Fredrikstad.

Norsk Stenindustriarbeiderforbund:

Walther Broe, Oslo.

Norsk Støperiarbeiderforbund:

Per Andersen, Oslo.

Norsk Tekstilarbeiderforbund:

Gulbrand Brauer, Oslo, Hjalmar Romslo, Ytre Arna, og Anna Nilsen, Oslo.

Norsk Telegraf- og Telefonforbund:

Tormod Halvorsen, Oslo, og Harald Fondevik, Oslo.

Norsk Tjenestemannslag:

Thv. Karlsen, Oslo, og Olav Kirkedelen, Oslo.

Norsk Tobakkarbeiderforbund:

Kjell Jensen, Oslo.

Norsk Tolltjenestemannsforbund:

Jens Dahl, Oslo.

Norsk Transportarbeiderforbund:

Salamon Hansen, Bodø, Leif Bredland, Trondheim, Th. Einarsson, Stavanger, Aug. Crowo, Bergen, og Wilhelm Olsen, Oslo.

Norsk Treindustriarbeiderforbund:

Erik Eriksen, Oslo, og Einar Skarstein, Sjøfteland.

Norsk Typografforbund:

Reidar Langås, Oslo.

Norges Urmaker Svenneforbund:

Arne Evensen, Oslo.

Samorganisasjonenes representanter:

Akershus fylke:

Sigvard Ask, Bærum.

Aust-Agder fylke:

Reidar Senum, Arendal.

Bergen, Hordaland, Sogn og Fjordane fylker.

Ansgar Kristiansen, Bergen, Johannes Mehus, Dale i Bruvik, og Matias Osland, Høyanger.

Buskerud faglige samorganisasjon:

Nils Sandli, Drammen.

Finnmark fylke:

Erling Jensen, Hammerfest.

Hedmark faglige samorganisasjon:

Arnlot Johnstad, Hamar.

Møre og Romsdal faglige samorganisasjon:

Anker Johannessen, Ålesund:

Nordland fylke:

Nils Hillestad, Mo i Rana. (Forfall.)

Oppland faglige samorganisasjon:

Martin Haugen, Gjøvik.

Oslo (fylke):

Halfdan Wigaard, Oslo.

Rogaland fylke:

Per Aase, Stavanger.

Telemark faglige samorganisasjon:

Th. Hanæs, Skien. (Forfall.)

Troms fylke:

Leon Johansen, Harstad.

Trøndelag faglige samorganisasjon:

Arne Forseth, Trondheim, og Odd Pettersen, Steinkjer.

Vest-Agder fylke:

Åge Bjorvand, Kristiansand S.

Vestfold faglige samorganisasjon:

Arthur J. Olsen, Tønsberg.

Østfold faglige samorganisasjon:

Hans H. Bjerkholt, Sarpsborg.

Fra sekretariatet:

Konrad Nordahl, P. Mentsen, Hans Hegg, Alf Andersen, A. K. Lien, Odin Rønbeck, Alfred Nilsen, Marius Trana, Josef Larsson, Karsten Torkildsen, Arthur Karlsen, Ingvald Haugen, Emil Torkildsen, Kristine Amundsen og Erling Frogner, alle Oslo.

Varamenn:

Thorleif Andresen, (Andresen er varamann for de valte tillitsmenn), Kaare Pehrson, Klaus Kjelsrud, Olav Bruvik og Kjønik Kjøniksen, alle Oslo.

Fra revisjonsutvalget:

Alf Michelsen, Oslo.

(Peder Birkeland er oppført under Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund og Halfdan Wigaard under Oslo fylke.)

Fra distriktskontorene:

LO's distriktskontor i Nordland:

Hans Nordahl Jensen.

LO's distriktskontor i Troms:

Alf Olsen, Tromsø.

LO's distriktskontor i Finnmark:

Aksel Olsen.

LO's distriktskontor, Sørlandet:

Severin Kristiansen.

(Repr. for distriktskontoret i Rogaland, Per Aase, er oppført under Rogaland fylke.)

Samarbeidskomitéen:

Einar Gerhardsen, Martin Tranmæl og Trygve Bratteli.

Funksjonærsambandet:

Sverre Bolstad.

LO's ungdomsutvalg:

Anders Mørk.

LO's kvinnenemnd:

Hilda Andersson.

Gjester:

Statsråd Ulrik Olsen, Ivar Viken, AOF, arbeiderattasjée Bruce Millen.

LO's administrasjon:

Jens Berg, Stanley Tomter, Paul Engstad, Alfred Skar, Arne Kr. Meedby, Ragna Karlsen, Egil Ahlsen, Kåre Halden, Kjell Holler, Harald Andersen, Røberg-Larsen og Mirjam Nordahl.

Følgende dagsorden ble behandlet:

1. a) Godkjenning av dagsordenen og forretningsordenen.
b) Valg av dirigenter og sekretær.
2. Beretning for 1957.
3. Regnskap og revisjonsinnberetning for 1957.
4. Den faglige situasjon.
5. Hovedavtalen.
6. Pensjonskassen.
7. Spørsmål om regulativ for Landsorganisasjonens tillitsmenn.
8. Organisasjonssaker:
  - a) Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer — fastsettelse av organisasjonsområdet.
  - b) Opprettelse av distriktskontor i Oppland fylke, Hedmark fylke, Telemark og Vestfold fylker, Møre og Romsdal fylke.
9. Ansettelse av sekretær ved LO's distriktskontor i Bergen.

En viser for øvrig til protokoll fra møtet.

Det tredje representantskapsmøte ble holdt 16. og 17. desember. Her møtte følgende representanter fra forbund og samorganisasjoner:

Forbundenes representanter:

Arbeiderpartiets Presseforbund:

Per Haraldsson, Oslo.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer:

Fritz W. Hannestad, Oslo.

Norsk Arbeidsmandsforbund:

Walther Kristiansen, Oslo, Bernhard Reines, Finneid i Salten, M. J. Veiset, Kvernes, Henrik Damli, Løkken Verk, og Torleif Ørsal, Sunndalsøra.

Norsk Baker- og Konditorforbund:

Johan B. Magnussen, Oslo.

Norsk Bekledningsarbeiderforbund:

Rudolf Eriksen, Oslo, Gunnar Nilsen, Oslo, Konrad Hjørnevik, Bergen, og Aslaug Olsen, Oslo.

Norsk Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbund:

Johan M. Bøe, Oslo.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund:

Arne Rønning, Oslo, Erling Christensen, Oslo, Lars Jansen, Bergen, Bjarne Berg, Strinda, og Oskar Skogly, Lillehammer.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund:

Bjarne Klafstad, Oslo, og Erling Johansen, Oslo.

Norsk Fengselstjenetemannsforbund:

Sverre Ofstad, Oslo.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund:

Hugo Lindahl, Oslo.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund:

Johan Moksnes, Oslo, Peder Birkeland, Oslo, Sigurd Vatnedal, Bergen, Ruth Svendsen, Porsgrunn, og Ingolf Nilsen, Tromsø (forfall).

Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund:

Eivind Strømmen, Oslo, og Sigurd Johansen, Oslo.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund:

Elof Strand, Greåker, Kolbjørn Larsen, Horten, Ragnvald Andersen, Bergen, Leiv Hansen, Kristiansand S., og Anders Rogstad, Trondheim.

Norsk Jernbaneforbund:

O. Vøllum, Oslo, Emil Edvardsen, Oslo, Karl Edvardsen, Bergen, Thv. Johansen, Trondheim, og Arne Olsen, Ski st.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund:

Johs. P. Løkke, Notodden, Arne Thorvik, Ålvik i Hardanger, Håkon Bjordal, Høyanger, Harald E. Olsen, Agnes pr. Stavern, og Anker Nordtvedt, Oslo.

Norsk Kjøttindustriarbeiderforbund:

Finn Kvist, Oslo.

Norsk Kommuneforbund:

Viktor Jensen, Oslo, Ivar Andresen, Bryn, K. O. Madsen, Bergen,
Leif Rinnan, Trondheim, og John Torkildsen, Stavanger.

Lensmannsbetjentenes Landslag:

N. R. Mugaas, Oslo.

Norsk Litograf- og Kjemigrafteforbund:

Arne Li, Oslo.

Norsk Lokomotivmannsforbund:

Mathias Heggstad, Oslo.

Norsk Losforbund:

Hjalmar Breiland, Bergen.

Norsk Murerforbund:

Lorang Kristiansen, Oslo.

Norsk Musikerforbund:

Rolf Gammleng, Oslo.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund:

Einar Strand, Oslo, Arne Barlie, Oslo, Sigvard Sjursen, Bergen,
og Henry Antonissen, Sandefjord.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund:

Olav Bratlie, Oslo, Arne Forsberg, Sarpsborg, Arvid Nebell, Svel-
vik, J. Moe Larssen, Porsgrunn, og Thoralf Kildahl, Byafossen.

Norsk Politiforbund:

H. H. Bakkane.

Postfolkenes Fellesforbund:

Ole Kirkbakk, Oslo, og Aksel O. Gunnerud, Oslo.

Norsk Sjømannsforbund:

Thor Sønsteby, Oslo, Bendik Øyan, Oslo, Gøsta Andersson, Sande-
fjord, Karl Oshaug, Stavanger, og Asbjørn Aslaksen, Hammerfest.

Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund:

Axel Erichsen, Oslo.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund:

Hans Ruud, Oslo, Sv. Solbakken, Namdalen, Knut Nakken, Oslo,
Arne Ovlien, Lierfoss, og Harald Børresen, Bybrua, Gjøvik.

Norsk Skotøyarbeiderforbund:

Ingvald Hansen, Oslo.

Norsk Stenindustriarbeiderforbund:

Walther Broe, Oslo.

Norsk Støperiarbeiderforbund:

Per Andersen, Oslo.

Norsk Tekstilarbeiderforbund:

Gulbrand Brauer, Oslo, Hjalmar Romslo, Ytre Arna, og Anna Nilsen, Oslo.

Telefolkenes Fellesforbund:

Harald Fondevik, Oslo, og Tormod Halvorsen, Oslo.

Norsk Tjenestemannslag:

Thv. Karlsen, Oslo, og Johan Karlsen, Trondheim.

Norsk Tobakkarbeiderforbund:

Kjell Jensen, Oslo.

Norsk Tolltjenestemannsforbund:

Jens Dahl, Oslo.

Norsk Transportarbeiderforbund:

Salamon Hansen, Bodø, Leif Bredland, Trondheim, Th. Einarsom, Stavanger, Aug. Crowo, Bergen, og Wilhelm Olsen, Oslo.

Norsk Treindustriarbeiderforbund:

Erik Eriksen, Oslo, og Arne Fjellanger, Bergen.

Norsk Typografforbund:

Reidar Langås, Oslo.

Norges Urmaker Svenneforbund:

Arne Evensen, Lillestrøm.

Samorganisasjonenes og fylkenes representanter:

Akershus fylke:

Sigvard Ask, Bærum.

Aust-Agder fylke:

Reidar Senum, Arendal.

Bergen fylke:

Ansgar Kristiansen, Bergen.

Buskerud faglige samorganisasjon:

Nils Sandli, Drammen.

Finnmark fylke:

Erling Jensen, Hammerfest.

Hedmark faglige samorganisasjon:

Arnljot Johnstad, Hamar.

Hordaland fylke:

Johs. Mehus, Dale i Bruvik.

Møre og Romsdal faglige samorganisasjon:

Anker Johannessen, Ålesund.

Nordland fylke:

Arvid Nordtømme, Sulitjelma.

Oppland faglige samorganisasjon:

Martin Haugen, Gjøvik.

Oslo fylke:

Halfdan Wigaard, Oslo.

Rogaland fylke:

Per Aase, Stavanger.

Sogn og Fjordane fylke:

Mathias Osland, Høyanger.

Telemark faglige samorganisasjon:

Th. Hanæs, Skien.

Troms fylke:

Leon Johansen, Harstad.

Trøndelag faglige samorganisasjon:

Arne Forseth, Trondheim, og Odd Pettersen, Steinkjer.

Vest-Agder fylke:

Einar Johansen, Mandal.

Vestfold faglige samorganisasjon:

Arthur J. Olsen, Tønsberg.

Østfolk fylke:

Henry Karlsen, Sarpsborg.

Fra sekretariatet:

Konrad Nordahl, P. Mentsen, Hans Hegg, Alf Andersen, A. K. Lien, Odin Rønbeck, Alfred Nilsen (syk), Marius Trana, Josef Larsson, Karsten Torkildsen, Arthur Karlsen, Emil Torkildsen, Kristine Amundsen, Erling Frogner og Kaare Pehrson, alle Oslo.

Varamenn:

Thorleif Andresen (Andresen er varamann for de valte tillitsmenn), Klaus Kjelsrud, Olav Bruvik, Kjønik Kjøniksen og Bjarne Dahlberg (forfall).

Fra revisjonsutvalget:

Alf Michelsen, Oslo.

(Peder Birkeland er oppført under Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund og Halfdan Wigaard under Oslo fylke.)

Fra distriktskontorene:

LO's distriktskontor i Nordland:

Hans Nordahl Jensen, Bodø.

LO's distriktskontor i Troms:

Alf Olsen, Tromsø.

LO's distriktskontor i Finnmark:

Aksel Olsen, Kirkenes.

LO's distriktskontor, Sørlandet:

Severin Kristensen, Kristiansand S.

(Representanten for distriktskontoret i Rogaland, Per Aase, er oppført under Rogaland fylke.)

Samarbeidskomitéen:

Einar Gerhardsen, Martin Tranmæl og Trygve Bratteli.

Funksjonærsambandet:

Sverre Bolstad.

LO's kvinnenemnd:

Hilda Andersson.

Gjester:

Statsråd Gunnar Braathen, statsråd Andreas Cappelen og Ivar Viken, AOF.

LO's administrasjon:

Jens Berg, Paul Engstad, Ragna Karlsen, Alfred Skar, Kåre Halden, Kjell Holler, Jon Rikvold, Egil Ahlsen, Harald Andersen, Ragnar Røberg-Larsen, Kjell Lien, Mirjam Nordahl, Torjus Graver og Arne Kr. Meedby.

Følgende dagsorden ble behandlet:

1. Den faglige situasjon.
2. a) Hovedavtalen mellom Landsorganisasjonen og Norsk Arbeidsgiverforening.
b) Overenskomst mellom Landsorganisasjonen og Norsk Arbeidsgiverforening om produksjonsutvalg.
3. Ansettelse av revisjonssjef.
4. Ansettelse av sekretær ved distriktskontoret i Trondheim.
5. Suppleringsvalg til sekretariatet.
6. Lønnssystemer i industrien — rammeavtale om arbeidsvurdering.

En viser for øvrig til protokoll fra møtet.

Felles forbundsstyremøter.

Det er i året ikke holdt noen felles forbundsstyremøter.

Tariffrådet.

Det er i året holdt 3 møter i Tariffrådet. — 1. februar, 22. juli og 5. september — til drøftelse av årets tariffrevisjon.

For øvrig vises til avsnittet «Tariffrevisjonene».

Representasjon.

Landsorganisasjonen har vært representert på følgende forbunds-landsmøter:

Norges Urmaker Svenneforbund,

i Oslo 4. mai: Paul Engstad.

Norsk Murerforbund,

i Oslo 25.—28. mai: Konrad Nordahl.

Norsk Treindustriarbeiderforbund,

i Oslo 1.—5. juni: Alf Andersen.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund,

i Oslo 6.—11. juli: Thorleif Andresen.

Norsk Sjømannsforbund,

i Oslo 22.—27. september: Hans Hegg og Paul Engstad.

Norsk Kommuneforbund,

i Oslo 2.—6. november: P. Mentsen og Thorleif Andresen.

Norsk Tjenestemannslag,

i Oslo 8.—11. november: P. Mentsen og Thorleif Andresen.

Landsorganisasjonen har vært representert ved følgende innenlandske møter, jubiléer, konferanser m. v.

A/s Aktuell,

generalforsamling 24. mars: Jens Berg.

Arbeidernes Aktietrykkeri,

ordinær og ekstraordinær generalforsamling 12. mars: Jens Berg.

Arbeidernes Avholdslandslag,

landsmøte og 25 årsjubileum 16.—17. august: Ragna Karlsen.

Arbeidernes Landsbank A/S,

generalforsamling 8. februar: Konrad Nordahl.

Arbeidernes Opplysningsforbund,

årsmøte 11. november: Konrad Nordahl, P. Mentsen, Hans Hegg, Alf Andersen, Thorleif Andresen og Ragna Karlsen.

Arbeidernes Ungdomsfylking,

landsmøte 11.—13. mai: Fritz W. Hannestad.

Bergens Arbeiderforbund (Folkets Hus),

innvielsesfest av det gjenreiste Folkets Hus 20. desember: Konrad Nordahl.

De samv. fagforeninger — Folkets Hus,

årsmøte 9. juni: Hans Hegg.

Den norske Spaniakomité,

årsmøte 16. september: Jens Berg.

Dovrefjell Hotell A/S,

generalforsamling 10. juni: Jens Berg.

- Dugnad A/L, Byggeselskap,*
ekstraordinær generalforsamling 20. desember: Thorleif Andresen.
- Finnmark og Nord-Troms Fiskeindustri,*
generalforsamling 9. mai: Hans Hegg.
- Folkets Brevskole A/S,*
generalforsamling 28. april: Alf Andersen.
- Folk og Forsvar,*
årsmøte 18. februar: P. Mentsen, Thorleif Andresen og Jens Berg.
- FN-sambandet,*
årsmøte 27. mars: Alfred Skar, Bjarne Dahlberg, Ragnar Karlsen og Kåre Halden.
- Forbrukerrådet,*
årsmøte 14. november: Mirjam Nordahl, Jon Rikvold, Hilda Andersson, Marie Lindquist, Kristine Amundsen, Aslaug Olsen, Ingvald Hansen og Johan B. Magnussen.
- Foreningen Norden (Norsk forening for nordisk samarbeid),*
årsmøte 16. juni: Paul Engstad.
- Forsikringsselskapet Samvirke,*
ordinær generalforsamling 2. juni: Hans Hegg.
- Framfylkingen,*
landsmøte 11.—12. oktober: Paul Engstad.
- Funksjonærsambandet i Norge,*
representantskapsmøte 28. mai: P. Mentsen.
- Grünerløkka Folkets Hus,*
25-årsjubileum 11. oktober: Paul Engstad.
- Internasjonale Bygnings- og Trearbeiderunion (IBTU),*
konferanse for møbel og treindustri i Oslo 14.—16. mai: Th. Andresen.
- Internasjonal Union for Hotell- og Restaurantfaget,*
kongress i Oslo 13.—15. august: Konrad Nordahl.
- Kunst på Arbeidsplassen,*
årsmøte 27. februar: Jens Berg.
- Norges Handels- og Kontorfunksjonærers forbund,*
50-årsjubileum 13.—15. august: P. Mentsen.
- Norges Kooperative Landsforening (NKL),*
kongress i Trondheim 27.—29. august: Alfred Skar og Josef Larsson.
- Norges Trygdekasselag,*
landsmøte 25.—27. september: Kåre Halden og Kjell Holler.
- Norsk Arbeiderpresse A/S,*
generalforsamling 26. april: P. Mentsen.
- Norsk Arbeidersangerforbund,*
50-årsjubileum 26.—29. juni: Jens Berg.

- Norske Boligbyggelags Landsforbund (NBBL)*,
kongress 19.—20. september: Th. Andresen.
- Norsk Bonde- og Småbrukarlag*,
landsmøte i Trondheim 13.—14. juni: Arne Forseth.
- Norsk Folke Ferie, andelsselskapet*,
årsmøte 10. juni: Jens Berg.
- Norsk Folke Ferie — ferie- og fritidsorganisasjonen*,
årsmøte 10. juni: Jens Berg.
- Norsk Leieboersamband*,
landsmøte 15. mai: Hans Hegg.
- Norsk Sjømannsforbunds Osloavdeling*,
50-årsjubileum 14. februar: Konrad Nordahl.
- Norsk Støperiarbeiderforbund*,
60-årsjubileum 1. oktober: Hans Hegg.
- Ringsaker fagl. fellesutvalg*,
40-årsjubileum 6. desember i Moelv: Kjell Lien.
- Skotøyarbeidernes Forening i Oslo*,
75-årsjubileum 7. oktober: Bjarne Dahlberg.
- Smed- og Jernvarearbeidernes Forening, Oslo*,
75-årsjubileum 12. oktober: Paul Engstad.
- Tiden Norsk Forlag*,
årsmøte 12. juni: Jens Berg.
- Varehuset «Vi» A/L, Bergen*,
årsmøte 22. april: Ansgar Kristiansen, Bergen og fylkenes faglige
samorganisasjoner.
- Vern og Velferd*,
representantskapsmøte 29. og 30. mai: Ragna Karlsen.

Dessuten har Landsorganisasjonen, forbundene, samorganisasjo-
nene og fagforeningene vært representert på følgende kontakt-
konferanser: (Folk og Forsvar).

1. Hadeland Turisthotell 25.—26. januar: «Sivilforsvaret».
2. Horten 8.—9. mars 1958: «Forsvarsutgiftene og vår økonomiske
bæreevne».
3. Storlien 27.—30. januar (Sverige), Jens Berg.
4. Kristiansand S. 26.—27. april: «Vårt totalforsvar».
5. Bodø 4.—5. oktober: «Vårt sivilforsvar».
6. Trondheim 11.—12. oktober: «Vårt totalforsvar».
7. Bergen 25.—26. oktober: «Vårt totalforsvar».
8. Stavanger 29.—30. november: «Vårt totalforsvar».

Landsorganisasjonen har vært representert ved følgende møter og jubiléer i utlandet:

- De samvirkende fagforbund i Danmark (DanskLO),*
60-årsjubileum 4. januar i København: Konrad Nordahl.
- ERO's regionalkonferanse,*
i Bryssel 12.—14. mai: P. Mentsen og Kjell Holler.
- Europarådet — regionalkonferanse,*
i Strassbourg 1.—13. desember: «Det europeiske og sosiale charter», Arne Kr. Meedby og Thorleif Andersen.
- ILO's arbeidskonferanse 1958,*
i Genève 4. juni og flg. dager: Th. Andresen, Arne Kr. Meedby og Mirjam Nordahl.
- ILO's industrikonferanse (Kjemisk industri),*
i Genève 10.—12. februar: Karsten Torkildsen og Anker Nordvedt.
- Landsorganisationen i Sverige,*
60-årsjubileum i Stockholm 9. august: Konrad Nordahl.
- Nordisk faglige samarbeidskomité,*
møte i København 25.—27. september: P. Mentsen, Alf Andersen, Josef Larsson, Kjell Holler og Alfred Skar.
- Nordisk Samarbeidskomité,*
møte i København 28.—29. september: P. Mentsen, Alf Andersen, Kjell Holler, og Alfred Skar.

LO's distriktskontorer og samorganisasjoner.

I medhold av kongressens vedtak i 1953 er Østfold faglige Samorganisasjon oppløst fra 1. mars 1958. Fra samme dato er opprettet et Samorganisasjonenes fellesutvalg for Østfold med sete i Sarpsborg.

Arbeidet med omleggingen av de øvrige samorganisasjoner til distriktskontorer har pågått i det forløpne år. For Bergen og Fylkenes faglige Samorganisasjon og Trøndelag faglige Samorganisasjon vil det bli opprettet distriktskontorer fra 1. januar 1959.

For de øvrige samorganisasjoners vedkommende vil omlegging finnes sted i løpet av 1959.

Ved årets utgang er det opprettet distriktskontorer på følgende steder: Kirkenes, Tromsø, Bodø, Stavanger og Kristiansand S.

Avtalen om feriebooker og feriemerker.

I 1948 ble det sluttet en avtale mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen angående tariffavtalens feriebestemmelser, feriebooker og feriemerker. Denne avtale er prolongert hvert år senere.

I Sekretariatets møte den 22. september ble avtalen prolongert til 15. mai 1959.

Samarbeidsnemnda mellom LO og DNA.

Samarbeidsnemnda har i 1958 bestått av:

Fra Det norske Arbeiderparti: Einar Gerhardsen, Trygve Bratteli og Martin Tranmæl, med Olav Larssen og Håkon Lie som varamenn.

Fra Landsorganisasjonen: Konrad Nordahl, P. Mentsen og Josef Larsson.

Samarbeidsnemnda har holdt 6 møter og behandlet en rekke saker, hvorav kan nevnes:

Innstilling fra Penge- og Bankkomitéen av 1950 — Automatisering og andre teknologiske framskritt — Utviklingen innenfor arbeiderbevegelsen i Finland — Forbrukerutvalget i Oslo — Sekretærordningen for Asker og Bærum — Oskar Torps minnefond — Arbeiderbladet og Aktietrykkeriet A/S — Den nordiske Samarbeidskomitéens møte i København — Nordisk tollunion — Nygaardsvoldheimen — Den sosialistiske internasjonale — UNESCO's reisestipendiater — Sosialistisk vanførelag — Statsarbeidertrygden — Diverse spørsmål vedrørende Tolldirektoratet og Norsk Tolltjenestemannsforbund.

Samarbeidsnemnda har arrangert følgende informasjonsmøter mellom representanter fra Regjeringen, DNA's sentralstyre, Landsorganisasjonens sekretariat og fastlønte tillitsmenn i forbundene:

4. mars, hvor statsråd Trygve Bratteli redegjorde for statsbudsjettet.

22. oktober, hvor Thorleif Andresen og Bjartmar Gjerde redegjorde for det politiske og faglige arbeid blant ungdommen.

5. november, hvor statsminister Einar Gerhardsen orienterte om lønns- og prisutviklingen.

13. november, hvor ekspedisjonssjef Odd Gøthe ga en redegjørelse om produksjonsproblemet i samband med arbeidstidsforkortelsen.

3. desember, hvor Martin Tranmæl redegjorde om det kollektive medlemskap.

Samarbeidsutvalget mellom LO og NKL.

Det ble i året ikke holdt noe regulært møte i Samarbeidsutvalget. Det henger sammen med at en i Landsorganisasjonen var sterkt opptatt med tariffrevisjonen — fellesoppgjøret — i første halvår. Utover ettersommeren og høsten var en på samme vis opptatt med lønnsnemndbehandlingene m. v.

I NKL var det kongress på ettersommeren, og bl. a. omlegging av organisasjonsformen og en del personskifte i ledelsen.

I hele året ble det imidlertid holdt kontakt gjennom de spesielle kontaktmenn på begge sider, og på det lokale planet foregikk samarbeidet etter de retningslinjer som tidligere er trukket opp.

Det faste utvalg mellom LO og NAF.

Det faste utvalg har i året bestått av:

Fra Norsk Arbeidsgiverforening: Direktør A. P. Østberg, direktør Trygve Kleppe, h.r.advokat K. Meinich-Olsen, direktør Ansgar Eriksen, direktør C. H. Thrap-Meyer og murmester Oscar Pedersen.

Fra Landsorganisasjonen: Konrad Nordahl, P. Mentsen, Josef Larsson, Karsten Torkildsen og Odin Rønbeck.

Utvalget har ikke holdt noe møte i året som gikk, idet det ikke har foreligget noen saker til drøftelse.

Derimot har en komité, nedsatt av Det faste utvalg, til å behandle diverse laste- og lossespørsmål i Bergen, vært i arbeid med utredning av denne sak.

Nordisk samarbeid.

Danmark hadde i 1958 sekretariatet for Den nordiske Samarbeidskomité. Det ble i året holdt to faglige konferanser og et møte i Den nordiske Samarbeidskomité.

Nordisk faglig konferanse ble holdt i København i dagene 9.—10. mai. Fra Landsorganisasjonen i Norge møtte Konrad Nordahl, P. Mentsen, Josef Larsson og Alfred Skar.

Det ble gitt rapporter om den faglige situasjon i de enkelte land, og redegjort for det kommende møte i ILO, FFI's arbeid med Det internasjonale Solidaritetsfond og andre saker i forbindelse med FFI og ERO.

Nordisk faglig konferanse ble videre holdt i København 27. september. Fra Landsorganisasjonen i Norge møtte P. Mentsen, Alf Andersen, Josef Larsson, Kjell Holler og Alfred Skar.

Det ble gjort greie for den faglige situasjon i de enkelte land, bl. a. sysselsettingsproblemene og problemer i forbindelse med forkortelse av arbeidstiden. Videre ble det gjort greie for arbeidet med revisjon av FFI's vedtekter. Konferansen vedtok å sende en protest til den sovjetrussiske landsorganisasjon angående deporteringene fra Ungarn. Dette telegram kom senere i retur som nektet mottatt.

Den 7. oktober kom representanter for landsorganisasjonene i Danmark, Sverige og Norge sammen til en konferanse i Stockholm for å drøfte denne sak. Det ble her enighet om å oversende den til FFI med henstilling om eventuelt gjennom ILO å søke å bevege Sovjet-Unionen til å respektere den konvensjon som ble vedtatt i 1957 om forbud mot tvangsarbeid og tvangsarbeidsleire.

Den nordiske Samarbeidskomité holdt møte i København i dagene 28. og 29. september. Fra Landsorganisasjonen i Norge deltok de foran nevnte.

Møtet behandlet i første rekke problemene i forbindelse med nordisk og européisk økonomisk samarbeid. I det kommuniké som ble sendt ut het det at det på møtet var enighet om fortsatt å gjøre en energisk innsats for å nå fram til opprettelse av et frihandelsområde på et tilfredsstillende grunnlag, hvor Norden samlet i en tollunion kan tre inn.

Voldgiftsnemnda for organisasjonstvister.

Voldgiftsnemnda har i 1958 behandlet følgende saker:

I.

Organisasjonsforholdet ved Norsk Akkumulator Co. A/S, Horten:

Den 21. januar hadde Voldgiftsnemnda for organisasjonstvister møte i sekretariatsalen.

Til stede:

Arne Kr. Meedby, Olaf Askeland, Bjarne Dahlberg og Olav Bruvik.

Dessuten møtte sekretær Alf Andersen i Landsorganisasjonen.

De forbund som tvisten gjaldt møtte ved:

1. Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: Haakon Thesen og Leif Skau.
2. Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: Enger og Østhaug.
3. Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund: Johansen og Knut Moskvil.

Slutning:

1. Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund skal organisere arbeiderne ved Norsk Akkumulator Co. A/S, Horten.
2. Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund plikter å medvirke til at de arbeidere ved bedriften som står tilsluttet dette forbund, overfører sitt medlemskap til Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

II.

Organisasjonsforholdene ved rutebilselskapet «Brubuss», Fredrikstad.

Møte i Landsorganisasjonens voldgiftsnemnd den 18. september til behandling av organisasjonstvist mellom Norsk Kommuneforbund og Norsk Transportarbeiderforbund.

Til stede:

Arne Kr. Meedby, Josef Larsson, Kaare Pehrson, Olav Bruvik og Erling Frogner.

Fra Landsorganisasjonens administrasjon: Paul Engstad.

Fra Norsk Kommuneforbund: Fru Karen Marie Sohlie.

Fra Norsk Transportarbeiderforbund: Einar Aasen.

Twisten gjaldt spørsmålet om organisasjonsforholdene ved et nydannet rutebilselskap i Fredrikstad-området (kalt «Brubuss»), som med virkning fra 1. august 1958 har overtatt all rutebiltrafikk på østsiden av Glomma.

Slutning:

Norsk Transportarbeiderforbund skal organisere personalet ved «Brubuss», Fredrikstad.

III.

Organisasjonsforholdene ved Bakelittfabrikken A/S, Oslo.

Møte i Landsorganisasjonens voldgiftsnemnd den 14. oktober i organisasjonstvist mellom Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund og Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.

Til stede:

Arne Kr. Meedby, Odin Rønbeck, Marius Trana, Kaare Pehrson og Bjarne Dahlberg.

Fra Landsorganisasjonens administrasjon: Paul Engstad.

Fra Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: Arthur Arnesen, og Knut Moen.

Fra Norsk Industriarbeiderforbund: Sverre Enger, Gunnar Torp og Alf Kraabøl.

Slutning:

1. Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund skal organisere arbeiderne i Cipax-avdelingen ved Bakelittfabrikken A/S på Grorud. Avdelingen beskjeftiger i dag 9 arbeidere.
2. Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund skal organisere de arbeidere ved Bakelittfabrikken avdelinger på Kalbakken (Grorud) og i Aurskog, som er beskjeftiget med produksjon av patroner.

IV.

Organisasjonsområdet mellom Norsk Telgraf- og Telefonforbund og Telegrafmennenes Landsforbund.

Møte den 18. og 20. oktober i Landsorganisasjonens voldgiftsnemnd.

Til stede:

Arne Kr. Meedby, Josef Larsson, Odin Rønbeck, Karsten Torkildsen og Kaare Pehrson.

Fra Landsorganisasjonens administrasjon: Sekretær Th. Andresen.

Fra Norsk Telegraf- og Telefonforbund: Harald Fondevik, Else Ørbæk og Kaare Andersen.

Fra Telegrafmennenes Landsforbund: Arne Strøm og Tormod Halvorsen.

Slutning:

1. I NTTF organiseres alle tarifflønte (inkl. de som er ansatt i private telefonselskaper) bud- og betjentgruppen, montørgruppen, med håndverkere og verkstedpersonale, samt stasjonsholdspersonalet.
2. I TMLF organiseres tjenestemenn og regulære reserver i telegrafekspedisjonen og i radiotjenesten, tjenestemenn som har høyere telegrafkurs eller tilsvarende utdannelse, samt administrasjonspersonalet.
3. Det øvrige personale organiseres i Fellesforbundet gjennom den avdeling/kretsforening der det er hensiktsmessig eller hvor vedkommende selv ønsker medlemskap.

V.

Organisasjonsforholdet med møbel- og trevarefabrikker.

Møte i Landsorganisasjonens voldgiftsnemnd den 18. november til behandling av organisasjonstvist mellom Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund og Norsk Treindustriarbeiderforbund.

Til stede:

Arne Kr. Meedby, Josef Larsson, Karsten Torkildsen, Kaare Pehrson og Bjarne Dahlberg.

Fra Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: Kr. Nilsen og Johan Øien.
 Fra Norsk Treindustriarbeiderforbund: Erik Eriksen og Olaf Axelsen.
 Fra Landsorganisasjonens administrasjon: Paul Engstad.
 Twisten gjelder organisasjonsforholdene ved 5 bedrifter.

Slutning:

1. Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund skal organisere arbeiderne ved Toft Interiør.
2. Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund skal organisere arbeiderne ved Tyrstrand Trevarefabrikk.
3. Norsk Treindustriarbeiderforbund skal organisere arbeiderne ved Modum Trevarefabrikk.
4. Norsk Treindustriarbeiderforbund skal organisere arbeiderne ved Brødrene Lilleruds Møbel- og Trevarefabrikk.
5. Organisasjonsspørsmålet for arbeiderne ved A/S Jevnaker Bruk Trevarefabrikk utsettes til senere behandling.

VI.

Organisasjonsforholdet ved Moelven Bruk A/S.

Møte i Landsorganisasjonens voldgiftsnemnd den 21. november til behandling av organisasjonstvist mellom Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund og Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund når det gjelder Moelven Bruk A/S.

Til stede:

Arne Kr. Meedby, Karsten Torkildsen, Kaare Pehrson og Olav Bruvik.
 Fra Landsorganisasjonens administrasjon: Alf Andersen og Paul Engstad.
 Fra Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: Kr. Nilsen og John Øien.
 Fra Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: Rolf Olsen og Magne Antonsen.

Slutning:

De arbeidere som er beskjeftiget ved husavdelingen ved A/S Moelven Bruk (i dag ca. 80 mann) skal stå tilsluttet Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund.

Den kooperative tvistenemnd.

Den kooperative nemnd for rettsvister har i 1958 ikke behandlet noen saker.

Den kooperative nemnd for interessetvister har i 1958 behandlet to saker. Det foreligger følgende protokoll fra Tvistenemnda:

«Tvistenemndas møteprotokoll i sak nr. 1/1958:

Den koop. Tarifforening og de tilsluttede bedrifter

og

Norsk Baker- og Konditorforbund og dets stedlige avdelinger angående tariffrevisjonen 1958.

Ar 1958 den 5. juni holdt Tvistenemnda møte på advokat Einar Sundes kontor:

Tvistenemndas medlemmer er:

Høyesterettsadvokat Einar Sunde, formann.
Jens Berg, oppnevnt av Landsorganisasjonen.
Johan B. Magnussen, oppnevnt av forbundet.
P. Spøiland oppnevnt av DKT.
P. Skjervagen, oppnevnt av NKL.

Til stede for partene:

For Forbundet: Bjarne Dahlberg.
For DKT: A. Fjeldsaa og Magne Bølviken.

Partenes representanter redegjorde for saken og framla sine påstander. Tvisten ble deretter opptatt til avgjørelse og Tvistenemnda påbegynte behandlingen av saken.

Den 9. juni 1958 fortsatte Tvistenemnda behandlingen av saken og avsa slik

Kjennelse:

Landsoverenskomsten av 21. juni 1956 mellom Den koop. Tarifforening og Norsk Baker- og Konditorforbund ble sagt opp av forbundet til utløp 30. april 1958. Partsforhandlinger ble holdt den 27. og 29. mars, men da enighet ikke ble oppnådd brakte forbundet tvisten inn for Tvistenemnda ved skrivelse av 23. april.

Forbundet har nedlagt slik

Påstand:

Den oppsagte overenskomst prolongeres til 30. april 1961 med følgende endringer og tilførsler:

1. De arbeidere som omfattes av avtalen gis tillegg til sin personlige lønn med kr. 8.64 pr. uke.
Lønnssatsene i Del III § 2 heves med kr. 8.64.
2. Overenskomstens avsnitt protokolltilførsel pkt. 1 tilføyes:
«Det skal i tariffperioden være adgang til å ta opp spørsmålet om innføring av nytt lønssystem basert på akkord- eller produksjonspremie, med sikte på å skape større produksjonseffekt som skal gi arbeiderne større lønnsandel.»

3. § 9 avsnitt Merknad pkt. 2 utgår og erstattes med:

«Arbeidere i bakeri og konditori skal ha spesielle arbeidssko som bekostes av bedriften.

Denne bestemmelse blir først effektiv når partene har utarbeidet regler for skotøyets utlevering og benyttelse.»

4. Overenskomstens ikrafttreden og indeksreguleringsbestemmelser, samt bestemmelse om innføring av bedriftspensjonering skal være som i den generelle avtale mellom NAF og LO. Det samme gjelder også forkortelse av normalarbeidsdagen og lønnskompensasjon herfor. Gjennomføring av arbeidstidsforkortelsen skal skje på samme måte som måtte bli avtalt mellom forbundet og Haandverkernes Arbeidsgiverforening.

Tarifforeningen har nedlagt slik

Påstand:

Den tidligere overenskomst prolangeres med følgende endringer og tilføyer:

§ 1.

Arbeidstiden.

Tilføyes som siste ledd:

Disse bestemmelser gjelder ikke bakermester (mestersvenn) på hvis håndverksbrev bedriften driver sin næring.

§ 2.

Lønnsbestemmelser.

1. Som grunnlag for arbeidslønnen fastsettes for svenner en minstelønn pr. uke. a) Nyutlærte svenner kr. 175.00. b) Etter 1 års praksis kr. 185.00. For øvrig som før. Merknad til pkt. 2 bortfaller.
3. Minstelønnsbestemmelser for hjelpetropp: For enkelte dager i uken kr 36.00 pr. dag. For hel uke kr. 194.00 pr. uke.
5. Overtidsarbeid som før med tilføyelse av følgende *merknad*: Bakermester (mestersvenn) som nevnt i § 1 siste ledd har krav på overtidsbetaling med samme tilleggsprosjenter for det arbeid han måtte utføre utover den med bedriften avtalte arbeidstid.

§ 14.

Overenskomsten trer i kraft 1. april 1958 og gjelder til 30. april 1961 og videre 1 år ad gangen hvis den ikke av en av partene skriftlig sies opp med 2 måneders varsel.

Del III.

§ 2.

Lønninger.

Sjåførere over 19 år kr. 192.64 pr. uke. Etter 1 år kr. 204.64 pr. uke. Etter 5 år, hvorav 4 år i bedriften, kr. 212.64 pr. uke. 2. avsnitt bortfaller. For øvrig som før.

Protokolltilførsler: Pkt. 3 bortfaller.

Nytt pkt. 3: Den kvinnelige lagerarbeider ved Samvirkebakeriet Grong lønnes med kr. 153.64 pr. uke.

Tidligere pkt. 4, 5 og 6 bortfaller.

Nytt pkt. 4: Det vedtatte oppgjør av 3. mars 1958 mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge gjøres gjeldende.

Partene er enige om at fellesoppgjøret mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen for tariffrevisjonen 1958 skal legges til grunn for revisjon av bakeroverenskomsten, men det er uenighet om følgende punkter:

1. Lønnstillegget.

Fellesoppgjøret bestemmer i pkt. C, I, at alle normallønnssetser for voksne mannlige arbeidstakere forhøyes med 18 øre pr. time eller kr. 8.64 pr. uke, dog ikke utover kr. 4.50 pr. time eller kr. 216.00 pr. uke. For minstelønnsfagene har pkt. C, II, tilsvarende bestemmelse når arbeidstakernes fortjeneste ligger under kr. 216.00 pr. uke. Forbundet mener at «taket» kr. 216.00 pr. uke må sløyfes ved denne tariffrevisjon, fordi de bakeri-bedrifter som står tilsluttet Tarifforeningen praktisk talt ikke har gitt noe lønnstillegg i tariffperioden 1956—1958. På grunn av prisstigningen har derfor disse lønnstakere fått sin reallønn senket og har et rimelig krav på kompensasjon herfor.

Tarifforeningen kan ikke godta et lønnskrav som går utover fellesoppgjørets ramme. Lønningene i kooperative bakerier ligger etter den oversikt Tarifforeningen har gunstigere an, eller i hvert fall på høyde med lønningene i private bakerier som det er naturlig å sammenlikne med.

2. Arbeidssko.

I overenskomstens § 9. Merknad, pkt. 2, heter det:

«Partene er enige i om i fellesskap å søke utarbeidet hensiktsmessig skotype som kan anbefales innført i bakeri og konditori.»

Forbundet opplyser at i henhold til denne bestemmelse har partene i tariffperioden fått utarbeidet og prøvet en skotype som må ansees som hensiktsmessig. Etter forbundets mening bør da tiden være inne til å løse denne reform som nevnte tariffbestemmelse har tilskikt. Omkostningene vil være minimale. Om det til eksempel tilkjennes hver arbeider et par sko pr. år, vil dette bety en utgift for bedriftene som svarer snaut til 2 øre pr. time pr. arbeider. Arbeiderne har, som rimelig kan være, oppfattet overenskomstens bestemmelser som et løfte, som i dette tariffoppgjør ville bli innfridd.

Tarifforeningen kan ikke gå med på at det også ved denne tariffrevisjon skal stilles særkrav overfor kooperasjonen ved at arbeiderne skal ytes fritt skotøy. Også dette krav går utover fellesoppgjøret.

3. Arbeidstiden i bakeriene før kl. 6.00 morgen.

I overenskomstens § 1 er bestemt at arbeidstiden for arbeidere i bakerier og konditorier skal være som bestemt i midlertidig lov av 4. juni 1918 om arbeidstiden i bakerier, som inneholder forbud mot å begynne arbeidet før kl. 6.00 morgen. Om forståelsen av denne forskrift er det tvist mellom partene. Tarifforeningen hevder at bestemmelsen ikke gjelder bakermester (mestersvenn) på hvis håndverksbrev bedriften driver sin næring.

Dette bestrides av forbundet, som hevder at disse folk er beskjeftiget i de kooperative bakerier i alt vesentlig på samme måte som svennene idet de gjennom hele arbeidstiden deltar i det daglige arbeid. Tvisten ble i 1953 brakt inn for Rettsnemnden, som ga forbundet medhold ved slik domslutning:

«Arbeidstidsbestemmelsene i § 1 i den gjeldende tariffavtale mellom Den koop. Tarifforening med tilsluttede bedrifter og Norsk Baker- og Konditorforbund er til hinder for at den bakermester som i vesentlig grad i arbeids-

tiden deltar i det manuelle arbeid, begynner arbeidet før kl. 6.00 morgen, og denne hindring gjelder selv om hans håndverksbrev etter reglene i håndverkslovens § 8, annet ledd, er grunnlaget for den bakerinæring bedriften driver.»

Tarifforeningen hevder at denne avgjørelse stiller de kooperative bakerier i en særklasse når det gjelder arbeidstidsbestemmelsene i overenskomsten og at bestemmelsene virker direkte konkurransehemmende. Private bakerier har adgang til å begynne arbeidet slik at brødvarene er ferske til salg i forretningene når disse åpner om morgenen, mens de kooperative forretninger har varene ferdig en å to timer senere. Tarifforeningen ønsker derfor en tilføyelse til § 1 om at bestemmelsen ikke gjelder bakermester på hvis håndverksbrev bedriften driver sin næring.

Forbundet kan ikke gå med på denne forringelse av arbeidstidsbestemmelsene for disse folk. Hvis Tarifforeningens påstand blir gjennomført vil disse folk stå uten noen beskyttelse når det gjelder deres arbeidstid.

4. Reduksjon av minstelønnsbestemmelsene i § 2.

Tarifforeningen fremmer krav om utjamning av minstelønnsattsene, slik at disse nå bringes i samsvar med minstelønnsattsene for private bedrifter tilsluttet Norsk Arbeidsgiverforening. Tarifforeningen bemerker at slik utjamning ikke vil ha noen lønnsmessige konsekvenser for nå ansatte svenner. Disse vil være sikret de lønnstillegg de har krav på i henhold til fellesforlagets bestemmelser.

Forbundet motsetter seg slik reduksjon av minstelønnsattsene i tariffen.

5. Innførelse av nytt lønssystem.

Under behandlingen i Tvistenemnda ble partene enige om følgende bestemmelse:

«Det skal være anledning til i tariffperioden å ta opp spørsmålet om innføring av andre lønssystemer, som f.eks. akkord, produksjonspremie o.l.»

Nemndas formann *Einar Sunde* med tilslutning av *Jens Berg* og *Johan B. Magnussen* stemmer for det resultat som framgår av slutningen. Da det praktisk talt ikke er gitt personlige tillegg i tariffperioden 1956—1958, er det rimelig at arbeiderne sikres et personlig tillegg på kr. 5.00 pr. uke, selv om lønnen derved overstiger «taket» kr. 216.00.

Vi finner ikke grunn til å endre arbeidstidsbestemmelsene i § 1 og minstelønnsattsene i § 2 og stemmer for at merknad nr. 2 til § 9 forandres til at arbeidere i bakeri og konditori nå får et par arbeidssko pr. år.

Nemndas medlemmer *Skjervagen* og *Sjøiland* stemte for Tarifforeningens påstand med unntakelse av kravet om senkning av minstelønnsattsene.

Slutning:

Landsoverenskomsten mellom Den Kooperative Tarifforening og Norsk Baker- og Konditorforbund prolongeres til 30. april 1961, idet fellesoppjøret mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge gjøres gjeldende med følgende endringer:

1. Personlige lønninger som pr. 30. april 1958 ligger under kr. 216.00 pr. uke forhøyes med inntil kr. 8.64 pr. uke, begrenset til kr. 216.00 pr. uke. Dog skal svenner være sikret et ukentlig tillegg på kr. 5.00.
Merknad til § 2 pkt. 2 utgår.

2. Merknad til § 9 pkt. 2 utgår og erstattes med:
«Arbeidere i bakeri og konditori får et par arbeidssko pr. år som bekostes av bedriften. Bestemmelsen blir effektiv når partene har utarbeidet regler for skotøyets utlevering og benyttelse.»
3. Protokolltilførsler pkt. 3, 4, 5 og 6 utgår.
Ny protokolltilførsel 3: «Den kvinnelige lagerarbeider ved Samvirkebakeriet i Grong lønnes med kr. 153.64 pr. uke.»
Ny protokolltilførsel 4: «Det skal være anledning til i tariffperioden å ta opp spørsmålet om innføring av andre lønssystemer som f. eks. akkord, produksjonspremie o. lign.»

Oslo, den 9. juni 1958.

Einar Sunde.

Jens Berg.
P. Spøiland.

Johan B. Magnussen.
P. Skjervagen.

«Tvistenemndas møteprotokoll i sak nr. 2/1958:

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer
og

Den Kooperative Tarifforening og de tilsluttede bedrifter
angående tariffrevisjon 1958.

Ar 1958 den 11. desember holdt Tvistenemnda møte på advokat Einar Sundes kontor.

Tvistenemndas medlemmer i denne sak er: Einar Sunde, formann, Jens Berg, oppnevnt av Landsorganisasjonen, Lars Urke, oppnevnt av forbundet, P. Spøiland, oppnevnt av DKT, og Svein Dalen, oppnevnt av NKL.

Til stede for partene: For forbundet: Odd Johnsen. For DKT: A. Fjeldsaa og Magne Bølviken.

Partenes representanter redegjorde for saken og framla sine påstander.

Tvisten ble deretter opptatt til avgjørelse og Tvistenemnda påbegynte drøftelsen av saken.

Den 18. desember 1958 fortsatte Tvistenemnda behandlingen av saken og avsa slik

Kjennelse:

Fellesoverenskomsten mellom partene av 1. juli 1956 ble i rett tid sagt opp av forbundet til utløp pr. 30. april 1958. Den 15. mai 1958 sendte forbundet til Den Kooperative Tarifforening følgende forslag til revisjon av overenskomsten:

«Den oppsagte overenskomst prolongeres til samme utløpstid 1961 med følgende tilleggsendringer:

Den mellom Landsorganisasjonen og Norsk Arbeidsgiverforening vedtatte arbeidstidsforkortelse fra 1. mars 1959, til 45-timersuke, blir gjort gjeldende i § 5 A — Arbeidstiden. Fra samme dato forandres da i overenskomstens § 6 — Overtidsbetaling A, tallet 200 til 180.

Skulle den mellom LO og NAF nedsatte komité vedrørende pensjonering komme fram til et resultat i 1960 eller senere, blir dette gjort gjeldende også for våre medlemmer ved Deres bedrift.

Indeksregulering som avtalt mellom LO og NAF for kommende 3-årsperiode, se vedlagte bilag, blir gjort gjeldende for våre medlemmer.

I § 6 A, siste linje, forandres til: I tillegg hertil betales overtidsprosjenter, 50 prosent for de 2 første timer og 100 prosent for de etterfølgende.

I merknad 1 tilføyes: «Bør ikke overstige ¼ time.»

På grunn av en uheldig behandlingsmåte av de personlige lønninger ved noen av de kooperative bedrifter, vil vi foreslå en ny lønnsbestemmelse som mer og mer viser seg praktisk og smidig ved de bedrifter den er innført.»

Lønnsbestemmelser.

Ved overgang til arbeidsleder skal den utgående lønn være minst 20 prosent over det gjennomsnitt av inntil 10 best betalte arbeidere i bedriften Etter 1 år, minst 30 prosent, med samme beregningsgrunnlag (de siste 4 kvartaler legges til grunn).

For overformenn og verksmestere skal den utgående lønn være minst 20 prosent over gjennomsnittet av formennenes lønn i bedriften.

Merknad:

Beregningsgrunnlaget for så vidt det gjelder arbeidernes fortjeneste, er fag- og/eller spesialarbeidere. Der hvor dette ikke finnes, kommer voksne arbeideres fortjeneste som grunnlag.

Hvorvidt denne form også kan overføres på de tekniske funksjonærer, får bli et forhandlings spørsmål. I § 14 tilføyes:

Produksjonspremie (bonus).

I bedrifter hvor det er eller blir innført produksjonspremie (bonus) gjøres dette gjeldende for arbeidsledere og tekniske funksjonærer.

Overenskomsten blir også gjort gjeldende for NKL's Tobakksfabrikk og Margarinfabrikk.

Den revidering man blir enige om, foreslåes også gjort gjeldende ved A/L, Samhold, Stavanger.

Den 26. juni 1958 ble forhandlingsmøte holdt mellom partene. Møteprotokollen gjengis:

«Ar 1958 den 26. juni ble forhandlingsmøte holdt mellom Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer og Den Kooperative Tarifforening om revisjon av overenskomstene for NKL's bedrifter og produksjonslaget Samhold, Stavanger:

Til stede:

Fra forbundet: O. Johnsen.

Fra avdelingen: E. Pettersen.

Fra funksjonærene: Karlson, Lindborg og Hansen.

Fra bedriften: Disp. S. Carlsen, disp. A. Astad, dir. S. Dalen og pers.sjef R. Torkildsen.

Fra DKT: M. Bølviken og A. Fjeldsaa.

Etter forhandlingene ble partene enige om å anbefale at den tidligere overenskomst prolangeres med følgende endringer og tilføyelser:

§ 16.

Overenskomsten trer i kraft 1. juni 1958 og gjelder til 30. april 1961 og videre 1 år ad gangen med mindre den blir sagt opp skriftlig med 2 måneders varsel.

Indeksregulering, arbeidstidsforkortelse fra 1. mars 1959 og bedriftspensjonering blir som i det vedtatte oppgjør av 3. mars 1958 mellom NAF og LO.

Protokolltilførsel 1:

Partene var i prinsippet enige om at det i bedrifter hvor det blir innført produksjonspremie for hele bedriftens virksomhet og hvor arbeidsledere ikke blir direkte delaktige i premieordningen, skal tas hensyn til den merfortjeneste produksjonspremien utbringer for arbeiderne ved fastsettelse av den individuelle lønn for arbeidslederne.

Protokolltilførsel 2:

Hvis forbundet mener at enkelte av bedriftene ikke praktiserer minstelønnsprinsippet etter dets mening, kan forhandlinger tas opp mellom hovedorganisasjonene.

Svar avgis innen 15. juli d. å.»

Forslaget ble godtatt av Tarifforeningen og dens medlemmer, men ble forkastet av forbundets medlemmer. Nye forhandlinger mellom partene førte ikke til enighet, og i skriv av 2. oktober 1958 brakte forbundet saken inn for Tvistenemnda.

I Tvistenemnda har *forbundet* nedlagt slik

påstand:

Vårt forslag av 15. mai 1958 blir å ta til følge.

Tarifforeningen har nedlagt slik

påstand:

Det anbefalte forslag av 26. juni 1958 om revisjon av overenskomsten gjøres gjeldende.

Tvistenemnda bemerker:

Tvisten gjelder fastsettelsen av lønninger for arbeidsledere (overformenn, formenn og bestyrerinner). Partene er enige om at det skal være et tydelig skille mellom formennslønn og arbeidernes fortjeneste. Under sakens behandling i Tvistenemnda er det dokumentert at i private bedrifter ligger formennslønnen fra 23 prosent til 30 prosent og til dels mer over arbeidernes lønn. Dette skille er partene enige om også bør gjennomføres ved de kooperative bedrifter, men partene er uenige om de nærmere detaljer ved gjennomføringen av dette prinsipp.

Beregningsgrunnlaget — «arbeidernes lønn» — varierer meget, idet beregningsgrunnlaget dels er arbeidernes gjennomsnittsfortjeneste «ved bedriften», dels arbeidernes gjennomsnittsfortjeneste ved «vedkommende avdeling», eller de «best betalte arbeidere ved vedkommende avdeling».

Tvistenemnda er enstemmig kommet til det resultat at den vanskelig kan fastlegge generelle bestemmelser for ansettelse av formennslønnen ved de kooperative bedrifter, idet forholdene er så forskjellige mellom bedriftene. Etter nemndas mening bør partene ved forhandlinger kunne finne fram til en fastsettelse av formennslønnen ved den enkelte bedrift på grunnlag av de retningslinjer som partene — som foran nevnt — er enige om. På disse premisser finner Tvistenemnda å kunne stadfeste det prolongasjonsforslag som partenes forhandlere ble enige om i møte 26. juni 1958.

Slutning:

Protokollen av 26. juni 1958 om revisjon av overenskomsten mellom Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer — og Den Kooperative Tarifforening vedrørende NKL's bedrifter og Produksjonslaget Samhold, Stavanger — stadfestes.

Oslo, den 18. desember 1958.

Einar Sunde.

*Jens Berg
Lars Urke.*

*P. Sjøiland.
Svein Dalen.*

Twistenemnda for arbeiderforetak.

Nemnda har ikke hatt noen saker til behandling i 1958.

Nye kontorlokaler.

I august måned 1954 begynte rivingen av Youngsgata 11 og Torggata 14 for å begynne første byggetrinn med reisingen av det nye Folkets Hus. Den 1. mai 1955 ble grunnsteinen nedlagt. 8. mars 1958 flyttet Landsorganisasjonen inn i de nye lokaler i 8., 9. og 10. etasje i nybygget.

Monument for arbeiderbevegelsens pionérer.

Avdukningen av monumentet for arbeiderbevegelsens pionérer søndag 18. mai, ble en minnerik høytidelighet. Det var lagt opp et program som ble en verdig ramme omkring denne begivenhet, og været var det aller beste. Et av høydepunktene under seremonien var den spontane hyllest forsamlingen ga uttrykk for da Landsorganisasjonens formann presenterte og takket de to gjenlevende av Landsorganisasjonens stiftere, Hans Kr. Ruud og Harald Jensen. Senere på ettermiddagen brakte Kringkastingen en 15 minutters reportasje fra avdukningen.

Ved elskverdig imøtekommenhet fra Oslo Politi og Oslo Sporveiers side, ble Youngstorget avsperrert for all trafikk i den tid høytideligheten varte. Det var satt ut stoler fra Folkets Hus til ca 400 spesielt innbudte, for øvrig var det et par tusen mennesker møtt fram. Oslo Arbeiderpartis ordensvern sørget for den nødvendige rettleiding, og rundt monumentet sto de fire vaktmestrene fra Folkets Hus i sine kledelige uniformer.

Høytideligheten ble innledet presis kl. 13.00 med at Oslo Arbeiderpartis Ungdomskorps, under dirigent Henry Hartmann spilte «Sosialistenes marsj» og «Arbetets sønner». Oslo Arbeidersangerforbund, under dirigent Reidar Fremming optrådte deretter med et mannskor sammensatt av sangere fra Fagforeningenes Sangforening, mannskoret «Skala», Norsk Jern- og Metallarbeiderforbunds sangforening og Vaaleregens Mannskor, og sang Catharinus Ellings: «Bautar».

Monumentets historie.

Monumentkomitéens formann, hovedkasserer Hans Hegg i Landsorganisasjonen, holdt så denne talen:

«Etter vedtak som ble gjort på Landsorganisasjonens kongress våren 1946 nedsatte Sekretariatet 3. september samme år en komité, med nå avdøde hovedkasserer I. B. Aase som formann, og som fikk i oppdrag å utrede spørsmålet om reising av et monument for arbeiderbevegelsens pionérer.

Tanken var ikke ny, for allerede før krigen var det drøftet og arbeidet en del med spørsmålet, både innen den faglige og den politiske arbeiderbevegelse. Det førte da til at den av Landsorganisasjonen nedsatte komité ble supplert med 3 representanter fra Det norske Arbeiderparti.

Komitéen henvendte seg til billedhogger, professor Per Palle Storm om utarbeidelse av utkast til monument. Da utkastet forelå og var behandlet og godkjent av komitéen og sekretariatet, ble kontrakt opprettet mellom billedhoggeren og Landsorganisasjonen i mars 1948. Enkelte endringer er foretatt under arbeidets gang, men det endelige resultat er blitt en 4,25 m høy statue av en *arbeider på marsj* som kunstneren har kalt «arbeiderbevegelsen». Statuen er støpt i bronse og veier ca. 1650 kg og støpningen er utført av Kristiania Kunst & Metall Støberi. Sokkelen, som er hentet fra Larvik-distriktet, er utført i Bergen-Syenitt, er ca. 2 m høy og levert av A/L Stein-skulptur, Oslo.

En meget viktig side ved saken har vært plasseringen av monumentet. Mange alternativer har vært diskutert før vi bestemte oss for å søke formannskapet og bystyret om den plass monumentet nå har fått. At det burde stå på Youngstorget var det ingen tvil om, men hvor på torget?

Vi visste at det var mange hensyn å ta:

Til trafikken her på torget, underjordiske kabler som vi kunne støte på under arbeidet med fundamentet osv.

Vi er imidlertid møtt med den største velvilje fra alle kommunale instanser som har hatt med saken å gjøre, både når det gjelder godkjenning av plassen og ellers alt som måtte ordnes for at arbeidet kunne gå så glatt som mulig. Vi takker Oslo kommune på det hjerteligste for dette.

For øvrig vil vi takke *alle* som på en eller annen måte har vært oss behjelpelig og medvirket til å reise dette monumentet:

Først og fremst den som har æren for den kunstneriske utførelse, billedhogger professor Per Palle Storm og hans assistenter, og ellers firmaer, konsulenter og arbeidere som hver på sin måte har bidratt til det resultatet vi er kommet fram til.

Med dette anser komitéen sitt oppdrag som fullført og jeg gir ordet videre til Landsorganisasjonens formann, Konrad Nordahl, som vil forestå avdukingen og overlevering av monumentet til Oslo kommune.»

Vi høster fruktene av den sæd de sådde.

Landsorganisasjonens formann, Konrad Nordahl, kom deretter på talerstolen og holdt denne talen:

«Det er over 100 år siden Marcus Thrane reiste den første arbeiderbevegelse her i landet. Det er ca. 80 år siden det som jeg vil kalle den moderne arbeiderbevegelse begynte å vokse fram.

Det er derfor naturlig at vi som har fått oppleve den moderne velferdsstat gjerne vil hylle alle dem som vi regner som pionérer for vår bevegelse og dermed også pionérer for det sosialsamfunn vi har i dag og som er frukten av deres virksomhet. Vi gjør det ved å reise et monument tilegnet alle dem som tok de tyngste tak i en tid da det virkelig betydde et stort offer å reise arbeidsfolk til kamp for å få en plass i solen.

Hvorfor er ikke monumentet kommet tidligere?

Vi har i årene som er gått vært så opptatt av nåtiden og framtiden at vi har hatt liten tid til overs til å tenke på dem som gjennom årene la stein på stein i det mektige byggverk som norsk arbeiderbevegelse er blitt.

På en rekke steder i vårt land er det reist monumenter over pionérer som har gjort en stor innsats. Det siste monumentet fikk vi 1. mai i år i Mo i Rana. Det var en statue over Hans Berntsen. Den står i sentrum av denne moderne industri- og arbeiderby.

Monumentet, som om noen minutter skal avdukes her på Youngstorget i Oslo, er ikke knyttet til noen bestemt person eller distrikt. Det skal symbolisere alle de kjente og ukjente kamerater som gjorde sin innsats på den faglige eller politiske fronten eller på andre fronter i vårt vidstrakte land. Monumentet er plassert utenfor det nye Folkets Hus, hvor fagbevegelsen i Norge har sitt hovedkontor. Landsorganisasjonens representantskap, som i disse dager har møte, er med ved avdukingen. Vi har derfor representanter til stede fra alle kanter av vårt land ved denne høytidelige handling.

Hva var så bakgrunnen for Thranitterbevegelsen og senere den moderne arbeiderbevegelse? Det kan sies med få ord!

Det var de elendige livsvilkår folk i land og by levde under.

I løpet av kort tid vokste Thranitterbevegelsen til en stor organisasjon etter den tids forhold. Den forsøkte gjennom bønnskrift til Kongen å få rettet på noe av den verste nød. Det førte ikke til noe resultat. Da Thranitterne kom sammen til landsmøte i juni 1851 i et lokale like i nærheten av hvor vi er i dag, var stemningen bitter. Det falt sterke og kanskje ikke alltid så vel overveide ord. Dette ga den tids politiske makthavere den anledning de lenge hadde ventet på! Den første arbeiderreise i Norge ble slått ned med hard hånd. Marcus Thrane og en rekke av hans medarbeidere ble arrestert og dømt til årelange tukthusstraffer. Vi som lever i året 1958 vil i ærbødighet minnes disse foregangsmenn som gjorde det første nybrottsarbeid for småkårsfolket i Norge. *Vi har høstet fruktene av den sæd de sådde.*

Da Thranitterbevegelsen var slått ned, gikk det mange år før det var mulig å starte nye arbeiderforeninger. Det ruget en dyp natt over arbeiderbevegelsen. Den gamle laugsorganisasjon var opphevet. Innen håndverksfagene bredte det seg en hensynsløs, vill og ukontrollert konkurranse som trakk ned de hegn som laugene på sin tid hadde bygd omkring arbeidet og dets menn. Organisasjonsfiendtlige tendenser rådet i samfunnspolitikken og den voksende industrikapitalistklasse hadde fritt spillerom med arbeidernes liv.

Det er knapt noe tidsavsnitt i vår nyere historie hvor arbeiderklassen har stått så vergeløs overfor en fri og ubunden kapitalmakts utbytting som i tiden etter Thranitterbevegelsen og fram til 1870-årene. Da begynte det å skje en fornyelse igjen. Arbeiderbevegelsens vekst i land som Danmark, Tyskland og Storbritannia ga nytt mot. De moderne fagforeninger kom i gang med sin første spede virksomhet. De fleste av disse gikk også under. Noen levde videre helt til i dag, og allerede i 1882 fikk vi det første landsomfattende fagforbund. I begynnelsen av 80-årene kom også de første politiske arbeiderforeninger.

Det arbeid som ble nedlagt i disse grunnleggende år kan ikke vurderes høyt nok. Det var en menneskelig innsatsvilje, med offervilje og tro på sin sak som drev dem. Målet var en bedre verden for dem som hadde det verst i samfunnet. De hadde praktisk talt alle mot seg. Ikke bare arbeidsgivere og statsmakten, men også ofte sine egne klassefeller. Det er forholdsvis lett å føre klassekamp når en vet at det store flertall av ens egen klasse er med. Pionérene måtte ofte ta opp kampen uten å ha alle sine egne med.

I navnet var det organisasjonsfrihet, men i praksis var det slik at de som organiserte seg for i fellesskap å ivareta sine livsinteresser, ofte ble avskjediget. Svartelister sirkulerte mellom arbeidsgivere. Det var derfor pionérenes lodd å bli trakassert og blokert for arbeid. Mange måtte søke sitt livsopphold langt utenfor landets grenser.

Når det i dag på ulikt hold gråtes krokodilletårer på organisasjonsfrihetens alter og de beskylder fagbevegelsen for å krenke denne frihet, så kan jeg bare si at det er vår fagbevegelse som har slåss for organisasjonsfrihet i alle år. Det er våre medlemmer som nettopp på dette punkt har vært rammet hardest.

På den annen side legger jeg ikke skjul på at fagbevegelsens pionérer bare hadde forakt for dem som sto utenfor fellesskapet og bare *høstet* der hvor de andre *sådde*. Fagbevegelsen av i dag har samme syn som pionérene.

Når vi i dag ser på resultatene av det arbeid som pionérene tok til med, har vi grunn til å være glad og stolte. Vi har nådd langt, økonomisk, politisk, sosialt og kulturelt. Våre pionérer arbeidet ikke ut fra lange og innviklede læresetninger. Det var få eller ingen tese-teologer eller andre teologer blant dem. Det var to enkle ord som de mest nyttet og det var *Frihet* og *Solidaritet*. På granittsockelen til monumentet har vi risset disse to ord inn.

I sin knapphet forteller de nesten alt om hva pionérene brente for. Frihet var nøkkelordet i en tid da arbeiderklassen nesten ikke hadde noen rettigheter. Det var frihet fra nød og fattigdom. Frihet fra utrygghet og alle former for undertrykkelse. Frihet fra uvitenhet. Fattigdom og uvitenhet var alltid arbeiderklassens verste fiender. Derfor sang det i deres sinn lenge før Nordahl Grieg var født:

«Frihet og liv er ett.»

Det som skulle sveise arbeidsfolk sammen var *solidariteten*. Dette er et internasjonalt ord. Det er blitt brukt i alle land hvor vi har en fri arbeiderbevegelse. Det er solidariteten vår bevegelse har bygd på. Arbeiderklassen betydde lite når den opptrådte enkeltvis. Solidarisk samarbeid ga makt. Det samme er tilfelle i dag. Det tok lang tid før solidaritetsfølelsen slo igjennom. Det er i denne tid pionérene måtte bringe de største offer. De som gikk foran ble ofte latt i stikken av dem som de burde hatt støtte av. Stort sett er dette nå et tilbakelagt stadium. Flertallet er med og det er et solidarisk flertall som støtter seg til sterke organisasjoner. *De usolidariske er de som står utenfor fellesskapet.*

De ukjente soldater.

Landsorganisasjonen er neste år 60 år gammel, og Arbeiderpartiet over 70 år. Disse 2 organisasjoner er en frukt av pionérenes store arbeid, faglig og politisk.

Vi har hatt mange pionérer. De som gjennom sin virksomhet ble landskjent og som ofte nevnes i bøker om arbeiderbevegelsens historie. Men vi må ikke glemme alle de tusener av *ukjente soldater* som hadde sin tillitsmannsjobb på arbeidsplassen, i streikekomitéen, i fagforeningene, i politiske og kooperative organisasjoner. Uten deres arbeid utført i korte fritimer ville vi ikke nådd så langt. Det er dem som har vært grunnpilarene. Derfor skal vi i dag hylle og ære dem på samme måte som vi gjør det med dem som fikk de landskjente navn.

Jeg skal ikke nevne noen navn. Det er likevel to som vi har med oss her i dag som står i en særstilling. De er de eneste gjenlevende som var med den 1. april 1899 og stiftet Landsorganisasjonen i Norge. De har hatt uavbrutt medlemskap siden den gang.

Hans Kr. Ruud nærmer seg nå 90 år. Harald Jensen er ennå «ung». Han er bare 80 år. Han var den yngste representant på Landsorganisasjonens stiftelseskongress. Jeg er sikker på jeg har alle med meg når vi takker og hyller dem for deres trofasthet gjennom alle disse år. (De to veteranene ble her varmt hyllet av forsamlingen.)

Det samfunn vi lever i i dag er helt annet samfunn enn det *de* levde i som først tok opp arbeidet for å reise arbeiderklassen til kamp for sitt menneskeverd. Det er på mange måter helt omformet. Vi kan godt si at vi har fått et helt nytt klima — *et sosialt klima*. Det er vi glad for, men ennå har vi mange uløste oppgaver. Det vil vi alltid ha fordi nye tider stiller nye krav.

Vi har derfor vårt blikk rettet mot framtiden.

Når det i dag er pionérenes dag, takker vi dem alle i ærbødighet. Monumentet som nå skal avdukes, er viet dem. Deres store innsats i de vanskelige år skal styrke og stimulere oss i vårt videre arbeid i framskrittets tjeneste.

Idet monumentet nå avdukes, har jeg den ære på vegne av Landsorganisasjonen i Norge å overlevere det til Oslo bys representant, herr varaordfører Brynjulf Bull.

Monumentet overtas av Oslo by.

Monumentet var dekket med to ekstra store norske flagg, og det var som vanlig noen spenning om hvor vidt dekket ville falle momentant når vaktmesterene trakk i snorene. Det er ikke alltid det skjer helt knirkefritt ved monumenter av denne størrelse.

Ved prøven tidlig på morgenen hadde dette gått som det skulle, og forretningsfører Odd Bøhren og Gunvor Wærnes som hadde gjort et stort arbeid for at alt skulle klaffe i forbindelse med avdukningen, pustet lettet da flaggene falt etter et kort opphold på statuens tommelfinger.

Byens varaordfører, Brynjulf Bull, tok deretter ordet og ga uttrykk for sin store glede over at byen var beriket med et monument av denne karakter. På vegne av byen og dens myndigheter forsikret

han at det ville bli tatt vare på dette monumentet på samme måte som en tar vare på ærbødigheten for de kvinner og menn det er reist til minne om.

Oslo Arbeidersangerforbund sang deretter Chr. Wendelborg: «Tænd Varder» og høytideligheten ble avsluttet med allsang under ledelse av orkester og kor, Arne Paasche Aasen og Jolly Kramer-Johansen: «Samholdssangen».

Landsorganisasjonen ga deretter en lunsj for Representantskapets medlemmer og en del innbudte, bl. a. professor Per Palle Storm og hans assistenter, andre medlemmer av monumentkomitéen, Det norske Arbeiderparti, Arbeidernes Ungdomsfylking og en rekke av bevegelsens veteraner. Tidligere sekretær i Landsorganisasjonen, Sverre Iversen, som nå er 78 år gammel, holdt en utmerket tale og takket professor Per Palle Storm for det vakre og verdifulle monument han har skapt for arbeiderbevegelsens pionérer.

Nestformann i Arbeiderpartiet, Trygve Bratteli, som hører til bevegelsens unge garde, ga også uttrykk for sin store glede over at dette monumentet nå er kommet på plass.

Økonomisk — statistisk oversikt for 1958.¹⁾

Generell oversikt.

Den samlede produksjon i landet — bruttonasjonalproduktet — gikk reelt ned med knapt 1 prosent fra 1957 til 1958. Det er første gang i etterkrigstiden produksjonen viser nedgang fra et år til det følgende. Produksjonsnedgangen fant særlig sted i industrien, i fiske og fangst og i skogbruket. Produksjonsnedgangen skyldes for en stor del etterspørselssvikt som følge av det internasjonale konjunkturtilbakeslaget, men en stram innenlandsk økonomisk politikk med sikte på å begrense etterspørselen har også i noen grad bidratt til nedgangen. Dessuten har spesielle forhold, i første rekke det feilslåtte sildefisket ført til produksjonssvikt.

Det internasjonale konjunkturtilbakeslaget gjorde seg i begynnelsen av 1958 sterkest gjeldende i USA, hvor f. eks. industriproduksjonen i første halvår 1958 var 10 prosent lavere enn i

¹⁾ Oversikten bygger bl. a. på Økonomisk utsyn 1958 og Nasjonalbudsjettet 1959. En viser også til Konrad Nordahl's foredrag for lønnsnemnda og avsnittet «Tariffbevegelsen» som er gjengitt annet steds i beretningen.

første halvår 1957. Senere har konjunkturutviklingen i USA bedret seg, slik at tilbakeslaget i produksjonen stort sett var overvunnet ved utgangen av året, og oppgangen ser ut til å fortsette i 1959. I Vest-Europa har det mer vært tale om stagnasjon enn direkte tilbakeslag i produksjonen. Utviklingen har vært noe forskjellig i de ulike land, men ved utgangen av året var hovedinntrykket at en bedring i konjunkturforholdene var underveis. Sammenliknet med de andre vest-européiske land har produksjonstilbakeslaget i Norge vært forholdsvis kraftig.

I Norges utenriksøkonomi har det funnet sted en betydelig forverring i 1958. På driftsbalansen overfor utlandet hadde vi således et underskudd på 1300 mill. kroner i 1958, mot et overskudd på 147 mill. kroner i 1957. Forverringen skyldes nedgang i handelsflåtens fraktinntekter og økt innførsel av skip. Størrelsen av den seilende norske handelsflåten økte fra 1957 til 1958 til tross for det dårlige fraktmarked. I det rene varebytte med utlandet hadde vi i 1958 et mindre underskudd enn i 1957. Årsaken til dette var at importprisene gikk betydelig sterkere ned enn prisene på våre eksportvarer. Dette er et nytt trekk i bildet av hvordan norsk økonomi reagerer overfor en internasjonal nedgangskonjunktur, som det er verd å merke seg.

På arbeidsmarkedet har det i 1958 vært nedgang i sysselsettingen og øking i den registrerte arbeidsløshet. Tallet på sysselsatte lønnstakere var i gjennomsnitt for 1958 om lag 7000 lavere enn i 1957. Den totale registrerte arbeidsløshet lå i 1958 gjennomsnittlig på om lag 23 600 dvs. om lag 9100 flere enn i 1957. I forhold til det gjennomsnittlige antall sysselsatte lønnstakere utgjorde arbeidsløsheten 2,3 prosent, og sett i forhold til den totale sysselsetting 1,6 prosent. Stortinget bevilget over 110 mill. kroner til sysselsettingstiltak i 1958—1959, og ved utgangen av 1958 var om lag 6650 personer sysselsatt i ekstraordinære arbeider.

Utviklingen av lønningene i 1958 er preget av at praktisk talt alle lønnstakergrupper har hatt tariffoppgjør og/eller indeksregulering av lønningene. Lønnsglidning har også forekommet i 1958, men i betydelig mindre omfang enn i de nærmest foregående år. Endelige tall for lønnsutviklingen i 1958 foreligger ikke når dette skrives, men en kan regne med en øking i det gjennomsnittlige lønnsnivå på 4—5 prosent fra 1957 til 1958. I samme tidsrom har levekostnadsindeksen steget med 4,9 prosent. For mannlige industriarbeidere regner en etter de foreløpige tall med en reallønnsnedgang på 0,5—1 prosent fra 1957 til 1958. Tar en også hensyn til endringene i de direkte skattene, slik at en får fram den reelle disposable inntekt, har nedgangen vært litt større.

Prisutviklingen i 1958 er preget av en sterk stigning i levekostnadsindeksen, mens engrosprisene har vært om lag stabile og importprisene har gått ned. Fra desember 1957 til desember 1958 steg levekostnadsindeksen med 9,3 poeng. Om lag 5 poeng av dette skyldes reduksjon av prissubsidier, vel 1 poeng øking i de avtalebundne priser i den nye jordbruksavtalen og om lag 1 poeng økte avanser i detaljistleddet. Subsidiereduksjonen i 1958 kom etter en sterk øking i subsidiene i 1957 som tok sikte på å holde prisnivået mest mulig stabilt ut forrige tariffperiode. Før reduksjonen i 1958 krevde subsidiene på årsbasis utbetalinger over statsbudsjettet på over 800 mill. kroner, mens utbetalingene etter reduksjonen er brakt ned til vel 500 mill. kroner pr. år. Det er imidlertid bebudet ny subsidieøking igjen i 1959 som ledd i diverse tiltak for på ny å stabilisere prisnivået.

Den generelle økonomiske politikken i 1958 har vært stram. Inntektsinndragningen over statsbudsjettet har vært større i 1958 enn i de nærmest foregående år, og også for kredittpolitikken har det vært gjennomført strengere retningslinjer i 1958 enn i 1957. Denne politikken har tatt sikte på å begrense den innenlandske etterspørsel for å minske presset i vår indre økonomi og på betalingsbalansen overfor utlandet. Etter hvert som det internasjonale konjunkturtilbakeslaget førte med seg en avslapning i vår økonomi ble imidlertid både finanspolitikken og pengepolitikken endret i noe mindre kontraktiv retning.

1958 har vært et livlig år i internasjonal økonomisk politikk. Forhandlingene om et frihandelsområde mellom de fleste vest-européiske land brøt sammen høsten 1958, og avtalen om en tollunion mellom Vest-Tyskland, Frankrike, Italia, Belgia, Nederland og Luxembourg trådte i kraft fra første januar 1959 slik som forutsatt. Dette innebærer en diskriminering overfor andre land.

Høsten 1958 ble det lagt fram en Tilleggsrapport om det nordiske økonomiske samarbeid som bl. a. inneholder forslag om en utvidelse av planen om en nordisk tollunion til å omfatte praktisk talt alle varer, dog slik at landbruksvarer kommer i en særstilling. Noen endelig politisk beslutning om det nordiske økonomiske samarbeidet er imidlertid ikke truffet i noen av de nordiske landene i løpet av 1958.

Generalavtalen om tolltariffer og handel som binder en stor del av tollsatsene verden over ble forlenget til 1. januar 1961 med mindre endringer.

Den 29. desember 1958 ble det innført en ny valutaordning i Vest-Europa, idet det ble gjennomført en begrenset konvertibilitet mellom i første rekke pund og dollar, og som følge av dette også

for de fleste andre vesteuropéiske valutaer. Den européiske betalingsunionen vil som følge av dette bli oppløst i 1959 og erstattet av Den européiske valutaavtale. Tabellen nedenfor viser bruttonasjonalproduktets anvendelse i 1958 samt reelle endringer i prosent for de viktigste poster fra 1957 til 1958.

	1958 mill. kr.	Reelle endringer 1957—58 i prosent
Bruttonasjonalprodukt	31 404	÷ 1,0
Import av varer og tjenester	13 020	4,4
Tilgang i alt	44 424	
Eksport av varer og tjenester	11 920	2,5
Samlet tilgang innenlands	32 504	
Militært og sivilt forsvar ¹⁾	1 024	÷ 1,5
Tilgang til sivile formål	31 480	
Av dette:		
Sivilt offentlig konsum	2 538	3,1
Privat konsum	17 147	÷ 1,0
Bruttoinvesteringer (ekskl. lager)	12 045	6,0
Lagerendringer	÷ 250	
Samlet disponering innenlands	32 504	
Importoverskott (vare- og tjenestebalansen) .	1 100	

¹⁾ Eksklusive netto tilskott fra utlandet til infrastruktur.

Produksjonsutviklingen.

Den samlede produksjon i landet (bruttonasjonalproduktet) gikk i mengde (volum) ned med knapt 1 prosent fra 1957 til 1958. Det er første gang etter krigen at bruttonasjonalproduktet viser nedgang fra et år til det følgende. Produksjonsnedgangen fant særlig sted i industrien, fiske og fangst og i skogbruket. Den totale sysselsetting gikk også litt ned fra 1957 til 1958 (ca. 0,5 prosent), men ikke så mye som nedgangen i den samlede produksjon slik at det blir en ubetydelig nedgang også i produksjonen pr. sysselsatt. Tabellen nedenfor viser utviklingen fra 1938 til 1958 i disse forhold. For den samlede produksjon finner en i dette tidsrom en stigning på 75 prosent, og stigningen pr. sysselsatt er 52 prosent.

År	Bruttonasjonal- produkt i faste priser	Sysselsetting i årsverk	Bruttonasjonal- produkt i for- hold til syssel- setting
1938	100	100	100
1946	108	105	103
1955	165	115	143
1956	172	115	150
1957	177	116	153
1958 (anslag)	175	115	152

Industriproduksjonen gikk ifølge den månedlige produksjonsindeksen ned med 2,8 prosent fra 1957 til 1958. Under industri er her også regnet med bergverk og elektrisitetsproduksjon. Den gjennomsnittlige sysselsetting i industrien ifølge Arbeidsdirektoratets statistikk gikk om lag like sterkt ned som produksjonen, slik at det ikke fant sted noen nedgang i industriproduksjonen pr. sysselsatt. Produksjonsnedgangen var sterkest i eksportindustrien med 4,3 prosent, mens nedgangen i hjemmeindustrien var 2,2 prosent. Innen hjemmeindustrien lå produksjonen av investeringsvarer i 1958 praktisk talt like høyt som året før, mens produksjonen av forbruksvarer gikk ned med om lag 3,5 prosent. Tabellen nedenfor viser hvordan industriproduksjonen har utviklet seg i enkelte kvartaler i 1958 i forhold til samme kvartaler 1957.

Prosentvis stigning i industriproduksjonen i de enkelte kvartaler.

	Hele industrien	Eksport- industrien	Hjemme- industrien
1. kv. 1957 til 1. kv. 1958	÷ 4.2	÷ 11.3	÷ 1.2
2. ——— 2. ———	÷ 3.7	÷ 7.0	÷ 2.5
3. ——— 3. ———	÷ 4.1	÷ 0.2	÷ 5.6
4. ——— 4. ———	0.5	2.3	÷ 0.2
Året 1957 til 1958	÷ 2.8	÷ 4.3	÷ 2.2

I de tre første kvartaler 1958 var industriproduksjonen om lag 4 prosent lavere enn i de samme kvartaler 1957. I 1. kvartal skyldtes produksjonsnedgangen i første rekke det dårlige sildefiske og den dermed lave produksjon ved sildoljefabrikkene, som regnes med til eksportindustrien. Virkningene av det alminnelige konjunkturomslaget som hadde vært merkbare allerede i 4. kvartal 1957 gjorde seg imidlertid også i noen grad gjeldende, og i 2. og

3. kvartal er dette den vesentlige forklaring på produksjonsnedgangen. Tallene for industriproduksjonen i 4. kvartal 1958 viser en viss bedring jamført med 4. kvartal 1957. En må imidlertid da være klar over at tilbakeslaget som nevnt allerede hadde gjort seg gjeldende i 4. kvartal 1957. Fra 4. kvartal 1956 til 4. kvartal 1957 var det således ingen stigning i den samlede industriproduksjon, mens eksportindustrien i samme tidsrom viste en oppgang på 2,3 prosent og hjemmeindustrien en nedgang på 1,2 prosent. Det vil si at den samlede industriproduksjon i 4. kvartal 1958 bare lå så vidt i overkant av produksjonen i 4. kvartal 1956. Produksjonen i eksportindustrien steg i samme tidsrom med 4,5 prosent, og produksjonen i hjemmeindustrien gikk ned med om lag 1,5 prosent. Produksjonsøkningen i eksportindustrien i dette tidsrommet har bl. a. sammenheng med store utvidelser av produksjonskapasiteten i aluminiumsindustrien og annen primær jern- og metallindustri.

Det var nedgang i produksjonen i nesten alle industrigrener fra 1957 til 1958. Størst var nedgangen i tekstilindustrien med 14 prosent, bekledningsindustrien 8 prosent, trevare- og møbelsindustri 8 prosent og kjemisk industri 8 prosent. I gruppen «andre industrier» som omfatter grafisk industri, lærindustri, gummivareindustri m. v. var det en produksjonsnedgang på 4,5 prosent, i treforedlingsindustrien var nedgangen 2,5, i «annen jern- og metallindustri» som bl. a. omfatter verkstedindustrien, var nedgangen 2 prosent og i nærings- og nydelsesmiddelindustrien om lag 1,5 prosent. Produksjonsøkning fra 1957 til 1958 var det bare i elektrisitetsproduksjonen med om lag 7 prosent og i jord- og steinvareindustri og primær jern- og metallindustri med om lag 2 prosent, mens bryting av kull og malm gjennomsnittlig lå på samme nivå i 1958 som i 1957.

Svikten i sildoljeproduksjonen er årsak til produksjonsnedgangen i kjemisk industri. Holder en sildoljeproduksjonen utenfor blir nedgangen i industriproduksjonen for øvrig om lag 2 prosent fra 1957 til 1958. Denne nedgangen henger i det vesentlige sammen med svikt i etterspørselen. Den særlig sterke nedgangen innen tekstil- og bekledningsindustrien må bl. a. sees i sammenheng med at lagrene av disse varer ble redusert i 1958 etter en betydelig øking av lagrene i 1957.

I nasjonalbudsjettet for 1959 er det regnet med en øking i industriproduksjonen på 4—5 prosent, vesentlig som følge av økt etterspørsel. Med en slik øking vil industriproduksjonen i 1959 ligge vel 1 prosent over nivået i 1957. Tabellen nedenfor viser produksjonsutviklingen i industri- og bergverk (eksklusive elektrisitetsproduksjon) siden 1938.

	I alt	Hjemme- industri	Eksport- industri
1938	75	62	106
1951	121	117	133
1952	122	119	129
1953	129	127	134
1954	141	137	153
1955	151	147	162
1956 ¹⁾	158	154	170
1957 ¹⁾	163	157	180
1958 ¹⁾	158	153	171
1959 (budsjett).....	165	159	181

¹⁾ Foreløpige tall.

Jordbruksproduksjonen var i mengde litt lavere i 1958 enn i 1957. Samlet avling fra innmark er beregnet til 2085 mill. føreheter, eller 94 prosent av et middels års avl. I 1957 var avlingen fra innmark 2141 føreheter. Det har vært noe nedgang også i husdyrproduksjonen. Melkeproduksjonen var f. eks. om lag 1 prosent lavere i 1958 enn året før.

I skogbruket er avvirkingen i hogstsesongen 1957—1958 anslått til om lag 7,7 mill. kroner m³ bartretømmer til salg. Dette er 700 000 m³ mindre enn sesongen før. For sesongen 1958—1959 var det pr. 15. desember 1958 hogd 2,2 mill. m³ tømmer mot 2,5 mill. m³ på samme tid året før.

I fisket er totalfangsten i 1958 anslått til 1 230 000 tonn til en førstehåndsverdi av om lag 556 mill. kroner. Dette er 344 000 tonn eller ca. 55 mill. kroner mindre enn i 1957, som heller ikke var noe særlig godt år. Det var særlig vintersild-fisket som sviktet i 1958.

Hvalfangsten ga i sesongen 1957—1958 et utbytte på 853 800 fat hval- og spermasettolje. Dette er om lag 150 000 fat mindre enn sesongen 1956—1957. Det totale verdiutbytte beløp seg til 214 mill. kroner i sesongen 1957—1958, dvs. en reduksjon på 28 prosent fra foregående sesong.

I *skipsfarten* har den seilende flåten økt i 1958 til tross for et sterkt fraktfall og økte skipsopplegg. Opplagstallene for skip nådde maksimum i juni 1958 med 733 000 tonn. Senere har opplagstallene igjen gått noe nedover og var ved utgangen av desember 1958 på 495 000 tonn. Når den seilende flåten likevel har kunnet øke skyldes dette den store nytilgangen på skip. I alt økte handelsflåten (skip over 100 brutto registertonn eksklusive fisk- og fangstfartøyer) med om lag 950 000 tonn i 1958, slik at flåten ved utgangen

av året var på vel 9 500 000 tonn. Tilveksten til handelsflåten i løpet av 1958 er den største en har hatt i noe enkelt år. Sysselsettingen i handelsflåten økte med om lag 4 prosent fra 1957 til 1958.

Bygge- og anleggsvirksomheten hadde om lag samme omfang i 1958 som i 1957. Forholdene er nærmere omtalt under avsnittet om investeringer.

I annen samferdsel er utviklingen i 1958 ikke helt klarlagt når dette skrives. Det kan nevnes at det var nedgang i jernbanetransporten og øking i veitransporten. Sysselsettingen i annen samferdsel gikk ned med vel 1 prosent fra 1957 til 1958. Mesteparten av nedgangen falt på jernbanene. Under avsnittet om forbruk er endringer i tallet på private motorkjøretøyer i de senere år oppgitt.

Turisttrafikken økte noe i 1958. På grunn av opphevingen av passtvangen mellom de nordiske land kan en imidlertid ikke få registrert antallet på utenlandske besøkende på samme måte som i tidligere år.

I varehandel har det vært ubetydelig øking i sysselsettingen i 1958, mens det i de nærmest foregående år har vært en forholdsvis sterk sysselsettingsøkning.

I nasjonalbudsjettet for 1958 er det regnet med en reell øking i bruttonasjonalproduktet på ca. 4 prosent fra 1958 til 1959.

Tabellen nedenfor viser fordelingen av bruttonasjonalproduktet i løpende kroner på næringer i 1957 og 1958.

Bruttonasjonalprodukt fordelt på næringer.

Mill. kroner.

	1957	1958
Jordbruk	1 763	1 866
Skogbruk	1 034	936
Fiske	613	550
Hvalfangst	271	191
Industri og bergverk	7 748	7 768
Elektrisitetsforsyning m. v.	672	745
Bygge- og anleggsvirksomhet	2 172	2 232
Skipsfart m. v.	4 457	3 775
Annen samferdsel	1 678	1 745
Varehandel	5 175	5 250
Øvrige sektorer	5 930	6 346
	31 513	31 404

Utenriksøkonomi.

I 1958 importerte vi varer og tjenester fra utlandet for 1100 mill. kroner mer enn vi eksporterte for. I tillegg til dette underskuddet på vare- og tjenestebalansen overfor utlandet betalte vi også netto 200 mill. kroner i renter og utbytte m. v. til utlandet, slik at underskuddet på driftsbalansen ble 1300 mill. kroner. Tabellen nedenfor gir en oversikt over hovedpostene på driftsbalansen i 1957 og 1958.

Driftsbalansen overfor utlandet.

Mill. kroner.

	1957	1958 1)
Vareimport	7 673	7 110
Import av skip	1 566	2 330
I alt ..	9 239	9 440
Vareeksport	5 494	5 180
Eksport av skip	432	180
Nettovalutafrakter	3 375	2 700
Annen eksport, netto	241	280
I alt ..	9 542	8 340
Saldo på vare- og tjenestebalansen. (Overskudd + underskudd ÷)	+ 303	÷ 1 100
Saldo på rente- og stønadbalansen. (Overskudd + underskudd ÷)	÷ 156	÷ 200
Saldo på driftsbalansen (Oversk. + undersk. ÷)	+ 147	÷ 1 300

1) Foreløpig regnskap.

De største endringene fra 1957 til 1958 faller på importen av skip som økte med 764 mill. kroner og på nettovalutainntektene av handelsflåten (nettovalutafraktene) som gikk ned med 675 mill. kroner. Eksporten av skip — vesentlig gamle båter som selges til utlandet — gikk samtidig ned med 252 mill. kroner. Forverringen på driftsbalansen overfor utlandet fra 1957 til 1958 må derfor i første rekke sees i sammenheng med utviklingen i skipsfartssektoren. Det kan synes forbausende at innførselen av skip øker når fraktene er dårlige, men forklaringen er at skipene leveres på kontrakter som ble inngått for flere år siden. Nykontrahering av skip i 1958 har praktisk talt ikke forekommet.

I det rene varebyttet (eksklusive skip) med utlandet var underskuddet mindre i 1958 enn i 1957. Både verdien av vareeksporten og vareimporten gikk ned, men nedgangen var sterkest for importen. Både for eksport og import har nedgangen rammet praktisk talt alle hovedgrupper av varer, og nedgangen gjelder både mengde og pris. Det er interessant å merke seg at prisnedgangen var betydelig større for importvarene enn for eksportvarene, dvs. at for det rene varebyttet var *bytteforholdet overfor utlandet* bedre i 1958 enn i 1957. Dette er et interessant nytt trekk i bildet av hvordan norsk økonomi reagerer overfor en internasjonal konjunkturedgang. *Det totale bytteforhold overfor utlandet* hvor også skipsfraktene og prisene på skip teller med, forverret seg imidlertid kraftig fra 1957 til 1958.

Valutamessig må vi foruten underskuddet på driftsbalansen også dekke avdrag på utenlandske lån. I 1958 fikk vi imidlertid tatt opp nye lån i utlandet i så stor utstrekning at det mer enn oppveidte både underskuddet på driftsbalansen og avdrag på lån. Dette førte til at *valutareservene* ved utgangen av 1958 var økt til 2350 mill. kroner som er det høyeste siden 1954. I forhold til importen kan dette ikke sies å være særlig store valutareserver, men det gir likevel en litt større handlefrihet i vår økonomi enn vi ellers ville hatt.

Norges nettogjeld til utlandet beløp seg ved utgangen av 1957 til ca. 2,1 milliarder kroner. Dette er om lag 800 mill. kroner mer enn ved utgangen av 1938. Sett i forhold til bruttonasjonalproduktet har nettogjelden gått ned fra 22 prosent i 1938 til 6 prosent ved utgangen av 1957.

Våre viktigste handelspartnere i 1958 var Vest-Tyskland, Storbritannia og Sverige, når en ser på inn- og utførelsen av varer og skip. Henimot $\frac{1}{3}$ av vår utenrikshandel foregikk med de 6 land på kontinentet — Vest-Tyskland, Frankrike, Italia, Belgia, Nederland og Luxembourg — som fra 1. januar 1959 satte i verk en tollunion. På de nordiske land falt om lag $\frac{1}{5}$ av vår utenrikshandel. Underskuddet på handelsbalansen (byttet av varer og skip) økte overfor de fleste områder i verden i 1958, unntatt Sambandsstatene hvor vi hadde økt eksport samtidig som importen derfra gikk betydelig ned.

Handelspolitisk har 1958 budt på omfattende og vanskelige internasjonale forhandlinger. De norske tollendringene i 1958 har imidlertid vært små og Generalavtalen om tolltariffer og handel som binder en stor del av tollsatsene verden over ble forlenget til 1. januar 1961. I Vest-Europa ble det forhandlet om opprettelsen av et frihandelsområde i tilknytning til tollunionen mellom de 6 land på kontinentet, men disse forhandlinger førte ikke fram. Fra

1. januar 1959 har det derfor intrådt en forskjellsbehandling (diskriminering) i den vest-européiske handel, idet de 6 land gir hverandre en bedre behandling når det gjelder toll og importreguleringer enn de gir land utenfor tollunionen.

Høsten 1958 ble det lagt fram en tilleggsrapport om det nordiske økonomiske samarbeid, som bl. a. innebærer en utvidelse av planene for en nordisk tollunion til å omfatte praktisk talt alle varer, dog slik at landbruksvarer kommer i en særstilling. Noen politiske beslutninger er imidlertid ikke truffet om disse planene i noen av de nordiske land.

Den 29. desember 1958 ble det innført en ny valutaordning idet det ble gjennomført en begrenset konvertibilitet mellom i første rekke pund og dollar, og som følge av dette ble også de fleste andre vest-européiske valutaer gjort konvertible. Den européiske betalingsunion vil som følge av dette bli oppløst i 1959 og erstattet av Den européiske valutaavtale.

I nasjonalbudsjettet for 1959 regnes det med et underskudd på Norges driftsbalanse overfor utlandet på 1220 mill. kroner.

Priser og levekostnader.

Den innenlandske prisutvikling i 1958 var karakterisert av en sterk øking i levekostnadsindeksen, mens engrosprisindeksen var om lag stabil og importprisene gikk ned. Økingen i levekostnadsindeksen skyldes reduksjon av prissubsidiene, prisøkning i forbindelse med den nye jordbruksavtalen, avanseøkning i detaljistledet og flere andre forhold. Utviklingen var nokså forskjellig for de forskjellige varegrupper. Mesteparten av stigningen i levekostnadsindeksen skyldtes økte priser på matvarer. Tabellen nedenfor viser utviklingen i innførselspriser, engrospriser og levekostnader:

Indeks for:

	Innførselspriser (uten skip) 1949 = 100	Engrospriser 1952 = 100	Levekost- nader 1949 = 100
1957: 1. kvartal	141	112	151
2. kvartal	137	112	153
3. kvartal	134	111	152
4. kvartal	134	111	153
1958: 1. kvartal	133	110	155
2. kvartal	127	110	159
3. kvartal	127	110	162
4. kvartal	-	111	162
1957 (gj.sn.)	137	112	152
1958 (gj.sn.)	-	110	160

Importprisene har hatt en fallende tendens både i 1957 og 1958. I 3. kvartal 1958, som er det siste kvartal en har tall for, lå importprisene vel 5 prosent lavere enn 3. kvartal 1957. Sterkest prisnedgang har det vært for korn og kornvarer som gikk ned med 15 prosent og for kolonialvarer hvor det var en prisnedgang på 25 prosent. Priser på maskiner og apparater gikk opp med vel 10 prosent. På de internasjonale råvaremarkeder har de totale prisbevegelser ikke vært særlig store i 1958, men i gjennomsnitt for året har prisene ligget henholdsvis 10 prosent lavere enn i 1957 ifølge Reuters råvareindeks, og 4 prosent lavere ifølge Moodys råvareindeks. Det var bl. a. betydelig fall i kaffeprisen, sukkerprisen og ullprisen. For metaller som kopper og tinn har det vært prisstigning gjennom mesteparten av 1958.

Engrosprisindeksen har i gjennomsnitt for 1958 ligget nærmere 2 prosent lavere enn i 1957. Det har vært stor forskjell i prisutviklingen for de ulike varegrupper. For matvarer og drikkevarer har det vært prisoppgang mens det har vært nedgang i prisene for de andre varegrupper. Deler en etter henholdsvis norskproduserte varer og importerte varer viser de førstnevnte en prisoppgang på nærmere et par prosent mens de importerte varene som slår ut i engrosprisindeksen viser en prisnedgang på om lag 9 prosent.

Levekostnadsindeksen steg med 4,9 prosent i gjennomsnitt fra 1957 til 1958. I desember 1957 lå levekostnadsindeksen på 153 poeng (153,2) og i desember 1958 på 163 poeng (162,5), dvs. en stigning på 9,3 poeng når en tar hensyn til desimalene. Av denne stigningen skyldes 5,1 poeng reduksjon av prissubsidiene i løpet av våren og høsten, 1,2 poeng skyldes oppgang i de regulerte jordbrukspriser i forbindelse med den nye jordbruksavtalen og videre er det beregnet at om lag 1 poeng skyldes avanseøking i detaljistleddet. For øvrig fordeler oppgangen seg på en rekke poster. Subsidiereduksjonen fant sted etterat subsidiene i løpet av 1957 var blitt økt for å holde levekostnadsnivået mest mulig stabilt ut forrige tariffperiode. På årsbasis krevde prissubsidiene før reduksjonen uttelling på vel 800 mill. kroner over statsbudsjettet. Regjeringen gikk inn for å redusere disse subsidier til 500 mill. kroner pr. år, hvilket senere fikk enstemmig tilslutning fra Stortinget. Tariffpartene ble gjort oppmerksom på den forestående subsidiereduksjon før forhandlingene om fellesoppgjøret mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen var slutført.

Om lag $\frac{3}{4}$ av oppgangen i levekostnadsindeksen i 1958 skyldtes prisoppgang på matvarer. Tabellen nedenfor viser nærmere hvordan poengstigningen i levekostnadsindeksen i løpet av 1958 fordeles seg på forskjellige poster:

Endringer i levekostnadsindeksen des. 1957—des. 1958.

Varegrupper	Poeng- virkning
Kjøtt og kjøttvarer	1.28
Flesk	0.21
Fisk og fiskevarer	0.22
Melk, smør, ost og egg	5.02
Herav: Melk og fløte	3.14
Smør	0.22
Margarin, matfett og matolje	0.78
Ost	0.90
Egg	÷ 0.03
Poteter, grønnsaker, bær og frukt	÷ 0.38
Mel, gryn m. v.	0.18
Brød og andre bakervarer	0.61
Kolonialvarer	÷ 0.21
Matvarer ellers	0.21
<i>Matvarer i alt</i>	7.15
Drikkevarer og tobakk	0.03
Kull, koks, ved og petroleum	÷ 0.12
Gass og elektrisitet	0.01
Bekledning	0.23
Husleie	0.56
Andre utgifter	1.46
<i>Indeksen i alt</i>	9.32

Prisoppgangen har vært særlig sterk på melk og melkeprodukter som har medført en øking i totalindeksen på om lag 5 poeng. Bare tre poster i tabellen viser en mindre nedgang, som dels må sees i sammenheng med den rike frukthøsten og synkende importpriser på kolonialvarer og brensel.

Når det gjelder myndighetenes prispolitikk har de alminnelige retningslinjer for kontroll- og reguleringsvirksomheten i 1958 vært om lag som i 1957. Det er opprettet et nytt organ «Statens Pristilsyn» som overtar etter Statens pris- og rasjoneringsinspeksjon og Prisdirektoratets distriktskontor.

Det midlertidige forbud av 23. mars 1956 mot å forhøye priser og avanser på konkurranseregulerte varer ble opphevet fra 1. mai

1958. Samtidig ble det imidlertid innført særregler om forhåndskontroll med forhøyelser av konkurranseregulerte priser og avanser for varer som er viktige for det alminnelige pris- og kostnadsnivå.

Prismyndighetene har for øvrig i 1958 arbeidet med inngrep mot konkurransereguleringene i næringslivet. Fra 1. mai 1958 trådte det i kraft et forbud mot bindende og veiledende kollektive leverandørreguleringer (bruttoprissystemet) og mot bindende individuell leverandørregulering. Dispensasjoner fra forbudet kan gis. Prismyndighetene arbeider også med regler for inngrep overfor de såkalte horisontale prisregulerende avtaler som ved siden av de foran nevnte leverandørreguleringer er de viktigste.

De spesielle prisbestemmelser som har vært i kraft i 1958 knytter seg vesentlig enten til varer som er subsidiert, eller til byggebransjen, transportvirksomhet og mineraloljer. På bakgrunn av den sterke prisstigningen på tomtearealer etterat prisreguleringen for dette ble opphevet i 1954 er det fra 1. september 1958 igjen blitt innført regulering.

Selv etter subsidiereduksjonen i 1958 ytes det betydelige pris-tilskott på melk og melkeprodukter. Følgende oppstilling viser hvor meget det betyr for enkelte varer.

	Mengde- enhet	Detaljpris i kr.	Tilskott i kr. ekskl. avanse og omset- ningsavgift
Helmelk	liter	0,92	0,24
Fløte, 35 prosent	»	7,95	1,88
Meierismør	kg.	10,20	4,43
Geitmysost G. 35	»	8,80	1,73
Gaudaost F. 45	»	8,80	1,64

I forbindelse med at det i 1959 tas sikte på å stabilisere levekostnadsindeksen på maksimum 163—164 poeng er subsidiene besluttet økt med 100 mill. kroner på årsbasis fra 1. mars 1959. Subsidiøkningen vil bli brukt til å redusere prisen på melk og melkeprodukter tilsvarende om lag 2 indekspoeng. For øvrig har næringslivet og jordbruket gitt tilsagn om å foreta netto prisreduksjoner tilsvarende henholdsvis om lag $\frac{2}{3}$ indekspoeng og $\frac{1}{2}$ indekspoeng.

Inntekter.

De samlede private inntekter i landet (før direkte skatt) gikk ned fra 23 043 mill. kroner i 1957 til 22 345 mill. kroner i 1958, dvs. en nedgang på om lag 700 mill. kroner, eller 3 prosent regnet i løpende

kroner. Nedgangen skyldes lavere produksjon og en sterk inntektsnedgang i skipsfarten som følge av fallet i fraktratene.

Den totale lønnsutbetaling gikk opp med 4 prosent fra 1957 til 1958 regnet i løpende kroner. Da sysselsettingen gikk litt ned var oppgangen i gjennomsnitt pr. lønnstaker noe høyere. Praktisk talt alle lønnstakergrupper hadde tariffoppgjør og/eller indeksregulering av lønningene i 1958. Tariffbevegelsen i 1958 er omtalt annensteds i beretningen og en skal derfor ikke gå nærmere inn på dette, men bare nevne fellesavtalen mellom NAF og LO som fikk vesentlig innflytelse på utviklingen. Av fellesavtalens bestemmelser var det bare punktene om lavlønnstillegg og indeksregulering som fikk betydning for lønnsutviklingen i 1958. Arbeidstidsforkortningen gir seg først utslag i 1959 og prinsippbestemmelsen om bedriftspensjonering vil først etter videre forhandlinger kunne få innflytelse på et senere tidspunkt. Bare en mindre del av lønnstakerne som lå under visse «fortjenestetak» fikk lavlønnstillegget som kunne variere fra 1—18 øre. Regnet ut i gjennomsnitt for alle som gikk inn under Fellesavtalen tilsvarte lavlønnstillegget en gjennomsnittlig lønnsøkning på om lag $\frac{3}{4}$ prosent. Et tilsvarende lavlønnstillegg ble gjort gjeldende også for en del grupper som ikke gikk inn under fellesavtalen. Andre grupper hvor bl. a. forholdene m. h. t. arbeidstidsforkortning, pensjoner og lønnsglidning lå annerledes an fikk andre lønnsbestemmelser.

Bestemmelsene om indeksregulering i fellesavtalen gikk bl. a. ut på at Landsorganisasjonen hadde rett til å kreve forhandlinger om lønnstillegg når levekostnadsindeksen steg med 7 poeng fra utgangspunktet 153 poeng. Levekostnadsindeksen pr. 15. juni 1958 nådde 160 poeng. Etterat Landsorganisasjonens krav om lønnstillegg som følge av indeksstigningen ble avvist av Arbeidsgiverforeningen gikk tvisten til tvungen lønnsnemnd. Landsorganisasjonens krav overfor arbeidsgiverne og Lønnsnemnda gikk ut på full kompensasjon for stigningen på 7 poeng (4,6 prosent) utformet som et likt tillegg på 25 øre pr. time for alle som gikk inn under fellesavtalen. Lønnsnemndas kjennelse gikk ut på et prosentvis tillegg på tidlønnarbeid med 3,5 prosent, dog ikke mindre enn 12 øre pr. time og ikke mer enn 25 øre pr. time. For akkordlønn ble tillegget fastsatt til 2,5 prosent. I gjennomsnitt for alle som gikk inn under fellesforslaget ble tillegget 3 prosent, eller 16 øre, som sammenliknet med kravet på 25 øre gir en kompensasjonsprosent på 64 prosent. Slike beregninger kan ikke gjøres helt eksakte, men det kan slås fast at kompensasjonen utgjorde knapt $\frac{2}{3}$ av full kompensasjon. I forhold til det krav om likt tillegg som var stillet, medførte den prosentvise form som tillegget fikk størst reduksjon

for de lavest lønte, herunder kvinnene. Lønnsnemndas kjennelse for indeksreguleringen for fellesavtalen ble retningsgivende også for en rekke andre grupper som hadde indeksoppgjør, og som i stor utstrekning hadde fått samme indeksbestemmelser som i fellesavtalen.

Ved siden av tariffmessige lønnstillegg har i de senere årene lønnsglidningen spilt en betydelig rolle for lønnsutviklingen for store grupper. I de nærmeste årene før 1958 var det f. eks. gjennomgående en lønnsglidning for mannlige industriarbeidere på ca. 4 prosent pr. år. I 1958 kan lønnsglidningen anslås til å ha gått ned til om lag 2 prosent, hvilket må sees i sammenheng med det alminnelige økonomiske tilbakeslaget. Tabellen nedenfor viser utviklingen av den gjennomsnittlige timefortjeneste for arbeidere i industri og bygge- og anleggsvirksomhet fram til 3. kvartal 1958, som er det siste kvartal det foreligger statistikk for når dette skrives.

Gjennomsnittlig timefortjeneste. Kroner.¹⁾

	Industri		Bygge- og anleggsvirksomhet. Menn		
	Menn	Kvinner	I alt	Håndverksbedrifter	
				Fagarb.	Hjelpearb.
1. kvartal 1957.....	5.24	3.57	6.12	5.52	5.19
2. » 1957.....	5.71	3.86	7.05	6.60	6.38
3. » 1957.....	5.34	3.59	6.90	6.26	5.87
1. » 1958.....	5.46	3.68	7.03	6.28	6.02
2. » 1958.....	5.86	3.96	7.33	6.77	6.19
3. » 1958.....	5.59	3.76	7.25	6.66	6.35

¹⁾ Kilde: Statistisk Sentralbyrå.

Fra 3. kvartal 1957 til 3. kvartal 1958 har den gjennomsnittlige timefortjeneste både for mannlige og kvinnelige industriarbeidere steget med 4,7 prosent. Indeksstillegget som ble gjort gjeldende fra 16. juli har imidlertid ikke i sin helhet kommet til uttrykk i timefortjenesten for 3. kvartal. I bygge- og anleggsvirksomhet i alt var det en øking i timefortjenesten fra 3. kvartal 1957 til 3. kvartal 1958 på 5.1 prosent, mens det for fagarbeidere ved håndverksbedrifter var en stigning på 6,4 prosent og hjelpearbeidere 8,2 prosent.

I tabellvedlegget til denne oversikten er det gjengitt lønnstall også for en rekke andre grupper, således for funksjonærer, transport- og jordbruksarbeidere m. m. Tabellen nedenfor viser *reallønnsutviklingen* i industri og bygg og anlegg.

Reallønnsindekser.

	Timefortjenesten deflatert med levetekostnadsindeksen		
	Industri		Bygg- og anlegg
	Menn	Kvinner	Menn
1949	100.0	100.0	100.0
1950	100.6	101.7	98.3
1951	99.0	103.2	95.2
1952	101.2	107.1	98.2
1953	103.8	109.1	99.9
1954	104.5	109.1	101.6
1955	109.5	113.2	106.2
1956	113.6	118.3	112.3
1957	117.8	122.1	114.8
1958	¹⁾ 117.0	¹⁾ 121.0	¹⁾ 117.0

¹⁾ Anslag.

Levetekostnadsindeksen gikk i gjennomsnitt opp med 4,9 prosent fra 1957 til 1958, og med rimelig anslag for timefortjenesten i industrien i 4. kvartal har dette ført til en gjennomsnittlig reallønnsnedgang på 0,5—1 prosent både for mannlige og kvinnelige industriarbeidere fra 1957 til 1958. I bygg og anlegg har det etter anslaget vært en reallønnsoppgang på et par prosent.

I nasjonalbudsjettet for 1959 er det foretatt en beregning hvor en også har trukket inn virkningene av de direkte skattene slik at en får fram utviklingen av den *disponible realinntekten*. Beregningen bygger bl. a. på reduksjonstabeller og skattesatser for Oslo, men selv om disse er gunstigere enn for landet som helhet antas det at tallene gir et noenlunde riktig bilde av utviklingen i sin alminnelighet:

*Disponibel realinntekt for industriarbeidere.
Prosentvis oppgang fra foregående år.*

	Skatteklasse 1	Skatteklasse 4
	Prosent	Prosent
1952	2.2	1.7
1953	0.3	2.4
1954	÷ 0.4	1.2
1955	4.1	4.0
1956	3.9	3.6
1957	0.5	2.4
1958(anslag)	÷ 0.5	÷ 0.8

Tabellen som gjelder mannlige industriarbeidere viser bl. a. at stigningen i den disponible realinntekten i de fleste år har vært noe svakere enn stigningen i reallønnen før direkte skatt.

Utviklingen av de samlede private inntektene i landet påvirkes i langt sterkere grad enn lønnsinntektene av svingninger i konjunkturforhold og naturbestemte produksjonsforhold. Lønningenes andel av de samlede private inntekter steg fra 58,8 prosent i 1957 til 63,1 prosent i 1958. Denne økingen i lønnsandelen skyldes i første rekke en sterk inntektsnedgang i skipsfarten som følge av de lave fraktrater. Endringer i lønnsandelen fra år til år er et dårlig mål for om utviklingen er god eller dårlig for lønnstakerne. Tabellen nedenfor viser fordelingen av inntektene på tre hovedgrupper av inntektstakere:

Godtgjøring til arbeid og kapital.

	1957	1958	Endring 1957—58
	Mill. kr.	Mill. kr.	Prosent
Privat ervervsinntekt i alt	23 043	22 345	÷ 3.0
Fordeling av privat ervervsinntekt:			
Lønn ¹⁾	13 553	14 100	+ 4.0
Selvstendiges inntekt av jordbruk, skogbruk og fiske	2 132	2 068	÷ 3.0
Andre private inntekter	7 358	6 177	÷ 16.1
Prosentfordeling av privat ervervs- inntekt:	Prosent	Prosent	
Lønn ¹⁾	58.8	63.1	..
Selvstendig inntekt av jordbruk, skogbruk og fiske	9.2	9.3	..
Andre private inntekter	32.0	27.6	..

¹⁾ Foruten kontraktmessig kontant- og naturallønn omfatter posten også arbeidsgivers bidrag til trygdepremier og andre ytelser til beste for lønnsuttakere.

Nedgangen i selvstendiges inntekt av jordbruk, skogbruk og fiske faller på de to sistnevnte næringer, idet inntekten i jordbruket gikk opp med nærmere 7 prosent, vesentlig som følge av prisendringer. Inntektsnedgangen i skogbruk og fiske skyldes for en stor del den lavere produksjon.

Den sterke nedgangen i *andre private inntekter* skyldes som før nevnt vesentlig inntektene i skipsfarten, som hadde en inntektsnedgang på om lag 900 mill. kroner. Posten andre private inntekter

er sammensatt av en rekke nokså forskjellige inntektsarter og Statistisk Sentralbyrå har under arbeid en ajourført oversikt over fordelingen på forskjellige viktige poster. Hovedtyngden av disse inntekter er bedriftsinntekter, men posten omfatter også bl. a. aksjeutbytte (252 mill. kroner i 1956), personlige renteinntekter (270 mill. kroner i 1958), inntekt av boliger (339 mill. kroner i 1958), m. v.

Arbeidsmarkedet.

I 1958 var det nedgang i sysselsettingen og øking i den registrerte arbeidsløshet. Tilbakeslaget på arbeidsmarkedet må likevel karakteriseres som moderat. Den gjennomsnittlige totale sysselsetting i 1958 var om lag 9000 lavere enn i 1957, dvs. en nedgang på om lag 0,6 prosent. Nytilgangen på arbeidskraft i 1958 var ca. 12 000. Den totale registrerte arbeidsløshet lå i 1958 gjennomsnittlig på om lag 23 600, dvs. om lag 9100 flere enn i 1957. I forhold til det gjennomsnittlige antall sysselsatte lønnstaker utgjorde arbeidsløsheten 2,3 prosent, og sett i forhold til den totale sysselsetting 1,6 prosent.

Tallet på sysselsatte lønnstakere var i gjennomsnitt vel 7000 lavere i 1958 enn i 1957. Tabellen nedenfor viser endringene fra 3. kvartal 1957 til 3. kvartal 1958.

Sysselsatte lønsmottakere.¹⁾

	3. kv. 1958	Endring 3. kv. 1957- 3. kv. 1958	Prosent- vis endring
Jordbruk og skogbruk.....	54 291	÷ 4 129	÷ 7.1
Fiske og fangst.....	6 035	1 818	43.1
Bergverksdrift.....	9 246	÷ 435	÷ 4.5
Industri.....	323 484	÷ 12 267	÷ 3.7
Bygge- og anleggsvirksomhet.....	105 327	÷ 105	0.0
Kraft- og vannforsyning.....	12 235	13	0.0
Varehandel.....	128 243	229	0.2
Finansinstitusjoner og eiendomsdrift	22 096	754	3.5
Sjøtransport (inkl. utenriksfart).....	62 285	2 441	4.1
Annen samferdsel (inkl. NSB).....	71 719	÷ 620	÷ 0.9
Offentlig administrasjon og forsvar...	61 284	943	1.6
Offentlig og privat tjenesteyting.....	109 571	3 899	3.7
Personlig tjenesteyting.....	62 340	÷ 1 600	÷ 2.5
I alt.....	1 028 156	÷ 9 059	÷ 0.9

¹⁾ Gjennomsnitt av tallene ved utgangen av hver måned.

Mest oppsiktsvekkende er nedgangen på over 12 000, eller 3,7 prosent i industrien. Om lag halvparten av denne nedgangen falt på tekstil- og bekledningsindustrien og rammet for det meste kvinnelig arbeidskraft. For øvrig har det vært en mindre nedgang i sysselsettingen i praktisk talt alle industrigrener. Ved utgangen av desember 1958 var det i industrien sysselsatt 15 750 (herav 6600 kvinner) færre enn et år tidligere. Sysselsettingsnedgangen i industrien må i første rekke sees i sammenheng med den alminnelige forverring av konjunktursituasjonen, selv om spesielle forhold som f. eks. det dårlige sildefisket i begynnelsen av året spilte en betydelig rolle.

Som vanlig har det vært nedgang i sysselsettingen i jordbruket. I de såkalte tjenesteytende næringer har økingen i sysselsettingen vært mindre enn vanlig, unntatt i sjøtransport og offentlig og privat tjenesteyting. Bemerkesverdig er det at økingen i sysselsettingen i varehandelen praktisk talt har stoppet opp.

Det totale antall sysselsatte lønntakere var ved utgangen av desember 1958 13 400 lavere enn et år tidligere. Ved siden av nedgangen i industrien viste sysselsettingen i skogbruket ved utgangen av året en så vidt betydelig nedgang som 4250 jamført med et år tidligere.

Ved utgangen av januar 1958 var tallet på registrerte arbeidsløse i alt 39 400. Tallet sank etter hvert til 7800 i juni, men økte deretter igjen til 41 800 ved utgangen av desember 1958, dvs. 14 300 flere enn et år tidligere. I forhold til antall lønnsinntakere utgjorde arbeidsløsheten ved utgangen av 1958 om lag 4 prosent og sett i forhold til den totale arbeidsstyrken 2,8 prosent. Av de arbeidsløse ved utgangen av året var 17 500 bygg- og anleggsarbeidere, 9300 industriarbeidere (herav 3250 kvinner), 3150 ledige jobbarbeidere, 2650 sjømenn og førstereisgutter, 2650 skogsarbeidere, 1600 jordbruksarbeidere og 1600 andre transportarbeidere. Størst øking i ledigheten fra desember 1957 til desember 1958 har det vært blant bygge- og anleggsarbeidere med 4250, industriarbeidere 3750 og skogsarbeidere 1500. Ledigheten hadde økt i alle fylker, i første rekke i Rogaland, Hordaland, Nord-Trøndelag og Nordland.

For å motvirke arbeidsløsheten bevilget Stortinget i 1958 over 110 mill. kroner til ekstraordinære sysselsettingsarbeider. Ved utgangen av desember 1958 var det etter foreløpige oppgaver sysselsatt ca. 6650 mann ved ekstraordinære offentlige arbeider, herav ca. 2450 ved statlige og ca. 4200 ved kommunale arbeider. Ved utgangen av desember 1957 omfattet den ekstraordinære sysselsetting ca. 650 mann.

I nasjonalbudsjettet for 1959 regnes det med øking i sysselsettingen i forbindelse med en bedring i konjunktorene. Om økingen blir sterk nok både til å absorbere nytilgangen på arbeidskraft og redusere arbeidsløsheten er imidlertid uklart. Stortinget vil i løpet av våren 1959 ta standpunkt til spørsmålet om bevilgninger til ekstraordinære sysselsettingsarbeider. Mer generelle økonomisk — politiske tiltak kan også eventuelt komme på tale av hensyn til sysselsettingsutviklingen.

Forbruk

Det totale private forbruket som i 1958 beløp seg til 17 147 mill. kroner, gikk reelt ned med om lag 1 prosent fra 1957 til 1958. Siden befolkningen økte med om lag 1 prosent i samme tidsrom blir nedgangen i forbruket i *gjennomsnitt pr. innbygger om lag 2 prosent*. I den nærmest foregående 4-årsperiode 1954—1957 økte det private forbruket pr. innbygger med henimot 2 prosent pr. år. Tabellen nedenfor viser de reelle endringene fra år til år i det samlede private forbruket sammenliknet med bruttonasjonalproduktet. Tallene i tabellen er *ikke* regnet pr. innbygger eller pr. sysselsatt.

Prosentvis øking fra foregående år i privat konsum og bruttonasjonalprodukt.

	Privat konsum	Bruttonasjonalprodukt
1953.....	1,4	2,0
1954.....	4,6	5,2
1955.....	2,6	2,9
1956.....	2,3	4,4
1957.....	1,9	3,0
1958 ¹⁾	÷ 0,9	÷ 0,9

¹⁾ Foreløpige regnskapstall.

Det var betydelig endringer i sammensetningen av det private forbruket fra 1957 til 1958. Forbruket av matvarer var om lag like stort i begge år, mens det var stigning i forbruket av personlige tjenester, utgifter til boliger o. l., men nedgang i forbruket av varige forbruksartikler totalt sett. Nedgangen falt for en stor del på anskaffelse av husholdningsmaskiner, mens omsetningen av biler og rekvisita økte meget sterkt i 1958.

Det ble i alt importert ca. 23 000 biler i 1958, dvs. at personbilkparken økte med om lag 15 prosent. Fortsetter veksten i samme tempo vil tallet på personbiler være fordoblet i løpet av ca. 5 år. Tabellen nedenfor viser salget av forskjellige varige forbruksgoder i de senere år.

Tilgang av enkelte varige konsumgoder.¹⁾

	1950	1955	1956	1957	1958
Møbler, mill. 1955-kroner	258	386	347	348	336
Støvsugere..... 1000 stk.	10	63	70	61	48
Kjøleskap	1	55	60	60	43
Symaskiner	22	25	16	16	—
Vaskemaskiner	2	75	63	48	39
Båndopptakere	—	17	18	18	12
Radiogrammofoner	2	19	20	21	15
Radiomottakere	90	86	84	80	83
Registrerte motorsyklar.....	—	—	6	8	5
Registrerte mopeder.....	—	—	7	23	15
Personbiler	2	15	14	21	23

¹⁾ Inkl. lageropplegg.

Det sivile offentlige forbruket som består av statlige og kommunale utgifter til kjøp av varer og tjenester i forbindelse med løpende administrative og forvaltningsmessige oppgaver utgjorde i 1958 2538 mill. kroner og var om lag 3 prosent høyere enn i 1957. I *nasjonalbudsjettet for 1959* er det regnet med en reell øking i det samlede private forbruket på 2 prosent og i det sivile offentlige forbruket på 3 prosent.

Forsvarets bruk av varer og tjenester.

Forsvarets bruk av varer og tjenester utgjorde i 1958 1024 mill. kroner eksklusiv det som blir finansiert ved netto tilskudd fra utlandet (50 mill. kroner i 1958). Forsvarets bruk av varer og tjenester økte med 17 mill. i løpende kroner fra 1957 — 1958, men reelt var det en nedgang på 1,5 prosent. I forhold til bruttonasjonalproduktet utgjorde forsvarets bruk av varer og tjenester i 1958 3,2 prosent. I forhold til driftsutgiftene på statsbudsjettet utgjør det om lag 1/8.

I nasjonalbudsjettet for 1959 er det regnet med at forsvarets bruk av varer og tjenester vil ligge på praktisk talt samme nivå som i 1958.

Investering.

De samlede bruttoinvesteringer eksklusive lagerendringer utgjorde i 1958 vel 12 milliarder kroner. Nettoinvesteringene var vel 5,8 milliarder kroner. Det var en reell stigning i bruttoinvesteringene på 6 prosent fra 1957 til 1958. Stigningen skyldtes økte investeringer i skip. Varelagrene ble i 1958 redusert med om lag 250 mill. kroner. I forhold til bruttonasjonalproduktet utgjorde de samlede bruttoinvesteringer i 1958 hele 38 prosent, som er den høyeste investeringsraten en noen gang har hatt. Tabellen nedenfor viser hvordan investeringene fordelte seg etter art i 1958, samt prosenttall for de reelle endringer fra 1957 til 1958.

Bruttoinvesteringer fordelt etter art.

	1958		Reelle endringer 1957—58 Prosent
	Mill. kr.	Prosent	
Bygg og anlegg.....	5 200	43.2	0.0
Maskiner, transportmidler m. m.....	3 009	25.0	÷ 1.0
Skip og båter.....	3 836	31.8	2.5
Bruttoinvestering ekskl. lagerendringer...	12 045	100.0	6.0
Lagerendring	÷ 250	..	..

Den sterke økingen i skipsinvesteringene skyldes levering på kontrakter som ble inngått for flere år siden. I 1958 har det netto ikke funnet sted noen ny kontrahering av skip. Den sterke lagerreduksjonen i 1958 fikk en betydelig negativ innvirkning på produksjonen.

I nasjonalbudsjettet for 1959 regnes det med at varelagrene ville øke noe. De øvrige investeringer ventes totalt å øke med vel 2 prosent, som fordeler seg med 2—3 prosent på bygg og anlegg og om lag 6 prosent på maskiner og transportmidler m. v., mens investeringene i skip og båter ventes å gå ned med 1—2 prosent. Nedgangen i skipsinvesteringene ventes å falle på innførselen av skip, mens leveringene fra norske verfter ventes å øke noe i 1959.

Pengemessige og finansielle forhold.

Det ble ført en stram penge- og finanspolitikk i 1958 med sikte på å begrense bankutlån og de private disponible inntekter. Dette hadde en kontraktiv virkning på det innenlandske bruk av varer og tjenester. Formålet med denne politikken var bl. a. å begrense underskuddet i utenriksøkonomien og å motvirke prispress. Siden det internasjonale konjunkturtilbakeslaget også førte med seg kontraktive tendenser for landets økonomi ble det i løpet av 1958 for å motvirke dette etter hvert lempet noe på den stramme penge- og finanspolitikken.

Norges Banks diskonto har i 1958 vært holdt på 3,5 prosent. Den effektive rente på visse statsobligasjoner har etter stigningen i 1957 holdt seg temmelig uforandret på rundt 5 prosent. Nye obligasjonslån i 1958 har vært lagt ut til høyere rente enn obligasjonslån i 1957. Seddelomløpet utgjorde pr. 31. desember 1958 3506 mill. kroner, hvilket er 43 mill. kroner høyere enn et år tidligere.

Ved avtale mellom Norges Bank og Finansdepartementet på den ene side og forretnings- og sparebankene på den annen side, ble det satt et «tak» for disse bankers kredittvirksomhet i 1958. Utlånene fra bankene skulle ikke være høyere i 1958 enn de var i 1957 og spesielt skulle innvilgningene av kassakreditter ikke være høyere enn foregående år. Avtalen innebar en tilstramning i forhold til gjeldende avtale i 1957. Både sparebanker, forretningsbanker og forsikringsselskaper skulle ifølge avtaler delta i statslån. Statsbankene fikk i 1958 sine utlånsbudsjetter satt noe ned i forhold til året før.

I annen halvdel av 1958 ble det lempet noe på pengepolitikken. I brev fra Norges Bank av 27. august til bankene ble det gitt adgang til å vise større imøtekommenhet ved kreditter til finansiering av lageropplegg for norskproduserte varer hvis avsetningsvanskene skyldtes konjunktur- eller sesongmessige forhold av midlertidig karakter. Bankene fikk også adgang til å yte kreditt til finansiering av eksport hvis eksporten bare kunne finne sted på kredittbasis. Fra første september 1958 ble om lag 300 mill. kroner som var båndlagt delvis i forbindelse med engangsskatten, frigjort for å bedre næringslivets likviditet og derved stimulere aktiviteten.

Statens finanspolitikk har i 1958 ført til en betydelig inntektsinndragning. Tabellen på side 68 viser utviklingen i de senere år.

Det som i tabellen er kalt finansielt overskott gir uttrykk for den inntektsmessige inndragning som finner sted over statsbudsjettet.

Statsregnskapet 1956—57 og 1957—58 og statsbudsjettet 1958—59.
Mill. kroner.

	Regnskap 1956—57	Regnskap 1957—58	S III B 1958—59
Driftsinntekter	5 357	5 761	5 726
Driftsutgifter	4 662	5 057	4 932
Driftsoverskott	695	704	794
Kapitalutgifter til forretn. og anlegg	322	401	402
Finansielt overskott	373	303	392
Avdrag på gjeld (netto)	307	498	554
Kontantoverskott	66	÷ 195	÷ 162

Kommunenes inntekter eksklusive de inntektsgivende bedrifter, var i 1958 på om lag 3,4 milliarder kroner. Dette er en stigning på 475 mill. kroner eller over 16 prosent fra året før. Utgiftene steg ikke fullt så sterkt, og det var i alt et lite inntektsoverskott i kommunekassene i 1958, mot et lite underskott året før.

Tabellen nedenfor gir en oversikt over de forskjellige skatter og avgifter som innbetales til stat og kommuner.

*Innbetalte skatter til stat og kommuner.
Mill. kroner.*

	1957	1958
Inntekts- og formuesskatter:		
Stat	1 395	1 507
Kommuner	2 348	2 512
Alderstrygd og krigspensjoneringsavgift	328	351
Andre direkte skatter	121	125
Direkte skatter i alt	4 192 ¹⁾	4 495 ²⁾
Tollavgifter		
Alminnelig omsetningsavgift	408	400
Avgifter på alkohol	1 746	1 760
» » tobakk	450	445
» » sjokolade m. m.	251	250
» » sjokolade m. m.	105	97
» » bensin, motorkjøretøyer m. m.	337	350
Andre indirekte skatter	461	378
Indirekte skatter i alt	3 758	3 680
Skatter i alt	7 950	8 175
Skatter i prosent av bruttonasjonalproduktet	25.2	26.0

1) Herav utestående pr. 31. desember 1957 hos skatteoppkreverne og arbeidsgiverne tilsammen 460 mill. kroner.

2) Innkluderer 50 mill. kroner øking i utestående hos skatteoppkrevere og arbeidsgivere.

Gjennomsnittlig timefortjeneste¹ for voksne menn i industri.

Tabell I a.

Kroner pr. time.

	Total	Bergverk	Nærings- og nyt.mid.ind.	Bryggerier og mineralvannf.	Tobakk-fabrikker	Tekstil-industri	Skofabriker	Klednings-industri	Bygningsstrevareindustri	Møbel- og annen trevareindustri	Papirindustri	Papirvare- og pappvareind.	Grafisk industri	Lær- og lærvareindustri	Kjemisk og elektrokj. ind.	Jord- og stein-industri	Jern- og metall-industri
1949 (gj.sn.) ²	3,04	3,08	2,77	2,90	2,97	2,83	3,17	2,92	—	—	2,94	3,10	3,62	3,17	3,26	3,07	3,11
1957 (gj.sn.)	5,45	6,00	4,83	5,10	5,20	4,87	5,18	4,99	5,11	5,17	5,43	5,82	6,34	5,18	5,54	5,49	5,67
3. kv. 1957	5,34	5,89	4,70	4,94	5,09	4,75	5,11	4,93	5,00	5,11	5,33	5,72	6,20	5,06	5,43	5,39	5,56
3. kv. 1958	5,59	6,17	4,95	5,22	5,57	4,95	5,34	5,12	5,26	5,20	5,64	6,01	6,65	5,22	5,59	5,68	5,84

Prosentvis stigning.

1949—1957	79,3	94,8	74,4	75,9	75,1	72,1	63,4	70,9	—	—	84,7	87,7	75,1	63,4	69,9	78,8	82,3
3. kv. 1957—3. kv. 1958	4,7	4,8	5,3	5,7	9,4	4,2	4,5	3,9	5,2	1,7	5,8	5,1	7,3	3,2	2,9	5,4	5,0

¹) Etter oppgave fra et utvalg organiserte og uorganiserte bedrifter. Gjennomsnittsførtjeneste på tid, akkord og overtid.

²) Beregnede tall.

Gjennomsnittlig timefortjeneste¹ for voksne kvinner i industri.

Tabell I b.

Kroner pr. time.

	Total	Nærings- og nytelseam.ind.	Bryggerier og mineralv.fabr.	Tobakkfabrikker	Tekstilindustri	Skofabrikker	Kledningsindustri	Papirindustri	Papirvare- og pappvareind.	Grafisk Industri	Lær- og lærvareindustri	Kjemisk industri	Jern- og metallindustri
1949 (gj.sn.) ²	1,98	1,82	2,02	2,02	1,93	2,04	2,01	2,04	—	1,96	—	1,97	2,24
1957 (gj.sn.)	3,68	3,35	3,62	4,00	3,85	3,61	3,75	3,99	3,88	3,94	3,76	3,68	4,21
3. kv. 1957	3,59	3,27	3,50	3,88	3,51	3,53	3,66	3,88	3,78	3,85	3,67	3,57	4,10
3. kv. 1958	3,76	3,47	3,65	4,19	3,65	3,62	3,85	4,05	3,86	4,07	3,78	3,71	4,24

Prosentvis stigning.

1949—1957	85,9	84,1	79,2	98,0	99,5	77,0	86,6	95,6	—	101,0	—	86,8	87,9
3. kv. 1957—3. kv. 1958 ..	4,7	6,1	4,3	8,0	4,0	2,5	5,2	4,4	2,1	5,7	3,0	3,9	3,4

¹) Etter oppgave fra et utvalg av organiserte og uorganiserte bedrifter. Gjennomsnittsførtjeneste på tid, akkord og overtid.

²) Beregnede tall.

Gjennomsnittlig timefortjeneste¹ for voksne menn i
bygge- og anleggsvirksomhet.

Tabell II.

Kroner pr. time.

	Bygge- og anleggsvirksomhet			Håndverksbedrifter		Entreprenørbedr. (Fagarb. og hj.a.)
	I alt	Byggevirk-	Anleggsvirk.	Fagarb.	Hjelpearb.	
1949 (gj.sn.)	3,97	3,80	4,86	3,71	3,63	4,23
1957 (gj.sn.)	6,94	6,39	8,62	6,35	6,00	7,30
3. kv. 1957	6,90	6,29	8,47	6,26	5,87	7,26
3. kv. 1958	7,25	6,63	8,77	6,66	6,35	7,62

Prosentvis stigning.

1949--1957.....	74,8	86,2	77,4	71,2	65,3	72,6
3. kv. 1957-3. kv. 1958	5,1	5,4	3,5	6,4	8,2	5,0

¹) Etter oppgavene fra medlemsbedrifter i Norsk Arbeidsgiverforening. Gjennomsnittsfortjeneste på tid, akkord og overtid.

Lønnsutviklingen for enkelte grupper av lønsmottakere.

Tabell III.

	Tids- enhet	Gjennomsnittslønn Absolutte tall			Prosentvis stigning	
		1939	1957	1958	1939- 1957	1957- 1958
		Kr.	Kr.	Kr.	%	%
M e n n :						
Jordbruksarbeidere, sommer ¹⁾	mnd.	60	453	—	655	—
Jordbruk, dagarb., egen kost, sommer	dag	5,64	31,17	—	453	—
Skogbruksarbeid, vinter	»	5,87	33,97	—	479	—
Industri:						
Voksne arbeidere	time	1,64	5,45 ²⁾	5,59	232	2,6
Funksjonærer ³⁾	mnd.	—	1 355	1 446	—	6,8
Bygge- og anleggsarbeidere	time	²⁾ 2,22	6,94 ²⁾	7,25	213	4,5
Laste- og lossearbeidere	»	—	6,37 ²⁾	6,51	—	2,2
Voksne sjøfolk (matroser):						
Utenriksfart ⁴⁾	mnd.	—	1 031	1 050	—	1,8
Innenriksfart ⁵⁾	»	—	842	—	—	—
Arbeidere i landtransport (faste) . . .	time	²⁾ 1,61	4,94 ²⁾	5,10	207	3,2
Varehandel:⁶⁾						
Kontorfunksjonærer	mnd.	—	1 381	1 406	—	1,8
Butikkfunksjonærer	»	—	941	975	—	3,6
Lagerfunksjonærer	»	—	1 013	1 039	—	2,6
Arbeidere	»	—	885	917	—	3,6
K v i n n e r :						
Jordbruksarbeidere, sommer ¹⁾	mnd.	38	282	—	642	—
Jordbruk, dagarb., egen kost, sommer	dag	3,74	22,07	—	490	—
Industri:						
Voksne arbeidere	time	0,94	3,68 ²⁾	3,76	291	2,2
Funksjonærer ³⁾	mnd.	—	820	867	—	6,5
Varehandel:⁶⁾						
Kontorfunksjonærer	»	—	795	820	—	3,1
Butikkfunksjonærer	»	—	619	643	—	3,8

¹⁾ Til dette kommer kost og losji.

²⁾ 3. kvartal.

³⁾ Pr. 1. september. Månedslønn ekskl. provisjon og gratiale. I 1957 og 1958 utgjorde provisjon og gratiale i gjennomsnitt pr. måned kr. 42,00 for menn og kr. 11,00 for kvinner. Lønnsstigningsprosenten er standardberegnet.

⁴⁾ Mars.

⁵⁾ November.

⁶⁾ Pr. 30. april. Månedslønn pluss 1/12 av prov., gratiale i foregående år.

Prisindeksen.

Tabell IV.

	Levekostnadsindeksen 1949 = 100		Engrospris- indeksen 1952 = 100
	Total	Matvarer	
1939	63,8	67,9	37
1949	100,0	100,0	67
1950	105,3	108,8	76
1951	121,9	128,5	94
1952	132,9	145,7	100
1953	135,6	147,9	99
1954	141,6	159,7	100,8
1955	142,8	159,5	103,0
1956	148,2	166,9	107,9
1957	152,2	167,3	111,7
1958	159,7	180,3	110,2
1958: 1. kvartal	154,5	167,9	110,0
2. kvartal	159,4	179,6	110,1
3. kvartal	162,4	187,1	110,3
4. kvartal	162,4	186,6	110,5

Prosentvis stigning.

1939—1957	138,6	146,4	201,9
1949—1957	52,2	67,3	66,7
3. kvartal 1957—3. kvartal 1958	6,8	13,0	÷ 1,0

Tariffrevisjonen.

I 1958 har det vært store og omfattende tariffrevisjoner — revisjoner som har omfattet så å si hele vårt arbeids- og næringsliv og dermed nesten samtlige lønnstakere. Foruten revisjoner av samtlige tariffavtaler mellom NAF og LO har det også vært revisjoner for jordbruket, skogbruket innenriksfarten, utenriksfarten og hvalfangsten, samtlige tariffavtaler i staten og statens lønnsregulativ. Likeså har det vært revisjon av kommunale tariff- og regulativer.

I alt er behandlet 816 tariffsaker, hvorav en rekke av disse omfatter flere overenskomster. Det samlede antall overenskomster som er revidert blir derfor langt høyere enn antall behandlede tariffsaker.

Når det gjelder tariffoppgjøret med Norsk Arbeidsgiverforening, ble det etter anmodning fra NAF allerede i begynnelsen av desember 1957 opptatt forhåndskonferanser mellom NAF og LO. Disse forhåndskonferanser tok i første rekke sikte på å skape klarhet om hvordan tariffoppgjøret skulle legges an for kommende år.

Den 9. desember ble saken behandlet i Sekretariatet som da gjorde sådant vedtak:

«Landsorganisasjonen er villig til å drøfte med Norsk Arbeidsgiverforening om det er muligheter til stede for en eller annen form for et fellesoppgjør når det gjelder tariffrevisjonen i 1958.»

Sekretariatet valte også dette forhandlingsutvalg: Konrad Nordahl, P. Mentsen, Alf Andersen, Thorleif Andresen, Josef Larsson, Karsten Torkildsen, Emil Torkildsen, Kristine Amundsen, Ingvald Haugen, Odin Rønbeck og Erling Frogner. Dessuten var det forutsetningen at Kjell Holler og Arne Kr. Meedby skulle delta i forhandlingene i den utstrekning administrasjonen fant det nødvendig. Forhandlingsutvalget ble senere supplert med Kaare Pehrson og Olaf Bratlie, Norsk Papirindustriarbeiderforbund, idet Papirindustriens Arbeidsgiverforening gikk inn i Norsk Arbeidsgiverforening fra 1. februar 1958. Olaf Askeland gikk ut av Sekretariatet 16. januar 1958, og i stedet for ham ble da Kjønrik Kjønriksen valt inn i forhandlingsutvalget.

De forhåndsdrøftinger som var tatt opp med Norsk Arbeidsgiverforening før årsskiftet ble fortsatt i begynnelsen av desember, idet en ville forsøke å skape avklaring til LO's representantskapsmøte 15. og 16. januar.

Da Representantskapet trådte sammen ble det gitt en utførlig orientering om disse forhåndsdrøftinger og nærmere understreket hvilke saker en måtte få løst, hvis en skulle gå med på et felles-

oppgjør. Disse saker var forkortingen av arbeidstiden med 3 timer i en omgang, kompensasjon for forkortingen, tillegg i lønningene for de grupper av lønnstakere som ikke har hatt noen lønnsglidning siden forrige tariffrevisjon, en nærmere avklaring og om mulig en avtale om pensjonsordning i tillegg til alderstrygden for samtlige lønnstakere, likeså indeksreguleringsbestemmelse. Disse saker ble inngående diskutert på representantskapsmøtet som gjorde slik uttalelse og vedtak:

I

«Den økonomiske utvikling har stort sett vært gunstig i siste tariffperiode. Hvis en betrakter årene 1956 og 1957 under ett, har det vært en stigning i industriproduksjonen *pr. sysselsatt* på mellom 8 og 9 prosent. I enkelte andre næringer har stigningen vært mindre, slik at stigningen i den totale nasjonale produksjon *pr. sysselsatt* kan anslåes til bortimot 6 prosent.

I samme tidsrom har reallønnsøkningen for voksne mannlige og kvinnelige industriarbeidere utgjort vel 7 prosent i gjennomsnitt. Stigningen i den reelle kjøpeevne er imidlertid ikke fullt så stor, da en fikk en merkbar øking i skatteinnbetalingen ved overgangen til skatt av årets inntekt.

Den alminnelige sysselsettingssituasjon har vært god i tariffperioden, og investeringene har ligget på et meget høyt nivå.

For 1956 og 1957 under ett var det et overskudd på nærmere 300 mill. kroner på vare- og tjenestebalansen overfor utlandet. Storparten av dette overskudd gikk imidlertid vel til å betale renter til utlandet, slik at det totalt sett har vært balanse. Samtidig har det funnet sted en netto opplåning, slik at landets valutareserver er blitt styrket.

Reallønnsøkningen i siste tariffperiode skyldes — foruten virkningen av tariffrevisjonen 1956 — i særlig grad lønnsglidningen og stabiliteten i prisenivået. Selv om lønnsglidningen bidrar til den gjennomsnittlige reallønnsøkning skaper den samtidig betydelige problemer ved at den varierer sterkt i omfang fra gruppe til gruppe. Disse problemer har meldt seg ved hver eneste tariffrevisjon etter krigen, og de er ikke mindre iøyenfallende foran tariffrevisjonen 1958. Det må legges særlig vekt på å fjerne de skjevheter som dette forhold skaper.

Levekostnadsindeksen har steget endel utover høsten 1957, men ser en på perioden fra mai 1956 og ut året 1957 under ett, har indeksen gjennomsnittlig ligget på vel 151, dvs. bare ubetydelig over basistallet i indeksavtalen. Dette resultat må delvis sees på bakgrunn av den skjærpede prispolitikken, men det er på det rene at det først og fremst er økingen i prissubsidier som har gjort det mulig å holde indeksen innenfor en rimelig ramme. Prissubsidiene utgjør nå om lag 800 mill. kroner på årsbasis. Det er atskillig mer enn forutsatt ved framleggelsen av statsbudsjettet for 1957—1958, og Regjeringen har meddelt at en i tiden framover ikke kan opprettholde prissubsidiene i et slikt omfang.

Den økonomiske situasjon foran tariffrevisjonen 1958 må karakteriseres som usikker og uklar. Den internasjonale konjunkturoppgangen de siste to—tre årene synes foreløpig å ha passert et vende punkt. I USA har stagnasjonstendenser gjort seg gjeldende. Veksten i industriproduksjonen er stanset opp, og det har vært en merkbar oppgang i arbeidsløsheten. Det har likeledes vært stagnasjon eller tilbakegang i enkelte européiske land. Disse stagnasjonstendenser, sammen med et sterkt fall i råvareprisene, synes like-

vel ikke å være til hinder for at flere land strever med inflasjonsproblemer. Det internasjonale økonomiske bilde er derfor sterkt blandet.

Tendensene ute i verden har etter hvert satt sitt preg også på forholdene i Norge. Fraktfallet vil slå ut i en betydelig nedgang i fraktinntektene, det har vært tilløp til produksjonsinnskrenkninger på enkelte områder, og arbeidsløsheten ved utgangen av 1957 kan etter foreløpige beregninger antas å ligge 4å 5000 høyere enn for ett år siden. Det er mulig at denne stigning i arbeidsløsheten er forbigående, men den er et klart symptom på skjerpet konkurranse. Konjunkturutviklingen har også satt sitt preg på industriproduksjonen der det utover høsten 1957 var en sterkt avtagende tendens i produksjonsøkingen. Nedgangen i fraktinntektene sammen med en betydelig øking i skipsimporten vil videre føre til at en må regne med et underskudd på vare- og tjenestebalansen overfor utlandet på bortimot 1 milliard kroner i 1958.

Mens importprisene viste stigning i begynnelsen av tariffperioden, har de i løpet av 1957 gått noe nedover igjen, og en må regne med at fallet i de internasjonale råvarepriser kan forsterke tendensen. Selv om ettervirkningen av den tidligere oppgang ikke er helt uttømt, synes det likevel berettiget å si at det i den nærmeste tiden framover ikke vil bli noen alminnelig prisforhøyende tendens via utenriksøkonomien. Det vil derfor være den indre økonomiske utvikling i inntekter og kostnader som sammen med subsidiepolitikken blir bestemmende for bevegelsen i prisnivået i tiden framover.

Norges økonomi er blitt kraftig utbygd etter krigen. Som helhet står landet ganske sterkt økonomisk, og det burde ikke være noen grunn til å tvile på at vi kan hevde oss i den internasjonale konkurransen. Vi synes imidlertid å beuge oss inn i et hardere internasjonalt økonomisk klima, og det er viktig at utviklingen i inntekter og kostnader i Norge ikke kommer i utakt med utviklingen hos våre konkurrenter.

II

Kongressen i mai 1957 uttalte bl. a. at det i kommende kongressperiode særlig var to store spørsmål som ville melde seg i det faglige arbeid. Det var en forkortelse av arbeidstiden og spørsmålet om innføring av bedriftspensjon i tillegg til alderstrygden. Kongressen framhevet likeledes betydningen av en utjamning av lønnsforskilnaden mellom kvinner og menn.

Hver for seg representerer disse reformene betydelige utgifter som må belastes produksjonslivet. Reduksjonen av arbeidstiden til 45 timer med full kompensasjon på alle tidlønnssetser betyr alene en lønnsstigning på henimot 7 prosent. Selv om en forutsetter at produksjonen i alminnelighet skal kunne holdes oppe med en kortere arbeidstid, kan en ikke se bort fra at det i en overgangstid vil bli en produksjonsmessig nedgang i mange virksomheter.

Idet en viser til den økonomiske analyse, i I, er Sekretariatet av den oppfatning at hvis en skal gjennomføre en forkortet arbeidstid, bedriftspensjonering og større likhet i lønningene mellom kvinner og menn, må en ved denne tariffrevisjon konsentrere seg om en forbedring av lønnsvilkårene for de grupper som har et lavt lønnsnivå med liten eller ingen lønnsglidning. I motsatt fall vil sysselsettingen kunne komme i fare ved mange bedrifter.

I de forhåndsdrøftinger som Landsorganisasjonen har hatt med Norsk Arbeidsgiverforening har en fått et bestemt inntrykk av at det er muligheter for å oppnå bedre resultater når det gjelder forkortelse av arbeidstiden og innføring av bedriftspensjonering, hvis en tar et samlet oppgjør for de tariffavtaler som løper ut i 1958.

Vedtak:

Idet en viser til foranstående og formannens redegjørelse, anmoder Representantskapet Sekretariatet om å oppta forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening om et samlet tariffoppgjør på grunnlag av de drøftinger som tidligere har funnet sted. Disse forhandlinger skal være sluttført innen 31. januar 1958.

Fører forhandlingene fram til et forslag som Sekretariatet og Tariffrådet kan anbefale, sendes forslaget til felles avstemning. Fører forhandlingene ikke fram til et anbefalt forslag, overlates det til de enkelte forbund å avgjøre om de vil si opp de gjeldende tariffavtaler.

Hvis forhandlinger kommer i stand på ovenstående grunnlag, sørges det for at oppsigelsesfristen for april- og maifagene innskrenkes til en måned.

I samsvar med Representantskapets vedtak ble så forhandlinger igjen opptatt med Norsk Arbeidsgiverforening. Disse forhandlinger ble sluttført den 31. januar, hvor forhandlerne kom fram til følgende forslag:

«År 1957 den 20. desember og år 1958 den 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9. og 10. januar fant forhåndskonferanser sted mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge angående tariffrevisjonen 1958.

År 1958 den 24., 25., 26., 27., 28., 29., 30. og 31. januar ble det forhandlet om de samme spørsmål.

Til stede:

For Landsorganisasjonen i Norge:

D'hr. Nordahl, Mentsen, Alf Andersen, Thorleif Andresen, Josef Larsson, Odin Rønbeck, Emil Torkildsen, Karsten Torkildsen, Kristine Amundsen, Erling Frogner, og dessuten deltok i møtene til og med 10. januar også Ingvald Haugen og Olaf Askeland, fra og med 26. til og med 31. januar Kjøniksen, og i møtene 29., 30. og 31. januar deltok Kaare Pehrsen og Olaf Bratlie.

Arne Kr. Meedby og Kjell Holler deltok i flere møter.

For Norsk Arbeidsgiverforening:

D'hr. A. P. Østberg, G. Ring-Amundsen, Ansgar Eriksen, K. Meinich-Olsen, Odin Berg, Sverre Fugelli, Lau. Eide, Per Tandberg, Trygve Kleppe, direktør Mår, Stavanger, direktør Gregor Rasmussen, Bergen, i møte 24. januar direktør Knut Isachsen og i møtene 29., 30. og 31. januar disponent Harald Holm, Papirindustriens Arbeidsgiverforening.

Etter forhandlinger enedes partene om å anbefale følgende:

De tariffavtaler for medlemmer av Norsk Arbeidsgiverforening som løper ut i 1958, forlenges i 3 år fra de respektive tariffavtalers utløpstid med følgende tillegg og endringer:

M e r k n a d:

Unntatt fra forslaget er tariffavtalen for innenriksfarten, telefonselskapene og for avisbud. Derimot omfatter forslaget tariffavtalen for Papirindustriens Arbeidsgiverforening som har besluttet å melde seg inn i Norsk Arbeidsgiverforening.

A. Nedsettelse av arbeidstiden og lønnskompensasjon.

I.

Med virkning fra 1. mars 1959 endres arbeidstidsbestemmelsene i alle tariffavtaler slik at den ordinære effektive arbeidstid nedsettes til 45 timer i uken ved bedrifter der arbeidstiden i dag er høyere.

I arbeidsforhold hvor spise- og hvilepauser er ordnet som nevnt i Arbeidervernlovens § 28, pkt. 2, ansees de inkludert i arbeidstiden.

Nedsettelsen av arbeidstiden gjelder også bakerfaget. Spisepausene blir å behandle etter den til enhver tid gjeldene lovgivning.

II.

Partene er enige om at før arbeidstidsforkortelsen til 45 timer pr. uke settes i verk, skal det forhandles om den praktiske gjennomføring. Den må skje på en slik måte at en mest mulig tilgodeser de produksjonsmessige forhold i vedkommende industri, bransje eller bedrift.

Arbeidstidsforkortelsen kan for dagarbeid foretas på forskjellig måte, eksempelvis:

1. Ved at den daglige arbeidstid forkortes med $\frac{1}{2}$ time på hver av ukens 6 arbeidsdager.
2. Ved at den daglige arbeidstid forkortes på enkelte av ukens arbeidsdager.
3. Ved at den ukentlige arbeidstid er lenger enn 45 timer enkelte perioder av året mot tilsvarende kortere arbeidstid i andre perioder.
4. Ved innførelse av 5 dagers arbeidsuke.
5. Ved at den nåværende ukentlige arbeidstid opprettholdes mot at det gis tilsvarende fridager spredt over hele året eller konsentrert til enkelte perioder.
6. Ved sammenhengende fritid enkelte perioder av året.

Det kan også bli spørsmål om andre ordninger.

Blir bedriften og arbeidstakerne, eventuelt med bistand av organisasjonene, ikke enige, skal følgende gjelde:

6 dagers arbeidsuke opprettholdes med $\frac{1}{2}$ times kortere arbeidstid pr. dag. (Tariffavtalenes bestemmelser om overtidsbetaling refererer seg da til den endrede arbeidstidsinndeling.)

Foranstående bestemmelser skal ikke være til hinder forat det kan treffes bransjevis avtale om hvordan arbeidstidsforkortelsen skal gjennomføres.

I tilfelle arbeidstidsforkortelsen gjennomføres ved at det gis fri enkelte dager, skal arbeid på disse dager av arbeidstakere som skulle vært fri, betales med 50 prosent tillegg. I de tilfelle hvor tariffavtalen inneholder bestemmelse om 100 prosent tillegg for overtidsarbeid på søn- og helgedager og dager før disse, skal det dog betales 100 prosent etter kl. 13.00 på lørdager og etter kl. 18.00 på ukens øvrige hverdager.

III.

Skiftarbeid — ikke helkontinuerlig.

Partene er enige om at det i forbindelse med nedsettelsen av arbeidstiden er ønskelig å utvide anvendelsen av skiftarbeid for å utnytte produksjonsmidlene mest mulig effektivt. Organisasjonene er derfor enig om:

- a) I tarifforhold hvor det i dag ikke finnes bestemmelser om arbeid på 2- og/eller 3-skift, men hvor slike skiftordninger ønskes innført etter arbeidstidsnedsettelsen, skal partene oppta forhandlinger i tariffperioden om skiftbestemmelser. Oppnåes ikke enighet, avgjøres spørsmålet av en oppmann som oppnevnes av Riksmeglingsmannen, hvis partene ikke blir enige om oppnevningen.

Arbeidstiden i skiftperioden skal ikke overstige 45 timer pr. uke i gjennomsnitt.

M e r k n a d:

I tariffavtaler hvor det finnes bestemmelser om 2- eventuelt 3-skiftordninger og om betaling for slike, men hvor bestemmelsene er ufullstendige, gjelder ikke voldgiftsbestemmelsen i pkt. a).

- b) Eksisterende skiftordninger med gjennomsnittlig effektiv arbeidstid i skiftperioden på mer enn 45 timer pr. uke, endres slik at arbeidstiden gjennomsnittlig blir 45 timer. Denne nedsettelse gjelder altså ikke skiftordninger hvor arbeidstiden nå i gjennomsnitt for skiftperioden er 45 timer pr. uke eller kortere.
- c) Med hensyn til hvilepausene under skiftarbeid etter pkt. a) og b), gjelder bestemmelsene i Arbeidervernlovens § 28.

IV.

Fra 1. mars 1959, da arbeidstiden etter foranstående bestemmelser nedsettes til 45 timer pr. uke, forholdes på følgende måte med hensyn til lønningene:

- a) Alle tarifferte uke- og månedslønninger beholdes uforandret.
- b) Alle timelønninger (minstelønssatser, normallønssatser og individuelle lønninger) forhøyes med 6½ prosent. Det samme gjelder andre lønnsatser i timelønnsavtalene som er uttrykt i kroner og øre pr. time når det er på det rene at arbeidstakernes ugentlige fortjeneste ville synke ved nedsettelsen av arbeidstiden til 45 timer, hvis disse ikke ble regulert.
- c) Alle akkordtariffer, faste akkorder og prislister forhøyes med 4,5 prosent.

Tidakkorder, premieakkorder og andre former for akkord reguleres slik at den samlede timefortjeneste økes med 4,5 prosent.

- d) Ved produksjonspremie, bonusordninger og liknende som er fastsatt i kroner og øre, forhøyes tidlønnsfaktoren hvor den er uttrykt pr. time, med 6½ prosent, og bonusfaktoren etc. med 4,5 prosent.
- e) Tarifferte akkordnormaler og akkordgrunnlag o. l. forhøyes med 4,5 prosent.
- f) Ovenstående forhøyelser gjelder i de tilfelle hvor arbeidstiden nedsettes fra 48 til 45 timer pr. uke. Hvor arbeidstidsnedsettelsen til 45 timer skjer fra en lavere tidligere arbeidstid enn 48 timer, gis forholdsvis forhøyelse.
- g) De prinsipper for kompensasjon ved nedsettelsen av arbeidstiden for tidlønnet arbeid og akkordarbeid som er fastsatt ovenfor, skal også følges i de tilfelle hvor den gjennomsnittlige arbeidstid blir nedsatt til 45 timer.

B. Hovedorganisasjonenes erklæringer om opprettholdelse av produksjonen.

Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge er klar over at forkortelsen av arbeidstiden sammen med den lønnsmessige kompensasjon vil bli en sterk belastning for produksjonen og dermed for samfunnets økonomi, med mindre alle parter gjør sitt ytterste for å opprettholde produksjonsvolumet uten økt bemanning.

1. Landsorganisasjonen henviser til sitt produktivitetsprogram som bl. a. peker på at det for fagorganisasjonen er en viktig oppgave i hver enkelt bedrift og bransje å medvirke til en

hevning av produktiviteten. Landsorganisasjonen oppfordrer derfor arbeidstakerne til å være klar til straks å oppta arbeidet ved arbeidstidens begynnelse, utnytte arbeidstiden fullt ut og i løpet av arbeidstiden ikke forlate arbeidsplassen uten gyldig grunn. Spise- og hviletid fastsatt i reglement eller i medhold av tariffavtale må følges. Arbeidet må heller ikke avsluttes før arbeidstidens slutt.

Videre oppfordrer Landsorganisasjonen arbeidstakerne til etter beste evne å bidra til å holde produksjonsutstyret i best mulig stand og å utnytte det etter dets kapasitet, utnytte råmaterialene rasjonelt og unngå unødig svinn, samt å delta effektivt i forslagsvirksomheten.

2. Arbeidsgiverforeningen peker på betydningen av rasjonell planlegging og organisasjon av arbeidet og oppfordrer på sin side bedriftene til å øke sine bestrebelser på dette felt. Videre oppfordrer den bedriftene til å sørge for at arbeidsmateriellet og det arbeiderne skal bruke i sitt daglige arbeid er på plass og at verktøy og utstyr er i best mulig stand.
3. Arbeidsgiverforeningen og Landsorganisasjonen presiserer betydningen av samarbeid på arbeidsplassen om tiltak for heving av produktiviteten.

C. Lønnstillegg for spesielle grupper.

I.

Alle normallønnssetser for voksne mannlige arbeidstakere forhøyes med 18 øre pr. time eller kr. 8.64 pr. uke, dog ikke utover kr. 4.50 pr. time eller kr. 216.00 pr. uke.

Alle normallønnssetser for voksne kvinnelige arbeidstakere forhøyes med 18 øre pr. time eller kr. 8.64 pr. uke, dog ikke utover kr. 3.20 pr. time eller kr. 154.00 pr. uke.

Normallønnssetsen forhøyes også i de tilfelle hvor det for ordinært arbeid betales tillegg til normallønnen, herunder eksempelvis produksjonspremie, bonus eller akkordavsavn. Hvis den nye normallønnssetsen pluss slike tillegg overskrider grensetallene ovenfor, nedreguleres produksjonspremie etc. med inntil det beløp normallønnssetsen er forhøyet med.

M e r k n a d:

I tariffområder med produksjonspremie etc. kan tariffpartene oppta forhandlinger om den praktiske gjennomføring av bestemmelsene i I, 3. ledd. Herunder skal det være adgang til å bruke en gjennomsnittsberegning.

II.

Når en voksen mannlig eller kvinnelig arbeidstaker i minstelønnsfagene på ukens ordinære timer ikke oppnår en fortjeneste tilsvarende grensetallene i I, utbetales han/hun for vedkommende uke et tillegg på 18 øre pr. time eller kr. 8.64 pr. uke, dog således at de ovennevnte grensetall ikke derved overskrides.

Protokolltilførsler:

1. Ovenstående tillegg og grensetall gjelder for timelønnsfagenes vedkommende der hvor den tariffmessig fastsatte ordinære arbeidstid er 48 timer pr. uke. Hvor arbeidstiden i henhold til lov eller tariffavtale er kortere, forhøyes tallene forholdsvis.
2. Kvinner som har gjennomgått ordinær læretid eller har avlagt fagprøve og som etter vedkommende tariffavtale derfor lønnes som menn, går inn under de grensetall som er nevnt i I, 1. ledd.

III.

Ovennevnte tillegg trer i kraft fra 1. april 1958.

D. Pensjonsspørsmålet.

NAF og LO er i prinsippet enige om å etablere en pensjonsordning for arbeidstakere. Det nedsettes i den anledning en komité med representanter for begge organisasjoner for å utrede de spørsmål som reiser seg i anledning av saken. Komitéen skal ta sikte på å komme fram til en ordning etter følgende retningslinjer:

1. Det gjennomføres en ordning med tilleggspensjon til den bestående alderstrygd.
2. Finansieringen skal skje ved innskudd fra arbeidsgiver og arbeidstaker.
3. Innskuddene fra arbeidsgiverne og arbeidstakerne må være skattefrie.
4. Aldersgrensen for oppnåelse av pensjon skal som hovedregel være som for alderstrygden, dvs. 70 år.
5. Den ordning som etableres, skal ikke være til hinder for at pensjonsspørsmålet i stedet kan løses ved bedriftsvise eller bransjevis ordninger.
6. Ved plasseringen av den opplagte fondskapital skal man ha for øye betydningen av at den mot betryggende sikkerhet kan plasseres i bedriftslivet.
7. Alderspensionen skal graderes etter det antall premieuker eller premiemåneder pensjonisten har som medlem av ordningen. I en overgangsperiode bør opptjeningstidens lengde reduseres.

8. Pensjoner og pensjonsinnskudd skal være like for kvinner og menn og ikke graderes etter inntekt.
9. Det må fastsettes en minstealder for opptakelse i ordningen og en minsteopptjening for oppnåelse av pensjonsrett.
10. Arbeidstakere som skifter arbeidsplass, taper ikke opptjente pensjonsrettigheter, men det tas hensyn til disse ved samordning med pensjonsordning ved andre bedrifter som omfattes av avtalen mellom hovedorganisasjonene.
11. Når det gjelder selve pensjonsordningen, bør det inngåes en langtidsavtale på f. eks. 5 år, med adgang til å ta opp enkelte problemer som måtte melde seg i perioden.

For øvrig overlates det til komitéen å utrede alle de løsninger det kan bli spørsmål om. Det forutsettes at komitéen søker sakkyndig bistand i den utstrekning det finnes påkrevd.

Komitéen skal søke å ha sin innstilling ferdig slik at den kan framlegges til endelig avgjørelse for NAF's centralstyre og LO's representantskap i løpet av 1960.

E. 14-daglig utlønning.

I forbindelse med spørsmålet om nedsettelse av arbeidstiden har hovedorganisasjonene også drøftet spørsmålet om å gå over fra ukentlig til 14-daglig utlønning for time-, dag-, uke- og akkordlønnte arbeidstakere. Arbeidervernloven åpner adgang til dette når det foreligger avtale om det.

Hovedorganisasjonene er enige om at man bør komme over til 14-daglig utlønning og anbefaler at det tas opp forhandlinger på de enkelte bedrifter eller mellom partene i tariffordningen med sikte på å gjennomføre en ordning med 14 dagers lønningsperiode. Hovedorganisasjonene peker på at man for å lette overgangen til 14-daglig utlønning kan treffe avtale om en overgangsordning, slik at det i overgangstiden betales arbeidstakerne et å konto-forskudd i de uker hvor det ikke er noen lønningsdag.

M e r k n a d:

For de tariffområder der 14-daglig utlønning allerede er tariffestet, skal det på den enkelte arbeidsplass være adgang til å avtale andre ordninger enn dem som er tariffestet, dog således at prinsippet om 14-daglig utlønning beholdes.

F. Indeksregulering.

I forbindelse med at tariffavtalene forlenges i 3 år fra deres respektive utløpstid, inntas i samtlige de derved forlengede tariffavtaler følgende bestemmelse om indeksregulering:

I.

- a) Når Statistisk Sentralbyrås indekstall for de samlede leveomkostninger viser stigning eller fall på minst 7 poeng i forhold til indekstallet 153, kan LO i tilfelle av stigning og NAF i tilfelle av fall kreve opptatt forhandlinger om regulering av lønninger som er fastsatt i kroner og øre. Reguleringskravet er maskimalt begrenset til en regulering som svarer til den prosentvise endring i levekostnadsindeksen.
- b) Hvis et indekstall som offentliggjøres 6 måneder eller senere etterat regulering har funnet sted i henhold til pkt. a), har steget eller falt med minst 6 poeng sammenliknet med det indekstall som dannet grunnlaget for foregående regulering, kan organisasjonene kreve opptatt forhandlinger etter reglene i pkt. a).
- c) Bestemmelsene i pkt. b) gjelder videre hvis indekstallet etterat regulering har funnet sted i henhold til pkt. b), påny skulle stige eller falle minst 6 poeng.

II.

Hvis partene, representert ved NAF's centralstyre og LO's representantskap, ikke blir enige ved forhandlinger om hel eller delvis regulering etter bestemmelsene i I, kan den organisasjon som har framsatt kravet, innen 14 dager etter forhandlingenes avslutning si opp de enkelte tariffavtaler med 1 måneds varsel for å søke gjennomført en lønnsregulering innenfor den ramme som er angitt ovenfor.

Svar på dette forslag gis mandag den 3. mars 1958.

A. P. Østberg.	Konrad Nordahl.
G. Ring Amundsen.	P. Mentsen.
Ansgar Eriksen.	J. Larsson.
K. Meinich-Olsen.	Karsten Torkildsen.
Erling Berg.	Odin Rønbeck.
Sverre Fugelli.	Kristine Amundsen.
Lau. Eide.	Erling Frogner.
Per Tandberg.	Kjønrik Kjønriksen.
Trygve Kleppe.	Thorleif Andresen.
Alf. Mår.	Kaare Pehrson.
Gregor Rasmussen.	Olav Bratlie.
Harald Holm.	

Det ble under forhandlingene enighet om å holde innenriksfarten utenfor fellesoppgjøret, dessuten et par små overenskomster som det måtte forhandles særskilt om.

Forslaget ble enstemmig anbefalt av sekretariatet. Svarfristen ble satt til 3. mars.

Da fellesforslaget ble sendt ut til uravstemning, ble det medsendt sådan orientering:

Landsorganisasjonen i Norge.

Til
Forbund og medlemmer.

Landsorganisasjonens representantskap behandlet den faglige situasjon på møte 15. og 16. januar d. å. Det ble gitt referat fra drøftelser som hadde funnet sted med representanter fra Norsk Arbeidsgiverforening om et samlet tariffoppgjør for samtlige tariffavtaler som løper ut i 1958. Representantskapet besluttet å bemyndige sekretariatet til å oppta forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening om et samlet oppgjør. Hvis en kom fram til et forslag som kunne anbefales av sekretariatet og Landsorganisasjonens tariffråd, skulle forslaget sendes medlemmene til felles avstemning.

Forhandlingene kom i gang 24. januar og ble avsluttet 31. januar. En oppnådde enighet om et forslag som er anbefalt av sekretariat og tariffråd, og som nå legges fram for medlemmene til avgjørelse.

Når det skal tas stilling til dette forslag, er det nødvendig å vurdere det som en helhet på bakgrunn av den alminnelige økonomiske situasjon nasjonalt og internasjonalt. En kan da ikke se bort fra at det hersker atskillig usikkerhet om hvordan utviklingen vil bli i tiden framover. Mange ting tyder på at det er inntrekket et omslag i den alminnelige konjunktursituasjon, uten at det for øyeblikket er mulig å si noe sikkert om hvor langvarig eller omfattende virkningene vil bli. Et til dels sterkt prisfall på råvarer og produkter som vårt land eksporterer har allerede ført til innskrenkninger ved flere bedrifter, mange skip har gått i opplag, fraktene har falt sterkt, og underskuddet på handelsbalansen er beregnet til 1100 millioner kroner for inneværende år. Også for mange bedrifter i hjemmeindustrien er det foretatt innskrenkninger.

Under disse omstendigheter anser vi det som den viktigste oppgave å føre en tariffpolitikk som medvirker til at den fulle sysselsetting kan opprettholdes. Det er på den bakgrunn en må vurdere det fremlagte tarifforslag.

Arbeidstidens forkortelse til 45 timer pr. uke i én omgang.

I det forslag som foreligger har det lyktes å sikre gjennomføring av 45-timers uke i én omgang i stedet for to som forutsatt i Regjeringens proposisjon. Forhandlingsutvalget håpet at dette kunne skje fra 1. januar 1959, men ville ikke la forhandlingene strandre på at datoen ble satt til 1. mars. For den nedsatte arbeidstid skal det gis full kompensasjon på alle tidlønnssetser. Det gjøres på den måte at tarifferte ukes- og månedslønninger beholdes uforandret. Alle timelønninger (minstelønnssetser, normallønnssatser og individuelle lønninger) forhøyes med 6½ prosent. Alle akkordtariffer, faste akkorder og prislister forhøyes med 4.5 prosent. Det lyktes ikke å få full kompensasjon på akkordsatsene. Norsk Arbeidsgiverforenings opprinnelige standpunkt var at det i det hele tatt ikke skulle gis kompensasjon på akkordsatser, men bare på tidlønningene.

Lønnstillegg for spesielle grupper.

I samsvar med Representantskapets vedtak skulle en denne gangen søke å få et lønnstillegg til de grupper som lå dårligst økonomisk an. Det gjelder de lavtlønte innenfor alle fag og industrier, og de grupper hvor det ikke har funnet noen lønnsglidning sted i løpet av tariffperioden. Som det vil sees av forslaget, har en her oppnådd et tillegg på 18 øre pr. time. Tillegget er likt for kvinner og menn, men på grunn av ulikheten i fortjeneste er «taket» for kvinnene satt lavere enn for menn. Likevel er det relative tall 5 prosent høyere for kvinner.

Bedriftspensjonering.

Vi er kommet så langt med denne viktige sak at Norsk Arbeidsgiverfor-
ening i prinsippet har gitt sin tilslutning til at det skal gjennomføres en
bedriftspensjonering, som tilskudd til alderstrygden. Dette er en stor og
god sak som nå står foran sin løsning. Det vil imidlertid ta noen tid før den
kan gjennomføres. Vi må finne fram til en ordning slik at pensjonsretten føl-
ger medlemmet uansett arbeidsplass. Dette for å opprettholde bevegelsen
på arbeidsmarkedet. Som kjent er de fleste pensjonsordninger vi har i dag
knyttet til en bestemt arbeidsgiver. Det er derfor fristen er satt til 1960.

Indeksregulering.

Vi er fra myndighetenes side blitt varslet om at det vil bli foretatt
reduksjon i de subsidier som har holdt levekostnadsindeksen stort sett
innenfor den ramme som var forutsetningen ved tariffoppgjøret i 1956. Nå er
indekstallet 153 poeng, og en må regne med at dette vil stige til minst 160
poeng i løpet av sommeren eller høsten. Forslaget inneholder derfor bestem-
melser om adgang til å kreve forhandlinger om en indeksregulering av
lønninger uten noen bestemt dato, første gang indekstallet når opp i 160
poeng. Senere kan det med 6 måneders mellomrom kreves forhandlinger om
indeksregulering for så vidt levekostnadsindeksen stiger med 6 poeng eller
mer. Dette er fra fagbevegelsens synspunkt den gunstigste indeksregulerings-
bestemmelse vi noen gang har hatt.

Sluttmerknader.

For ordens skyld gjøres det merksom på at hvis det blir gitt et generelt
lønnstillegg på grunn av prisstigning før 1. mars 1959, skal tidlønn og
akkordsatser reguleres på grunnlag av de forhøyede satser når arbeidstiden
forkortes. En annen ting som en skal være merksom på, er at 18-ørestillegget
trer i kraft fra 1. april 1958 også for de industrier og fag hvor den nåværende
tariffavtale løper ut etter 1. april. Som kjent har vi avtaler med utløpstid
hele året. Også de nye indeksreguleringsbestemmelser vil gjelde for disse
grupper.

Det har både i forhandlingsutvalget, sekretariatet og Tariffrådet vært reist
innvendinger mot bestemmelsen om 3 års tariffavtale. Dette er imidlertid noe
en har måttet akseptere, bl. a. hvis en ville ha forkortelsen av arbeidstiden
i én omgang. På dette som på alle andre områder må forslaget sees i sammen-
heng. Det må betraktes som en enhet. En kan ikke forkaste noen del av det
i den tro at de andre punktene er sikret. Forslaget som medlemmene
skal ta stilling til, er det meste forhandlingsutvalget har kunnet oppnå i den
nåværende situasjon.

Det er sekretariatets og Tariffrådets oppfatning at det i samlet sum vil bli vanskelig å oppnå noe mer. Vi ber derfor medlemmene å nytte sin stemmerett og anbefaler at forslaget blir vedtatt.

Sekretariatet har i samsvar med Landsorganisasjonens vedtekter besluttet at avstemningen skal foregå som en uravstemning. De nærmere regler for denne avstemningsmetode er overlatt til de enkelte forbund å bestemme.

Oslo, den 4. januar 1958.

Landsorganisasjonen i Norge,
sekretariatet,
Konrad Nordahl.

P. Mentsen.

Ved svarfristens utløp den 3. mars trådte representantene for organisasjonene sammen og det ble da satt opp sådan protokoll, og fellesforslaget var dermed vedtatt:

Ar 1958 den 3. mars holdtes forhandlingsmøte om avgivelse av svar på forslaget om fellesoppgjør 1958.

Til stede for NAF:

Østberg, Ring Amundsen, Ansgar Eriksen, Meinich-Olsen, Erling Berg, Sverre Fugelli, Lau. Eide, Per Tandberg, Rein Henriksen, og Trygve Kleppe.

Til stede for LO:

K. Nordahl, P. Mentsen, Alf Andersen, Thorleif Andresen, J. Larsson, K. Torkildsen, O. Rønbeck, Emil Torkildsen, K. Kjøniksen, E. Frogner, Kaare Pehrson og Kristine Amundsen.

Partene drøftet først endel spørsmål i forbindelse med oppgjøret og enedes om følgende:

1. Akkordnormalen for møbelfabrikkene skal være kr. 4.23.
2. Overenskomstene for musikerne i de hoteller og restauranter som står tilsluttet NAF, omfattes ikke av fellesoppgjøret.
3. *Ad fellesforslagets A. IV. pkt. e.*
Denne bestemmelse er således å forstå at regulering foretas av:
  - a) Akkordnormaler fastsatt i organisasjonsmessig opprettede tariffavtaler.
  - b) Akkordnormaler fastsatt i bedriftsmessig opprettede særavtaler innenfor tariffområder hvor hovedoverenskomsten ikke fastsetter noen akkordnormal.
  - c) Akkordnormaler fastsatt i bedriftsmessig opprettede særavtaler i samsvar med hovedoverenskomstens bestemmelse herom, selv om denne også har generell akkordnormal.

Hvor bedrifter innen et overenskomstforhold med akkordnormal(er) i hovedoverenskomsten måtte anvende andre tall enn overenskomstens akkordnormal(er), foreligger ikke plikt til å regulere disse tall.

4. LO's representanter har i forbindelse med de generelle forhandlinger påpekt at enkelte stykksvenner i skredderfaget etter foreliggende opplysninger ikke oppnår en ukefortjeneste som på full uke tilsvarende ukelønnsatsen i faget.

Partene er enige om i tilslutning til det generelle forslag, kapitel C, og innenfor de der angitte begrensninger med hensyn til et eventuelt tilleggs støyrelse, å oppta til undersøkelse det av LO nevnte forhold.

Dersom partene under disse drøftelser ikke kan bli enige, avgjøres spørsmålet av en nemnd bestående av en representant for hver av partene samt en oppmann som utpekes av Riksmeglingsmannen, hvis partene ikke blir enige om oppnevningen.

5. I en rekke tariffavtaler for rengjøringskvinner med særlig kort arbeidstid er det tariffert en timelønnsats på kr. 3.38. Man var enig om å oppta forhandlinger om hvorvidt de spesielle forhold som gjaldt for disse rengjøringskvinner burde medføre at de helt eller delvis fikk 18-øres-tillegget. Blir partene ikke enige, avgjøres spørsmålet av en oppmann som utpekes av Riksmeglingsmannen hvis partene ikke enes om oppnevningen.

Etter disse avklaringer meddelte representantene for Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge at Fellesforbundet var vedtatt.

A. P. Østberg.

G. Ring Amundsen.

Ansgar Eriksen.

K. Meinich-Olsen.

Erling Berg.

Sverre Fugelli.

Lau. Eide.

Per Tandberg.

Rein Henriksen.

Trygve Kleppe.

Konrad Nordahl.

P. Mentsen.

J. Larsson.

Karsten Torkildsen.

Odin Rønbeck.

Kristine Amundsen.

Erling Frogner.

Kjønrik Kjønriksen.

Thorleif Andresen.

Kaare Pehrson.

Emil Torkildsen.

Resultatet av avstemningen:

	Ja	Nei	St.berett.	%
Arbeidsledere- og tekn. funksj.	506	486	1 222	80
Arbeidsmandsforbundet	4 323	2 103	10 800	59
Baker- og Konditorforbundet	413	1 768	3 518	62
Bekleddningsarbeiderforbundet	5 843	2 025	14 350	54,8
Bokbinder- og Kartonnasjearb.forb.	1 968	1 218	3 980	80,1
Bygningsindustriarbeiderforbundet	20 845	9 624	50 000	60,8
Elektriker- og Kraftst.forbundet	2 364	1 297	5 836	65
Gullsmedarbeiderforbundet	9	8	24	70
Hotell- og Restaurant-Arb.-Forb.	3 346	346	6 548	57,3
Jern- og Metallarbeiderforbundet	19 054	20 172	56 200	70,2
Jernbaneforbundet	85	41	140	90
Kjemisk Industriarbeiderforbund	8 660	12 422	30 327	69,9
Kjøttindustriarbeiderforbundet	1 183	692	2 900	65

spørsmål ordnet på den måten at som kompensasjon for 45-timers-uken vil samtlige mannskaper få en forlenget årlig ferie på 7 dager, dvs. for hver sammenhengende periode på 12 måneders tjenestetid i samme skip, eller i samme rederi. For kortere eller overskytende tjenestetid har sjømannen rett til ferie en halv dag mer for hver måneds tjenestetid enn nåværende ferieordning. Tjenestetid over 15 dager regnes som hel måned, mens kortere tjenestetid ikke regnes med. Retten til denne ekstraferie begynner å gjelde fra 1. mars 1959. For denne ferie betales vanlig feriegodtgjøring og kostgodtgjøring.

Denne tariffavtale gjelder fra 1. november 1958 til 31. oktober 1959 uten indeksregulering.

Tariffrevisjonen for hvalfangsten.

Det har også vært revisjon av tariffen for hvalfangsten som resulterte i 3 prosent tillegg på den beregnede fortjeneste — hyre og part.

Lønnsoppgjøret for staten.

Lønnsoppgjøret for samtlige av de som omfattes av statens lønnsregulativ ble påbegynt høsten 1957 og sluttført den 27. februar. Riksmeglingsmannen satte denne dato fram et forslag som ble anbefalt av partenes forhandlere. Svarfristen for forslaget ble satt til den 20. mars. Ved avstemningen over Riksmeglingsmannens forslag ble det sendt medlemmene følgende orientering:

**Til medlemmene i Statstjenestemannskartellet.*

Den avtale om tjenestemennenes lønnsforhold som en ble enig om 24. september 1956, hadde virkning fra 1. juli 1956 til 1. januar 1958. Allerede tidlig på sommeren 1957 tok Kartellets styre opp arbeidet med forberedelsene til lønnsforhandlingene som måtte komme. Kartellets styre innså ganske snart at vi ville stå overfor meget kompliserte og vanskelige forhandlinger. Riktignok hadde vi i mesteparten av avtaleperioden et så å si stabilt prisnivå. Indekstallet har, om en ser hele forrige avtaleperiode under ett, ligget på gjennomsnittlig ikke fullt 151.

Imidlertid var det flere ting som en ved forhandlingene høsten 1957 måtte rette opp. Det gjaldt regulativets tekniske oppbygging, skjevheter som var oppstått spesielt i grupperingen omkring lønnsklassene 4, 5 og 6 og visse endringer i regulativets alminnelige bestemmelser.

Statstjenestemannskartellets styre drøftet i flere møter opplegget til lønnsforhandlingene høsten 1957. En kom til at det, slik situa-

sjonen var, ville bli meget kompliserte forhandlinger. En kunne heller ikke se bort fra at staten måtte ta forhandlinger med organisasjoner utenfor hovedsammenslutningene samtidig som forhandlingene med disse ble gjennomført. Styret i Kartellet mente derfor det ville være riktig å forberede en eventuell oppsigelse av stillinger som kunne gjennomføres dersom forhandlingene ikke førte til tilfredsstillende resultater.

Kartellet mente dog at det bare burde være tale om en punktvis oppsigelse av enkelte stillingsgrupper innenfor de forskjellige kartellforbunds organisasjonsområde. I flukt med vanlig organisasjonspraksis mente Kartellet videre at en burde forsøke forhandlinger om de problemer som var reist før oppsigelse i tilfelle ble satt i verk. Staten på sin side kunne ikke oppta forhandlinger før tidligst 22. oktober 1957. Da en eventuell oppsigelse av stillinger, for å kunne få gyldighet ved overenskomsttidens utløp måtte være fremmet før 1. oktober, tok Kartellet sammen med en andre hovedsammenslutninger opp spørsmålet om å få en kortere oppsigelsesfrist gjort gjeldende for dette spesielle tilfelle.

Den 16. september hadde hovedsammenslutningene møte med statsråd Gunnar Bråthen, lønnsdirektør Bjarne Døhlen, underdirektør Karl Frimann Dahl og byråsjef Nordhelle. I dette møte ble følgende protokoll satt opp:

«Fra de tilsluttede organisasjoner har hovedsammenslutningene mottatt besværing over at visse justeringskrav ikke ble tilfredsstillende løst ved forslag av Justeringskomitéen av 1955.

Det foreligger krav fra organisasjonene om at hovedsammenslutningene må reise justeringskravene på nytt.

Enkelte av organisasjonene har i denne sammenheng også reist krav om at stillingene sies opp.

Hovedsammenslutningenes forhandlere er prinsipielt av den mening at en eventuell oppsigelse av stillingene først bør komme på tale etter at spørsmålene er søkt løst ved forhandlinger.

I gjeldende avtale med staten er utløpstiden 1. januar 1958. Forhandlinger kan først begynne 22. oktober. Oppsigelsesfristen er 3 måneder.

Hovedsammenslutningenes forhandlere er derfor av den mening at oppsigelse av stillingene må finne sted før 1. oktober, ifall Regjeringen ikke kan gi bindende tilsagn om at den i lov fastsatte oppsigelsesfrist på 3 måneder avkortes til 1 måned, slik at spørsmålene først kan prøves den vanlige forhandlingsvei.

Etter at saken var nærmere drøftet, meddelte statsråd Bråthen at han ville anbefale overfor Regjeringen at oppsigelsesfristen ble satt ned til 6 uker.»

Ved Kronprinsregentens res. av 20. september d. å. ble det fastsatt følgende:

•For oppsigelser som måtte finne sted i tiden 1.—20. november 1957 skal den ordinære oppsigelsestid etter lov av 15. februar 1918 om offentlige tjenestemenn, § 27, 1. ledd, løpe ut 31. desember 1957.»

Kartellet ble ganske snart klar over at en ikke ville komme fram til noe resultat før 1. januar 1958, og besluttet derfor 19. november å si opp stillingene for 11 500 av Kartellets medlemmer.

Forhandlingene fortsatte uten at det fant sted noen nevneverdig avklaring. Noen tilsagn om visse endringer kom riktignok fra statens side, men i hovedsak var det vanskelig for staten på det tidspunkt å ta stilling, da regjeringen mente det var nødvendig å ha litt mer avklart hvordan lønnsoppgjøret kom til å arte seg mellom Landsorganisasjonen og Norsk Arbeidsgiverforening våren 1958. Etter statens forslag godtok Kartellet at forhandlingene skulle fortsette som frivillig megling ifall forhandlingene ikke var avsluttet før 1. januar 1958. Siden 3. januar har så forhandlingene fortsatt under Riksmeglingsmannens ledelse. Fra Riksmeglingsmannens møtebok tar vi med her:

•Møte 3. januar.

Det ble framlagt:

Organisasjonenes krav,
Protokoller fra forhandlingene.

Riksmeglingsmannen uttalte ved åpningen av møtet som sin forutsetning at den frivillige megling måtte følge arbeidstvistlovens regler så langt de passer. Dette ville i så fall også omfatte taushetsplikt etter § 35, punkt 2. Det framkom ingen innsigelser mot dette.

De 3 hovedsammenslutninger ved henholdsvis Trana, Jespersen og Glad, ga korte redegjørelser for sine krav og Lønns- og prisdepartementet ved Døhlen redegjorde for departementets standpunkt og resultatet av partenes forhandlinger.

Etter fellesmøtet holdt Riksmeglingsmannen sær møter først med statens forhandlere og siden med representanter for Statstjenestemannskartellet.»

I alt ble det under Riksmeglingsmannens ledelse holdt 14 møter pluss en rekke sær møter. Resultatet som en i disse møter og konferanser kom fram til, framgår av Riksmeglingsmannens forslag som inntas her:

Riksmeglingsmannens forslag.

Fra 1. januar 1958 og inntil 1. juni 1960 gjennomføres følgende lønnsordning for statens tjenestemenn:

A.

I.

- a) Dyrtidstillegget på kr. 2700.00, 10 prosent-tillegget og 4,5 prosent-tillegget innreguleres i regulativlønnen.
- b) Det innføres på lønnsregulativet en ny lønnsklasse 6 mellom de nåværende lønnsklasser 5 og 6.
- c) Det nåværende avansementstillegg gjøres om til et ordinært 5. alders-tillegg etter 10 års tjeneste (lønnsansiennitet).
- d) Lønnsklasse 21 i det någjeldende lønnsregulativ føres over på sjefsregulativet.

II.

Under vilkår som nevnt nedenfor i avsnitt IV, gjennomføres:

- a) Tjenestemenn i lønnsklassene 1, 2 og 3 skal fra det tidspunkt de fyller 22 år gis et antesipert alderstillegg i vedkommende lønnsklasse, dog ikke ut over stillingens topplønn.

Det antesiperte alderstillegget skal ikke ha innvirkning for kontor-assistentenes opprykk til henholdsvis lønnsklasse 3 og 4, og heller ikke ved opprykksordningen fra lønnsklasse 3 til 4 etter 10 års lønnsansiennitet, jfr. b nedenfor.

- b) Den nåværende opprykksordning fra lønnsklasse 3 til 4 etter 10 års lønnsansiennitet utvides til å omfatte samtlige tjenestemenn i stillinger plasert direkte i lønnsklasse 3, såfremt de ikke allerede på forhånd har en gunstigere opprykksregel. Disse tjenestemenn gis i lønnsklasse 4 det 5. alderstillegg, tidligere avansementstillegg etter vanlige regler.
- c) Tjenestemenn i lønnsklasse 4 som ennå ikke har 2 års lønnsansiennitet, skal fra det tidspunkt de fyller 22 år tilstås et personlig tillegg svarende til et alderstillegg. Tillegget faller bort fra det tidspunkt de opptjener det første alderstillegget i lønnsklasse 4.
- d) Tjenestemenn i stillinger som er plasert i lønnsklasse 4, skal fra det tidspunkt de har 6 års sammenhengende tjeneste med lønn etter lønnsklasse 4, gis opprykk til lønnsklasse 5.

Tjenestemenn i stillinger i lønnsklasse 4 som allerede har automatisk opprykk til lønnsklasse 5 etter gunstigere regler, skal fortsatt rykke opp etter disse regler.

Tjenestemenn i stillinger som er fordelt på lønnsklasse 4 og 5 med ca. 45 prosent av stillingene i lønnsklasse 5, skal rykke opp fra lønnsklasse 4 til 5 etter hovedregelen i første avsnitt i dette punkt istedenfor etter den nåværende fordelingsregel.

Unntatt fra opprykk fra lønnsklasse 4 til 5 er tjenestemenn i lønnsklasse 4 som har opprykk til lønnsklasse 4 etter 10 års tjeneste, lønnsansiennitet, i lønnsklasse 3.

Når det gjelder tjenestemenn i stillinger som er fordelt på lønnsklassene 3 og 4 etter en nærmere bestemt fordelingsnorm, viser en til særskilt protokolltilførsel.

- e) Stillinger i lønnsklasse 5 og derover flyttes opp en lønnsklasse. Dette gjelder dog ikke stillinger som i henhold til avsnitt II, pkt. d, får opprykk fra lønnsklasse 4 til 5 og stillinger som allerede har åremålsopprykk fra lønnsklasse 4 til 5.

III.

- a) Lønnsregulativ for statens tjenestemenn gjeldende for tiden 1. januar 1958—1. juni 1960. Tallene i parentes gjelder tidsrommet 1. januar 1958—1. januar 1959, jfr. avsnitt IV.

Lønns- klasse	Grunn- lønn	1. alders- tillegg	2. alders- tillegg	3. alders- tillegg	4. alders- tillegg	5. alders- tillegg
1.....	8 200	8 750	9 300	9 850	10 400	11 000
2.....	8 750	9 300	9 850	10 400	11 000	11 650
3.....	9 300	9 850	10 400	11 000	11 650	12 300
4.....	9 850	10 400	11 000	11 650	12 300	13 000
5.....	10 400	11 000	11 650	12 300	13 000	13 700
6.....	11 000 (10 700)	11 650 (11 300)	12 300 (11 950)	13 000 (12 625)	13 700 13 325)	14 400 (14 025)
7.....	11 650 (11 300)	12 300 (11 950)	13 000 (12 625)	13 700 (13 325)	14 400 (14 025)	15 150 (14 750)
8.....	12 300 (11 950)	13 000 (12 625)	13 700 (13 325)	14 400 (14 025)	15 150 (14 750)	15 950 (15 550)
9.....	13 000 (12 650)	13 700 (13 350)	14 400 (14 050)	15 150 (14 750)	15 950 (15 550)	16 800 (16 375)
10.....	13 700 (13 350)	14 400 (14 050)	15 150 (14 750)	15 950 (15 550)	16 800 (16 375)	17 650 (17 200)
11.....	14 400 (14 050)	15 150 (14 750)	15 950 (15 550)	16 800 (16 375)	17 650 (17 200)	18 550 (18 075)
12.....	15 150 (14 750)	15 950 (15 550)	16 800 (16 375)	17 650 (17 200)	18 550 (18 075)	19 450 (18 950)
13.....	15 950 (15 550)	16 800 (16 375)	17 650 (17 200)	18 550 (18 075)	19 450 (18 950)	20 400 (19 875)
14.....	16 800 (16 425)	17 650 (17 250)	18 550 (18 100)	19 450 (18 950)	20 400 (19 875)	21 400 (20 850)
15.....	17 650 (17 250)	18 550 (18 100)	19 450 (18 950)	20 400 (19 875)	21 400 (20 850)	22 500 (21 925)
16.....	18 550 (18 125)	19 450 (18 975)	20 400 (19 900)	21 400 (20 850)	22 500 (21 925)	23 800 (23 200)
17.....	23 800 (23 200)	25 100 (24 500)				
18.....	25 100 (24 500)	26 400 (25 700)				
19.....	26 400 (25 650)	27 750 (27 025)				
20.....	27 750 (26 950)	29 150 (28 350)				
21.....	29 150 (28 225)	30 850 (29 950)				

- b) Aspirantlønnen økes fra kr. 6900.00 og kr. 7450.00 til henholdsvis kr. 7000.00 og kr. 7550.00.

IV.

De lønnsforhøyelser som følger av avsnitt I, II og III skjer i to etapper, slik at halvparten av forhøyelsen gis for tidsrommet 1. januar 1958—1. januar 1959 og resten fra 1. januar 1959. Unntatt fra den etappevise gjennomføring er de aspirantstillinger som er nevnt i avsnitt III, pkt. b.

V.

- a) Når Statistisk Sentralbyrås indekstall for de samlede leveomkostninger viser stigning eller fall på minst 7 poeng i forhold til indekstallet 153, kan partene kreve opptatt forhandlinger om regulering av lønningene. Reguleringskravet er maksimalt begrenset til en regulering som svarer til den prosentvise endring i levekostnadsindeksen.
- b) Hvis et indekstall som offentliggjøres 6 måneder eller senere etterat regulering har funnet sted i henhold til pkt. a, har steget eller falt med minst 6 poeng sammenliknet med det indekstall som dannet grunnlaget for foregående regulering, kan partene kreve opptatt forhandlinger etter reglene i punkt a.
- c) Bestemmelsene i punkt b gjelder videre hvis indekstallet etterat regulering har funnet sted i henhold til punkt b, på ny skulle stige eller falle med minst 6 poeng.
- d) Hvis partene ikke blir enige ved forhandlinger om hel eller delvis regulering etter bestemmelsene i a—c, kan den av partene som har framsett kravet, innen 14 dager etter forhandlingens avslutning si opp avtalen med 1 måneds varsel for å søke gjennomført en lønnsregulering innenfor den ramme som er angitt ovenfor.

B

I.

- a) Lønnsregulativets § 3 endres slik at ordene «i rene unntakstilfelle» går ut slik at § 3, siste ledd, kommer til å lyde:
«Lønns- og prisdepartementet kan tilstå antesiperte alderstillegg ved ansettelsen av tjenestemenn med tidligere likeverdig praksis fra kom-muner, andre offentlige institusjoner eller når for øvrig særlige grunner tilsier det.
- b) De någjeldende bestemmelser i § 4 i lønnsregulativets alminnelige bestemmelser oppheves. Lønnsregulativets § 4 gis følgende ordlyd:
«Ved overgang til annen stilling med samme lønn beholder tjenestemannen sin lønnsansiennitet i den tidligere stilling.
Det samme gjelder ved overgang til høyere stilling som ikke ligger mer enn 3 lønnsklasser over den tidligere stilling.
Ved overgang til stilling som ligger minst 4 lønnsklasser høyere enn den tidligere stilling, beregnes lønnsansienniteten i den nye stilling som om tjenestemannen hadde rykket opp 3 lønnsklasser.
Fører regelen i 2. ledd til at en senere avansert tjenestemann får høyere lønn enn en som tidligere er avansert til samme stilling, kan Lønns- og prisdepartementet tilstå den siste bedret lønnsansiennitet i samsvar med regelen i § 18. Ved overgang til lavere stilling beholder tjenestemannen lønnsansienniteten i den høyere stilling.»
- c) Lønnsregulativets § 9, 1. ledd, endres slik at overtidsgodtgjørelse ytes til tjenestemenn i lønnsklassene 1—11 mot tidligere 1—10, jfr. for øvrig særskilt protokolltilførsel.

II.

Med virkning fra 1. mars 1959 endres arbeidstidsbestemmelsene i alle regulativer og arbeidstidsreglementer, slik at den ordinære effektive arbeidstid nedsettes til 45 timer i uken i etater og tjenestesteder der arbeidstiden i dag er lengre.

Før arbeidstidsforkortelsen til 45 timer pr. uke settes i verk, opptas etatise forhandlinger om den praktiske gjennomføring. Såfremt det ikke oppnås enighet ved forhandlinger, bringes saken inn for Riksmeglingsmannen.

C

Det vil bli tatt opp forslag overfor Stortinget om at tjenestemennenes pensjonsinnskudd settes til 6 prosent av innskuddsgrunnlaget i Statens Pensjonskasse og 4 prosent av innskuddsgrunnlaget i Statsbanenes Pensjonskasse og at det maksimale pensjonsgrunnlag forhøyes fra lønnsklasse 17 til lønnsklasse 18.

En viser for øvrig til særskilt protokoll fra møte i Sosialdepartementet 11. februar 1958 mellom representanter for Sosialdepartementet, Lønns- og prisdepartementet, Samferdselsdepartementet og tjenestemennenes 3 hovedsammenslutninger.

D

Organisasjonenes reviderte krav om justering av stillinger tas opp til fortsatt behandling mellom partene.

Justeringsspørsmål som partene ikke blir enige om, bringes inn for en nemnd som avgjør tvisten med bindende virkning. Nemnda skal ha en formann og to andre medlemmer som alle oppnevnes av Riksmeglingsmannen.

Eventuelle justeringer av stillinger gis virkning fra 1. januar 1958.

E

I.

Det foretas regulering av lønningene for poståpnere og landpostbud i Postverket, for stasjonsholdere og landtelefonister i Telegrafverket, for lensmenn og for distriktsjordmødre og underordnede sykehusleger ved statens helseanstalter noenlunde i samsvar med de endringer som er nevnt foran.

II.

For overenskomstpersonale som er lønnet i samsvar med statens alminnelige lønnsregulativ foretas regulering av lønningene noenlunde i samsvar med de endringer som er nevnt foran.

III.

For tjenestemenn som arbeider på *akkord* er det forutsetningen at de lønnsendringer som er nevnt foran, ikke skal medføre større akkordfortjeneste i kroner og øre for den enkelte tjenestemann enn det som han nå tjener for samme arbeidsytelse.

Innreguleringen av dyrtidstillegget (kr. 2700.00), 10 prosent-tillegget og 4,5 prosent-tillegget skal ikke medføre øking av *særlige tillegg* til regulativ-lønnen som etter gjeldende regler beregnes prosentvis av regulativlønnen.

IV.

Boligfradragene tilpasses de nye regulativlønninger og økes forholdsmessig tilsvarende lønnsøkningen. Maksimumsfradragene forhøyes fra kr. 830.00 og kr. 2100.00 til henholdsvis kr. 850.00 og kr. 2150.00 fra 1. januar 1958, og til henholdsvis kr. 870.00 og kr. 2200.00 fra 1. januar 1959, jfr. for øvrig protokolltilførsel.

V.

Det opptas forhandlinger mellom partene om regulering av lønningene i sjefsregulativet.

VI.

- a) For statstjenestepensjonist som har pensjon regnet etter lønnsregulativet av 1. januar 1948 eller senere lønnsregulativ, skal pensjonen fra 1. januar 1958 omberegnes etter satsene i det nye uavkortede lønnsregulativ som gjelder fra 1. januar 1959.
- b) For statstjenestepensjonist som ikke går inn under pkt. a, økes pensjonen fra 1. januar 1958 slik at pensjonforhøyelsen er lik den forhøyelse tilsvarende pensjonister med samme pensjon og samme pensjonsgivende tjenestetid får ved omregning til det nye uavkortede lønnsregulativ.

VII.

Når lov om offentlige tjenestetvister er vedtatt av Stortinget, opptas forhandlinger med organisasjonene om å gjøre denne lønnsavtale om til en tariffavtale i tjenestetvistlovens forstand.

Hvis lønnsavtalen innen 1. juni 1960 ikke er sagt opp av noen av partene med 3 — tre — måneders skriftlig varsel, er den fremdeles gjeldende 1 — ett — år om gangen med samme gjensidige oppsigelsesfrist.

Protokolltilførsler.

1. Det er partenes forutsetning at nå ansatte tjenestemenn i lønnsklasse 4 som er minst 22 år og som har rykket opp til denne lønnsklasse, gis lønnsansiennitet i lønnsklasse 4 som om de var tilstått 1 antespert alderstillegg i den lavere lønnsklasse i henhold til forslaget A, jfr. dog avsnitt IV.
2. De nye bestemmelser om gjennomgående lønnsansiennitet og omgjøring av avansementstillegget til 5. alderstillegg, får ikke direkte anvendelse på lærerpersonalet som har særskilte opprykksordninger.
3. Det er partenes forutsetning at spørsmålet om ytterligere endringer av lønnsregulativets § 9 tas opp til ny drøftelse i forbindelse med gjennomføringen av Arbeidervernlovens bestemmelser på den offentlige forvaltning med virkning fra 1. januar 1959.

4. Det er partenes forutsetning at ved beregning av overtidsgodtgjørelsens størrelse skal den lønn som til enhver tid følger den nye lønnsordning, legges til grunn, jfr. avsnitt A.
5. Det er videre partenes forutsetning at særlige tillegg knyttet til bestemte lønnsklasser ikke skal falle bort ved opprykk en lønnsklasse i samsvar med forslaget pkt. A, II.
6. Postbud og stasjonsbetjenter er nå fordelt med et visst antall stillinger i lønnsklasse 3 og 4. I lønnsklasse 5 plasseres 100 postbud med titel postbud i særklasse og 200 stasjonsbetjenter med titel stasjonsbetjent i særklasse.
7. Partene er enige om i avtaleperioden å ta opp spørsmålet om endringer i de någjeldende regler om boligfradrag m. v., jfr. lønnsregulativets § 15.

Partenes representanter erklærte at de ville anbefale forslaget vedtatt. Svarfrist ble satt til 20. mars kl. 15.

Oslo, 27. februar 1958.

Thoralf Evje.»

«Kartellets bemerkninger:

Forhandlingsresultatet, plassoppsigelsen.

Forslaget til ny lønnsavtale for statens tjenestemenn skal gjelde fra 1. januar i år til 1. juni 1960.

Under forhandlingene og i meglingen søkte organisasjonene å gjøre det klart for staten at tjenestemennene er blitt liggende etter i lønnsutviklingen i forhold til arbeidstakerne i det private næringsliv. I det forslag som foreligger nå, er en stor del av den såkalte etterglidning tatt igjen. Likeså har det lyktes å få rettet visse åpenbare skjevheter i någjeldende regulativ. Selv om den lønnsøkning tjenestemennene etter dette forslag vil få skal gjennomføres i 2 etapper, og således ikke gi full dekning for etterglidning nå, innebærer forslaget så mange betydningsfulle endringer i gjeldende lønnsforhold for tjenestemennene at forhandlerne har funnet det riktig å anbefale forslaget.

Kartellets styre har enstemmig besluttet å anbefale medlemmene å vedta Riksmeglingsmannens forslag.

Det gjøres merksom på at den oppsigelse som Kartellet har foretatt av stillingene for ca. 11 500 av Kartellets medlemmer 19. november 1957, ikke er tatt tilbake. Det vil heller ikke bli gjort før resultatet av avstemningen er kjent. Bli forslaget forkastet, vil spørsmålet om å gjennomføre arbeidsnedleggelse med vanlig varsel, 14 dager, bli tatt opp.

Vi tar nedenfor inn Kartellets bemerkninger til enkelte avsnitt i forslaget. (Eksempelene er satt opp i samråd med Lønns- og prisdepartementet):

Forslagets avsnitt A. I.

I det tidligere regulativ hadde en foruten selve regulativlønnen et dyrtidstillegg på kr. 2700.00, 10 prosent-tillegget og 4,5 prosent-tillegget. Nå er alle disse tillegg innregulert i regulativlønnen, slik at en får én lønnsats å operere med på hvert lønnstrinn.

Likeledes er det innført en ny lønnsklasse 6 mellom de nåværende lønnsklasser 5 og 6.

Det nåværende avansementstillegg er omgjort til et ordinært 5. alderstillegg som gis alle tjenestemenn med minst 10 års tjeneste (lønnsansiennitet). Det 5. alderstillegget skal i tidsrommet 1. januar 1958—1. januar 1959 avkortes etter reglene i avsnitt A. IV.

Tjenestemenn som ville ha oppnådd avansementstillegget i perioden 1. januar 1958—1. januar 1959 skal dog ha det 5. alderstillegg uavkortet.

Avsnitt A, II, pkt. a, og protokolltilførsel 1.

(Jfr. IV. for tidsrommet 1. januar 1958—1. januar 1959).

Eksempel 1.

En tjenestemann har lønn etter lønnsklasse 3 med lønnsansiennitet 1. januar 1956. Vedkommende fyller 22 år 1. juli 1958 og vil fra dette tidspunkt få forbedret sin lønnsansiennitet i lønnsklasse 3 med 2 år til 1. januar 1954. Det betyr at han fra 1. juli 1958 får utbetalt lønn etter lønnsklasse 3 med 1½ alderstillegg og fra 1. januar 1959 etter lønnsklasse 3 med 2 alderstillegg, mens han etter den tidligere ordning hadde fått det andre alderstillegget i lønnsklasse 3 1. januar 1960.

Eksempel 2.

En tjenestemann har lønn etter lønnsklasse 3 med lønnsansiennitet 1. januar 1950. Vedkommende fylte 22 år 1. august 1955. Med virkning fra 1. januar 1958 får vedkommende forbedret sin lønnsansiennitet med 2 år til 1. januar 1958. Det betyr at han fra 1. januar 1958 får utbetalt lønn etter lønnsklasse 3 med 4½ alderstillegg og fra 1. januar 1959 etter lønnsklasse 3 med 5 alderstillegg, mens han etter den tidligere ordning ville fått avansementstillegget (det nye 5. alderstillegget) 1. januar 1962.

Eksempel 3. (Jfr. protokolltilførsel 1).

En tjenestemann som er 22 år har lønn etter lønnsklasse 3 med lønnsansiennitet fra 1. juli 1954. Han rykket 1. mai 1956 opp i en stilling i lønnsklasse 4. Hans lønnsansiennitet i lønnsklasse 4 ble fastsatt til 1. juli 1954. Med virkning fra 1. januar 1958 får han forbedret sin lønnsansiennitet med 2 år til 1. juli 1952. Dette betyr at han fra 1. januar 1958 får utbetalt lønn etter lønnsklasse 4 med 1 ½ alderstillegg (mot 1 alderstillegg etter den tidligere ordning). Fra 1. juli 1958 får han 2½ alderstillegg (mot 2 alderstillegg etter den tidligere beregning) og fra 1. januar 1959 får han 3 alderstillegg i lønnsklasse 4 (mot 2 alderstillegg etter den tidligere ordning).

Avsnitt A, II, pkt. b.

En tjenestemann i stilling som er direkte plasert i lønnsklasse 3, er ved den nye ordning sikret opprykk til lønnsklasse 4 etter 10 års lønnsansiennitet i lønnsklasse 3, såfremt han ikke kommer inn under noen opprykksordning som er gunstigere. Han får også det 5. alderstillegget i lønnsklasse 4 etter vanlige regler. Tidligere hadde ikke disse tjenestemenn avansements-tillegg.

Eksempel.

Som nevnt i II, pkt. a, siste avsnitt, skal det antesiperte alderstillegg ikke medregnes ved beregning av den lønnsansiennitet som gir grunnlag for opprykk fra lønnsklasse 3 til lønnsklasse 4.

En tjenestemann i lønnsklasse 3 med lønnsansiennitet 1. januar 1950, som har automatisk opprykk til lønnsklasse 4 etter 10 års tjeneste, vil derfor først rykke opp til lønnsklasse 4 1. januar 1960.

*Avsnitt A, II, pkt. c.**Eksempel.*

En tjenestemann som er 22 år ble ansatt direkte i lønnsklasse 4 1. januar 1957 med lønnsansiennitet fra samme dato. Fra 1. januar 1958 får han $\frac{1}{2}$ alderstillegg i lønnsklasse 4 (mot grunnlønn etter den tidligere ordning). Den 1. januar 1959 får han 1 alderstillegg (mot grunnlønn etter den tidligere ordning) Fra 1. juli 1961 får vedkommende sitt 2. alderstillegg i lønnsklasse 4.

*Avsnitt A, II, pkt. d, første ledd.**Eksempel.*

En tjenestemann ble ansatt i en stilling i lønnsklasse 4 1. juli 1950 med lønnsansiennitet fra samme dato. Pr. 31. desember 1957 hadde han lønn etter lønnsklasse 4 med 3 alderstillegg (kr. 11 590.00). Fra 1. januar 1958 får han lønnsklasse 5 med 3 alderstillegg (avkortet til kr. 11 975.00). Fra 1. juli 1958 får han lønnsklasse 5 med 4 alderstillegg (avkortet til kr. 12 650.00) mot etter den tidligere ordning lønnsklasse 4 med 4 alderstillegg (kr. 12 252.00). Fra 1. januar 1959 får han lønnsklasse 5 med 4 alderstillegg (uavkortet kr. 13 000.00).

Avsnitt II, pkt. e.

Som nevnt i avsnitt A, I, pkt. b, er det lagt inn en ny lønnsklasse 6 mellom de nåværende lønnsklasser 5 og 6.

Stillinger som er direkte plasert i lønnsklasse 5, flyttes opp i lønnsklasse 6. Alle stillinger som er plasert i lønnsklasse 6, flyttes opp i lønnsklasse 7 osv.

Stillinger som tidligere var plasert i lønnsklasse 6 med en viss prosentdel i lønnsklasse 7, flyttes opp i lønnsklasse 7 med samme prosentdel i lønnsklasse 8.

Forslagets A, III.

I den nye lønnstabellen er de avkortede beløp som gjelder fra 1. januar 1958 til 1. januar 1959, ført i parentes for lønnsklassene 6—21.

I lønnsklassene 1—5 skal også de tillegg som gis avkortes på tilsvarende måte, jfr. IV.

Eksempel.

En tjenestemann som blir tilstått antesipert tillegg i henhold til bestemmelsen i avsnitt A, II, punkt a, får i tidsrommet 1. januar 1958—1. januar 1959 bare $\frac{1}{2}$ alderstillegg. Er vedkommende tjenestemann plasert i lønnsklasse 3 med 2 alderstillegg (lønnsansiennitet 1. juli 1953) og blir tilstått et antesipert alderstillegg fra 1. januar 1958, kommer han på lønnsatsen kr. 10 700.00. Fra 1. januar 1959 kommer han på den uavkortede lønnsats kr. 11 000.00.

A. V. Indeksreguleringen.

De indeksreguleringsbestemmelser som er inntatt i Riksmeglingsmannens forslag er helt likelydende med de indeksbestemmelser Landsorganisasjonen og Norsk Arbeidsgiverforening er blitt enige om. Tjenestemennene er altså sikret nøyaktig samme vilkår ved eventuell indeksregulering som de øvrige fagorganiserte arbeidstakere er.

*B. I. pkt. b.**Eksempel.*

En tjenestemann ble ansatt i lønnsklasse 5 fra 1. juli 1950 med lønnsansiennitet fra samme dato. Den 1. januar 1953 rykket vedkommende opp i lønnsklasse 7 og fikk fastsatt lønnsansienniteten til 1. juli 1952. 1. juni 1957 rykket han opp i lønnsklasse 9 med lønnsansiennitet 1. juli 1954. Pr. 1. januar 1958 ville denne tjenestemannen etter den gamle lønnsordning bli lønnet med lønnsklasse 9 med 1 alderstillegg.

Etter den nye ordning får vedkommende lønnsansiennitet i lønnsklasse 9 fra 1. juli 1950. Det betyr at han fra 1. januar 1958 får 3 alderstillegg i lønnsklasse 9.

Avsnitt A, II, pkt. a, sammenholdt med bestemmelsene i avsnitt B, I, pkt. b.

En tjenestemann ble ansatt i en stilling i lønnsklasse 1 den 1. juli 1952 med lønnsansiennitet fra samme dato. Vedkommende rykket 1. juli 1955 opp til en stilling i lønnsklasse 3 og fikk etter bestemmelsene i lønnsregulativets § 4 beregnet sin lønnsansiennitet i lønnsklasse 3 til 1. juli 1954. Pr. 31. desember 1957 hadde vedkommende lønnsklasse 3 med 1 alderstillegg.

Ved de nye regler i lønnsregulativets § 4 vil vedkommende tjenestemann med virkning fra 1. januar 1958 få beregnet sin lønnsansiennitet i lønnsklasse 3 til 1. juli 1952.

I henhold til bestemmelsen i avsnitt A, II, pkt. a, skal vedkommende tjenestemann, dersom han har fylt 22 år, ha et antesipert alderstillegg i sin stilling i lønnsklasse 3. Dette bevirker at han får forbedret sin lønnsansiennitet med ytterligere 2 år til 1. juli 1950. Dette betyr at han fra 1. januar 1958 kommer på en lønn som svarer til lønnsklasse 3 med $2\frac{1}{2}$ alderstillegg.

B. II. Arbeidstidsbestemmelsene.

Ved de bestemmelser som er inntatt under pkt. B, II, vil arbeidstiden for alle som har 48 timers arbeidsuke fra 1. mars 1959 bli nedsatt til 45 timer pr. uke. Det som er nytt ved saksbehandlingen her, er bestemmelsen om at hvis organisasjonene ikke blir enige under de etatsvise forhandlinger om den praktiske gjennomføring av arbeidstidsforkortelsen, skal saken kunne bringes inn for Riksmeglingsmannen.

C.

Alle tillegg blir innregulert i regulativet. Pensjonsgrunnlaget blir dermed økt med kr. 2700.00 i alle lønnsklasser. Tjenestemennenes pensjonsinnskudd skal derimot ikke økes, men ved regulering av innskuddsprosenten holdes på samme høyde som nå. Innskuddsprosenten fastsettes i Statens Pensjonskasse til 6 og i Statsbanenes Pensjonskasse til 4.

I møte med Sosialdepartementet 11. februar 1958 ble det satt opp slik protokoll:

«Organisasjonene er innforstått med at de nåværende tillegg til pensjonene (dyrtidstillegg og pensjonstillegg) faller bort dersom dyrtidstillegget, 10 prosent- og 4,5 prosenttillegget innreguleres i regulativlønningen og dermed i pensjonsgrunnlaget.»

Sluttbemerkninger.

Som vanlig er det tatt med bestemmelser om at særregulativene skal reguleres noenlunde i samsvar med reguleringene på hovedregulativet. Det samme gjelder overenskomstpersonalet som følger hovedregulativet. Videre er det tatt med bestemmelser om endringer i fradragsreglene for bolig, kost og brensel, slik en vanligvis har hatt dette ved revisjonene.

Under avsnitt E, IV, er det nærmere bestemt hvordan pensjonene skal regnes om. En har ved dette oppgjør fått nøyaktig samme bestemmelser som dem vi vanligvis har hatt siden gjennombruddet 1952, da man slo fast at pensjonistenes inntektsforhold skulle reguleres noenlunde i samsvar med stigningen i inntektsforholdet for aktive tjenestemenn.

Det er tatt med bestemmelser om at særlige tillegg knyttet til bestemte lønnsklasser ikke skal falle bort ved opprykk én lønnsklasse etter avsnitt A, II.

I protokolltilførel 3 er det tatt inn bestemmelse om at partene i avtaleperioden kan ta opp forhandlinger om gjennomføringen av arbeidervernlovens bestemmelser på den offentlige forvaltning. Dette vil innebære at det kan utbetales overtidsgodtgjøring også i stillinger over den nåværende lønnsklasse 11 dersom stillingen ikke er av ledende og kontrollerende art.

Representantskapets vedtak.

Statstjenestemanskartellets representantskap har behandlet styrets, forhandlingsutvalgets, melding om resultatet av de forhandlinger som har funnet sted og vil uttale:

Ved de lønnsordninger som gjennomføres, vil tjenestemennene ta igjen det meste av den etterglidning av lønningene som de til nå har vært utsatt for i forhold til det private næringsliv.

Forslaget medfører dessuten at endel åpenbare skjevheter i lønnsregulativet nå rettes opp.

Representantskapet legger avgjørende vekt på at statens tjenestemenn blir sikret kompensasjon for den prisstigning som en regner med vil finne sted, helt på linje med lønnstakerne i det private næringsliv.

Alle forhold tatt i betraktning vil representantskapet anbefale medlemmene å vedta forhandlingsresultatet.

Statstjenestemannskartellet.

- M. Trana.*
Norsk Jernbaneforbund.
- Sverre Ofstad.*
Norsk Fængselstjenestemannsforbund.
- L. Skau.*
Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.
- N. R. Mugaas.*
Lensmannsbetjentenes Landslag.
- Hugo Larsen.*
Postfolkenes Fellesforbund.
- Thv. Karlsen.*
Norsk Tjenestemannslag.
- A. Henriksen.*
Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforb.
- Fritz W. Hannestad.*
Norsk Forb. f. Arb. l. og Tekn. Funksj.
- A. Mathisen.*
Norsk Kommuneforbund.
- M. Heggstad.*
Norsk Lokomotivmannsforbund.
- H. H. Bakkane.*
Norsk Politiforbund.
- T. Halvorsen.*
Telefolkenes Fellesforbund.
- Jens Dahl.*
Norsk Tolltjenestemanns Forbund.
- A. K. Lien.*
Norsk Arbeidsmandsforbund.
- P. Mentsen.*
Landsorganisasjonen i Norge.

Odd Højdahl.

Ved uravstemningen ble forslaget vedtatt av Statstjenestemannskartellet med stort flertall.

Tariffrevisjonen for kommunene.

Tariffrevisjonen for kommunene, bortsett fra Oslo og Bærum, omfatter over 600 kommuner med Norges Byforbund og Norges Herredsforbund, Forhandlingsorganisasjonen, som fellesnevner på arbeidsgiversiden. På arbeidernesiden er det Landsorganisasjonen, Norsk Kommuneforbund, Norsk Arbeidsmandsforbund og Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund.

Etter omfattende forhandlinger og meglinger satte kretsmeglingsmann Magnus Bjerkholt den 12. august fram forslag til ordning av denne tariffsituasjon. Forslaget ble enstemmig anbefalt av forhandlerne og ble ved svarfristens utløp den 15. september vedtatt med overveldende flertall.

Denne tariff er den mest omfattende innenfor den kommunale sektor, og har ført med seg at en nå har fått samarbeidet praktisk talt alle tariffavtaler innenfor kommunene. Det vedtatte forslag framgår av meglingsmannens møtebok sålydende:

«RIKSMEGLINGSMANNENS MØTEBOK

i sak:

Norges Byforbund — Norges Herredsforbund,
Forhandlingsorganisasjonen.

Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Kommuneforbund, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund og Norsk Arbeidsmandsforbund.

Tariffrevisjonen 1958.

Møter ble holdt i Riksmeglingsmannens lokaler under ledelse av kontorsjef Magnus Bjerkholt den

- 12. juli 1958 fra kl. 10.00 til kl. 18.00,
- 13. juli fra kl. 10.00 til kl. 17.30,
- 14. juli fra kl. 9.00 til kl. 22.30 og
- 15. juli fra kl. 9.00 til 16. juli kl. 1.45.

Til stede for partene:

Norges Byforbund — Norges Herredsforbund.

Forhandlingsorganisasjonen:

K. M. Havig, Arne Rødskog, Trygve Amundsen, Brynjulf Sjetne, Harald Jansen, Leif Skag, Alf Bj. Malme, R. Selmer-Anderssen, Hans Haugli, Fadnes og Knut Farner (ikke i møtene 12. og 13. juli).

Landsorganisasjonen i Norge:

Thorleif Andresen (i møtet 15. juli).

Norsk Kommuneforbund:

Arthur Karlsen, Gustav Nymark, Nils Aune, Viktor Jensen, Thorleif Kristensen, Hjalmar Palm, Harald Setså, Sigurd Halvorsen og Willy Davidsen.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund:

Bj. Klafstad, E. Johansen, G. Murud, Kr. Strømsjordet, M. Herigstad, N. F. Johannessen og J. Bergland.

Norsk Arbeidsmandsforbund:

Walter Kristiansen, Jorulf Haugli, Karl Aug. Andersen, Nils Fjellstad og Olger Rønningen.

Det ble framlagt:

1. Norsk Kommuneforbunds brev til Riksmeglingsmannen av 16. april 1958 med forbundets plassoppsigelser omfattende ca. 25 000 arbeidstakere.
2. Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbunds brev av 19. juni 1958 med forbundets plassoppsigelser omfattende 1762 arbeidstakere.
3. Norsk Arbeidsmandsforbunds plassoppsigelser av 17. juni 1958 omfattende 550 arbeidstakere.
4. Riksmeglingsmannens forbud mot arbeidsstans av 21. og 26. juni 1958.
5. Norges Byforbunds — Norges Herredsforbunds brev til Riksmeglingsmannen av 20. juni 1958 med bl. a. LO-forbundenes forslag av 16. mai 1958, Forhandlingsorganisasjonens forslag av 28. mai 1958 og protokoller fra møter 16. og 17. april, 14., 15. og 16. mai og 16. juni 1958.

Partenes representanter gjorde i møtet 12. juli rede for de framlagte forslag. Megling er deretter foretatt i fellesmøter og særmøter. I det siste møte ble partene enige om at meglingen utsettes til tirsdag den 22. juli 1958 kl. 10.00.

Magnus Bjerkholt.

Nye møter er holdt i Riksmeglingsmannens lokaler under samme ledelse den

- 4. august 1958 fra kl. 10.00 til kl. 20.30,
- 5. august fra kl. 10.00 til kl. 4.00,
- 6. august fra kl. 11.00 til kl. 22.00,
- 7. august fra kl. 10.00 til kl. 2.00 8. august,
- 8. august fra kl. 10.00 til kl. 9.00 9. august.

Til stede for partene:

Norges Byforbund — Norges Herredsforbund.

Forhandlingsorganisasjonen:

De samme som i tidligere møter, dog slik at Jansen bare deltok 4. og 5. august. Dessuten møtte Underthun, Lorentzen, Falch, Engeland (fra 5. august) og Øydegard (bare 8. og 9. august).

Landsorganisasjonen i Norge:

Thorleif Andresen i møtene 4. og 5. august og P. Mentsen i møtene 6.—9. august.

Norsk Kommuneforbund:

De samme som i tidligere møter unntatt Nils M. Aune. Dessuten møtte Håkon Endresen.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund:

De samme som i tidligere møter samt Kåre Musum.

Norsk Arbeidsmandsforbund:

De samme som i tidligere møter, unntatt Haugli.

Meglingen ble fortsatt i fellesmøter og særmøter.

I møtet 9. august framsatte meglingsmannen, med forbehold av detaljmessige endringer, forslag til fornyelse av de overenskomster som er omfattet av oppgjøret.

Representantene fra Norges Byforbund — Norges Herredsforbund, Forhandlingsorganisasjonen og fra Norsk Kommuneforbund, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund og Norsk Arbeidsmandsforbund, erklærte at de ville anbefale meglingsforlaget vedtatt.

Partene var enige om at fastsettelse av frister m. v. blir foretatt i et senere møte i forbindelse med oppsetting av meglingsforlaget.

Meglingsforlaget omfatter ikke Oslo, Bærum og enkelte kommuner hvor overenskomstforholdet måtte være brakt i orden.

Magnus Bjerkholt.

Møter ble holdt samme sted og under samme ledelse den

11. august 1958 fra kl. 14.00 til kl. 16.30 og

den 12. august fra kl. 12.00 til kl. 16.00.

Til stede for partene:

Norges Byforbund — Norges Herredsforbund.

Forhandlingsorganisasjonen: Rødskog og Malme.

Norsk Kommuneforbund: Nymark, Sigurd Halvorsen og Viktor Jensen.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund: Klafstad og Erling Johansen.

Norsk Arbeidsmandsforbund: Walter Kristiansen.

Partene ble enige om den endelige utforming av meglingsforslaget.

Meglingsforslaget følger protokollen som vedlegg.

Svarfrist for styrene i Norges Byforbund — Norges Herredsforbund og de tre LO-forbund ble satt til 15. september 1958.

Forslaget vil av By- og Herredsforbundet bli sendt kommunene til foreløpig orientering. Når forslaget måtte være vedtatt av LO-forbundene og styrene i By- og Herredsforbundet måtte ha vedtatt å anbefale forslaget overfor kommunene, blir disse enkeltvis underrettet herom.

Frist for den enkelte kommune til å vedta meglingsforslaget ble satt til 15. oktober 1958.

Frist for innsendelse av krav om klasseopprykk og særkrav ble satt til 31. oktober 1958.

Etter å ha rådført seg med vedkommende hovedorganisasjoner som intet hadde å bemerke, har meglingsmannen truffet avgjørelse om at nærværende meglingsforslag og meglingsforslag som måtte bli framsatt mellom Norges Byforbund — Norges Herredsforbund, Forhandlingsorganisasjonen, på vegne av vedkommende arbeidsgivere og henholdsvis Norsk Sykepleierforbund, Funksjonærenes Sentralorganisasjon «Seksjon kommune», Norges Ingeniør- og Teknikerorganisasjon og Den Norske Ingeniørforening, skal regnes som en helhet således at avgjørelsen av om forslagene er vedtatt skal treffes på grunnlag av det samlede antall stemmer og stemmeberettigede på arbeidstakersiden innen vedkommende kommuner, fylkeskommuner og interkommunale foretak og innen LO-forbundene og de øvrige nevnte organisasjoner.

Magnus Bjerkholt.

•RIKSMEGLINGSMANNENS FORSLAG

til overenskomster
mellom

de kommuner, fylkeskommuner og interkommunale foretak
som er tilsluttet

Norges Byforbund — Norges Herredsforbund,

Forhandlingsorganisasjonen,

på den ene side

og

henholdsvis Norsk Kommuneforbund,

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund

og Norsk Arbeidsmandsforbund

på den annen side.

Samtlige tidligere overenskomster som har utløp i 1958 fornyes fra sitt utløp med de endringer og tilføyelser som følger av nedenstående:

I.

Kommunenes lønnsregulativ.

Det tidligere årslønnsregulativ avløses av et nytt felles regulativ — kommunenes lønnsregulativ:

Lærlinger, nybegynnere, ekstrahjelp m. v. i kontoryrket.

Begynnerlønn	kr. 4 800,00	Etter 2½ år	kr. 5 900,00
etter ½ år	» 5 000,00	» 3 år	» 6 200,00
» 1 år	» 5 200,00	» 3½ år	» 6 500,00
» 1½ år	» 5 400,00		
» 2 år	» 5 600,00		

Lønns-klasse	Grunn-lønn	1. alders-tillegg	2. alders-tillegg	3. alders-tillegg	4. alders-tillegg	5. alders-tillegg
1 (1)	6 600	7 000	7 400	7 800	8 200	8 600
2 (ny)	7 000	7 400	7 800	8 200	8 600	9 000
3 (1b)	7 400	7 800	8 200	8 600	9 000	9 500
4 (2)	7 800	8 200	8 600	9 000	9 500	10 000
5 (2b)	8 200	8 600	9 000	9 500	10 000	10 500
6 (3)	8 600	9 000	9 500	10 000	10 500	11 050
7 (4)	9 000	9 500	10 000	10 500	11 050	11 600
8 (5)	9 500	10 000	10 500	11 050	11 600	12 150
9 (6)	10 000	10 500	11 050	11 600	12 150	12 700
10 (7)	10 600	11 150	11 700	12 250	12 800	13 350
11 (8)	11 150	11 700	12 250	12 800	13 350	13 900
12 (9)	11 700	12 250	12 800	13 350	13 900	14 450
13 (10)	12 250	12 800	13 350	13 900	14 450	15 000
14 (11)	12 800	13 350	13 900	14 450	15 000	15 550
15 (ny)	13 350	13 900	14 450	15 000	15 550	16 100
16 (12)	13 900	14 450	15 000	15 550	16 100	16 700
17 (13)	14 450	15 000	15 550	16 100	16 700	17 350
18 (14)	15 000	15 550	16 100	16 700	17 350	18 000
19 (15)	15 550	16 100	16 700	17 350	18 000	18 650
20 (16)	16 100	16 700	17 350	18 000	18 650	19 300
21 (17)	16 700	17 350	18 000	18 650	19 300	20 000
22 (18)	17 350	18 000	18 650	19 300	20 000	20 700
23 (ny)	18 000	18 650	19 300	20 000	20 700	21 400
24 (19)	18 650	19 300	20 000	20 700	21 400	22 100
25 (ny)	19 300	20 000	20 700	21 400	22 100	22 800
26 (20)	20 000	20 700	21 400	22 100	22 800	23 500
27 (21)	23 500	24 900				
28 (22)	24 900	26 300				
29 (23)	26 300	27 700				

Alderstilleggene opptjenes etter 2, 4, 6, 8 og 10 års tjeneste.

II.

Gjennomføring av Kommunenes lønnsregulativ, jfr. pkt. I, og endringer i stedlige regulativer (regulativsatser).

- a) Det tidligere dyrtidstillegg, stort kr. 2700.00 er innregulert i lønnssettene. Dette regulativtekniske forhold skal ikke medføre noen endring i de bestående pensjonsforhold.
- b) Lønnsklassene i regulativet avløser de lønnsklasser i årslønnsregulativet av 1956 som er anført i parentes ut for hver klasse.
- c) Arbeidstakere som har vært lønnet tilsvarende en lønnsklasse i årslønnsregulativet av 1956 uten at denne regulativbetegnelse har vært nyttet, innføres i det nye regulativ som om deres tidligere lønnsklasse hadde vært betegnet etter regulativet av 1956.
- d) Arbeidstakere som ved særregulativ eller ved spesielle lønnssetser har vært lønnet høyere enn høyeste klasse i årslønnsregulativet av 1956, plasseres i kommunenes lønnsregulativ, såfremt kommunene ikke ønsker å ha disse på særregulativ, idet II, pkt. e, får tilsvarende anvendelse.
- e) Med de kommuner som ikke har nyttet årslønnsregulativet av 1956 skal det opptas forhandlinger om gjennomføring av (overføring til) kommunenes lønnsregulativ. For de kommuner som har nyttet statens lønnsregulativ skal ved en slik overføring det femte alderstillegg tre i stedet for (kompensere) eventuelt avansementstillegg.

Såfremt en av partene finner at en overgang til kommunenes lønnsregulativ ikke er praktisk mulig eller hensiktsmessig, skal det gis tillegg til det stedlige regulativ. Disse tillegg skal i kroner være de samme som tilleggene ved overgang fra årslønnsregulativet av 1956 til kommunenes lønnsregulativ, idet tilleggenes størrelse utregnes etter toplønnsnivået i hver enkelt klasse og differensieres etter 2, 4, 6, 8 og 10 års tjeneste, dog slik at det stedlige regulativ ikke utvides med mer enn ett lønns-trinn. Dette er ikke til hinder for at partene kan bli enige om en praktisk tilpassing. I den utstrekning det er mulig, bør således partene lokalt tilstrebe å få det stedlige regulativ systematisk oppbygget mest mulig i samsvar med kommunenes lønnsregulativ.

Dersom det under de stedlige forhandlinger ikke oppnås enighet om tillegget til det stedlige regulativ, avgjøres tvisten med bindende virkning av den i III, c, nevnte nemnd.

Dette punkt gjelder ikke de kommuner som nytter og fortsatt vil nytte statens lønnsregulativ.

III.

Krav om endring av plassering i klasse i lønnsregulativet.

- a) Slike krav skal begrenses mest mulig. Snarest mulig og innen 31. oktober 1958 skal eventuelle krav være framsatt av vedkommende forbund overfor den enkelte kommune med gjenpart til Forhandlingsorganisasjonen eller av kommunen overfor vedkommende forbund.

Når denne overenskomst er vedtatt av styrene i Norges Byforbund og Norges Herredsforbund, det angjeldende forbund og vedkommende kommune og kravene er innkommet, skal det opptas stedlige forhandlinger om kravene fylkesvis eller i de enkelte kommuner.

- b) Ved forhandlingene skal det alene tas hensyn til om det foreligger åpenbar skjev plassering av enkelte tjenestemenn innenfor den enkelte kommunes regulativ eller ved sammenlikning med stillinger i kommuner som hensett til størrelse, beliggenhet, alminnelig inntektsnivå og arbeidsordning må ansees å ha et normalt og sammenlignbart lønnsnivå. Videre om det siden siste tariffrevisjon er inntrådt endrede arbeidsforhold av varig karakter og av vesentlig betydning for stillingenes lønnsplasing.
- c) Dersom det ikke oppnåes enighet under forhandlingene, skal tvisten avgjøres med bindende virkning av en nemnd bestående av 5 medlemmer som sammensettes slik:
- En representant fra vedkommende kommuner (kommune).
  - En representant fra arbeidstakerne.
  - En representant fra vedkommende forbund.
  - En representant fra Forhandlingsorganisasjonen.
- En fast oppmann oppnevnt av de to sistnevnte representanter i fellesskap, eller i mangel av enighet, av Riksmeglingsmannen. Hvis partene er enige om det kan den lokale representant utgå av nemnda.
- Ved sine avgjørelser skal nemnda bygge på de samme retningslinjer som foran er fastsatt for forhandlingene, jfr. pkt. b.

IV.

Timelønnte arbeidere.

- a) Bestående dyrtidstillegg innreguleres i grunnlønnssatsene. Dette regulativtekniske forhold skal ikke medføre noen endring i de bestående pensjonsforhold.

M e r k n a d:

Ved akkordarbeid opprettholdes dog bestående dyrtidstillegg, såfremt partene ikke ved forhandlinger blir enige om innregulering av dyrtidstillegget i akkordsatsene.

- b) Alle normallønnssatser for voksne mannlige fagarbeidere og andre arbeidere forhøyes med 18 øre pr. time.

Det siste alderstillegg for voksne mannlige fagarbeidere og arbeidere forhøyes med 2 øre. Til normallønnssatser som er fastsatt uten alderstillegg gis i stedet ytterligere 2 øre i tillegg til grunnlønnen.

Når det ikke arbeides akkord, skal samtlige voksne fagarbeidere og andre arbeidere gis et akkordavsavnstillegg stort kr. 0.20 for alle arbeidede timer. Ingen skal dog med dette tillegg i alt oppnå mer enn kr. 0.30 pr. time i akkordavsavn, såfremt de ikke fra tidligere har et høyere beløp som i så fall blir uforandret.

- c) Timelønnte fagarbeidere og håndverkere med 2 års sammenhengende tjeneste som fagarbeidere i vedkommende kommune og som er beskjeftiget i selvstendig fagarbeid, føres over til kommunenes lønnsregulativ, klasse 10, jfr. dog II, e, når de oppfyller ett av følgende vilkår:
1. har svennebrev som håndverker,
  2. er fagarbeider og har bestått prøve for vedkommende fags offentlige prøvenemnd,
  3. har sertifikat som montør etter overgangsbestemmelsene.

- d) Timelønnte fagarbeidere og håndverkere med 6 års sammenhengende tjeneste som fagarbeidere i vedkommende kommune og som er beskjeftiget i selvstendig fagarbeid som faller inn under c, pkt. 1 og 2, og som i denne tid har vært lønnet som sådan, kan kreves ført over til kommunenes lønnsregulativ, klasse 10, jfr. dog II e, når de må betraktes som dyktige fagarbeidere.
- e) Før overføring skjer, skal det foretas nærmere forhandlinger om det i den enkelte kommune. Det oppsettes protokoll over de enkelte stillinger som skal lønnes på kommunenes lønnsregulativ. Overføring til regulativ medfører som hovedregel at akkordarbeid ikke kommer til anvendelse. Hvis kommunen likevel finner grunn til å sette regulativførte fagarbeidere til akkordarbeid suspenderes regulativlønnen og de lønnes med timelønn som for fagarbeidere bestemt.
- Overgang fra timelønn til årslønn skal ikke ha noen innflytelse på spørsmålet om pensjonsrettigheter.

Merknad:

Partene er enige om at Norges Byforbund, Norges Herredsforbund, Forhandlingsorganisasjonen, og LO-forbundene nedsetter en komité som i tariffperioden undersøker i hvilken utstrekning det er andre eller nye grupper av arbeidstakere som det er rimelig å overføre til regulativ.

V.

Akkordlønte arbeidere.

- a) Partene er enige om at forhøyelsen av lønnssetningene ikke skal innvirke ved utsettelse av akkordene.
- b) I de kommuner hvor det er opprettet akkordtariff kan vedkommende forbund og Forhandlingsorganisasjonen oppta lokale forhandlinger for å medvirke til at åpenbare skjeve akkorder blir endret — fortrinnsvis ved arbeids- og tidsstudier — slik at normalt akkordtempo gir normal akkordfortjeneste. Såfremt slike forhandlinger ikke fører til enighet, er partene enige om at disse arbeidstakere lønnes med tidlønn.

VI.

Elektrisitetsverkene installasjons- og driftsarbeid.

- a) 1. For e.verkenes installasjonsvirksomhet gjøres Landsoverenskomsten av 1956 (med de endringer som følger av revisjonen av 1958) del III, akkordtariff, gjeldende. Henvisninger til del II gjelder således ikke, dog unntatt § 6 a.
- Som timelønn i forbindelse med akkord gjelder den som er fastsatt i del II, § 3 a og b, samt eventuelt § 6 b, jfr. § 6 d. Dog skal timelønn i forbindelse med akkord etter de tidligere overenskomster ikke forringes i kroner og ører.
2. For å avgjøre tvister i forbindelse med akkordarbeid — unntatt fastsettelse og fortolkning av priser — opprettes en nemnd med 2 representanter for Norges Byforbund — Norges Herredsforbund og 2 for Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund.

Blir en ikke enige i nemnda om avgjørelsen av en tvist, kan den avgjøres ved tilkalling av oppmann. Denne oppnevnes av Riksmeglingsmannen hvis nemndas medlemmer ikke blir enige om oppnevningen.

- b) Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund viser til skriv av 4. juli 1957 med forslag til akkordprisliste for elektrisitetsverkernes driftsarbeid. Norges Byforbund og Norges Herredsforbund, Forhandlingsorganisasjonen, viser til at deres tekniske rådgivere sterkt har framholdt at det ikke er mulig å komme fram til en reell landsakkordprisliste for elektrisitetsverkernes driftsarbeid.

Partene er dog enige om at Norges Byforbund — Norges Herredsforbund, Forhandlingsorganisasjonen, og Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund skal nedsette et sakkyndig utvalg som får i oppdrag å drøfte spørsmålet og nærmere undersøke i hvilken utstrekning det måtte være mulig å komme fram til generelle akkordpriser eller eventuelle generelle retningslinjer for fastsettelse av akkorder. Utvalget oppnevnes straks etter at denne avtale er vedtatt, og dets utredning forutsettes å være ferdig innen utgangen av 1958. Deretter opptas forhandlinger mellom Norges Byforbund — Norges Herredsforbund, Forhandlingsorganisasjonen, på den ene side og Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, eventuelt med bistand fra Landsorganisasjonen, på den annen side.

VII.

Kvinnelig betjening ved sykehus, pleie-, gamle- og barnehjem som lønnes utenfor regulativ.

a) Sykehus.

De gjeldende grunnlønnssatser forhøyes med kr. 400.00 pr. år. Det innføres et nytt alderstillegg stort kr. 500.00 pr. år etter 2 års tjeneste etterat topplønn er oppnådd.

Bestemmelsene i II, e, får tilsvarende anvendelse.

b) Pleie-, gamle- og barnehjem.

De gjeldende grunnlønnssatser forhøyes med kr. 400.00 pr. år. Det innføres et nytt alderstillegg stort kr. 500.00 pr. år etter 2 års tjeneste etterat topplønn er oppnådd.

c) Aspiranter.

De gjeldende lønnssatser forhøyes med kr. 300.00 pr. år.

Merknad:

Foranstående forutsetter at betjening som tidligere er lønnet tilsvarende bestemte klasser i årslønnsregulativet (eventuelt stedlige regulativer) gis tillegg som om de hadde vært regulativlønnet i vedkommende klasse.

Tilsvarende regel følges for betjening hvis tidligere lønn helt ut er i overensstemmelse med en lønnsklasse i årslønnsregulativet (eventuelt det stedlige regulativ).

VIII.

Andre arbeidstakere i heldagsstilling som lønnes utenfor lønnsregulativet

får et generelt lønnstillegg som forholdsmessig svarer til de tillegg som etter nærværende avtale blir gitt arbeidstakere i kommuner som det er naturlig å sammenligne den med. For veivoktere på årslønn med alderstillegg får II, e, tilsvarende anvendelse.

IX.

Rengjøringskvinner, arbeidstakere i deltidstillinger og bistillinger som det er opprettet særavtaler for

- a) får et lønnstillegg på 9 prosent på den aktuelle lønn.
- b) Når det gjelder lønnstakere i deltidstilling og bistilling såsom vaktmestere ved mindre skoler, kirketjenere som ikke har fullt arbeid og rengjøringskvinner ved skoler og kontorer, er partene av den oppfatning at en bør komme fram til visse normer og retningslinjer for fastsettelse av lønnen. Partene er derfor enige om at Norges By- og Herredsforbund, Forhandlingsorganisasjonen og LO-forbundene nedsetter en komité som får i oppdrag å utrette spørsmålet.

X.

Betaling for kost, bolig, lys og varme.

- a) For de arbeidstakere som etter gjeldende overenskomster betaler for kost og/eller losji etter beløp som svarer til statens satser, skal de nye satser som staten måtte fastsette i løpet av den for staten någjeldende tariffperiode (inntil 1. juni 1960), gjøres gjeldende. For andre arbeidstakere skal endringer i fradragsreglene skje på tilsvarende måte. For øvrig, dvs. etter 1. juni 1960, skal foranstående satser ikke kunne endres uten i forbindelse med eventuell indeksregulering etter det nevnte tidspunkt.
- b) For de arbeidstakere som etter gjeldende overenskomst betaler for bolig, lys og varme etter beløp som svarer til statens satser, gjøres statens nye satser gjeldende. For andre arbeidstakere som har tariffestede satser skal endringene i statens satser forholdsvis gjøres gjeldende. For øvrig skal disse satser bare kunne endres såfremt staten fastsetter nye satser innen 1. juni 1960 eller i forbindelse med eventuell indeksregulering etter dette tidspunkt.

XI.

Nedsettelse av arbeidstiden og lønnskompensasjon.

- I. Med virkning fra 1. mars 1959 endres arbeidstidsbestemmelsene i alle tariffavtaler slik at den ordinære effektive arbeidstid nedsettes til 45 timer i uken ved bedrifter der arbeidstiden i dag er høyere. I arbeidsforhold hvor spise- og hvilepauser er ordnet som nevnt i Arbeidervernlovens § 28, pkt. 2, ansees de inkludert i arbeidstiden. Nedsettelsen av arbeidstiden gjelder også bakerfaget. Spisepausene blir å behandle etter den til enhver tid gjeldende lovgivning.
- II. Partene er enige om at før arbeidstidsforkortelsen til 45 timer pr. uke settes i verk, skal det forhandles om den praktiske gjennomføring. Den må skje på en slik måte at en mest mulig tilgodeser de produksjonsmessige forhold i vedkommende industri, bransje eller bedrift. Arbeidstidsforkortelsen kan for dagarbeid foretas på forskjellig måte, eksempelvis:
  1. Ved at den daglige arbeidstid forkortes med ½ time på hver av ukens 6 arbeidsdager.
  2. Ved at den daglige arbeidstid forkortes på enkelte av ukens arbeidsdager.

3. Ved at den ukentlige arbeidstid er lenger enn 45 timer enkelte perioder av året mot tilsvarende kortere arbeidstid i andre perioder.
4. Ved innførelse av 5 dagers arbeidsuke.
5. Ved at den nåværende ukentlige arbeidstid opprettholdes mot at det gis tilsvarende fridager spredt over hele året eller konsentrert til enkelte perioder.

6. Ved sammenhengende fritid enkelte perioder av året.

Det kan også bli spørsmål om andre ordninger.

Blir bedriften og arbeidstakerne, eventuelt med bistand av organisasjonene, ikke enige, skal følgende gjelde:

6 dagers arbeidsuke opprettholdes med $\frac{1}{2}$ times kortere arbeidstid pr. dag. (Tariffavtalenes bestemmelser om overtidsbetaling refererer seg da til den andre arbeidsstidsinndeling.) Foranstående bestemmelser skal ikke være til hinder for at det kan treffes bransjevis avtale om hvordan arbeidstidsforkortelsen skal gjennomføres.

I tilfelle arbeidstidsforkortelsen gjennomføres ved at det gis fri enkelte dager, skal arbeid på disse dager av arbeidstakere som skulle vært fri, betales med 50 prosent tillegg.

I de tilfelle hvor tariffavtalen inneholder bestemmelse om 100 prosent tillegg for overtidsarbeid på søn- og helligdager og dager før disse, skal det dog betales 100 prosent etter kl. 13.00 på lørdager og etter kl. 18.00 på ukens øvrige hverdager.

Skiftarbeid — ikke helkontinuerlig.

- III. Partene er enige om at det i forbindelse med nedsettelsen av arbeidstiden er ønskelig å utvide anvendelsen av skiftarbeid for å utnytte produksjonsmidlene mest mulig effektivt. Organisasjonene er derfor enige om:

1. I tarifforhold hvor det i dag ikke finnes bestemmelser om arbeid på 2- og/eller 3-skift, men hvor slike skiftordninger ønskes innført etter arbeidstidsnedsettelsen, skal partene oppta forhandlinger i tariffperioden om skiftbestemmelser. Oppnåes ikke enighet, avgjøres spørsmålet av en oppmann som oppnevnes av Riksmeglingsmannen, hvis partene ikke blir enige om oppnevningen. Arbeidstiden i skiftperioden skal ikke overstige 45 timer pr. uke i gjennomsnitt.

Me r k n a d:

I tariffavtaler hvor det finnes bestemmelser om 2-, eventuelt 3 skiftordninger, og om betaling for slike, men hvor bestemmelsene er ufullstendige, gjelder ikke voldgiftsbestemmelsen i pkt. 1.

2. Eksisterende skiftordninger med gjennomsnittlig effektiv arbeidstid i skiftperioden på mer enn 45 timer pr. uke, endres slik at arbeidstiden gjennomsnittlig blir 45 timer. Denne nedsettelse gjelder altså ikke skiftordninger hvor arbeidstiden nå i gjennomsnitt for skiftperioden er 45 timer pr. uke eller kortere.
3. Med hensyn til hvilepausene under skiftarbeid etter pkt. 1 og 2, gjelder bestemmelsene i Arbeidervernlovens § 28.

IV. Fra 1. mars 1959 da arbeidstiden etter foranstående bestemmelser nedsettes til 45 timer pr. uke, forholdes på følgende måte med hensyn til lønningene:

1. Alle tarifferte uke- og månedslønninger beholdes uforandret.
2. Alle timelønninger (minstelønnsatser, normallønnsatser og individuelle lønninger) forhøyes med 6% prosent. Det samme gjelder andre lønnsatser i timelønnsavtalene som er uttrykt i kroner og øre pr. time når det er på det rene at arbeidstakernes ukentlige fortjeneste ville synke ved nedsettelsen av arbeidstiden til 45 timer, hvis disse ikke ble regulert.
3. Alle akkordtariffer, faste akkorder og prislistor forhøyes med 4,5 prosent. Tidakkorder, premieakkorder, andre former for akkord og akkordavsavn reguleres slik at den samlede timefortjeneste økes med 4,5 prosent.
4. Ved produksjonspremie, bonusordninger og liknende som er fastsatt i kroner og øre, forhøyes tidlønnsfaktoren hvor den er uttrykt pr. time, med 6% prosent, og bonusfaktoren etc. med 4,5 prosent.
5. Tarifferte akkordnormaler og akkordgrunnlag o. l. forhøyes med 4,5 prosent.
6. Ovenstående forhøyelser gjelder i de tilfelle hvor arbeidstiden nedsettes fra 48 til 45 timer pr. uke. Hvor arbeidstidsnedsettelsen til 45 timer skjer fra en lavere tidligere arbeidstid enn 48 timer, gis forholdsvis forhøyelse.
7. De prinsipper for kompensasjon ved nedsettelsen av arbeidstiden for tidlønnet arbeid og akkordarbeid som er fastsatt ovenfor, skal også følges i de tilfelle hvor den gjennomsnittlige arbeidstid blir nedsatt til 45 timer.

Hovedorganisasjonenes erklæring om opprettholdelse av produksjonen.

Norges Byforbund, Norges Herredsforbund og Landsorganisasjonen i Norge er klar over at forkortelsen av arbeidstiden sammen med den lønsmessige kompensasjon vil bli en sterk belastning for produksjonen og dermed for samfunnets økonomi, med mindre alle parter gjør sitt ytterste for å opprettholde produksjonsvolumet uten økt bemanning.

1. Landsorganisasjonen henviser til sitt produktivetsprogram som bl. a. peker på at det for fagorganisasjonen er en viktig oppgave i hver enkelt bedrift og bransje å medvirke til en heving av produktiviteten. Landsorganisasjonen oppfordrer derfor arbeidstakerne til å være klar til straks å oppta arbeidet ved arbeidstidens begynnelse, utnytte arbeidstiden fullt ut og i løpet av arbeidstiden ikke forlate arbeidsplassen uten gyldig grunn. Spise- og hviletid fastsatt i reglement eller i medhold av tariffavtale må følges. Arbeidet må heller ikke avsluttes før arbeidstidens slutt. Videre oppfordrer Landsorganisasjonen arbeidstakerne til etter beste evne å bidra til å holde produksjonsutstyret i best mulig stand og å utnytte det etter dets kapasitet, utnytte råmaterialet rasjonelt og unngå unødig svinn, samt å delta effektivt i forsøksvirksomheten.

2. By- og Herredsforbundet peker på betydningen av rasjonell planlegging og organisasjon av arbeidet og oppfordrer på sin side bedriftene til å øke sine bestrebelser på dette felt. Videre oppfordrer det bedriftene til å sørge for at arbeidsmateriellet og det arbeiderne skal bruke i sitt daglige arbeid er på plass og at verktøy og utstyr er i best mulig stand.
3. By- og Herredsforbundet og Landsorganisasjonen presiserer betydningen av samarbeid på arbeidsplassen om tiltak for heving av produktiviteten.

XII.

Behandling av andre krav enn de som er regulert i denne overenskomst.

Faste overtidsgodtgjøringer, vaktgodtgjøringer og andre lignende godtgjøringer som er vederlag for arbeidsytelse eller arbeidsberedthet og som ikke er fastsatt i prosent av arbeidslønnen, skal som hovedregel reguleres med 7 prosent. Denne bestemmelse forutsetter at vederlaget tidligere står i et rimelig forhold til den arbeidstytelse som blir krevd. Foranstående omfatter således ikke smusstillegg, farlighetstillegg, ulempetillegg osv.

For øvrig skal «særkrav» ikke kunne reises ved dette lønnsoppgjør med mindre det er skjedd endringer av betydning i tidligere forhold.

Eventuelle krav i henhold til de foregående ledd skal snarest mulig og innen 31. oktober 1958 være framsatt av vedkommende forbund overfor den enkelte kommune med gjenpart til Forhandlingsorganisasjonen eller av kommunen overfor vedkommende forbund.

Når denne overenskomst er vedtatt av styrene i Norges Byforbund og Norges Herredsforbund, det angjeldende forbund og vedkommende kommune, og kravene er innkommet, skal det opptas stedlige forhandlinger om kravene fylkesvis eller i de enkelte kommuner.

XIII.

Fellesbestemmelser mellom Norges By- og Herredsforbunds Forhandlingsorganisasjon — Norsk Kommuneforbund, Norsk Arbeidsmandsforbund og Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund.

Partene er enige om at de nå gjeldende fellesbestemmelser med Norsk Kommuneforbund prolongeres til 28. februar 1959.

Likeledes prolongeres avtalen om alminnelige arbeidsvilkår med Norsk Arbeidsmandsforbund til 28. februar 1959, dog således at avtalens §§ 11, 12, 16, 17, 18, 19 og 20 samt protokolltilførsel 2 blir å behandle i samsvar med nærværende avtales avsnitt XII sentralt med Norges Byforbund — Norges Herredsforbund, Forhandlingsorganisasjonen. Avtalens §§ 21 og 23 og protokolltilførsel 3 er avløst av nærværende overenskomst. Forhandlinger om fellesbestemmelsene skal skje sentralt mellom Norges By- og Herredsforbunds Forhandlingsorganisasjon og LO-forbundene og være avsluttet i så god tid at de nye fellesbestemmelser kan tre i kraft 1. mars 1959.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund har tidligere ikke hatt overenskomst om fellesbestemmelser. Det er derfor partenes forutsetning at det etterat et felles lønnsoppgjør for 1958 er vedtatt av partene, opptas forhandlinger mellom dette forbund og Forhandlingsorganisasjonen om kvalifikasjonsbestemmelser og andre spesielle fellesbestemmelser for elektrisitets- og kraftverk.

Disse bestemmelser, sammen med de øvrige fellesbestemmelser partene måtte bli enige om, avløser de alminnelige bestemmelser i den enkelte overenskomst fra 1. mars 1959.

XIV.

Såfremt det i tariffperioden blir enighet om å opprette nye overenskomster og det under forhandlingene ikke oppnåes enighet om stillingenes avlønning, skal dette spørsmål avgjøres etter bestemmelsene i avsnitt III.

XV.

De nye overenskomster gjøres gjeldende til 30. juni 1961, jfr. dog:

XVI.

Hvis overenskomstene til den tid ikke er oppsagt av noen av partene med 3 — tre — måneders skriftlig varsel, er de fremdeles gjeldende 1 — ett — år om gangen med samme gjensidige oppsigelsesfrist.

Indeksreguleringsbestemmelser.

Fører indeksreguleringsbestemmelsene i fellestariffen mellom NAF og LO av 1958 til regulering av lønnsattsene, gjennomføres tilsvarende regulering fra samme tidspunkt eller tidspunkter for overenskomster som er utløpet.

For overenskomster som har senere utløpstid trer indeksreguleringsbestemmelsene tidligst i kraft fra det tidspunkt som denne overenskomst blir gjort gjeldende.

Indeksavtalen er sålydende:

- I. a) Når Statistisk Sentralbyrås indekstall for de samlede leveomkostninger viser stigning eller fall på minst 7 poeng i forhold til indekstallet 153, kan LO i tilfelle av stigning og NAF i tilfelle av fall kreve opptatt forhandlinger om regulering av lønninger som er fastsatt i kroner og ører. Reguleringskravet er maksimalt begrenset til en regulering som svarer til den prosentvise endring i levekostnadsindeksen.
  - b) Hvis et indekstall som offentliggjøres 6 måneder eller senere etterat regulering har funnet sted i henhold til pkt. a, har steget eller falt med minst 6 poeng sammenlignet med det indekstall som dannet grunnlaget for foregående regulering, kan organisasjonene kreve opptatt forhandlinger etter reglene i pkt. a.
  - c) Bestemmelsene i punkt b, gjelder videre hvis indekstallet etterat regulering har funnet sted i henhold til pkt. b, på ny skulle stige eller falle med minst 6 poeng.
- II. Hvis partene, representert ved NAF's Centralstyre og LO's representantskap, ikke blir enige ved forhandlinger om hel eller delvis regulering etter bestemmelsene i 1, kan den organisasjon som har framsatt kravet, innen 14 dager etter forhandlingenes avslutning si opp de enkelte tariffavtaler med 1 måneds varsel for å søke gjennomført en lønnsregulering innenfor den ramme som er angitt ovenfor.»

Om den praktiske gjennomføring av en eventuell indeksregulering skal det dog tas opp forhandlinger mellom Norges Byforbund, Norges Herredsforbund, Forhandlingsorganisasjonen, og vedkommende forbund.

Protokolltilførsel:

Partene er klar over at utviklingen går i retning av å ordne pensjonsspørsmålet, både gjennom bedring av bestående pensjonsordninger og gjennom innføring av en alminnelig pensjonsordning for arbeidstakere.

Innføring av alderstrygd uten behovsprøving med de besparelser som samordningsloven av 1957 måtte medføre og eventuelt en regulering av aldersgrensebestemmelsene kan gi grunnlag for en videre utvikling av pensjonssaken. Partene oppfordrer derfor de kommuner som har pensjonsordninger med lavere prosentvis pensjonsytelse enn 66 prosent, til å nytte disse besparelser til å bygge sine pensjonsordninger videre ut og særlig da forbedre pensjonsgrunnlaget og den prosentvise pensjonsytelse.

I hovedoppgjøret i 1958 mellom NAF og LO er det i prinsippet enighet om å etablere en pensjonsordning for arbeidstakere i form av tilleggs-pensjoner til den bestående alderstrygd. Partene er enige om at også kommunene må gjennomføre en like tilfredsstillende løsning av pensjonsspørsmålet for de arbeidstakere som ikke er pensjonsberettiget eller som måtte ha ugunstigere pensjonsordninger. Det må tilstrebes at de ordninger kommunene måtte komme fram til settes i verk senest fra samme tidspunkt som avtalen mellom NAF og LO trer i kraft.

Representantene for Norges Byforbund, Norges Herredsforbund, Forhandlingsorganisasjonen, og for Norsk Kommuneforbund, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund og Norsk Arbeidsmandsforbund erklærte at de ville anbefale foranstående forslag vedtatt.

Frist for svar for styrene i Norges Byforbund, Norges Herredsforbund og for Norsk Kommuneforbund, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund og Norsk Arbeidsmandsforbund er satt til 15. september 1958.

Oslo, den 13. august 1958.

Magnus Bjerkholt.

«TARIFFREVISJONEN 1958.

Norsk Kommuneforbunds merknader.

I rundskriv nr. 2/1958 av 2. januar s. å. meddelte Norsk Kommuneforbund samtlige avdelinger, stedsstyrene og samarbeidskomitéer at LO's representantskap var innkalt til møte 15. januar for å trekke opp retningslinjene for årets tariffrevisjon. I samme rundskriv ble det meddelt at lønnsoppgjøret for statstjenestemennene formodentlig ville gå til megling, og at det på dette tidspunkt var vanskelig, for ikke å si umulig, for foreningene og forbundet å fremme forslag. Forbundsstyret hadde derfor besluttet å innkalle landstariffrådet til 17. februar og fellesmøtet av landstariffrådet og landsstyret 19. februar for å behandle og ta stilling til retningslinjene, eventuelt behandle de forslag som skulle stilles ved årets tariffrevisjon.

I rundskriv nr. 11/58 av 5. mars s. å. ble det meddelt at møtene i landstariffrådet og landsstyret var holdt, og at landsstyret hadde besluttet følgende:

1. At samtlige overenskomster som forbundet har med kommunene og andre arbeidsgivere skulle sies opp.

2. At det i år som i 1956 skulle prøves sentrale forhandlinger med Norges By- og Herredsforbund, Forhandlingsorganisasjonen, og hvis disse forhandlinger ikke førte fram, skulle saken om nødvendig bringes inn for meglingsmyndighetene.
3. Landsstyret godkjente som forhandlingsgrunnlag et framlagt forslag til nytt årslønnsregulativ. Årslønnsregulativet bygde i alt vesentlig på det forslag som nå er framlagt for statens tjenestemenn.
4. Landsstyret vedtok at særkrav om klasseopprykk skulle begrenses mest mulig.

I henhold til disse vedtak har forbundet oversendt til Forhandlingsorganisasjonen de krav som en mener det kan forhandles sentralt om.

Til orientering og rettledning for foreningene oversendes vedlagt 1 eksemplar av de krav som er sendt Forhandlingsorganisasjonen.

Med henvisning til pkt. 4 ovenfor, kan nå foreningene behandle og sende inn til stedsstyrer og samarbeidskomitéer de eventuelle krav om særspørsmål, klasseopprykk og justeringer som foreningene mener er berettiget. Disse krav må være de respektive stedsstyrer og samarbeidskomitéer i hende *senest 15. april d. å.*

Umiddelbart etter ble landstariffrådets og landsstyrets forslag behandlet i samtlige stedsstyrer og samarbeidskomitéer. I henhold til landsstyrets vedtak ble samtlige overenskomster sagt opp til utløp 30. juni 1958, samtidig som plassene ble sagt opp til fratredelse ved den ordinære arbeidstids slutt 30. juli s. å. Norges Byforbund, Norges Herredsforbund, Forhandlingsorganisasjonen, ble tilskrevet 4. mars 1958 og gitt melding om at samtlige overenskomster og plasser var sagt opp.

I møtet den 7. mai 1958 valte forbundsstyret følgende forhandlere: Arthur Karlsen, Gustav Nymark, Viktor Jensen, Sigurd Halvorsen, Nils Aune, Trondheim, Willy Davidsen, Bergen, Håkon Endresen, Stavanger, Hjalmar Palm, Kristiansand S, Harald Setså, Fauske, og Thorleif Kristensen, Moss.

I samme møte vedtok forbundsstyret at de øvrige LO-forbund som hadde overenskomster med Norges Byforbund, Norges Herredsforbund, Forhandlingsorganisasjonen, skulle føre fellesforhandlinger sammen med Norsk Kommuneforbund.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonforbund oppnevnte følgende forhandlere: Bj. Klafstad, Erling Johansen, Kåre Musum, Nord-Trøndelag. Jakob Bergland, Aust-Agder. Nils Johannesen, Østfold. Magne Herigstad, Rogaland. Gudor Murud, Hedmark. Kr. Strømsjordet, Oppland.

Norsk Arbeidsmandsforbund oppnevnte følgende forhandlere: Walter Kristiansen, Nils Fjellstad, Eidanger. Karl. Aug. Andersen, Skedsmo, Olger Rønningen, Elverum, og Jorulf Haugli.

Hovedforhandlingene mellom partene tok til 14. mai og fortsatte 15. og 16. mai 1958. På disse møtene ble LO-forbundene varslet om at kommunene og Forhandlingsorganisasjonen ville ha med samtlige kommuner i det generelle tariffoppgjør. Forbundenes krav ble gjennomgått og drøftet inngående, og Forhandlingsorganisasjonen stilte motforslag.

Forhandlingene fortsatte mandag 16. juni, og det var ikke mulig å komme til enighet om det generelle tariffoppgjør 1958. Partene ble derfor enige om å henvise saken til meglingsmyndighetene. Avdelinger, stedsstyrer og samarbeidskomitéer ble underrettet om dette i rundskriv nr. 18/58 av 20. juni s. å.

Meglingen tok til den 12., 13., 14., 15. og 16. juli og fortsatte 4., 5., 6., 7., 8. og 9. august d. å.

Dessuten er holdt særmøter og konferanser før, under og etter forhandlings- og meglingsmøtene.

Det vises til meglingsforslaget og kommentarene.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbunds merknader:

Ved tariffoppgjøret for e.verkene i 1956 ble det etter forhandlinger med Norges By- og Herredsforbund godtatt et forslag til generelt lønnsoppgjør. I forslaget var videre inntatt bestemmelser om behandling av særkrav og klasseopprykkskrav. Særkrav kunne tas opp i direkte forhandlinger med det enkelte e.verk, men oppnådde en ikke enighet i disse forhandlinger, måtte særkravene droppes. Behandlingsmåten av klasseopprykkskrav var den samme, men ble det ikke oppnådd enighet i direkte forhandlinger mellom partene, skulle saken avgjøres ved voldgift. Det var således ikke mulig å føre kamp om kravene i og med at en hadde fraskrevet seg denne retten ved å godta forslaget til generelt lønnsoppgjør. Videre hadde vi i 1956 krav om gjennomføring av nye kvalifikasjonsbestemmelser som forutsatte alle montører med sertifikat overført til årslønn. Dette førte ikke fram.

Det forslag til felles lønnsoppgjør som nå foreligger, bygger prinsipielt på de samme retningslinjer som gjaldt for særkrav og klasseopprykkskrav i 1956. Derimot lyktes det denne gang å få overført sertifiserte montører til årslønn. Vi viser i denne forbindelse til IV c. For øvrig regulerer nærværende forslag faste godtgjørelser for arbeidsytelser såsom vaktgodtgjørelse, overtidsgodtgjørelse. Krav om endringer i bestemmelser om lønn under sykdom, militærtjeneste samt ulykkestrygd osv. kan ikke reises som særkrav, da de forutsettes behandlet under de forhandlinger som skal føres om fellesbestemmelser for elektrisitets- og kraftverker i henhold til forslagens XIV.

Når det gjelder akkordarbeid viser vi til VI a og b med kommentarer. For installasjon innebærer forslaget obligatorisk akkord etter Landsoverenskomstens prislister med alminnelige bestemmelser. Når det gjelder akkord for driftarbeid (linjearbeid, kioskmontering, gatelys og vedlikehold) har som kjent forbundet for lengst utarbeidet forslag og oversendt dette med anmodning om forhandling, uten å få noen reaksjoner. Meglingsforslaget forutsetter at denne saken nå skal tas opp til realitetsbehandling mellom partene.

Ifølge vedtak i LO er medlemmene ved de fleste e.verker som hadde sitt organisasjons- og overenskomstforhold i Kommuneforbundet overført til oss. Disse blir underlagt forslaget, og den nye overenskomst blir sluttet med vårt forbund. Forhandlinger om særkrav og klasseopprykk blir ført av oss.

Norsk Arbeidsmandsforbunds merknader.

Etterat Landsorganisasjonens representantskap 15. januar i år hadde behandlet den faglige situasjon, besluttet forbundets landsstyre i møte 17. og 18. januar å si opp alle landsomfattende tariffavtaler. I vedtaket lå samtidig den forutsetning at også de øvrige tariffavtaler med den enkelte arbeidsgiver skulle sies opp etter hvert som disse løp ut.

Særavtalene med de kommunene som kommer inn under nærværende tariffrevisjon løp ut 30. juni i år, mens fellesbestemmelsene først har utløp den 31. desember.

Forbundet underrettet avdelingene i rundskriv av 15. mars om tariffrevisjonen og anmodet om innsendelse av krav til endringer i lønnsbestemmelsene samtidig som vi ba om fullmakt til å ta fellesforhandlinger sammen med de to andre LO-forbund.

For å klarlegge hva forslaget innebærer, skal forbundene med dette få gi følgende redegjørelse:

I.

Kommunenes lønnsregulativ.

Det tidligere årslønnsregulativ av 1956 avløses av et nytt fellesregulativ — kommunenes lønnsregulativ.

Forbundenes oversendte forslag av 4. mars 1958 til Forhandlingsorganisasjonen bygde på den forutsetning at lønnsregulativet i størst mulig utstrekning skulle følge statens lønnsregulativ i sammenlignbare lønnsklasser. Grunnlønnssatsene ble ikke endret i forhold til regulativet av 1956, men dyrtidstillegget på kr. 2700.00 skulle innreguleres. Alderstilleggene var derimot forhøyet for hvert lønnstrinn. Forslaget innebar videre at tjenestemenn i stillinger i lønnsklassene 1, 1 b, 2, 2 b, 3, 4 og 5 skulle gis et antasert alderstillegg. Tjenestemenn som var plasert i lønnsklasse 5, skulle senest etter 2 år på topplønn gis opprykk til lønnsklasse 6. Tjenestemenn i stillinger som var plasert fra og med lønnsklasse 6 til og med lønnsklasse 23, skulle gis opprykk til nærmest ovenfor liggende lønnsklasse. Dette tariffopplegget bygde på statens lønnsoppgjør, men Forhandlingsorganisasjonen var ikke enig i antaseringsordningen og automatisk klasseopprykk.

LO-forbundene stilte derfor krav om at lønnstilleggene ble gitt direkte på lønnsregulativet, og at overføringen fra det tidligere lønnsregulativ til det nye lønnsregulativ skulle framkomme som tillegg, lønnsklasse for lønnsklasse og lønnstrinn for lønnstrinn.

Meglingsforslaget bygger på dette prinsipp. Det vil framgå av meglingsforslaget at f. eks. lønnsklasse 1 b, og lønnsklasse 2 b er falt bort og nummereringen av lønnsklassene har derfor blitt endret slik at det nye lønnsregulativ i alt omfatter 29 lønnsklasser. Klammene i meglingsforslaget viser de tidligere lønnsklasser. De som nå er plasert i disse lønnsklasser, vil automatisk overføres til de nye lønnsklasser, lønnstrinn for lønnstrinn.

Meglingsforslaget innebærer videre at det er innført et nytt 5. alderstillegg etter 10 års tjeneste, og tjenestemenn som har 10 års tjeneste vil derfor med en gang komme på topplønnssatsen.

Ved å ta nåværende lønn i samtlige klasser og på samtlige lønnstrinn (alderstillegg) i det tidligere regulativ å sammenligne med meglingsforslaget til lønnsregulativ, vil en på hvert lønnstrinn kunne regne ut hva lønnstilleggene vil bli. Vi skal likevel ta noen eksempler:

1. De tjenestemenn som i dag er plasert i lønnsklasse 1 b, skal overføres til det nye lønnsregulativ i lønnsklasse 3. Hvis vedkommende tjenestemann har 2 alderstillegg, vil lønnstillegget bli kr. 400.00, men på topp kr. 900.00.
2. En tjenestemann som i dag er plasert i lønnsklasse 7, skal overføres til det nye lønnsregulativs lønnsklasse 10. Med 2 alderstillegg vil lønnstillegget bli kr. 800.00 stigende til kr. 1450.00 på topp.
3. De tjenestemenn som i dag er plasert i lønnsklasse 15, skal overføres til det nye lønnsregulativs lønnsklasse 19. Med 2 alderstillegg blir lønnstillegget kr. 1200.00 og på topp kr. 1950.00.
4. De tjenestemenn som i dag er plasert i lønnsklasse 17, skal overføres til det nye lønnsregulativs lønnsklasse 21. Med 2 alderstillegg blir lønnstillegget kr. 1300.00 og på topp kr. 2100.00.

Det aritmetiske gjennomsnitt av tilleggene utregnet under ett er på ca. 8,5 prosent. Den gjennomsnittlige øking på toppsatsene utgjør 11,88 prosent. På nøkkelklassen, tidligere lønnsklasse 7, nå 10, er lønnstillegget på topplønn kr. 1450.00, dvs. 12,18 prosent. Lønnsstigningen på topplønn varierer fra kr. 900.00 til kr. 3200.00 pr. år. Til videre sammenlikning kan nevnes at statens lønnsklasse 5 (nøkkelklassen) er på kr. 13 700.00, og nøkkelklassen i det nye kommunenes lønnsregulativ er på kr. 13 350.00. Imidlertid må det tas i betraktning at det også er fagarbeidere som er plassert i nåværende lønnsregulativ i klasse 8, som skal overføres til det nye lønnsregulativs klasse 11 med topplønn kr. 13 900.00. I dette tilfelle vil en ligge kr. 200.00 over statens lønnsregulativ.

II.

Gjennomføring av kommunenes lønnsregulativ, jfr. I, og endringer i stedlige regulativer (regulativsatsler).

- a) Det tidligere dyrtidstillegg, stort kr. 2700.00, er innregulert i lønnsatsene. Når det gjelder pensjonsordningene, vises det til særskilt protokolltilførsel om dette.
- b) Det vises til kommentarene når det gjelder det nye kommunenes lønnsregulativ.
- c) Denne bestemmelse tar sikte på de kommuner som har nyttet årslønnsregulativet av 1956, uten at denne regulativbetegnelse har vært tariffestet. Partene er enige om at tjenestemenn i disse kommuner overføres til det nye lønnsregulativ.
- d) Denne bestemmelse gjelder tjenestemenn som ved særregulativ eller ved spesielle lønnsatsler har vært lønnet høyere enn høyeste klasse i det tidligere regulativ og som nå skal plasseres i det nye kommunenes lønnsregulativ, såfram kommunene ikke fortsatt ønsker å ha disse tjenestemenn på særregulativ. I så fall skal det gis lønnstillegg som svarer til sammenlignbar lønnsklasse i det nye regulativ.
- e) Hensikten er at de kommuner som ikke har nyttet årslønnsregulativet av 1956, skal gjennomføre dette ved årets tariffrevisjon. Imidlertid skal det opptas forhandlinger om gjennomføringen (overføringen til) det nye kommunenes lønnsregulativ. Hvis partene skulle bli enige om å nytte kommunenes lønnsregulativ i stedet for statens lønnsregulativ, skal det ved slik overføring gjennomføres den ordning at det 5. alderstillegg trer i stedet for eventuelt avansementstillegg.

Hvis en av partene finner at en overgang til det nye lønnsregulativ ikke er praktisk mulig eller hensiktsmessig, skal det gis tillegg til det stedlige regulativ. Disse tillegg skal i kroner være de samme som tilsvarende klasse i det tidligere regulativ, idet tilleggernes størrelse utregnes etter topplønnsnivået i hver enkelt klasse under hensyntaken til opptjente alderstillegg, dog slik at det stedlige regulativ ikke utvides med mer enn ett lønnstrinn.

Partene er innforstått med at den praktiske tilpassing bør føre til at det stedlige regulativ i størst mulig utstrekning blir systematisk oppbygd i samsvar med det nye kommunenes lønnsregulativ. Kan partene under de stedlige forhandlinger ikke bli enige om tilleggene til det stedlige regulativ, skal tvisten avgjøres med bindende virkning i henhold til III, c.

Når det gjelder siste avsnitt i pkt. e, er dette slik å forstå at foranstående bestemmelse ikke gjelder de kommuner som nytter eller fortsatt vil nytte statens lønnsregulativ.

III.

Krav om endring av plassering i klasse i lønnsregulativet.

- a) Slike krav skal begrenses mest mulig. Det vises til kommentarene under pkt. b. Den siste frist for innsendelse av klasseopprykkkrav er satt til 31. oktober d. å. og må innen denne tid være sendt fra vedkommende forbund til den enkelte kommune med gjenpart til Forhandlingsorganisasjonen, eller av kommunen til vedkommende forbund.

Når meglingsforslaget er vedtatt av hovedorganisasjonene og kravene er innkommet, skal det følges samme praksis som ved tidligere tariffrevisjoner — at det skal opptas stedlige forhandlinger om kravene, fylkesvis eller i de enkelte kommuner.

- b) Hovedregelen når det gjelder klasseopprykkkrav, er at det alene skal tas hensyn til om det foreligger åpenbar skjev plassering av enkelte tjenestemenn — eller tjenestemannsgrupper — innenfor den enkelte kommunes regulativ, sammenliknet med stillinger i kommuner som med hensyn til størrelse, beliggenhet, alminnelig inntektsnivå og arbeidsordning må ansees å ha et normalt sammenlignbart lønnsnivå. Dessuten at det har inntrådt endrede arbeidsforhold av varig karakter og av vesentlig betydning for stillingenes lønnsplacering siden siste revisjon.
- c) Oppnåes ikke enighet om klasseopprykkkravene, skal tvisten avgjøres med bindende virkning av en nemnd etter samme regler som ved tariffoppjøret 1956.

IV.

Timelønnte arbeidere.

- a) Alle dyrtidstillegg blir ved denne bestemmelse innregulert i grunnlønnen uten at dette medfører noen endring av pensjonsordningene. Merknaden medfører at tidligere dyrtidstillegg opprettholdes på de steder hvor det arbeides etter faste avtalte akkordsatser eller prislister og dyrtidstillegget har vært betalt i tillegg til akkordoverskuddet. Det forutsettes dog at det opptas lokale forhandlinger om innregulering av dyrtidstillegget i akkordsatsene.
- b) Alle normallønnsatser for timelønnte arbeidere forhøyes med 18 øre pr. time på grunnlønnen. Videre blir det siste alderstillegg forhøyet med 2 øre. Lønnsatser uten alderstillegg blir forhøyet med 20 øre.
I alle overenskomster blir det innført et akkordavsavnstillegg på 20 øre for alle arbeidede timer som ikke utføres i akkord. Disse 20 ørene i akkordavsavn er begrenset slik at det samlede akkordavsavn ikke skal utgjøre mer enn 30 øre pr. time. Dog skal alle tariffestede akkordavsavn som er høyere enn 30 øre, bibeholdes uendret.
- c) Bestemmelsen medfører at alle fagarbeidere og håndverkere med minst 2 års sammenhengende tjeneste i vedkommende kommune, overføres til den nye kl. 10 i regulativet, forutsatt at de har svennebrev som håndverker, har bestått fagprøve, har sertifikat som montør etter overgangsbestemmelsene for elektrisitetsverksmontører eller linjemontører. Denne bestemmelse skulle ikke trenge noen nærmere kommentarer.

- d) Denne bestemmelse medfører at fagarbeidere og håndverkere kan kreves overført til regulativlønn uten å ha svennebrev, fagprøve eller sertifikat, når de har 6 års sammenhengende tjenste i vedkommende kommune som fagarbeidere i fag som kommer inn under c, pkt. 1 og 2, og betraktes som dyktige fagarbeidere. Av fag som kommer inn under c, pkt. 1 og 2, kan nevnes: Murere, rørleggere, tømmermenn, blikkenslagere, smeder, malere osv.

Altså, hvis en oppfyller teksten i meglingsforslaget innen en av ovennevnte fag og organisasjonen krever vedkommende overført, er det grunnlag for overføring.

- e) Ifølge første avsnitt skal det før overføring finner sted, holdes forhandlinger med den enkelte kommune.

Bakgrunnen for kravet om overføring er at vedkommende fagarbeidere og håndverkere har liten eller ingen adgang til akkordarbeid. Derfor innføres også som hovedregel at akkordarbeid ikke kommer til anvendelse. Likevel kan kommunen sette regulativførte fagarbeidere til akkordarbeid. I så tilfelle suspenderes regulativlønnen og de lønnes med timelønn som for fagarbeidere bestemt. Dette vil si at de som er overført til regulativ, stilles på like vilkår som timelønte arbeidere under akkordarbeid. Når det gjelder akkordarbeid ved e.verkenes installasjonsavdelinger, vises til VI, a.

Tidligere pensjonsrettigheter som timelønt arbeider endres ikke ved overføring til regulativ etter ovenstående bestemmelser. Merknaden medfører at det blir nedsatt en komité som i tariffperioden skal utrede spørsmålet om overføring av andre eller nye grupper av arbeidstakere til regulativ.

V.

Akkordlønte arbeidere.

- a) Denne bestemmelse er i samsvar med tidligere tariffrevisjoner og tar sikte på at forhøyelsen av lønningene ikke direkte skal føre til forhøyelse av akkordprisene. Dette sies på den måten at forhøyelsen av lønssatsene ikke skal innvirke ved utsettelse av akkordene, det vil si de akkorder som avtales for hver enkelt arbeidsoppgave.
- b) Dette punkt tar sikte på de kommuner som har avtalt faste akkordpriser eller fast akkordtariff for bestemte arbeider. Slike akkordpriser eller akkordtariffer har stått uendret gjennom mange tariffrevisjoner og kan av den grunn ha blitt «åpenbart skjeve» i forhold til den lønnsutvikling som ellers har funnet sted. Her får en da rett til å oppta forhandlinger om endring av slike avtaler. Dette må ansees som en betydningsfull bestemmelse, da tidligere akkordpriser eller akkordtariffer kan ha blitt så skjeve at vedkommende arbeid ikke lenger utføres i akkord. Hvis forhandlingene ikke fører til enighet, skal vedkommende arbeidstakere falle tilbake på sin normallønn etter overenskomsten, enten timelønn med akkordavsavn eller regulativlønn. Dette er en vanlig og nødvendig tariffbestemmelse i forbindelse med forhandling om akkordpriser.

VI.

Elektrisitetsverkenes installasjons- og driftsarbeid.

- a) 1. Denne bestemmelse medfører at alt installasjonsarbeid skal kunne utføres i akkord etter landsoverenskomsten i elektrikerfaget, del III — Akkordtariff — med den til enhver tid gjeldende multiplikator.

Tidligere lokale avtaler i forbindelse med obligatorisk akkord for installasjonsarbeid endres ikke.

Derimot blir det en vesentlig endring når det gjelder timelønn i forbindelse med akkord på installasjonsarbeid. Her har visstnok alle fått utbetalt sin tariffestede timelønn (eventuelt omregnet fra årslønn) og akkordoppgjøret har vært foretatt på grunnlag herav. Etter den bestemmelse som nå innføres, vil den timelønn som er fastsatt i landsoverenskomsten i elektrikerfaget, del II, § 3 a og b, (normallønn + eventuelle fagalder-tillegg) bli utbetalt som forskudd og akkordoppgjørene beregnet på dette grunnlag. For dagtidsarbeid i forbindelse med akkord vil landsoverenskomstens § 6 b komme til anvendelse. Det vil si et akkordavsavn på inntil 55 øre for fagarbeidere og 22 øre for hjelpearbeidere. Lærlinger får ikke akkordavsavn. Gangtid, reisetid og ventetid blir bare betalt med normallønn + eventuelle fagalder-tillegg. Denne bestemmelse vil virke fullt ut for de som tidligere ikke har hatt obligatorisk akkord på installasjonsarbeid.

For de elektrisitetsverker som ifølge tidligere overenskomster har hatt obligatorisk akkord, vil ovenstående bestemmelse også bli gjort gjeldende i den utstrekning den ikke reduserer tidligere timelønn i kroner og ører. Det vil si at forskudd under akkordarbeid og beregning av akkordoppgjøret skulle bli gjeldende fullt ut. Derimot har disse hatt sin timelønn (eventuelt omregnet fra årslønn) utbetalt for dagtid, samt gangtid, reisetid og ventetid. Den nye bestemmelse skal ikke redusere denne utbetaling. På den annen side vil de under akkordarbeid ikke bli delaktige i dette meglingsforslags forhøyelse av time- og årslønnsatser.

Forholdet blir da for alle som kommer inn under obligatorisk akkord på installasjonsarbeid, at de får foran skisserte lønnsvilkår i forbindelse med akkordarbeid. Når det utføres et arbeid som sorterer under installasjonsvirksomheten, men som ikke utføres i akkord, vil det bli avlønnet med de nye timelønnsatser (eventuelt omregnet fra årslønn). La oss ta et eksempel:

En montør og en lærling skal legge om installasjonen i en leilighet som prislsteakkord. Herunder melder det seg noe arbeid som ikke er prissatt i prislsten. Dette må utføres etter landsoverenskomstens timelønnsatser + eventuelle fagaldertillegg og eventuelt akkordavsavn. Videre blir det også noen reisetimer som betales bare med landsoverenskomstens timelønnsatser + eventuelle fagalder-tillegg. De to siste blir da begrenset til tidligere timelønn for de som før har hatt obligatorisk akkord.

I forbindelse med denne omlegging kommer et reparasjonsarbeid på den elektriske komfyr inn. Dette arbeid betales med vedkommendes timelønn etter den nye overenskomst på grunnlag av dette meglingsforslag.

2. Som det sees av denne bestemmelse, skal det opprettes en nemnd for å avgjøre tvister i forbindelse med akkordarbeid. Fastsettelse og fortolkning av priser går direkte inn under landsoverenskomstens tariffråd.
- b) En obligatorisk akkordprislste for elektrisitetsverkenes driftsarbeid har vært et lenge følt savn, idet hverken den tariffestede timelønn eller årslønn har kunnet gi den fortjeneste som vanligvis oppnåes ved akkord-

arbeid. Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund har derfor arbeidet med denne kompliserte sak i flere år. Endelig i juli 1957 kunne et ferdig utarbeidet forslag tilstilles Norges By- og Herredsforbund med krav om forhandlinger. Siden den gang har saken ikke kommet ett skritt videre. Bestemmelsen i dette punkt skulle imidlertid løse denne saken så langt som det på det nåværende tidspunkt er mulig å løse den. Det er klart at spørsmålet er så komplisert at det trengs en forholdsvis omfattende utredning. Denne skal påbegynnes straks etterat meglingsforslaget er vedtatt og forutsettes ferdig innen utgangen av dette år. Deretter skal det opptas forhandlinger mellom hovedorganisasjonene.

Det er ingen gitt å si at vi med denne bestemmelse har fått obligatorisk akkord for e.verkenes driftsarbeid. Imidlertid er det som nevnt ikke mulig å få noen bedre bestemmelse på det nåværende tidspunkt, og det kan ikke være uriktig å forutsette at det er store sjanser for å få løst denne viktige sak på forholdsvis kort tid.

VII.

Kvinnelig betjening ved sykehus, pleie-, gamle- og barnehjem som lønnes utenfor regulativ.

a) Sykehus.

Alle grunnlønnssatser forhøyes med kr. 400.00 pr. år, og det skal innføres et nytt alderstillegg på kr. 500.00 pr. år etter 2 års tjeneste etterat topplønn er nådd. Denne bestemmelse er slik å forstå at hvis det tidligere ikke var innført alderstillegg, skal vedkommende ha kr. 500.00 når tjenesten har vart 2 år eller mer, slik at tillegget blir i alt kr. 900.00.

b) Pleie-, gamle- og barnehjem.

For denne betjening gjelder den samme ordning som i pkt. a.

c) I de overenskomster hvor det er fastsatt aspirantlønn, skal disse satser forhøyes med kr. 300.00 pr. år. Når det gjelder merknaden, vises det til kommentarene under II, c. Når det gjelder betjening som før har vært plasert i en av lønnsklassene i det tidligere lønnsregulativ, så skal overføring av disse skje på samme måte som fastsatt i II, b.

VIII.

Andre arbeidstakere i heldagsstilling som lønnes utenfor lønnsregulativet.

Disse arbeidstakere skal ha et generelt lønnstillegg som forholdsmessig svarer til de tillegg som blir gitt arbeidstakere i kommuner som det er naturlig å sammenligne med. For veivoktere på årslønn med alderstillegg får II, e, tilsvarende anvendelse.

IX.

Rengjøringskvinner, arbeidstakere i deltidstilling og bistilling som det er opprettet særoverenskomst for.

a) Lønnstillegget er 9 prosent på den aktuelle lønn. Med aktuell lønn menes den lønn som oppbæres i dag, dvs. med alderstillegg m. v.

b) Det har i flere år vært arbeidet med å finne fram til normer og retningslinjer for fastsettelsen av lønnen for deltid- og bistillinger. Særlig gjelder dette vaktmestere ved mindre skoler, kirketjenere som ikke har fullt arbeid og rengjøringskvinner ved skoler og kontorer.

Hovedorganisasjonene er nå enige om at det skal nedsettes en komité med representanter fra Forhandlingsorganisasjonen og LO-forbundene, som skal utrede saken.

X.

Betaling for kost, bolig, lys og varme.

- a) Denne bestemmelsen tar sikte på de arbeidstakere som betaler for kost og/eller losji etter beløp som svarer til statens satser, og hvis statens satser endres i tariffperioden (inntil 1. juni 1960), skal disse gjøres gjeldende. Skulle staten endre satsene etter 1. juni 1960, kan disse ikke gjøres gjeldende uten i forbindelse med eventuell indeksregulering.
- b) Denne bestemmelse tar sikte på arbeidstakere som betaler for bolig, lys og varme etter beløp som svarer til statens satser. Skulle staten endre disse satser, skal det forholdes som nevnt under a.

For andre arbeidstakere som har tariffestede satser, skal endringene i statens satser forholdsvis gjøres gjeldende.

XI.

Nedsettelse av arbeidstiden og lønnskompensasjon.

En kommenterer ikke nærmere dette avsnitt i meglingsforslaget, idet det er den samme ordning som LO og NAF er enige om og som også er gjort gjeldende for statens tjenestemenn. Når det gjelder den praktiske gjennomføring av arbeidstidsforkortelsen, vises til kommentarene under XIII.

XII.

Behandling av andre krav enn de som er regulert i denne overenskomst.

Meglingsforslaget inneholder som hovedregel at faste overtidsgodtgjøringer, vaktgodtgjøringer og andre lignende godtgjøringer som er vederlag for arbeidsytelse eller arbeidsberedthet, skal reguleres med 7 prosent. For ordens skyld gjør en merksom på at dette ikke gjelder overtidsprosenten som er fastsatt i fellesbestemmelsene. 7 prosent-tillegget, forutsetter at de tidligere satser står i et rimelig forhold til arbeidsytelsen, dog gjelder ikke dette smusstillegg, farlighetstillegg, ulempetillegg osv. Når det gjelder særkrav, skal disse ikke reises ved dette lønnsoppgjør med mindre det er skjedd endringer av betydning i tidligere forhold. Slike særkrav må være fremmet i forbindelse med klasseopprykkskrav og innen den frist som er nevnt i III, a.

XIII.

Fellesbestemmelser mellom Norges By- og Herredsforbunds Forhandlingsorganisasjon — Norsk Kommuneforbund, Norsk Arbeidsmandsforbund og Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund.

Arsaken til at fellesbestemmelsene for Norsk Kommuneforbunds vedkommende er prolongert til 28. februar 1959, er at partene i forbindelse med revisjon av fellesbestemmelsene må ha fastlagt regler for den praktiske gjennomføring av arbeidstidsforkortelsen. Det samme gjelder Norsk Arbeidsmandsforbunds fellesbestemmelser.

Norsk Arbeidsmandsforbunds overenskomst om alminnelige arbeidsvilkår inneholder en del bestemmelser som det er forutsetningen å ta inn i de nye fellesbestemmelser som skal tre i kraft 1. mars 1959. De nye fellesbestem-

melser vil bli gjort gjeldende for de LO-forbund som omfattes av dette tariffoppgjør.

Den samme overenskomst om alminnelige arbeidsvilkår inneholder en del andre bestemmelser om akkord med videre, som de andre forbund har regulert i sine særoverenskomster. For disse paragrafers vedkommende skal det forhandles særskilt med Norges Herredsforbund, Forhandlingsorganisasjonen, i tilfelle vårt forbund ønsker endringer i disse. Eventuelle krav om endringer på dette punkt skal være oversendt den annen part innen den samme frist som er bestemt for særkravene.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund har i stedet for fellesbestemmelser hatt alminnelige bestemmelser i hver enkelt overenskomst for de spørsmål som har vært regulert i de andre forbunds fellesbestemmelser. Nå etter overføringen vil da forholdet bli det at noe over 100 overenskomster har slike bestemmelser enkeltvis, mens et liknende antall overenskomster overført fra Norsk Kommuneforbund er underlagt dette forbunds fellesbestemmelser. Det er dette uholdbare forhold bestemmelsene i de to siste avsnitt i XIII tar sikte på å løse, idet det etter et felles lønnsoppgjør for 1958 er vedtatt, skal opptas forhandlinger om spesielle fellesbestemmelser for elektrisitets- og kraftverk. En tar også sikte på å løse kravet fra 1956 om kvalifikasjonsbestemmelser ved disse forhandlinger. Det forhandlingsresultat en her kommer fram til skal avløse de nåværende alminnelige bestemmelser i den enkelte overenskomst fra 1. mars 1959.

XIV.

Hvis det opprettes nye overenskomster i tariffperioden, og det under forhandlingene ikke oppnåes enighet om stillingenes avlønning, skal saken avgjøres etter bestemmelsene i III.

XV.

Den nye overenskomsten skal gjøres gjeldende fra de enkelte overenskomsters utløp til 30. juni 1961. Dette gjelder ikke fellesbestemmelsene. Overenskomstens varighet er i samsvar med den som er gjeldende mellom LO og NAF. Når forbundene aksepterte denne utløpstid, har det sin begrunnelse i at lønnstilleggene blir gitt fra 1. juli 1958 uten den etappeordning som er gjort gjeldende for statens tjenestemenn.

Indeksreguleringsbestemmelser.

Disse bestemmelser er i samsvar med fellestariffen mellom NAF og LO og gjennomføres fra samme tidspunkt eller tidspunkter for overenskomster som er utløpet. For overenskomster som har senere utløpstid (dvs. etter 1. juli 1958) trer indeksreguleringsbestemmelsene i kraft fra det tidspunkt som disse overenskomster blir gjort gjeldende.

Meglingsforslaget er enstemmig anbefalt av forbundenes forhandlere og av styrene i Norsk Kommuneforbund, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund og Norsk Arbeidsmandsforbund.

Det henstilles derfor til medlemmene å godta forslaget.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund:

Bj. Klafstad, Erling Johansen, Kåre Musum, Nord-Trøndelag. Jacob Bergland, Aust-Agder. Nils Johannesen, Østfold. Magne Herigstad, Rogaland. Gudor Murud, Hedmark. Kr. Strømsjordet, Oppland.

Norsk Kommuneforbund:

Arthur Karlsen, Gustav Nymark, Viktor Jensen, Sigurd Halvorsen og Willy Davidsen, Bergen. Håkon Endresen, Stavanger. Hjalmar Palm, Kristiansand S. Harald Setsaa, Fauske. Thorleif Kristensen, Moss.

Norsk Arbeidsmandsforbund:

Walter Kristiansen, Jorulf Haugli og Nils Fjellstad, Eidanger. Karl Aug. Andersen, Skedsmo. Olger Rønningen, Elverum.

Tariffrevisjonen — A/S Oslo Sporveier, A/S Bærumsbanen og A/S Ekebergbanen.

I samsvar med forhandlingsresultatet av 1956 skulle det føres forhandlinger om klasseplaseringer og om særtariffene i tariffperioden. I Riksmeglingsmannens forslag av 28. februar 1958 vedrørende disse ting var svarfristen satt til 29. mars. Ved svarfristens utløp var forslaget forkastet på lønnstakersiden med stort flertall. I denne sammenheng gjøres det merksam på at den ordinære tariffrevisjon skulle ta til i begynnelsen av mai, idet samtlige overenskomster var sagt opp til utløp da.

Norsk Kommuneforbund sendte så søknad til sekretariatet med anmodning om at avstemningsresultatet ble tatt til etterretning og at sekretariatet godkjente at arbeidsstans kunne settes i verk. I sekretariatets møte 31. mars ble søknaden fra Norsk Kommuneforbund behandlet, og sekretariatet gjorde sådant vedtak:

«Arbeidsstansen godkjennes. Elektrisitetsforsyningen skal unntas fra arbeidsstansen.»

Arbeidsstansen ble effektiv for banepersonalet fra 15. april og for de øvrige lønnstakere fra 9. april.

Så snart arbeidsstansen ble effektiv, fikk forbundet og stedsstyret flere søknader om dispensasjon, idet flere bedrifter og sykehus kom i vanskeligheter på grunn av gassleveransen. Sekretariatet behandlet den nye situasjon i møtet den 9. april og gjorde sådant vedtak:

«Under henvisning til vedtaket av 31. mars om at elektrisitetsforsyningen skal holdes utenfor konflikten, og til de virkninger en stans i gassforsyningen vil ha for byens arbeidsliv, deriblant brødforsyningen til barnehjem, sykehus og sosiale institusjoner for øvrig, vedtar sekretariatet å unnta Oslo Gassverk fra deltakelse i den varslede arbeidsstans ved Oslo kommune i den utstrekning det er nødvendig for å få gass fram til abonnentene.»

Mens konflikten pågikk ble det holdt flere møter med representanter for kommunen, forbundet og LO, og kommunal- og arbeidsministeren ble holdt underrettet om situasjonen. I alle disse konferanser og møter deltok P. Mentsen og Thorleif Andresen fra LO's side.

Den 10. april ble det av oss satt fram et forslag om at klasseplaseringsforhandlingene og forhandlingene om særtariffene måtte sees i sammenheng med den ordinære tariffrevisjon, og at det ble tatt fatt på de ordinære forhandlinger så snart streiken var avblåst. Dette forslag godtok stedsstyret og la det fram i følgende form for stedsstyrets representantskap som behandlet det den 11. april.

«Tariffrevisjonen 1957 vedrørende særtariffene og klassejusteringene og det nye tjenestetillegg tas opp til forhandling i sammenheng med tariffrevisjonen 1958, slik at en søker å jevne ut skjevheten i meglingsmannens forslag som førte til at dette ble forkastet. I denne sammenheng at det nye tjenestetillegg også gis tilbakevirkende kraft fra 1. april 1957. Det forutsettes at forhandlingene for begge tariffoppgjør er sluttført innen 15. mai 1958.

Møtet gir våre ansvarlige organisasjonsinstanser fullmakt til å søke konflikten løst på dette grunnlag.»

Dette forslag ble vedtatt med 229 mot 136 stemmer. Det ble videre vedtatt i Representantskapet at forslaget skulle behandles i samtlige foreninger innen søndag den 13. april kl. 17.00. Etter møtet i stedsstyret ble det holdt møte hos kommunal- og arbeidsministeren, statsråd Ulrik Olsen, hvor en ble enig om følgende:

«I dag kl. 16.00 ble det holdt møte på kommunal- og arbeidsministeren, statsråd Ulrik Olsens kontor med representanter fra Oslo kommune, Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Kommuneforbund.

Det vedtak som i dag ble gjort av Kommuneforbundets stedsstyres representantskap og fagforeningsstyrene i Oslo om å se justeringsforhandlingene i sammenheng med tariffrevisjonen 1958 ble drøftet. Landsorganisasjonens og forbundets representanter sa fra at etter dette vedtak måtte det foretas avstemning i fagforeningene om arbeidets gjenopptakelse. Kommunens representanter erklærte i den anledning at de er villig til å oppta forhandlinger om særtariffene og justeringene i sammenheng med tariffrevisjonen 1958 straks arbeidet er gjenopptatt.

Avstemningen forutsettes avsluttet og meldt kommunal- og arbeidsministeren, statsråd Ulrik Olsen, innen søndag kl. 17.00, slik at arbeidet kan gjenopptas umiddelbart.

I dette møte deltok foruten kommunal- og arbeidsministeren:

Oslo kommune:

Ordfører Rolf Stranger, varaordfører Brynjulf Bull, finansrådmann Egil Storstein, Oslo kommunes lønnsutvalgs formann, kontorsjef Albert Nordengen, lønnsrådmann Olaf Halse, sekretær Chr. Hartmann.

Landsorganisasjonen: P. Mentsen, Th. Andresen.

Norsk Kommuneforbund:

Arthur Karlsen, Gustav Nymark, Jens Torp, Rolf Skaug.

Oslo, den 11. april 1958.»

Søndag den 13. april, etterat avstemningsresultatet fra foreningene forelå, ble det holdt møte hos statsråd Ulrik Olsen, hvor det ble satt opp følgende protokoll:

I samsvar med meldingen av 11. ds. fra møtet hos statsråd Ulrik Olsen har representanter fra Oslo kommune, Landsorganisasjonen og Norsk Kommuneforbund i dag kl. 18.00 hatt møte igjen under statsrådets ledelse. Til stede fra Oslo kommune: ordfører Stranger, varaordfører Bull og lønnsrådmann Halse. Fra Landsorganisasjonen og forbundet: sekretær Mentsen, Th. Andresen, Arthur Karlsen, Gustav Nymark, Jens Torp og Rolf Skau.

Landsorganisasjonen og forbundets representanter meldte følgende: Avstemningen over tilrådingen fra tillitsmannsmøtet 11. ds. og om at arbeidet skal gjenopptas straks har gitt sådant resultat: 5633 stemmer for tilrådingen og 3142 mot. Det utgjør 64,3 prosent for, og 35,7 prosent mot.

Etter dette ble partenes representanter enige om følgende: Streiken ved Oslo kommune, Oslo Sporveier, Bærumsbanen og Ekebergbanen oppheves fra i dag, den 13. april, kl. 19.00. Samtlige som har vært i streik betraktes som gjeninntredt i sine stillinger fra samme tidspunkt. Arbeidet settes i gang straks etter som det er teknisk mulig. Trakassering skal ikke finne sted av eller overfor noen.

Mulige uoverensstemmelser om arbeid som har vært utført under streiken — sett i forhold til de dispensasjoner som har vært gitt — skal det med en gang opptas forhandlinger om mellom de direkte parter.

Streiken var dermed avblåst. Arbeidet ble gjenopptatt og det ble umiddelbart etterpå tatt fatt på de ordinære forhandlinger. Den 13. mai satte kretsmeglingsmann Magnus Bjerkholdt fram forslag som ble anbefalt av partene. Dette forslag omfattet også forslaget om klasseplasingene og særtariffene av 25. februar. Ved avstemningsfristens utløp den 7. mai ble forslaget meddelt godtatt av begge parter. På arbeidernesiden ble det vedtatt med 8974 stemmer for forslaget og 1643 stemmer mot forslaget. Det samlede forhandlingsresultat var således vedtatt med 84,5 prosent, og 15,5 prosent stemte mot.

Indeksreguleringen.

Da levekostnadsindeksen pr. 15. juni 1958 ble offentliggjort 15. juli, viste den at den var steget slik at Landsorganisasjonen i samsvar med gjeldene indeksreguleringsbestemmelse kunne stille krav om regulering av lønningene. Slikt krav ble sendt Norsk Arbeidsgiverforening. Det ble opptatt forhandlinger. Det lyktes imidlertid ikke å komme til enighet, idet Arbeidsgiverforeningen avviste Landsorganisasjonens krav under henvisning til den økonomiske situasjon og vanskeligheter for bedriftslivet. Saken gikk til meglingsmenning, men meglingsmenningen ble også resultatløs. Etter bruddet i meglingsmenningen, grep myndighetene inn og i henhold til provisorisk anordning av

1. august 1958 ble det bestemt at tvisten om indeksregulering skulle avgjøres av Rikslønnsnemnda. Vi gjengir Konrad Nordahls foredrag for Rikslønnsnemnda torsdag 21. august 1958 og Rikslønnsnemndas kjennelse hvorav det går fram partenes påstander og det resultat Lønnsnemnda kom til:

KONRAD NORDAHL'S FOREDRAG FOR RIKSLØNNSNEMNDA
TORS DAG 21. AUGUST 1958

1. Innledende merknader.

Jeg har ofte git urykk for, både under forhandlinger med arbeidsgivere og ellers offentlig, at det er min inderligste overbevisning at tvister mellom partene i arbeidslivet best kan løses ved direkte forhandlinger. Derfor er det ingen som mer enn jeg beklager at vi her i dag skal stå og prosedere for Rikslønnsnemnda i en sak som partene burde ha løst uten noen innblanding fra det offentliges side.

Det er mye bedre med frivillige avtaler, enten det gjelder en ordinær tariffrevisjon eller et indeksoppgjør. Det skaper en betydelig bedre atmosfære på arbeidsplassene og i organisasjonene enn når lønns- og arbeidsvilkår blir fastsat av en utenforstående instans.

Landsorganisasjonen beklager at statsmaktene har måttet gripe inn i dette tilfelle, selv om vi kan forstå at de fant det nødvendig, fordi en storkonflikt i dagens økonomiske situasjon sett fra samfunnets synspunkt må fortone seg som betenkelig. Jeg vil bare slå fast at ansvaret for denne situasjon i sin helhet hviler på Norsk Arbeidsgiverforening som er vår motpart i tariffforholdet.

Jeg er sikker på at den ærede Rikslønnsnemnd vil forstå at når vi var stilt overfor det kategoriske nei på vårt krav om kompensasjon i samsvar med tariffavtalens bestemmelse, hadde vi ikke noe valg. Vi måtte nytte den rett tariffavtalen ga oss til å frigjøre oss fra avtalens lønnsbestemmelser, og likeledes foreta oppsigelse av plassene.

Jeg vil gjerne si noen ord om karakteren av våre tariffavtaler. I motsetning til endel andre land, bl. a. Storbritannia, slutter vi tariffavtaler på åremål, og begge parter er bundet gjennom hele tariffperioden til de rettigheter og plikter som tariffavtalen fastsetter. Det ville i denne situasjon vært lettere for oss hvis vi hadde hatt det samme system som i Storbritannia, hvor en ikke har tidsbestemte tariffavtaler. Da var det heller ikke nødvendig med noen indeksreguleringsbestemmelse. Men hvor avtaler sluttes på flere år,

må en ha bestemmelser hvoretter lønningene kan reguleres i tariffperioden. Prisenivåer, både nasjonalt og internasjonalt, har til dels vært i sterk bevegelse oppover i over 20 år. Uten sikringsbestemmelser kunne det bare bli tale om kortvarige tariffavtaler. Vi har imidlertid vært enig med Norsk Arbeidsgiverforening om at vi iallfall burde ha 2-årige avtaler, og dette har vært praktisert i mange år, men med de nødvendige reguleringsbestemmelser.

Forhandlingene om det fellesoppgjør som begge parter undertegnet den 3. mars i år, tok til allerede i begynnelsen av januar. Vi hadde endel viktige saker som vi gjerne ville ha løst, og for å få Norsk Arbeidsgiverforening til å medvirke ved denne løsning, var vi meget moderate i våre krav når det gjaldt lønningene. De saker vi var mest interessert i var forkortelse av arbeidstiden og en bedriftspensjonsordning. Det er jo slik at hvis en vil oppnå noe på ett område, må en gi konsesjon til motparten på andre områder. Vi gikk med på ønsket fra arbeidsgiverne om å få alle tariffavtaler som løp ut i 1958 med i et fellesoppgjør. Det var bare innenriksfarten, noen private telefonselskaper og avisbudene som ble holdt utenfor. Videre ble Norsk Musikerforbunds tariffavtaler koblet ut. Vi aksepterte også en 3-årig avtale.

Det ble ikke stilt generelle lønnskrav. Vi krevde bare at de lavest lønte skulle ha et tillegg.

Under forhandlingene ble partene kalt til konferanse hos statsministeren, hvor det ble gitt melding om at en rekke subsidier i løpet av de nærmeste måneder ville blir redusert. Dette ville føre til en prisstigning på ca. 5 poeng.

Da vi hadde fått denne melding, vedtok Landsorganisasjonens sekretariat at forhandlingsutvalget skulle stille krav om et generelt lønnstillegg, slik at en kunne få dekning for den prisstigning som alle nå visste måtte komme.

Norsk Arbeidsgiverforening ville ikke gå med på noe generelt lønnstillegg. Derimot aksepterte den Landsorganisasjonens forslag til indeksreguleringsbestemmelse som etter vår mening på en bedre måte enn tidligere bestemmelser sikret våre medlemmer i tilfelle prisene skulle stige over et visst punkt. Jeg tillater meg å referere den gjeldende indeksreguleringsbestemmelse:

- «I. a) Når Statistisk Sentralbyras indekstall for de samlede leveomkostninger viser stigning eller fall på minst 7 poeng i forhold til indekstallet 153, kan LO i tilfelle stigning og NAF i tilfelle av fall kreve opptatt forhandlinger om regulering av lønninger som er fastsatt i kroner og øre. Reguleringskravet er maksimalt begrenset til en regulering som svarer til den prosentvise endring i levekostnadsindeksen.

- b) Hvis et indekstall som offentliggjøres 6 måneder eller senere etterat regulering har funnet sted i henhold til pkt. a), har steget eller falt med minst 6 poeng sammenliknet med det indekstall som dannet grunnlaget for foregående regulering, kan organisasjonene kreve opp tatt forhandlinger etter reglene i pkt. a).
- c) Bestemmelsene i pkt. b) gjelder videre hvis indekstallet, etterat regulering har funnet sted i henhold til pkt. B), på ny skulle stige eller falle med minst 6 poeng.
- II. Hvis partene, representert ved NAF's centralstyre og LO's representantskap, ikke blir enige ved forhandlinger om hel eller delvis regulering etter bestemmelsene i I, kan den organisasjon som har framsatt kravet, innen 14 dager etter forhandlingenes avslutning si opp de enkelte tariffavtaler med 1 måneds varsel for å søke gjennomført en lønnsregulering innenfor den ramme som er angitt ovenfor.

Disse sikringsbestemmelser var en meget vesentlig del av fellesoppgjøret. Det er helt utenkelig at Landsorganisasjonens forhandlingsutvalg, Sekretariatet og Representantskapet i det hele tatt ville tatt imot og anbefalt våre medlemmer til å stemme for et forslag uten disse bestemmelser. Enda mer utenkelig er det at et forslag uten indeksreguleringsbestemmelser ville blitt vedtatt av medlemmene selv om det hadde vært anbefalt.

Jeg er klar over at dette er en halvautomatisk indeksreguleringsbestemmelse, og at den derfor ikke automatisk fører til oppregulering av lønningene. Men vi hadde jo aldri tenkt oss at vår ærede motpart ville avvist enhver regulering. Hadde vi hatt noen anelse om det, ville det i vår ikke blitt noe fellesoppgjør. Vi burde kanskje ikke glemme så fort, men husket NAF's opptreden under indeksforhandlingene i 1951. Da varte forhandlingene riktignok noe lengre enn denne gang, men noe egentlig tilbud fikk vi ikke, og tvisten havnet i Lønnsnemnda. Argumentene fra Arbeidsgiverforeningens side og den presse som støtter Norsk Arbeidsgiverforening var de samme den gang som i dag.

Det er min oppriktige mening at det ligger i sakens natur at arbeidsgiverne i tilfelle stigning måtte være forberedt på å gi noe mer enn et blankt nei, slik vi fikk det under forhandlingen og meglingen.

Under våre drøftelser framholdt NAF's representanter den juridiske rett de hadde til å si nei. Jeg skal ikke strides med motparten om jussen, men jeg har vanskelig for å forstå at Norsk Arbeidsgiverforening set fra et moralsk synspunkt kan få medhold i sin påstand om at det ikke skal gis noen kompensasjon. Skulle det være tilfelle, ville alle de av våre medlemmer som var med på å godkjenne fellesoppgjøret, med full grunn føle seg forurettet, for derved var en av de viktigste forutsetninger for Fellesforslaget falt bort.

Før avtalen ble undertegnet den 3. mars i år, visste Norsk Arbeidsgiverforening like godt som Landsorganisasjonen at prisene i løpet av sommeren eller høsten kom til å øke så sterkt at det ville bli stilt krav om oppregulering av lønningene. Det hadde vel vært bedre om det allerede den gang var blitt sagt fra om at selv om de gikk med på indeksreguleringsbestemmelsen, aktet de ikke å medvirke til å regulere lønningene oppover når indeksen nådde den røde strek. Det hadde vært reell tale, men noe *fellesoppgjør* hadde det ikke blitt. Norsk Arbeidsgiverforening måtte da forhandlet om hver enkel tariffavtale. Jeg er ikke sikker på om det var blitt billigere for arbeidsgiverparten. Antakelig ville det sammenlagt bli dyrere enn fellesoppgjøret.

Så vidt jeg kan forstå, er begrunnelsen for avslaget på vårt krav om kompensasjon en slags force majeure, dvs. at den økonomiske utvikling i de måneder som er gått siden fellesoppgjøret, har artet seg annerledes enn man tenkte seg i februar eller mars, og at selve det økonomiske grunnlag for å gi kompensasjon er sviktet. Jeg skal senere i mitt innlegg komme tilbake til dette og påvise at Norsk Arbeidsgiverforenings standpunkt ikke er holdbart.

Vi har i de senere uker lest mye i pressen om nødvendigheten av å resignere.

«Alle kretser av folket må være rede til å vise resignasjon, og det er på sin plass å kalle på solidaritetsfølelsen,» skriver Aftenposten bl. a. den 25. juli under titelen «Hvem skal begynne?»

Dette har vært gjennomgangsmelodien i hele borgerpressen, hvorav en rekke av de største og mektigste har sterk tilknytning til Norsk Arbeidsgiverforening. Ingen som har lest disse aviscommentarer kunne være i tvil om svaret. Det er de lønnstakere som er organisert i Landsorganisasjonen som skal begynne. Jeg vil her få lov til å skyte inn at blant LO's medlemmer finnes en stor del av de lavest betalte lønnstakergrupper i landet.

Når det gjelder de problemer Lønnsnemnda skal ta stilling til, må jeg få lov til å understreke det faktum at ved fellesoppgjøret av 3. mars i år, var det bare en liten del av våre medlemmer som fikk lønnsøkning — fra 1 og opp til 18 øre pr. time. Det store flertall fikk ingen lønnsforbedring.

I de følgende måneder har en lang rekke grupper i samfunnet fått til dels betydelige lønns- eller inntektsforbedringer. Det gjelder bl. a. jordbruket som ved den nye jordbruksavtale av 5. juni 1958 økte sine inntekter. Jeg skal senere komme tilbake til denne avtale.

Det gjelder grupper av høyere funksjonærer, særlig grupper utenfor Landsorganisasjonen, og det gjelder de private næringsdrivende, bl. a. handelen som fikk anledning til å forhøye avansesatsene.

Jeg kan ikke erindre at den del av pressen som i de siste ukene har gitt oss i fagbevegelsen så mange formaninger om å vise resignasjon, i noe tilfelle har løftet en advarende finger når det gjelder inntektsforbedringer for de grupper jeg nettopp har nevnt. Advarselen er først kommet fra det øyeblikk da det ble klart at Landsorganisasjonen ville nytte de rettigheter den har i henhold til gjeldende avtale. Vi er ikke ute etter noen reallønnsforbedring. Vi er så beskjedne at vi ber om kompensasjon for den prisstigning som har funnet sted, slik at den tidligere reallønn kan opprettholdes. Men av Landsorganisasjonen og dens medlemmer kreves det resignasjon etter at alle andre har forsynt seg.

2. Den aktuelle økonomiske situasjon.

Da vi lagde avtalen om indeksregulering var indekstallet pr. 15. desember i fjor det sist kjente tall. Indeksen var da 153. Pr. 15. juni i år hadde den steget til 160, dvs. en stigning på 7 poeng eller 4,6 prosent. Dermed hadde vi rett til å kreve forhandlinger om kompensasjon for prisstigningen.

Det kan ha sin interesse å se hvordan prisstigningen fordeler seg på de ulike vareområder. Jeg refererer derfor en tabell som viser utslaget på levekostnadsindeksen av prisendringene på de enkelte vareområder:

Matvarer	5,6 poeng
Herav: Kjøtt og kjøttvarer	0,5 »
Melk, smør, ost og egg	2,8 »
Poteter, grønnsaker, bær og frukt ...	1,6 »
Kolonialvarer	0,3 »
Drikkevarer og tobakk	0,0 »
Lys og brensel	0,1 »
Bekledning	0,1 »
Bolig	0,3 »
Andre utgifter	1,3 »

Alt i alt blir dette et totalt poengutslag på 7,2 som avrundet gir 7 poeng.

Virkingen av første etappe av subsidiereduksjonen utgjorde i alt vel 2,5 poeng, hvorav 1,6 poeng kom på melk og melkeprodukter og 0,8 poeng på margarin.

Det er et spesielt forhold ved denne prisutvikling som jeg gjerne vil understreke. Prisstigningen har vært særlig sterk på matvaregruppen. Mens totalindeksen som nevnt foran steg med 4,6 prosent var stigningen for matvaregruppen 9,3 prosent. Dette innebærer at over $\frac{3}{4}$ av prisstigningen er kommet på matvareforbruket. Nå

kan det hevdes at prisstigningen på matvarer blir noe overvurdert av vår offisielle levekostnadsindeks, sammenliknet med virkningen for *lønnskakergruppen under et*. På den annen side må vi ikke glemme at det særlig er prisstigning på matvarer som rammer folk med lavere inntekter, da matvareforbruket utgjør en større andel av deres inntekter enn tilfelle er for folk i høyere inntektsklasser. Dette understreker hvor nødvendig det er å få kompensasjon for prisstigningen.

Vårt kompensasjonskrav kan i denne omgang bare begrenses til den prisstigning som *har* funnet sted. Det er likevel kjent for alle at vi vil få en ny prisstigning i høstmånedene som følge av ytterligere subsidiereduksjon og virkningen av den nye jordbruksavtalen. Jeg skal komme nærmere inn på dette senere, men vil i denne sammenheng understreke at hvis vi ikke får kompensasjon for den stigning som allerede har funnet sted, vil situasjonen for mange lønnskakergrupper bli helt uholdbar.

Det er klart at landets alminnelige økonomiske situasjon spiller en stor rolle for vurderingen av kompensasjonskravet og de muligheter som foreligger. Jeg skal derfor komme inn på endel spørsmål som bør trekkes fram i denne sammenheng.

Produksjonen.

Norsk Arbeidsgiverforening la under forhandlingene og meglingen meget sterk vekt på den svikt vi har hatt i industriproduksjonen. Det er også på det rene at det har vært nedgang. I 1. halvår lå produksjonsindeksen for hele industrien under ett 4,0 prosent lavere enn i 1. halvår 1957. Endel av denne nedgang skyldes imidlertid spesielle forhold som etter min mening ikke har noe å gjøre med den alminnelige konjunkturutvikling.

Den lave sildoljeproduksjon som følge av det dårlige sildefisket tilsvarer således en nedgang på 1,6 prosent i totaltallet.

Når en ser bort fra sildoljeproduksjonen er det bl. a. tekstilindustrien som viser en meget sterk produksjonsnedgang. Jeg tror ikke det er riktig å se utviklingen i tekstilindustrien bare som et utslag av den alminnelige konjunktursituasjon. I denne industri gjør det seg gjeldende en internasjonal krise av strukturell art. Det er ikke sviktende konkurranseevne, men en alminnelig svikt i etterspørselen som her synes å spille inn. Dete inntrykk forsterkes når en ser at importen av tekstilvarer er lavere i år enn den var i fjor. Således viser volumindeksen for importen av tøy, klær og andre manufakturvarer en nedgang på vel 12 prosent fra 1. halvår 1957 til 1. halvår i år. Situasjonen ville vært en ganske annen hvis im-

porten hadde steget på *bekostning* av vår egen produksjon. Dette er altså ikke tilfelle, og når en skal bedømme i hvilken grad konjunkturutviklingen har virket inn på industriproduksjonen generelt kan det være berettiget å holde tekstilindustrien utenfor. Nedgangen i denne industri har virket inn med 0,8 prosent på totaltallet. Alt i alt har vi derfor eksklusiv sildolje- og tekstilindustri hatt en nedgang i produksjonen i industrien på ca. 1,5 prosent fra 1. halvår i fjor til 1. halvår i år. Dette er selvsagt beklagelig, men det gir likevel et noe annet inntrykk enn om en bare opererer med totaltallene uten å se nærmere på deres innhold.

Det er for øvrig interessant å se at produksjonen har holdt seg oppe i investeringsvareindustrien. I en analyse av konjunktur-tendensene sommeren 1958 som Statistisk Sentralbyrå netopp har offentliggjort heter det således:

«Investeringsvareindustrien viser ingen nedgang i forhold til i fjor for 1. halvår under ett, og i siste kvartal er det til og med oppgang i forhold til i fjor. En sterk ekspansjon i den innenlandske produksjon av jern og stål, på bekostning av importen, har nok bidratt til dette, men i de fleste gruppene av investeringsvareindustrien er det ved halvårsskiftet få tegn til alvorlig produksjonssvikt.»

Det framgår likeledes av Sentralbyråets analyse at det heller ikke har vært noen nedgang for de andre hovedgrupper av investeringer. Med den rolle investeringsvirksomheten spiller for konjunkturforløpet, er det grunn til å understreke disse forhold.

Utviklingen av den totale produksjon i landet — bruttonasjonalproduktet — er et forhold av meget stor interesse for vurderingen av vår økonomiske situasjon. I Nasjonalbudsjettet for 1958 var det regnet med en stigning på om lag 3 prosent. På bakgrunn av produksjonssvikten i industrien og enkelte andre områder er det på det rene at anslaget er for gunstig. Spørsmålet er imidlertid om vi i år vil få *nedgang* i totalproduksjonen eller om den vil bli opprettholdt på det samme høye nivå som i fjor. Etter opplysninger som vi har innhentet i Finansdepartementets økonomiavdeling synes de foreløpige undersøkelser å vise at nasjonalproduktet i 1958 blir om lag uforandret. Hvis dette er riktig, må det være rimelig å hevde at vi også må kunne opprettholde levestandarden. Skal det lykkes, må vi ha kompensasjon for prisstigningen.

I samband med vurderingen av produksjonsutviklingen er det et forhold som jeg vil henlede Rikslønnsnemndas oppmerksomhet på. Det gjelder utviklingen i lagerbeholdningene i næringslivet. Statistisk Sentralbyrås volumindeks over lagerhold ved utgangen av 1. kvartal 1958 viste at det fra 4. kvartal 1957 har vært en *nedgang*

i de totale lager i industri- og engroshandel med 6 prosent. Sammenliknet med 1. kvartal i fjor, har nedgangen vært noe under 2 prosent. Sentralbyrået mener at lagerreduksjonen har fortsatt i 2. kvartal.

Av særlige interesse er likevel utviklingen i industribedriftenes lagre av *egne* produkter. Det spiller ingen liten rolle for den framtidige utvikling om lagrene er stigende eller synkende. Byråets beregninger viser at industribedriftenes lagre av egne produkter i løpet av 1. kvartal i år sank med 3,5 prosent. Sammenliknet med ett år tidligere ligger deres lagre av egne produkter vel 4 prosent lavere. Det som er interessant å se er at reduksjonen av deres lagerbeholdning etter alt å dømme *ikke* henger sammen med sesongmessige forhold. I de senere år har det tvert imot vært en stigning i lagerbeholdningene fra 31. desember det ene år til 31. mars det etterfølgende år.

De forhold jeg har referert her tyder iallfall ikke på at vi beveger oss inn i en krisesituasjon.

Utenriksøkonomien.

I den offentlige debatt og under lønnsforhandlingene ble situasjonen i utenriksøkonomien trukket inn som et eksempel på hvor svak vår økonomiske stilling er, slik at vi ikke har råd til å gi lønns-takerne kompensasjon for prisstigningen. Jeg vil gjerne knytte noen kommentarer til denne debatt.

I Nasjonalbudsjettet for 1958 ble det regnet med et underskudd på vare- og tjenestebalansen på 900 millioner kroner og et underskudd på rente- og stønadsbalansen med 200 millioner kroner, til sammen et underskudd på driftsbalansen på i alt 1100 millioner kroner. Dette betyr en forverring fra 1957 på vel 1200 millioner kroner, da en i dette året hadde et overskudd på 125 millioner kroner.

Vi har fra Handelsdepartementet fått foreløpige korrigerede anslag for utviklingen på basis av regnskapene pr. 30. juni i år. Oppgaven viser noen forskyvninger fra Nasjonalbudsjettets anslag. Vareimporten blir 500 millioner kroner mindre og vareeksporten om lag 350 millioner kroner mindre enn forutsatt i budsjettet, dvs. en *forbedring* på varebalansen med 150 millioner kroner i forhold til anslaget. Dette blir også en forbedring i forhold til 1957. Både for import og eksport regnes det med en *mengdenedgang* på mellom 1 og 1½ prosent. Det er for øvrig et meget interessant trekk at vi faktisk har en forbedring i vår *vare*balanse under dårligere internasjonale konjunkturer. Dette representerer noe nytt i vår utenriksøkonomi, et forhold jeg skal komme nærmere inn på senere.

For nettofraktinntektene regnes det med en forverring på 200 millioner kroner i forhold til Nasjonalbudsjettets anslag. Videre ventes skipseksporten å bli 100 millioner kroner lavere mens skipsimporten antas å bli opprettholdt uforandret. Nettoresultatet skulle etter dette bli en forverring på driftsbalansen på 150 millioner kroner i forhold til Nasjonalbudsjettets anslag.

Det er imidlertid interessant å se at forverringen i sin helhet faller på skipsfartssektoren, mens det blir en forbedring på varesektoren. Sammenlikner vi 1958 med 1957 vil en også finne ut at hele forverringen i vår utenriksøkonomi stammer fra skipsfartssektoren. Noe over halvparten av forverringen skyldes økt skipsimport og noe under halvparten synkende nettofraktinntekter.

Det som karakteriserer skipsfartsnæringen er bl. a. de store og hurtige økonomiske svingninger. Vi kan ha høykonjunktur det ene år og lavkonjunktur året etter. Dette er vi fortrolig med fra før, og det vil etter min mening være høyst urimelig om den nedgang vi i den senere tid har hatt på fraktmarkedet med en gang skulle slå ut i levestandarden for lønnstakerne i landet vårt. Det ville være en uklok og farlig politikk, og det er da også våre myndigheter i høyeste grad klar over. I sin finanstale i år uttalte finansminister Trygve Bratteli bl. a. følgende:

«Like så lite som det ville være riktig å prøve å redusere det anslåtte underskott på driftsbalansen ved omfattende kanselleringer av skipskontraheringer, er det i den foreliggende situasjon neppe praktisk politikk å søke dette vesentlig redusert ved tiltak som rammer andre deler av næringslivet. Det ville være uriktig, og vel også umulig, å gjøre resten av norsk næringsliv til et trekkspill, som i det enkelte år kunne eliminere svingningene i skipsfrakter og skipsimport.»

Det er etter min mening grunn til å understreke den rolle skipsimporten spiller for underskuddet i vår utenriksøkonomi. Ifølge Nasjonalbudsjettet var det regnet med en skipsimport på 2150 millioner kroner i 1958, dvs. nesten det dobbelte av underskuddet på vare- og tjenestebalansen. Hvis vi hadde satt opp regnskapet for «bedriften Norge» på samme måte som en privatbedrift, ville vi i virkeligheten hatt et stort overskudd i utenriksøkonomien i 1958. Ingen privatbedrift ville finne på å føre anskaffelsen av store og kostbare maskiner som kan arbeide i en årrekke, til utgift i ett enkelt år. Det er imidlertid dette som faktisk skjer for skipsimportens vedkommende og dette bidrar selvsagt til det store underskudd. Den store skipsimporten er utgifter til senere inntektservervelse og representerer på lengre sikt en sterk realøkonomisk forbedring av vår økonomi. Jeg vil for øvrig peke på at tross i de høye opplagstall er vår seilende handelsflåte større enn i fjor.

For øvrig viser andre trekk i utviklingen i vår utenriksøkonomi at vi står stadig sterkere i bildet. I motsetning til situasjonen under tidligere konjunkturomslag har vi således denne gang faktisk fått en *bedring* i bytteforholdet mellom vareimport og vareeksport, selv om bytteforholdet *totalt* sett er forverret gjennom nedgangen på fraktmarkedet.

Bedringen på vareområdet henger bl. a. sammen med at vareutvalget i vår eksport er blitt mer allsidig. Vi er blitt konkurransedyktige på stadig flere områder og har oppnådd en større økonomisk motstandsevne. Derfor har våre eksportpriser ikke sviktet i samme grad som ved tidligere omslag. Nedgangen i eksportprisene fra de første måneder i fjor til de samme måneder i år, er under 1,5 prosent. Til sammenlikning kan nevnes at fra omslaget på eksportmarkedene ved årsskiftet 1951/52 til prisene stabiliserte seg våren 1953, gikk eksportprisindeksen ned med nesten 20 prosent.

Vi har i pressen i den senere tid stadig sett nye meldinger om at grener av det som tidligere var typisk hjemmeindustri, er i ferd med å erobre seg et eksportmarked. Dette er gledelige trekk og viser at mulighetene er til stede. Vi ser stadig flere resultater av den konsekvente og sterke investeringspolitikk som har vært ført i vårt land etter krigen og disse resultater gir seg også utslag i utenriksøkonomien. Det kan i denne sammenheng være av interesse å sitere handelsminister Arne Skaugs uttalelse til tidsskriftet «Norsk Handel» om utviklingen i utenriksøkonomien. Han sier bl. a.:

«Jeg er temmelig overbevist om at de investeringene vi har foretatt i eksportnæringene etter hvert vil medføre en bedring i vår utenriksøkonomiske stilling og at vi om noen år vil oppnå balanse. Beregninger vi har foretatt i Handelsdepartementet peker iallfall i den retning.»

Konjunkturtendenser.

På bakgrunn av konjunkturutviklingen i USA det siste året er det mange som har stilt spørsmålet: Står vi ved inngangen til en langvarig konjunkturedgang og internasjonal krise av den type vi hadde i begynnelsen av 1930-årene. Eller dreier det seg om en kortvarig justering av den økonomiske aktiviteten slik vi husker fra tiden 1948/49 og i 1953?

Det er selvsagt ingen som kan gi sikre vurderinger om framtiden, men jeg har iallfall lyst til å nevne en rekke forhold som bør trekkes inn i denne sammenheng og som styrker oppfatningen om at det ikke er noen fare for en internasjonal depresjon.

Organisasjonene har en sterkere stilling i samfunnslivet enn tidligere. Dette sammen med utbyggingen av private og offentlige

trygder, støtte- og pensjonsordninger fører med seg at det *private forbruk* er blitt mer stabilt overfor nedgangstendenser.

De offentlige utgifter representerer som regel et stabilt element i et lands økonomi, og disse spiller en langt større rolle i de fleste land i dag enn tidligere. Nedskjæringen av disse utgifter viser seg erfaringsmessig å være meget vanskelig politisk å gjennomføre.

Å tolerere massearbeidsløshet ville i dag være et politisk selvmord for en hvilken som helst regjering i et demokratisk samfunn og dette indre politiske hensyn er i seg selv en viktig faktor.

Framfor alt er våre ledende statsmenn i dag mer enn noensinne klar over at en stor økonomisk krise i den vestlige verden ville bli en voldsom belastning for demokratiene. Samtidig har utviklingen i den økonomiske vitenskap medført at vi i dag *vet mye bedre enn før* hvordan en depresjon kan bekjempes. Erkjennelsen av disse to fundamentale forhold skaper en ganske annen situasjon enn vi hadde i mellomkrigsårene.

Når det gjelder de aktuelle konjunkturtendenser, vil jeg dessuten peke på at det kommer stadig nye tegn på at konjunkturoppvinget i USA igjen er et faktum. Jeg skal få nevne noen av disse.

Etter å ha gått jevnt nedover i nesten et år, har nå industriproduksjonen igjen begynt å stige. Federal Reserve Boards produksjonsindeks som regnes som et av de beste konjunkturbarometere i USA har steget både i mai og juni. Stigningen utgjør ca. 3,2 prosent siden april. Da denne indeks er sesongjustert, dreier det seg om en faktisk stigning i produksjonen. Produksjonen ved de amerikanske stålverkene økte med 15 prosent i juni og sjefene for de to største amerikanske stålselskapene — United States Steel og Bethlehem Steel — forutsier en stigning i produksjonen på mellom 60 og 70 prosent i 4. kvartal i år. Det kunne i juni likeledes registreres øking i produksjonen av møbler, televisjonsapparater, kull og olje. Byggevirksomheten har tatt seg sterkt opp.

Prisnivået har steget jamnt og konsumentprisindeksen lå i juni på det høyeste nivå den noen gang har hat. Lønningene har steget, og gjennomsnittsførtjenesten for industriarbeiderne nådde rekordhøyde i mai og juni. Lønnsøkningen har mer enn oppveid en svak nedgang i arbeidstiden. Det er interessant å se at forretningslivets villighet til å yte betydelige lønnstillegg i en nedgangsperiode er kommet til uttrykk i de kollektivavtaler som ble inngått i begynnelsen av 1958. Den gjennomsnittlige lønnsøking som ble avtalt i 1. kvartal i år, beløp seg således til mellom 4 og 5 prosent. Dette er faktisk like mye som den kollektivavtalte lønnsøking i 1. kvartal 1956 og 1957 da det var klar økonomisk oppgang.

Kursene på New York-børsen har også steget sterkt. De er nå nådd opp til samme nivå som før omslaget sommeren 1957. Dette kommer kanskje klarest til uttrykk i utviklingen i Dow Jones' industriaksjeindeks som har steget med nesten 24 prosent fra det laveste nivå under nedgangsperioden og opp til nivået i annen uke i august.

Jeg vil videre peke på at de samlede private inntekter viste ny stigning i juni. Totalinntekten beregnet på årsbasis steg til 351,8 milliarder dollar, dvs. bare 0,3 milliarder dollar mindre enn toppnivået som ble nådd i august i fjor. Denne inntektsutvikling vil sannsynligvis bli ytterligere underbygd gjennom det store underskudd som det nå viser seg at USA vil få på statsbudsjettet for 1957/58.

Alt i alt synes jeg det er riktig å si at det fins mange sterke og gunstige trekk i konjunkturbildet for USA's vedkommende, og jeg vil gjerne føye til at jeg ikke er alene om å mene dette. I Aftenposten for 12. august heter det bl. a.:

«Optimismen har fått overtaket i USA igjen. Aksjekursene spretter i været.»

Jeg er selvsagt klar over at ettervirkninger av det tidligere tilbakeslag i USA kan komme til å skape vansker for endel européiske land i den nærmeste tiden framover. Disse vansker vil i tilfelle etter alt å dømme bli av svært kortvarig karakter. Dessuten vil det helt avhenge av om ledende industrinasjoner som Storbritannia og Vest-Tyskland går inn for mer ekspansive tiltak i sin økonomi. I denne sammenheng skal man ikke undervurdere betydningen av den henstilling som ministerrådet i OEEC har sendt til medlemsstatene, og som peker på nødvendigheten av at alle land nå aktiviserer sin økonomiske politikk.

Når det gjelder konjunkturtendensene i vårt eget land, har Norsk Arbeidsgiverforening i sin framstilling av den økonomiske situasjon tegnet et ganske dystert bilde. De nærmeste framtidsutsikter synes heller ikke å være særlig lyse etter deres vurdering. Hvis Norsk Arbeidsgiverforening her gir uttrykk for den vanlige oppfatning blant industriledelsene i norsk næringsliv, er det et par forhold som jeg har vanskelig for å forklare. Pr. 1. august 1958 var det til Prisdirektoratet kommet inn 404 søknader om dispensasjon fra maksimalsatsen for aksjeutbytte for regnskapsår som er avsluttet i tiden 1. juli 1957 til 30. juni 1958. En har da sett bort fra søknader som gjelder utbytte inntil kr. 30 000.00. Pr. 1. august 1957 var det for det daværende regnskapsår også kommet inn 404 søknader. Med andre ord: De dystre framtidsutsikter for norsk næringsliv deles

åpenbart ikke av ledelsene i våre forskjellige aksjeselskaper, iallfall ikke i den grad at de ser noen grunn til å skjære ned på aksjeutbytte. Er det ikke grunn til å anta at dette ville blitt gjort hvis bedriftslivet sto overfor alvorlige vansker i den nærmeste tiden framover?

Jeg har også lyst til å nevne utviklingen i aksjekursene på Oslo Børs, da det er vanlig å hevde at aksjekursene er et godt barometer for næringslivets vurdering av framtidsutsiktene. Kursnivået er riktignok lavere enn i fjor, men i midten av august i år lå kursene på Oslo Børs på industriaksjer høyere enn for to måneder siden. Jeg ser selvsagt ikke bort fra at frykten for alminnelig prisstigning kan ha virket inn på kursutviklingen. Jeg har likevel vondt for å se at stigningen i aksjekursene i den senere tid skulle gjenspeile situasjonen i et næringsliv med så store og alvorlige vanskeligheter foran seg som Norsk Arbeidsgiverforening kan fortelle om.

Reallønnsutviklingen 1958.

Det vil etter min mening være av betydning for Rikslønnsnemndas vurdering å referere noen beregninger vi har foretatt over reallønnsutviklingen i inneværende år. Beregningene tar sikte på å vise hva det gjennomsnittlige reallønnsnivå for voksne mannlige industriarbeidere vil bli i 1958, sammenliknet med 1957. En slik beregning vil selvsagt avhenge av de forutsetninger en legger til grunn for lønnsutviklingen og prisutviklingen i inneværende år.

Det er tre forhold som vil bestemme nivået for den gjennomsnittlige timefortjeneste for industriarbeiderne i 1958. For det første lå deres lønnsnivå ved *utgangen* av 1957 noe høyere enn *gjennomsnittstallet* for 1957, anslagsvis 1—2 prosent høyere. Dette henger sammen med lønnsglidningen i løpet av 1957. For det annet kommer virkningen av tariffrevisjonen våren 1958 inn i bildet. De lønns-tillegg som i denne forbindelse ble gitt til de lavtlønte grupper, vil ikke slå ut på det gjennomsnittlige lønnsnivå med mer enn $\frac{1}{2}$ eller $\frac{3}{4}$ prosent. For det tredje vil lønnsnivået avhenge av utviklingen i lønnsglidningen i år. Lønnsglidningen er blitt tillagt atskillig vekt, og den ble også trukket sterkt fram av Norsk Arbeidsgiverforening under forhandlingene om kompensasjon for prisstigningen. Det er derfor nødvendig å gå nærmere inn på dette spørsmål.

I de senere år har lønnsglidningen for voksne menn i industrien utgjort vel 4 prosent pr. år. Fra 1. kvartal 1957 til 1. kvartal 1958 steg timefortjenesten for voksne menn med 4,2 prosent. I dette tidsrom hadde vi ingen omfattende lønnsrevisjoner og tallet kunne derfor tyde på at lønnsglidningen var like stor som tidligere. En nærmere undersøkelse viser at dette ikke er riktig.

Hvis en holder betalingen for bevegelige helgedager utenfor, blir stigningen i timefortjenesten fra 1. kvartal 1957 til 1. kvartal 1958 3,9 prosent. Det skyldes at betalingen for bevegelige helgedager utgjorde et noe større beløp i år enn i fjor. Det som spiller en avgjørende rolle for beregningene er imidlertid at vi ved årsskiftet 1956/57 fikk overgangen til *skatt av årets inntekt*. Dette førte til at den gjennomsnittlige timefortjeneste for 1. kvartal 1957 ble unormalt lav. En kan i denne sammenheng sitere hva Statistisk Sentralbyrå sier i sin pressemelding om arbeidslønninger for 1. kvartal 1958:

«En må ved denne sammenlikning imidlertid være merksam på at timefortjenesten for voksne menn i 1. kvartal 1957 var lav fordi overgangen til skatt av årets inntekt førte til store akkordoppgjør i 4. kvartal 1956 og tilsvarende mindre utbetalinger i 1. kvartal 1957.»

Vi har søkt å beregne hva timefortjenesten i 1. kvartal 1957 «normalt» ville ha vært hvis dette spesielle forhold ikke hadde kommet inn i bildet. En slik beregning kan naturligvis ikke bli sikker, men den kan gi visse holdepunkter. Vi har tatt for oss utviklingen i timefortjenesten i 1. og 4. kvartal i årene fra 1952 og framover og på grunnlag av dette funnet fram til en «normal» utvikling. Etter denne beregning skulle timefortjenesten «normalt» i 1. kvartal 1957 ha ligget minst 4—5 øre høyere enn den gjorde. *Under disse forutsetninger kommer en fram til at lønnsglidningen det siste år, fra 1. kvartal 1957 til 1. kvartal 1958 har vært om lag 3 prosent, altså klart mindre enn i de seneste foregående år.*

Av særlig interesse er imidlertid at *lønnsglidningen synes å ha vært minst i de to siste kvartaler vi har statistikk for, nemlig 4. kvartal 1957 og 1. kvartal 1958*. Jeg kan således nevne at i tidligere år har lønnsglidningen fra 3. kvartal det ene år og til 1. kvartal det etterfølgende år gjennomgående utgjort om lag 1,5 prosent, mens den tilsvarende stigning fra 3. kvartal 1957 til 1. kvartal 1958 bare utgjorde 0,4 prosent, når bevegelige helgedager holdes utenom. Det ser derfor ut til at lønnsglidningen i første halvdel av 1957 har vært omtrent normal, mens den så *har avtatt sterkt mot årsskiftet og i begynnelsen av 1958*. Hvis dette er riktig, skulle det tyde på at lønnsglidningen i løpet av 1958 vil bli betydelig mindre enn tidligere. Under enhver omstendighet kan man etter min mening ikke som Arbeidsgiverforeningen under forhandlingene og meglingen, på den ene side trekke fram alle de forhold som skal vise at den økonomiske utvikling blir mye dårligere i inneværende år enn tidligere, og samtidig forutsette at lønnsglidningen skal fortsette i omtrent samme omfang som tidligere. Det er liten sammenheng i et slikt resonnement.

På bakgrunn av de forhold jeg har nevnt foran, synes det klart at gjennomsnittsførtjenesten i 1958 bare vil vise en beskjeden stigning, antakelig om lag 3 prosent. Samtidig vet vi at prisnivået i første halvår lå 3,3 prosent høyere enn i fjor og i annet halvår vil det etter foreliggende beregninger ligge 7,2 prosent høyere enn i fjor. Uten kompensasjon får vi derfor en betydelig nedgang i real-lønnen.

Med kompensasjon for prisstigningen i samsvar med våre krav, vil likevel ikke den reelle kjøpeevne ligge høyere enn året før. Vi må nemlig ta hensyn til virkningen av skattene. Selv om den spesielle progresjon i statsskatten ikke er særlig merkbar for lønnstakere med gjennomsnittsinntekter, ligger det likevel en progresjon i skattesystemet som følge av den måte det er bygd opp på. En imøtekommelse av våre krav vil derfor bare sikre at kjøpeevnen blir noenlunde opprettholdt, men den vil ikke stige. Jeg har vanskelig for å skjønne at dette skal være noe urimelig krav.

Jeg må også få lov å legge til at vi har grupper som ikke fikk noe av lavtlønnstillegget fra 1. april fordi deres fortjeneste lå noe over «taket». De samme grupper og mange lønnstakere innenfor andre grupper har hatt liten eller ingen lønnsglidning i den forløpne tariffperioden, slik at deres faktiske fortjeneste ikke er nevneverdig høyere enn etter tariffrevisjonen 1956.

Jeg vil for øvrig peke på at hvis vi ikke får kompensasjon for prisstigningen, og bruttonasjonalproduktet blir uforandret, kommer dette til å virke i retning av å redusere *forbruksraten* i vårt land, altså det private forbruks *andel* av den samlede produksjon. Forbruksraten i Norge er på forhånd så vidt lav at jeg ikke kan se at en slik utvikling er rimelig eller nødvendig.

Etter beregninger foretatt i OEEC over forbruksraten i en rekke land var forholdet i 1955 dette:

	Privat forbruk i prosent av bruttonasjonalprodukt 1955.
Norge	60 %
Danmark	69 »
Sverige	62 »
Storbritannia	67 »
Vest-Tyskland	56 »
Belgia	67 »
Nederland	57 »
Alle OEEC-land	65 »
USA	64 »
Canada	63 »

Som en ser var den private forbruksrate betydelig lavere i Norge enn i Vest-Europa i gjennomsnitt. Jeg kan føye til at OEEC's beregningsmetoder er noe avvikende fra de som brukes i de nordiske land. Etter de norske beregninger var således den private forbruksrate i 1955 57 prosent. Jeg kan nevne at både Vest-Tyskland og Nederland i 1955 hadde betydelig eksportoverskudd. Hvis vi derfor ser på anvendelsen av den samlede *innenlandske* varetilgang i disse land ville det private forbruks andel blitt høyere enn tabellen viser.

Selv om tallmaterialet er vel to år gammelt, er det all grunn til å tro at det er forholdsvis representativt også for situasjonen i dag. På bakgrunn av de refererte tall vil jeg gjenta at jeg synes det er urimelig om man skulle presse forbruksraten i Norge ytterligere ned. Så vidt jeg kan bedømme situasjonen er det nettopp dette som vil skje hvis man tar arbeidsgivernes påstand til følge.

3. Konkurranssevne og produktivitet.

Ved vurderingen av spørsmålet om vårt land kan «tåle» et lønns-tillegg kommer konkurransevnen og utviklingen i denne inn som en avgjørende faktor. Det er en mengde forhold som tilsammen bestemmer en nasjons konkurransevne og det er ikke mulig å trekke fram alle. Blant viktigere forhold hører imidlertid pris- og lønns-utviklingen i vårt eget land sammenliknet med den tilsvarende utvikling hos våre konkurrenter. Videre investeringspolitikkenes utformning og den alminnelige utvikling i produktiviteten i næringslivet. Jeg vil gjerne få gi endel kommentarer til disse forhold.

Pris- og lønnsutviklingen i Norge og andre land.

Pris- og lønnsutviklingen i Norge etter krigen kan deles i tre perioder. Den første perioden gikk fra 1945 til 1949. Dette var den såkalte stabiliseringsperioden, der utviklingen i det norske kostnadsnivå var meget gunstig sammenliknet med de aller fleste andre land. Den andre perioden gikk fra 1949 til 1952—53. Denne perioden var kjennetegnet ved at det norske pris- og kostnadsnivå måtte tilpasses den stigning som tidligere hadde funnet sted i andre land. Dessuten var perioden preget av den prisstigning som hang sammen med devalueringen i 1949, utbruddet av Koreakrigen osv. Selv om det fant sted en betydelig heving av det norske pris- og kostnadsnivå i den andre perioden, har vi likevel hatt en gunstig utvikling når vi ser de to perioder *under ett*.

Den tredje perioden går fra 1952—53 og fram til i dag. Denne periode kjennetegnes ved at de internasjonale råvarepriser og våre

importpriser har vært forholdsvis stabile. Prisene har imidlertid fortsatt å stige i Norge og på bakgrunn av dette forhold blir det hevdet at vi har hatt en særnorsk pris- og kostnadsutvikling som har stilt vårt land i en ugunstigere situasjon enn tidligere. Dette er etter min mening ikke riktig. En sammenlikning mellom pris- og lønnsutviklingen i forskjellige land fra 1953 og framover viser tvert imot at vi i dag ligger gunstigere an enn vi gjorde den gang.

Ved hjelp av nyere statistikk har det vært mulig å føre beregningene helt fram til årsskiftet 1957—58. Tallmaterialet er hentet fra de rapporter som FN's økonomiske kommisjon for Europa utarbeider.

For lønningenes vedkommende har en bygd på den gjennomsnittlige *timefortjeneste for menn i industrien*. For enkelte land gjelder tallet desember måned 1957, mens det for andre land, f. eks. Norge, gjelder 4. kvartal 1957. Noen særlig betydning for sammenlikningen skulle denne forskjellen ikke ha.

I en rekke vest-européiske land har en fra 1953 til årsskiftet 1957—58 følgende *prosentvise stigning*:

Norge	28 %
Frankrike	43 »
Nederland	37 »
Vest-Tyskland	32 »
Storbritannia	31 »
Sverige	31 »
Østerrike	29 »
Finnland	27 »
Danmark	27 »
Belgia	26 »
Italia	24 »
Sveits	9 »

Som en ser har de fleste land i de siste 4 årene hatt en like stor eller sterkere stigning i timefortjenesten for mannlige industriarbeidere enn Norge har hatt.

Jeg kan i denne sammenheng peke på at med den særlige rolle som akkordarbeid spiller i Norge, kan det tenkes at tallet for Norge ved utgangen av året relativt sett ligger noe høyere enn i andre land. Det er som kjent slik at det i alminnelighet foretas mange akkordoppgjør foran årsskiftet. Det er derfor sannsynlig at en *sesongjustert lønnsindeks* ville vist et enda lavere tall for Norge i dette tidsrom.

For å belyse prisutviklingen har en i FN-rapporten beregnet utviklingen i *konsumentprisene*. Disse viser ikke nøyaktig samme stigning som levekostnadsindeksen, men som uttrykk for utviklingen i det mer alminnelige prisnivå er det formodentlig best å bruke en konsumentprisindeks, da den gir et mer generelt bilde.

Beregningene viser dette resultat for utviklingen fra gjennomsnittet for 1953 til desember 1957:

Norge	11 %
Finnland	28 »
Storbritannia	18 »
Frankrike	16 »
Danmark	15 »
Nederland	15 »
Sverige	15 »
Italia	14 »
Østerrike	13 »
Belgia	10 »
Vest-Tyskland	8 »

For Sveits forelå det ikke tilsvarende talloppgaver.

Som en ser har også *prisutviklingen* i dette tidsrom faktisk vært gunstigere for Norge enn for de fleste andre land. Det viser seg for øvrig at om vi hadde ajourført denne tabellen fram til mars 1958, ville den stort sett gitt samme bilde, unntatt for Østerrike og for Frankrike, som har hatt en meget sterk stigning fra desember 1957 til mars 1958.

Det er blitt hevdet at man for å få et riktig bilde av den faktiske prisutvikling i Norge i dette tidsrom må ta hensyn til virkningen av subsidiepolitikken. Vi vil som kjent få en prisstigning i 1958 på i alt vel 5 poeng eller om lag 3,3 prosent som følge av reduksjonen i subsidiene. Det kan sies at dette er prisstigning som i virkeligheten har foregått tidligere, men som ikke er kommet til uttrykk før i 1958. Tabellen jeg har nevnt foran viser imidlertid at selv om vi legger til vel 3 prosent på prisstigning for Norge i dette tidsrom slik at vi i alt kommer opp imellom 14 og 15 prosent, står Norge likevel meget bra i bildet.

Dessuten er det et faktum at prisene har fortsatt å stige også i de fleste andre land i 1958. Selv om vi har en merkbar prisstigning i år, skulle dette ikke føre til at Norge kan sies å være kommet i «utakt» med utviklingen i andre land. Enkelte år har vi hatt sterkere stigning, andre år svakere, og ser vi det over et lengre tidsrom blir altså resultatet forholdsvis gunstig.

Investeringspolitikken.

Også når det gjelder investeringspolitikken står Norge sterkt i bildet, da vi i alle år etter krigen har hatt et rekordhøyt investeringsnivå. Det er antakelig ingen andre land på denne siden av jernteppet som har brukt en så stor del av sine ressurser til investeringen som Norge.

Etter beregninger foretatt i OEEC utgjorde således bruttoinvesteringene i fast kapital i prosent av bruttonasjonalproduktet følgende i 1955:

Norge	31 %
Danmark	17 »
Sverige	20 »
Storbritannia	14 »
Vest-Tyskland	23 »
Belgia	16 »
Nederland	23 »
Alle OEEC-land	18 »
USA	17 »
Canada	23 »

På samme måte som ved beregningen over forbruksraten som jeg allerede har referert, ville tallene etter nordiske beregningsprinsipper bli noe annerledes. Således vil investeringsandelen etter norske beregninger ha utgjort 35 prosent dette året. Tabellen viser at Norge har en investeringsrate som ligger langt over den vanlige ute i Europa.

Nå kan det selvsagt hevdes at investeringsraten *som helhet* ikke er noen god målestokk. Den omfatter en rekke sosiale investeringer som iallfall på kort sikt ikke er av samme betydning for konkurransevnen som de direkte produktive investeringer i næringslivet. Hvis Norge hadde et skjevt forhold her, ville dette svekke betydningen av den høye totale investeringsraten vurdert fra et konkurransemessig synspunkt. Dette er ikke tilfelle.

I årsrapporten for 1955 fra FN's økonomiske kommisjon for Europa er det gitt endel tall som belyser hvor stor andel de produktive investeringer i fast kapitalutstyr utgjør av de samlede investeringer. Som produktive investeringer er da regnet med all investering unntatt i boliger og i offentlig konsumkapital som bl. a. omfatter veier, skoler, sykehus mm. Ifølge disse tallene utgjorde de produktive bruttoinvesteringer i Norge 75 prosent av de samlede bruttoinvesteringer i fast kapital. Dette er mer enn i noe annet av de tolv vest-européiske land som er med i oversikten, unntatt Danmark, hvor forholdet er det samme som for Norge, men på et mye lavere nivå. For de fleste andre land ligger andelen av pro-

duktive investeringer på om lag $\frac{2}{3}$ eller mindre. Tallene er gjennomsnitt for årene 1950 til 1954, men det er ikke grunn til å tro at forholdene senere har endret seg vesentlig.

Produktivitetsutviklingen.

Den sterke veksten i vårt lands økonomiske styrke etter krigen kommer særlig tydelig til uttrykk når vi ser på utviklingen i produktiviteten, dvs. produksjonen pr. sysselsatt eller pr. timeverk.

Fra 1938 til 1957 steg bruttonasjonalproduktet målt i faste priser med om lag 76 prosent. I samme tidsrom steg den samlede sysselsetting med 16 prosent. Det betyr at produksjonen pr. sysselsatt steg med om lag 53 prosent. Dette er en meget sterk stigning og det er få land i Vest-Europa som kan peke på en liknende utvikling.

Av særlig interesse er selvsagt produktivitetsutviklingen i industrien. Vi har innhentet opplysninger om denne fra Statistisk Sentralbyrå.

Etter de nyeste beregninger har *produksjonen pr. timeverk i industrien økt med vel 50 prosent fra 1938 til 1956. Tar vi utgangspunkt i 1953, finner vi en gjennomsnittlig produktivitetsøkning fram til 1956 på nesten 6 prosent pr. år.*

Produktivitetsøkningen har vært sterk både i eksportindustri og hjemmeindustri.

For 1957 har Statistisk Sentralbyrå ikke foretatt noen beregninger over produktivitetsutviklingen. Den månedlige produksjonsindeksen for industrien viser imidlertid en øking på 3,2 prosent i gjennomsnitt fra 1956 til 1957. Statistisk Sentralbyrå er av den oppfatning at produksjonsøkningen i virkeligheten har vært sterkere enn dette. Samtidig har sysselsettingen i industrien praktisk talt ikke vist noen stigning. Selv om en på dette grunnlag ikke kan beregne noe eksakt tall må det kunne slås fast at det også i 1957 fant sted en betraktelig produktivitetsøkning.

Når det gjelder produktivits- og kostnadsutvikling, vil jeg for øvrig referere en beregning som i likhet med de tidligere nevnte pris- og lønnsammenlikninger er utført av FN's økonomiske kommisjon for Europa. Beregningene tar sikte på å vise utviklingen i lønnskostnadene pr. produktenhet fra 1953 til 1956. Tallene er framkommet på følgende måte: En har tatt utgangspunkt i stigningen i timefortjenesten for mannlige industriarbeidere, og denne er så blitt sammenliknet med stigningen i produksjonen pr. arbeidstime («produktiviteten»). På denne måte får en et uttrykk for i hvilken grad det har vært samsvar mellom lønns- og produktivitsstigning i de forskjellige land. Hvis tallet er *null*, betyr det ganske enkelt at lønningene ikke har steget sterkere enn «produktiviteten».

Beregningen gir følgende resultat:

Norge	+ 2 %
Storbritannia	+ 16 »
Nederland	+ 15 »
Sverige	+ 11 »
Danmark	+ 5 »
Østerrike	+ 1 »
Belgia	+ 1 »
Vest-Tyskland	0 »
Finland	÷ 1 »
Frankrike	÷ 2 »
Italia	÷ 6 »

Som en ser har en i Storbritannia en lønnsstigning som har vært 16 prosent sterkere enn stigningen i produksjonen pr. arbeidstime. I Italia derimot har lønnsstigningen vært 6 prosent mindre enn stigningen i produksjonen pr. arbeidstime. Norge ligger omtrent på gjennomsnittet.

Disse beregninger foreligger ikke ajourført fram til utgangen av 1957. Som nevnt før hadde vi ingen omfattende tariffrevisjoner i Norge dette år slik at stigningen i lønningene har vært moderat. Selv om produktivitetsstigningen samtidig var noe mindre enn tidligere, skulle det være grunn til å tro at en beregning som gikk fram til utgangen av 1957 ikke ville gi et vesentlig annet bilde enn den foregående.

De tall og forhold jeg har referert foran i dette avsnitt gir oss lov til å hevde at så vel *prisutvikling, lønnsutvikling, produktivitetsstigning og investeringspolitikk* i Norge viser et gunstig bilde sammenliknet med forholdene hos våre konkurrenter. Selv om det kan pekes på ugunstige utviklingstendenser i inneværende år, er vår realøkonomiske utgangsposisjon meget god. Dessuten vil jeg peke på at det ikke egentlig er sviktende konkurransevne som er årsaken til tilbakegangen i produksjonen på en rekke industriområder, men først og fremst sviktende etterspørsel. Hvis en kunne peke på at vi var i ferd med å bli utkonkurrert ved at andre land erobret tidligere norske markeder enten her hjemme eller ute, ville situasjonen vært langt vanskeligere. Dette synes ikke å være tilfelle og bidrar etter min mening til å styrke vårt krav om kompensasjon for prisstigningen.

4. Forskjellige spørsmål.

Skattelettelsene fra 1. januar 1959.

Under forhandlingene og meglingen nevnte Norsk Arbeidsgiverforening virkningene av de skattelettelser som blir gjennomført fra 1. januar 1959, og økingen av barnetrygden 1. juli i år. Ar-

beidsgiverforeningen la fram en beregning som skulle dekke et antatt gjennomsnitt av skatteklasse III og IV («indeksfamilien på 3,6 personer»). Sammen med økingen i barnetrygden kom NAF fram til at det dreidde seg om en forbedring fra 1. januar n. å. som utgjorde om lag kr. 300.00 på årsbasis. Det var noe mer for lønnstakere med den gunstigste kommunale reduksjonstabell og noe mindre for lønnstakere med de øvrige reduksjonstabeller. Denne lettelse skulle da svare til mellom 3,5 og 4 poeng, slik at lønnstakerne i virkeligheten langt på vei fikk kompensasjon for prisstigningen ved hjelp av skattelettelse og økt barnetrygd.

Det kan knyttes atskillige kommentarer til denne beregning. For det første er det bare økingen i barnetrygden som virker fra 1. juli i år. Lønnstakerne ville med andre ord lide et reelt tap fra juli til desember i år som følge av det høye prisnivå i dette tidsrom som en ikke fikk noen kompensasjon for.

Av langt større betydning er det imidlertid at NAF's beregning ikke er representativ for lønnstakergruppen under ett. Det skyldes flere forhold.

For det første er ikke indeksfamilien representativ for lønnstakergruppen som helhet. Gjennomsnittet ligger sannsynligvis nærmere 2 personer enn 3,6 personer. For det annet kan man ikke forutsette at skattelettelsene fordeler seg noenlunde jevnt og harmonisk på begge sider av det spesielle gjennomsnittstall en har operert med. Dette viser seg således å være tilfelle denne gang. De økte skattefradrag ved statsskatten gjelder bare fra kl. III og oppover, og bedringen i kommunale reduksjonstabeller bare fra kl. II. Vi har gjort et forsøk på å finne fram til en mer realistisk gjennomsnittsberegning av skattelettelsene og økingen i barnetrygden. Vi er kommet fram til at disse utgjør vel kr. 130.00 i gjennomsnitt, noe mer for dem som bor i Oslo.

For det tredje vil jeg peke på at skal en først trekke inn beskatningsforholdene, kan en ikke bare gjøre dette for *framtidige skattelettelse*, men må også gjøre det for *skatteøkningen* fram til i dag. I Nasjonalbudsjettet for 1958 er det gjengitt endel slike beregninger. Disse gjelder utviklingen i disponibel realinntekt for industriarbeidere i skatteklasse I og skatteklasse IV. En har tatt utgangspunkt i stigningen i reallønnen for voksne menn i industrien og så beregnet hva virkningen av skatten blir. Fra 1952 til 1957 steg reallønnen for voksne menn i industrien etter Statistisk Sentralbyrås statistikk med 16,4 prosent. Ifølge Nasjonalbudsjettet blir stigningen i disponibel reallønn i samme tidsrom etter skatteforholdene i Oslo 8,4 prosent for enslige og 14,2 prosent for en familie på 4. Som en ser, har skattene ført til at stigningen i den disponible

reallønn er mindre enn stigningen i reallønnen før skatt. Dette henger som før nevnt sammen med den måte skattesystemet er bygd opp på. De skattelettelser som er foretatt i denne periode, har ikke kunnet oppveie den progressive tendensen. Særlig merkbar var overgangen til skatt av årets inntekt.

De forhold jeg har pekt på viser at om vi skal trekke utviklingen i de direkte skatter inn i bildet, vil dette ut fra en helhetsvurdering styrke vårt krav om kompensasjon for prisstigningen.

Lønnstilleggets virkninger på prisindeksen.

I diskusjonen om våre pris- og lønnsproblemer gjentas det stadig: Når lønningene øker, stiger kostnadsnivået. Dette fører til at prisene stiger og grunnlaget legges for ny lønnsøkning. Dermed stiger prisene igjen, og vi får den såkalte «inflasjonsspiral». Ikke minst foran hver tariffrevisjon eller indeksregulering blir dette argumentet trukket fram. Det har da også skjedd denne gang.

Til dette er å si at hvis det bare var *kostnadsvirkningen via økte lønninger* som utgjorde drivkraften i prisutviklingen, ville vi hatt en mye mindre prisstigning enn den vi faktisk har hatt. Jeg vil gjerne referere noen tall som belyser dette. Av det tallmateriale som Statistisk Sentralbyrå har brukt i sine såkalte kryssløpsanalyser basert på året 1954, framgår det at lønnsinnholdet i det private konsum utgjør om lag 25 prosent. Tallet blir omtrent det samme også for det forbruk som er lagt til grunn for levekostnadsindeksen. Dette betyr at en generell lønnsøkning på f. eks. 10 prosent bare vil slå ut i en prisstigning på 2,5 prosent, hvis lønnsøkningen tillates å slå igjennom i kostnadsnivået over hele linjen, og intet annet skjer. En har da regnet med både den direkte og den indirekte kostnadsvirkning. Etter dette skulle det teoretiske utslag på levekostnadsindeksen som følge av kostnadsøkning bli vel 1 prosent eller mellom 1,5 og 2 poeng, hvis lønnsnivået heves med 4,6 prosent som vårt krav utgjør.

Jeg er fullt klar over at dette er et teoretisk beregnet tall, og at den faktiske virkning vil avhenge av mange andre forhold i næringslivet som er dels av økonomisk og dels av psykologisk og politisk karakter. Når jeg likevel nevner beregningen, er det fordi den gir oss et bilde av den rolle en lønnsøkning kan spille for prisnivået gjennom virkninger på kostnadsnivået. Den viser at under de gitte forutsetninger og med de svingningstall som vi opererer med i våre indeksbestemmelser, vil vi ikke få noen «automatisk inflasjonsspiral» som følger av lønnstillegget.

Jeg kan for øvrig referere en annen beregning som er utført på basis av grovere materiale, men som viser omtrent samme resultat. Beregningen er ikke utført av noen offisielle institusjoner, men den ble referert på en rundebordskonferanse i Norges Bank i vår. Fra 1955 til 1957 steg prisnivået for den totale produksjon — bruttonasjonalproduktet — med 11,1 prosent. Av denne prisstigning kunne 2,8 prosent tilbakeføres til lønnsøking, 2,6 prosent til eierinntekter, 2,0 prosent til kapitalslit, 1 prosent til indirekte skatter og 2,8 prosent til importen. På den annen side førte så subsidieøkningen til en nedgang på 0,3 prosent, slik at nettoresultatet ble en stigning på 11,1 prosent. For lønningenes vedkommende svarer dette til om lag $\frac{1}{4}$, altså av samme størrelse som de beregninger jeg nettopp nevnte.

Alt i alt må vi ha lov til å hevde at det er sterkt misvisende å trekke fram lønnsøkningen som den vesentlige og toneangivende faktor i vårt prisproblem. Jeg er fullt klar over at lønnsøking i visse tilfelle og under bestemte forhold vil føre til prisstigning, men det er høyst urettferdig å lukke øynene for alle de andre forhold i samfunnsøkonomien som sammenlagt synes å spille en atskillig større rolle for prisstigningen enn lønnspolitikken.

Vil lønnstillegg skape arbeidsløshet?

Jeg er naturligvis oppmerksom på at det er en sammenheng til stede mellom lønnsnivå og sysselsetting. Frykten for arbeidsløshet ligger latent hos mange arbeidstakere, ikke minst hos dem som opplevde depresjonen i mellomkrigsårene. I den aktuelle situasjon søker en på enkelte hold å spille på denne frykten ved å hevde at en imøtekommelse av vårt krav representerer en fare for sysselsettingen. Det blir også i høy grad hevdet av Norsk Arbeidsgiverforening.

La meg i denne sammenheng slå fast at ingen er mer interessert i full sysselsetting enn fagorganisasjonen, og vi har i alle år kjempet for å få retten til arbeid fastslått som et grunnleggende prinsipp i vår samfunnsøkonomi. Hvis det kunne påvises at vår lønnspolitikk vil forverre den alminnelige sysselsettingssituasjon, skulle vi øyeblikkelig ta den opp til revisjon. Jeg kan ikke se at det foreligger noen holdbar påvisning av dette i samband med det kompensasjonskrav vi legger fram.

Den stigning i arbeidsløsheten som vi har hatt i inneværende år er i høyeste grad beklagelig. Under de verste vintermånedene utgjorde ledigheten nærmere 4 prosent av antall lønnstakere. Senere har arbeidsløsheten som kjent gått betydelig ned, men den synes

inntil videre å ligge 5—6000 høyere enn vi har hatt tidligere i sommerhalvåret. Ved utgangen av juni var det dessuten sysselsatt 6900 ferre lønnstakere enn 1 år tidligere. Av denne nedgang faller imidlertid 600 på tekstil- og bekledningsindustrien. Som jeg har pekt på tidligere gjør det seg gjeldende spesielle forhold i denne sektor. Selv om våre arbeidsløshetstall er svært lave internasjonalt sett, representerer likevel arbeidsløsheten for dem som blir rammet en alvorlig økonomisk og psykologisk belastning. Vi vil derfor slutte opp om alle tiltak som kan skape nye arbeidsmuligheter. Jeg er glad for at Stortinget har bevilget 100 mill. kroner til disse formål, og mener en må gå videre hvis det skulle vise seg nødvendig.

Jeg tror imidlertid ikke at vi bedrer den totale sysselsettings-situasjon ved å senke kjøpeevnen for lønnstakerne. Riktignok representerer lønningene en kostnadsfaktor, men de representerer også en etterspørselsfaktor. I mange tilfelle synes det klart at det er sviktende etterspørsel, delvis i samband med omlegning av forbruksvanene, som kan ligge bak utviklingen. Hvis dette er riktig, vil vi kunne bedre sysselsettingssituasjonen ved å opprettholde lønnstakernes kjøpeevne. Jeg er fullt klar over at vi her står overfor en vanskelig avveining mellom kostnadsvirkning og etterspørselsvirkning, ikke minst i forholdet til vår utenriksøkonomi. Jeg mener imidlertid å ha påvist i mitt foredrag at vi som industrinasjon på ingen måte er i ferd med å bli utkonkurrert. Jeg kan derfor ikke akseptere tankegangen om at en moderat heving av lønnsnivået skulle svekke sysselsettingssituasjonen.

Det er også et annet forhold som jeg gjerne vil trekke inn i denne sammenheng. Hvis vi skulle akseptere argumentet om at vi ikke kan gjennomføre lønnsøking fordi det foreligger arbeidsløshet, måtte vi ha latt være å drive lønnspolitikk i hele mellomkrigstiden. Kaster vi et blikk på Danmark og situasjonen på arbeidsmarkedet der i etterkrigstiden, blir forholdet det samme. De har hatt en mye høyere arbeidsløshet enn vi, men fagbevegelsen kunne ikke av den grunn akseptere stillstand på lønningenes område. Til orientering kan jeg nevne at i Danmark har reallønnen før skatt for voksne mannlige industriarbeidere steget med om lag 43 prosent fra 1938 til 1957. Det er omtrent det samme som i Norge, mens stigningen i Sverige i samme tidsrom utgjør 70 prosent. Hvis fagbevegelsen i Danmark hadde holdt seg passiv, ville neppe arbeidsløsheten vært mindre, men levestandarden hadde utvilsomt vært mye lavere.

Ut fra en samlet vurdering mener jeg derfor at forholdene i Norge i den aktuelle situasjon ikke ligger slik an at det skulle være nødvendig å gi avkall på lønnskompensasjon av hensyn til virkningene for sysselsettingen.

Subsidiereduksjon og betalingsevne.

I den offentlige debatt er det blitt hevdet at det er urimelig å forlange lønnskompensasjon for den prisstigning som skyldes subsidiereduksjonen. Argumentet er at subsidiereduksjonen ikke øker bedriftenes betalingsevne, men bare representerer en besparelse på statsbudsjettet. Norsk Arbeidsgiverforening har også hevdet det samme. Jeg er uenig i dette syn.

Av den prisstigning på 7 poeng som vi har forhandlet om, skyldes som nevnt 2,5 poeng reduksjon av subsidiene. Jeg kan ikke se noen grunn til at denne prisstigning skal betraktes på en annen måte enn prisstigning i sin alminnelighet. Forskjellen på generell prisstigning og den som skyldes subsidiereduksjon er ikke annet enn en forskjell «i tid». Økingen av subsidiene motvirket den prisstigning som hadde funnet sted i næringslivet slik at utslaget på levekostnadsindeksen ble tilsvarende mindre. Det som skjer når subsidiene igjen reduseres, er at den faktiske prisstigning i næringslivet kommer til uttrykk på levekostnadsindeksen. Jeg mener derfor at utslaget på levekostnadsindeksen som følge av subsidiereduksjonen må betraktes på samme måte som de øvrige utslag på indeksen.

Indeksbestemmelser for andre grupper.

Når vi i dag behandler Landsorganisasjonens krav om kompensasjon for den prisstigning som har funnet sted, kan det ha sin interesse å se litt på hvordan organisasjoner som ikke er tilsluttet Landsorganisasjonen ordner seg, slik at de får dekning for stigning i levekostnadene.

Jeg begynner da med den nye avtalen som er inngått mellom Staten og jordbruksorganisasjonene. Denne avtale som har en varighet på 3 år inneholder flere reguleringsbestemmelser som skal beskytte jordbruket. Bl. a. gir avtalen rett til nye forhandlinger hvis levekostnadsindeksen stiger over en viss grense. For å være helt på den sikre side har de også fått med en reguleringsbestemmelse knyttet til utviklingen i produksjonskostnadene.

Etter den oversikt vi har skulle inntektsøkningen som følge av avtalen antas å utgjøre 10—12 prosent, beregnet på et normalår. Selvsagt vil den faktiske inntektsutvikling være avhengig av en rekke faktorer som det er vanskelig å si noe sikkert om på det nåværende tidspunkt.

Det mest interessante ved jordbruksavtalen i den foreliggende situasjon er likevel ikke dens innhold. Det jeg vil peke på er at den presse som så sterkt angriper Landsorganisasjonen og dens

arbeid for å sikre sine medlemmer, ikke kom med en kritisk merknad til den nye Jordbruksavtalen.

Fagbevegelsen kritiseres fordi vi som forutsetning for våre 3-årsavtaler har tatt med bestemmelser om indeksregulering og vil nytte den rett vi har i henhold til disse. Da jordbruksavtalen ble offentliggjort var det, så vidt jeg vet, ikke en eneste borgerlig avis som kritiserte at avtalen inneholder to sett reguleringsbestemmelser for å gardere jordbrukerne mot en uventet utvikling. I dag kritiseres Landsorganisasjonen fordi den forlanger kompensasjon for prisstigningen fra indekstall 153 til 160, men ikke ett ord om at den nye Jordbruksavtalen faktisk gir dekning for prisstigningen fram til 160. Landsorganisasjonens medlemmer skal resignere ved indekstallet 153, men denne resignasjon gjelder altså ikke andre grupper.

Jeg misunner ikke jordbruksorganisasjonene den avtale de fikk med Staten, tvert imot er jeg glad for at bøndene kan øke sin levestandard. Jeg beklager bare den hets som bondepartipressen med «Nationen» i spissen har satt i gang for å bekjempe Landsorganisasjonens rettferdige krav om kompensasjon.

Som kjent er det bankene og forsikringsselskapene som i stor utstrekning finansierer det private næringsliv. En må derfor gå ut fra at disse mektige finanssammenslutninger er meget følsomme for utviklingen i næringslivet og har et inngående kjennskap til bedriftenes lønnsomhet og dermed lønnsvevne. Jeg kan vel kanskje si det på den måten at det er et sterkt skjebnefellesskap mellom bedriftslivet og disse finansinstitutter. Hvis situasjonen i næringslivet er så vanskelig som det blir hevdet, skulle en tro at det ville komme til uttrykk i de avtaler som bankene og forsikringsselskapene slutter med sine egne funksjonærer. Det er imidlertid ikke tilfelle. Studerer en avtalene slår det en at de iallfall på enkelte områder er atskillig gunstigere enn de avtaler Landsorganisasjonen kan få i stand med Norsk Arbeidsgiverforening. Dette er spesielt tilfelle når det gjelder å sikre seg mot prisstigning. Jeg viser til Hovedoverenskomst mellom Privatbankenes Arbeidsgiverforening og Sparebankenes Arbeidsgiverforening på den ene side og Norske Bankfunksjonærers forbund på den annen side.

Partene har sluttet en avtale som gjelder fra 1. november 1956 til 30. oktober 1958, om indeksregulering av lønningene. Denne er bygd på indekstallet 150. Det skal gis full kompensasjon med etterbetaling for hvert $\frac{1}{2}$ år hvis prisene stiger med 2 poeng eller mer. Det er den gunstigste indeksreguleringsbestemmelse jeg noen gang har sett, både her i landet og i andre land hvor en har indeksregulering av lønninger.

Hver gang vi har forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening starter denne organisasjon med å kreve et svingningstall på 10 poeng eller mer. Vi har så vidt jeg husker en gang hatt 5 poeng, ellers har det ikke lyktes oss å komme lenger ned enn til 7 eller 6 poeng, og dessuten har reguleringene vært halvautomatiske. Den avtale jeg viser til er helautomatisk med svingningstall 2 poeng og som nevnt etterbetaling.

Jeg drar ikke dette fram fordi jeg har noe imot denne indeksavtale. Jeg nevner den bare fordi jeg gjerne overfor Rikslønnsnemnda vil dokumentere hvordan bankene ordner seg med organisasjoner som ikke er tilsluttet Landsorganisasjonen.

Det neste eksempel jeg vil nevne er avtalen om dyrtidstillegg som er sluttet mellom Forsikringsselskapenes Arbeidsgiverforening og Skadeforsikringsselskapenes Arbeidsgiverforening på den ene side og Forsikringsfunksjonærenes Landsforbund på den annen side. Også dette er en helautomatisk indeksregulering. Kompensasjonen beregnes for tidsrommet 1. mai til 30. juni 1958 på grunnlag av indekstallet pr. 15. mai 1958, for tidsrommet 1. juli til 30. september 1958 på grunnlag av indekstallet pr. 15. august og for tidsrommet 1. oktober til 31. desember 1958 på grunnlag av indekstallet pr. 15. november 1958. Det er vanskelig å se av bilaget om det er noe svingningstall, og i tilfelle hvor stort. Forsikringsselskapene har ikke gått så langt som bankene, men det skal ytes $\frac{3}{4}$ kompensasjon på alle inntektsklasser fra kr. 4000.00 opptil kr. 30 000.00.

Disse to indeksbestemmelser, henholdsvis for bankene og forsikringsselskapene, taler for seg selv. Jeg har ikke sett ett kritisk ord i noen borgerlig avis mot disse avtaler. Skyldes dette at organisasjonene som har sluttet avtalene ikke er medlemmer av Landsorganisasjonen? Jeg går ut fra at når den ærede Rikslønnsnemnd skal ta stilling til *vårt* kompensasjonskrav, kan det ikke under noen omstendighet bli et dårligere resultat enn det som er oppnådd hos de arbeidsgivere som i nokså høy grad behersker det norske næringsliv.

Det er naturligvis ikke hyggelig å antyde at norske arbeidsgivere premierer organisasjoner som ikke er medlemmer av Landsorganisasjonen, men enkelte ganger har jeg det inntrykk. Jeg skal bare nevne ett eksempel, for så vidt det gjelder Norsk Arbeidsgiverforening. Som kjent er det endel store kraftverk som er medlemmer av denne organisasjon. Lønns- og arbeidsvilkårene for disse kraftverk er stort sett dårligere enn ved Statens kraftverk. Vi har ved flere tariffrevisjoner forsøkt å få rettet på dette uten at det har lyktes. Siste gang var under forhandlingene om fellesoppgjøret.

Norsk Arbeidsgiverforening sa nei, og våre medlemmer ved kraftverkene måte akseptere fellesoppgjøret.

Ved ett av disse kraftverk fins det også en organisasjon som ikke er medlem av Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund. Da fellesoppgjøret var brakt i havn, fikk denne gruppe 10 prosent i lønnsstillegg. Jeg tør ikke si om Norsk Arbeidsgiverforening kjenner til dette, og det kan godt være at det er gjort uten dens vitende og vilje. Det harmonerer iallfall dårlig med Norsk Arbeidsgiverforenings påstand om sviktende lønnsevne i bedriftslivet hver gang vi stiller krav.

Landsorganisasjonens kompensasjonskrav.

Jeg skal nå få lov til å redegjøre for den påstand som vi kommer til å fremme. Som kjent har vi stilt krav om et generelt lønnsstillegg på 25 øre pr. time, likt for kvinner og menn. Grunnlaget for dette krav er stigningen i indeksen fra 153 til 160. Det er 7 poeng eller 4,6 prosent. Vi har bygd på Norsk Arbeidsgiverforenings lønnsstatistikk. Denne statistikk viser at den gjennomsnittlige timefortjeneste for voksne menn i 1957 var kr. 5.71 og for voksne kvinner kr. 3.68. En øking i lønningene på 4,6 prosent svarer til 26 øre for menn og 17 øre for kvinner. Da vi krever samme lønnsstillegg for menn og kvinner, har vi søkt å finne et veidd gjennomsnitt for disse to grupper under ett, og har brukt antall arbeidede timer etter Arbeidsgiverforeningens egen statistikk for 1957. Denne statistikk viser at menn svarte for 84,4 prosent av det totale antall arbeidede timer og kvinner for 15,6 prosent. Veier en fortjenestetallene med dette, kommer en fram til et veid gjennomsnitt for 1957 på kr. 5.39. En stigning på 4,6 prosent tilsvarer da 25 øre pr. time.

Landsorganisasjonen er fra enkelte hold blitt kritisert for at den har gjort for lite for å komme fram til en lønnsmessig jamstilling mellom kvinner og menn. Ved alle de tariffrevisjoner jeg har vært med på har vi arbeidet for utjamning. Når vi ennå ikke er kommet lenger, skyldes det ikke oss, men Norsk Arbeidsgiverforenings motstand. Ved Lønnsnemndas kjennelse i 1951 ble det gitt likt tillegg for kvinner og menn. Jeg føler meg overbevist om at den ærede Rikslønnsnemnd vil følge samme prinsipp.

Når det gjelder unge arbeidere og lærlinger, har vi redusert beløpet til 13 øre pr. time, dvs. om lag halvdelen av kravet for de voksne. Dette er helt i samsvar med det krav for unge arbeidere og lærlinger som ble stilt ved Lønnsnemndsbehandlingen i 1951.

Nå har vi ikke samme arbeidstid for samtlige av våre medlemmer, og for å oppnå likhet foreslår vi at beregningsgrunnlaget skal

være 48 timer pr. uke. Når det gjelder års-, måneds-, og ukelønnte, må de gis et tilsvarende tillegg. For akkorder går påstanden ut på at akkordfortjenesten skal heves med 25 øre pr. time. Vi nytter denne form i stedet for prosenttillegg, da en prosentvis forhøyelse kan få nokså ulike utslag.

Også denne gang har vi i tariffavtalen et såkalt «tak». Det finnes i Fellesforslagets punkt C. Når tariffsatsene forhøyes, må «taket» forhøyes tilsvarende. For å være på den sikre siden har vi i vår påstand tatt med en bestemmelse om tilpassing for de grupper hvor dette er nødvendig. Det finnes så mange variasjoner at det er umulig for meg å komme inn på disse. Jeg kan bare nevne at f. eks. når det gjelder Norsk Arbeidsmandsforbunds tariff, er det grupper hvor dyrtidstillegget ikke er innregulert i de faste lønnssetser. Jeg antar at det også må foretas tilpasninger for innenriksfarten og Hotell og Restaurant for å nevne noen eksempler.

I II i vår påstand krever vi at det nye tillegg gjøres gjeldende fra og med begynnelsen av første lønningsuke etter 15. juli 1958, og at tillegget for månedslønnte skal tre i kraft fra og med 16. juli 1958. Dette er helt i samsvar med vår påstand i 1951, og som Lønnsnemnda godtok den gang.

Til slutt får jeg bare nevne at ved siden av indeksreguleringsbestemmelsen i Fellesforslaget, som også omfatter innenriksfarten, private telefonselskaper og avisbudene, er det to særskilte indeksavtaler som også skal behandles av den ærede Rikslønnsnemnd. Det gjelder Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbunds funksjonæravtale med Norsk Arbeidsgiverforening og funksjonæravtalen med Norsk Hydro. Det vil for disse to avtaler bli nedlagt særskilt påstand av representanter for de interesserte forbund.

Sluttord.

Jeg sa til å begynne med i mitt foredrag at jeg ville påvise at Norsk Arbeidsgiverforenings standpunkt om ikke å gi kompensasjon var uholdbart. Jeg tror at den oversikt jeg har gitt bekrefter min uttalelse om at det er realøkonomisk dekning for kompensasjon for prisstigningen, iallfall i like høy grad som det har vært tidligere når vi har forhandlet med Norsk Arbeidsgiverforening. Jeg vil for øvrig her skyte inn, at så langt jeg kan huske tilbake er det alltid blit hevdet av vår motpart i arbeidslivet at det ikke var realøkonomisk dekning når vi fremmet et eller annet krav.

Selv om det kan påvises nedgang i produksjonen på enkelte områder, er ikke totalutviklingen av en slik karakter at den kan forsvare en senkning av lønnstakernes levestandard. En rimelig heving av lønnsnivået vil ikke bringe vårt kostnadsnivå i utakt med ut-

viklingen i land som vi konkurrerer med. Det representerer heller ikke i seg selv noen fare for sysselsettingen, og det behøver ikke å skape noe nytt kappløp mellom priser og lønninger. Dette under forutsetning av at alle andre grupper og lag i folket viser den samme samfunnsånd og moderasjon i sine krav som Landsorganisasjonens medlemmer.

Jeg vil her gjenta at en stor del av våre medlemmer ikke på lang tid har hatt noen lønnsforbedringer. I mellomtiden har en rekke andre grupper skaffet seg til dels betydelig inntektsøkning. Det vi nå krever er kompensasjon for den prisstigning som har funnet sted, slik at våre medlemmer ikke skal sakke ytterligere akterut i levestandard. Jeg føler meg forvissnet om at den ærede Rikslønnsnemnd vil finne dette krav rimelig og rettferdig.

Dermed skulle jeg være ferdig med mitt innlegg, og jeg tillater meg å referere Landsorganisasjonens påstand:

Påstand

I.

- a) *Voksne kvinner og menn:* Samtlige lønninger som er fastsatt i kroner og øre forhøyes med 25 øre pr. time. Hvorvidt vedkommende skal ansees som voksne kvinnelige eller mannlige arbeidere, avgjøres etter bestemmelsen i vedkommende tariffavtale.
- b) *Unge arbeidere og lærlinger:* De gjeldende lønninger som er fastsatt i kroner og øre forhøyes med 13 øre pr. time.
- c) For års-, måneds- og ukelønte gis et tilsvarende tillegg.
- d) For de som har kortere arbeidstid enn 48 timer pr. uke, er beregningsgrunnlaget 48 timer.
- e) Samtlige akkorder forhøyes slik at akkordfortjenesten stiger med 25 øre pr. time.
- f) Grensetallene (takene) i Fellesforslagets punkt C forhøyes med 25 øre pr. time for timelønte og tilsvarende for års-, måneds- og ukelønte.
- g) For de grupper som har særordninger foretas tilpassing slik at den reelle lønnsforhøyelse blir den samme for disse som for de som kommer inn under den generelle ordning.

Der hvor det må foretas prosentuell regulering, skal prosent-satsen være 4,6.

II.

De nye tillegg gjøres gjeldende fra og med begynnelsen av første lønningssuke etter 15. juli 1958. For månedslønte trer tillegget i kraft fra og med 16. juli 1958.

Rikslønnsnemnda.

Sak nr. 5/1958 i henhold til provisorisk anordning av 1. august 1958 i samband med indeksreguleringene sommeren 1958.

- A. Norsk Arbeidsgiverforening og tilsluttede landssammenslutninger på den ene side og Landsorganisasjonen i Norge og tilsluttede forbund på den annen side i henhold til fellesoppgjøret 1958.
- B. Norsk Arbeidsgiverforening på den ene side og Landsorganisasjonen i Norge, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund og Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund på den annen side i henhold til overenskomst av 1957.
- C. Norsk Arbeidsgiverforening og Norsk Hydro på den ene side og Landsorganisasjonen i Norge, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund, Norsk Jernbaneforbund og Norsk Kommuneforbund på den annen side i henhold til overenskomst av 1957 for funksjonærer.

De 3 saker er forent til felles behandling og avgjørelse.

Kjennelse avsagt.

Rikslønnsnemndas sammensetning:

Sorenskriver Kai Knudsen, formann.
 Direktør Reidar Danielsen.
 Direktør Morten Tuveng.
 Direktør Trygve Kleppe.
 Sekretær P. Mentsen.
 Direktør Ansgar Eriksen.
 Forbundsformann Karsten Torkildsen.

De to siste er utpekt av partene i saken.

Partene møtte for nemnda, gjorde rede for saken og nedla påstand den 21. og 22. august 1958.

Etter å ha drøftet saken i flere møter avsa nemnda

Kjennelse:

Ved provisorisk anordning av 1. august 1958 er det bestemt:

«Twistene mellom på den ene side Norsk Arbeidsgiverforening og tilsluttede organisasjoner og enkeltbedrifter og på den annen side Landsorganisasjonen i Norge og tilsluttede forbund om lønnsregulering sommeren 1958 på grunn av stigning i prisindeksen skal avgjøres av Rikslønnsnemnda. Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans eller blokade til løsning av tvisten.

Reglene i lov om lønnsnemnd i arbeidstvister av 19. desember 1952 får tilsvarende anvendelse.»

I det foredrag som ligger til grunn for anordningen uttaler Kommunal- og Arbeidsdepartementet:

«I fellesoppgjøret januar/februar 1958 mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge ble avtalt følgende bestemmelser om indeksregulering:

«I forbindelse med at tariffavtalene forlenges i tre år fra deres respektive utløpstid, inntas i samtlige de derved forlengede tariffavtaler følgende bestemmelse om indeksregulering:

I.

- a) Når Statistisk Sentralbyrås indekstall for de samlede leveomkostninger viser stigning eller fall på minst 7 poeng i forhold til indekstallet 153, kan LO i tilfelle av stigning og NAF i tilfelle av fall kreve opptatt forhandlinger om regulering av lønninger som er fastsatt i kroner og øre. Reguleringskravet er maksimalt begrenset til en regulering som svarer til den prosentvise endring i levekostnadsindeksen.
- b) Hvis et indekstall som offentliggjøres 6 måneder eller senere etterat regulering har funnet sted i henhold til pkt. a), har steget eller falt med minst 6 poeng sammenliknet med det indekstall som dannet grunnlaget for foregående regulering, kan organisasjonene kreve opptatt forhandlinger etter reglene i pkt. a).
- c) Bestemmelsene i pkt. b) gjelder videre hvis indekstallet etterat regulering har funnet sted i henhold til pkt. b), påny skulle stige eller falle med minst 6 poeng.

II.

Hvis partene, representert ved NAF's Centralstyre og LO's representantskap, ikke blir enige ved forhandlinger om hel eller delvis regulering etter bestemmelsene i I, kan den organisasjon som har framsatt kravet, innen 14 dager etter forhandlingenes avslutning si opp de enkelte tariffavtaler med 1 måneds varsel for å søke gjennomført en lønnsregulering innenfor den ramme som er angitt ovenfor.

Pr. 15. juni 1958 kom indeksen opp i 160, og Landsorganisasjonen har overfor Norsk Arbeidsgiverforening fremmet krav om lønnsforhøyelse svarende til prisstigningen. I forhandlingsmøte den 21. juli avviste Arbeidsgiverforeningen kravet, da den under den nåværende økonomiske situasjon ikke fant grunnlag for lønnsforhøyelser. Landsorganisasjonen har deretter den 22. juli sagt opp samtlige tariffavtaler med Arbeidsgiverforeningen og dens medlemmer. Samtidig er det foretatt plassoppsigelse som vil inntre lørdag 23. august ved ordinær arbeidstids slutt. Fra plassoppsigelsen er dog foreløpig unntatt elektrisitetsforsyning, olje- og bensinforsyning, losse- og lastearbeider i havnene samt Scandinavian Airlines System.

Landsorganisasjonen har den 22. juli gitt tilsvarende tariff- og plassoppsigelse overfor Norsk Arbeidsgiverforening for funksjonæravtalen av 1957 med Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund, overenskomsten av 1957 med Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund og funksjonæravtalen av 1957 for Norsk Hydro. For disse avtaler var retten til å kreve forhandling om indeksregulering inntrådt pr. 15. mai, men parten var blitt enige om å utsette forhandlingene inntil det viste seg om det ble forhandlinger for hele arbeidslivet innenfor Norsk Arbeidsgiverforening.

Riksmeglingsmannen nedla vanlig forbud mot arbeidsstans den 25. juli, og har holdt møter til megling mellom partene samme og følgende dag. Han reiste imidlertid ikke grunnlag for å framsette noe forslag og har i brev den 26. juli til Kommunal- og arbeidsdepartementet meddelt at meglingen er avsluttet uten resultat.

Statsministeren hadde den 29. juli konferanse med representanter for hovedorganisasjonene. Han framhevet at det — ikke minst på grunn av den vanskelige økonomiske situasjon — ville være ytterst uheldig med en omfattende arbeidsstans. En slik arbeidsstans ville skape nye vansker. Han reiste derfor spørsmål om hvordan partene ville stille seg til å la tvisten avgjøre ved frivillig lønnsnemnd. Landsorganisasjonen har senere meddelt at den i dette tilfelle finner å kunne godta frivillig lønnsnemnd. Arbeids-

giverforeningen har meddelt at den ikke finner å kunne etterkomme statsministerens henstilling.

Departementet skal bemerke:

De oppsagte tariffier gjelder direkte om lag 240 000 arbeidstakere. Indeksoppgjøret berører imidlertid langt flere arbeidstakere, idet det foreligger bestemmelser om indeksregulering i en rekke tariffier mellom Landsorganisasjonen (og dens forbund) og arbeidsgiversammenslutninger som står utenfor NAF samt ikke-organiserte arbeidsgivere. Samme bestemmelse er kommet inn i lønnsbestemmelsene for om lag 115 000 statstjenestemenn og lærere og 31 000 statsarbeidstakere lønt etter overenskomst. Likeså gjelder samme indeksbestemmelse i Oslo kommune. For de fleste andre kommuner foregår det for tiden forhandlinger om det ordinære lønnsoppgjør for 70 000—80 000 arbeidstakere. Utfallet av indeksoppgjøret mellom hovedorganisasjonene vil få konsekvenser også for disse.

Hverken direkte forhandlinger mellom partene eller offentlig megling har vist mulighet for en minnelig ordning. Det er derfor fare for en arbeidsstans av meget omfattende karakter. En slik arbeidsstans vil lamme landets arbeids- og næringsliv og hurtig medføre betydelige skadevirkninger.

Gjeldende arbeidstvistlov gir imidlertid ikke departementet adgang til å avverge arbeidsstans når lovens frister for tvungen megling er utløpet. Det finner derfor å burde tilrå at det utferdiges en provisorisk anordning som forbyr arbeidsstans og henviser saken til avgjerd ved lønnsnemnd.

For Lønnsnemnda har *Landsorganisasjonen i Norge* i det vesentlige anført:

Landsorganisasjonen har overfor Rikslønnsnemnda beklaget at statsmakterne har måttet gripe inn i den foreliggende situasjon og har gitt uttrykk for at partene burde ha løst tvisten uten noen innblanding fra det offentlige side. Landsorganisasjonen har videre hevdet at når den var stilt overfor et kategorisk nei på sitt krav om kompensasjon i samsvar med tariffavtalens bestemmelse, hadde den ikke noe valg. Den måtte nytte sin rett til å frigjøre seg fra tariffavtalens lønnsbestemmelser og likeledes foreta oppsigelse av plassene.

I denne sammenheng peker Landsorganisasjonen på den karakter som de norske tariffavtaler har i motsetning til endel andre land, bl. a. Storbritannia. Vi har tariffavtaler på åremål, og begge parter er bundet gjennom hele tariffperioden til de rettigheter og plikter som tariffavtalen fastsetter. Uten indeksreguleringsbestemmelse kunne det bare bli tale om kortvarige avtaleperioder. Landsorganisasjonen har imidlertid vært enig med Norsk Arbeidsgiverforening om at den i alle tilfelle burde ha 2-årige avtaler. Dette har også vært praktisert i mange år, men med de nødvendige reguleringsbestemmelser. De någjeldende tariffavtaler i samsvar med fellesoppgjøret av 1958 er sluttet for 3 år. Indeksreguleringsbestemmelsen var en meget vesentlig del av fellesoppgjøret, og uten slik sikringsbestemmelse ville det ikke blitt noe fellesoppgjør. Riktignok er dette en halvautomatisk indeksreguleringsbestemmelse, men etter Landsorganisasjonens mening ligger det i sakens natur at arbeidsgiverne i tilfelle levekostnadsindeksen passerte «den røde strek», måtte være forberedt på å yte noe mer enn et blankt nei til kravet om kompensasjon for den prisstigning som en under forhandlingene visste ville komme i løpet av året. Landsorganisasjonen kan vanskelig forstå at Norsk Arbeidsgiverforening sett fra et moralsk synspunkt kan få medhold i sin påstand om at det ikke skal gis noen kompensasjon. Skulle det bli tilfelle, ville alle de av Landsorganisasjonens medlemmer som var med på å godkjenne fellesoppgjøret med full grunn føle seg forurettet, for

derved ville en av de viktigste forutsetninger for fellesforslaget være falt bort.

Landsorganisasjonen har videre presisert at ved fellesoppgjøret av 3. mars 1958 var det bare en liten del av dens medlemmer som fikk lønnsøkning — fra 1 og opptil 18 øre pr. time. Det store flertall fikk ingen lønnsforbedring. Mange av disse ligger lønnsmessig like over det «tak» som ble satt for lavtlønnstillegget og har ikke hatt nevneverdige lønnsforbedringer siden tariffrevisjonen 1956. Med den prisstigning som har funnet sted og den nye prisstigning som er i vent, vil situasjonen for mange lønnstakergrupper bli helt uholdbar, hvis ikke kravet om kompensasjon blir imøtekommet. Landsorganisasjonen har pekt på at en lang rekke andre grupper i samfunnet i den senere tid har fått til dels betydelige lønns- eller inntektsforbedringer.

Landsorganisasjonen har oppfattet det slik at Norsk Arbeidsgiverforenings avslag på kravet om kompensasjon er en slags force majeure, dvs. at den økonomiske utvikling i de måneder som er gått siden fellesoppgjøret har artet seg annerledes enn man tenkte seg i februar/mars, og at selve det økonomiske grunnlaget for å gi kompensasjon er sviktet. Landsorganisasjonen mener å ha påvist at Norsk Arbeidsgiverforenings standpunkt i så måte ikke er holdbart.

Landsorganisasjonen pekte på at stigningen i levekostnadsindeksen fra 15. desember 1957 til 15. juni 1958 utgjorde 7 poeng eller 4,6 prosent. Av denne stigning skyldtes vel 2,5 poeng virkningen av første etappe av subsidiereduksjonen.

Det er et spesielt forhold ved denne prisutvikling som må understrekes. Prisstigningen har vært særlig sterk på matvaregruppen. Mens totalindeksen som nevnt foran steg med 4,6 prosent, var stigningen for matvaregruppen 9,3 prosent. Dette innebærer at over $\frac{3}{4}$ av prisstigningen er kommet på matvareforbruket. Nå kan det hevdes at prisstigningen på matvarer blir noe overvurdert av vår offisielle levekostnadsindeks, sammenliknet med virkningen for lønnstakergruppen under ett. På den annen side er det særlig prisstigning på matvarer som rammer folk med lavere inntekter, da matvareforbruket utgjør en større andel av deres inntekter enn tilfelle er for folk i høyere inntektsklasser. Dette understreker hvor nødvendig det er å få kompensasjon for prisstigningen. Industriproduksjonen lå i 1. halvår 4 prosent lavere enn i 1. halvår 1957. Landsorganisasjonen peker på at en del av denne nedgang skyldes spesielle forhold som ikke har noe å gjøre med den alminnelige konjunkturutvikling.

Den lave sildoljeproduksjon som følge av det dårlige sildefisket tilsvarende således en nedgang på 1,6 prosent i totaltallet.

Når en ser bort fra sildoljeproduksjonen, er det bl. a. tekstilindustrien som viser en meget sterk produksjonsnedgang. Det er ikke riktig å se utviklingen i tekstilindustrien bare som et utslag av den alminnelige konjunktursituasjon. I denne industri gjør det seg gjeldende en internasjonal krise av strukturell art. Det er ikke sviktende konkurransevne, men en alminnelig svikt i etterspørselen som her synes å spille inn. Dette inntrykk forsterkes når en ser at importen av tekstilvarer er lavere i år enn den var i fjor.

Når en skal bedømme i hvilken grad konjunkturutviklingen har virket inn på industriproduksjonen generelt, kan det være berettiget å holde tekstilindustrien utenfor. Nedgangen i denne industri har virket inn med 0,8 prosent på totaltallet. Alt i alt har vi derfor, eksklusiv sildolje- og tekstilindustri, hatt en nedgang i produksjonen i industrien på ca. 1,5 prosent fra 1. halvår i fjor til 1. halvår i år. Dette gir et noe annet inntrykk enn om en bare opererer med totaltallene.

Landsorganisasjonen peker videre på at produksjonen har holdt seg oppe i investeringsvareindustrien. I en analyse av konjunkturtrendene sammenhengende 1953 som Statistisk Sentralbyrå nettopp har offentliggjort, heter det således:

«Investeringsvareindustrien viser ingen nedgang i forhold til i fjor for 1. halvår under ett, og i siste kvartal er det til og med oppgang i forhold til i fjor. En sterk ekspansjon i den innenlandske produksjon av jern og stål, på bekostning av importen, har nok bidratt til dette, men i de fleste gruppene av investeringsvareindustrien er det ved halvårsskiftet få tegn til alvorlig produksjonssvikt.»

Det framgår likeledes av Sentralbyråets analyse at det heller ikke har vært noen nedgang for de andre hovedgrupper av investeringer. Med den rolle investeringsvirksomheten spiller for konjunkturforløpet, er det grunn til å understreke disse forhold.

Landsorganisasjonen framhever at bruttonasjonalproduktet etter den oversikt en sitter inne med for øyeblikket ikke vil gå ned i 1958. På denne bakgrunn hevdes det at det heller ikke vil være rimelig å redusere levestandarden og reallønnen.

Utviklingen i industribedriftenes lagre av egne produkter viser at disse lagre i den senere tid har vært synkende ifølge Statistisk Sentralbyrås statistikk. Bl. a. var det en nedgang i løpet av 1. kvartal 1958 på 3,5 prosent. Disse forhold tyder etter Landsorganisasjonens egen oppfatning ikke på at vi beveger oss inn i en krisesituasjon.

Når det gjelder utviklingen i utenriksøkonomien, peker Landsorganisasjonen på at en etter de foreløpige anslag vil få en forverring på driftsbalansen på om lag 150 milj. kroner i forhold til Nasjonalbudsjettets anslag. Det blir en forverring for nettofraktinntektene og i forholdet skipsimport — skipseksport, mens det blir en forbedring på varebalansen. Landsorganisasjonen understreker at denne forbedring på varebalansen under dårlige internasjonale konjunkturer er et nytt trekk i vår utenriksøkonomi og gir uttrykk for at vår eksport har fått en mer allsidig varesammensetning som gir større økonomisk motstandsevne. Dette bekreftes ved den sterke bedring i bytteforholdet for import- og eksportvarer.

Forverringen i utenriksøkonomien fra 1957 til 1958 faller i sin helhet på skipsfartssektoren. Noe over halvparten av forverringen skyldes økt skipsimport og noe under halvparten synkende nettofraktinntekter. Landsorganisasjonen peker på at det som karakteriserer skipsfartsnæringen er bl. a. de store og hurtige økonomiske svingninger.

Vi kan ha høykonjunktur det ene år og lavkonjunktur året etter. Dette er vi fortløpig med fra før, og det vil være høyst urimelig om den nedgang vi i den senere tid har hatt på fraktmarkedet med en gang skulle slå ut i levestandarden for lønnstakerne i landet vårt. Det ville være en uklok og farlig politikk, og det er landets myndigheter i høyeste grad klar over. I sin finans tale i år uttalte finansminister Trygve Bratteli bl. a. følgende:

«Det ville være uriktig, og vel også umulig, å gjøre resten av norsk næringsliv til et trekkspill, som i det enkelte år kunne eliminere svingningene i skipsfrakter og skipsimport.»

Det er grunn til å understreke den rolle skipsimporten spiller for underskuddet i vår utenriksøkonomi. Ifølge Nasjonalbudsjettet var det regnet med en skipsimport på 2150 millioner kroner i 1958, dvs. nesten det dobbelte av underskuddet på vare- og tjenestebalansen. Hvis vi hadde satt opp regn-

skapet for «bedriften Norge» på samme måte som en privatbedrift, ville vi i virkeligheten hatt et stort overskudd i utenriksøkonomien i 1958. Ingen privatbedrift ville finne på å føre anskaffelsen av store og kostbare maskiner som kan arbeide i en årrekke, til utgift i ett enkelt år. Det er imidlertid dette som faktisk skjer for skipsimportens vedkommende, og dette bidrar selvsagt til det store underskudd. Den store skipsimporten er utgifter til senere inntekts ervervelse og representerer på lengre sikt en sterk realøkonomisk forbedring av vår økonomi. Trass i de høye opplagstall er vår seilende handelsflåte større enn i fjor.

Landsorganisasjonen peker også på at andre trekk i utviklingen i vår utenriksøkonomi viser at landet står stadig sterkere på dette område. Det gjelder bl. a. de stadig nye meldinger om at grener som tidligere var typisk norsk hjemmeindustri er i ferd med å erobre seg et eksportmarked. Dette er resultatene av den konsekvente og sterke investeringspolitikk som har vært ført i vårt land etter krigen.

Om den internasjonale konjunkturutvikling uttalte Landsorganisasjonen at det etter dens mening ikke var noen akutt fare for en internasjonal depresjon. Det private forbruk er blitt mer stabil overfor nedgangstendenser, og de offentlige utgifter, som representerer et stabilt element i et lands økonomi, spiller en langt større rolle i dag enn tidligere. Så vel indrepolitiske som utenrikspolitiske hensyn tilsier at det ikke føres en økonomisk politikk som vil skape massearbeidsløshet. Dette sammen med at en i dag vet mye bedre enn før hvordan en depresjon kan bekjempes, skaper en ganske annen situasjon enn vi hadde i mellomkrigsårene.

For øvrig peker Landsorganisasjonen på at konjunkturoppsvinget i USA igjen er et faktum. Stigende industriproduksjon, stålproduksjon, byggevirkosomhet samt stigende lønninger, aksjekurser og private inntekter i sin helhet, gjør det berettiget å hevde at nedgangskonjunktorene i USA er tilbaketrukket.

Selv om det vil kunne oppstå ettervirkninger av det tidligere tilbakeslag i USA for endel europeiske land, vil disse etter alt å dømme bli av svært kortvarig karakter, og dessuten helt avhengig av om de ledende industri-nasjoner går inn for en mer ekspansiv økonomisk politikk i samsvar med den henstilling som Ministerrådet i OEEC har sendt til medlemsstatene. Landsorganisasjonen peker på for Norges vedkommende at det er like mange søknader om å få dispensasjon fra maksimalsatsen for utbytteutdeling som tidligere, og dette sammen med at kursene på industriaksjer på Oslo Børs i dag ligger høyere enn for 2 måneder siden, skulle gi en grunn til å anta at bedriftslivet ikke sto overfor så alvorlige vansker i den nærmeste tiden framover som det er blitt hevdet.

Landsorganisasjonen la fram en rekke beregninger i forbindelse med real-lønnsutviklingen i 1958.

Det er tre forhold som vil bestemme nivået for den gjennomsnittlige timefortjeneste for industriarbeidere i 1958. For det første lå deres lønnsnivå ved utgangen av 1957 noe høyere enn gjennomsnittstallet for 1957, anslagsvis 1—2 prosent høyere. Dette henger sammen med lønnsglidningen i løpet av 1957. For det annet kommer virkningen av tariffrevisjonen våren 1958 inn i bildet. De lønnstillegg som i denne forbindelse ble gitt til de lavtlønte grupper vil ikke slå ut på det gjennomsnittlige lønnsnivå med mer enn $\frac{1}{2}$ eller $\frac{3}{4}$ prosent. For det tredje vil lønnsnivået avhenge av utviklingen i lønnsglidningen i år.

I de senere år har lønnsglidningen for voksne menn i industrien utgjort vel 4 prosent pr. år. Fra 1. kvartal 1957 til 1. kvartal 1958 steg timefortjenesten

for voksne menn med 4,2 prosent. I dette tidsrom var det ingen omfattende lønnsrevisjoner, og tallet kunne derfor tyde på at lønnsglidningen var like stor som tidligere. En nærmere undersøkelse viser at dette ikke er riktig.

Hvis en holder betalingen for bevegelige helgedager utenfor, blir stigningen i timefortjenesten fra 1. kvartal 1957 til 1. kvartal 1958 3,9 prosent. Det skyldes at betalingen for bevegelige helgedager utgjorde et noe større beløp i år enn i fjor. Det som spiller en avgjørende rolle for beregningene er imidlertid at vi ved årsskiftet 1956/57 fikk overgangen til skatt av årets inntekt. Dette førte til at den gjennomsnittlige timefortjeneste for 1. kvartal 1957 ble unormalt lav. En kan i denne sammenheng sitere hva Statistisk Sentralbyrå sier i sin pressemelding om arbeidslønninger for 1. kvartal 1958:

«En må ved denne sammenlikning imidlertid være merksam på at timefortjenesten for voksne menn i 1. kvartal 1957 var lav fordi overgangen til skatt av årets inntekt førte til store akkordoppgjør i 4. kvartal 1956 og tilsvarende mindre utbetalinger i 1. kvartal 1957.»

En har søkt å beregne hva timefortjenesten i 1. kvartal 1957 «normalt» ville ha vært hvis dette spesielle forhold ikke hadde kommet inn i bildet. En slik beregning kan naturligvis ikke bli sikker, men den kan gi visse holdepunkter. En har tatt for seg utviklingen i timefortjenesten i 1. og 4. kvartal i årene fra 1952 og framover og på grunnlag av dette funnet fram til en «normal» utvikling. Etter denne beregning skulle timefortjenesten «normalt» i 1. kvartal 1957 ha ligget minst 4—5 øre høyere enn den gjorde. Under disse forutsetninger kommer en fram til at lønnsglidningen det siste år, fra 1. kvartal 1957 til 1. kvartal 1958 har vært om lag 3 prosent, altså klart mindre enn i de seneste foregående år.

Av særlig interesse er imidlertid at lønnsglidningen synes å ha vært minst i de to siste kvartaler vi har statistikk for, nemlig 4. kvartal 1957 og 1. kvartal 1958. I tidligere år har lønnsglidningen fra 3. kvartal det ene år og til 1. kvartal det etterfølgende år gjennomgående utgjort om lag 1,5 prosent, mens den tilsvarende stigning fra 3. kvartal 1957 til 1. kvartal 1958 bare utgjorde 0,4 prosent, når bevegelige helgedager holdes utenom. Det ser derfor ut til at lønnsglidningen i første halvdel av 1957 har vært omtrent normal, mens den så har avtatt sterkt mot årsskiftet og i begynnelsen av 1958. Hvis dette er riktig, skulle det tyde på at lønnsglidningen i løpet av 1958 vil bli betydelig mindre enn tidligere.

På bakgrunn av de forhold som er nevnt foran, synes det klart at gjennomsnittsfortjenesten i 1958 bare vil vise en beskjeden stigning, antakelig om lag 3 prosent. Samtidig vet en at prisnivået i første halvår lå 3,3 prosent høyere enn i fjor, og i annet halvår vil det etter foreliggende beregninger ligge 7,2 prosent høyere enn i fjor. Uten kompensasjon blir det derfor en betydelig nedgang i reallønnen.

Med kompensasjon for prisstigningen i samsvar med Landsorganisasjonens krav, vil likevel ikke den reelle kjøpeevne ligge høyere enn året før, da en må ta hensyn til virkningen av skattene. Selv om den spesielle progresjon i statsskatten ikke er særlig merkbar for lønnstakere med gjennomsnittsinntekter, ligger det likevel en progresjon i skattesystemet som følge av den måte det er bygd opp på. En imøtekommelse av kravet vil derfor bare sikre at kjøpeevnen blir noenlunde opprettholdt, men den vil ikke stige.

Når det spesielt gjelder situasjonen i 2. halvår 1958 har Landsorganisasjonen foretatt en beregning over reallønnsutviklingen hvis det ikke blir gitt kompensasjon. En kan regne med en gjennomsnittlig levekostnadsindeks i

2. halvår 1958 på 163. I 2. halvår 1957 lå indeksen gjennomsnittlig på 152,6. Dette betyr at prisindeksen i 2. halvår i år vil ligge 6,8 prosent høyere enn 2. halvår i fjor. Ved en lønnsглиdning på henholdsvis 2 eller 3 prosent på toppen av virkningen av tariffrevisjonen våren 1958 vil resultatet bli at reallønnen i 2. halvår vil bli liggende 2,8 eller 3,8 prosent lavere enn 2. halvår 1957. Til dette kommer så virkningen av den direkte beskatning, slik at det ikke er urealistisk å anta at om det ikke blir gitt kompensasjon for prisstigningen, vil industriarbeidernes kjøpeevne i 2. halvår 1958 reelt sett ligge 4—5 prosent lavere enn i fjor. Landsorganisasjonen hevder at dette vil kunne få betydelige virkninger for de av Norsk Arbeidsgiverforenings medlemsbedrifter som produserer forbruksvarer.

Landsorganisasjonen peker på at det fins en rekke grupper som ikke fikk noe lavtlønnstillegg fra 1. april fordi deres fortjeneste så vidt lå over «taket». De samme grupper og mange andre lønnstakere har hatt liten eller ingen lønnsглиdning slik at deres faktiske fortjeneste ikke er nevneverdig høyere enn etter tariffrevisjonen 1956.

Landsorganisasjonen framholder at om det ikke ble gitt kompensasjon for prisstigningen, og en kan forutsette at bruttonasjonalproduktet ikke synker, vil dette virke i retning av å redusere forbruksraten i Norge. Forbruksraten i Norge er på forhånd så vidt lav at det etter Landsorganisasjonens oppfatning vil være urimelig å redusere den ytterligere. Etter beregninger foretatt i OEEC utgjorde således forbruksraten i Norge i 1955 60 prosent mens den for alle OEEC-land i gjennomsnitt utgjorde 65 prosent. For USA 64 prosent og Canada 63 prosent.

Når det gjelder pris- og lønnsutviklingen i Norge og andre land, hevder Landsorganisasjonen at Norge ligger gunstig an sammenliknet med utviklingen hos de fleste av våre konkurrenter. Utviklingen etter krigen kan inndeles i tre perioder, den første fra 1945 til 1949, den andre fra 1949 til 1952/53, og den tredje perioden fra 1953 og framover. Ser en de to første perioder under ett, hevder Landsorganisasjonen at utviklingen i det norske pris- og kostnadsnivå har vært relativt gunstig. Når det gjelder den tredje perioden er det blitt hevdet at en i Norge på bakgrunn av relativt stabile importpriser og råvarepriser har hatt en særnorsk pris- og kostnadsutvikling som har stilt landet i en ugunstigere situasjon enn tidligere. I denne sammenheng legger Landsorganisasjonen fram tallmateriale som er utarbeidet av FN's økonomiske kommisjon for Europa. Materialet viser følgende utvikling fra gjennomsnittet for 1953 og fram til årsskiftet 1957/58:

Prosentvis stigning i lønningene:

Norge	28	%
Frankrike	43	»
Nederland	37	»
Vest-Tyskland	32	»
Storbritannia	31	»
Sverige	31	»
Østerrike	29	»
Finnland	27	»
Danmark	27	»
Belgia	26	»
Italia	24	»
Sveits	9	»

Prosentvis stigning i konsumentprisene:

Norge	11 %
Finnland	28 »
Storbritannia	18 »
Frankrike	16 »
Danmark	15 »
Nederland	15 »
Sverige	15 »
Italia	14 »
Østerrike	13 »
Belgia	10 »
Vest-Tyskland	8 »

For Sveits forelå det ikke tilsvarende talloppgaver.

Det er blitt hevdet at man for å få et riktig bilde av den faktiske prisutvikling i Norge i dette tidsrom må ta hensyn til virkningen av subsidiepolitikken. Vi vil som kjent få en prisstigning i 1958 på i alt vel 5 poeng eller om lag 3,3 prosent som følge av reduksjonen i subsidiene. Det kan sies at dette er prisstigning som i virkeligheten har foregått tidligere, men som ikke er kommet til uttrykk før i 1958. Tabellen viser imidlertid at selv om en legger til vel 3 prosent på prisstigning for Norge i dette tidsrom, slik at en i alt kommer opp imellom 14 og 15 prosent, står Norge likevel meget bra i bildet.

Dessuten er det et faktum at prisene har fortsatt å stige også i de fleste andre land i 1958. Selv om en i Norge har en merkbar prisstigning i år, skulle dette ikke føre til at Norge kan sies å være kommet i «utakt» med utviklingen i andre land. Enkelte år har vi hatt sterkere stigning, andre år svakere, og ser en det over et lengre tidsrom blir resultatet forholdsvis gunstig.

Landsorganisasjonen peker videre på at Norge har et rekordhøyt investeringsnivå, og refererer en beregning foretatt i OEEC over bruttoinvesteringen i fast kapital i prosent av bruttonasjonalproduktet for året 1955:

Norge	31 %
Danmark	17 »
Sverige	20 »
Storbritannia	14 »
Vest-Tyskland	23 »
Belgia	16 »
Nederland	23 »
Alle OEEC-land	18 »
USA	17 »
Canada	23 »

Hvis en undersøker hvordan investeringene fordeler seg på de direkte produktive investeringer og de sosiale investeringer, viser det seg dessuten at de direkte produktive investeringer svarer for om lag 75 prosent av de

samlede investeringer for Norges vedkommende, mens det tilsvarende tall for de fleste andre land lå på om lag $\frac{2}{3}$ eller mindre. Danmark var det eneste land som hadde en like høy andel produktive investeringer, men i dette land er totalinvesteringene meget lave.

Landsorganisasjonen framhever den sterke stigning som har funnet sted i produktiviteten i Norge.

Fra 1938 til 1957 steg bruttonasjonalproduktet, målt i faste priser, med om lag 76 prosent. I samme tidsrom steg den samlede sysselsetting med 16 prosent. Det betyr at produksjonen pr. sysselsatt steg med om lag 53 prosent. Dette er en meget sterk stigning, og det er få land i Vest-Europa som kan peke på en liknende utvikling.

Av særlig interesse er produktivitetsutviklingen i industrien.

Etter de nyeste beregninger har produksjonen pr. timeverk i industrien økt med vel 50 prosent fra 1938 til 1956. Tar vi utgangspunkt i 1953, finner vi en gjennomsnittlig produktivitetsøkning fram til 1956 på nesten 6 prosent pr. år.

Produktivitetsøkningen har vært sterk både i eksportindustri og hjemmeindustri.

For 1957 har Statistisk Sentralbyrå ikke foretatt noen beregninger over produktivitetsutviklingen. Den månedlige produksjonsindeksen for industriarbeidere viser imidlertid en øking på 3,2 prosent i gjennomsnitt fra 1956 til 1957. Statistisk Sentralbyrå er av den oppfatning at produksjonsøkningen i virkeligheten har vært sterkere enn dette. Samtidig har sysselsettingen i industrien praktisk talt ikke vist noen stigning. Selv om en på dette grunnlag ikke kan beregne noe eksakt tall, må det kunne slås fast at det også i 1957 fant sted en betraktelig produktivitetsøkning.

Når det gjelder produktivits- og kostnadsutvikling, vil en for øvrig referere en beregning som i likhet med de tidligere nevnte pris- og lønns-sammenlikninger er utført av FN's økonomiske kommisjon for Europa. Beregningene tar sikte på å vise utviklingen i lønnskostnadene pr. produktenhet fra 1953 til 1956. Tallene er framkommet på følgende måte: En har tatt utgangspunkt i stigningen i timefortjenesten for mannlige industriarbeidere, og denne er så blitt sammenliknet med stigningen i produksjonen pr. arbeidstime («produktiviteten»). På denne måte får en et uttrykk for i hvilken grad det har vært samsvar mellom lønns- og produktivitsstigning i de forskjellige land. Hvis tallet er null, betyr det ganske enkelt at lønningene ikke har steget sterkere enn «produktiviteten».

Beregningen gir følgende resultat:

Norge	.....	+ 2 %
Storbritannia	.....	+ 16 »
Nederland	.....	+ 15 »
Sverige	.....	+ 11 »
Danmark	.....	+ 5 »
Østerrike	.....	+ 1 »
Belgia	.....	+ 1 »
Vest-Tyskland	.....	0 »
Finnland	.....	÷ 1 »
Frankrike	.....	÷ 2 »
Italia	.....	÷ 6 »

Som en ser har en i Storbritannia en lønnsstigning som har vært 16 prosent sterkere enn stigningen i produksjonen pr. arbeidstime. I Italia derimot har lønnsstigningen vært 6 prosent mindre enn stigningen i produksjonen pr. arbeidstime. Norge ligger omtrent på gjennomsnittet.

Alt i alt hevder Landsorganisasjonen at så vel prisutvikling, lønnsutvikling, produktivitetsstigning og investeringspolitikk i Norge viser et gunstig bilde sammenliknet med forholdene hos våre konkurrenter. Selv om det kan pekes på ugunstige utviklingstendenser i inneværende år, er vår realøkonomiske utgangsposisjon meget god. Dessuten er det ikke egentlig sviktende konkurransevne som er årsaken til tilbakegangen i produksjonen på en rekke industriområder, men først og fremst sviktende etterspørsel. Hvis en kunne peke på at vi var i ferd med å bli utkonkurrert ved at andre land erobret tidligere norske markeder, enten her hjemme eller ute, ville situasjonen vært langt vanskeligere. Dette synes ikke å være tilfelle og bidrar til å styrke kravet om kompensasjon for prisstigningen.

Landsorganisasjonen har foretatt endel beregninger over virkningene av økingen i barnetrygden og lettelsene i den direkte beskatning fra 1. januar 1959. Ved beregningen har Landsorganisasjonen veid skattelettelsene i de forskjellige skatteklasser med antall lønnstakere i disse klasser. Landsorganisasjonen understreker meget sterkt at dette må gjøres hvis en skal finne fram til et resultat som er representativt for lønnstakergruppen under ett, da om lag $\frac{3}{4}$ av lønnstakerne befinner seg i skatteklasse I, II og III. En beregning som bare refererer seg til «indeksfamilien» kan av den grunn ikke bli representativ.

Landsorganisasjonen er kommet fram til at virkningen av skattelettelser og barnetrygd i gjennomsnitt utgjør vel 130 kroner på årsbasis.

Samtidig framhever Landsorganisasjonen at hvis en skal ta hensyn til framtidige skattelettelser må en også ta hensyn til den øking i skatten som har funnet sted i de senere år. Fra 1952 til 1957 steg reallønnen for voksne menn i industrien etter Statistisk Sentralbyrås statistikk med 16,4 prosent. Ifølge Nasjonalbudsjettet utgjør stigningen i disponibel reallønn i samme tidsrom etter skatteforholdene i Oslo 8,4 prosent for enslige og 14,2 prosent for en familie på 4. De skattelettelser som er foretatt i den foregående periode har derfor ikke kunnet oppveie den progressive tendensen i skattesystemet. Dessuten førte overgang til skatt av årets inntekt til en øking i beskatningen.

I forbindelse med diskusjonen om «inflasjonsspiralen» peker Landsorganisasjonen på at lønnsøkingens virkninger på prisnivået via høyere kostnader ikke på langt nær er så sterk som det ofte blir hevdet.

Av det tallmateriale som Statistisk Sentralbyrå har brukt i sine såkalte kryssløpsanalyser basert på året 1954, framgår det at lønnsinnholdet i det private konsum utgjør om lag 25 prosent. Tallet blir omtrent det samme også for det forbruk som er lagt til grunn for levekostnadsindeksen. Dette betyr at en generell lønnsøkning på f.eks. 10 prosent bare vil slå ut i en prisstigning på 2,5 prosent, hvis lønnsøkningen tillates å slå igjennom i kostnadsnivået over hele linjen, og intet annet skjer. En har da regnet med både den direkte og den indirekte kostnadsvirkning. Etter dette skulle det teoretiske utslag på levekostnadsindeksen som følge av kostnadsøkning bli vel 1 prosent eller mellom 1,5 og 2 poeng, hvis lønnsnivået hves med 4,6 prosent som vårt krav utgjør.

Landsorganisasjonen er fullt klar over at dette er et teoretisk beregnet tall, og at den faktiske virkning vil avhenge av mange forhold i næringslivet som er dels av økonomisk og dels av psykologisk og politisk karakter.

Men beregningen viser den rolle en lønnsøking kan spille for prisnivået gjennom virkninger på kostnadsnivået. Den viser at under de gitte forutsetninger og med de svingningstall som brukes i våre indeksbestemmelser, vil en ikke få noen «automatisk inflasjonsspiral» som følge av lønnstillegget.

Landsorganisasjonen refererer også en annen beregning som er utført på basis av grovere materiale, men som viser omtrent samme resultat. Fra 1955 til 1957 steg prisnivået for den totale produksjon — bruttonasjonalproduktet — med 11,1 prosent.

Av denne prisstigning kunne 2,8 prosent tilbakeføres til lønnsøking, 2,6 prosent til eierinntekter, 2 prosent til kapitalslit, 1 prosent til indirekte skatter og 2,8 prosent til importen. På den annen side førte så subsidieøkningen til en nedgang på 0,3 prosent, slik at nettoresultatet ble en stigning på 11,1 prosent. For lønningenes vedkommende svarer dette til om lag $\frac{1}{4}$, altså av samme størrelse som de forannevnte beregninger.

Alt i alt hevder Landsorganisasjonen at det er sterkt misvisende å trekke fram lønnsøkningen som den vesentlige og toneavgivende faktor i vårt prisproblem. En er fullt klar over at lønnsøking i visse tilfelle og under bestemte forhold vil føre til prisstigning, men mener det er høyst urettferdig å lukke øynene for alle de andre forhold i samfunnsøkonomien som sammenlagt synes å spille en atskillig større rolle for prisstigningen enn lønnspolitikken.

Når det gjelder faren for økt arbeidsløshet som følge av et lønnstillegg mener Landsorganisasjonen at det ikke foreligger noen holdbar påvisning av en slik fare i samband med det kompensasjonskrav som er lagt fram. En kan ikke bedre den totale sysselsettingssituasjon ved å senke kjøpeevnen for lønnstakerne. Riktignok representerer lønningene en kostnadsfaktor, men de representerer også en etterspørselsfaktor. I mange tilfelle synes det klart at det er sviktende etterspørsel som kan ligge bak utviklingen. I denne sammenheng peker Landsorganisasjonen på at det fra 2. kvartal 1957 til 2. kvartal 1958 var en nedgang på hele 7 prosent i forbruksvareindustriens produksjon. Dette tyder nettopp på at det er sviktende etterspørsel etter forbruksvarer som har spilt en betydelig rolle, noe som henger sammen med at kjøpeevnen har sviktet som følge av prisoppgangen. Oppgavene over svikten i detaljomsetningen bekrefter dette. Hvis det er riktig, vil en kunne bedre sysselsettingssituasjonen på en rekke områder ved å opprettholde lønnstakernes reelle kjøpeevne. Landsorganisasjonen er fullt klar over at en her står overfor en vanskelig avveining mellom kostnadsvirkning og etterspørselsvirkning, ikke minst i forholdet til landets utenriksøkonomi. Landsorganisasjonen hevder imidlertid at Norge som industrinasjon på ingen måte er i ferd med å bli utkonkurrert, og den kan derfor ikke akseptere tankegangen om at en moderat heving av lønnsnivået skulle svekke sysselsettingssituasjonen.

Når det gjelder sammenhengen mellom reduksjon av subsidiene og industriens betalingsevne, mener Landsorganisasjonen at den prisstigning som skyldes subsidiereduksjonen i virkeligheten ikke kan betraktes på noen annen måte enn prisstigning i sin alminnelighet.

Forskjellen på generell prisstigning og den som skyldes subsidiereduksjon er ikke annet enn en forskjell «i tid». Økingen av subsidiene motvirker den prisstigning som hadde funnet sted i næringslivet slik at utslaget på levekostnadsindeksen ble tilsvarende mindre. Det som skjer når subsidiene igjen reduseres, er at den faktiske prisstigning i næringslivet kommer til uttrykk på levekostnadsindeksen. Utslaget på levekostnadsindeksen som følge av subsidiereduksjonen må derfor betraktes på samme måte som de øvrige utslag på indeksen.

Landsorganisasjonen redegjorde for endel indeksbestemmelser for grupper eller organisasjoner som ikke er tilknyttet Landsorganisasjonen. Landsorganisasjonen pekte på at en i jordbruksavtalen faktisk hadde to forskjellige sett av reguleringsbestemmelser for å sikre jordbrukerne mot en uventet utvikling. Dette forhold er ikke blitt kritisert. Derimot er det blitt kritisert at Landsorganisasjonen nå gjør krav på regulering i henhold til indeksreguleringsbestemmelsen i avtaleforholdet med Norsk Arbeidsgiverforening. I denne sammenheng peker Landsorganisasjonen likeledes på at den nye jordbruksavtalen gir dekning for prisstigningen fram til indekstallet 160, mens Landsorganisasjonen blir kritisert fordi den forlanger kompensasjon for prisstigningen opp til dette indekstall.

For øvrig refererte Landsorganisasjonen de indeksreguleringsbestemmelser som bankene og forsikringsselskapene har inngått med sine funksjonærer. Avtalen mellom Privatbankenes Arbeidsgiverforening og Sparebankenes Arbeidsgiverforening på den ene side og Norske Bankfunksjonærers Forbund på den annen side, gir full kompensasjon med etterbetaling for hvert halvår hvis prisene stiger med 2 poeng eller mer på basis av indekstallet 150. Dette er den gunstigste indeksreguleringsbestemmelse som Landsorganisasjonen kjenner til. I avtalen mellom Forsikringsselskapenes Arbeidsgiverforening og Skadeforsikringsselskapenes Arbeidsgiverforening på den ene side og Forsikringsfunksjonærenes Landsforbund på den annen side skal det automatisk ytes $\frac{3}{4}$ kompensasjon på alle inntektsklasser fra kr. 4000.00 og opp til kr. 30 000.00. Landsorganisasjonen mener at når det skal tas stilling til lønnskompensasjonskravet, kan det under ingen omstendighet bli dårligere resultat enn det som er oppnådd hos de arbeidsgivere som i nokså høy grad behersker det norske næringsliv.

Landsorganisasjonen stiller krav om et generelt lønnstillegg på 25 øre pr. time, likt for kvinner og menn. Grunnlaget for dette krav er stigningen på 4,6 prosent i indeksen på basis av gjeldende indeksavtale. Dette krav bygger på Norsk Arbeidsgiverforenings lønnsstatistikk.

Denne statistikk viser at den gjennomsnittlige timefortjeneste for voksne menn i 1957 var kr. 5.71 og for voksne kvinner kr. 3.68. En øking i lønningene på 4,6 prosent svarer til 26 øre for menn og 17 øre for kvinner. Da det kreves samme lønnstillegg for menn og kvinner, har en søkt å finne et veid gjennomsnitt for disse to grupper under ett, og har brukt antall arbeidede timer etter Arbeidsgiverforeningens egen statistikk for 1957. Denne statistikk viser at menn svarte for 84,4 prosent av det totale antall arbeidede timer og kvinner for 15,6 prosent. Veier en fortjenestetallene med dette, kommer en fram til et veid gjennomsnitt for 1957 på kr. 5.39. En stigning på 4,6 prosent tilsvarer da 25 øre pr. time.

Når det gjelder spørsmålet om likt tillegg for menn og kvinner begrunner Landsorganisasjonen dette med ønsket om en lønnsmessig jamstilling og en viser til Lønnsnemndas kjennelse i 1951 der det ble gitt likt tillegg for kvinner og menn.

Når det gjelder unge arbeidere og lærlinger har Landsorganisasjonen redusert beløpet til 13 øre pr. time. For å oppnå likhet for de forskjellige grupper foreslår Landsorganisasjonen at beregningsgrunnlaget skal være 48 timer pr. uke, slik at års-, måneds- og ukelønte må gis et tilsvarende tillegg. For akkorder går påstanden ut på at akkordfortjenesten skal heves med 25 øre pr. time, da denne form i motsetning til en prosentvis forhøyelse vil få like utslag.

Landsorganisasjonen peker på at det såkalte «tak» i fellesforslaget må heves i samsvar med kompensasjonskravet, og dessuten har en tatt med en

bestemmelse om tilpasning for de grupper der dette er nødvendig. Det kreves at det nye tillegg gjøres gjeldende fra og med begynnelsen av første lønnsuke etter 15. juli 1958, og at tillegget for månedslønte skal tre i kraft fra og med 16. juli 1958. Dette er i samsvar med den påstand som ble godtatt av Lønnsnemnda i 1951.

Landsorganisasjonen har nedlagt følgende

Påstand:

I.

- a) *Voksne kvinner og menn*: Samtlige lønninger som er fastsatt i kroner og øre forhøyes med 25 øre pr. time. Hvorvidt vedkommende skal ansees som voksne kvinnelige eller mannlige arbeidere, avgjøres etter bestemmelsen i vedkommende tariffavtale.
- b) *Unge arbeidere og lærlinger*: De gjeldende lønninger som er fastsatt i kroner og øre forhøyes med 13 øre pr. time.
- c) For års-, måneds- og ukelønte gis et tilsvarende tillegg.
- d) For de som har kortere arbeidstid enn 48 timer pr. uke, er beregningsgrunnlaget 48 timer.
- e) Samtlige akkorder forhøyes slik at akkordfortjenesten stiger med 25 øre pr. time.
- f) Grensetallene (takene) i fellesforslagets pkt. C forhøyes med 25 øre pr. time for timelønte og tilsvarende for års-, måneds- og ukelønte.
- g) For de grupper som har særordninger foretas tilpasning slik at den reelle lønnsforhøyelse blir den samme for disse som for de som kommer inn under den generelle ordning.

Der hvor det må foretas prosentuell regulering, skal presentsatsen være 4,6.

II.

De nye tillegg gjøres gjeldende fra og med begynnelsen av første lønnsuke etter 15. juli 1958. For månedslønte trer tillegget i kraft fra og med 16. juli 1958.

Når det gjelder tariffavtalen mellom Norsk Arbeidsgiverforening på den ene side og Landsorganisasjonen, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund og Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund på den annen side, har Landsorganisasjonen og forbundene anført:

Denne tariffavtale var revidert i mars 1957 og den var således ikke med i fellesoppgjøret. Ved tariffrevisjonen i 1957 ble det inntatt følgende indeksreguleringsbestemmelse:

«Hvis Statistisk Sentralbyrås indekstall for de samlede leveomkostninger enten pr. 15. oktober 1957 eller pr. 15. mai 1958 viser stigning eller fall på 6 poeng eller mer i forhold til indekstallet pr. 15. februar 1957 (151), kan Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund i tilfelle av stigning og Norsk Arbeidsgiverforening i tilfelle av fall kreve opptatt forhandlinger om regulering av lønningene (minstelønnsatser, normallønnsatser, personlige lønninger) og i tilfelle på hvilken måte. Reguleringskravet er maksimalt begrenset til en regulering som svarer til den prosentvise endring i leveomkostningsindeksen. Hvis partene ikke blir enige ved forhandlinger fordi Norsk Arbeidsgiverforening i tilfelle av stigning og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund i tilfelle av fall ikke er villig til hverken helt eller delvis å godta kravet fra den annen organisasjon, kan den av de ovennevnte parter som har framsatt krav om regulering, innen 14 dager etter forhandlingenes avslutning si opp de enkelte tariffavtaler med 1 måneds varsel for å søke gjennomført en lønnsregulering innenfor den ramme som er angitt ovenfor.»

Det vil framgå av denne indeksreguleringsbestemmelse at forbundene kunne kreve forhandlinger hvis indekstallet pr. 15. oktober 1957 eller pr. 15. mai 1958 viste stigning på 6 poeng eller mer i forhold til indekstallet pr. 15. februar 1957 (151). Det ble ikke aktuelt med indeksregulering pr. 15. oktober 1957, derimot var indekstallet for de samlede levekostnader pr. 15. mai d. å. 159. Det ble derfor i brev av 17. juni d. å. til Norsk Arbeidsgiverforening krevd full kompensasjon for den prisstigning som hadde funnet sted fra indekstallet 151 pr. 15. februar 1957 til indekstallet 159 pr. 15. mai d. å.

Forhandlinger fant sted den 19. juni i år. Arbeidsgiverforeningen anmodet da om at forhandlinger om det krav som var reist av forbundene ble utsatt 1 måned, idet de regnet med at indekstallet da hadde nådd 160, hvorved Landsorganisasjonen fikk adgang til å kreve indeksforhandlinger for hele arbeidslivet innenfor Norsk Arbeidsgiverforening. Forbundene erklærte seg villig til å gå med på denne utsettelse som Norsk Arbeidsgiverforening hadde anmodet om. De tok dog forbehold om at forhandlinger da måtte skje på basis av differansen mellom indekstallet 151 og det indekstall som forelå når forhandlinger igjen ble opptatt.

Levekostnadsindeksen var pr. 15. juni steget til 160. Det innebærer 9 poeng stigning fra utgangstallet 151 til 160 eller 6 prosent stigning.

I samsvar med foranstående og under henvisning til hovedprosedyren har Landsorganisasjonen, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund og Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund lagt ned sådan

Påstand:

1. Samtlige tariffavtalers normallønnssatser og minstelønnssatser, samt personlige lønninger forhøyes med 6 prosent.
2. De under pkt 1 nevnte forhøyelser av de tarifferte lønnssatser og de personlige lønninger gjøres gjeldende fra og med 16. juni 1958.

Funksjonæravtalen for Norsk Hydro var heller ikke med i fellesoppjøret, idet den har sin spesielle bestemmelse om indeksregulering. Denne avtale gjelder mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Norsk Hydro på den ene side og Landsorganisasjonen, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer, Norsk Jernbaneforbund og Norsk Kommuneforbund på den annen side.

Landsorganisasjonen og forbundene anfører:

I den gjeldende funksjonæravtale med Norsk Hydro, som har sitt utløp 31. desember 1958, er inntatt følgende indeksreguleringsbestemmelse:

«Hvis Statistisk Sentralbyrås indekstall for de samlede leveomkostninger enten pr. 15. mars 1957, 15. september 1957 eller 15. mai 1958 viser stigning eller fall på 6 poeng eller mer i forhold til indekstallet 150, kan Arbeidernes faglige Landsorganisasjon i tilfelle av stigning og Norsk Arbeidsgiverforening i tilfelle av fall kreve opptatt forhandlinger om regulering av regulativsatsene og i tilfelle på hvilken måte. Reguleringsskravet er maksimalt begrenset til en regulering som svarer til den prosentvise endring i leveomkostningsindeksen.

Hvis partene ikke blir enige ved forhandlinger fordi Norsk Arbeidsgiverforening i tilfelle av stigning og Arbeidernes faglige Landsorganisasjon i tilfelle av fall ikke er villig til helt eller delvis å godta kravet fra den annen organisasjon, kan den av de ovennevnte parter som har framsatt krav om regulering, innen 14 dager etter forhandlingenes avslutning si opp de enkelte tariffavtaler med 1 måneds varsel for å søke gjennomført en lønnsregulering innenfor den ramme som er angitt ovenfor.»

Indekstallet pr. 15. mai, som ble kjent 15. juni, viste en stigning på 9 poeng

fra 150—159. Tariffpartene holdt forhandlingsmøte den 28. juni 1958. Arbeidsgiverforeningen anmodet da om at forhandlinger om det krav som var reist av forbundene ble utsatt 1 måned, idet de regnet med at indekstallet da hadde nådd 160, hvorved Landsorganisasjonen fikk adgang til å kreve indeksforhandlinger for hele arbeidslivet innenfor Norsk Arbeidsgiverforening. Forbundene erklærte seg villig til å gå med på denne utsettelse Norsk Arbeidsgiverforening hadde anmodet om. De tok dog forbehold om at forhandlinger da måtte skje på basis av differansen mellom indekstallet 150 og det indekstall som forelå når forhandlinger igjen ble opptatt.

Det har senere ikke vært foretatt forhandlinger om denne regulering, idet forhandlingene mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen angående indeksregulering etter fellesforslaget ble brutt uten noe resultat. Det indekstall som var kjent pr. 15. juli var 160. Det innebærer for denne avtales vedkommende en stigning fra tallet 150 til 160 på 10 poeng eller 6,67 prosent.

Den gjeldende tariffavtale er nærmest et regulativ. Bortsett fra de som eventuelt står på stigende lønn, har det i tariffperioden ikke vært gitt noen former for lønnstillegg eller vært noen lønnsглиdning. I forrige tariffperiode ble det foretatt en indeksregulering hvor det ble gjennomført prosentvis øking av regulativsatsene. Det samme mener en bør gjøres denne gang.

I samsvar med foranstående og under henvisning til hovedprosedyren legger Landsorganisasjonen og forbundene ned sådan

Påstand:

1. Samtlige satser i lønnsregulativet for Hydros funksjonærer, tilsluttet samtlige LO-forbund (begynnersatser og satser etter 1, 3, 5 og 7 år) forhøyes med 6,67 prosent, avrundet opp til nærmeste tall delelig med 12. Denne regulering finner sted fra og med 16. juni 1958.
2. Overtidsbetaling etter de nye regulativsatser finner sted fra samme tidspunkt.

Norsk Arbeidsgiverforening har i det vesentlige anført:

Enhver halvautomatisk indeksreguleringsbestemmelse bygger i seg selv på forutsetningen om partenes frie vurderingsmulighet når bestemmelsen måtte bli effektiv. Det er nettopp deri den atskiller seg fra en helautomatisk indeksreguleringsbestemmelse, som gir direkte rett til et bestemt og avtalt tillegg i tilfelle av prisstigning. Dette tillegg behøver ikke nødvendigvis gi full dekning for en inntruffen prisstigning, det beror på avtalen, og man har fra 1940 og 1950 eksempler på at man på forhånd er blitt enig om delvis kompensasjon i slike tilfelle, men tilleggene skal altså gis automatisk når krav framsettes om det.

Dette vet enhver som har noen erfaring i tarifforhold. Så kan man da spørre om det under forhandlingene i januar inntraff noe som gjorde at reguleringsbestemmelsen, til tross for sin halvautomatiske form, likevel har en mer forpliktende karakter enn slike bestemmelser ellers har.

Svaret er at noe slikt ikke inntraff. Tvert imot ble det fra NAF's forhandleres side uttrykkelig presisert at man måtte ha anledning til fritt å vurdere forholdene på det tidspunkt et lønnskrav måtte bli reist i medhold av indeksbestemmelsen.

De har vært anført mot NAF's avvisning av kravet om lønnstillegg nå, at standpunktet er urimelig også av den grunn at man allerede under forhandlingene ble gjort kjent med den ventede prisstigning. Det er riktig at man på forhandlingsstadiet fikk kjennskap til den planlagte nedskjæring av

subsidiene og til at indekstallet ville komme til å stige fra 153 til 155 pr. 15. mars av andre grunner. Det er også riktig at man — riktignok ikke på forhandlingsstadiet, men iallfall før svar ble avgitt — fikk kjennskap til de øvrige prisstigende tendenser som Regjeringen regnet med. Dette er imidlertid ikke avgjørende. Det avgjørende er hvilke forpliktelser Arbeidsgiverforeningen påtok seg under forhandlingene, og man mener i det foranstående å ha gjort det helt klart at både indeksreguleringsbestemmelsens ordlyd og de forhandlinger som ledet fram til den, gir Arbeidsgiverforeningens adgang til etter en fri vurdering av totalsituasjonen å ta standpunkt til de krav som måtte bli reist på basis av indeksreguleringsbestemmelsen. Det er nettopp en slik totalvurdering som har vært motiverende når Arbeidsgiverforeningen har avslått å gå med på lønnsforhøyelse under den nåværende situasjon. Ikke minst har man måttet ta hensyn til den særdeles ugunstige utvikling som har funnet sted fra forhandlingene i januar til nå.

Etterat stabiliseringslinjen var brutt sammen og subsidiene skåret ned våren 1950, ble det inngått avtale mellom NAF og LO, hvoretter LO fikk adgang til å forhandle om lønnskompensasjon hvis indekstallet (med 1938 = 100) pr. 15. september 1950 lå minst 7 poeng høyere enn det indekstall som lå til grunn for tariffrevisjonen i 1949, nemlig 158,6. Septemberindeksen lå så meget høyere at det kunne kreves forhandlinger, og disse ledet til enighet om et tillegg på 18 øre pr. time til voksne arbeidere. Dette utgjorde ca. 64 prosent kompensasjon for prisstigningen. Videre ble alle tariffavtaler forlenget for 1 år med en automatisk indeksregulering pr. 15. mars 1951 og en halvautomatisk som ble aktuell pr. 15. september 1951. Den helautomatiske ledet til et tillegg fra 15. april 1951 på 17 øre pr. time (ca. 85 prosent kompensasjon). Pr. 15. september 1951 var indekstallet steget så meget at LO hadde adgang til å kreve et nytt tillegg på 28 øre pr. time. Forhandlingene ledet ikke til enighet, og etterat LO hadde sagt opp tariffavtalene og plassene, ble tvisten innbrakt for lønnsnemnd, som 7. desember avsa kjennelse for at lønningene med virkning fra 15. oktober skulle forhøyes med 21 øre pr. time for voksne arbeidere. Dette betydde at det ble gitt ca. 64 prosent kompensasjon.

Etter desember 1951 har det ikke funnet sted noen *generell* indeksregulering av lønningene, men bare for enkelte grupper, således for transportarbeidere og funksjonærer.

Under krigen steg levekostnadene sterkere enn timefortjenesten, og ved krigens slutt var derfor reallønnen sterkt redusert. Lønnspolitikken i de første år etter krigen var først og fremst diktert av ønsket om å gjenopprette arbeidernes reallønn fra før krigen. Allerede i 1946 nådde reallønnen for kvinnelige arbeidere førkrignivået og året etter også for mannlige arbeidere. Lønnsøkingen fortsatte i hurtig tempo fram til 1949 da reallønnen for menn lå 20 prosent høyere enn i 1938 og for kvinner 32 prosent høyere.

Denne sterke stigning i reallønnen skyldtes dels produksjonsstigningen og dels en stabiliseringspolitikk som krevde stadig større prissubsidier. Det lyktes å holde levekostnadsindeksen noenlunde stabil i årene 1945 til 1949, slik at stigningen i timefortjenesten stort sett betydde økt reallønn. Denne politikk brøt sammen i 1950 da subsidiepolitikken ble gjenstand for en radikal omlegning. Da det samtidig inntraff en sterk stigning i importprisene som følge av devalueringen i 1949 og Koreakrigen, fulgte en periode med sterk stigning i levekostnadene. Fra 1949 til 1952 steg levekostnadsindeksen med 33 prosent. Pengelønningene fulgte stort sett med i denne utvikling, men i den første tid sank reallønnen noe for mannlige arbeidere. I 1951 lå real-

lønnen for menn 2 prosent lavere enn i 1949 og 3 prosent lavere enn i 1950, mens reallønnen for kvinner lå 4 prosent høyere enn i 1949.

Man gjorde altså den erfaring at bruk av prissubsidier for å holde levekostnadene stabile, på kort sikt kan gjøre det mulig å heve reallønnen relativt sterkt. Omvendt vil en reduksjon av prissubsidier gjerne føre til at reallønnen blir noe redusert.

Siden 1952—1953 har prisstigningen vært noe svakere, men har likevel fortsatt jevnt fra år til år. Stigningen i levekostnadene fra 1953 til 1957 var 12 prosent eller ca. 3 prosent pr. år. I samme periode steg timefortjenesten for mannlige arbeidere med 27 prosent eller vel 6 prosent pr. år. Den årlige reallønnsøkning i denne periode var således ca. 3 prosent.

For kvinner var stigningen i timefortjenesten fra 1953 til 1957 26 prosent, og den årlige reallønnsøkning altså praktisk talt den samme som for mannlige arbeidere.

De tillegg som har vært gitt ved tariffrevisjoner og indeksreguleringer, forklarer bare delvis lønnsøkningen etter krigen. Lønnsutviklingen har i stor grad vært bestemt av den såkalte lønnsglidning. Fra 1. kvartal 1946 til 1. kvartal 1950 utgjorde lønnsglidningen gjennomsnittlig 2,9 prosent pr. år, men senere har glidningen vært sterkere. Gjennomsnittet for perioden 1. kvartal 1953 til 1. kvartal 1958 er nærmere 4 prosent årlig. Samtidig har de tariffmessige tillegg fra 1952 til 1957 utgjort ca. 2,5 prosent pr. år. Disse tall viser at det er nødvendig å ta lønnsglidningen i betraktning når man skal vurdere lønnsutviklingen og lønnsinntakernes stilling.

Stigningen i lønnsinntakernes levestandard i disse år har sin parallell i en stadig stigende produksjon.

I perioden 1953—1957 steg bruttonasjonalproduktet med ca. 16 prosent regnet i fast kroneverdi. Samtidig økte befolkningen med ca. 4 prosent, dvs. at bruttonasjonalproduktet pr. innbygger gikk opp med ca. 11,5 prosent.

Økingen i det private forbruk i perioden 1953—1957 var ca. 13 prosent, altså noe svakere enn produksjonsøkningen. Dette henger sammen med at det fant sted en relativt sterkere øking i investeringene. Bruttoinvesteringene, regnet i faste priser, steg nemlig i samme periode med 26 prosent.

I siste del av denne periode skjedde det også en gunstig utvikling i balansen overfor utlandet. Landets valutainntekter steg sterkt, både som følge av økt inntekt på vare-eksport og på grunn av stigning i handelsflåtens nettofraktinntekter.

Den gunstige utvikling i driftsbalansen skyldes fortrinnsvis bedre bytteforhold og fraktsatser. Eksportprisene steg sterkere enn importprisene i årene etter 1953. Samtidig gikk fraktsatsene kraftig opp, og selv om denne utvikling på grunn av de langsiktige certepartier ikke slo umiddelbart helt ut i handelsflåtens inntekter, bidro den sterkt til å rette opp vår valutastilling. Nettofraktinntektene steg i alt fra 1710 millioner kroner i 1953 til 3300 millioner i 1957.

Uten disse prismessige fordeler hadde man vært nødt til å holde tilsvarende lavere forbruk og investering for å oppnå den samme bedring i driftsbalansen med utlandet.

For landet som helhet lå således forholdene vel til rette for en øking i levestandarden i dette tidsrom.

Ser man på industrien, som i første rekke er berørt av dette indeksoppgjør, finner man at det er inntruffet en sterk produksjonsøkning. Fra 1953—1957 steg produksjonen pr. beskjeftiget med 19 prosent. Denne beregning er noe mangelfull, idet man har måttet benytte to tallserier som ikke direkte er sammenliknbare, nemlig produksjonsindeksen, som ikke omfatter de helt

små bedrifter, og Arbeidsdirektoratets beskjeftigelsesstatistikk for industrien, som omfatter samtlige lønnsnettakere. Det er derfor nødvendig å ta reservasjoner med hensyn til nøyaktigheten av beregningen, men dette er det eneste grunnlag som foreligger for å vurdere produktivitetsutviklingen fram til 1957.

Hvis man sammenlikner dette tall med stigningen i timefortjenesten, finner man at lønnsøkningen har vært betydelig sterkere enn produktivitetsøkningen, nemlig 27 prosent mot som ovenfor nevnt 19 prosent for produksjonen pr. beskjeftiget. Man kan med andre ord uttrykke det slik at mens produktivitetsøkningen har ligget på omtrent 4 prosent pr. år, har lønnsøkningen vært omtrent 6 prosent. I de første år etter krigen bidro særlig stigningen i importprisene til å heve det indre prisnivå. Dette forhold har imidlertid ikke spilt noen vesentlig rolle i de senere år. Fra 1952 til 1957 var således importprisindeksen praktisk talt uforandret. Det må derfor være riktig å trekke den slutning at det først og fremst er det indre inflasjonspress som har skapt prisstigningen i denne periode.

En vurdering av utviklingen i de siste 4 år gir derfor til resultat at lønnsøkningen har vært sterkere enn hensynet til pengeverdien tillater. Produksjonsøkningen og de gunstige forhold i utenriksøkonomien har nok gjort det mulig å heve levestandarden år for år, men lønnspresset har ført til en årlig stigning i pengelønningene som har vært for sterk. Dette har ført til en stigning i produksjonskostnadene og prisene på mange områder. En stor del av stigningen i lønningene er således blitt spist opp av prisstigning. For bedriftene betyr dette at deres konkurransevne er blitt svakere enn om lønnsøkningen var blitt holdt innenfor en forsvarlig ramme.

Det pekes på at lønnsøkningen hadde som bakgrunn en jevn øking i produksjonen. I den nåværende situasjon er dette forhold totalt forandret. I løpet av første halvår 1958 er det blitt klart at de internasjonale nedgangs-konjunkturer er blitt ytterligere forverret og har fått uheldige virkninger for vårt lands produksjon og beskjeftigelse.

Selv om arbeidsløsheten i Norge ligger relativt meget lavt, er forandringen siden i fjor bemerkelsesverdig. I januar i år lå arbeidsløsheten på 39 400 mot 28 500 ett år tidligere, altså en øking på 38 prosent. Den sesongmessige nedgang har brakt arbeidsløsheten ned i 9300 ved utgangen av juni, men dette er mer enn dobbelt så meget som i juni 1957.

Når det gjelder beskjeftigelsen i tiden framover, har Arbeidsdirektoratet i «Arbeidsmarkedet» nr. 4 stilt opp en prognose for utviklingen fram til utgangen av 1958. Denne prognose går ut på at den samlede beskjeftigelse ved utgangen av året blir ca. 8500 lavere enn ett år tidligere og arbeidsløsheten 17 000—18 000 høyere. Det vil si at arbeidsløsheten skulle komme opp i ca. 45 000 i desember og vel 50 000 i januar 1959.*) Til grunn for denne prognose har Arbeidsdirektoratet lagt den forutsetning at nedgangsimpulser utenfra stort sett bare i meget moderat utstrekning vil virke ytterligere inn på vårt arbeidsliv, at det ikke blir satt i verk ytterligere tiltak enn de som var besluttet i april 1958 for å oppnå lavere ledighet til vinteren, og at sildefisket får normalt omfang og vinteren normal karakter.

Konjunkturedgangen har også ført til en sterk forverring av vår økonomiske balanse med utlandet. Mens driftsbalansen med utlandet i 1957 som før nevnt viste et overskudd på 125 millioner kroner, regnet nasjonalbudsjettet

---

*) I en halvårsoversikt som ikke er offentliggjort ennå, har Arbeidsdirektoratet revidert sine tidligere anslag. Det regnes nå med at beskjeftigelsen ved årets utgang vil bli ca. 4500 lavere enn året før og at arbeidsløsheten i desember blir ca. 42 000.

med et underskudd i 1958 på 1100 millioner kroner. Utviklingen hittil i år tyder på at resultatet blir enda dårligere, idet underskuddet på driftsbalansen i 1. halvår var 690 millioner kroner mot 101 i fjor. Handelsdepartementet regner nå med et underskudd for året som helhet på 1250 millioner kroner. Med hensyn til nasjonalproduktet og industriproduksjonen regner Finansdepartementet med at anslagene i nasjonalbudsjettet ikke holder. I nasjonalbudsjettet var det regnet med at nasjonalproduktet ville være 3 prosent høyere i 1958 enn i 1957, mens man nå regner med at nasjonalproduktet ikke vil bli større i 1958 enn i fjor. For industriproduksjonens vedkommende regnet man i nasjonalbudsjettet med en stigning på 3,5 prosent fra 1957, men Industridepartementet (Industridirektoratet) regner nå med at industriproduksjonen for året som helhet vil bli ca. 5 prosent lavere enn i 1957.

Med hensyn til den aktuelle situasjon og utsiktene for den nærmeste framtid henvises for øvrig til Statistisk Sentralbyrås «Konjunkturtendensene sommeren 1958» av 13. august. På side 1 og 2 i framstillingen sier byrået:

«Konjunkturbildet på ettersommeren 1958 preges for verden som helhet av fortsatt stagnasjon. Etter alt å dømme har den internasjonale nedgangskonjunktoren ennå ikke nådd bunnen. Men de kontraktive krefter synes alt i alt ikke å ha blitt mye sterkere i det siste, og det er mulighet for at bunnpunktet vil bli passert i løpet av høst- eller vintermånedene.

— — —

Det er således mulig at Vest-Europa ennå har den verste del av tilbakeslaget foran seg, og at vanskene med å opprettholde produksjon og sysselsetting kan bli større utover høsten og vinteren enn de har vært hittil.

— — —

I Norge preges utviklingen av de samme stagnasjonstendenser som vi finner ellers i Europa. Produksjons- og sysselsettingsoppgavene fra de siste måneder viser klart kontraktive trekk, selv om nedgangen til en viss grad også skyldes mer tilfeldige årsaker. Det foreligger en reell mulighet for at nasjonalproduktet i år vil vise nedgang for første gang i fredstid siden 1931.»

Det sentrale spørsmål er hvilke muligheter bedriftene har for å bære nye lønnstillegg. Begrepet «lønnsevne» er ikke et klart og entydig begrep og er meget vanskelig å måle. Man kommer imidlertid ikke utenom dette spørsmål ved en samvittighetsfull vurdering av LO's krav.

På grunnlag av den foregående framstilling kan man slå fast at produksjonsindeksen for industrien sank med vel 4 prosent fra 1. halvår 1957 til 1. halvår 1958. Samtidig sank antall lønnsnettaker med 2 prosent. Produktiviteten — i betydningen produksjonsmengde pr. lønnsnettaker — kan derfor antas å ha gått ned ca. 2 prosent. For 1958 som helhet ventes som før nevnt en produksjonsnedgang på 5 prosent fra året før.

Samtidig som produksjonsmengden pr. lønnsnettaker er sunket, er lønnsutgiftene pr. lønnsnettaker steget. Gjennomsnittlig timefortjeneste etter NAF's lønnsstatistikk kan antas å ligge 3—4 prosent høyere i 1. halvår 1958 enn i 1. halvår 1957 (i første kvartal 1958 — det siste vi har statistikk for — lå gjennomsnittsfortjenesten for alle voksne menn 5,8 prosent og for alle voksne kvinner 3,3 prosent høyere enn i første kvartal i fjor. For industrien alene var de tilsvarende tall 4,2 prosent og 3,4 prosent).

For industrien i gjennomsnitt skulle dette bety at lønnsutgiftene pr. produktenhet er steget med 5—6 prosent. I de industrigrener hvor produk-

sjonsnedgangen er særlig stor, er stigningen i lønnsutgiftene pr. produktenhet enda større.

En annen virkning av nedgangen i produksjonsmengde er at de faste kostnader pr. produktenhet stiger, selv uten nye investeringer. Denne stigning er blitt ytterligere forsterket av de nyinvesteringer som har funnet sted.

Det er således klart at også bedriftene er rammet av den ugunstige utvikling i den senere tid. Når man skal vurdere spørsmålet om en ny forhøyelse av lønningene, er det som nevnt av stor betydning hvilken virkning dette vil få på produksjon og beskjeftigelse. Det er hittil konstatert en klar nedgang i produksjonen og beskjeftigelsen, og arbeidsløsheten er relativt sett steget sterkt. Disse tendenser vitner om at bedriftenes svekkede stilling allerede har gitt seg utslag. Dessuten vet man at mange bedriftsinnskrenkninger gjennom redusert arbeidstid og kortvarige permisjoner er gjennomført uten at man har full oversikt. Mange bedrifter har forsøkt å holde produksjonen oppe, til dels til ulønnsomme priser. Det er derfor mange bedrifter som, hvis ingen bedring skjer, vil bli nødt til å redusere arbeidsstokken i tiden framover. Vi har med andre ord en latent arbeidsløshet.

Det er naturligvis mulig at konkurrentene kan bedre seg i løpet av forholdsvis kort tid. Ingen kan imidlertid si dette med sikkerhet, og uten faste holddepunkter for en slik antakelse vil det være uansvarlig å diskutere en usikker konjunkturoppgang ved å gi nye lønnsstillegg nå. I denne forbindelse skal man også huske på at bedriftenes lønnsutgifter i alle tilfelle vil stige fra 1. mars neste år med gjennomsnittlig 5,5 prosent pr. arbeidstime når arbeidstiden reduseres. Dessuten må man regne med en stigning i bedriftenes sosiale utgifter som følge av vedtatte og foreslåtte endringer i de sosiale trygder.

Man har forsøkt å beregne reallønnsutviklingen fram til 2. kvartal i år basert på levekostnadsindeksen i juni selv om junitallet i år ligger høyere enn gjennomsnittet for 2. kvartal. Beregningen forutsetter at fellesoppkjøret i vinter har medført den gjennomsnittlige lønnsøkning på $\frac{3}{4}$ prosent som man har beregnet 18-ørestillegget til, og at det dessuten er skjedd en viss lønns-glidning. Som tidligere nevnt var lønnsglidningen i perioden 1953—1957 ca. 4 prosent pr. år. De siste tall som foreligger for 1. kvartal i år, viser en lønnsglidning på ca. 3,5 prosent siden 1. kvartal 1957. Glidningen blir kanskje noe svakere i løpet av 1958 på grunn av nedgangskonjunktorene. På den annen side er det svært lite sannsynlig at lønnsglidningen vil opphøre helt. Ikke alle industrigrupper er rammet like hårdt av nedgangskonjunktorene, og arbeidsmarkedet lokalt kan fremdeles være stramt på visse steder.

I beregningen er det brukt to alternativer, nemlig en lønnsglidning fra 2. kvartal 1957 til 2. kvartal 1958 på henholdsvis 3 prosent og 2 prosent. Beregningen gir til resultat at indeks for reallønn (1949 = 100) som steg fra 112 i 2. kvartal 1956 til 122 i 2. kvartal 1957, vil synke til alternativt 121 og 119 i 2. kvartal i år. For kvinnelige arbeidere blir resultatet at reallønnsindeksen på de samme tre tidspunkter blir 120, 129 og alternativt i 2. kvartal i år 128 og 127.

Man kan med andre ord uttrykke det slik at uten lønnskompensasjon vil reallønnen ligge 1—2 prosent lavere enn for ett år siden, men klart over nivået for to år siden.

Det er på det rene at lønnsglidningen er meget ulik for de forskjellige grupper bedrifter og arbeidere. På den annen side skal man være oppmerksom på at 18-ørestillegget ved årets tariffrevisjon særlig fikk aktuell betydning for arbeidere som ikke hadde fulgt med i lønnsglidningen. For mannlige arbeidere med timelønn på kr. 4.32 og derunder pr. time, slo 18-ørestillegget

fullt ut og det betydde følgelig en lønnsforhøyelse på vel 4 prosent. For kvinner med timelønn på kr. 3.02 og derunder, slo også tillegget fullt ut i en forhøyelse på ca. 6 prosent.

Stigningen i levekostnadene vil delvis bli oppveid av at barnetrygden fra 1. juli i år er hevd med kr. 60.00 pr. barn. Denne ytelse beskattes ikke. Forhøyelsen ble gjennomført av Regjeringen nettopp i den hensikt å gi kompensasjon til forsørgerne for reduksjonen av prissubsidiene. Dessuten vil det fra 1. januar 1959 bli gjennomført en rekke endringer i skattereglene som betyr en vesentlig besparelse for skattyterne. Det har ikke vært vanlig å trekke skattepolitikken inn i lønnsforhandlingene. Det må imidlertid være riktig å peke på disse momenter fordi det nettopp er stats subsidiepolitikk som er en av årsakene til det foreliggende krav om lønnskompensasjon. Særlig når det gjelder barnetrygd, men også for de vedtatte lettelsener i stats-skatten, kan man betrakte endringene som en motytelse for reduksjonen av subsidiene. En oversikt over de forskjellige endringer som er vedtatt både i stats- og kommuneskatten viser at den samlede virkning av økingen i barnetrygd og skattelettelsener i skatteklasse 4 (ektepar med 2 barn) i en kommune med reduksjonstabell VII utgjør:

ved inntekt kr.	11 000.00	kr.	227.00
→—	13 000.00	»	278.00
→—	15 000.00	»	558.00

I det foregående er det redegjort for den aktuelle økonomiske situasjon, for utviklingen i den senere tid og utsiktene for den nærmeste framtid. Kort uttrykt kan man oppsummere stillingen derhen at vi hittil i år har hatt en produksjonsnedgang i industrien på over 4 prosent og at myndighetene for 1958 som helhet regner med en produksjonssvikt på 5 prosent sammenliknet med 1957. Vi har nedgang i beskjeftigelsen i industrien på 3 prosent. Arbeidsledigheten er større enn i fjor, og man må frykte en ugunstig utvikling i beskjeftigelsessituasjonen i det nærmeste halvår. Bedriftsinnskrenkninger er blitt mer og mer alminnelig, ikke bare gjennom oppsigelser, men også i form av permisjoner og innføring av forkortet arbeidstid. Utviklingen har ikke vært like ugunstig i alle bransjer av næringslivet, men stort sett er forholdet at bedriftenes stilling er svekket, for enkelte grener i faretruende grad, og at lønnsevnen derfor er mindre enn den var før omslaget intrådte.

For landet som helhet regner man med at prognosene fra årets begynnelse om nasjonalproduktet i 1958 og underskuddet i driftsbalansen med utlandet har vært for optimistiske. Det kalkuleres nå med et nasjonalprodukt som iallfall ikke blir større enn i fjor, og underskuddet på driftsbalansen med utlandet anslåes for året til 1250 millioner kroner. Det foreligger ingen sikre tegn som tyder på snarlig bedring i de forhold som her er påpekt. Tvert om uttaler Statistisk Sentralbyrå i «Konjunkturtendensene sommeren 1958» at det er «mulig at Vest-Europa ennå har den verste del av tilbakeslaget foran seg, og at vanskene med å opprettholde produksjon og sysselsetting kan bli større utover høsten og vinteren enn de har vært hittil».

Man skal være varsom med å svartmale situasjonen, og ingen kan være tjent med at vanskelighetene overdimensjoneres eller at lyspunkter (som f. eks. de gode terms of trade) oversees. Likevel må man kunne si at tidspunktet for krav om lønnsforhøyelser er ytterst uheldig. Det hadde vært meget bedre om LO hadde kunnet akseptere en utsettelse av forhandlingene.

I den store lønnsnemndsak i 1951 (som også hadde sin bakgrunn i en nedskjæring av subsidier og hvor NAF's vurdering for øvrig ikke falt sammen med nemndas flertall) begrunnet nemnda det tillegg som da ble gitt,

med at det var realøkonomisk grunnlag for et lønnstillegg. Samtidig som reallønnen for de fleste lønnstakere var redusert på grunn av prisstigningen, var landets samlede økonomiske stilling bedret slik at den måtte ansees som god.

Hvor himmelvid er ikke forskjellen mellom den gang og nå, ikke minst når det gjelder pris- og avsetningsforholdene for våre eksportnæringer og for skipsfarten. Fra 1949 til 1950 var industriproduksjonen steget med 10 prosent, fra 1950 til 1951 med 9 prosent. Nasjonalproduktet var steget med 4,5 prosent fra 1949 til 1950, og stigningen fra 1950 til 1951, som var anslått til 2—2,5 prosent, ble faktisk nesten 4 prosent.

Hva betyr LO's krav om et tillegg på 4,6 prosent totalt sett for landet? Direkte berøres 230 000 arbeidere og bortimot 10 000 funksjonærer i NAF's medlemsbedrifter. For disse vil en lønnsforhøyelse på 4,6 prosent i alt beløpe seg til 125—130 millioner kroner pr. år. Det er en svær sum i seg selv, men man må regne med mer eller mindre automatiske virkninger for alle andre lønnsnettakere, og da får man et beløp av en helt annen størrelsesorden. Ifølge nasjonalregnskapet for 1957, inntatt i «Økonomisk utsyn over året 1957», utgjorde den samlede lønnsmasse i fjor 13 376 millioner kroner. Forutsetter man at dette beløp er uforandret, betyr en forhøyelse med 4,6 prosent hele 611 millioner kroner. Det vil ikke være til å unngå at en innsprøyting av denne nye kjøpekraft, som i stor utstrekning vil rette seg mot importvarer, vil svekke vår valutastilling og bidra til at driftsbalansen med utlandet blir endog ugunstigere enn de reviderte anslag man nå opererer med. Man kan heller ikke utelukke muligheten av at et tillegg for lønnsnettakerne får konsekvenser for andre grupper i samfunnet hvorved virkningene ytterligere forsterkes.

Hva vil så et lønnstillegg bety for bedriftene? Det finnes vel de bedrifter som er i stand til å tåle et tillegg uten at det får følger for deres priser og avsetningsmuligheter, men generelt sett er forholdet at bedriftene i dag ikke kan klare et tillegg med de nåværende priser.

En meget stor del av bedriftene vil i tilfelle av et lønnstillegg måtte finansiere dette tillegg ved en forhøyelse av prisene. Dette betyr igjen at man får en ny stigning i levekostnadsindeksen og at man så å si gir bedriftene priskompensasjon for å yte arbeiderne lønnskompensasjon. Hvilke utslag i prisindeksen sådanne prisstigninger vil kunne få, er det ikke mulig å si noe om med bestemthet. Skulle imidlertid Prisdirektoratets prognose med hensyn til prisutviklingen i høst (indekstall på 163 å 164 ved årets utgang) holde stikk, vil man se at det ikke skal meget til for at prisforhøyelser som følge av et lønnstillegg nå kan medføre overskridelse av den nye røde strek på 166.

En rekke bedrifter er i den situasjon at de ikke kan bære et lønnstillegg med de gjeldende priser, men på grunn av avsetningsvanskeligheter og også som følge av konkurransen med utlandet vil de likevel ikke være i stand til å forhøye prisene på sine varer. Dette betyr igjen at bedriftenes stilling blir enda ugunstigere enn den er, og at de tvinges til andre foranstaltninger. De vil bli nødt til å gjennomføre produksjonsinnkrenkninger, oppsigelser av arbeidere, og derved vil beskjeftigelsessituasjonen, som allerede inngir bekymringer, bli ytterligere vanskeliggjort.

Både for våre eksportindustrier og for hjemmeindustriene vil et lønnstillegg bidra til å svekke konkurranseevnen overfor utlandet, noe som er så meget mer betenkelig som vi antakelig står overfor innføring av friere konkurranseforhold mellom landene i Europa. Det er på det rene at det europeiske fellesmarked mellom Benelux-statene, Frankrike, Italia og Tysk-

land, er realisert og vil tre i kraft fra 1. januar 1959 med den økte konkurransemessige styrke dette gir de 6 land. Vi må videre regne med som ganske sannsynlig at vi i tillegg til det europeiske fellesmarked får et frihandelsområde hvor også Norge kommer til å være med. Dette vil utsette norske bedrifter for større konkurranse utenfra enn tidligere, noe som maner til varsomhet med å forhøye den betydelige del av produksjonsomkostningene som lønningene utgjør. I denne forbindelse må også nevnes arbeidstidsnedsettelsen fra 1. mars neste år. Lønningene går da opp med gjennomsnittlig 5,5 prosent, og selve forkortelsen vil stille bedriftene overfor nye problemer som henger sammen med vanskelighetene ved å opprettholde produksjonen.

Det har fra en rekke hold vært anført at det her ikke er spørsmål om lønnsforhøyelse i egentlig forstand, men om kompensasjon for en inntruffet prisstigning. For bedriftene er det imidlertid likegyldig hva man kaller tilleggene, idet en forhøyelse som tar sikte på å gi arbeiderne kompensasjon for prisstigningen, jo har de samme virkninger for kostnadsnivået og dermed for konkurransemulighetene som enhver annen lønnsforhøyelse.

Det er tidligere pekt på at reallønnen for norske arbeidere har vist en så å si kontinuerlig stigning fra frigjøringen. Det eneste tilbakeslag man har hatt, fikk man etter subsidienedskjæringen i 1950, da reallønnen for en tid sank i forhold til den forutgående periode. Den gang var konjunkturerne langt gunstigere enn i dag. I den nåværende situasjon kan man enda mindre regne med å opprettholde den reelle levestandard. Det er dessverre nødvendig å avfinne seg med en moderat, men forhåpentlig midlertidig nedgang. Som tidligere påvist er en vesentlig grunn til den prisstigning som har funnet sted, de tiltak som det offentlige i de siste måneder har funnet å måtte gå til, men det offentlige har også truffet tiltak for å avdempe virkningene av de prisforhøyelser de har forårsaket. Selv om man regner med at lønnsglidningen ikke har samme omfang som i perioder med gunstigere konjunkturer, er det sikkert realistisk å regne med at den fremdeles gjør seg gjeldende. Bygger man på dette, og tar man dessuten hensyn til det bedringer i lønnsmotakernes reelle inntektsforhold som tiltakene fra det offentlige medfører, vil nedgangen i reallønn være meget moderat, selv om det nå ikke gis tillegg.

Under henvisning til foranstående nedlegger Norsk Arbeidsgiverforening sådan

Påstand:

Indekstallets stigning til 160 foranlediger ingen forhøyelse av lønningene.

RIKSLØNNSNEMNDAS AVGJØRELSE

Lønnsnemndas avgjørelse er avsagt med dissenser.

Et flertall, Kai Knudsen, Reidar Danielsen og P. Mentsen, stemmer for at det skal gis lønnskompensasjon for den prisstigning som har funnet sted innenfor de tidsrom som er fastsatt i de tre indeksreguleringsbestemmelser. Flertallet finner videre at det må foretas etterbetaling fra det tidspunkt det var adgang til å kreve lønnstillegg. De tre medlemmer er ikke enige om størrelsen av den kompensasjon som skal gis og måten den skal gjennomføres på for fellesforslagets vedkommende. Et mindretall, Morten Tuveng og Trygve Kleppe, stemmer mot at det gis lønnstillegg.

Indeksbestemmelsen i denne overenskomst gjelder for prisstigningen fra 153 til 160 poeng etter levekostnadsindeksen og gir Landsorganisasjonen adgang til å kreve et maksimalt tillegg på 4,6 prosent på lønninger som er fastsatt i kroner og øre. NAF har hevdet at LO's påstand om et likt tillegg på 25 øre timen til alle voksne menn og kvinner er i strid med indeks-

bestemmelsen. Hvis påstanden blir tatt til følge, vil det medføre at alle lønninger under gjennomsnittsnivået får et tillegg på mer enn 4,6 prosent. Det høyeste tillegg som det ifølge dette resonnement kan være adgang til å gi med samme beløp til alle voksne er i tilfelle omkring 12 øre timen i de tarifforhold som omfattes av fellesforslaget. Rent bortsett fra det tariffrettslige i dette forhold, vil et likt tillegg i dagens situasjon gi de sterkest rammede industribransjer den største belastning, da disse samtidig ligger med et lønnsnivå under gjennomsnittet for industrien. Kai Knudsen og Reidar Danielsen har under hensyn til dette funnet at lønnstillegget bør gis i form av prosentvise tillegg og at prosentsatsen bør være høyere for tidlønt arbeid enn for akkørdarbeid. Dette vil da bli Lønnsnemndas avgjørelse.

Kai Knudsen, Reidar Danielsen og P. Mentsen finner at det må fastsettes et minimums- og maksimumstillegg for tidlønningers vedkommende når lønnskompensasjonen gjøres begrenset og i form av prosenttillegg. Minimumstillegget er satt så høyt som det etter flertallets mening er adgang til etter indekstbestemmelsen, og gir de laveste timelønninger et tillegg som svarer til den prosentvise stigning av levekostnadsindeksen. Ut fra prinsipielle og praktiske hensyn har Lønnsnemnda ikke funnet grunn til å gjøre en tilsvarende avgrensning av det lavere prosenttillegg som skal gis på akkordene.

Lønnsnemndas medlemmer, Kai Knudsen og Reidar Danielsen stemmer for det resultat som slutningen viser og vil bemerke:

Fellesforslagets indekstbestemmelse gjelder prisstigningen etter levekostnadsindeksen med 7 poeng fra desember 1957 til juni 1958. Det ligger utenfor Lønnsnemndas kompetanse å fastsette lønnskompensasjon for den stigning av levekostnadsindeksen som foreligger for juli eller den som man regner med senere.

Partene har for Lønnsnemnda lagt vesentlig vekt på om landets økonomiske stilling og bedriftenes bæreevne gir grunnlag for et generelt lønnstillegg. Da forhandlingene om fellesforslaget fant sted i januar 1958, var det atskillig usikkerhet om hvordan den økonomiske utvikling ville bli i tiden framover, nasjonalt og internasjonalt. Stort sett har utviklingen i Norge gått i ugunstig retning i løpet av første halvår 1958. Vi viser til de opplysninger som partene har gitt om nedgangen i produksjon og sysselsetting i industrien fra første halvår 1957 til første halvår 1958, den økte arbeidsledighet i år, de bedriftsinnskrenkninger og skipsopplegg som har funnet sted, den lavere eksport enn i fjor og de opplysninger som ellers er gitt om landets økonomiske stilling. Partene har et forskjellig syn på den internasjonale konjunkturutvikling og den sannsynlige økonomiske utvikling i Norge i løpet av de nærmeste måneder. Det er i dag ikke mulig å vite noe sikkert om utviklingen i tiden framover. Det er tegn som tyder på at vi ikke er oppe i en langvarig depresjon. Vi viser til den oversikt om konjunkturtendensene sommeren 1958 som er gitt av Statistisk Sentralbyrå og hvor det bl. a. uttales at nedgangen i Sambandsstatene etter alt å dømme er stanset opp. Når det gjelder den økonomiske situasjon i Norge, har vi lagt vekt på den vurdering Regjeringen har gitt uttrykk for i finansministerens redegjørelse i Stortinget 12. juni i år.

Prisstigningen i første halvår har ført med seg at den gjennomsnittlige reallønn er blitt noe redusert, selv om det tas hensyn til de lønnstillegg som er gitt ved tariffrevisjonene i år og en viss lønnsglidning i løpet av første halvår. Partene har forskjellig vurdering av hvilken virkning et generelt lønnstillegg vil få. Når det gjelder bedriftenes evne til å bære et lønnstillegg, er det klart at den vil ligge høyst forskjellig an. Det er utvilsomt bedrifter

som ikke tåler større øking av sine omkostninger på grunn av vanskelige avsetningsforhold. Dette må tillegges vekt ved vurderingen av hvilke muligheter som foreligger for et lønnstillegg og dettes størrelse. Vi har imidlertid i denne forbindelse også lagt vekt på at en øking av lønnstakernes kjøpekraft vil kunne bety større omsetning, særlig for forbruksvareindustrien, som i dagens situasjon står overfor store vansker.

På grunnlag av den foreliggende indeksreguleringsbestemmelse og vår vurdering av den økonomiske situasjon, er vi kommet til det resultat at det bør gis delvis kompensasjon for prisstigningen til juni i år.

Ved fastsettelsen av lønnstillegget har vi tatt sikte på å løfte reallønnen til noenlunde samme nivå som i 1957. Vi har tatt hensyn til at det har funnet sted visse lønnsforbedringer i løpet av første halvår. Det er noe uklart hvilken vekt det skal legges på lønnsglidningen, idet partene har noe forskjellig mening om dens størrelse. Vi har ikke funnet å kunne ta hensyn til de skattelettelser som blir gitt fra 1. januar 1959, og under hensyn til at det foretas et generelt lønnsoppgjør, har vi ikke lagt noen vesentlig vekt på økingen av barnetrygdens ytelser fra 1. juli i år. Når det er satt et høyere prosentvis tillegg på tidlønn enn på akkord, er det i samsvar med den linje som er fulgt ved endel større tariffoppgjør etter frigjøringen, således også ved lønnsnemndskjennelsen i 1951 om et generelt dyrtidstillegg.

Morten Tuveng vil bemerke:

Den lønnsavtale som ble truffet mellom LO og NAF i vår — det såkalte fellesoppgjør — inneholder bestemmelser som gir rett til å ta opp forhandlinger om å regulere lønningene opp eller ned når prisnivået uttrykt ved levekostnadsindeksen henholdsvis stiger eller faller med så og så mange poeng.

Når indeksreguleringen ikke er gjort helautomatisk — dvs. når det ikke på forhånd er bestemt at lønningene automatisk skal følge indeksen, ligger deri et forbehold om at utviklingen av andre forhold enn prisutviklingen kan komme i betraktning ved fastsettelse av lønningene når prisnivået stiger eller synker.

Om det skal gis hel, delvis eller ingen kompensasjon for prisstigningen når indeksen passerer de kritiske punkter, vil da være avhengig av hvordan man vurderer disse andre forhold som er kommet inn i bildet.

Det er både fra Landsorganisasjonens og Norsk Arbeidsgiverforenings side gitt en mengde opplysninger og lagt fram et stort tallmateriale til belysning av den økonomiske utvikling både her hjemme og i utlandet. På dette grunnlag, til dels supplert med annet materiale, kan man fastslå at den økonomiske utvikling i en rekke land er preget av en viss stagnasjon. Den gir seg utslag i bl. a. avtakende produksjonsøking, til dels direkte nedgang i produksjonen, avsetningsvanskeligheter og stigende arbeidsløshetstall. Her i landet er industriproduksjonen som helhet gått ned med 4 prosent fra 1. halvår 1957 til 1. halvår 1958, og tendensen synes i enkelte grupper fortsatt å være synkende. Etter en samlet vurdering av de opplysninger og tall som hittil foreligger om produksjonen i industrien og andre næringer som skipsfart, jordbruk, fiske og fangst og tendensene framover, ser det for meg ut til at landets realinntekt vil bli noe mindre i år enn i fjor. Dette taler mot å gi lønnstakernes kompensasjon for stigningen i levekostnadsindeksen, noe som jo betyr å opprettholde deres realinntekt.

Nå kan forholdene selvfølgelig endre seg til det bedre med det første — produksjonen kan begynne å ta seg opp igjen slik at det blir realøkonomisk grunnlag for kompensasjon og kanskje mer til. Men de *kan* også utvikle seg

til det verre. Iallfall for øyeblikket synes situasjonen å innebære så vel den ene som den annen mulighet. Det er dette — denne risiko — jeg mener bør mane til forsiktighet når det er spørsmål om lønnskompensasjon for prisstigningen.

Jeg skal for øvrig i hovedtrekk gjøre rede for det resonnement som har vært avgjørende for mitt standpunkt i denne sak:

1. Jeg forutsetter først at stagnasjonen fortsetter både her hjemme og ute. En alminnelig lønnsøkning som ikke har sitt grunnlag i en stigning av produksjonen pr. mann, har en tendens til å resultere i arbeidsløshet — eller prisstigning. Hvis en rekke bedrifter bl. a. på grunn av konkurranse fra utlandet (importen) ikke har anledning til å dekke den omkostningsstigning som lønnsøkningen betyr ved å heve prisene på sine produkter, vil de kunne bli tvunget til å foreta driftsinnskrenkninger og oppsigelser av folk. En alminnelig lønnsøkning vil med andre ord kunne føre til at flere blir skjøvet ut i arbeidsløshet. Slik situasjonen er for tiden, vil denne fare ved å imøtekomme kravet om kompensasjon være overhengende.

Skal beskjeftigelsen opprettholdes, vil en alminnelig lønnsheving som ikke har et produksjonsmessig grunnlag, måtte få anledning til å slå ut i prisstigning. Man måtte på en eller annen måte hindre eller svekke konkurransen fra utlandet — ved importforbud, tollforhøyelser eller devaluering av kronen. Erfaringsmessig vil prisstigningen under slike forhold bli så stor at den oppveier lønnsstigningen. Prisoppgangen fører til nye krav om kompensasjon, og prislønnskruen går videre — og dermed forringelsen av pengeverdien. En slik løsning, som etter min oppfatning på lengre sikt ikke er noen løsning hverken av beskjeftigelsesproblemet eller reallønsspørsmålet, vil være særdeles betenkelig i dag da vi bør forberede oss på å gå inn i et eventuelt europeisk frihandelsområde, med de krav det stiller til vår konkurransevne og effektivitet, forutsatt at vi skal opprettholde og helst øke vår levestandard i tiden framover.

Våre statsmyndigheter synes for tiden å gjøre alvorlige forsøk på å stanse eller i hvert fall å bremse inflasjonsutviklingen og samtidig opprettholde høy og jevn beskjeftigelse. En alminnelig øking av de normale lønninger nå vil etter min oppfatning kunne komme til å motvirke disse bestrebelse og på lengre sikt være til skade både for lønnstakerne og for samfunnet som helhet.

2. Nå er jeg som sagt klar over at konjunkturutviklingen framover vil være avgjørende. Endrer forholdene seg slik at produksjonen begynner å stige igjen, vil det bli reelt grunnlag for å heve lønningene. Jeg har da også forutsatt at dette skulle bli gjort. I denne sammenheng kan jeg nevne at jeg for de øvrige medlemmer av Lønnsnemnda har antydnet en ordning som — i tilfelle av en gunstig økonomisk utvikling — skulle gi lønnstakerne kompensasjon også for prisstigningen fra indekstall 153 til indekstall 160 når visse konjunkturmål var nådd en bestemt høyde. Men siden forslaget ikke har vunnet tilslutning fra flertallets side, skal jeg ikke gå nærmere inn på det.
3. Jeg er oppmerksom på at den måte flertallet i Lønnsnemnda vil gjennomføre lønnskompensasjonen på — ved prosenttillegg — og ved å gi litt mindre enn full kompensasjon for prisstigningen, ikke vil gjøre skadevirkningene under en eventuell fortsatt stagnasjon fullt så store som hvis kravet om et likt tillegg på 25 øre for alle var blitt imøtekommet. Men

den løsning flertallet i nemnda er kommet fram til, vil etter min mening få meget betenkelige økonomiske og sosiale følger hvis den økonomiske utvikling skulle fortsette i ugunstig retning. Det er etter min oppfatning stor risiko forbundet med å gå til en alminnelig heving av lønningene nå — en risiko jeg mener det skulle være unødvendig å ta.

I betraktning av 18-ørestillegget for de lavestlønte ved fellesoppgjøret, den lønnsglidning som fortsatt synes å gjøre seg gjeldende, tillegget til barnetrygden fra 1. juli i år og de lettelser i den direkte beskatning som gjennomføres fra 1. januar neste år, skulle nemlig den senkning av lønnstakernes levestandard som skjer bli forholdsvis beskjeden selv om det ikke gis noen lønnskompensasjon for prisstigningen. Og så snart konjunktorene tar en gunstigere retning, kan forholdet lett rettes. Derimot vil det bli alt annet enn lett å bøte på skadevirkningene av en alminnelig lønnsheving som foretas nå hvis stagnasjonen i det økonomiske liv skulle fortsette. En generell heving av lønningene før man har større sikkerhet for at den ikke i nevneverdig utstrekning bidrar til å gjøre folk arbeidsløse, finner jeg ikke å kunne være med å ta ansvaret for.

For øvrig er jeg prinsipielt uenig i at en lønnsnemnd — når det er spørsmål om *indeksregulering* — ved sin avgjørelse forrykker det innbyrdes forhold mellom lønningene. Det er denne gang gjort ved å legge både «bunn» og «tak» for tidlønnstilleggene og ved å fastsette forskjellige prosenter for timelønn og akkord.

P. Mentsen anfører:

Jeg stemmer for den påstand som er lagt ned av Landsorganisasjonen. Det resultat flertallet er kommet til, er jeg uenig i og kan således heller ikke gi det min subsidiære tilslutning.

Trygve Kleppe vil bemerke:

Under prosedyren for Rikslønnsnemnda har Norsk Arbeidsgiverforening lagt fram et rikholdig materiale til belysning av den økonomiske situasjon i vårt land. Materialet, som i stor utstrekning er hentet fra offisielle kilder, omfatter statistiske oppgaver og analyser, uttalelser om stillingen for øyeblikket og prognoser over utsiktene for den nærmeste framtid. Materialet viser at den konjunkturoppgang vi har hatt i en rekke år, er stoppet opp. Situasjonen i dag karakteriseres av stagnasjon på en rekke av næringslivets områder og markert nedgang i enkelte sektorer. Bruttonasjonalproduktet for 1958 beregnes i beste fall å komme på samme høyde som i 1957, men det er også mulighet for at det vil komme til å vise nedgang. Industriproduksjonen sank i 1. halvår 1958 med 4 prosent i forhold til 1. halvår 1957, og vil sannsynligvis for hele året 1958 vise enda sterkere nedgang. Avsetningsforholdene er vanskelige i viktige næringer både innen eksport- og hjemmeindustri, og oppgavene over antall beskjeftigede viser synkende tall, særlig i industrien.

Under disse forhold finner jeg ikke å kunne gå inn for en heving av lønningene, idet jeg er overbevist om at lønnstilleg nå vil øke næringslivets vanskeligheter og medføre fare for at produksjon og beskjeftigelse går ytterligere ned. En forhøyelse av bedriftenes kostnadsnivå under de rådende konjunkturer er etter min oppfatning uforvarlig også av den grunn at det vil bidra til å svekke konkurranseevnen overfor utlandet, noe som er særlig

betenkelig når vi sannsynligvis står overfor skjerpet konkurranse innen Europa.

Om det ikke ble gitt tillegg nå, ville det for øyeblikket bety en liten nedgang i reallønnen. Dette ville naturligvis være beklagelig, men nedgangen ville bli oppveid i noen grad ved hevingen av barnebidragene fra 1. juli og ytterligere ved de skattereduksjoner som gjennomføres fra 1. januar 1959. Tar man hensyn til disse forhold og dessuten til at lønnsglidningen fremdeles gjør seg gjeldende, om enn noe svakere enn før, ville nedgangen i lønnstakernes realinntekt bli ytterst beskjeden. Selv om en nedgang som nevnt, ville være beklagelig, ville dette dog være langt mindre betenkelig enn å utsette næringslivet for den risiko som en lønnsforhøyelse nå medfører.

Jeg er heller ikke enig i at det tillegg flertallet stemmer for, blir gitt tilbakevirkende kraft og slutter meg til Morten Tuvengs bemerkninger om måten lønnstillegget er gjennomført på.

Jeg stemmer for at den påstand som Norsk Arbeidsgiverforening har nedlagt, blir tatt til følge.

Slutning:

I.

Lønnstakere som kommer inn under bestemmelsen i fellesforslagets pkt. F om indeksregulering, og lønnstakere som omfattes av tilsvarende indeksbestemmelser i avtaler mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge, gis lønnskompensasjon for stigningen i levekostnadsindeksen fra 153 til 160 på følgende måte:

A. Tidlønnsarbeid.

1. Alle normallønnsatser, minstelønnsatser og personlige lønninger forhøyes med 3,5 prosent, dog ikke utover 25 øre pr. time, kr. 12.00 pr. uke eller kr. 50.00 pr. måned, og — for voksne arbeidere i tariffavtalens forstand — ikke med mindre enn 12 øre pr. time, kr. 5.76 pr. uke eller kr. 24.00 pr. måned.
2. Alle tarifferte satser som er fastsatt i kroner og øre i overenskomstene, forhøyes med 3,5 prosent.
Unntatt fra regulering er verktøygodtgjørelse, godtgjørelse for klær og effekter og de satser som er nevnt i hotell- og restaurantoverenskomstens § 4, pkt. 3.
3. Ved utregningen av forhøyelsen under pkt. 1 og 2 avrundes 0,5 øre oppover til nærmeste hele øre og under 0,5 avrundes nedad.

B. Akkordarbeid og liknende.

1. Alle akkordtariffer, faste akkorder og prislister forhøyes med 2,5 prosent. Tidakkorder, premieakkorder og andre former for akkord reguleres slik at den samlede timefortjeneste økes med 2,5 prosent.
2. Ved produksjonspremie, bonusordninger og liknende som er fastsatt i kroner og øre, forhøyes tidlønnsfaktoren hvor denne er uttrykt pr. time med 3,5 prosent og bonusfaktoren etc. med 2,5 prosent.
3. Ved utregning av forhøyelsen under pkt. 1 og 2 brukes samme antall desimaler som tidligere, og avrundingen foretas etter samme prinsipp som nevnt under A. 3.
4. Tarifferte akkordnormaler, akkordgrunnlag og liknende forhøyes med 2,5 prosent.

5. Hvor det betales akkordavsavn av en slik størrelse at den samlede fortjeneste nærmest må sammenliknes med akkord, forhøyes den samlede fortjeneste med 2,5 prosent.

C. Grensetallene i fellesforslagets avsnitt C forhøyes til kr. 4.66 pr. time (223.68 pr. uke) og kr. 3.32 pr. time (159.36 pr. uke).

D. *Ikrafttreden.*

1. Tilleggene gjøres gjeldene fra og med begynnelsen av første lønningsuke etter 15. juli 1958. For månedslønne trer tillegget i kraft fra og med 16. juli 1958.
2. Det foretas ikke omregning og etterbetaling for overtidsarbeid, skiftarbeid m. v. utført i tiden fra 15. juli til avlesning av kjennelsen. Etterbetaling etter pkt. 1 skjer til lønnstakere som er i bedriftens tjeneste pr. 1. september 1958 og skal være effektivt innen 31. oktober 1958.

II.

Lønnstakere som kommer inn under de tariffavtaler for funksjonærer som gjelder mellom Norsk Arbeidsgiverforening og dens medlemmer på den ene side og Landsorganisasjonen i Norge, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund og Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund på den annen side, gis lønnskompensasjon for stigningen i levekostnadsindeksen fra 151 til 159 på følgende måte:

Lønningene (minstelønnsatser, normallønnsatser og personlige lønninger) forhøyes med 4 prosent, dog ikke over kr. 57.00 pr. måned.

Satsene for kostgodtgjørelse for funksjonærer i hotell- og restaurantoverenskomsten skal fremdeles være de samme som tilsvarende kostsatser for arbeidere i hotell- og restaurantoverenskomsten.

Forhøyelsen gjøres gjeldende fra og med 16. juni 1958 med de samme regler om etterbetaling som angitt i I. D.

III.

Lønnstakere som kommer inn under tariffavtaler mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Norsk Hydro på den ene side og Landsorganisasjonen i Norge, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund, Norsk Jernbaneforbund og Norsk Kommuneforbund på den annen side, gis lønnskompensasjon for stigningen i levekostnadsindeksen fra 150 til 159 på følgende måte:

Alle satser i lønnsregulativet, herunder faste overtids- og skiftsatser, forhøyes med 4,5 prosent, avrundet til nærmeste hele krone delelig med 12 og begrenset oppad til kr. 64.00 pr. måned.

Forhøyelsen gjøres gjeldende fra og med 16. juni 1958 med samme regler om etterbetaling som angitt i I. D.

Oslo, den 1. september 1958.

Kai Knudsen.

Reidar Danielsen.

P. Mentsen.

Morten Tuveng.

Trygve Kleppe.

INDEKSOPPGJØRET FOR STATEN

Når det gjelder indeksreguleringen for staten, kommunene og det private næringsliv utenfor Norsk Arbeidsgiverforening, er den gjennomført i samsvar med Rikslønnsnemndas kjennelse av 1. september 1958, idet det praktisk talt for alle lønnsoppgjør i 1958 var tatt med den samme indeksbestemmelse som i Fellesforslaget.

For den statlige sektor ble indeksoppgjøret avgjort i Rikslønnsnemndas kjennelse avsagt 18. november 1958. Denne kjennelse tas inn i beretningen i sin helhet:

Sak nr. 9/1958.

innbrakt etter lov om offentlige tjenestetvister av 18. juli 1958 § 27.

Staten

på den ene side

og

Statstjenestemannskartellet,
Statstjenestemannsforbundet,
Embetsmennesenes Landsforbund

på den annen side

i samband med indeksreguleringene sommeren 1958.

Rikslønnsnemndas sammensetning:

Sorenskriver Kai Knudsen, formann, direktør Reidar Danielsen, direktør Morten Tuveng, Byfogd Henrik Lundh, forbundsformann M. Trana, underdirektør Frimann Dahl og rektor Karl Sollesnes.

De to sist nevnte er utpekt av partene i tvisten.

Kjennelse avsagt 18. november 1958.

Partene møtte for lønnsnemnda, gjorde rede for saken og nedla sine påstander i møte den 30. oktober 1958.

Etter at lønnsnemnda hadde drøftet saken i flere møter, avsa den

K j e n n e l s e:

I.

Den gjeldende lønnsordning for de offentlige tjenestemenn m. v. er fastsatt for tiden 1. januar 1958 til 1. juni 1960. Den kom i stand etter at det var ført forhandlinger mellom staten og statstjenestemennesenes tre hovedsamenslutninger, og Riksmeglingsmannen under frivillig megling hadde framsett et meglingsforslag, som ble godtatt av tjenestemennene og vedtatt av Stortinget den 25. april 1958.

Lønnsordningen inneholder følgende bestemmelser om indeksregulering:

- a) Når Statistisk Sentralbyrås indekstall for de samlede leveomkostninger viser stigning eller fall på minst 7 poeng i forhold til indekstallet 153, kan partene kreve opptatt forhandlinger om regulering av lønningene.

Reguleringen er maksimalt begrenset til en regulering som svarer til den prosentvise endring av levekostnadsindeksen.

- b) .....
c) .....

- d) Hvis partene ikke blir enige ved forhandlinger om hel eller delvis regulering etter bestemmelsene i a—c, kan den av partene som har framsatt kravet, innen 14 dager etter forhandlingens avslutning si opp avtaler med 1 måneds varsel for å søke gjennomført en lønnsregulering innenfor den ramme som er angitt ovenfor.

Indekstallet for de samlede leveomkostninger var steget til 160 pr. 15. juni 1958, og offentliggjort i midten av juli 1958. Tjenestemennenes tre hovedsammenslutninger framsatte deretter krav overfor Lønns- og prisdepartementet om at de offentlige tjenestemenns lønninger skal forhøyes med 4,6 prosent, som svarer til en stigning i levekostnadsindeksen på 7 poeng.

Det ble holdt et forhandlingsmøte mellom staten og de tre hovedsammenslutninger den 18. juli 1958. Man ble enige om å komme tilbake til saken i et senere møte når man fikk nærmere oversikt over indeksoppgjøret i det private næringsliv, som har den samme bestemmelse om indeksregulering. Ved provisorisk anordning av 1. august ble det bestemt at indeksoppgjøret mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge skulle avgjøres ved tvungen lønnsnemnd, og saken ble berammet til 21. august. Det ble holdt nytt forhandlingsmøte mellom staten og de tre hovedsammenslutninger den 18. august, og Lønns- og prisdepartementets representanter uttalte at departementet var villig til å gå med på at statstjenestemennene fikk den samme kompensasjon for prisstigningen som arbeidstakerne i det private næringsliv, med nødvendige tillempninger. Organisasjonens representanter fant å måtte fastholde kravet om full kompensasjon, og partenes forhandlere ble så enige om å la saken løses ved frivillig lønnsnemnd.

Lønns- og prisdepartementet gjorde ved brev av 20. august 1958 de forhandlingsberettigede tjenestemannsorganisasjoner utenfor de tre hovedsammenslutninger kjent med de forhandlinger som var ført. Departementet regnet med at de frittstående organisasjoner var enige med de tre hovedsammenslutninger og således ikke ville ha noe å innvende mot at saken ble løst ved frivillig lønnsnemnd. For de av organisasjonene som ønsket det, ble det holdt et forhandlingsmøte den 25. august. I møtet meddelte de tilstedeværende representanter for tjenestemannsorganisasjonene at de ikke hadde noe å innvende mot at tvisten ble løst ved frivillig lønnsnemnd. Noen organisasjoner meddelte skriftlig at de ikke har noe å merke ved at tvisten ble løst ved frivillig lønnsnemnd, og unnlot derfor å møte.

Etter § 31 i den nye tjenestetvistlov av 18. juli 1958 trenger Kongen Stortingets samtykke før en tvist av denne art skal kunne bringes inn for Rikslønnsnemnda, og slikt samtykke ble gitt ved Stortingets vedtak av 8. oktober 1958.

Rikslønnsnemndas kjennelse i tvisten mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge ble avsagt 1. september 1958. Den fastsatte blant annet at lønningene for tidlønnsarbeid skal forhøyes med 3,5 prosent, dog ikke utover kr. 50,00 pr. måned og ikke mindre enn kr. 24,00 pr. måned for voksne. For akkordarbeid og liknende ble fortjenesten økt med 2,5 prosent. Lønnsstilleget trer for de månedslønte i kraft fra og med 16. juli 1958.

II.

Partenes påstander for Rikslønnsnemnda.

Fra det møte som ble holdt i Lønns- og prisdepartementet 25. august 1958 med representanter for de forhandlingsberettigede tjenestemannsorganisasjoner som ikke står tilsluttet noen hovedsammenslutning er bl. a. tatt inn i protokollen:

«Lønnsdirektøren meddelte på forespørsel at han for sitt vedkommende ikke ville ha noe å merke ved at organisasjonene utenfor hovedsammenslutningene eventuelt ble enige om å velge en felles representant som kunne delta i prosedyren for Rikslønnsnemnda, men anbefalte at man i tilfelle konfererte nærmere med tjenestemennenes tre hovedsammenslutninger.»

Rikslønnsnemnda har gjennom Lønns- og prisdepartementet latt undersøke om de forhandlingsberettigede tjenestemannsorganisasjoner som ikke står tilsluttet hovedsammenslutningene ønsker å benytte seg av adgangen til å velge en felles representant som etter konferanse med tjenestemennenes 3 hovedsammenslutninger skulle kunne delta i prosedyren for Rikslønnsnemnda.

Samtlige organisasjoner har inntatt det standpunkt at de ikke kommer til å benytte seg av sin adgang til å føre noen særskilt prosedyre i forbindelse med det forestående indeksoppgjør.

Det er derfor bare de tre hovedsammenslutninger som har møtt som parter for tjenestemennene og lagt fram krav på deres vegne.

Statstjenstemannskartellet, som representerer organisasjoner med ca. 53 000 tjenestemenn, har nedlagt denne

Påstand:

1. Tjenestemenn lønnet etter statens lønnsregulativ (herunder sjefsregulativet) gis med virkning fra 16. juli 1958 full kompensasjon for de 7 poeng levekostnadsindeksen er steget med (fra 153 til 160).
2. Aspirantlønnen økes fra kr. 7000.00 til kr. 7550.00 til henholdsvis kr. 7320.00 og kr. 7900.00.
3. Alle faste tillegg og liknende godtgjørelser forhøyes tilsvarende.
4. Det foretas regulering av lønningene for poståpnere og landpostbud i Postverket, for stasjonsholdere og landstelefonister i Telegrafverket, for lensmenn og distriktsjordmødre og underordnede sykehusleger ved statens helseanstalter noenlunde i samsvar med de endringer som er nevnt foran. På samme måte reguleres lønningene for det overenskomstpersonale som er lønnet i samsvar med statens alminnelige lønnsregulativ.
5. Pensjonene (herunder statsarbeidertrygden) forhøyes tilsvarende den forhøyelse tjenestemennene får og fra samme tidspunkt.

Statstjenstemannsforbundet, som representerer organisasjoner med ca. 11 000 tjenestemenn, har nedlagt denne

Påstand:

1. Med virkning fra 15. juni 1958 forhøyes brutto regulativlønn for statens tjenestemenn med 4,6 prosent.
2. Lønningene for stasjonsholdere og landstelefonister i Telegrafverket forhøyes tilsvarende.
3. Pensjonister gis et tillegg til pensjonene i forhold til det tillegg tjenestemennene blir gitt.

Embetsmennenes Landsforbund, som representerer organisasjoner med ca. 9000 tjenestemenn, har nedlagt denne

Påstand:

Alle grunnlønssatser, alderstillegg, overtidssatser og pensjoner heves med 4,6 prosent. Ordningen gjennomføres både for det ordinære regulativ, sjefsregulativet og for de enkeltstillinger som er tatt ut av regulativet.

Oppreguleringen gjøres gjeldende fra 16. juli 1958.

Staten ved Lønns- og prisdepartementet har nedlagt denne

Påstand:

A.

1. Tjenestemenn lønnet etter lønnsregulativet eller sjefsregulativet, med unntak av de grupper som er nevnt under pkt. 2, gis et indekstillegg på 3,5 prosent av regulativlønnen. Tillegget skal — bortsett fra for aspiranter o. l. — minst være kr. 24.00 pr. måned, men ikke overstige kr. 50.00 pr. måned.
2. For tjenestemenn som arbeider på akkord foretas en regulering av akkordene slik at den samlede timefortjeneste økes med 2,5 prosent.
3. Tilsvarende regulering som nevnt under 1 foretas for poståpnere og landpostbud i Postverket, for stasjonsholdere og landtelefonister i Telegrafverket, for lensmenn og distriktsjordmødre samt for underordnede leger ved statens helseanstalter.
4. For overenskomstlønnet personale som er lønnet i samsvar med statens alminnelige lønnsregulativ foretas regulering som under 1 og 2.

B.

1. Tilleggene gjøres gjeldende fra og med 16. juli 1958.
2. Det foretas ikke omregning og etterbetaling for overtidarbeid utført i tiden fra 16. juli til 1. november 1958.

III.

Partenes prinsipielle syn på indeksoppgjøret for statstjenestemennene.

Staten og tjenestemennenes organisasjoner er enige om at det skal gis et lønnstillegg på grunn av prisstigningen til juni 1958 på 7 poeng.

Uoverensstemmelsen gjelder i det vesentlige hvor stort tillegget skal være og om det skal settes en øvre grense for dets størrelse.

1. *Tilleggets størrelse.*

De tre hovedsammenslutninger har fremholdt at selv om det i det private næringsliv bare ble gitt delvis kompensasjon for prisstigningen, ligger forholdene for statstjenestemennene slik an at de har rimelig krav på full kompensasjon. Lønnsavtalen gjelder helt fram til 1. juni 1960, og det ble innført en halvautomatisk indeksklausul for å sikre tjenestemennenes lønninger i mellomtiden. Allerede under forhandlingene om avtalen var det klart at en sto foran en periode med betydelig prisstigning, og tjenestemennene vedtok avtalen i tillit til at indekbestemmelsen skulle virke etter sin hensikt.

Hovedsammenslutningene har gjort utførlig rede for den økonomiske situasjon ute og hjemme, og mener at den stort sett ligger noe gunstigere an enn da indeksoppgjøret for det private næringsliv ble behandlet i august. Dette gjør at man lettere kan ta hensyn til at statstjenestemenn står i en annen lønnsmessig utgangsstilling enn lønnstakerne i det private arbeidsliv gjorde da kompensasjonstillegget ble gitt for dem. De har særlig lagt vekt på den forskjell det er mellom lønnsystemet i den private og offentlige sektor, den lønnsglidning som har funnet sted i det private arbeidsliv siden det siste oppgjøret fant sted for statstjenestemennene, og til virkningen beskatningen har på den disponible inntekt.

Statstjenestemannskartellet har i det vesentlige framholdt:

Staten må tilby slike lønsvilkår at det er mulig å trekke til seg tilstrekkelig kvalifisert arbeidskraft, slik at de oppgaver det offentlige har påtatt seg kan løses tilfredsstillende. Det vesentlige hovedsynspunkt for tjenestemennene og deres organisasjoner bunner i en rettfærdsbetraktning. Det må fortone seg som urettferdig om lønningene for tjenestemennene blir liggende under det nivå som betales for tilsvarende arbeid i det private arbeidsliv.

Da staten på lengre sikt ikke kan føre en isolert lønnspolitikk, vil lønnsbevegelsen i samfunnet i hovedsak bestemmes av lønnsbevegelsen i det private arbeidsliv. Dette fører til at statstjenestemennene som regel får lønnsforbedringer som allerede har funnet sted for gjennomsnittet av lønnstakerne i det private næringsliv.

Ved siste lønnsoppgjør i staten bygde man på lønnsutviklingen i det private næringsliv fram til 2. kvartal 1957, som var det siste kvartal det forelå oppgaver for. Kartellet kunne således bare ta hensyn til den lønnsutvikling som hadde funnet sted i næringslivet til og med dette kvartal. Lønnsoppgjøret ble delt i to etapper, hvorav den siste utbetales fra 1. januar 1959, men hele oppjøret inngår i den kompensasjon som tjenestemennene måtte ha for å oppnå jevnstilling med det private næringsliv til og med 2. kvartal 1957. Lønns- og prisdepartementet har beregnet at hele oppjøret betyr en lønnsøkning på 4—5 prosent. Det er derfor høyst tvilsomt om tjenestemennene oppnådde full jevnstilling med det private næringsliv ved det oppgjør som trådte i kraft 1. januar 1958.

Senere er det skjedd lønnsforbedring i det private næringsliv. Timefortjenesten for mannlige arbeidere er fra 2. kvartal 1957 til 2. kvartal 1958 steget med 3,2 prosent eller gjennomsnittlig 17 øre pr. time. Herav skyldes 3—4 øre de tillegg som ble gitt ved fellesforslaget i år, og ca. 2,5 prosent skyldes lønnsglidningen.

Kartellet mener at Rikslønnsnemnda i sin kjennelse av 1. september har tatt hensyn til den lønnsglidning som hadde funnet sted i 1. halvår. Ved fastsettelsen av lønnstillegget tok lønnsnemnda sikte på å løfte reallønnen opp på samme nivå som 1957, og i en slik beregning må både lønnsglidningen og andre lønnsforbedringer slå ut med full tyngde.

Statens tjenestemann har siden lønnsoppgjøret trådte i kraft 1. januar 1958 ikke hatt noen form for lønnsforbedring. Når man skal vurdere indekstilleggets størrelse for statens tjenestemenn, har man ingen lønnsglidning eller andre lønnsforbedringer å ta hensyn til slik det ble gjort ved indeksoppgjøret for det private næringsliv. For å bringe statstjenestemennenes reallønn på samme nivå som pr. 1. januar i år, må det gis full kompensasjon for utslaget på 7 poeng i levekostnadsindeksen. Statstjenestemen-

nene vil ellers komme i en ugunstigere stilling enn gjennomsnittet av lønns-takere i det private arbeidsliv.

Statstjenestemannsforbundet har i sitt prosedyreinnlegg lagt fram en del beregninger som viser hvordan prisstigningen virker på statstjenestemennenes reallønn. Forbundet har framholdt at hvis statstjenestemennene — på grunnlag av Statistisk Sentralbyrås levekostnadsindeks — skal bli i stand til å skaffe seg de samme kvanta varer og tjenester som før prisstigningen fra 153 til 160, må de ut med et pengebeløp som er 4,6 prosent større enn det de tidligere disponerte på denne måte. Hvis levestandarden skal opprettholdes, må den disponible inntekt økes i samme forhold. En heving av bruttolønns-satsene med 4,6 prosent vil ikke strekke til om en skal holde samme levestandard. Ut fra disse forutsetninger mener Statstjenestemannsforbundet at tjenestemennene må ha et lønnstillegg på fra 5 til 9 prosent, hvis deres real-lønn ikke skal reduseres ved en prisstigning på 7 poeng. I kroner varierer det nødvendige tillegg fra kr. 437.00 for lønnsklasse 1 uten alderstillegg til kr. 2049.00 for personer som lønnes med toplønn i lønnsklasse 21. Skattene er en sterkt medvirkende årsak til at de nødvendige lønnstillegg må differensieres.

Forbundet har foretatt en tilsvarende beregning under den forutsetning at matvareprisenes prosentvise del av den disponible inntekt er synkende ved høyere fortjenester. Resultatet er stort sett at de lavere lønnsklasser må ha et tillegg på 6 prosent og de høyere lønnsklasser om lag 7 prosent for at den nedgang i disponibel realinntekt som har funnet sted i løpet av 1. halvår skal kompenseres. Forbundet har regnet med at indeksbestemmelsen bare gir tjenestemennene rett til å kreve et lønnstillegg på 4,6 prosent, men har ønsket å vise at dette bare vil gi om lag $\frac{3}{4}$ kompensasjon for nedgangen i realinntekt for statens tjenestemenn fram til 15. juni i år.

Forbundet har videre pekt på at mens statstjenestemennene bare avlønnes etter regulativsatsene, vil de privatansatte ofte oppnå til dels betydelige lønnsforbedringer i de senere tariffperioder. Det har vist til en oversikt over lønnsutviklingen for arbeidere i industri m. v. i Arbeidsgiveren nr. 20 for 1957, og hvor en tabell viser at det i løpet av 7-års-perioden 1950—57 var en nøyaktig like stor lønnsøkning på grunn av glidning som den som skyldes tariffmessige tillegg, i alt 102 øre på hver kategori. Totalt utgjør glidningen i denne perioden nesten 35 prosent eller 4,5 prosent årlig. Det viser seg at lønnsglidningen har vært størst i de årene prisene har steget mest. Dette kan tyde på at lønnsglidningen har fungert som en mer eller mindre automatisk regulator av forholdet mellom priser og lønninger.

Embetsmennenes Landsforbund har i sitt prosedyreinnlegg bl. a. pekt på de forhold som er nevnt foran og framholder at tjenestemennene ikke får full kompensasjon, selv om det blir gitt 4,6 prosent tillegg, på grunn av skattene og den prisstigningen som foregår etter juni 1958. I juli—august lå indeksen på 162, i september på 163, og en rekke faktorer bevirker at prisstigningen ikke har stoppet opp. Finansdepartementet regner med at indeksen i desember vil ligge på 163 og det er ikke urimelig å anta at indeksen i vintermånedene 1959 vil ligge på et så høyt nivå at den kan danne grunnlag for et nytt indeksoppgjør.

På grunn av den monotone prisstigningen vil lønningene reelt sett gå ned.

Landsforbundet har pekt på at de justeringer og oppnormeringer av enkelte stillinger som finner sted i statstjenesten ikke kan sies å være lønnsglidning i vanlig forstand, idet de som regel blir foretatt som et ledd i de alminnelige oppgjør, dels som et alternativ til de generelle tillegg. De største av de senere års justerings- og normeringsoppgjør har for øvrig bare

medført uttelling som andrar til noen få promille av det totale lønnsbudsjet.

Landsforbundet er merksam på at prisstigningen i 1. halvår slo spesielt sterkt ut i matvaresektoren og at en slik prisstigning går mest ut over de lavere inntektsgrupper, fordi matvareandelen veier tyngre på utgiftsbudsjettet. Betydningen blir likevel ofte overdrevet. En sammenlikning mellom Statistisk Sentralbyrås levekostnadsindeks for funksjonærer i høyere inntektsklasser og den ordinære indeks for industriarbeiderfamilier viser at mens industriarbeiderindeksen, med desember 1957 = 100, fram til juni 1958 var steget til 104,6, var det tilsvarende tall etter funksjonærindeksen 103,8. Når forskjellen ikke er blitt større, skyldes det at matvareandelen tross alt ikke er så ulik for de to utgiftsbudsjetter. I levekostnadsindeksen for industriarbeiderfamilier utgjør matvareandelen vel 38 prosent av utgiftsgrunnlaget, mens det tilsvarende tall for funksjonærindeksen er ca. 30 prosent. Funksjonærindeksen bygger på en forbrukergruppe som i 1952—53 hadde en gjennomsnittsinntekt på vel 21 000 kroner. Det tilsvarte den gang omtrent ekspedisjonssjefsnivået i statens lønnsregulativ.

Embetsmennenes Landsforbund har lagt fram en del oppgaver som viser de skattemessige konsekvenser av et tillegg på 4,6 prosent for de forskjellige lønnsklasser. Etter fradrag av skatt vil en høyesterettsdommer få et nettotillegg på 2,7 prosent, en byråsjef 3,3, mens lønnsklasse 3 vil få 4,3 prosent. Det nødvendige tillegg for at lønn etter skatt skal stige med 4,6 prosent vil for de nevnte grupper være henholdsvis kr. 3421.00 (8,3 prosent) kr. 1779.00 (6,6 prosent) og kr. 606.00 (5,1 prosent).

Lønns- og prisdepartementet har i det vesentlige framholdt:

Under lønnsforhandlingene høsten 1957 og i møtene hos Riksmeglingsmannen over nyttår 1958 var det ingen uenighet mellom partene når det gjaldt indeksbestemmelsens ordlyd, idet forutsetningene fra begge side var at man skulle holde seg til samme utforming som Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen var kommet fram til. Meningen var tydelig at statstjenestemennene skulle få samme indeksoppgjør som i det private næringsliv. Hadde den annen part ment at statstjenestemennene skulle settes i en særstilling ved eventuell indeksregulering, måtte dette ha kommet fram under meglingen og fått uttrykk i indeksklausulen.

Når tjenestemennene ut fra billighetsbetraktninger mener å ha grunner for bedre indeksoppgjør, og i den forbindelse hevder at arbeiderne i det private næringsliv kan gjøre regning med lønnsglidning, viser departementet til at lønnsglidning ikke er noe man har tariffmessig krav på. Lønnsglidningen representerer i prinsippet økt fortjeneste ved individuelle lønnsøkinger i minstelønnsfag, innføring av ikke tariffestede premieordninger og akkordkompensasjon m. v., økt omfang av akkordarbeid, økt fortjeneste ved større arbeidsinnsats, under akkord- og premiesystemer o. l. Lønnsglidningen er og har vært forskjellig innen de forskjellige fag og er — spesielt i dag da konjunktorene viser en noe nedadgående tendens — av usikker natur. I det siste år er den således sunket til under det halve.

For øvrig mener departementet at henvisningen til mulig lønnsglidning i det private næringsliv ikke er noe relevant argument i denne forbindelse. Under de generelle lønnsforhandlinger høsten 1957 og meglingen januar/februar 1958 argumenterte de tre hovedsammenslutninger meget sterkt for et særskilt lønnsoppgjør for statstjenestemenn — ut over oppgjøret i det private næringsliv — under henvisning bl. a. til den lønnsglidning som hadde funnet sted og til den lønnsglidning som man angivelig måtte regne med

framover. Partene nådde fram til et forslag, og henvisningen til lønns-
glidningen og lønnsnivået i det private næringsliv er et argument som tjeneste-
mennene har benyttet under selve hovedoppgjøret. Argumentet er altså
«utbrukt» allerede. Indeksbestemmelsens ordlyd er også direkte til hinder
for at lønnsglidningen kan påberopes i denne forbindelse. Hvis det var gitt
full kompensasjon med 4,6 prosent i det private næringsliv, ville tjeneste-
mennene ikke kunne kreve en ekstra kompensasjon utover dette på grunn
av lønnsglidning. Selve lønnsnivået for statstjenestemennene for tiden in-
til 1. juni 1960 er fastlagt ved meglingsforslaget og Stortingets etterfølgende
vedtak av 25. april 1958. Det dreier seg nå bare om det enkle spørsmål om
kompensasjon for prisstigningen i avtaleperioden og ikke om fullstendig
lønnsoppgjør hvor det generelle lønnsnivå på forskjellige andre grupper av
lønnsnettakerne kan bringes inn i diskusjonen.

Departementet har vist til det siste lønnsoppgjøret for statstjenestemenn
og regnet med at det ville gi en lønnsøkning på ca. 5 prosent. Hertil kommer
eventuelle justeringer innen regulativet, som det for tiden forhandles om.
Foruten justeringer for en rekke midler og høyere lønte stillinger er det
bl. a. foreslått bedre opprykksordninger av generell art i klasse 1—4. En
viss vekt må man også legge på de oppnormeringer av stillinger som har
funnet sted innen de forskjellige etater.

Departementet har sammenliknet dette oppgjør med fellesoppgjøret mel-
lom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen for alle tariffav-
taler som løper ut i 1958. Ifølge Landsorganisasjonens beregninger vil felles-
forslaget ikke slå ut med mer enn $\frac{1}{2}$ eller $\frac{3}{4}$ prosent i det gjennomsnittlige
lønnsnivå.

2. Gjennomføringen av indeksoppgjøret med likt eller gradert tillegg.

Statstjenestemannskartellet har pekt på de spesielle forhold som har vært
utslagsgivende for stigningen i levekostnadsindeksen. Kartellet har i denne
sammenheng understreket at den dominerende faktor for stigningen i leve-
kostnadsindeksen har vært økingen av prisene på matvarer med hele 5,6
poeng av det totale utslag på 7 poeng. Kartellet understreker at prisstign-
ningen således har vært særlig sterk på matvaregruppen. Mens totalindek-
sen steg med 4,6 prosent, var stigningen for matvaregruppen 9,3 prosent.
Dette innebærer at over $\frac{3}{4}$ av prisstigningen er kommet på matvareforbruk-
et.

Nå kan det hevdes at prisstigningen på matvarer blir noe overvurdert på
vår offisielle levekostnadsindeks sammenliknet med virkningen for lønns-
takergruppen under ett. På den annen side mener Kartellet at en ikke må
glemme at det særlig er prisstigningen på matvarer som rammer folk med
lavere inntekter, da matvareforbruket utgjør en større andel av deres inn-
tekt enn tilfelle er for folk i høyere inntektsklasser.

Kartellet peker på at Lønnsnemndas kjennelse for det private arbeidsliv
har møtt sterk kritikk som er rettet ikke bare mot den omstendighet at det
ikke ble gitt full kompensasjon. Misnøyen er kanskje like mye rettet mot at
tillegget ble gitt prosentvis.

Kartellet har videre understreket at det blant statens embets- og tjeneste-
menn i sin alminnelighet hersker uenighet om hvorvidt et indekstillegg bør
gis som et prosenttillegg eller et likt tillegg og om det i tilfelle et gradert
tillegg skal settes et gulv og et tak. Også innenfor Statstjenestemannskartel-
let er meningene om dette delte.

Statstjenestemannsforbundet har uttalt at den interessetvist som Lønns-
nemnda skal avgjøre er klart avgrenset til spørsmål om lønsmessig kom-

pensasjon for en faktisk prisstigning. Selv om indeksbestemmelsen er såkalt «halvautomatisk» og partene derfor sto relativt fritt med hensyn til den måte de kunne ha løst kompensasjonsspørsmålet på, er det Statstjenestemannsforbundets syn at et indeksoppgjør ikke skal forrykke det lønsmessige forhold mellom de tjenestemannsgrupper som oppgjøret omfatter. Dette vil si at oppgjøret, så vidt mulig, må få en slik form at de ulike tjenestemannsgrupper beholder den lønsmessige posisjon som disse oppnådde ved siste ordinære tariffrevisjon. For å oppnå et slikt resultat må de ulike tjenestemannsgrupper få et tillegg til sin pengelønn avpasset etter den reallønnsreduksjon som prisstigningen har medført. Forbundet minner i denne forbindelse om at Stortingets administrasjonskomité i Innst. S. nr. 262 for 1950 og i Innst. S. nr. 342 for 1951 forutsatte at det ved eventuelle indeksreguleringer fra våren 1952 måtte fremmes forslag om graderte tillegg.

Siden partene i lønnsoverenskomsten er enige om å nytte Statistisk Sentralbyrås levekostnadsindeks som mål for prisutviklingen, er beregningene basert på den forutsetning at denne indeksen er et brukbart mål for utviklingen i leveprisen for statstjenestemenn. De svakheter som levekostnadsindeksen i så måte er beheftet med, kommer Forbundet derfor ikke nærmere inn på.

For at levekostnadsindeksen skal gå opp med 7 poeng fra 153 til 160 (den indeksvirkning som danner bakgrunnen for tjenestemennenes lønnskrav), må prisene på de varer og tjenester som inngår i forbruksgrunnlaget gjennomsnittlig stige med 4,6 prosent. Denne prisstigning kan skyldes at prisene på enkelte varer er steget, mens andre varepriser er konstante eller til og med lavere enn før. Forbundet ser imidlertid foreløpig bort fra de problemer som en slik ujevn prisutvikling reiser og resonerer som om prisene på alle aktuelle goder var steget 4,6 prosent fra desember 1957 til juni 1958. For at lønnstakerne skal bli i stand til å skaffe seg de samme kvanta varer og tjenester som før prisstigningen, må disse følgelig ut med et beløp som er 4,6 prosent større enn de tidligere disponerte på denne måte. Det vil si at lønnstakernes *disponible inntekt* må økes i dette forhold, hvis de skal opprettholde sin levestandard. En heving av bruttolønnsatsene med 4,6 prosent vil ikke strekke til om en skal holde samme levestandard. For den alt overveiende del av tjenestemennene vil et slikt lønnstillegg på grunn av den progressive beskatning bety at forbruket må settes ned.

Embetsmennenes Landsforbund har framholdt at hovedoppgjøret mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen gir få eller ingen holdepunkter i spørsmålet om hvordan indekstillegget skal fordeles mellom de ulike stillingsgrupper innenfor statens lønnsregulativ. Hovedoppgjøret går stort sett ut på at det gis et prosenttillegg på 3,5 prosent på tarifflønnen begrenset oppad til 25 øre pr. time. Maksimumstillegget er satt så høyt at det må være ytterst få som blir berørt av begrensningen. Praktisk talt alle arbeidere og funksjonærer i det private næringsliv som omfattes av kjennelsen, vil finne ly under «taket». Forholdet ved lønnsoppgjøret i det private næringsliv og det offentlige er så forskjellig at hverken tariffbestemmelsene eller lønnsnemndas premisser kan overføres direkte. Det private lønnsoppgjøret omfatter bare stillingsgrupper som i hvert fall grovt sett kan sammenliknes både etter arbeidets art og ansvarsområde. Lønnsoppgjørene med staten spenner over hele skalaen fra de lavestlønte aspirantstillinger til toppstillingene innenfor sjefsregulativet.

Landsforbundet viser til at departementet selv ved tidligere oppgjør har gitt uttrykk for at det ikke «er mulig å foreta en lønnsrevisjon helt i samsvarende med prinsippene i det private lønnsoppgjøret. Det ville i tilfelle oppstå

skjevheter i regulativet som ville skape vansker senere» (sitat fra Finansdepartementets uttalelse i St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 16, side 3).

Landsforbundet har med styrke hevdet at kompensasjonstillegget bør være prosentvis likt for alle grupper innen regulativene og viser i den forbindelse til at så vel departementet som Stortinget ved flere oppgjør har gitt uttrykk for at «det ville være naturlig med graderte tillegg, idet en slik ordning vil markere og opprettholde den lønnsmessige vurdering av stillingene som har vært foretatt under hensyntagen til de enkelte stillingers ansvarsområde og de krav som blir stilt til stillingene» (Finansdepartementets uttalelse ved indeksoppgjøret i desember 1950, St.prp. nr. 141/1950, side 4, som Stortingets administrasjonskomité sluttet seg til enstemmig (jfr. Innst. S. nr. 262 — 1950).

Landsforbundet understreker departementets uttalelse om at graderte tillegg er nødvendig for å markere og opprettholde den lønnsmessige vurdering av stillingene. Denne uttalelsen gjelder enda sterkere i dag etter at vi har fått de lange avtaleperiodene. Forhandlinger om de lønnsmessige vurderinger av stillingene hører hjemme i justeringsoppgjør og generelle avtaleoppgjør, ikke i de mellomliggende indeksoppgjør. Embetsmenneskenes Landsforbund mener derfor at det er nødvendig at det gis prosentvise like tillegg over hele regulativet.

Landsforbundet framholder at de tidligere indeksoppgjør med like tillegg hadde uomtvistelig uheldige følger for så vel den enkelte tjenestemann som for samfunnet som helhet. De uheldige virkninger av denne lønnspolitikk er neppe helt overvunnet ennå. Våre naboland hadde også i en periode indeksoppgjør av denne karakter, og at sporene har virket skremmende, vitner bl. a. det nye lønnsregulativ i Danmark om. Regulativet trådte i kraft fra 1. april i år og inneholder en bestemmelse om indeksregulering av tjenestemenneskenes lønninger. Denne går i korthet ut på at det ved enhver stigning i indeksen på 1,4 prosent automatisk gis et tillegg på 1,2 prosent i lønnen. Procentsatsen er den samme for alle lønninger helt opp til 38 500.00. «Taket» er satt så høyt at f. eks. amtmennene finner ly under dette. Bare noen få tjenestemenn faller utenom. Disse få nyter til gjengjeld godt av en relativt betydelig høyere lønn.

Landsforbundet mener også at de progressive skatter i høy grad taler for en ordning med likt prosentuet tillegg.

Selv om kompensasjonstillegget blir beregnet prosentvis for alle lønnsklasser, så vil de høyere stillinger relativt sett være vesentlig dårligere stilt enn før prisoppgangen. Skulle de høyere stillinger opprettholde sin relative posisjon, måtte tillegget ikke bare være prosentvis likt, men prosentvis progressivt. Det kan kanskje innvendes at det fra 1. januar 1959 vil bli innført vesentlige lempninger i skatteprogresjonen. Etter Landsforbundets mening vedkommer disse skattelettelse ikke dette oppgjøret. Det ville være direkte urimelig om en antesiperte en framtidig skattelettelse uten samtidig å ta hensyn til den prisstigning som foregår før skattelettelsen blir innført. Under hovedoppgjøret i det private næringsliv uttalte da også flertallet i Rikslønnsnemnda at de ikke fant å kunne ta hensyn til skattelettelsene som blir gitt fra 1. januar 1959.

Lønns- og prisdepartementet har anført:

I møtet med tjenestemenneskenes 3 hovedsammenslutninger 18. august 1958 ga statens representanter uttrykk for at departementet var villig til å gå med på at statstjenestemennene fikk den samme kompensasjon som arbeidstakere i det private næringsliv «med nødvendige tillempninger». Dette

siste uttrykk må sees i sammenheng med at man på det daværende tidspunkt var kjent med at kompensasjonskravet fra Landsorganisasjonen i Norge overfor Norsk Arbeidsgiverforening var et øretillegg (25 øre), og at et rent øretillegg ikke uten videre ville passe for statstjenestemennene. I Lønnsnemndas kjennelse av 1. september 1958 er det imidlertid fastsatt et prosenttillegg, kombinert med en bestemmelse om minimums- og maksimumstillegg.

Minimumstillegget på kr. 24.00 pr. måned vil så vidt få betydning for tjenestemenn på lønnsregulativets klasse 1 på grunnlønn.

Hva maksimumstillegget angår er departementet klar over at det fra tjenestemannshold vil kunne hevdes at det «tak» som Lønnsnemnda har satt, kr. 50.00 pr. måned, er for lavt, idet et slikt «tak» vil kunne sies å forrykke det innbyrdes forhold mellom tjenestemenn i de forskjellige lønnsklasser. I den foreliggende situasjon har Regjeringen imidlertid ment at det ikke bør foretas et lønnsoppgjør for statstjenestemennene som avviker fra det Rikslønnsnemnda har bestemt for det private næringsliv. Det er i denne forbindelse verd å merke seg at den prisstigning som det er tale om å gi kompensasjon for i særlig grad refererer seg til matvaregruppen. Prisstigningen er med andre ord ikke jevnt fordelt på alle varegrupper. Ved vurderingen har Regjeringen også funnet å måtte ta i betraktning det relativt gode lønnsoppgjør tjenestemennene fikk fra 1. januar 1958.

Det maksimumstillegg på kr. 50.00 pr. måned som Lønnsnemnda har satt, svarer til 3,5 prosent av kr. 17 140.00. Dette vil igjen si at «taket» på kr. 50.00 pr. måned vil ha praktisk betydning for alle tjenestemenn som har høyere lønn enn kr. 17 140.00. Etter det lønnsregulativ som gjelder fra 1. januar 1958, er lønnen i kl. 10 med 5 alderstillegg kr. 17 200.00. Et «tak» på kr. 50.00 pr. måned vil altså få praktisk betydning på dette lønnstrinn og alle de trinn som ligger over. Fra 1. januar 1959 går regulativlønnene noe opp og fra da av vil «taket» ha praktisk betydning i noe større utstrekning.

Det er ikke mulig å gi en helt nøyaktig oppgave over hvor mange tjenestemenn hvis lønninger ligger under og over den grense som er satt. Av rene statstjenestemenn vil det anslagsvis være 17 000 à 18 000 som har høyere lønn. Hertil kommer et betydelig antall lærere i folke- og framhaldsskolen. De fleste av disse har dog lønninger som ligger like over grensen.

IV.

Rikslønnsnemndas avgjørelse.

Avgjørelsen er avsagt med dissenser.

Et flertall, Kai Knudsen, Reidar Danielsen og Frimann Dahl, stemmer for at indeksreguleringen for statstjenestemennene skal gjennomføres på samme måte som fastsatt for det private arbeidsliv, med de tillempler som er nødvendig.

Flertallet vil bemerke:

Den indeksbestemmelse som gjelder for statstjenestemennene er i alt vesentlig enslydende med den som gjelder etter fellesforlaget mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge. Ved vurderingen av kravet om lønnstillegg for prisstigningen, må utgangspunktet være det samme som ved indeksoppgjøret for det private næringsliv: at de regulativ- og tariffestede lønninger gjelder uforandret for en flerårig avtaleperiode, men med rett for partene til å ta opp forhandlinger om å regulere lønningene hvis prisnivået stiger eller faller med 7 poeng etter levekostnadsindeksen. Hvis de økonomiske forhold i landet skulle endre seg vesentlig i perioden, vil begge parter bære en viss risiko for å bli ugunstigere stilt enn om de

hadde kortere tariffperioder. Da indeksbestemmelsens formål er å opprettholde reallønnen så vidt mulig under skiftende prisforhold, må det foreligge tungtveiende grunner hvis det ikke skal gis full lønnskompensasjon etter indekstavtalen når prisindeksen stiger over det kritiske punkt.

Rikslønnsnemnda fant i indeksoppgjøret mellom arbeidslivets hovedorganisasjoner at spørsmålet om et generelt lønnstillegg og dettes størrelse måtte sees på bakgrunn av bedriftenes bæreevne, landets økonomiske stilling og den sannsynlige økonomiske utvikling i tiden framover. Et flertall i lønnsnemnda fant at det på denne bakgrunn ikke var realøkonomisk dekning for et lønnstillegg som ga høyere realinntekt enn i 1957, men at det under de foreliggende forhold måtte være grunn til å opprettholde det gjennomsnittlige reallønnsnivå fra 1957. Reallønnsindeksen for voksne mannlige arbeidere var etter Norsk Arbeidsgiverforenings lønnsstatistikk — når 1949 settes lik 100 — falt til 98 i 1951, men viste deretter en årlig stigning til 117 i 1957. Prisstigningen i første halvår 1958 førte med seg at den gjennomsnittlige reallønn igjen sank noe. Hvor meget den var redusert var uklart da Rikslønnsnemnda traff sin avgjørelse, idet det ikke forelå lønnsstatistikk for annet kvartal og størrelsen av lønnsglidningen var usikker. Lønnsnemndas flertall tok sikte på å løfte reallønnen ved halvårsskiftet 1958 til noenlunde samme nivå som i 1957, og fastsatte en delvis kompensasjon for prisstigningen fram til juni i år. Flertallet mente det lå utenfor lønnsnemndas kompetanse å fastsette lønnskompensasjon for den stigning av levekostnadsindeksen som forelå for juli eller som man regnet med senere.

Flertallet finner — på grunnlag av de foreliggende økonomiske forhold — at mulighetene for å gi et lønnstillegg og størrelsen av dette, må vurderes på samme måte i dag som ved behandlingen av indeksoppgjøret for arbeidslivets hovedorganisasjoner.

Når det gjelder indeksoppgjøret for statstjenestemennene, har flertallet lagt vekt på at lønnsrevisjonene i staten i de senere år stort sett har fulgt den lønnsutvikling som allerede har funnet sted i det private næringsliv. Ved det lønnsoppgjør som ble gjennomført for statstjenestemennene etter Riksmeglingsmannens forslag av 27. februar 1958 hadde man stort sett oversikt over de tariffestede og ikke tariffestede lønnsforbedringer som var gitt i det private næringsliv siden siste lønnsoppgjør i 1956, og også til det fellesforslag som arbeidslivets hovedorganisasjoner var blitt enige om i januar-februar 1958. En må derfor legge til grunn at det innbyrdes forhold mellom lønningene i det private arbeidsliv og staten var blitt fastlagt for den nye avtaleperiode fra dennes ikrafttreden i januar 1958. Hvis det innbyrdes forhold mellom statstjenestemennenes og de privatansattes regulativ- og tariffestede lønninger skal opprettholdes, må en gjennomføre en tilsvarende indeksergulering som for det private næringsliv.

Statstjenestemennenes organisasjoner har hevdet at statstjenestemennene må ha full kompensasjon for prisstigningen for å bli likestilt med de som arbeider i det private arbeidsliv på grunn av den lønnsglidning som har funnet sted der i løpet av første halvår 1958. Flertallet vil bemerke at denne lønnsglidning, og det man ellers visste om lønnsutviklingen i landet, ble tatt i betraktning ved vurderingen av hvor stort lønnstillegget måtte være for å gjenopprette lønsmottakernes gjennomsnittlige reallønn fra 1957. Men indeksoppgjørene tar ikke sikte på å regulere de innbyrdes lønnsforskjvninger som foregår mellom de forskjellige lønnstakergrupper i tariffperioden. Lønnsglidningen er meget ujevn innen de forskjellige fag, og også i det private næringsliv er det en rekke fag hvor det ikke er lønnsglidning. Disse ikke tariffestede lønnstillegg skyldes mange ulike forhold, og er i stor

utstrekning uttrykk for økt arbeidsytelse og økt produksjon. For statstjenestemennenes vedkommende er det tatt hensyn til lønnsgradningen ved de generelle lønnsoppgjør og de har ikke grunnlag for å kreve regulering av lønningene av denne grunn i tariffperioden.

Flertallet har heller ikke funnet å kunne ta hensyn til hvordan beskatningen virker for de forskjellige inntektsklasser og heller ikke til de skattelettelse som vil komme fra årsskiftet. Det har ikke vært vanlig å trekke skattepolitikken inn i lønnsforhandlingene, og hverken levekostnadsindeksen eller den foreliggende indeksreguleringsbestemmelse har tatt hensyn til hvordan skattene virker på den disponible inntekt. Vurderingen av disse forhold skjer naturlig gjennom skatte- og sosialpolitikken.

Partene har ulike meninger om måten en delvis lønnskompensasjon skal gjennomføres på for statstjenestemennene. Mens staten påstår at indeksoppgjøret skal gjennomføres med samme prosentsetser, minimums- og maksimumstillegg som fastsatt for det private næringsliv, krever Statstjenestemannsforbundet og Embetsmennenes Landsforbund at et prosentvis tillegg skal gis uten noen maksimalgrense. Statstjenestemannskartellet har vist til at det er delte meninger blant tjenestemennene om indekstillegget skal gis med et likt beløp til alle voksne eller som et prosenttillegg, og om dette i tilfelle skal avgrenses oppad.

Av grunner som taler for likt tillegg, er særlig pekt på at prisstigningen på 7 poeng for tre fjerdedelers vedkommende falt på matvarer, og at inndragningen av subsidier gjorde at prisstigningen var sterk på varer som melk, melkeprodukter og margarin og derfor faller tyngst for de lavest lønte.

Under indeksoppgjøret mellom arbeidslivets hovedorganisasjoner, krevde Landsorganisasjonen av denne grunn likt tillegg for alle voksne som går under fellesforslaget, slik at de lavest lønte ville få overkompensasjon og de høyest lønte en tilsvarende reduksjon. Den annen part i Fellesavtalen mente det ville være i strid med indeksbestemmelsen hvis det ble gitt kompensasjon på en slik måte at noen av de tariffestede lønninger ble hevet med mer enn 4,6 prosent. Lønnsnemnda fant at lønnsstilleggene måtte gis i form av prosentvise tillegg, dels av hensyn til de vanskeligstilte industribransjer med lavt lønnsnivå og dels av hensyn til at man ville unngå eventuelle rettstvister om de fastsatte lønnsstillegg var i strid med fellesforslaget.

Da det bare var grunnlag for en delvis lønnskompensasjon for prisstigningen, ble lønnsstigningen gitt med noe forskjellig størrelse. Prosenttillegget ble satt høyere for tidlønn enn for akkordarbeid. For de tidlønte ble det satt et minstetillegg på kr. 24.00 pr. måned, svarende til 4,6 prosent på de laveste tariffsetser, og et maksimaltillegg på kr. 50.00. Tilleggene ble gjort tilsvarende gjeldende for de funksjonærgrupper som var med i indeksoppgjøret. Maksimumstillegget dekker (med avrundning oppad) den faktiske prisstigning i kroner på det forbruk som ligger til grunn for levekostnadsindeksen ved 7 poengs oppgang.

Spørsmålet om formen for indekstillegg til statens tjenestemenn, har vært oppe til behandling flere ganger i de senere år. De 6 dyrtids- og indekstillegg som ble gitt i det private næringsliv i årene 1945—1951, ble gjort gjeldende med omtrent samme beløp for alle statstjenestemenn. Ved indeksoppgjøret i 1950 reiste Statstjenestemannsforbundet og Embetsmennenes Landsforbund innsigelse mot den foreslåtte regulering som gikk ut på like tillegg. Regjeringen uttalte i den anledning i St. prp. nr. 141/1950 s. 4:

«Regjeringen har under forhandlingene med statstjenestemennene lagt avgjørende vekt på at det for det bestemte og avgrensede tidsrom det her er tale om blir fastsatt samme tillegg for statens tjenestemenn og arbeidere

som det som allerede er fastsatt i avtalen for det private næringsliv, og at også de prinsipielle punkter i denne avtale blir overført på statstjenestemennene i den utstrekning det lar seg gjøre. I den situasjon som foreligger har Regjeringen ment at det ikke må foretas et lønnsoppgjør for statstjenestemennene som på vesentlige og spesielle punkter avviker fra det som er foretatt i det private næringsliv og som nå er foreslått gjennomført for kommunene. Skulle statstjenestemennene under den nåværende økonomiske situasjon bryte enheten i det lønnsoppgjør som allerede er foretatt for lønns-mottakerne ellers, vil dette kunne reise tilsvarende krav og dermed skape uro omkring lønnsoppgjøret i sin alminnelighet.

Departementet skal i denne forbindelse understreke at det gjennom det forslag som nå er lagt fram ikke er ment å bryte også i framtiden med prinsippene i de någjeldende indeksbestemmelser for statens tjenestemenn. Den ordning og det tillegg som er foreslått må bare sees som en overgangs-ordning for tiden fram til våren 1952.»

Stortingets Administrasjonskomité sluttet seg i Innst. S. nr. 262/1950 s. 625 til Regjeringens og departementets foranstående uttalelser «og forutsetter dermed at det ved eventuelle reguleringer fra våren 1952 vil bli fremmet forslag om graderte tillegg».

Regjeringen og Administrasjonskomitéen har også senere gitt uttrykk for det samme syn.

Ved behandlingen av det siste indekstillegg fra 16. oktober 1951, traff Stortinget den 14. desember 1951 følgende vedtak:

— — —

— — —

III.

Såfremt indekstallet for de samlede leveomkostninger tidligst pr. 15. mars 1952 gir tjenestemennene eller staten adgang til å kreve tatt opp forhandlinger om særskilt forhøyelse eller reduksjon av lønninger — — —, gir Stortinget likeledes sin tilslutning til forslaget om at disse forhandlinger skal inngå som en del av forhandlingene om nye regulativbestemmelser samt at eventuell regulering oppad skal skje i form av gradert tillegg.»

Det synes å være hensynet til likheten med indeksoppgjørene i næringslivet, som har vært avgjørende når det tidligere er gitt like tillegg til stats-tjenestemennene. Ved de senere års lønnsoppgjør har statsmyndighetene og tjenestemannsorganisasjonene vært enige om at lønnstilleggene skulle gis gradert.

Et viktig hensyn har vært at det ved like eller maksimalt begrenset tillegg vil oppstå skjevheter på grunn av lønnsregulativets oppbygging, skjevheter som kan skape vansker i framtiden.

Vi er enige i denne prinsipielle linje, men viser til at man ved tidligere indeksoppgjør, hvor situasjonen ikke synes å ha vært vanskeligere enn den nåværende, har sett seg tvunget til å avvike fra prinsippet for et bestemt og avgrenset tidsrom. Vi mener at de samme hensyn taler for at man heller ikke i den foreliggende situasjon fraviker indeksreguleringen mellom arbeidslivets hovedorganisasjoner når det gjelder maksimumstillegget og dettes

størrelse. Minimums- og maksimumstilleggene er for øvrig gjennomført på tilsvarende måte for de funksjonæroverenskomster som har liknende indeksbestemmelser, og ved de indeksreguleringer som har funnet sted for kommunene. Vi har lagt avgjørende vekt på at det under de foreliggende økonomiske forhold vil være lite rimelig å bryte enheten i det alminnelige indeksoppgjør.

Morten Tuveng vil bemerke:

Mitt votum ved lønnsnemndas kjennelse i indeksoppgjøret for lønnstakere i det private næringsliv 1. september i år, gikk i korthet ut på at lønnskompensasjon for stigningen i levekostnadsindeksen fra 153 til 160 foreløpig ikke skulle gis.

Da flertallet i nemnda kom til et annet resultat og kompensasjonen ble gitt, sier det seg selv at jeg ikke kan opprettholde mitt standpunkt for *en enkelt gruppe*, i dette tilfelle statstjenestemennene. I den foreliggende sak slutter jeg meg til flertallet når det gjelder fastsettelsen av prosentsatsen 3,5 for lønnskompensasjon. Jeg mener imidlertid at denne sats skal gjøres gjeldende over hele lønnskalaen og stemmer således mot at tillegget begrenses oppad til 600 kroner.

Som jeg hevdet i mitt votum av 1. september, er det etter min oppfatning prinsipielt galt at en lønnsnemnd forrykker det innbyrdes forhold mellom lønningene i tariffperioden, når det utelukkende dreier seg om kompensasjon for en generell prisstigning målt ved en indeks.

Jeg vil for øvrig peke på at «*taket*» ved indeksoppgjøret 1. september var satt slik at det bare ble aktuelt for et relativt forsvinnende antall lønnstakere i de grupper det omfattet og således fikk meget liten praktisk betydning. For statstjenestemennene derimot blir det samme «*tak*» (600 kroner) virksomt langt nedover på deres lønnskala. Skulle «*taket*» få like liten virkning for statstjenestemennene som for de grupper indeksoppgjøret i det private næringsliv omfattet, måtte det i tilfelle være satt meget høyere.

Ved de senere tariffoppgjør for statstjenestemennene er det i noen grad rettet på de skjevheter som fulgte av den tidligere praksis å heve de forskjellige satser i regulativet med stort sett samme beløp når prisindeksen steg. Ved å begrense prosenttillegget (til 600 kroner) går man, iallfall delvis, tilbake til denne praksis.

Nemndas medlem Trana vil bemerke:

Jeg kan ikke slutte meg til flertallets avgjørelse. Det resultat flertallet er kommet til bygger på det samme som det Rikslønnsnemnda gjorde gjeldende i avtaleforholdet mellom NAF og LO.

Jeg mener nemnda ved fastsettelse av indekstilleggets størrelse burde tatt hensyn til at statens tjenestemenn står i en annen lønnsmessig utgangstilling enn den lønnstakerne i det private arbeidsliv gjorde da kompensasjonstillegget ble fastsatt for dem. Lønnsglidning har for statens tjenestemenn ikke de samme relasjoner som for en stor del av arbeidstakerne i den private sektor. Lønnsutviklingen i staten er således i ett og alt ikke sammenliknbar med lønnsutviklingen i den private sektor.

Under henvisning til foranstående stemmer jeg for at statens tjenestemenn lønnet etter statens regulativ, sjefsregulativet, særregulativene og overenskomster som bygger på statens lønnsregulativ, gis full kompensasjon for stigningen i levekostnadsindeksen fra 153 til 160 poeng (7 poeng), og at tillegget gjennomføres med virkning fra 16. juli 1958.

Rikslønnsnemnda mener at indekstillegget bør utbetales som et særskilt tillegg og holdes utenfor regulativlønnen.

I Rikslønnsnemndas kjennelse av 1. september d. å. er det fastsatt at ved utregningen av indekstillegget skal 0.5 øre avrundes oppover til nærmeste hele øre og under 0.5 øre avrundes nedad. I statstjenesten har man hittil praktisert den ordning at man ved utregning av daglønnen avrunder oppad til nærmeste hele øre, månedslønn oppad til nærmeste 10 øre og årslønn oppad til nærmeste krone. Nemnda finner det naturlig at man i staten også ved utregningen av indekstillegget benytter samme avrundingsregler som ved utregningen av den øvrige lønn.

Når det gjelder særregulativene og de overenskomster som følger statens alminnelige lønnsregulativ, er det enighet mellom partene om at det skal foretas regulering i samsvar med reguleringen for tjenestemenn på hovedregulativene.

Statstjenestemannskartetlet har også krevd at alle faste tillegg og liknende godtgjørelser skal forhøyes tilsvarende økingen av lønnen på hovedregulativene. Staten har på sin side ment at dette spørsmål bør tas opp til forhandlinger mellom partene.

De særlige tillegg det her er tale om, utgjør en lite homogen masse som vanskelig lar seg behandle ut fra en felles synsvinkel. Enkelte slike tillegg er av ren lønsmessig karakter, mens andre er ment som kompensasjon for utgifter som påløper i tjenesten. Man vil også finne tillegg som utgjør en kombinasjon av disse. Andre tillegg kan være begrenset i forskjellige forhold. En viser angående disse tillegg til innstillingen fra Bistillingsutvalget, Særskilte innstillinger nr. 2, hvor tilleggene er utførlig behandlet.

Rikslønnsnemnda har ikke tilstrekkelig oversikt over alle disse tillegg til å avgjøre hvilke som nå bør økes og hvilke ikke. Nemnda finner det derfor naturlig å nenvise spørsmålet til forhandlinger mellom partene. Nemnda forutsetter da at man ved forhandlingene legger til grunn de prinsipper som Rikslønnsnemnda har lagt til grunn for øking av slike tillegg i sin kjennelse av 1. september 1958. På samme måte som gjennomført ved nevnte kjennelse vil økingen av disse tillegg også måtte holdes utenfor ved beregning av det maksimale indekstillegg.

Når det gjelder spørsmålet om øking av pensjonene for pensjonister i Statens Pensjonskasse og Statsbanenes Pensjonskasse, er det under prosedyren for nemnda opplyst at det ved alle generelle lønnsreguleringer i de senere år er blitt gjennomført tilsvarende øking av pensjonene etter spesielle forhandlinger i Sosialdepartementet. Partene er enige om at det også denne gang blir ført spesielle forhandlinger om dette spørsmål i Sosialdepartementet mellom Sosialdepartementet og tjenestemennenes hovedsammenslutninger.

Statstjenestemannskartetlet har også påstått at samme regulering skal foretas for pensjonister som har pensjon av Pensjonstrygden for statens arbeidere. Dette spørsmål antas ikke å gå inn under Rikslønnsnemndas mandat. Nemnda er for øvrig kjent med at det har vært forhandlet i Sosialdepartementet om en øking av pensjonssatsene i statsarbeidertrygden og at Sosialdepartementet, nå vil fremme en proposisjon om saken.

I Rikslønnsnemndas kjennelse av 1. september 1958 ble indeksreguleringen foretatt på forskjellig måte for akkordarbeid og tidlønt arbeid. Akkordene ble gitt et tillegg på 2,5 prosent.

Den alt overveiende del av statens tjenestemenn kommer ikke under noe akkordsystem. Det finnes imidlertid akkordarbeid innen visse etater også for arbeidere som lønnes etter lønnsregulativet.

Statens lønssystem virker slik at den merfortjeneste som oppnåes ved akkordarbeid er vesentlig mindre enn vanlig i privat arbeidsliv, mens akkordgrunnlaget til gjengjeld er høyere.

Hvis en derfor gjennomfører en regulering av akkordsatsene på 2,5 prosent også for statens tjenestemenn, vil det store antall av denne kategori tjenestemenn få et lavere indekstillegg enn om tillegget var blitt regnet med 3,5 prosent av den regulativmessige lønn. Når hertil kommer at en regulering av akkordsatsene med en bestemt prosentsats i de foreliggende tilfelle også vil medføre et betydelig beregningsarbeid, er nemnda i samråd med Lønns- og prisdepartementet kommet til at den rimeligste og enkleste framgangsmåte vil være også for disse akkordarbeideres vedkommende å innskrenke seg til å stipulere det samme tillegg til regulativlønnen som for tjenestemenn i samme lønnsklasser. En forutsetter da at lønnsøkningen ikke skal medføre større akkordfortjeneste i kroner og øre for den enkelte tjenestemann enn det som han nå tjener for samme arbeidsytelse.

Slutning:

A.

1. Tjenestemenn lønnet etter lønnsregulativet eller sjefsregulativet gis et indekstillegg på 3,5 prosent av den uavkortede regulativlønn. Tillegget skal — bortsett fra for aspiranter o. l. — minst være kr. 24.00 pr. måned, men ikke overstige kr. 50.00 pr. måned.
2. Tilsvarende regulering som nevnt under 1 foretas for poståpnere og landpostbud i Postverket, for stasjonsholdere og landtelefonister i Telegrafverket, for lensmenn og dsitriktsjordmødre, samt for underordnede leger ved statens helseanstalter.
3. For overenskomstlønt personale som er lønt i samsvar med statens alminnelige lønnsregulativ foretas regulering som under 1 og 2.

B.

1. Tilleggene gjøres gjeldende fra og med 16. juli 1958.
2. Det foretas ikke omregning og etterbetaling for overtidsarbeid utført i tiden fra 16. juli til 1. november 1958.
3. For tjenestemenn som arbeider på akkord, er det forutsetningen at de nye lønninger ikke skal medføre større akkordfortjeneste i kroner og øre for den enkelte tjenestemann enn det han nå tjener for samme arbeidsytelse.

Kai Knudsen.

Reidar Danielsen.

Morten Tuveng.

Karl Frimann Dahl.

M. Trana.

Den Européiske Regionale Organisasjon (ERO) av Den Frie Faglige Internasjonale (FFI).

ERO's 14. eksekutivkomitémøte i Bryssel 11. mai.

Som representanter fra Landsorganisasjonen møtte P. Mentsen og Kjell Holler.

Det foreligger følgende rapport fra møtet:

Eksekutivkomitéens møte ble holdt i Folkets Hus i Bryssel og tok til kl. 19.30.

Følgende personer deltok i møtet: I. Smets, Belgia, G. Ganini, Italia (CISL), A. Kloos, H. Umrath og I. Van Wouwe, Nederland, P. Mentsen og K. Holler, Norge, D. Bovers, Storbritannia, E. Wyss, Sveits, H. Beermann og L. Rosenberg, Vest-Tyskland, P. Thomas, Den spanske fagorganisasjon i eksil, A. Braunthal, FFI, W. Schevenels og C. Ford, ERO.

Følgende dagsorden var satt opp:

1. Godkjenning av protokollen fra møtet 8. mars.
2. Spørsmål i forbindelse med beslutninger som ble fattet på siste møte.
3. Godkjenning av regional konferansens arbeidsplan.
4. Fagbevegelsens boligprosjekt for Grekenland.
5. Eventuelt.

Eksekutivkomitéens fungerende formann, Sir Alfred Roberts, var forhindret fra å være til stede, og eksekutivkomitéen valte derfor L. Rosenberg til å lede møtet.

Punkt 1 på dagsordenen ble vedtatt uten merknader.

Punkt 2: Regionalsekretæren opplyste at man nå tok sikte på å få etablert en pensjonsordning for de ansatte i ERO ved hjelp av et privat forsikrings-selskap. ERO vil derved få samme løsning av sitt pensjonsproblem som en har fått for FFI's funksjonærer.

Eksekutivkomitéen drøftet spørsmålet om ERO's representasjon i forskjellige underkomitéer som er nedsatt i forbindelse med forhandlingene om å etablere et européisk frihandelsområde. Kravene fra ERO på dette område var bare delvis blitt imøtekommet. Det ble i denne sammenheng gitt en orientering om det faglige sekretariat som fagorganisasjonene i de seks tollunionland (Vest-Tyskland, Frankrike, Italia, Belgia, Nederland og Luxembourg) har opprettet, for å ta seg av de felles problemer som fagorganisasjonene i disse land blir stilt overfor i forbindelse med opprettelsen av tollunionen. Disse lands fagorganisasjoner var enig om at ERO burde ha én eller flere representanter som kunne delta i drøftelsene av spesielle problemer av felles interesse i dette faglige sekretariat. En vedtok at den nye eksekutivkomitéen burde velge disse representanter.

Punkt 3: Regional konferansens arbeidsplan ble godkjent: Sir Alfred Roberts kunne heller ikke være til stede på selve regional konferansen, og likeledes hadde tre av visepresidentene meldt forfall. Den fjerde visepresidenten, Otto Westling, kunne ikke komme før om ettermiddagen den første konferansedag. Eksekutivkomitéen vedtok derfor å anbefale overfor regional konferansen at L. Rosenberg skulle fungere som konferansens president, med Otto Westling som visepresident når han kom.

Punkt 4: Det ble lagt fram en rapport fra ERO's boligkomité angående det faglige boligbyggingsprosjekt for Grekenland. Rapporten konkluderte med at det påtenkte prosjekt nå hadde nådd et stadium da boligkomitéen ikke kunne gjøre mer før ERO og muligens også FFI har besluttet at midlene kunne skaffes til veie. Ekspertene ville da utarbeide et mer konkret og detaljert prosjekt. Eksekutivkomitéen vedtok at spørsmålet om å yte finansiell støtte til boligprosjektet ble sendt de tilsluttede landsorganisasjoner til overveielse.

Det kom ikke fram noen spørsmål under «Eventuelt» på dagsordenen, og møtet ble avsluttet kl. 20.30. Etter møtet arrangerte ERO en middag for eksekutivkomitéens medlemmer.

Umiddelbart etter avslutningen av regional konferansen *onsdag 14. mai* ble det holdt et kort møte i den nyvalte eksekutivkomitéen.

Komitéen skulle velge ERO's representanter til det såkalte FFI-rådet som er et slags konsultativt organ for FFI. G. Mourgues, Frankrike, og W. Schevenels ble valt som ERO's representanter.

Når det gjaldt spørsmålet om representanter fra ERO i de seks toll-unionslands faglige Sekretariat, vedtok eksekutivkomitéen å la ERO bli representert med en representant fra Storbritannia, en fra de skandinaviske land og en fra Østerrike — Sveits, i alt tre representanter. Da det skulle holdes et meget viktig møte i det faglige sekretariatet allerede den 19. og 20. mai, var det på det rene at det ikke ville bli mulig å få oppnevnt disse representanter tidsnok til at de kunne delta i dette møtet. Eksekutivkomitéen godkjente derfor at regionalsekretæren skulle representere ERO på dette møtet.

Ingen andre saker ble behandlet.

Oslo, 21. mai 1958.

P. Mentsen.

Kjell Holler.

ERO's økonomiske komité's 15. møte i Bryssel 11. og 12. november.

Kjell Holler møtte som Landsorganisasjonens representant.

Det foreligger følgende rapport fra møtet:

Møtet ble holdt i Centrale Générale, og ble ledet av formannen, Ludwig Rosenberg.

I møtet deltok følgende: H. Büttner, H. Schmalz og L. Rosenberg, Tyskland, H. Kienzl, Østerrike, I. Smets og Th. Rasshert, Belgia, H. Olsen, Danmark, A. Lafond, Frankrike, W. J. P. Webber og A. Hargreaves, Storbritannia, F. Archibugi, Italia (CISL), J. G. Von Wouwe og A. Kloos, Nederland, K. Holler, Norge, T. Ekstrøm, Sverige, P. Tomas, Spania, H. Buiters, Fellesmarkedets faglige komité, K. Dallas, FFI, W. Schevenels, Ch. Ford og E. Grøttlicher, ERO.

I. Praktisk talt hele den første dagen gikk med til å diskutere problemene i jordbrukssektoren. Den økonomiske komitéen hadde tidligere nedsatt en underkomité for jordbruket, og det forelå en innstilling fra denne underkomité. Innstillingen var ledsaget av visse reservasjoner fra den britiske eksperten, for øvrig var den enstemmig. Danmark har vært representert

i denne komité. Generalsekretær *Schevenels* redegjorde i korthet for innstillingen, og de enkelte punkter ble så nærmere utdypet av den tyske jordbruksekspert som var til stede. Diskusjonen kom som vanlig til å dreie seg om det spenningsforhold som er til stede mellom land som ønsker en friere handel med jordbruksvarer, og land — i første rekke Storbritannia — som er innstilt på å gå svært forsiktig til verks. Det ble foretatt en rekke endringer i ekspertutvalgets innstilling, og det lyktes på de fleste punkter å finne formuleringer som kunne aksepteres av alle. De britiske representanter i den økonomiske komitéen måtte imidlertid ta forbehold for et par punkters vedkommende, som de først måtte forelegge General Council.

Jeg skulle tro dokumentet har interesse for våre landarbeidere, og jeg foreslår derfor at det blir oversendt til Skog og Land når det i nær framtid foreligger i offisiell oversettelse til norsk.

For øvrig var hensikten med å utarbeide dokumentet at det bare skulle brukes til intern orientering.

2. Generalsekretær *Schevenels* redegjorde for utviklingen i forhandlingene om frihandelsområdet. Det kom ikke fram noe nytt utover det som framgikk av statsråd Skaugs redegjørelse for tillitsmennene for noen tid siden.

Møtet i ERO's økonomiske komité ble holdt samtidig med møte i Det nordiske råd i Oslo, og dette resulterte i at en pressemelding om forhandlingene i Det nordiske råd ble tatt opp i den økonomiske komité. Etter anmodning av formannen redegjorde den svenske representant og undertegnede for situasjonen når det gjaldt spørsmålet om en nordisk tollunion. Det var noe overraskende å se hvor lite kjennskap de øvrige lands representanter hadde til det som foregikk i de nordiske land, og det var interessant å se den betydning de alle trodde en nordisk tollunion ville få for de nordiske land. Jeg fikk et tydelig inntrykk av at de to små nasjoner som blir stående utenfor både tollunionen mellom «de seks» og en eventuell nordisk tollunion, nemlig Østerrike og Sveits, ser med atskillig bekymring på utviklingen.

3. Spørsmålet om hvilke institusjoner som bør opprettes i tilknytning til et frihandelsområde ble diskutert. Det var enighet om at man burde ha et sosialfond for hele næringslivet med samme oppgave som det foreslåtte sosialfond innenfor tollunionen. Medlemmene ble bedt om å anmode sine organisasjoner om å rette en henstilling til regjeringene om dette spørsmål. Vi har i Norge tidligere gjort dette, og det skulle være unødvendig for oss å gjøre noe mer med saken i første omgang.

Det var likeledes enighet om at det ville være ønskelig å opprette et investeringsfond og en sosial og økonomisk komité. Tilsvarende institusjoner finnes som kjent innenfor tollunionen mellom «de seks». En bør i tilfelle gå inn for at fagbevegelsen skal ha 50 prosent av representantene i den sosiale og økonomiske komitéen. Også her ble det uttrykt ønske om at fagbevegelsen i de respektive land kontaktet sine regjeringer om spørsmålet.

4. Spørsmålet om kontroll med karteller og konkurransereguleringer, og spørsmålet om den europeiske betalingsunions framtid, var satt opp på dagsordenen. For begge punkters vedkommende hadde imidlertid medlemmene fått så vidt knapp tid til orientering at det ble funnet uhensiktsmessig å ta dem opp til diskusjon. De ble derfor utsatt til et senere møte.

Det ble antydnet at neste møte i den fulle økonomiske komité antakelig vil bli holdt i januar 1959.

Oslo, 17. november 1958.

Kjell Holler.

ERO's økonomiske komité's 12. møte i Bryssel 6. og 7 januar.

Som Landsorganisasjonens representant møtte Kjell Holler.

Det foreligger følgende fra møtet:

ERO's økonomiske komité var kalt sammen til møte i Bryssel 6. og 7. januar d.å. Møtet ble holdt i ERO's hovedkvarter.

Til stede var følgende: Dr. H. Kienzl, Østerrike, J. Fermon, Belgia, A. Lafond, Frankrike, W. J. P. Webber og L. Murray, Storbritannia, M. Mari, Italia (CISL), Van Wouwe, Nederland, Kjell Holler, Skandinavia, W. Jucker, Sveits, A. Braunthal og S. Nedsynski, FFI, W. Schevenels, E. Gøttlicher og C. Ford, ERO.

Møtet ble ledet av generalsekretær Schevenels.

Det var satt opp følgende dagsorden:

1. Fagbevegelsens syn på den økonomiske situasjon og lønns- og prispolitikken i Vest-Europa.
2. Skattepolitikken i Europa — spørsmål om det videre arbeidsopplegg.
3. Utveksling av synspunkter og informasjon om den senere tids utvikling i arbeidet med europeisk integrasjon.
4. Eventuelt.

Ad punkt 1.

Storparten av tiden gikk med til å drøfte et dokument som var utarbeidet av Sekretariatet om disse spørsmål. Man diskuterte en rekke forskjellige økonomiske tiltak som kan komme på tale og som bør støttes av fagorganisasjonen. Som vanlig synes det å være en noe ulik vurdering av disse spørsmål mellom, på den ene side Storbritannia, Skandinavia og til dels Østerrike og Sveits, og på den annen side de latinske land. Det dokument som ble drøftet var imidlertid et rent arbeidsdokument, og det er meningen at det på grunnlag av drøftelsene i komitéen skal utarbeides et nytt dokument av Sekretariatet. Dette dokument vil så bli sendt de respektive nasjonale sentra til orientering og vurdering. I denne sammenheng ble det besluttet å innhente en del opplysninger av statistisk art fra forskjellige landsorganisasjoner.

Ad punkt 2.

Spørsmålet om skattepolitikken har vært gjenstand for til dels inngående diskusjoner tidligere, og det var på dette møtet bare en kort debatt. Det framgikk av debatten at det var ønskelig å foreta en grundigere undersøkelse av den indirekte beskatnings utbredelse, dens fordeler og ulemper. På dette område synes som kjent fagorganisasjonen i de nordiske land å innta et noe annet standpunkt enn fagorganisasjonen i de fleste øvrige europeiske land, noe som i vel noen grad skyldes den ulike økonomiske, sosiale og politiske bakgrunn. Det vil bli utarbeidet et spørreskjema som sendes til de nasjonale sentra for å skaffe til veie de nødvendige data slik at Den økonomiske komité kan fortsette behandlingen av dette spørsmål.

Ad punkt 3.

Med hensyn til det arbeid som for tiden pågår for å skape en større økonomisk og sosial integrasjon i Europa, fant komitéen ut at det var ønskelig å innhente ytterligere opplysninger, bl. a. om arbeidernes lønninger i de viktigste næringsgrener som blir berørt av fellesmarkedet og et eventuelt frihandelsområde. En slo også fast at det ville være ønskelig å få mer

nøyaktig opplysninger om de någjeldende tolltariffer i de land som vil komme med i fellesmarkedet og frihandelsområdet, og en understreket endelig at det ville være ønskelig å få en undersøkelse hos de nasjonale sentra og de internasjonale yrkessekretariater om forholdene i de forskjellige næringsgrener for så vidt det gjelder antall arbeidere og organisasjonsprosenten på disse områder. Hensikten ved det sistnevnte er naturligvis å få brakt fagorganisasjonen mer direkte inn i bildet når det gjelder vurderingen av konsekvensene på de ulike områder.

Møtet ble hevet om ettermiddagen 7. januar.

Oslo, 15. januar 1958.

Kjell Holler.

ERO's økonomiske komité's 14. møte i Bryssel 15. og 16. juli.

Som Landsorganisasjonens representant møtte Jon Rikvold.

Det foreligger følgende rapport fra møtet:

Hovedhensikten med dette møtet var å drøfte og søke å finne fram til en felles plattform for den europeiske fagbevegelsen i en rekke problemer som reiser seg i forbindelse med forhandlingene om opprettelsen av et frihandelsområde i Vest-Europa. Det ble i den økonomiske komitéen oppnådd enighet om en rekke punkter som er samlet i et eget dokument som følger som vedlegg 1 til denne rapport. Nærmere kommentarer til dette er gitt under behandlingen av dagsordenens punkt 4 i det følgende.

Det var satt opp følgende dagsorden for møtet:

1. Rapport av L. Rosenberg og W. Schevenels om deres samtaler med R. Maudling og W. Hallstein.
2. Redegjørelse fra H. Buiters om virksomheten ved det særlige faglige sekretariat for «de seks» (Tyskland, Italia, Frankrike, Belgia, Nederland og Luxembourg), og andre problemer av felles interesse.
3. Meddelelse av opplysninger vedrørende frihandelsområdet fra andre medlemmer av den økonomiske komitéen.
4. Diskusjon av dokumenter utsendt av sekretariatet vedrørende fagbevegelsens stilling til frihandelsområdet.
5. Diskusjon av andre spørsmål vedrørende frihandelsområdet.

På møtet deltok 17 representanter fra 11 land pluss 2 representanter fra ERO, 1 fra FFI og 1 fra Det særlige faglige utvalg for de seks. Det vises til listen over deltakere som følger som vedlegg nr. 2. L. Rosenberg (tysk LO), som er formann i den utvidede økonomiske komitéen, ledet møtet. Protokollen fra forrige møte ble godkjent med en del merknader.

Ad 1. L. Rosenberg redegjorde for arbeidet med å skaffe så gode informasjoner som mulig om frihandelsforhandlingene som grunnlag for komitéens arbeid. Dette hadde bl. a. ført til et møte med R. Maudling (leder av forhandlingene om frihandelsområdet innen OEEC) den 14. juli i London. Til stede fra fagbevegelsens side var Rosenberg og Schevenels. Fra faglig side ble det pekt på den sterke interessen fagbevegelsen hadde av spørsmålet om et frihandelsområde og ønsket om å få nærmere kontakt med forhandlingene både med sikte på å få opplysninger om utviklingen og for even-

tuelt å kunne gi uttrykk for fagbevegelsens syn på forskjellige spørsmål. Maudling pekte på mulighetene for slik kontakt på det nasjonale plan, men etterat det var blitt gjort klart at mulighetene i så måte varierte betydelig fra land til land, hadde han stilt seg forholdsvis positivt til tanken om nærmere kontakt med vedkommende felles faglige organer for Vest-Europa. Når det gjaldt forhandlingenes utvikling, ga Maudling uttrykk for et forholdsvis pessimistisk syn. Etter hans oppfatning hadde seksmaktslandene ikke gjort noen framskritt i den senere tid når det gjaldt deres innstilling til opprettelsen av et frihandelsområde. Men på det tidspunkt da samtalen fant sted hadde Maudling ennå ikke offisielt fått oversendt de siste forslag fra «de seks», og han måtte således uttale seg med et visst forbehold.

En henvendelse for å oppnå nærmere kontakt med organene for de seks fellesmarkedslandene hadde ført til en innbydelse til en sammenkomst om kvelden den 15. juli med representanter for Den européiske kommisjon (fellesmarkedets høyeste administrative organ). Fra kommisjonen møtte formannen Dr. Hallstein, viseformannen Marjorlin (tidligere sjef for OEEC) m. fl. Fra faglig side møtte Rosenberg, Schevenels, Buiters og enkelte andre representanter fra komitéen. Det var under hånden fra kommisjonens side blitt anmodet om at disse andre representanter ble begrenset til representanter for fellesmarkedslandene, angivelig fordi kommisjonen var i tvil om det lå innenfor dens kompetanse uten spesiell bemyndigelse å oppta en samtale om frihandelssspørsmålet med faglige representanter fra andre land enn «de seks». Dette reiste en del diskusjon i komitéen, men en kom til den fornuftige løsning å akseptere innbydelsen som den var, idet det ikke var grunn til å se det som noe splittelsesforsøk. På sammenkomsten hadde Hallstein vært positiv når det gjaldt spørsmålet om å ha en viss kontakt med fellesorganene for den vest-européiske fagbevegelsen i spørsmål vedrørende frihandelsforhandlingene. Han hadde videre redegjort for «de seks» forslag til en midlertidig løsning for å skaffe mer tid til forhandlingene om en avtale om opprettelsen av et frihandelsområde, eller en *Européisk økonomisk sammenslutning* (European Economic Association) som «de seks» ønsker å bruke som betegnelse for frihandelsområdet. Forslaget til midlertidig løsning går i hovedsaken ut på at fra 1. januar 1959 reduseres tollsatsene med 10 prosent ikke bare mellom «de seks», men også mellom disse land og de land som en antar vil bli medlem av et frihandelsområde. Denne reduksjon skal gjelde for 18 måneder framover. Jordbruket skal holdes utenfor denne ordningen. Den nevnte tollnedsettelse på 10 prosent skal også tilbys andre land som er medlemmer av GATT enn de en regner med vil bli medlem av et frihandelsområde. Tanken bak det siste skulle være at bare de mulige frihandelsland ville akseptere 10-prosentreduksjonen, mens de andre land ville måtte avslå tilbudet. Men dermed hadde de kommet i en dårligere forhandlingsposisjon når det gjaldt eventuelle krav om tollkompensasjonen i forbindelse med opprettelsen av frihandelsområdet.

Marjorlin uttalte seg bl. a. om institusjonene i et frihandelsområde. Han framholdt at det bare kunne komme på tale institusjoner hvor enstemmighetsregelen gjaldt både fordi «de seks» ikke ville gå med på avstemningsregler hvorefter de kunne bli nedstemt og fordi England og enkelte andre land også ønsket en enstemmighetsregel. «De seks» ville måtte vise en felles oppreden i institusjonene i frihandelsområdet.

Når det gjaldt selve forhandlings situasjonen, syntes denne i øyeblikket å være slik at av «de seks» syntes fem å være villige til å strekke seg lenger overfor de andre deltakere i frihandelsforhandlingene enn de hittil hadde gjort, mens det sjette, Frankrike, syntes seksmaktslandene allerede hadde

strukket seg for langt og var ikke enig i det forslag som var lagt fram fra kommisjonen. Det ble dog regnet med at det skulle være mulig å presse Frankrike til å gå med på dette.

Ad 2 og 3: Buiten, sekretæren for det særlige faglige utvalg for «de seks», hadde omsent en del dokumenter vedrørende «de seks'» innstilling til frihandelsforhandlingene. Han ga ytterligere noen opplysninger om dette og enkelte andre spørsmål. I de opplysninger som de enkelte land kunne gi om frihandelsforhandlingene kom det ikke fram noe nytt. Man ble enige om at landene burde søke å holde hverandre underrettet om viktige opplysninger om forhandlingene som de fikk rede på. Slike opplysninger ville bli formidlet gjennom ERO-sekretariatet. Det står selvsagt fritt for fagbevegelsen i det enkelte land å vurdere i hvilken utstrekning den vil delta i en slik gjensidig opplysningstjeneste.

Ad 4. Som før nevnt ble det i den økonomiske komitéen oppnådd enighet på en del punkter når det gjaldt den européiske fagbevegelses stilling til frihandelsområdet. Dette er gjengitt i vedlegg 1 som en viser til. Det er meningen at dokumentet skal være til rettledning for de nasjonale fagbevegelser ved drøftelser av disse spørsmål med de nasjonale myndigheter, og videre er det meningen fra ERO's side å gjøre de organer som leder frihandelsforhandlingene oppmerksom på fagbevegelsens synspunkter. Dokumentet skal ikke offentliggjøres. En skal her få gi noen kommentarer til dokumentet.

Innstillingen til opprettelsen av et frihandelsområde er som kjent på mange punkter nokså forskjellige i de forskjellige nasjonale fagbevegelser i Vest-Europa. En hovedskillelinje går mellom fagbevegelsene innenfor «de seks» på den ene side og på den annen side Storbritannia og de skandinaviske land. De førstnevnte er mer innstillet på en vidtgående européisk forening med opprettelse av nødvendige fellesinstitusjoner, fond osv. De sistnevnte er mer interessert i opprettelsen av rett og slett et frihandelsområde uten alt for mange felles institusjoner i denne forbindelse. Det er klart at for å oppnå enighet må det her gis etter fra begge parter. Komitéens formann, Rosenberg, gikk på møtet hele tiden inn for å finne kompromisser, og engelskmennene, som er viktigste part på den annen side, var meget imøtekomende. Enkelte vanskelige spørsmål ble en ikke ferdig med på møtet, men det synes som om engelskmennene vil være villige til å strekke seg langt også i disse tilfelle. Dette gjelder således f. eks. spørsmålet om samordning av den økonomiske politikken. «De seks» ønsker her å få temmelig vidtgående prinsippbestemmelser, og den engelske økonom, Hargreaves, som var til stede på møtet, opplyste underhånden til undertegnede at engelskmennene ville argumentere mot dette, men at de hvis det var nødvendig for å oppnå enighet ville akseptere forholdsvis vidtgående prinsipputtalelser om dette. Begrunnelsen for dette var særlig at engelsk fagbevegelse så det som meget viktig å oppnå bedre samarbeid mellom de nasjonale fagbevegelser i Europa foran opprettelsen av et frihandelsområde som de antok ville komme. Engelskmennene mente at ERO's økonomiske komité måtte kunne brukes som utgangspunkt for et slikt bedre samarbeid som senere måtte utvikles videre i eventuelle institusjoner (f. eks. et sosialt råd) innen frihandelsområdet hvor fagbevegelsen under offentlighetens øyne ville møte de européiske arbeidsgiverne.

Fra norsk side forelå det en del merknader til de dokumenter som ble behandlet. Bl. a. ble det pekt på nødvendigheten av å sikre organisasjons- og forhandlingsfrihet i et frihandelsområde. Dette var alle enige i. En påpeking fra norsk side om at det på det nåværende trinn ikke ville være realistisk

å gå særlig langt i uttalelser om koordinering av den økonomiske politikken ble det derimot diskusjon om, og hele punktet ble utsatt inntil videre for å behandles i sammenheng med spørsmålet om institusjonene i et frihandelsområde.

Ad. 5. Til nærmere behandling av jordbruksspørsmålet ble det vedtatt opprettet et arbeidsutvalg, og her ble det oppnådd enighet om at den skandinaviske representant burde være dansk. Under tegnede har underrettet dansk LO om dette og avtalte videre med den svenske representanten på møtet, Ekstrøm, at hvis danskene ikke kunne påta seg dette skulle svensk LO som har en jordbruksekspert sende en representant til dette utvalget.

En forberedende behandling av transportproblemene i Vest-Europa i forbindelse med frihandelsområdet ble overlatt til Transportinternasjonalen.

Uten at det ble gjort noe skriftlig vedtak ga komitéen enstemmig uttrykk for at den mente fagbevegelsen var interessert i at det ble funnet en midlertidig løsning på opprettelsen av et frihandelsområde, slik at tollreduksjonene innen hele frihandelsområdet kunne starte samtidig med reduksjonene mellom de seks fellesmarkedsland.

Jeg vil til slutt få nevne at arbeidet i den økonomiske komitéen foregår langt mer effektivt enn tidligere etterat Rosenberg har blitt formann. Vår stilling til de spørsmål som blir behandlet mener jeg bør være preget av vilje til å strekke oss langt når det gjelder prinsipputtalelser som peker i retning av et forent Europa som fagbevegelsen i «de seks» er sterkt interessert i. Dette synes nødvendig for å kunne oppnå enighet i komitéen. På den annen side vil vi da i mer avgrensede konkrete spørsmål få større sjanser til å gjøre gjeldende synspunkter som er vanlige hos oss og ellers i Skandinavia.

Oslo, 28. juli 1958.

Jon Rikvold.

Den europeiske regionale konferanses 5. møte i Bryssel 12.—14. mai.

Regionalkonferansen ble holdt i Folkets Hus og ble åpnet 12. mai kl. 10.30. Som representanter for Landsorganisasjonen i Norge møtte P. Mentsen og Kjell Holler.

Det foreligger følgende rapport fra konferansen:

Regionalens tidligere president, C. J. Geddes, har gått av i perioden og den fungerende president, Sir Alfred Roberts, var forhindret fra å delta på konferansen. Likeledes hadde tre av visepresidentene meldt forfall mens den fjerde visepresidenten, Otto Westling, først kunne komme etterat konferansen var åpnet. Eksekutivkomitéen foreslo derfor for regionalkonferansen at L. Rosenberg, Vest-Tyskland, skulle overta presidentvervet under konferansen med Otto Westling som visepresident. Dette ble enstemmig vedtatt. Det kan være av interesse å peke på at dette er første gang etter den annen verdenskrig at regionalkonferansen er blitt ledet av en tysk representant.

Det møtte i alt 47 delegater fra 16 forskjellige organisasjoner. Dessuten møtte en rekke observatører fra de faglige yrkesinternasjonaler, fra OEEC, EPA, ILO og Europarådet. Fra FFI møtte J. H. Oldenbroek, Ch. Millard og A. Braunthal.

Følgende dagsorden ble lagt fram:

1. Velkomsttale.
2. Godkjenning av konferansens dagsorden.
3. Konstituering av følgende komitéer:
  - a) Fullmaktskomité (3 medlemmer).
  - b) Reglementskomité — også for resolusjoner og forslag (4 medlemmer).
4. Beretning om virksomheten og regnskaper av W. Schevenels, ERO's generalsekretær.
5. Fagbevegelsens stilling til frihandelsområdet, især:
  - a) Om det innenfor ERO bør opprettes en sosialavdeling til å stå for den direkte forbindelse og sikre samarbeidet med de framtidige institusjoner for frihandelsområdet.
  - b) De finansielle følger som a) vil medføre.
  - c) Undersøke mulighetene for en organisatorisk forbindelse mellom de seks lands faglige sekretariat og den spesielle faglige avdeling for frihandelsområdet, hvis sistnevnte opprettes.
Innleder: J. A. Birch, britisk TUC.
6. Direktiver med sikte på en europeisk sosial harmonisering innenfor de seks lands fellesmarked og frihandelsområdet.
Innleder: Dr. G. Weissenberg, ØGB, Østerrike.
7. Den europeiske faglige ungdomskomité's beretning om virksomheten og spørsmålet om ungdomsavdelingen.
Innleder: L. Rosenberg, DGB, Tyskland.
8. Valg:
  - a) 2 revisorer.
  - b) Formann og 4 viseformenn.
  - c) Generalsekretær.
  - d) Eksekutivkomité (faste medlemmer og suppleanter).
9. Resolusjoner og innkomne forslag fra de tilsluttede landsorganisasjoner.
10. Eventuelt.
11. Konferansens avslutning.

Etter å ha blitt valt til president for konferansen holdt L. Rosenberg en kort tale, der han bl. a. framhevet at en av de aller viktigste oppgaver for fagorganisasjonen i Vest-Europa i dag er å påvirke utformingen av de nye samarbeidsplaner slik at de blir tilfredsstillende for fagorganisasjonen. Han mente det ville være vanskelig for regjeringene å gå på tvers av arbeidernes ønsker, hvis fagorganisasjonene gikk effektivt sammen om å fremme sine krav.

Etter presidentens åpningstale var det bl. a. hilsningstaler av representantene for Europarådet og ILO.

Forslaget fra eksekutivkomitéen til dagsordenen og arbeidsprogram ble enstemmig vedtatt.

Dagsordenens punkt 2.

Dagsordenens punkt 3.

Følgende komitéer ble konstituert:

- a) Fullmaktskomité med tre medlemmer.
- b) Reglementskomité med fem medlemmer.

Mentsen ble valt som medlem av fullmaktskomitéen. Dessuten deltok Holler i komitéens møte.

Dagsordenens punkt 4.

Det framgikk av beretningen at ERO's medlemstall steg med om lag 500 000 fra 1956 til 1958 og utgjorde 24,3 mill. pr. desember 1957.

De tallrike spørsmål som reiser seg i forbindelse med det européiske fellesmarked og et européisk frihandelsområde utgjorde de viktigste problemer for regionalens sekretariat siden forrige regionalkonferanse, og det framgikk av beretningen at sekretariatet har tatt hyppig del i konferanser og komitémøter for å legge fram fagorganisasjonens synspunkter. Etterat de problemer som først og fremst knytter seg til den européiske tollunion og EURATOM nå er blitt tatt opp av det *faglige* sekretariat mellom de seks, har regionalsekretariatets arbeid i sterkere grad blitt konsentrert om frihandelsproblemerne der alle vest-européiske land blir trukket inn i bildet. Bl. a. spilte regionalsekretariatet en aktiv rolle for å organisere den européiske industrikonferansen i London i februar.

Beretningen omtalte også en rekke andre spørsmål, bl. a. spørsmålet om den alminnelige økonomiske situasjon på bakgrunn av den internasjonale konkurutrutvikling, og det ble i beretningen gitt uttrykk for at det kanskje ville være ønskelig å arrangere en européisk faglig konferanse for å diskutere disse problemer grundigere.

I tilknytning til beretningen ga generalsekretær Schevenels en muntlig redegjørelse der han bl. a. pekte på at man i tiden framover etter alt å dømme vil bli stilt overfor et stadig stigende press for å få Spania med i NATO. H. Umrath ga orientering om boligprosjektet i Grekenland mens E. Jensen framførte en del supplerende opplysninger til beretningens omtale av arbeidstidsforkortelsen i de skandinaviske land.

Det var for øvrig ingen større diskusjon i tilknytning til beretningen som i sin helhet ble godkjent. Regnskap, status, revisjonsinnberetning og økonomisk rapport ble lagt fram og enstemmig vedtatt. Behandlingen av *budsjettforslaget* ble imidlertid utsatt til etterat konferansen hadde drøftet dagsordenens pkt. 5.

Dagsordenens punkt 5.

Dette var det store spørsmål på regionalkonferansen denne gangen, og det hadde nær skapt en krise i forhandlingene. J. A. Birch redegjorde først for de européiske samarbeidsproblemer i sin alminnelighet og la fram den britiske landsorganisasjonens syn. Han understreket likeledes nødvendigheten av at det ble funnet fram til effektive samarbeidsorganer mellom fellesmarkedet og frihandelsområdet.

Under debatten kom det fram at det var en utpreget splittelse til stede blant landsorganisasjonene om synet på det organisatoriske grunnlag for fagbevegelsens virksomhet på dette område. Årsaken til dette forhold var antakelig dypest sett den misnøye som er til stede med generalsekretær Schevenels' arbeid i sekretariatet og hans behandling av disse store problemer. Det er en kjent sak at det etter hvert er blitt reist atskillig kritikk mot generalsekretæren, og fra Østerrikes side ble det nesten direkte gitt uttrykk for at de mente generalsekretæren ikke var tilstrekkelig kompetent til å stå i spissen for fagorganisasjonens arbeid med disse viktige spørsmål. Østerrikerne og tyskerne hadde åpenbart drøftet disse spørsmål på forhånd, og fra tysk side ble det fremmet et forslag som gikk ut på at man innenfor regionalsekretariatet skulle skille ut et eget sekretariat med en egen leder til å ta seg av frihandelsproblemet. Det tyske forslaget var ikke helt klart i sin utforming, men en fikk inntrykk av at tanken var at denne leder skulle ha en meget sterk og uavhengig stilling og nærmest bare stå

til ansvar direkte overfor eksekutivkomitéen. Hensikten med dette forslag var åpenbart å ta ledelsen av den vest-européiske fagorganisasjons arbeid med fellesmarkeds- og frihandelsproblemene ut av generalsekretærens hender.

Fra belgisk side ble det meget sterkt gitt uttrykk for at regionalsekretariatet fortsatt skulle behandle disse spørsmål på vanlig vis, og det ble pekt på at det nesten ikke ville bli noen betydningsfulle arbeidsoppgaver igjen for regionalsekretariatet hvis de store økonomiske samarbeidsproblemer skulle skilles ut og behandles særskilt. Den videre debatt om disse spørsmål ble utsatt til den etterfølgende dag, jammefør nedenfor.

Dr. G. Weissenberg redegjorde for problemene i forbindelse med den européiske sosiale harmonisering, og den videre debatt om dette spørsmål ble utsatt til den etterfølgende dag, jammefør nedenfor.

Dagsordenens punkt 7.

L. Rosenberg var rapportør om det faglige ungdomsarbeid. Det er på det rene at forslaget om å opprette en egen ungdomsavdeling nå er skjøvet til side på ubestemt tid, da det ikke har fått tilstrekkelig tilslutning blant medlemsorganisasjonene. Det blir følgelig heller ikke spørsmål om å tilsette noen spesiell ungdomssekretær, og ERO's ordinære ungdomskomite skal nå fortsette sitt arbeid med disse saker som tidligere.

Konferansens *annen møtedag* gikk i sin helhet med til å drøfte de to hovedproblemer *européisk samarbeid* og *sosial harmonisering*. For dette formål var konferansedeltakerne inndelt i to store kommisjoner. Mentsen og Holler deltok i frihandelskommisjonen.

Det ble en meget omfattende debatt i frihandelskommisjonen om de spørsmål som var reist på regional konferansen dagen før og det ble etter hvert klart at det ikke ville bli lett å oppnå enighet. Under debatten kom det fram en meget sterk kritikk mot den måte som flere medlemsorganisasjoner behandlet ERO's økonomiske komité på. Generalsekretæren pekte på at det var umulig å få arbeidet tilfredsstillende med de store problemer en sto overfor, bl. a. fordi medlemsorganisasjonene ikke tok sitt medlemskap i den økonomiske komitéen tilstrekkelig alvorlig, dels ved at de ofte lot være å sende representanter, og dels ved at det møtte folk som ikke hadde satt seg inn i de problemer en skulle drøfte.

Det ble deretter satt ned en redaksjonskomité med seks medlemmer som skulle søke å samarbeide de forskjellige synspunkter til en uttalelse. Fra skandinavisk side ble Holler valt som medlem i denne komité.

Etter en lang debatt lyktes det redaksjonskomitéen å komme fram til enighet om to resolusjoner. Den ene resolusjonen, som tok sikte på offentligheten, understreker de nødvendige forutsetninger fra arbeidernes side for etableringen av et frihandelsområde, og krever at fagorganisasjonene skal få større muligheter til å gjøre sine synspunkter kjent under forhandlingene i Paris. Den andre resolusjonen er beregnet på internt bruk og går ut på at det nå er nødvendig å rekonstruere og styrke ERO's økonomiske komité, dels ved at medlemsorganisasjonene styrker sin representasjon i komitéen, og dels ved at komitéens formann heretter skal være medlem av ERO's eksekutivkomité og derved sikre en mer selvstendig og sterk status. Som en vil se innebærer dette et slags kompromiss mellom det tyske og belgiske standpunkt.

De to uttalelser ble senere drøftet i den store kommisjonen der de ble anbefalt lagt fram for regional konferansen.

Onsdag 14. mai kl. 10.30 var regionalkonferansen igjen samlet til plenums- møte. Fullmaktskomitéens innstilling ble godkjent, og deretter ble innstillingen fra frihandelskommisjonen lagt fram for konferansen med J. A. Birch som rapportør. Etterat resolusjonen var lagt fram ble det sterkt understreket i debatten at de land eller regioner som ble tildelt representasjon i den økonomiske komité alltid måtte være representert slik at komitéens uttalelser bygde på fullgyldige meningsutvekslinger. Konferansen godkjente begge uttalelser. Uttalelsene følger som vedlegg til denne rapport.

Et spesielt spørsmål reiste seg i forbindelse med formannen i ERO's økonomiske komité. Det ble satt fram forslag om at han burde velges direkte av regionalkonferansen for derved å markere den betydning som en nå tiller denne komitéen. Dette ble vedtatt, og noe senere på konferansen — etterat den nye eksekutivkomité var valt — ble L. Rosenberg valt som formann.

Etterat disse spørsmål var klarlagt, kom spørsmålet om mulige finansielle konsekvenser av en utvidelse av den økonomiske komitéens arbeid fram. En fant her fram til den løsning at budsjettforslaget for 1958 ble vedtatt, men samtidig fikk eksekutivkomitéen fullmakt til å ta opp med de tilsluttede medlemsorganisasjoner spørsmålet om dekning av eventuelle merutgifter. Dette kan tenkes å bli aktuelt hvis ERO's økonomiske komité skulle finne det nødvendig å knytte seg til noe eksperthjelp, men det vil i alle tilfelle dreie seg om beskjedne beløp.

Rapporten fra kommisjonen for sosial harmonisering ble lagt fram av G. Weissenberg og et utkast til resolusjon ble vedtatt. Resolusjonen følger som vedlegg til denne rapport.

Dagsordenens punkt 8.

Resultatet av valgene ble følgende:

Formann:

Sir Alfred Roberts, Storbritannia.

Eksekutivkomitéen:

Geografisk gruppe:	Medlem:	1. suppleant:	2. suppleant:
Storbritannia	A. Roberts	W. J. Webber	R. G. Miller
Malta			
De skandinaviske land	K. Nordahl	P. Mentsen	K. Holler
Tyskland	L. Rosenberg	C. Stenger	H. Beerman
Frankrike, Spania (UGT og Baskerorg.)	G. Nourgues	R. Le Bourre	P. Tomas
Østerrike			
Sveits	F. Klenner	E. Wyss	A. Benya
Benelux	G. W. Van Wingerden	I. Smets	A. Weiss
Italia			
Grekenland	G. Canini	E. Dalla Chiesa	F. Markris
Trieste			

Viseformenn:

O. Westling Sverige
R. Vanni Italia (UIL)
F. Olah Østerrike
L. Rosenberg Tyskland

Revisorer:

L. Major Belgia
H. Meyer Tyskland

Dagsordenens punkt 9.

I tillegg til de uttalelser som er omtalt foran vedtok konferansen uten debatt tre resolusjoner, en om Spania, en om fagorganisasjonen i Grekenland og en om boligprosjektet i sammen land. Disse resolusjoner følger som vedlegg til denne rapport.

Flere saker ble ikke behandlet på regional konferansen og etter noen korte takktaler ble konferansen avsluttet kl. 12.30.

Etter avslutningen av møtet var regional konferansens deltakere innbudt til en mottakelse med omvisning på Europarådets og Kull- og Stålunionens paviljonger på verdensutstillingen.

Oslo, 22. mai 1958.

P. Mentsen.

Kjell Holler.

Resolusjon om frihandelsområdet.

Den europeiske regionale konferanse erklærer at den i henhold til erklæringen om europeisk samarbeid beslutter å omorganisere og styrke den økonomiske komité til å bli et fast organ med ansvarlige representanter for de tilsluttede organisasjoner. Komitéens formann skal være medlem av eksekutivkomitéen. Denne komité skal ha til oppgave å behandle og utarbeide en felles faglig politikk som skal føres overfor regjeringene når det gjelder avtalens enkelte betingelser og deres framtidige gjennomføring. Komitéen skal kunne innkalle eksperter og opprette nødvendige underutvalg. Sekretariatet anmodes om å skrive til styret for de tilsluttede organisasjoner og peke på at de må oppnevne en representant til denne komitéen så snart råd er.

Resolusjon om frihandelsområdet.

Idet en erkjenner at det ved avtale mellom det europeiske fellesskap og de andre medlemsland i OEEC er både nødvendig og mulig å opprette en sammenslutning for økonomisk og sosialt samarbeid, som forhandlingene om frihandelsområdet for øyeblikket tar sikte på, erklærer den europeiske regionale konferanse:

1. At full sysselsetting og økt levestandard i en ekspansiv europeisk økonomi må være første og viktigste målsetting for enhver avtale mellom regjeringene, at særlige tiltak treffes for å nå dette mål og nødvendige europeiske institusjoner opprettes for å gjennomføre dem.
2. At inngående drøftinger mellom de europeiske fagorganisasjoner og deres respektive regjeringer og mellom fagbevegelsen og de forhandlende parter anerkjennes og føres til enhver tid, og at fagorganisasjonen uttrykker sin utilfredshet med omfanget og nivået for drøftingene som de forhandlende parter har ført hittil. Fagorganisasjonen krever regelmessige drøftinger på høyeste plan.

Resolusjon om arbeidsboligbyggingen i Grekenland.

Den europeiske regionale konferanse som trådte sammen i Bryssel 12.—14. mai 1958, tok rapporten fra EPA's studiegrupper og ERO's faste boligkomité til etterretning angående de elendige boligforhold i Grekenland og videre forslaget til ERO's eksekutivkomité om aktiv hjelp fra de europeiske fagorganisasjoner. Denne hjelp som må betraktes som et symbol på internasjonal solidaritet med sikte på å styrke den greske frie fagbevegelse, bør

gis i form av et mønsterprosjekt og hovedsakelig finansieres ved lån fra de européiske fagorganisasjoner.

Den européiske regionale konferanse fastslår at en slik aksjon er påkrevd og anmoder landsorganisasjonene inntrengende om i samarbeid med andre organisasjoner å ta nødvendige skritt for å muliggjøre et slikt mønsterprosjekt og gi melding til ERO's sekretariat senest innen 1. august 1958 om beslutningen som er fattet.

Resolusjon om de faglige forhold i Grekenland.

Den européiske regionale konferanse som trådte sammen i Bryssel 12.—14. mai 1958, har behandlet generalsekretærens beretning om virksomheten som i ett av kapitlene refererer til den greske fagbevegelse, og

bekrefter at den greske fagbevegelse er underlagt restriksjoner og lenket av de på hverandre følgende regjeringer og arbeidsgiverne og således hindret i sine forsøk på å nå de mål som er satt,

understreker de alvorlige sosiale og økonomiske farer som vil true Grekenland hvis den frie demokratiske fagbevegelse taper sin styrke,

oppfordrer den greske regjering til å gjeninnføre full faglig frihet og trygge fagbevegelsens uavhengighet, oppheve antiarbeiderlovene fra 1952—1954 og føre en sosialpolitikk som er verdig en demokratisk og framskrittssvinnlig nasjon,

erklærer at for å gjennomføre ovennevnte målsettinger, er den Européiske Regionale Organisasjon og dens tilsluttede organisasjoner med sine 24 millioner medlemmer rede til å øve sin innflytelse på det nasjonale og internasjonale plan for å hjelpe den greske fagbevegelse til å finne heldige løsninger på de forskjellige sosiale og økonomiske problemer.

ERO's tilsluttede organisasjoner uttrykker sin solidaritet med de greske arbeidere og deres faglige landsorganisasjon og anmoder sin generalsekretær om nøye å følge med i den greske fagbevegelses utvikling og oversende denne resolusjon til den greske ambassadør i Bryssel.

Resolusjon om Spania.

Den européiske regionale konferanse til den Frie Faglige Internasjonale (FFI) som trådte sammen i Bryssel 12.—14. mai 1958,

gjentar at den står fullt solidarisk med det spanske folk og arbeiderne som kjemper for å gjenerobre friheten og borgerrettighetene som er blitt frarøvet dem under Franco-regimet,

protesterer med all sin kraft mot diktatoren Francos siste inngrep på menneskerettighetene og den faglige frihet overfor de streikende, lærere, studenter og det store flertallet av det spanske folk som er tilhengere av demokrati og frihet,

støtter uten forbehold de protester FFI har brakt inn for ILO med krav om at borgerrettighetene gis tilbake og først og fremst at de arresterte arbeidere settes på frifot og de deporterte får vende hjem,

tar til etterretning erklæringen av 2. april 1958 på vegne av alle demokratiske partier og faglige organisasjoner som UGT, STV og CNT,

oppfordrer alle demokratiske regjeringer til å nekte Francoregimet enhver moralsk, økonomisk eller militær støtte som gjør det mulig for Franco å

holde sitt grep på det spanske folk, men føre en politikk slik at det kan innsettes en demokratisk midlertidig regjering med representanter fra alle demokratiske og antitotalitære krefter som kan gjeninnføre et styresett der de grunnleggende prinsipper for menneskefrihet respekteres og der arbeiderne kan ivareta sine faglige rettigheter uten å frykte grusomme represalier.

FFI og ERO har protestert mot at Franco-Spania er blitt opptatt i ILO og UNESCO. En nærmere tilknytning av Franco-regjeringen til de europeiske institusjoner er et grovt brudd på alle fundamentale prinsipper for den vestlige sivilisasjon og en utfordring mot all sunn fornuft.

De faglige organisasjoner tilsluttet ERO er særlig bekymret over at visse demokratiske regjeringer synes å være villig til å la Franco-regjeringen snike seg ennå mer inn i internasjonale institusjoner som NATO og OEEC.

Den europeiske regionale konferanse oppfordrer alle sine tilsluttede organisasjoner til med alle midler å søke og hindre at regjeringene i deres respektive land gjør seg delaktig i slike manøvrer. Særlig når de frie nasjonene i Vest-Europa forbereder et nytt og avgjørende skritt henimot en økonomisk og sosial integrering i Europa, er det viktig at friheten gjenoprettes i Spania så dets folk kan være med i dette tiltaket og få sin andel av den økte velstand det vil medføre.

Resolusjon om sosial harmonisering.

Den europeiske regionale konferanse til den Frie Faglige Internasjonale uttaler på nytt sin overbevisning om at Europas integrering må etterfølges av en harmonisering av de sosiale forhold mellom de deltakende land og uten at den hemmer det sosiale framsteg i de enkelte land.

Under hensyntaken til behov og utvikling av de sosiale forhold i de enkelte land tar de frie fagorganisasjoner sikte på å gjøre dem så ensartet som mulig og gradvis tilpasse dem oppad.

På grunn av de store skilnader som i dag fins i de sosiale trygdeordninger, foreslår den europeiske regionale konferanse at det i første rekke opprettes sosiale minstenormer for de viktigste områder.

Slike sosiale minstenormer bør inneholde følgende grunnsetninger:

1. Faglig frihet, organisasjonsrett og retten til kollektive forhandlinger er vesentlige forutsetninger for å ivareta arbeidstakernes interesser og for stadig å kunne bedre deres lønns- og arbeidsvilkår. Streikeretten må ikke innskrenkes. Tvungen voldgift avvises.
2. Arbeidernes deltakelse i bedriftsledelsen og kontrollorganene må sikres på alle plan.
3. Full sysselsetting er en forutsetning for å trygge og bedre levestandarden. For å unngå tap av arbeidsinntekt og lønnspress på grunn av arbeidsledighet, bør det treffes tiltak for at alle lønnstakere trer inn i en obligatorisk trygdeordning.
4. Det bør gjennomføres lik lønn for arbeid av lik verd.
5. Behovet for mer fritid og så vel av helsemessige grunner gjør det nødvendig med kortere arbeidstid. For å opprettholde levestandarden må det ved enhver arbeidstidsforkortelse gis full lønnskompensasjon. Overtid og søndagsarbeid må reduseres til det aller nødvendige og betales med høyere lønnssetser. Nattarbeid bør forbyes for kvinner og unge arbeidere. Alle arbeidstakere må hvert år gis tilstrekkelig ferie med full lønn.

6. For å trygge arbeidernes yteevne, særlig når en ser på den tekniske utvikling med nye byrder og farer, bør det treffes passende vernetiltak mot nedbrytelse av helsen og arbeidsulykker. Arbeidstilsynet og fagbevegelsen må garantere at disse tiltak og andre arbeidsvilkår gjennomføres og overholdes.

Det bør treffes spesielle vernetiltak for unge arbeidere og kvinner.

7. Alle forhold som kan føre til at levestandarden nedsettes, må dekkes av sosiale trygdeordninger. Disse bør især omfatte graviditet, barne-rike familier, sykdom, yrkesuførhet (invalidiet), arbeidsulykker, arbeidsledighet, alderdom og død. Det bør treffes spesielle forebyggende helsetiltak og tiltak for å gjenvinne helsen og arbeidsevnen.

Det er ønskelig at hvert land forsøker å gjøre de bestående sosiale trygdeordninger så ensartet som mulig.

For å gjennomføre den sosiale harmonisering krever den europeiske regionale konferanse at de av ILO's overenskomster og anbefalinger som kommer i betraktning, hurtig blir ratifisert og satt ut i livet. For å fremme en sosial harmonisering bør en inngå og ratifisere multilaterale og bilaterale avtaler.

Ero-konferansen er fullt merksom på at omfanget og tempoet for Europas sosiale harmonisering avhenger av virksomheten og samarbeidet til Europas frie fagorganisasjoner.

ERO's NATO-konferanse for fagforeningsledere, i Paris

29. og 30. oktober.

Følgende rapport foreligger:

Konferansen ble holdt i Palais de Chaillot, Paris. Det deltok representanter fra fagbevegelsen i 11 NATO-land. Danmark, Island, Portugal og Tyrkia var ikke representert. For øvrig møtte det representanter fra forskjellige internasjonale yrkessekretariater og fra ERO og FFI.

Formålet med konferansen var å *informere deltakerne om den senere tids utvikling i NATO og gi høve til en fri meningsutveksling på bred basis mellom representanter for NATO og fagbevegelsen*. Så vidt jeg forstår har NATO i det siste året vist en påfallende større interesse for fagbevegelsens holdning og synspunkter enn tidligere, og denne konferansen må antakelig ses på denne bakgrunn.

Blant de viktigere og mest verdifulle foredrag vil jeg nevne:

a) *John Licence*, leder av den økonomiske seksjon i den økonomiske og finansielle avdeling, ga opplegget til en økonomisk debatt om NATO's rolle i forbindelse med de økonomiske spørsmål. Han klarer NATO's positive syn på de bestrebelsene som for tiden pågår for å skape større økonomiske markeder i Europa og kom inn på spørsmålet om den økonomiske vekst i Europa, sammenliknet med utviklingen i Sovjet-Samveldet. Det finner som kjent sted en voldsom økonomisk ekspansjon i Sovjet, og selv om den økonomiske veksten i Vest-Europa i de siste 7—8 år må sies å ha vært tilfredsstillende, vil det bare være et tidsspørsmål før Sovjet-Samveldet med sin nåværende vekstrate går forbi oss. *Licence* holdt det imidlertid for sannsynlig at vekstraten i Sovjet etter hvert måtte avta noe, men problemet er der likevel og den videre utvikling på dette grunnleggende område vil bli av avgjørende betydning for NATO's slagkraft på lengre sikt.

b) *Paul-Henri Spaak* ga et bredt opplegg om utviklingen siden NATO ble startet og kom bl. a. inn på forholdet til de underutviklede land i Asia og Afrika. Sovjet-Samveldets offensiv av rent økonomisk karakter synes i stadig stigende grad å være rettet mot disse områder og *Spaak* slo fast at NATO-landene hadde vært svært lite heldige hittil når det gjaldt å møte denne trussel. Det er en kjent sak at *Spaak* er blitt stadig sterkere opptatt av dette spørsmål, og det kan antakelig ventes forskjellige initiativ fra ham når det gjelder å bedre forholdet.

Spaak gikk for øvrig meget sterkt inn for at vi i det internasjonale samarbeid måtte få overnasjonale organer. Dette synspunkt må bl. a. ses på bakgrunn av at tollunionen mellom «de seks», som i stor utstrekning er et resultat av *Spaaks* egen innsats, kan komme til å skape en alvorlig splittelse i NATO der *Spaak* for tiden sitter med ansvaret i egenskap av å være generalsekretær.

c) *Harry West-Burnham*, som er sekretær for NATO's vitenskapelige samarbeidskomité, ga en uhyre interessant redegjørelse for utviklingen på dette område. Hans opplysninger om de vitenskapelige framskritt i Sovjet-Samveldet de senere år var ganske sjokkerende, og hvis det ikke gjøres noen endring på dette område, er det bare spørsmål om noen relativt få år før russerne vil ta Vesten igjen og gå forbi oss. På enkelte områder, bl. a. i teoretisk fysikk, ligger russerne atskillig foran Vesten. Jeg fikk inntrykk av at samarbeidet i den vitenskapelige komitéen hadde vist seg meget vellykket og effektivt, og det var interessant å se at mindre enn 10 prosent av komitéens arbeid dreide seg om utpregede forsvarsspørsmål, mens resten falt på vitenskapelig samarbeid i sin alminnelighet. Det er selvsagt den alminnelige vitenskapelige vekst på bredt grunnlag som senere blir avgjørende for vår tekniske, økonomiske og militære effektivitet.

I tillegg til disse punkter var det foredrag av general Norstad om de militære problemer, og dessuten foredrag om informasjonsproblemer, koordinering av produksjonsvirksomheten, og redegjørelse for de problemer en vil stå overfor i den sivile sektor i tilfelle av en krise, f. eks. varemangel, råstoffmangel til industrien osv.

Siden konferansen var av rent informerende karakter, ble det ikke fattet noen vedtak eller vedtatt noen uttalelser. Jeg synes konferansen var meget interessant, og jeg hadde også inntrykk av at det var nyttig for NATO-representantene å høre den européiske fagbevegelses synspunkter på de foreliggende spørsmål.

Oslo, 15. november 1958.

Kjell Holler.

ERO's faste boligkomité.

Som representant fra Landsorganisasjonen har fungert arkitekt Frode Rinnan. Fra ham foreligger følgende rapport:

Møte i Bryssel ble avholdt i tiden 13.—18. april, hvor man avga innstilling om den internasjonale fagbevegelses støtteaksjon for å stimulere sosial boligbygging i Hellas. Komitéen besluttet å anmode alle medlemmer om å ta del i en omfattende rundspørning om boligsituasjonen i de forskjellige land, og arbeiderbevegelsens holdning til landets offisielle boligpolitikk, herunder lovgivning, finansiering og praktisk administrasjon.

Arkitekt Frode Rinnan har sendt det norske svar som er utarbeidet med støtte fra Boligdirektoratet og Norske Boligbyggelag.

*Européisk industrikonferanse om européisk frihandelsområde
i London 19.—21. februar.*

Storbritannias råd for Europabevegelsen tok for en tid siden initiativet til å arrangere en konferanse i London om européisk frihandelsområde. Som deltakere på konferansen møtte representanter for industrien og fagorganisasjonene i de fleste vest-européiske land.

Landsorganisasjonen i Norge var representert ved følgende personer: Ingvald Haugen, Kjell Holler og Klaus Kjelsrud.

Norsk industri og næringsliv var representert ved disse personer: N. Aars-Nicolaysen, A. P. Østberg, Th. Arentz, Olav Borgan, Knut Halvorsen og Odd Richter.

Hensikten med konferansen var utelukkende å få en *uformell og uforbindtlig drøfting* av de mange problemer som melder seg i forbindelse med etableringen av et européisk frihandelsområde, og det ble derfor ikke vedtatt noen resolusjoner. Konferansen må etter vår oppfatning karakteriseres som positiv og nyttig. En skal komme tilbake til dette senere.

Kvelden før konferansen ble åpnet var alle fagforeningsrepresentanter innbudt til en middag arrangert av den britiske landsorganisasjon. Hensikten med dette arrangementet var å få en liten forhåndsdrøfting blant fagorganisasjonens representanter slik at man så langt råd var kunne holde en viss felles linje under selve konferansen. Det grunnleggende problem innenfor frihandelsområdet, nemlig forholdet mellom Frankrike og de øvrige nasjoner, kom også fram på dette forhåndsmøtet, men man ble iallfall enige om at fagorganisasjonens representanter i debatten på selve konferansen skulle søke å unngå og komme for sterkt inn på mer nasjonalistiske synsmåter og problemstillinger. En må vel ha lov til å si at dette også på mange måter lyktes under selve konferansen. Det er imidlertid tydelig at f. eks. også de franske fagforeningsrepresentanter er meget betenkte over frihandelsområdet da de ikke mener at de får tilstrekkelige garantier mot forskjellige uheldige sidevirkninger.

Industrikonferansen ble holdt i Church House og åpnet 19. februar kl. 10.00. Konferansens president, Sir Beddington-Behrens, ønsket velkommen og rettet en spesiell hilsen til hertugen av Edinburg og statsminister Tage Erlander, som var til stede ved åpningen. Den første møtedagen gikk med til taler, bl. a. av den tidligere franske statsminister Robert Schuman, og den nåværende britiske finansminister Heatcoat Amery. Om aftenen ble det arrangert en middag, der bl. a. Reginald Maudling talte. Maudling er som kjent medlem av den britiske regjering og er den øverste leder av de store frihandelsdrøftingene som finner sted i Paris. Han holdt en meget god tale, der han redegjorde for problemene og understreket hvor viktig det var å finne fram til en løsning.

Den andre konferansedagen gikk med til møter i *spesialkommisjoner*. Ingvald Haugen deltok i kommisjonen for sosialpolitikken, Kjell Holler i kommisjonen for drøfting av de problemer som oppstår når tollsatser og kvoteordninger etc. skal fjernes, og Klaus Kjelsrud i kommisjonen som behandlet matvarenes og jordbruksvarenes stilling. Det var en kommisjon til som drøftet spørsmålet om koordineringen av økonomisk politikk og pengepolitikken, men det møtte ingen norske fagorganisasjonsrepresentanter i denne.

Oppdelingen i kommisjoner førte til en ganske inngående diskusjon av en mengde forskjellige problemer. En må utvilsomt si at debatten i kommi-

sjonene førte til en betydelig avklaring av mange problemer, og vel også i noen grad til en viss tilnærming mellom standpunktene.

Om kvelden ble det arrangert en middag der bl. a. den britiske handelsminister Sir David Eccles og tidligere medlem av arbeiderregjeringen John Edwards talte.

Den siste møtedagen gikk med til framleggelse av rapportene fra de forskjellige kommisjoner, etterfulgt av en generell diskusjon. Konferansen ble avsluttet ved middagstider 21. februar etterat Alfred Robens hadde holdt en kort tale.

Det ville føre for langt om vi i rapporten skulle gå mer detaljert inn på debatten og arbeidet ved konferansen, i og med at det ikke ble fattet noen vedtak eller vedtatt noen resolusjoner. Som en generell vurdering vil vi imidlertid peke på følgende:

Det var helt fra begynnelsen av konferansen ganske tydelig at engelskmennenes hensikt var å få understreket hvor viktig det var å få etablert frihandelsområdet og finne en løsning på de mange problemer som har meldt seg. En kan nesten si at hele konferansen var en eneste sammenhengende propaganda for etableringen av et frihandelsområde, og hvis engelskmennenes hensikt var å få isolert franskmennene, må hensikten i høy grad sies å være oppnådd: Det var praktisk talt bare de franske representanter og da først og fremst de franske arbeidsgiverrepresentanter som gikk imot frihandelsområdet. Italienernes stilling var noe reservert, mens de øvrige arbeidsgiverrepresentanter, ikke minst de belgiske og de tyske arbeidsgiverrepresentanter, gikk meget sterkt og uforbeholdent inn for å etablere frihandelsområdet.

En fikk også inntrykk av at den franske fagorganisasjon — som for øvrig bare hadde sent én representant — stilte seg mer positivt enn de franske arbeidsgivere. Hvorvidt dette er en riktig fortolkning, tør en imidlertid ikke innestå for med sikkerhet.

Vi tror at konferansen var positiv og nyttig. Den bidro til å understreke hvor viktig det er å finne en løsning på de problemer som en nå står overfor, og det kan nok tenkes at de franske arbeidsgiverrepresentanter fikk «en del å tygge på». Den positive holdning hos mange innflytelsesrike arbeidsgivere og fagforeningsfolk fra de fem nasjoner utenom Frankrike innenfor den européiske tollunion bidro ganske sikkert til utfallet av konferansen.

Som et ikke uvesentlig poeng i det storpolitiske spillet som for tiden pågår omkring frihandelsområdet, kan en nevne at den tyske økonomiminister, Ludwig Erhardt, sendte et lykkønskningstelegram til konferansen der han understreket konferansens betydning og håpet at den ville bidra til løsning av frihandelsspørsmålet. Dette trekk fra en av de ledende tyske regjeringsrepresentanter var vel et ganske tydelig uttrykk for det spenningsforhold som er til stede innenfor tollunionen mellom de seks kontinentalmakter.

Rapportene fra kommisjonene vil senere bli tilgjengelige for interesserte.

Oslo, den 5. mars 1958.

Ingvald Haugen.

Kjell Holler.

Klaus Kjelsrud.

Det Internasjonale Arbeidsbyrå (ILO).

Den 41. Arbeidskonferanse for sjøfartsspørsmål ble holdt i Genève i tiden 29. april—14. mai.

Det foreligger følgende rapport fra konferansen:

I. Bakgrunnen for konferansen.

Den 41. sesjon av Den internasjonale arbeidskonferanse som ble holdt i Genève i tiden 29. april—14. mai 1958, var den 7. arbeidskonferanse som i sin helhet har vært viet sjøfartsspørsmål. Forrige konferanse for sjøfartsspørsmål var konferansen i Seattle fra 6. til 29. juni 1946.

En av de viktigere saker på dagsordenen på arbeidskonferansen i Seattle var spørsmålet om hyrer, arbeidstid og bemanning. En konvensjon som tok sikte på å regulere disse forhold på internasjonalt plan ble vedtatt av konferansen — Konvensjon nr. 76 om hyrer, arbeidstiden og bemanningen på skip. Hverken i sin opprinnelige form eller i sin senere reviderte form (Konvensjon nr. 93, revidert 1949) har konvensjonen imidlertid oppnådd å bli ratifisert av et tilstrekkelig antall medlemsstater til å bli satt i kraft.

Spørsmålet om å løse de problemer som har stilt seg i veien for en tilstrekkelig oppslutning om konvensjonen om hyrer, arbeidstid og bemanning har senere vært inngående behandlet bl. a. av ILO's faste sjøfartskomité — Joint Maritime Commission. Det var derfor i første rekke med henblikk på en løsning av vanskene vedrørende den omhandlede konvensjon at nevnte komité anmodet styret for Det Internasjonale Arbeidsbyrå (the Governing Body) om å sammenkalle en ny internasjonal konferanse for sjøfartsspørsmål i 1958.

Forut for konferansen i Genève i 1958 ble avholdt en forberedende teknisk sjøfartskonferanse i London i tiden 19. september—2. oktober 1956. Til å møte på denne konferanse ble innbudt representanter for de medlemsland av ILO, som har sete i Joint Maritime Commission.

Som delegerte til den forberedende konferanse møtte fra norsk side Arbeidsrettens formann, dommer Brynjulf Bull, regjeringsrepresentant og delegasjonens formann, orlogskaptein Odd. I. Loennechen, rederrepresentant, og forretningsfører Ingvald Haugen, representant for arbeidstakerne. Dessuten møtte rådgivere for hver av de tre delegerte.

Foruten spørsmålet om en generell revisjon av konvensjonen om hyrer arbeidstid og bemanning på skip omfattet saklisten for den forberedende sjøfartskonferanse spørsmål om forhyring av sjømenn på skip registrert i utlandet, flaggoverføring, innholdet av medisinkisten på skip og legeråd over radio, jurisdiksjon over inndragning av skipsoffiserers sertifikater samt spørsmålet om innføring av nasjonale identitetskort for sjømenn.

De vedtak som ble truffet av den forberedende tekniske sjøfartskonferanse ble bearbeidet av Det Internasjonale Arbeidsbyrå, og rapporter om de enkelte saker som skulle opp til behandling på den 41. sesjon av Den internasjonale arbeidskonferanse for sjøfartsspørsmål ble deretter sendt til medlemsstatene sammen med Byråets utkast til internasjonale vedtak vedrørende de saker som var satt opp på dagsordenen.

II. Den internasjonale arbeidskonferanse for sjøfartsspørsmål, 41. sesjon i Genève.

Konferansen ble holdt i Palais des Nations, Genève, i dagene 29. april til 14. mai 1958. I konferansen deltok representanter for regjeringer, redere

og sjømenn for i alt 46 medlemsland. Det møtte i alt 165 delegerte, hvorav 89 regjeringsrepresentanter, 38 rederrepresentanter og 38 sjømannsrepresentanter. Dessuten møtte tilsammen 205 rådgivere.

For Norge møtte 15 utsendinger. Som *regjeringsdelegerte* møtte Arbeidsrettens formann, dommer Brynjulf Bull, delegasjonens formann og byråsjef Markus Endresen, delegasjonens nestformann. Som rådgivere for de regjeringsdelegerte møtte byråsjef Sigurd Storhaug og legasjonsråd Johan Cappelen. Som *delegert for arbeidsgiverne* møtte orlogskaptein Odd. I. Loennechen med direktør H. J. Darre Hirsch som stedfortredende delegert og rådgiver. Som rådgivere for arbeidsgivernes delegerte møtte videre kaptein Rudolf Hiestand, skipsreder T. I. Kraft, skipsreder Per Lodding og direktør Børre Sverdrup. Som *delegert for arbeidstakerne* møtte forretningsfører Ingvald Haugen med nestformann Gunvald Hauge, kaptein Henry Bjønness, forretningsfører Leif Lerstad og bestyrer Nils Nilsen som rådgivere.

Konferansens dagsorden omfattet følgende poster:

1. Generaldirektørens rapport.
2. Generell revisjon av Konvensjon nr. 93 vedrørende hyrer, arbeidstid og bemanning (1949).
3. Forhyring av sjømenn gjennom regulært opprettede arbeidskontorer.
4. Flaggoverføring sett i sammenheng med de sosiale forhold og sikkerhetsregler.
5. Innholdet av medisinkister ombord på skip, og legeråd over radio til skip i sjøen.
6. Jurisdiksjon over inndragning av sertifikater for skipsoffiserer.
7. Gjensidig eller internasjonal anerkjennelse av sjømenns nasjonale identitetskort.

Til president for konferansen ble valt Ichiro Kawasaki fra Japan, regjeringsdelegert, og dette lands faste delegerte ved de internasjonale organisasjoner i Genève. Til visepresidenter ble valt Tadasz Ocioszynski, regjeringsdelegert for Polen, W. N. H. van der Vorm, arbeidsgiverdelegert fra Nederland, og Ingvald Haugen, arbeidstakerdelegert fra Norge.

Den norske delegasjon var representert i samtlige komitéer som ble opprettet for å forberede de saker som konferansen skulle behandle. Det kan nevnes at dommer Brynjulf Bull ble valt til formann for komitéen for flaggoverføring og at byråsjef Markus Endresen og direktør H. J. Darre Hirsch ble valt til rapportører, henholdsvis for komitéen for hyrer, arbeidstid og bemanning og fullmaktskomitéen.

Generaldirektørens rapport.

I den alminnelige debatt i tilknytning til denne rapport deltok i alt 63 talere, hvorfor en rekke plenarmøtet ble avsat til debatten. Rapporten som er på 58 trykte sider, gir et overblikk over utviklingen med hensyn til sjømennenes sosiale vilkår i tidsrommet 1946—1957.

I rapporten omtales bl. a. sjømannsopplæringen, hyrer og arbeidstid, lugarforhold, ferie med lønn, sosial sikkerhet, velferd og arbeidsledelse. Videre kommer rapporten inn på Den internasjonale arbeidsorganisasjons samarbeid med andre internasjonale organer om forhold av betydning for sjømennenes sosiale stilling.

Det framgikk under debatten at de ulike Seattle-konvensjoner hadde hatt betydelig innflytelse på lovgivningen og på kollektive avtaler selv i stater som ikke hadde funnet tiden inne til å ratifisere vedkommende konvensjoner. Videre at ILO-konvensjonene hadde stor betydning selv i land

hvor skipsfartsnæringen ennå er på begynnelsesstadiet, idet disse konvensjoner, spesielt når det gjelder sosial sikkerhet og lugarforhold, tjener som mønster for de mål en har satt seg i disse land. Under debatten ble det ellers tatt til orde bl. a. for en bedring av fiskernes sosiale kår og det ble også framholdt at det burde foretas spesielle undersøkelser med hensyn til velferdsarbeid for asiatiske sjømenn. I denne forbindelse ble det antydnet å avholde en ny asiatisk sjøfartskonferanse i nær framtid. Generaldirektøren for ILO lovet at dette forslag skulle bli tatt opp til overveielse i forbindelse med planleggingen av organisasjonens framtidige arbeidsprogram.

I debatten ellers ble bl. a. behandlet spørsmålet i forbindelse med strålefare ombord i skip hvor atomkraft nyttes til framdrift.

I det følgende omtales først de vedtak som ble truffet i tilknytning til de poster som var ført opp på dagsordenen. En omtaler først konvensjonen om hyrer, arbeidstid og bemanning samt en rekommendasjon om de samme emner og en resolusjon vedrørende en alminnelig reduksjon av arbeidstiden. Dernest omtales den konvensjon som ble vedtatt om sjømenns nasjonale identitetskort. For øvrig omtales vedtakene i den rekkefølge de var satt opp på dagsordenen.

Konvensjon nr. 109 om hyrer, arbeidstid, og bemanning (rev. 1958).

Som nevnt innledningsvis har Konvensjon nr. 76 og senere nr. 93 (revidert) om hyrer, arbeidstid og bemanning hatt stor betydning for utviklingen av arbeidstidsspørsmålet på skip, og konvensjonens bestemmelser om arbeidstiden ombord ligger stort sett til grunn for de fleste større sjøfartsnasjoners bestemmelser på dette område. Konvensjonen har imidlertid bare oppnådd ratifikasjon fra et fåtall medlemsland, hvorav intet sjøfartsland av betydning. Etter innhentede uttalelser fra medlemslandenes side framgår at grunnen til den manglende oppslutning om konvensjonen i stor utstrekning skyldes at de omfatter bestemmelser om en internasjonal minimumshyre som er bundet til pund eller dollar. Under den forberedende sjøfartskonferanse i London i oktober 1956, som var innkalt med særlig tanke på en revisjon av Konvensjon nr. 93 (revidert), tok sjømannsgruppen opp et forslag om å ta avsnittet om en internasjonal minimumshyre ut av konvensjonen. Dette forslag møtte sterk motstand fra rederhold, og de skandinaviske regjeringsrepresentanter fremmet et mellomforslag som forutsatte at avsnittet om minimumshyrer ble bibeholdt i konvensjonen, men slik at den ratifiserende stat får anledning til å holde utenfor ratifikasjonen avsnittet om minimumshyrer. Dette forslag fikk flertall på den forberedende konferansen, men redergruppen sto fortsatt samlet imot, idet den mente at en deling av konvensjonen ville medføre at denne helt og holdent mistet sin verdi som internasjonalt instrument. Ved sakens behandling på den endelige sjøfartskonferanse i Genève, hvor redergruppen fortsatt stilte seg negativt til endringsforslaget, ble dette vedtatt med 104 mot 22 stemmer. 22 delegerte, herunder de britiske regjeringsdelegerte, unnlot å stemme.

Endringsforslaget ble opptatt som ny artikkel 5 i konvensjonen, og fikk (i norsk oversettelse) følgende ordlyd:

- 1. Ethvert medlem som ratifiserer denne konvensjon kan, ved en tilleggs-erklæring vedheftet ratifikasjonen, utelukke fra ratifikasjonen avdeling II i konvensjonen.
2. Med de begrensninger som framgår av en slik erklæring, skal bestemmelsene i konvensjonens avdeling II ha den samme virkning som de øvrige bestemmelsene i konvensjonen.

3. Et medlem som avgir en slik erklæring skal også framskaffe opplysninger som viser grunnlønn eller hyre for en kalendermåned for en matros som tjenestgjør ombord i et skip som konvensjonen omfatter.
4. Et medlem som avgir en slik erklæring kan senere, ved en ny erklæring, underrette generaldirektøren om at det vedtar avdeling II; fra den dato slik underretning er registrert av generaldirektøren skal bestemmelsene i avdeling II få anvendelse på vedkommende medlem.
5. Mens en erklæring avgitt i medhold av pkt. 1 i denne artikkel er gyldig for så vidt angår avdeling II, kan medlemmet erklære seg villig til å akseptere avdeling II som likeverdig med en rekommandasjon.»

I tillegg til den nye artikkel 5 traff sjøfartskonferansen vedtak om en del mindre endringer i konvensjonens artikler 3, 6 og 27. Av disse er endringen i artikkel 3 av særlig interesse for Norge, idet den omhandler hvalfangstnæringsens forhold til konvensjonen. Slik artikkel 3 lød etter Konvensjon nr. 93(revidert) var personer på hvalfangstfartøyer, og fartøyer knyttet til hvalfangsten, unntatt fra konvensjonen i de tilfelle hvor arbeidstidsspørsmålet og arbeidstidsvilkårene ombord for øvrig var regulert i tariffavtaler med sjømennenes hovedorganisasjoner. Etter den foretatte endring skal unnatakbestemmelsen utvides til å gjelde også i de tilfelle hvor arbeidstiden m. v. på hvalfangst er regulert ved lov.

Den holdning redergruppen inntok på den forberedende sjøfartskonferanse i London til forslaget om ny artikkel 5 i konvensjonen og til spørsmålet om konvensjonens delelighet i det hele tatt, medførte at den forberedende konferanse anbefalte at det ble oppnevnt et arbeidsutvalg sammensatt av et engere antall representanter fra sjømanns-, reder- og regjeringsgruppene, som skulle få i oppdrag å finne fram til en ordning som kunne bygge bro mellom de sterkt motstridende standpunkter i saken. Et slikt utvalg trådte sammen i Genève våren 1957, og det ble oppnådd enighet om å foreslå for den endelige sjøfartskonferanse å vedta i tillegg til en revidert konvensjon, en rekommandasjon vedrørende hyrer, arbeidstid og bemanning. Utvalget kom i denne forbindelse fram til et forslag til rekommandasjon som går noe lengre i arbeidstidsspørsmålet enn konvensjonen, idet rekommandasjonen fastsetter prinsippet om 8 timers dag for alle grupper arbeidstakere ombord og uten hensyn til vedkommende skips størrelsesorden.

Den endelige sjøfartskonferanse vedtok rekommandasjonen, som får nr. 109, med 127 stemmer. Det var ikke noen stemmer imot rekommandasjonen, men 20 delegerte unnlot å stemme.

I tillegg til vedtakelsen av en revidert konvensjon og en rekommandasjon, vedtok konferansen også en resolusjon som var brakt i forslag av den russiske regjeringsdelegerte og som vedrører prinsippet om 40 timers arbeidsuke. I resolusjonen blir styret i ILO anmodet om å ta med sjøfolkenes arbeidstidsforhold i de overlegninger og undersøkelser som en må regne med i de forestående internasjonale drøftelser om en alminnelig reduksjon av arbeidstiden.

Det ble avgitt 75 stemmer for resolusjonen og 37 stemmer mot denne. 35 delegerte avholdt seg fra å stemme.

Konvensjon nr. 108 om sjømenns identitetsdokumenter

ble vedtatt av konferansen med 137 mot 6 stemmer, mens 8 delegerte avsto fra å stemme. Denne konvensjon er stort sett i samsvar med det utkast som Arbeidsbyrået hadde lagt fram for konferansen i sin rapport VII, og som i det alt vesentlige bygger på det forslag til konvensjon som den forberedende sjøfartskonferanse hadde truffet vedtak om i London i 1956. Konven-

sjonen forutsetter at medlemsstatene skal utstyre den sjømann som ber om det, med et identitetsdokument som gir innehaveren rett til adgang til ratifiserende staters territorier, således for landlov mens skipet er i havn, for adkomst til skip han er ansatt på eller for overføring til annet skip, for gjennomreise for å komme til sitt skip eller for reise hjem, samt for andre formål som myndighetene i vedkommende medlemsstat måtte godkjenne.

Av særlig betydning for flyktninger blant sjømenn er konvensjonens bestemmelse om at et medlemsland også kan utstyre andre sjømenn enn landets egne borgere med identitetsdokumenter, når disse sjømenn enten gjør tjeneste på skip innregistrert i landet eller er innskrevet ved et av landets arbeidskontorer. En sjømann som har gyldig identitetsdokument skal tillates gjeninnreise til det medlemsland som har utsendt det; slik rett har sjømannen dessuten for et tidsrom av ett år etterat dokumentets gyldighetstid er utløpt.

Under komitébehandlingen av denne saken ble det fra indisk hold gitt uttrykk for betenkeligheter i forbindelse med konvensjonen, idet spesielle forhold i India vil gjøre det vanskelig å akseptere konvensjonsteksten i sin helhet. Den regjeringsdelegerte fra De forente stater ga uttrykk for at det på grunn av de eksisterende immigrasjonsbestemmelser i hans hjemland neppe ville komme på tale å ratifisere konvensjonen for dette lands vedkommende med mindre visse bestemmelser i konvensjonen kunne tilpasses nasjonale lover og forskrifter.

Rekommandasjon (nr. 107) om forhyring av sjømenn (utenlandske skip) ble vedtatt av konferansen med 138 stemmer. Ingen delegerte stemte imot rekommandasjonen, men 11 avsto fra å stemme. Rekommandasjonen har til hensikt å søke og hindre at et medlemslands sjømenn tar tjeneste ombord i utenlandske skip dersom ikke ansettelsesvilkårene i disse skip er likeverdige med dem som gjelder for sjømenn i henhold til kollektive avtaler og sosiale standarder godtatt av redere og sjømenn i tradisjonelle sjøfartsland. Spesielt skal det tas hensyn til om det er dratt omsorg for tilbakereise for sjømannen i nærmere bestemte tilfelle, og om det er sørget for legebehandling og underhold av en sjømann som blir satt i land i utenlandsk havn på grunn av sykdom eller skade pådratt i tjenesten uten egen forsettlig forømmelse.

Rekommandasjon (nr. 108) om sosiale vilkår og sikkerhet (sjømenn)

ble vedtatt med 144 stemmer. Ingen stemte imot, men 3 delegerte avholdt seg fra å stemme. I rekommandasjonen er anført at spørsmål om sosiale vilkår og sikkerhet for sjømenn er kommet særlig i forgrunnen i tilknytning til den store tonnasje som er registrert i land som hittil ikke har vært betraktet som tradisjonelle sjøfartsland. Det blir i denne forbindelse innledningsvis bl. a. vist til den konvensjon om det åpne hav (Convention on the High Seas), som ble vedtatt av De forente nasjoners konferanse om havets rett i april 1958, og da særlig til bestemmelsen om at det i samband med skipets nasjonalitet må være en ekte forbindelse (a genuine link) mellom staten og skipet, og til bestemmelsene om registreringslandets plikt til å treffe slike tiltak med hensyn til skip under dets flagg som er nødvendige for å trygge sikkerheten til sjøs. I rekommandasjonen blir det spesifisert hva registreringslandet har å iakttå med hensyn til sikkerhetsforskrifter, skipskontroll, kontroll med på- og avmønstring, kontroll med sosiale vilkår ombord, opplæring og sertifisering, sikring av sjømennenes organisasjonsfrihet m. v.

Rekommendasjon (nr. 105) om skips medisinkister og rekommendasjon (nr. 106) om legeråd tilsjø

ble begge vedtatt enstemmig av konferansen (med henholdsvis 149 og 152 stemmer). Den førstnevnte rekommendasjon anbefaler at medlemslandene skal kreve at ethvert skip i fart på havet skal føre en medisinkiste hvis innhold blir foreskrevet av vedkommende myndighet idet det tas hensyn til antallet av personer ombord samt reisens natur og varighet. Til rekommendasjonen er knyttet en liste over det minimumsinhold av medikamenter m. v. som en slik medisinkiste bør ha. Rekommendasjonen angående legeråd til sjøs oppfordrer alle medlemsstater til ved et på forhånd ordnet system å sikre at legeråd over radio til skip i sjøen kan fås til enhver tid, innbefattet legeråd fra spesialist når dette er nødvendig og mulig.

En resolusjon om jurisdiksjon til å suspendere eller oppheve gyldigheten av offiserers faglige sertifikater

ble vedtatt med 121 stemmer. Ingen stemte imot, men 1 delegert avholdt seg fra å stemme. I resolusjonen blir bekreftet det alminnelig prinsipp at bare myndighetene i den stat som har utstedt et sertifikat, har adgang til å suspendere eller inndra det. Videre anbefales det i resolusjonen at medlemsstatene i Den internasjonale arbeidsorganisasjon bør slutte seg til den konvensjon som ble undertegnet i Bryssel 10. mai 1952 om «Unification of Certain Rules relating to Penal Jurisdiction in Matter of Collision or other Incidents of Navigation».

I tillegg til de konvensjoner, rekommendasjoner og resolusjoner som er omhandlet i det foregående og som alle knytter seg til de poster som var ført opp på dagsordenen, vedtok konferansen ytterligere 10 resolusjoner. Disse angår:

1. Flyktningesjømennenes stilling (og avtale herom inngått mellom 9 sjøfartsnasjoner i Haag 23. november 1957).
2. Velferd i havn (innbefattet velferdstiltak for asiatiske sjømenn i ikke-asiatiske havner).
3. Helse og hygiene ombord på skip (og muligheten av et møte i nær framtid i ILO—WHO Joint Committee on Hygiene of Seafares).
4. Besetningens lugarer (undersøkelse av spørsmålet om air condition).
5. Bemanning av skip (undersøkelse av de standarder for bemanning som er foreskrevet i lov eller kollektive avtaler, samt de standarder som faktisk eksisterer i de forskjellige land).
6. Joint Maritime Commission (om et møte i nær framtid).
7. Atomkraft og skipsfart (om undersøkelse av spørsmålet vedrørende de problemer som knytter seg til anvendelse av atomkraft til framdrift av skip og til andre formål ombord).
8. Fiskernes problemer (spørsmål om etablering av et særskilt apparat til å ta seg av fiskerinæringens sosiale problemer under ILO's ledelse).
9. Sikkerhet for menneskeliv til sjøs (deltakelse av representanter for Joint Maritime Commission i den forestående diplomatiske konferanse om revisjon av konvensjonen av 1943).
10. Begrensning av rederansvaret (i resolusjonen gis bl. a. uttrykk for tilfredshet med den internasjonale konvensjon som ble vedtatt av en mellomstatlig diplomatisk konferanse i Bryssel i oktober 1957 angående begrensning i ansvaret for eiere av sjøgående skip. Det anbefales i resolusjonen at medlemmer av Den internasjonale arbeidsorganisasjon overveier mulighetene av å ratifisere eller tiltre nevnte konvensjon).

Angående nærmere enkeltheter vedrørende drøftelsene og stemmegivningen i anledning av de forskjellige saker som ble behandlet av konferansen, viser en til de trykte referater som Arbeidsbyrået har gitt ut.

Under konferansen var det et meget godt samarbeid innen den norske delegasjon. De norske regjeringsdelegerte hadde også nøye kontakt med regjeringsdelegerte fra de viktigere sjøfartsnasjoner og samarbeidet mellom de nordiske lands representanter må betegnes som særskilt godt.

Den 42. Arbeidskonferanse i Det Internasjonale Arbeidsbyrå ble holdt i Genève 4.—26. juni.

Det foreligger følgende rapport fra konferansen:

Oversikt.

Delegasjoner fra 73 stater og observatører fra 9 områder utenfor moderlandet, tilsammen nær 900 personer deltok i årets arbeidskonferanse. ILO's medlemstall er nå i alt 79. Venezuela, som i 1956 meldte seg ut, er igjen trådt inn i organisasjonen, og Den Malajiske Federasjon er blitt medlem. Foruten de ordinære delegerte deltok også arbeids- og sosialministre fra forskjellige land og observatører fra andre internasjonale organisasjoner i kortere eller lengre tid i konferansens møter.

Til president for konferansen ble valt den pakistanske arbeids- og undervinningsminister, herr B. K. Das.

Den norske delegasjon til konferansen ble oppnevnt ved kgl. res. av 23. mai 1958 og hadde følgende sammensetning:

Regjeringsutsendinger:

Dommer Brynjulf Bull, Arbeidsretten, delegasjonens formann. Ekspedisjonssjef Berger Ulsaker, Kommunal- og arbeidsdepartementet, delegert. Overlege Arne Gram Bruusgaard, Statens Arbeidstilsyn, rådgiver. Byråsjef J. H. Bertnes, Fiskeridepartementet, rådgiver. Legasjonsråd Johan Cappelen, Norges faste delegasjon i Genève, rådgiver.

Arbeidsgiverutsendinger:

Direktør Trygve Kleppe, Norsk Arbeidsgiverforening, delegert. Høyesterettsadvokat Jan Didriksen, Norsk Arbeidsgiverforening, rådgiver. Distrikt-sjef Nils Glatved, Norsk Arbeidsgiverforening, Bergen, rådgiver.

Arbeiderutsendinger:

Sekretær Thorleif Andresen, Landsorganisasjonen i Norge, delegert. Høyesterettsadvokat Arne Kr. Meedby, Landsorganisasjonen i Norge, stedfortredende delegert og rådgiver. Overrettssakfører Ivar Nes, Norsk Sjømannsforbund, rådgiver. Sekretær Mirjam Nordahl, Landsorganisasjonen i Norge, rådgiver.

Delegasjonens sekretær:

Sekretær Arne Vetlesen, Sosialdepartementet.

Konferansen hadde følgende dagsorden:

1. Generaldirektørens rapport, som i år omhandlet ILO's virksomhet i alminnelighet, med særlig vekt på organisasjonens utvikling i de senere år.

2. Finans- og budsjettspørsmål.
3. Opplysninger og rapport om gjennomføring av konvensjoner og rekommandasjoner.
4. Diskriminering i sysselsetting og yrke.
5. Arbeidsvilkår for plantasjearbeidere.
6. Organisering av yrkeshelsetjeneste på arbeidsplassen.
7. Arbeidsvilkår for fiskere (førstegangs-behandling).
8. Arbeidstid (generell diskusjon).

Konferansen vedtok 2 konvensjoner:

Konvensjon nr. 110 om arbeidsvilkår for plantasjearbeidere.

Konvensjon nr. 111 om diskriminering i sysselsetting og yrke.

I tilknytning til de to konvensjoner ble det også vedtatt to rekommandasjoner, nemlig:

Rekommandasjon nr. 110 om arbeidsvilkår for plantasjearbeidere.

Rekommandasjon nr. 111 om diskriminering i sysselsetting og yrke.

Som regel skal en konvensjon eller rekommandasjon være gjenstand for behandling på to arbeidskonferanser før et endelig vedtak kan fattes. Følgende saker ble i år behandlet for første gang og må opp til fornyet behandling på arbeidskonferansen i 1959:

Forslag til rekommandasjon om yrkeshelsetjenester på arbeidsplassen, og forslag til følgende konvensjoner om arbeidsforholdene i fiskeriene:

Konvensjon om minstealder for sysselsetting i fiske.

Konvensjon om legeundersøking av fiskere.

Konvensjon om arbeidsavtaler for fiskere.

Konvensjonsutkastene vedrørende arbeidsforholdene i fiskerinæringen og rekommandasjonen om yrkeshelsetjeneste på arbeidsplassen vil i samsvar med den vanlige prosedyre i Den internasjonale arbeidsorganisasjon bli sendt medlemsstatene til uttalelse før Arbeidsbyrået på arbeidskonferansen i 1959 legger fram endelig forslag til internasjonale avtaler.

De arbeidsgiverdelegerte og deres rådgivere deltok i disse komitéer:

Komitéen for arbeidstiden: Direktør Trygve Kleppe.

Komitéen for gjennomføring av ILO's konvensjoner og rekommandasjoner: Høyesterettsadvokat Jan Didriksen.

Komitéen for arbeidsvilkår for fiskere: Distriktssjef Nils Glatved.

Komitéen for yrkeshelsetjeneste på arbeidsplassen: Direktør Trygve Kleppe.

Den arbeiderdelegerte og hans rådgivere deltok i disse komitéer:

Komitéen for arbeidstiden: Mirjam Nordahl.

Komitéen for gjennomføring av ILO's konvensjoner og rekommandasjoner: Arne Kr. Meedby.

Komitéen for arbeidsvilkår for fiskere: Ivar Næs.

Norsk deltaking i komitéer.

De regjeringsdelegerte og deres rådgivere deltok i disse komitéer:

Arbeidsrettens formann, høyesterettsadvokat Brynjulf Bull, i komitéen for arbeidstiden, med ekspedisjonssjef Berger Ulsaker som varamann, resolusjonskomitéen og finanskomitéen. Ekspedisjonssjef Ulsaker deltok i komitéen for gjennomføring av ILO's konvensjoner og rekommandasjoner med sekretær Vetlesen som varamann. Underdirektør J. H. Bertnes deltok i komitéen for arbeidsvilkår for fiskere, og overlege Arne Gram Bruusgaard i komitéen for yrkeshelsetjeneste på arbeidsplassen.

Fullmaktsspørsmål.

Formann i fullmaktskomitéen var i år den israelske regjeringsdelegerte, dommer Berinson, arbeidsgiverrepresentant herr Fennema, Nederland, og arbeiderrepresentant herr Sanchez Madariaga fra Mexico. Det var atskillig press fra forskjellig hold, bl.a. de nordiske land, for å få den norske regjeringsdelegerte, dommer Bull, til å ta vervet som formann i fullmaktskomitéen, men i samråd med Utenriksdepartementet fant delegasjonsformannen å måtte avslå henstillingene.

Fullmaktskomitéen fikk følgende saker til behandling:

1. Protest mot den kinesiske delegasjon, framsatt av en del østeuropéiske land.
2. Protest mot den italienske arbeiderdelegerte, framsatt av den italienske landsorganisasjonen.
3. Protest mot arbeiderdelegaten fra Sør-Afrikaunionen, fremmet av den sørafrikanske landsorganisasjonen (South Africa Congress of Trade Unions).
4. Protest mot den franske arbeiderdelegerte, framsatt av to av rådgiverne for den franske arbeiderdelegerte.
5. Protest mot den chilenske arbeiderdelegasjonen framsatt av den chilenske landsorganisasjonen (Unita de Trabajadores de Chile).
6. Protest mot den spanske arbeiderdelegasjon framsatt av den kristelige faglige internasjonale (The international Federation of Christian Trade Unions), og den nederlandske arbeiderdelegerte.
7. Protest mot de ungarske regjeringsdelegerte, framsatt av arbeidsgiverdelegerte fra Frankrike, Japan, Sambandsstatene og Uruguay.
8. Protest mot de ungarske arbeidsgiverdelegerte, framsatt av arbeidsgiverdelegasjonene fra Frankrike, Japan, Storbritannia, Sambandsstatene og Uruguay.
9. Protest mot de ungarske arbeiderdelegerte, fremmet av den nederlandske arbeiderdelegerte og den kristelige faglige internasjonale.

I de tilfelle der det er uenighet mellom fullmaktskomitéens medlemmer om godkjenning av fullmakter, og når det er enighet om underkjennelse kommer saken opp til avgjerd i konferansens plenum.

I sakene 1—6 var det enighet i fullmaktskomitéen om å avvise innsigelsene fordi det ble påberopt forhold som fullmaktskomitéen tidligere har tatt standpunkt til og avvist som irrelevante, og dels fordi en ikke ønsket å foregripe sakens behandling i De forente nasjoner (som i tilfellet Kina).

Spørsmålet om fullmaktene for de ungarske *regjeringsdelegerte* kom opp i konferansens plenum fordi det ikke lyktes å komme fram til en entstemmig innstilling i fullmaktskomitéen om godkjenning av fullmaktene. Komitéen avga en mindretallsrapport, presentert av formannen, dommer Berinson, og en flertallsrapport presentert av arbeider- og arbeidsgiverrepresentantene i komitéen. Protesten mot de ungarske regjeringsdelegerte grunnet seg på følgende forhold:

- a) en særskilt komité oppnevnt av De forente nasjoners generalforsamling til undersøkelse av hendingsene i Ungarn konkluderte med at det siden oktober 1956 ikke har eksistert noen representativ regjering i Ungarn.
- b) Rapporten fra denne komitéen fikk tilslutning fra FN's generalforsamling med 60 stemmer mot 10, mens 10 avsto.
- c) Siden den 40. internasjonale arbeidskonferanse i 1957 har FN nektet å godkjenne fullmaktene for det nåværende regime, som ble brakt til makten av Sovjet-Samveldet.

- d) Beviset for at det eksisterer og fortsatt vil eksistere sovjetisk herredømme over det ungarske folk gjennom marionette-regjeringen i Budapest ga Krustsjov i sin tale den 8. april 1958 i Ungarn, der han bl. a. uttalte:

«Dersom arbeiderklassens fiender eller provokatører skulle forsøke et kup eller en kontra-revolusjon i et sosialistisk land, så vil jeg nå fortelle dere at alle de sosialistiske land og Sovjet-Samveldets væpnede styrker alltid er beredt til å samle seg for å hjelpe med å besvare en provokasjon med det svar den fortjener.»

Formannen i fullmaktskomitéen, dommer Berinson fra Israel, pekte i sin *mindretallsrapport* på at De forente nasjoner ennå ikke har tatt standpunkt til fullmaktene for de ungarske delegerte til organisasjonens møter, og at de ungarske regjeringsdelegerte fortsatt deltar med fulle rettigheter i FN. Herr Berinson brakte et juridisk forsvar for de ungarske regjeringsdelegertes plass på Arbeidskonferansen, men etter at henrettelsene av Imre Nagy og Paul Maleter ble kjent, var det klart at spørsmålet om de ungarske regjeringsdelegertes fullmakter ikke ville finne sin løsning på det formelt-juridiske plan. Da saken kom opp i konferansens plenum, tok den britiske regjeringsdelegerte, Sir Guildhaume Myrddin-Evans, ordet og pekte på det alvorlige i at fullmaktskomitéens flertall hadde underkjent den ungarske regjeringsdelegasjonens fullmakter, og meddelte konferansen at hans regjering sammen med enkelte andre (bl. a. den kanadiske) hadde fremmet en resolusjon som tok sikte på å uttrykke avsky for de henrettelsene som hadde funnet sted. Denne resolusjonen ble avvist av konferansens «president-skap», idet den rumenske visepresidenten stemte mot å fremme den på konferansen (Presidentskapets innstillinger må være enstemmige). «Når vi nå går inn for å forkaste den ungarske regjeringsdelegasjonens fullmakter,» sluttet Sir Guildhaume, «er det fordi vi bare på denne måte kan gi uttrykk for vår avsky overfor en forbrytelse som har sjokkert den frie verden og slått den med frykt.»

I denne saken var det nær kontakt mellom de nordiske regjeringsdelegerte, og det ble fra svensk side uttrykt ønske om at en måtte komme fram til et felles nordisk standpunkt, som da skulle gå ut på at en avholdt seg fra å stemme. Det ble dog snart klart at regjeringsrepresentantene fra de fleste vest-européiske land ville gå lengre enn til å avholde seg fra å stemme. I samråd med Utenriksdepartementet stemte den norske delegasjon for forkastelse av fullmaktene. Delegasjonens formann avga i et kort innlegg stemmeforklaring, der han pekte på at den norske delegasjonen på denne måte ville uttrykke avsky for de tragiske hendinger i Ungarn, som hadde sjokkert det norske folk, og at stemmegivningen måtte ses som et uttrykk for en sterk følelsesmessig reaksjon. Delegasjonsformannen understreket til slutt at stemmegivningen her ikke måtte fortolkes som en foregripelse av behandlingen i FN av spørsmålet om de ungarske regjeringsdelegaters fullmakter i FN's generalforsamling.

Ved avstemningen viste det seg at 142 stemte for å forkaste fullmaktene, 48 stemte mot og 29 avholdt seg fra å stemme.

Foruten de øst-européiske land stemte de regjeringsdelegerte fra India, Iran, Israel, Libya, Marokko, Pakistan og Den forente arabiske republikk mot å forkaste fullmaktene. Blant dem som avsto var Afghanistan, Østerrike, Belgia, Finland, Japan, Sveits og Sverige.

Etterat de ungarske regjeringsdelegertes fullmakter var underkjent med det nødvendige flertall (2/3 av de avgitte stemmer), måtte det gå på samme

måte med de arbeidsgiver- og arbeidstakerdelegerte fra Ungarn som var oppnevnt av regjeringen. Arbeidsgiverne fra Ungarn ble utelukket med 146 mot 47, mens 23 avsto. For arbeidernes vedkommende stemte 146 for utelukkelse, 48 mot og 23 avsto.

Den endelige avstemning vedrørende de ungarske delegertes fullmakter fant først sted dagen før konferansen sluttet, og de delegerte det gjaldt satt inntil da med fulle rettigheter i konferansen, slik konferansens forretningsorden hjemler det i artikkel 26, pkt. 8.

Østeuropéiske arbeidsgiveres plassering i komitéer.

I konferansens forretningsorden er bestemt at hver gruppe skal nominere kandidater til komitéene, og deretter skal styrekomitéen (Selection Committee) gjennomgå listene og foreta justeringer som måtte vise seg nødvendige for å oppnå en mer hensiktsmessig fordeling av plassene under hensyntaken til saker som skal behandles i vedkommende komité og en rimelig fordeling på nasjonaliteter. Delegater som av en eller annen grunn ikke er blitt nominert av sin gruppe, kan klage til styrekomitéen, som avgjør klagen og som eventuelt kan beslutte å plasere vedkommende i den komité der han ønsker å delta. Det skjer da ved å utvide antallet medlemmer i vedkommende komité.

Heller ikke ved denne konferanse ønsket arbeidsgivergruppen å nominere arbeidsgiverrepresentanter fra østeuropéiske land til plasser i konferansens komitéer. I samsvar med forretningsordenens artikkel 9 d klaget de arbeidsgiverdelegerte, som ble berørt av utelukkelse, til konferansens styrekomité. Styrekomitéen avviste klagen med stemmetallene 19-4-14, og et forslag om å godkjenne de østeuropéiske arbeidsgivere som varerepresentanter med talerett, men uten stemmerett, falt med 12 for, 14 mot og 12 som avsto. I fjor innstilte styrekomitéen overfor konferansen på å godkjenne slikt varamedlemskap.

Da saken kom opp i konferansens plenum, ble det snart klart at de østeuropéiske delegerte ville stemme mot et forslag om varamedlemskap i komitéer og resultatet av avstemningen ble at fullt medlemskap (titular membership) ble nedstemt med 115 mot 53, mens 51 avsto. Foruten de østeuropéiske land stemte blant andre Finland, Israel, India og Den forente arabiske republikk for fullt medlemskap. Norge stemte mot sammen med de fleste vesteuropéiske land, mens Sverige, Østerrike, Sveits og den ene regjeringsdelegerte fra Finland avholdt seg fra å stemme. Et forslag om varamedlemskap falt, idet det fikk 63 stemmer, 97 stemte mot og 53 avholdt seg fra å stemme. Når forslaget falt, var det fordi samtlige østeuropéiske delegerte stemte mot sammen med arbeidsgivere bl. a. fra de vesteuropéiske land.

Norge stemte for varamedlemskap sammen med Danmark og de fleste vesteuropéiske regjeringsdelegerte. Finland og Sverige avholdt seg fra å stemme.

Det er femte gang Arbeidskonferansen behandler spørsmålet om utelukkelse av øststatenes arbeidsgiverdelegerte fra fullt medlemskap i konferansens komitéer. Når de såkalte «frie» arbeidsgivere ikke har ønsket å ha arbeidsgiverne fra østauropéiske land med i komitéen, er det fordi de hevder at de har rett til å motsette seg at slike «arbeidsgivere» skal være medlemmer av arbeidsgivergruppen i de enkelte komitéer, da ILO er bygd opp på et trepartssystem hvor den enkelte gruppe har et visst selvstyre (autonomi). Dette prinsipp vil bli krenket hvis arbeidsgivergruppen innen de

enkelte komitéer blir påtvunget arbeidsgivermedlemmer som konferansens arbeidsgivergruppe ikke selv nominerer. De fleste arbeidstakerrepresentanter deler dette syn på gruppenes rett til å nominere sine representanter i komitéene og har avholdt seg fra å stemme over kravet fra de østeuropéiske arbeidsgivere. Mot dette syn står hensynet til at ILO, for best mulig å kunne fylle sin oppgave, må være universell og derfor også gi plass for stater med forskjellig samfunnsordning innen arbeidslivet. Også i land utenfor de kommunistiske har staten i større eller mindre grad overtatt rollen som arbeidsgiver, liksom det også utenom de nevnte land finnes stater der arbeidslivets organisasjoner ikke har full organisasjonsfrihet, men hvis partsrepresentanter likevel har fått fullt medlemskap i komitéene.

Det har siden Sovjet-Unionen trådte inn igjen i ILO i 1954 stadig vært arbeidet med sikte på å finne en løsning av forannevnte spørsmål. Det har således gjennom en ekspertkomité (McNair-komitéen) vært samlet inn et betydelig materiale om organisasjonens stilling i medlemsstatene og spørsmålet har også ellers vært undergitt inngående behandling. I påvente av utfallet av denne behandling har de fleste regjeringsrepresentanter sett det som et rimelig kompromiss å avslå kravet om fullt medlemskap i komitéene for de østeuropéiske arbeidsgivere, men la dem stå som varamenn innen arbeidsgivernes gruppe i de enkelte komitéer. Denne ordning har vært akseptert subsidiært av de østeuropéiske delegasjonene ved de tidligere konferanser, men i år ble, som allerede nevnt, forslag i denne retning nedstemt, idet de østeuropéiske delegasjoner erklærte at de bare kunne godta fullt medlemskap. En løsning av spørsmålet trenger således sterkt på uten at det nå kan sies når den vil foreligge. Spørsmålet har nær sammenheng med ILO's arbeid for å fremme organisasjonsfriheten, en sak som stadig er sterkt fremme. En nevner også at ILO's styre har nedsatt en særskilt komité som skal drøfte mulighetene av å forbedre konferansens arbeidsmetoder.

Diskusjonen om generaldirektørens rapport.

Generaldirektøren hadde til denne konferansen utarbeidet en oversikt over ILO's virksomhet i sin alminnelighet og de oppgaver organisasjonen vil påta seg i framtiden. I sin rapport (*The ILO in a Changing World*) peker generaldirektøren på hvordan endringen i de økonomisk-politiske balanseforhold mellom kontinenter og grupper av land har fått betydning for ILO's virksomhet. Om lag 20 nasjoner, som omfatter $\frac{1}{4}$ av jordens befolkning, har fått selvstendighet etter den siste krigen. De nye nasjoner i Afrika og Asia har andre behov enn de industrialiserte land, og deres tilslutning til ILO er like mye motivert av ønsket om å få hjelp til å bygge ut sitt produksjonspotensial og oppnå en bedre bruk av arbeidskraften, for derved å skape det materielle grunnlaget for sosiale framskritt, som av ønsket om å få nye sosiale standarder. ILO har søkt å imøtekomme disse behovene gjennom programmer for teknisk bistand, som etter hvert er blitt en vesentlig del av organisasjonens virksomhet.

I sin rapport peker Generaldirektøren på utdannelsens betydning for dem som skal stå for gjennomføringen av moderne sosialpolitikk. Rapporten peker på den rolle utdanning spiller for å lære dem som har ansvaret for gjennomføring av sosiale tiltak, å se de sosiale problemer i en større sammenheng og løse dem ut fra et samfunnsmessig helhetssyn.

I sin konklusjon peker Generaldirektøren på at ILO alltid må søke nye veier for å fremme sosial rettferd som et middel til fredelig framgang i verden, men han understreker at ILO's eksistens hviler på organisasjonens tra-

disjonelle forskningsarbeid, vedtaking av sosiale standarder og opplysningsarbeid.

Diskusjonen om Generaldirektørens rapport pågikk fra 5. til 20. juni, og en rekke lands delegater nyttet høve til å redegjøre for de sosiale forhold i sine land. En del talere kom inn på de problemer som produksjonssvikten og avsetningsvanskene i den senere tid hadde skapt i deres land, og hvordan dette hadde ført til sysselsettingsproblemer. Særlig interessant var den amerikanske regjeringsdelegerertes orientering om de tiltak som var satt i verk i Sambandsstatene for å motvirke en øking av arbeidsløsheten. Han pekte på at en i de siste måneder hadde registrert et oppsving i amerikansk økonomi, og han hadde full tillit til at en høsten 1958 ville merke en vesentlig bedring i konjunktorene.

Formannen for den norske delegasjon, dommer Brynjulf Bull, ga i sitt innlegg uttrykk for den norske tilslutning til ILO's program for økt teknisk hjelp til underutviklede land, og ga uttrykk for håp om at det måtte øke i omfang og styrke. Men han understrekte også at ILO bør finne en rimelig balanse mellom den del av organisasjonens virksomhet, som med en fellesbetegnelse har vært kalt «technical assistance» og arbeidet for å parallellføre sosiallovgivningen i medlemslandene gjennom vedtaking av internasjonale sosiale standarder. I sitt innlegg kom delegasjonsformannen også inn på den senere tids tendens til stigende arbeidsløshet, og sa at selv om den norske regjering hadde det faste forsett å beskytte landet mot utbredt arbeidsløshet, ville Norge ikke kunne mestre problemet alene, men være avhengig av utviklingen i andre land, særlig da i de stater som i kraft av sitt produksjonspotensial ville kunne øve avgjørende innflytelse på den internasjonale økonomiske og handelspolitiske utvikling. Delegasjonsformannen uttrykte sin glede over forsikringen fra den amerikanske regjeringsdelegererte om at det i USA treffes tiltak for å motvirke nedgangskonjunktoren der.

Representantene fra de nye statene i Asia og Afrika pekte på betydningen av økt teknisk bistand, og de afrikanske delegerte i særdeleshet ga uttrykk for tilfredshet over at Generaldirektøren hadde vidd Afrikas problemer en bred plass i sin rapport, og uttrykte håp om at det måtte bli holdt en regional konferanse for Afrika så snart som mulig.

I sitt svar på innleggene om rapporten pekte Generaldirektør Morse på hvordan statens innflytelse i det økonomiske og politiske liv hadde økt i alle land, og hvordan arbeidslivets organisasjoner hadde fått økt samfunnsmessig ansvar. De kan ikke lenger bare ta hensyn til sine medlemmers økonomiske interesser, men må veie dem mot hele samfunnets interesser, uttalte han.

I de kommunistiske land er de nasjonale institusjoner, industrien, administrasjonen og fagforeninger forenet i en politisk organisasjon, sa Generaldirektøren, men vi må regne med at også disse stater er underlagt historiens lov, og at samfunnsstrukturen der og deres institusjoner gjennomgår forandringer, og at det reiser problemer for dem. I samarbeid med disse land vil vi kan hende kunne lære å kjenne fakta om samfunnsforhold og utvikling i de kommunistiske land, slik at vår mangel på kunnskap om disse lands systemer ikke lenger blir en hindring for vårt arbeid.

Mr. Morse opplyste at den sovjetiske regjering og regjeringen i Sambandsstatene hadde invitert ILO til å sende en delegasjon for å studere organisasjonsfriheten i de to land. Dette skjer som ledd i en undersøkelse av organisasjonsfriheten som ILO's styre har iverksatt på arbeidergruppens initiativ.

I sitt sluttinnlegg pekte ellers Generaldirektøren på den overordentlige store vekt som måtte legges på utdanning i videste forstand av dem som i

framtiden skal stå i brodden for sosiale tiltak i de enkelte land, lære dem ikke bare å finne løsninger på bestemte problemer, men *hvordan en skal gå fram* for å finne løsninger, gjennom diskusjon, ved utveksling av idéer og erfaringer.

Budsjettspørsmål.

Budsjettet for 1959, med en sluttsum på \$ 8 639 857, ble vedtatt mot 18 stemmer. Den eneste regjeringsdelegasjon som stemte imot var den amerikanske, som forklarte sin stemmegiing med at vedtakingen av budsjettet ville bety at Sambandsstatenes andel av utgiftene ville gå ut over den grense som den amerikanske kongressen hadde satt for bidrag til ILO. Dette måtte imidlertid ikke tas som et uttrykk for at De forente stater ikke hadde tillit til organisasjonen, uttalte den amerikanske regjeringsdelegerte, og han tilføyde at det var under behandling i kongressen et forslag om å heve den øvre grense for bidrag til ILO. I alt 28 delegerte avsto fra å stemme, nemlig samtlige arbeidsgiverrepresentanter.

I diskusjonen om budsjettet anførte den britiske arbeidsgiverdelegerte, Sir Richard Snedden, bl. a. at han anså det ønskelig med en gjennomgåing av ILO's arbeidsmetoder og administrasjon med sikte på innsparinger, og han påpekte hvordan arbeidsgivernes forslag om en slik gjennomgåing var blitt avvist gang på gang.

Det norske tilskottet til organisasjonen for året 1959 blir fortsatt 0,53 prosent av de totale netto-utgifter (som er beregnet til \$ 8 529 857), dvs. \$ 45 208. Til fradrag kommer så en plussbalanse for 1957 på \$ 5 043 slik at netto-tilskottet blir \$ 39 365 mot 39 949 i 1958.

Gjennomføring av tidligere vedtatte konvensjoner og rekommandasjoner.

Det blir hvert år under konferansen nedsatt en komité som har til oppgave å avgi rapport til konferansens plenum om hvordan medlemslandene etterlever de konvensjoner og rekommandasjoner som er vedtatt på tidligere arbeidskonferanser (Committee on the Application of Conventions and Recommendations). Ekspedisjonssjef Ulsaker deltok i år som regjeringsrepresentant i komitéen, med sekretær Vetlesen som varammann, mens advokat Meedby og advokat Didriksen deltok fra arbeidstaker- og arbeidsgiversiden.

Komitéens arbeid kan grupperes slik:

- a) gjennomgåing av landenes årsrapporter om ratifiserte konvensjoner og årsrapporter om gjennomføring av konvensjoner i området utenfor hjemlandet.
- b) undersøkelse av hvordan medlemsstatene har oppfylt sine forpliktelser etter ILO's konstitusjon til å gjøre konvensjonstekstene kjent for de lovgivende myndigheter i vedkommende land, og
- c) gjennomgåing av rapporter om visse uratifiserte konvensjoner og om visse rekommandasjoner.

I alt har komitéen hatt til behandling nærmere 5000 rapporter, hvorav i alt 1349 årsrapporter om ratifiserte konvensjoner, som utgjorde 95,1 prosent av de rapporter ILO hadde bedt medlemsstatene sende.

Også i år satte denne komitéen opp en såkalt «svarteliste» over land hvis rapporter i en årrekke hadde vist uoverensstemmelser mellom lovgivning

og praksis og de krav konvensjonene stiller. Listen omfattet i år: Albania, Brasil, Chile, Tsjekkoslovakia, Guatemala, Italia, Liberia, Mexico, Filipinene. «Svartelisten» vakte betydelig diskusjon i komitéen og i plenum, idet de land som er ført opp der hevdet at listen var tilfeldig sammensatt, og ikke på langt nær fullstendig. Andre delegerte pekte imidlertid på den nytte en slik «svarteliste» har som et middel til å få medlemslandene til å etterleve de vedtak de har ratifisert eller gitt sin tilslutning.

Fra alle hold ble betydningen av «overvåkingsskomitéens» arbeid understreket fordi dens rapporter hvert år gir konferansen en forestilling om hvordan de vedtatte konvensjoner og rekommandasjoner virker i praksis, og hvilken framgang de enkelte land gjør fra år til år når det gjelder å bringe sin lovgivning og praksis i samsvar med de vedtatte standarder.

Diskriminering i sysselsetting og yrke.

Denne saken var i år oppe til annen gangs behandling, og ble inngående kommentert i rapporten fra de regjeringsdelegerte til Arbeidskonferansen i 1957. Rapporten er inntatt som vedlegg til St. prp. nr. 36 (1958) om Den 40. internasjonale arbeidskonferanse. Den foreslåtte konvensjon og rekommandasjons innhold er der gjengitt i hovedtrekkene.

I komitéen som behandlet denne saken i år, ble det anført at det var nødvendig å styrke de foreslåtte avtaler på dette feltet ved å pålegge medlemslandene å fatte lovvedtak mot diskriminering og ved å sikre at konvensjonen vil få anvendelse utenfor moderlandet. En del representanter i komitéen mente at en eventuell konvensjon burde vise til den alminnelige menneskerettighetserklæring og at artikkel 4 (som tar visse hensyn til de enkelte staters indre sikkerhet) burde fjernes.

Etter at et forslag fra arbeidsgiverne om å gi avtalen formen av en rekommandasjon i stedet for en konvensjon, var blitt avvist, gikk komitéen gjennom de enkelte bestemmelser i utkastet.

Det ble fremmet en del endringsforslag til teksten som Byrådet hadde foreslått på basis av førstegangsbehandlingen og uttalelser fra regjeringene. De viktigste skal nevnes her:

I artikkel 3 b ble inntatt en ny bestemmelse om at regjeringene, som nevnt foran, skal treffe lovgivningspolitiske tiltak mot diskriminering ved siden av den opplysningsvirksomhet som forslaget opprinnelig begrenset seg til.

I utkastet til konvensjonen var artikkel 6 om anvendelse i områder utenfor moderlandet erstattet med en henvisning til ILO-konvensjonen om lik lønn for menn og kvinner for arbeid av likt verd. I komitéen ble imidlertid den sistnevnte henvisning tatt ut, og i stedet ble gjeninntatt en bestemmelse om at de land som ratifiserer denne konvensjonen, påtar seg å la den få anvendelse i områder utenfor moderlandet i samsvar med artikkel 35 i ILO's konstitusjon.

I konferansens plenum ble konvensjonen med komitéens endringsforslag vedtatt med 145 mot 22 stemmer, mens 5 avsto. En utfyllende rekommandasjon ble vedtatt med 179 mot 0, mens 9 avholdt seg fra å stemme.

Arbeidsvilkår for plantasjearbeidere.

Det ble vedtatt en konvensjon (nr. 110) om arbeidsforholdene for plantasjearbeidere. Det ble likeledes vedtatt en rekommandasjon med liknende innhold.

Da saken har liten interesse for Norge, finner en ikke grunn til å gå nærmere inn på konvensjonens og rekommandasjonens innhold eller de diskusjoner som fant sted i komitéen og konferansens plenum forut for vedtakene.

Yrkeshelsetjeneste på arbeidsplassen.

Fra norsk side deltok i denne komitéen som regjeringsrepresentant overlege Arne Bruusgaard. Fra arbeidsgiversiden deltok direktør Kleppe. Norge var ikke representert på arbeidstakersiden i denne komitéen.

Til behandling forelå Arbeidsbyråets konklusjon som tok sikte på en rekommandasjon. Konklusjonene var basert på svar fra medlemsstatene om deres syn på organisering av yrkeshelsetjenesten på arbeidsplassen.

Flertallet av komitéens medlemmer hevdet at en internasjonal standard på dette området burde ha formen av en rekommandasjon, fordi en her trenger et smidig instrument som i større grad enn en konvensjon kan gi rom for en gradvis anvendelse av bestemmelsene, og ta omsyn til den ulike utvikling av yrkeshelsetjenesten i de forskjellige industrigrener i det enkelte land og i de forskjellige land. For land som allerede er langt fremme på dette området vil en konvensjon neppe være noen fordel, og i andre land vil det være vanskelig å gjennomføre eventuelle standarder innen en rimelig tid.

De konklusjoner komitéen kom fram til med sikte på å få vedtatt en rekommandasjon ved neste konferanse gir innledningsvis en avgrensning av begrepet yrkeshelsetjeneste. Denne skal ta sikte på å beskytte arbeideren mot enhver helsefare som oppstår i hans arbeid eller på grunn av helseforholdene, sikre arbeiderens fysiske og mentale tilpassing, særlig ved å sette ham til arbeid som passer for ham, etablere og sikre den høyest mulige grad av fysisk og mentalt velvære for arbeideren. Etablering av yrkeshelsetjeneste bør skje gradvis ved å begynne med foretak der helsefaren er størst. Yrkeshelsetjenestens forebyggende rolle blir understreket. Bedriftslegen skal kunne undersøke de forhold som fører til økt sykefravær, men oppgaven er ikke å undersøke berettigelsen av sykefravær i de enkelte tilfelle.

Bedriftslegen skal være yrkesmessig og moralsk uavhengig av både arbeider og arbeidsgiver, og skal så langt det er mulig, ha særlig opplæring i yrkeshelsetjeneste, og han skal gis muligheter til å utvide sitt kjennskap til området. — Utgifter til yrkeshelsetjeneste skal dekkes av arbeidsgiveren.

Under diskusjonen i komitéen ble det understreket fra arbeidsgiverhold at yrkeshelsetjenesten på arbeidsplassen fortrinnsvis burde organiseres i henhold til avtale mellom de interesserte parter, men dette synet fikk ikke medhold i komitéen. Etter en del diskusjon ble det vedtatt at nasjonale lover eller bestemmelser kan fastsette hvilke instanser som skal være ansvarlig for overvåkingen og gjennomføringen av bedriftslegeordningen i samråd med anerkjente tekniske rådgivende organer.

Komitéens rapport fikk alminnelig tilslutning i konferansens plenum, og de foreslåtte konklusjoner med sikte på en rekommandasjon ble vedtatt med 185 stemmer mot 0, mens 1 avsto. Det ble også vedtatt en resolusjon med henstilling til ILO's styre om å gi høy prioritet til studiet av yrkessykdommer og arbeidsulykker sett på bakgrunn av den senere tids utvikling i produksjonsmetoder og -prosesser med anvendelse av stadig nye stoffer og produksjonsutstyr.

Saken om yrkeshelsetjeneste kommer opp til annen gangs behandling på neste arbeidskonferanse der eventuell endelig vedtaking av rekommandasjonen vil finne sted.

Fiskernes arbeidsvilkår.

I komitéen som behandlet fiskernes arbeidsvilkår deltok fra norsk regjeringside underdirektør J. J. Bertnes, overrettssakfører Ivar Nes representerte arbeidergruppen, mens distriktssjef Nils Glatved deltok som arbeidsgiverrepresentant. Komitéen fikk seg forelagt tre utkast til internasjonale avtaler om fiskernes arbeidsforhold utarbeidet av en særskilt ekspertkomité oppnevnt av ILO. Forslagene til internasjonale standarder gjaldt minstealder for sysselsetting i fiskerier, legeundersøking av fiskere og arbeidsavtaler for fiskere.

I komitéen ble det først en generell diskusjon om hvilken form de foreslåtte internasjonale standarder burde ha, enten rekommendasjon eller konvensjon. Fra arbeidergruppens side ble det gitt uttrykk for at alle tre instrumenter burde gis form av konvensjoner — mens arbeidsgiverne på sin side antok at rekommendasjon ville være den riktige form.

Fra regjeringsrepresentantenes side ble det gitt uttrykk for ulike oppfatninger, og resultatet av den generelle diskusjon ble at komitéen skulle vente med å ta standpunkt til spørsmålet til problemene var blitt nærmere klarlagt under de fortsatte drøftelser, og at en i første omgang skulle begrense seg til å ta standpunkt til formen for så vidt angår spørsmålet om minstealder.

I denne omgang vedtok komitéen at reglene om minstealder for sysselsetting i fisket burde få form av en konvensjon, mens en lot spørsmålet om formen for de to øvrige avtaleutkast utstå til behandlingen av de spesielle sakene.

En gikk deretter over til å behandle de enkelte avtaleutkast.

Minstealder for sysselsetting i fiskerier.

Det ble atskillig diskusjon om artikkel 2 i et utkast fra en forutgående ekspertkomité, der minstealderen var satt til 15 år. Det ble særlig hevdet at en slik regel vanskelig kunne gjennomføres i de ulike arter av familiefiske som foregår i forskjellige land. I komitéen ble det oppnådd flertall for en tilføyelse i artikkel 2 om unntak for fartøyer der bare medlemmer av samme familie er sysselsatt. Under behandlingen i plenum gikk imidlertid tilføyelsen ut etterat arbeidergruppen hadde talt sterkt imot en slik modifikasjon. Arbeidergruppens ordfører ga imidlertid uttrykk for at gruppen kunne være villig til å drøfte en modifikasjon, slik at det kan gjøres unntak for de tilfelle der vedkommende ungdom er under farens omsorg ombord i fartøyet.

Den norske regjeringsrepresentant fremmet forslag om å unnta fartøyer som bare deltar i hjemmefiske, eller som er mindre enn 15 brutto tonn eller som har mindre enn 3 mann ombord — idet det fra norsk side ble anført at forslaget i første rekke ble fremmet for å få satt forslaget om en avgrensning under diskusjon under denne konferanse — med henblikk på å finne fram til den endelige utforming av avgrensingen innen sluttbehandlingen av saken på neste konferanse. Det ble fra enkelte representanter pekt på at unntak av hjemmefiske i enkelte land ville være for omfattende, liksom det ble uttrykt tvil om avgrensingene, 15 tonn eller 3 mann, dekket de ulike lands interesser. Fra norsk side ble det pekt på at utgangspunktet for forslaget var de foreløpige resultater som en norsk komité til utredning av lov om arbeidsforhold i fisket var kommet fram til. Forslaget ble satt under votering, med det resultat at 30 stemte mot og 25 for. Men etter det som ble opplyst underhånden var det atskillig sympati for

det norske forslaget, og sannsynligheten taler for at det ved en fortsatt behandling av saken vil bli flertall for en eller annen form for avgrensning, i det vesentlige etter de retningslinjer som det norske forslaget anga.

Utkastet til konklusjoner med sikte på en konvensjon ble vedtatt av konferansens plenum med 120 mot 23 stemmer, mens 59 avsto fra å stemme.

Legeundersøking av fiskere.

Det ble besluttet at de regler en her skulle lage burde ha formen av en konvensjon.

Etter de vedtatte konklusjoner skal ingen kunne sysselsettes ombord i fiskefartøyer uten å legge fram helsekort underskrevet av lege som er godkjent av vedkommende myndighet. Helsekortet skal angi hvorvidt fiskeren er skikket for det arbeid som han skal settes til ombord. Det overlates til vedkommende lands myndigheter i samråd med fiskebåtrederens og fiskernes organisasjoner å fastsette hvorledes legeundersøkningen skal foregå og hva helsekortet skal inneholde. Det skal tas hensyn til fiskerens alder og det arbeid han skal utføre. Dersom vedkommende fisker er under 21 år, skal lege-erklæringen ikke ha gyldighet for mer enn ett år.

Vedkommende myndigheter kan i samråd med rederens og fiskernes organisasjoner unnta fra konvensjonens anvendelsesområde fartøyer som regelmessig bare er i sjøen mindre enn tre dager om gangen.

Det ble en del diskusjon om avgrensning av «fornøyelsesfiske», fiske i havneområder og elvemunninger, og fiske som sport eller rekreasjon, om unntak for enkeltreiser, og de påbudte årlige undersøkelser opp til 21-årsalderen. Det var enighet i komitéen om at fiske i havneområder og elvemunninger, og fiske som sport og rekreasjon vil være unntatt fra påbudt legeundersøkelse — uten at en behøver å utforme det i særskilt bestemmelse. Ekspertkomitéens utkast ble i det vesentlige godtatt av komitéen og vedtatt av konferansens plenum med 145 mot 30 stemmer, mens 15 avholdt seg fra å stemme.

Arbeidsavtaler for fiskere.

Spørsmålet om eventuell internasjonal regulering bør ha form av en konvensjon eller rekommandasjon ble satt under votering, og det viste seg at det forelå et klart flertall for konvensjon. Etter dette syntes det vanskelig for den norske regjeringsrepresentant å ta aktivt del i den påfølgende diskusjon om de enkelte bestemmelser, idet det i vesentlig grad tar sikte på regulering av spørsmål som er under utredning i Norge — i Komitéen til utredning av lov om arbeidsforhold i fiske m. v.

Den norske regjeringsrepresentanten unnlot derfor å stemme i de avgjørende voteringene, og klarla Norges stilling i et innlegg der han meddelte at en offentlig komité i Norge hadde vurdert de forskjellige sider av fiskernes arbeidsvilkår med sikte på å foreslå lovgivning på området. Komitéen hadde støtt på atskillige vansker, uttalte han, og hadde kommet til den foreløpige konklusjon at småbåter med mindre enn tre eller fire personer burde utelukkes. Den norske regjering hadde derfor vært sterkt i tvil om den endog kunne støtte en *rekommandasjon* på det området det her gjaldt. Men siden komitéen allerede hadde fattet vedtak om konvensjon, uttalte den norske representant at han ønsket å avstå fra å stemme for ikke å stå imot en avgjerd i retning av konvensjon når de andre land fant det hensiktsmessig. Framtiden fikk vise om Norge kunne nyttiggjøre seg konvensjonens prinsipper, noe han håpet ville være mulig.

Fra den engelske regjeringsrepresentant ble det foreslått at konvensjonen skulle begrenses til båter over 100 fot som deltar i fiske for fortjeneste

(for profitt). Fra den nederlandske regjeringsrepresentants side ble det pekt på at en slik avgrensning antakelig ville utelukke 95 prosent av verdens fiskefartøyer. Forslaget ble forkastet, og formentlig gikk det for langt også ut fra norsk synspunkt. I samband med dette ble det for øvrig pekt på at artikkel 1 i den foreslåtte konvensjon gir vedkommende nasjonale myndigheter en vid adgang til, etter å ha rådført seg med fiskebåteierens og fiskernes organisasjoner, å unnta de fiskefartøyer som det måtte være hensiktsmessig å unnta. Likeledes kan vedkommende myndigheter unnta de grupper som allerede har tilfredsstillende tariffavtaler. Det skulle derfor ikke være nødvendig med en nærmere bestemt avgrensning i konvensjonen — slik som foreslått av den engelske regjeringsrepresentant. Til dette bemerket den engelske regjeringsrepresentant at hvis denne oppfatning var riktig, så var bestemmelsen altfor fleksibel til å danne grunnlag for en konvensjon. For øvrig måtte man regne med at fiskerne i en rekke land eventuelt ville motsette seg slike unntak. Fra norsk side vil man formentlig måtte dele denne oppfatning, og eventuelt gå inn for at konvensjonen får den fornødne avgrensning, så vidt mulig i samsvar med det en måtte komme fram til i den foreslåtte konvensjon om minstealder.

I konferansens plenum ble konklusjonene med sikte på en konvensjon vedtatt med 152 mot 18 stemmer, 10 avsto fra å stemme, deriblant Norge.

Som siste sak behandlet Fiskerikomiteén en foreslått resolusjon om at styret i ILO måtte overveie muligheten av å nedsette en spesiell komité med det mandat å fortsette arbeidet med, eller å ta opp til undersøkelse, følgende spørsmål vedrørende arbeidsvilkårene i fiskefartøyer:

- a) Sikkerhet.
- b) Dyktighetssertifikater.
- c) Ferie med lønn.
- d) Ulykkes-, arbeidsløshets- og sykestrygd.
- e) Underbringelse ombord.
- f) Legehjelp ombord.
- g) Fagundervisning.

Det var opprinnelig foreslått at komitéén skulle oppnevnes i tilknytning til og som en underkomité av Maritime Commission. Etter drøftingene i Fiskerikomiteén var det imidlertid enighet om at det skulle være en spesiell komité — sammensatt av fiskeriekspert. Hvor mange medlemmer komitéén skulle ha, og hvilke land som skulle være representert, ble det ikke tatt nærmere standpunkt til.

Forslaget ble vedtatt med overveldende flertall.

Arbeidstiden.

Arbeidskonferansen i 1957 vedtok en resolusjon om å sette spørsmålet om arbeidstiden på dagsordenen for konferansen i 1958 med sikte på en alminnelig diskusjon av emnet. Dette vedtak var uttrykk for et kompromiss. Arbeidergruppen innen ILO's organer har i de senere år presset sterkt på for at organisasjonen skal ta opp arbeidet med å fastsette normer for arbeidstiden i samsvar med den utvikling som har funnet sted i teknikk og produksjon. Slikt arbeid hadde tidligere en bred plass innen ILO og ledet bl. a. til konvensjon nr. 1 om 8-timersdagen (48-timersuken) i industrien i 1919, tilsvarende konvensjon (nr. 30) om arbeidstiden i handel- og kontorvirksomhet i 1930 og konvensjon (nr. 47) 1935 som fastslår prinsippet om 40 timers uke uten nedsettelse av levestandarden og forutsetter detaljreguleringer i særlige konvensjoner for de enkelte industrier. Arbeidsgiverne

har imidlertid med støtte av en rekke regjeringsrepresentanter hevdet at arbeidstidsspørsmålet ikke kan vurderes isolert fra de rådende økonomiske og sosiale forhold, herunder lønninger og produktivitet. Disse forhold varierer fra land til land og fra område til område slik at spørsmålet ikke egner seg for internasjonal regulering.

Det forelå til konferansen en rapport som viste hvilket arbeid ILO hadde gjort på dette område, herunder også at de vedtatte konvensjoner hadde oppnådd meget få ratifikasjoner. Den ga en oversikt over arbeidstidens lengde i de forskjellige land for tiden, samt utviklingstendensene. Videre var drøftet virkningene av reduksjon av arbeidstiden, erfaringene av tidligere ILO-tiltak og gitt antydninger om videre tiltak. Saken ble henvist til behandling i en særskilt komité der dommer *Brynjulf Bull* deltok som regjeringsrepresentant med ekspedisjonssjef *Berger Ulsaker* som varamann. I komitéens arbeidsgivergruppe deltok direktør *Trygve Kleppe* og i arbeidergruppen sekretær *Thorleif Andresen* med frøken *Mirjam Nordahl* som varamann. Til behandling i denne komité ble også henvist forslag til en resolusjon framsatt av en rekke arbeiderrepresentanter, bl. a. fra Storbritannia, Canada og Danmark, om at konferansen skulle uttale at det var passende nå i en revidert konvensjon å fastslå prinsippet om 40 timers uken uten reduksjon av levestandarden. Gjennomføringen av prinsippet skulle skje enten som et skritt eller gradvis gjennom en kortere periode. Etter resolusjonsforslaget skulle ILO ta saken opp allerede på konferansen i 1959 med sikte på en konvensjon etter de nevnte retningslinjer.

I underkomitéen ble det en meget langvarig diskusjon som igjen viste at det rår svært delte meninger om denne sak, særlig da hvordan den skal behandles videre innen ILO. Arbeidsgiverne fremmet et forslag til resolusjon hvor det uttales at det ikke vil være nyttig å gjøre arbeidstidsspørsmålet til gjenstand for nye internasjonale reguleringer, men at Arbeidsbyrået stadig bør ha spørsmålet for øyet, utarbeide stadige oversikter over utviklingen og la medlemsstatene få faktisk informasjon som kan hjelpe dem til i eget land å ta sunne avgjørelser i samsvar med de nasjonale forhold.

Regjeringsrepresentantene for Australia, Canada, Nederland og Storbritannia la fram et utkast til resolusjon som fastslo behovet for mer kunnskap og studier om følgene av reduksjon av arbeidstiden under visse nivåer og rettet anmodning til ILO's styre om å intensivere innsamling og spredning av informasjon om utviklingen i de forskjellige land og om ILO's undersøkelsesprogram. Videre skulle styret anmodes om å vurdere resultatet av studiene og fra tid til annen gjøre tiltak som fantes hensiktsmessige.

Den norske regjeringsrepresentant uttalte i debatten at arbeidstidsspørsmålet i vårt land var ansett som et av de viktigste sosiale problemer, og ga en del opplysninger om spørsmålets stilling hos oss. Når det gjaldt ILO's rolle, fant han, selv om han anså forslaget fra de forannevnte regjeringsrepresentanter for mest realistisk, ikke å burde motsette seg arbeidernes krav om at saken skulle tas opp på konferansens dagsorden. Han kunne dog ikke akseptere at det allerede nå i resolusjons form ble fastslått at det skulle utarbeides en konvensjon på grunnlag av en bestemt norm for arbeidstiden. Disse spørsmål måtte avgjøres i samband med den kommende behandling av saken. Etterat det underhånden var brakt på det rene at en slik mellomvei var av interesse for en rekke regjeringsrepresentanter og eventuelt også for arbeidergruppen, fremmet den norske regjeringsrepresentant forslag om at ILO's styre skulle anmodes om å føre arbeidstidsspørsmålet opp på dagsordenen på en av de første arbeidskonferanser med sikte på utarbeiding av et nytt internasjonalt instrument. Arbei-

derne godtok forslaget under forutsetning av at det ble endret slik at saken ville komme på dagsordenen «ikke senere enn 1960». Arbeidsgiverne foreslo at saken skulle føres opp på en ny konferanse til fortsatt alminnelig drøfting (slik som i år). De to sistnevnte forslag ble forkastet, hvoretter det norske forslag ble vedtatt med 201 stemmer for, 174 mot, mens 21 avsto. (Disse tall må sees i lys av at i komitéen hadde hver regjeringsrepresentant 3 stemmer, hver arbeidsgiver 6 og hver arbeider 5). Det ble vedtatt å fremme resultatet for hovedforsamlingen som en resolusjon uten at de i komitéen framlagte resolusjons-utkast for øvrig ble underkastet ytterligere behandling.

I hovedforsamlingen fremmet arbeidergruppen på nytt sitt forslag om at saken skal fremmes ikke senere enn på Arbeidskonferansen i 1960. De norske representanter fant på dette trinn å burde avholde seg fra å stemme over dette forslag, idet de ikke hadde oversikt over forslagets konsekvenser for andre saker som er planlagt tatt opp ved denne konferanse. Forslaget ble vedtatt med 87 stemmer mot 74, mens 18 avsto. Resolusjonen i den endrede form (som de norske regjeringsrepresentanter stemte for) ble deretter vedtatt med 100 for, 77 mot mens 17 avsto fra å stemme.

Resolusjoner om spørsmål som ikke sto på dagsordenen.

Det ble vedtatt resolusjoner om følgende spørsmål på konferansen:

Om offentliggjøring av lover, dekreter og forskrifter som angår arbeidsvilkår og arbeidsavtaler i medlemsstatene;

om samarbeid mellom ILO og FN for å fremme den alminnelige respekt for menneskerettighetene og de fundamentale friheter, basert på respekten for menneskeverdet;

om å be ILO's styre iverksette en «dag for vern mot arbeidsulykker» i samarbeid med andre mellomstatlige og private internasjonale organisasjoner;

om kampanje for å stimulere den offentlige interesse for helsemessige og sikkerhetsmessige tiltak i industrien;

om den økonomiske utvikling og utnyttningen av arbeidskraften, der en ber ILO om å intensivere sitt program for best mulig utnyttning av arbeidskraft-ressursene;

om spredning av opplysning om prinsippene og det praktiske opplegg for god bedriftsledelse som et middel til økt produktivitet;

om henstilling til ILO's styre om å iverksette undersøkelser av hvilke midler som er best egnet til å sikre stabil og økt sysselsetting;

om underbeskjeftigelsen i landbruket i forbindelse med den pågående strukturendring i næringen, og betydningen av landreformer som middel til bedring av kårene for landbruksarbeidere;

om ekspansjon i internasjonal handel;

om iverksetting av en regional trepartskonferanse;

om forholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker (labour-management relations);

om økt teknisk hjelp til integrering av innfødte befolkningsgrupper, som lever i stammesamfunn;

om sosiale problemer som følger av den økonomiske utvikling.

Nordiske samrådsmøter under konferansen.

De svenske, finske, danske og norske regjeringsdelegerte holdt som vanlig kontakt med hverandre under konferansen og holdt enkelte møter for drøfting av saker av felles interesse. Dette bidro til å avklare standpunktene, men som det vil framgå av foranstående opplysninger, lyktes det ikke å oppnå enighet om felles nordisk opptreden i visse saker av politisk tilsnitt.

*Bilag 1.**Rapport fra møtet i Arbeidskonferansens komité for kontroll med medlemsstatenes gjennomføring av konvensjoner og rekommandasjoner.*

«Jeg var medlem av denne komité i år i likhet med hva jeg har vært på to tidligere Arbeidskonferanser.

Min oppfatning fra arbeidet i komitéen er at representanter fra øst-statene, særlig innenfor arbeidergruppen, begynner å gjøre seg gjeldene i sterkere og sterkere grad. Således opplevde vi i arbeidergruppen, og deretter i den samlede komité, en meget sterk intervensjon fra de to representanter fra Russland og Bulgaria når det gjaldt komitéens kritikk av den russiske og albanske regjering

Et nytt trekk ved komitéens arbeid i år var at man fra arbeidersiden viet de to konvensjoner om organisasjonsfrihet stor oppmerksomhet. Det er påfallende mange land som har gjort seg skyld i brudd på disse konvensjoner. Dette ble fullstendig klart etter undersøkelsene av den såkalte McNair-komitéen.

Det er en hard påkjenning for de enkelte regjeringsrepresentanter å måtte møte for komitéen — ikke minst etterat komitéen i 1957 startet med å oppføre enkelte land på en såkalt svarteliste. Også i år ble en slik liste satt opp. Den «stempler» de land hvor avstanden mellom den nasjonale lovgivning og de vedtatte konvensjoner er påfallende stor. Listen er imidlertid ikke uttømmende.

På grunn av den store medlemstilgang til ILO — nå 79 stater — har ekspert-komitéen og den årlige komité på konferansen måttet innskrenke seg til å behandle de mer flagrante brudd på de ratifiserte konvensjoner. Den store arbeidsmengde har gjort denne innskrenkning i komitéens virksomhet nødvendig.

Situasjonen i arbeidergruppen var etter min oppfatning i år noe mer vanskelig enn den var i 1955 og 1956 (i 1957 var jeg ikke på konferansen). Det var åpenbart at arbeidergruppens formann, Mr. Cool fra Belgia, hadde en meget vanskelig oppgave da de to foran nevnte øststat-representanter, dels på grunn av misforståelse og dels i bevisst hensikt, opponerte mot de deler av komitéens rapport som alle tre grupper i arbeidsutvalget var enige om. Dette førte til at Mr. Cool i et fellesmøte i komitéen simpelthen måtte gjøre «kort prosess» ved å meddele komitéen hva som var arbeidergruppens egentlige oppfatning, uten hensyn til hva de to arbeiderrepresentanter fra øst-statene mente.

Norge var i år ikke innkalt for å forklare seg for komitéen. Vi har imidlertid i 1953 ratifisert konvensjon om arbeidstid i handel og kontor uten å være oppmerksom på at vår arbeidervernlovgivning i dag ikke til-

fredsstillere konvensjonen på alle punkter. Jeg sikter til begrensning av overtidsarbeid pr. døgn. Konvensjonen inneholder en slik begrensning uten at Arbeidervernloven gjør det. Hvis dette misforhold ikke bringes ut av verden, må vi regne med at også Norge vil bli innkalt for komitéen på neste års konferanse.

Arne Kr. Meedby.

Bilag 2.

Komitéeen for arbeidstiden.

«Arbeidstidsspørsmålet var satt på dagsordenen etter initiativ fra arbeidergruppen i ILO's styre, som lenge har arbeidet med å få dette spørsmål opp til ny drøfting i ILO. På konferansen i fjor la arbeidergruppen således fram en resolusjon som gikk ut på at styret skulle sette spørsmålet om forkorting av arbeidstiden opp på neste ordinære arbeidskonferanse med henblikk på å utarbeide en konvensjon for begrensning av arbeidstiden. Med arbeidergruppens samtykke ble det endelig vedtatt at ILO's styre ble oppfordret til å arrangere en generell diskusjon om arbeidstidsspørsmålet på arbeidskonferansen 1958. Arbeidsbyrået skulle utarbeide en rapport om hele arbeidstidsproblemet, og denne skulle diskuteres i en spesiell komité på konferansen 1958. De nærmere enkeltheter om drøftingen av spørsmålet skulle fastlegges av styret, hvilket ble gjort på dets 136. møte i juni 1957.

Komitéeen som ble nedsatt på konferansen i år for å drøfte dette spørsmålet, fikk over 100 medlemmer pluss varamenn, og var den største årets arbeidskonferanse. Fra Norge deltok Brynjulf Bull fra regjeringen, direktør Kleppe fra Arbeidsgiverforeningen, og Thorleif Andresen med Mirjam Nordahl som varamann. Som formann for komitéen ble valt Far Stokman, regjeringsdelegat fra Nederland. Formann for komitéens arbeidergruppe var S. Galau, assisterende generalsekretær i den tunesiske landsorganisasjon, og som gruppens talsmann i komitéen ble valt W. Beard, fra den britiske landsorganisasjon.

Arbeidsbyrået hadde utarbeidet en omfattende rapport, som ble lagt som grunnlag for diskusjonen. Den var delt i to hoveddeler. Del I omfattet det arbeid som ILO tidligere har gjort for kortere arbeidstid, den generelle arbeidstidssituasjonen i de ulike land og utviklingen når det gjelder forkorting av arbeidstiden. Del II ga en detaljert sammenliknende analyse av arbeidstiden i industrien og i handel- og kontorvirksomhet, arbeidstiden for unge arbeidere, og en generell analyse av virkningene av å forkorte arbeidstiden. Til slutt ble det som konklusjon gitt en oppsummering av mulighetene for videre arbeid fra ILO's side når det gjelder å forkorte arbeidstiden i lys av de erfaringer som er gjort.

En stor del av komitéens tid gikk med til en generell debatt om arbeidstidsspørsmålet. Det var særlig regjeringsrepresentantene som var i ilden her. Arbeidergruppen brukte den taktikk at den ville si minst mulig i generaldebatten for å få den så kort som mulig og fortest komme fram til de konkrete konklusjoner og resolusjoner som var lagt fram.

To resolusjoner vedrørende arbeidstiden var sendt inn til konferansen. Den ene var undertegnet av arbeiderdelegatene fra Cuba, Canada, Danmark, Hellas, Tyskland, Storbritannia og Mexico. Den viste til konvensjonen om 40-timersuken som ble vedtatt i 1935, som svært få medlemsstater har ratifisert, og erklærte at tiden nå var inne til å vedta en revidert konven-

sjon om arbeidstiden. Prinsippet om 40 timers arbeidsuke ble bekreftet på nytt, og det het at en skulle påta seg å gjennomføre dette prinsippet enten med en gang eller gradvis innen en forholdsvis kort tid. Til slutt ble styret oppfordret til å sette spørsmålet om forkorting av arbeidstiden opp på dagsordenen for neste arbeidskonferanse, med henblikk på å få vedtatt en konvensjon etter de retningslinjer som resolusjonen hadde trukket opp.

Den andre resolusjonen var sendt inn av den sovjetrussiske arbeiderdelegaten og gikk ut på at en skulle vedta å sette spørsmålet om kortere arbeidstid opp på neste arbeidskonferanse med henblikk på å vedta en konvensjon.

Da disse to resolusjonene i grunnen gikk ut på ett og det samme, sa den russiske arbeiderdelegaten seg enig i å trekke sin tilbake og støttet den førstnevnte resolusjonen, som så arbeidergruppen i arbeidstidskomitéen enstemmig gikk inn for, og la den fram der som sin resolusjon.

Det viste seg imidlertid på et tidlig tidspunkt at arbeidergruppens resolusjon ikke ville få flertall i komitéen. Ved siden av naturligvis arbeidsgivergruppen, talte også endel regjeringsdelegerte mot den, også de som representerte land som allerede har 40-timersuke, som Australia, USA og Canada.

To nye resolusjoner ble lagt fram, en av arbeidsgivergruppen og en av regjeringsrepresentanter for Australia, Canada, Holland og Storbritannia. De to resolusjoner gikk faktisk ut på ett, nemlig at ILO skulle «holde øye» med arbeidstidsspørsmålet og utviklingen i de ulike land, innhente opplysninger, og ellers foreta seg det i spørsmålet som det fra tid til annen anså nødvendig.

Det var faktisk den norske regjeringsrepresentant Brynjulf Bull som redet situasjonen i komitéen. Han la fram et endringsforslag til arbeidergruppens resolusjon hvor det het at styret oppfordres til å sette spørsmålet om forkorting av arbeidstiden på dagsordenen for en *tidlig* konferanse med henblikk på å vedta et *internasjonalt instrument*. Neste konferanse var altså erstattet med en «tidlig» konferanse og ordet konvensjon var erstattet med «internasjonalt instrument». Arbeidergruppen gikk inn for dette forslaget, men framsatte et endringsforslag til det som gikk ut på å føye til at spørsmålet skulle opp «ikke senere enn 1960». Dette endringsforslaget falt i komitéen med 192 mot 192, mens 6 avsto fra å stemme. Bulls forslag ble vedtatt, og dette ble da den resolusjon som komitéens rapport konkluderte med.

Arbeidergruppen vedtok imidlertid å framsette sitt endringsforslag på nytt under behandlingen i den samlede plenumskonferanse, for som Roberts sa, «står det ikke noe bestemt årstall, kan det gå årtier før spørsmålet kommer opp.» Og i plenumskonferansen lyktes det, ved avstemning ved navneopprop å få flertall for forslaget. 87 stemte for, 74 mot mens 18 avsto fra å stemme.

Den endelige resolusjon som ble vedtatt om arbeidstidsspørsmålet lyder derfor:

«Den internasjonale arbeidsorganisasjons generalkonferanse, som har tatt til etterretning rapporten fra den komitéen som ble nedsatt for å drøfte punkt 7 på konferansens dagsorden, oppfordrer ILO's styre til å sette spørsmålet om en forkorting av arbeidstiden på dagsordenen for en tidlig arbeidskonferanse, ikke senere enn 1960, med henblikk på å vedta et internasjonalt instrument.»

Denne resolusjon ble vedtatt av konferansen med 100 mot 77 stemmer mens 17 avsto fra å stemme. Avstemningen foregikk ved navneopprop.

Mirjam Nordahl.»

Bilag 3.

ILO-konferansen 1958 og forutgående ITF-konferanse i Genève.

«Undertegnede deltok i ovennevnte konferanser. For første gang var fiske-rispspørsmålet satt opp på arbeidskonferansens dagsorden. Det var rapporten fra den ekspertkomité som avholdt møter i Genève i 1954 vedrørende internasjonalt regulering av arbeidsforholdet i fisket, som ble framlagt og som ble gjennomgått i detalj av en særskilt komité som arbeidskonferansen nedsatte.

Foruten undertegnede var følgende medlemmer av komitéen fra norsk side: Byråsjef Bertnes, som regjeringsrådgiver, og distriktssjef Glatved som arbeidsgiverrådgiver.

Komitéen ga, med små endringer men med svært mange dissenser, sin tilslutning til ekspertkomitéens rapport. Komitéen foreslo med stort flertall at det skulle innføres 3 konvensjoner i fiskerieringen. Arbeidskonferansen ga sin tilslutning til dette. Konvensjonsutkastene skal opp til 2. gangs og endelig behandling på arbeidskonferansen neste år.

Konvensjonene inneholder naturligvis mange detaljer, men hovedinnholdet er følgende:

1. Minstealderen for tjenestegjøring på fiskefartøyer skal være 15 år.
2. Fiskere under 21 år skal legeundersøkes hvert år. Også eldre fiskere skal underkastes bestemmelser om legeundersøkelse, men hvert land kan fastsette det nærmere innhold i disse bestemmelsene.
3. Det skal underskrives individuelle arbeidsavtaler. Det er fastsatt nærmere bestemmelser om hva arbeidsavtalen skal inneholde og regler som skal sikre at avtalene inngås under betryggende forhold, som skal kontrolleres av de offentlige myndigheter. Lovgivningen skal dessuten gi nærmere regler til supplerings av arbeidsavtalene. Det enkelte land kan unnta fra reglene bestemte grupper fartøyer, f. eks. fartøyer med tariffregulert arbeidsforhold.

I plenum avholdt de norske regjeringsrepresentanter seg fra å stemme ved avstemningen over om det som er nevnt under punkt 3 foran skulle ta form av en konvensjon, men stemte for de øvrige. Også ved et forslag (som for øvrig ble nedstemt) om at familiebåtene skulle unntas fra bestemmelsene om minstealder, unnlot de norske regjeringsrepresentanter å stemme.

I to dager forut for arbeidskonferansen diskuterte ITF's fiskeriseksjon opplegget for konferansen. Det ble her besluttet å gå inn for ekspertkomitéens rapport i sin helhet, uten forsøk på forbedringer, men med sterk motstand mot alle forslag som ville svekke forslagene i rapporten. Som det framgår foran lyktes det stort sett å gjennomføre denne linjen.

ITF-konferansen vedtok dessuten å foreslå en resolusjon, som oppfordrer ILO til å nedsatte en fast komité som skulle arbeide med fiskerispspørsmål og dessuten arbeide videre med nærmere bestemte spørsmål. Denne resolusjonen ble vedtatt av arbeidskonferansen.

Ivar Nes.»

Regional konferanse i Europarådet i Strasbourg i tiden 1.—13. desember 1958 om behandling av de europeiske sosiale charter.

Det foreligger følgende rapport fra konferansen:

I.

Fra det Internasjonale Arbeidsbyrå i Genève mottok den norske regjering i oktober 1958 innbydelse til å delta i en regional konferanse som skulle drøfte utkast til et europeisk sosialt charter (også kalt den europeiske sosialgrunnlov). Konferansen var sammenkalt etter anmodning av Europarådets ministerkomité, og var organisert ved avtale mellom ILO og Europarådet. Deltakingen i konferansen skulle begrenses til land som var medlemmer i begge disse organisasjoner.

Innbydelsen ble mottatt av Norge, og det ble sendt følgende representanter på treparti-basis:

Fra Regjeringen:

Departementsråd Agnar Kringlebotten, Sosialdepartementet, delegasjonens formann.

Ekspedisjonssjef Berger Ulsaker, Kommunal- og arbeidsdepartementet, delegert.

Fra Norsk Arbeidsgiverforening:

Direktør Trygve Kleppe, delegert, og h.r.advokat Jan Didriksen, rådgiver.

Fra Landsorganisasjonen:

H.r.advokat Arne Kr. Meedby, delegert, og sekretær Thorleif Andresen, stedfortredende delegert og rådgiver.

II.

Det utkast til sosialt charter som forelå til behandling var utarbeidet av Europarådets sosiale komité, som er en embedsmannskomité. Grunnlaget for utkastet har vært forskjellige forslag som i de senere år har vært lagt fram og drøftet i Europarådets konsultative forsamling.

Utkastet inneholder en rekke — og fra ILO's arbeid velkjente — sosialrettskonvensjoner. I detalj nevnes: Retten til arbeid, — retten til rimelige arbeidsvilkår, — retten til sikre og sunne arbeidsforhold, — retten til rimelig lønn, — organisasjonsretten, — retten til å slutte tariffavtaler, — barns og unge personers rett til beskyttelse, — beskyttelse av kvinner i arbeidslivet, — yrkesveiledning, — retten til sosial sikkerhet, — osv.

Utkastet som var formet som en bindende konvensjon, inneholdt nærmere regler om konvensjonens gjennomføring i de enkelte medlemsland. Denne siste hoveddel var fra sosialkomitéens side formet meget fleksibel, idet de enkelte land skulle ha anledning til å foreta et valg blant de forskjellige rettighetserklæringer som er nevnt foran.

III.

Det praktiske arbeid på konferansen falt slik:

1. Det ble etablert en konferanse-komité til behandling av de enkelte detaljerte sosialrettsbestemmelser. I denne komitébehandling deltok: Thorleif Andresen, Kleppe og Ulsaker. Ulsaker ble oppnevnt som komitéens rapportør.
2. Videre ble det etablert en konferanse-komité til behandling av de bestemmelser som omhandlet gjennomføringen av de enkelte vilkår i medlemslandene.

Fra norsk side deltok i denne komité Kringlebotten, Didriksen og Meedby.

Rapportene fra de to nevnte komitéer ble så behandlet og vedtatt i i konferansens plenum.

IV.

Det er ingen grunn til å legge skjul på at denne form for internasjonal lovgivning, som er helt ny på området, var imøtesett med en viss spenning og skepsis fra de enkelte medlemsland. Særlig har arbeidslivets organisasjoner vært i tvil om berettigelsen av et slikt internasjonalt forum ved siden av ILO, som har rike tradisjoner på området.

Det er tydelig at den forberedende embedsmannskomiteé (kalt ministerkomitéens sosialkomité) hadde vært oppmerksom på spørsmålet. Derfor var saksbehandlingen lagt slik opp at de enkelte forslag i utkastet ikke kunne endres på konferansen med bindende virkning. Konferansen hadde etter den vedtatte prosedyre bare rett til å uttale ønske om endringer av det foreslåtte charter. Slike uttalelser ble også vedtatt. Sammen med disse uttalelser går så forslaget tilbake til ministerkomitéen til videre bearbeidelse.

Flere internasjonale organisasjoner var innbudt som observatører under konferansen. Således deltok Europa-regionalen innenfor FFI på konferansen. Denne organisasjon var representert ved Schevenels, som ble valt til arbeidergruppens sekretær. Han spilte en stor rolle i gruppen.

V.

Einar Nielsen fra dansk LO ble valt til arbeidergruppens formann. Meedby ble valt til medlem av organisasjonskomitéen (steering committee). Denne komité ledet konferansens daglige framdrift.

— — —
Etter vår oppfatning må konferansen kunne betegnes som middels god. Arbeidsgivergruppen holdt seg forbausende passiv idet den i hvert strids-spørsmål henholdt seg til det framlagte utkast. Vi legger ikke skjul på at det ofte hersket ganske stor forvirring innenfor arbeidergruppen, og det var tydelig at gruppens formann, Einar Nielsen, av og til hadde store vanskeligheter å kjempe med. Schevenels' deltakelse som gruppens sekretær gjorde ikke situasjonen bedre.

Det møtte i arbeidergruppen påfallende mange personer som ikke tidligere hadde deltatt i ILO-arbeid. De hadde vanskelig for å gjøre seg fortrolig med saksbehandlingsmåten på konferansen — en behandlingsmåte som var lagt opp meget sinnrikt. Denne behandlingsmåte var utvilsomt riktig. En annen behandlingsmåte ville sannsynligvis ha bidratt til å kjøre konferansen i stå.

Thorleif Andresen.

Arne Kr. Meedby.

*ILO's Komité for den kjemiske industri holdt sitt 5. møte i Genève
10—21. februar.*

Det foreligger følgende rapport fra komitéens møte:

•Fra de nordiske land møtte følgende arbeiderrepresentanter:
Danmark:

Hjalmar Kjær, Dansk Arbejdsmandsforbund. Ellen Henriksen, Kvindeligt Arbejderforbund. Frode Møller, DSF, tolk.

Finnland:

Martti Kitunen, Finsk Fabrikarbejderforbund. Jaakko Rantanen, Landsorganisasjonen i Finland.

Norge:

Karsten Torkildsen og Anker Nordtvedt, begge Norsk Kjemisk Industriarbejderforbund. Josef Berg, tolk.

Sverige:

Sture W. Lantz, De förenade förbunden. Nils Leistedt, Svenska fabrikk-
arbetareförbundet. Thorbjørn Carlsson, LO, tolk.

Styret i Det Internasjonale Arbeidsbyrå hadde fastsatt som dagsorden:

1. Generalrapporten, som omfattet følgende punkter:
  - a) Tiltak som er truffet i de enkelte land i henhold til konklusjoner en har vedtatt på komitéens tidligere møter,
  - b) åtgjerder truffet fra Byråets side for å følge opp studier og undersøkelser som komitéen hadde foreslått,
  - c) begivenheter og utvikling i den kjemiske industri i den senere tid.
2. Samarbeidsforhold i den kjemiske industri.
3. Beskyttelse av arbeiderne mot yrkessykdommer og forgiftning.

Som komitéens formann hadde styret oppnevnt herr *Maximilian Sauerborn*, den tyske forbundsregjeringens representant i Arbeidsbyråets styre. Som styrets arbeidsgiverutsending fungerte herr *Ernst Gerhard Erdmann*, fra den tyske arbeidsgiverforening og som arbeidernes styremedlem møtte S. de Azevedo Pequeno, fra den brasilianske landsorganisasjon.

Komitéen valte to viseformenn, herr *Maurice Bourdon*, Frankrike, arbeidsgivergruppe og *Elwood D. Swisher*, USA arbeidergruppe.

Bortsett fra den greske regjeringsrepresentant møtte komitéens 21 medlemsland med representanter fra alle tre grupper, dvs. i alt 119 representanter med 36 rådgivere.

Sovjet-Samveldet som ikke er medlem i komitéen var representert med to observatører, en regjerings- og en arbeiderrepresentant.

Verdens Helseorganisasjon og OEEC møtte og observatører fra følgende internasjonale organisasjoner: Arbeidsgivernes Internasjonale sammenslutning, Det faglige Verdenssamband, FFI Fabrikarbeiderinternasjonale, Den kristelige fabrikk- og transportarbeiderføderasjonen.

Rapport fra underkomitéen som drøftet samarbeidsforhold i den kjemiske industri.

1. Underkomitéen hadde 48 medlemmer (16 fra hver gruppe) og valte følgende tillitsmenn:

2. Formann og rapportør: herr Z. T. Claro (britisk regjeringsrepr.). Nestformann: herr E. T. Grint, britisk arbeidsgiverutsending og J. Coste, fransk arbeiderutsending.

3. I alt ble det holdt 8 møter.

4. På det sjette møte ble det oppnevnt et arbeidsutvalg som skulle utarbeide en tekst som inneholdt de punkter en hadde oppnådd enighet om. Foruten underkomitéens formann ble det oppnevnt tre representanter fra hver gruppe.

Underkomitéens mandat.

5. Underkomitéen fikk i oppdrag å drøfte punkt 2 på dagsordenen, nemlig «Samarbeidsforhold i den kjemiske industri». Underkomitéen fikk seg forelagt rapporten om dette emne som Byrådet hadde utarbeidd.

6. Byråets representant omtalte rapportens tilrettelegging og henviste til Arbeidskonferansens behandling av dette spørsmål, at den på den 38. Arbeidskonferansen (Genève, juni 1955) hadde vedtatt en resolusjon, hvori den uttrykker ønskeligheten av å supplere ILO's virksomhet til fremme av effektivt samarbeid mellom arbeidstakere og arbeidsgivere. Videre var det denne komitéens enstemmige anmodning som foranlediget styret til å føre dette spørsmål på dagsordenen.

Generell diskusjon.

7. Underkomitéen brukte rapporten som Byrådet hadde utarbeidet som diskusjonsgrunnlag, særlig diskusjonspunktene i slutten av rapporten. Dessuten fikk underkomitéen på sitt første møte et utkast til et memorandum (dokument LMR/D. 1) som arbeidsgiverne hadde utarbeidet, og senere forelå også et resolusjonsutkast (dokument LMR/D. 3) fra arbeidergruppen, begge vedrørende samarbeidsforhold i den kjemiske industri. Underkomitéen gikk i gang med en meningsutveksling om problemene, slik som omtalt i de følgende avsnitt.

Generelle merknader.

8. Arbeidsgiverne mente, slik som de også uttalte i § 3, i sitt dokument D. 1, at det ikke finnes den ordning som kunne gjøres gjeldende i alle land. De understrekte at gode samarbeidsforhold måtte bygge på gjensidig god vilje, et prinsipp som også arbeiderrepresentantene aksepterte.

9. Fra arbeidernes side ble det hevdet, at vidt forskjellige framgangsmåter i de enkelte land ikke skulle hindre at en utarbeider anbefalinger, hvis disse kunne fremme gode samarbeidsforhold. ILO's oppgave er ikke bare å konstatere den nåværende situasjon, men også å utarbeide rekommendasjoner med det formål for øyet å forbedre de eksisterende forhold.

*Grunnleggende rettigheter.**Organisasjonsfrihet.*

10. Fra arbeidernes side ble det uttalt, at for å kunne føre effektive tariff-handlinger, er visse grunnleggende rettigheter uunnværlig. Først og fremst må arbeiderne fritt kunne slutte seg sammen i fagorganisasjoner. De understrekte at organisasjonsfriheten måtte anerkjennes for at arbeiderne kunne opprette sterke og frie fagorganisasjoner som arbeider etter ærlige motiver. Når fagorganisasjonen er svak er det vanligvis dårlige samarbeidsforhold. Arbeidsgiverne antydte at de ikke hadde noe å innvende til § 2, i arbeidernes forslag D. 3.

Beskyttelse av arbeidere og tillitsmenn.

11. Arbeiderrepresentantene understrekte nødvendigheten av å styrke organisasjonsfriheten ved å beskytte arbeidere som slutter seg til fagorganisasjoner mot all slags direkte eller indirekte diskriminering. I særdeleshet bør fagorganisasjonens talsmenn i bedriftene nyte godt av den samme beskyttelse, særlig mot oppsigelse, bortsett fra tilfelle hvor det dreier seg om alvorlige forgåelser. Etter De forente staters regjering-

representants oppfatning, er beskyttelse av organiserte arbeidere, som utfører faglige plikter, av største betydning og anbefalingen i § 38, i arbeidernes utkast D. 3, bør betraktes som en fundamental rettighet.

Anerkjennelse av fagorganisasjoner.

12. En annen fundamental rett som arbeidernes talsmenn framhevet, var arbeidsgivernes anerkjennelse av de bestående fagorganisasjoner. Det er også nødvendig at disse organisasjoner anerkjennes innenfor bedriftene.

Tarifforhandlinger.

Saker det forhandles om.

13. Arbeidsgiverne var enig i anbefalingen i § 3, i arbeidernes utkast, hvorefter partene bør forhandle i god tro og gjøre alle mulige anstrengelser for å slutte tariffavtaler som regulerer arbeidsvilkårene. På den annen side syntes de ikke det var tilrådelig at disse forhandlinger bør omfatte «alle andre problemer av felles interesse», fordi denne formulering synes å innebære en uønsket generalisering.

14. Arbeidernes talsmenn gjorde oppmerksom på nytten av å oppnå enighet om problemer av felles interesse. I hvert tilfelle er det dog slik, at hvis en ikke oppnår enighet, kan en heller ikke skrive noen avtale. De forente staters regjeringsrepresentant mente, at i henhold til prinsippet om frie tarifforhandlinger som gjelder i hans land, kan fagorganisasjonen reise et hvilket som helst spørsmål og søke å oppnå enighet om det med arbeidsgiverne.

Informasjoner om saker det skal forhandles om.

15. Arbeidsgiverne hadde sine tvil om hvorvidt de kunne godta § 6 i dokument D. 3, som anbefaler for partene å skaffe til veie informasjoner og stille disse til rådighet for den annen part.

16. Arbeidernes talsmenn minnet om at det forelå en enstemmig oppfatning om at samarbeidsforhold bør bygge på gjensidig tillit. Derfor er det uunværlig at partene som skal føre tarifforhandlinger skal, for å kunne bedømme situasjonen, ha kjennskap til alle fakta og ha til rådighet alle nødvendige data. Fagforbundene som samler opplysninger, kan likevel mangle visse informasjoner vedrørende de enkelte bedrifter, og arbeidsgiverne, som er velinformert om bedriftene, kan mangle visse informasjoner som berører arbeiderne. Det er derfor av felles interesse at en utveksler opplysninger.

17. Den meksikanske regjeringsrepresentant erklærte seg enig i arbeidernes forslag.

Tariffavtaler.

Avtalens innhold.

18. Den franske arbeider- og den britiske arbeidsgiverrepresentant mente at ordet «godtgjørelse» som brukes i § 8, i D. 3, var upassende. Den britiske arbeidsgiver foreslo at det skulle erstattes med ordet «lønn».

19. Etter arbeidsgiverne ville det være tilrådelig å gjøre det helt klart i § 9, i D. 3, at tariffavtaler kunne regulere så mange sider av arbeidsvilkårene som tariffpartnere anser for å være tilrådelig «innenfor lovgivningens ramme».

Avtalenes virkning.

20. Arbeidsgiverne mente at tariffavtaler bør være bindende for de undertegnende organisasjoner og de personer som de representerer. Den belgiske arbeiderrepresentant var enig i det.

21. Arbeidsgiverne mente at anbefalingene under dette avsnitt kunne være passende for noen land men uavendelig i andre. Derfor syntes de at en burde erstatte disse anbefalinger med § 4, i dokument D. 1, som sier at «avtaler for en industri og avtaler for en bedrift dekker vanligvis alle arbeidere av vedkommende kategori, som arbeider hos vedkommende arbeidsgiver(e) som bindes av avtalen».

22. En diskuterte § 12, i arbeidernes utkast, hvoretter betingelser i individuelle avtaler som er gunstigere for arbeiderne enn tariffavtalens bestemmelser som gjelder i bedriften, ikke bør ansees som å være stridende mot tariffavtalen.

23. Flere arbeiderrepresentanter var av den mening at det var av vesentlig betydning at tariffavtalens bestemmelser betraktes som minstekrav, som arbeidsgiverne ikke kunne underby ved ansettelse.

24. Den nederlandske arbeidsgiver- og regjeringsrepresentant understrekte at tariffavtalene i deres land fastsetter minimum- og maksimumbestemmelser og at derfor en arbeidsgiver som er bundet av en tariffavtale ikke kunne innrømme betingelser som ligger over de som er fastsatt i tariffavtalen. Den nederlandske arbeiderdelegat forklarte at en er blitt enig om å skape sosial velstand i det en tar hensyn til de økonomiske muligheter. I henhold til den israelske arbeiderrepresentant burde det ikke være tillatt å slutte individuelle avtaler, når det finnes en kollektiv avtale, enten for hele landet eller for en enkel bedrift. Vilklårene som er fastlagt i kollektivavtalen måtte gjelde for alle arbeidere. Lovgivningens oppgave er å fastsette minstekrav og tariffavtalene skulle fastsette maksimale bestemmelser.

25. Den norske regjeringsrepresentant gjorde oppmerksom på, at en slik bestemmelse som foreslått av arbeidergruppen, ville være i strid med hensikten til de som har foreslått den; en arbeidsgiver kunne bli fristet til å innrømme bedre vilkår til uorganiserte.

Avtalenes utvidelse.

26. Arbeidsgiverne erklærte at de er imot en anbefaling som ville utvide en avtales gyldighetsområde til å dekke andre bedrifter eller sektorer i den kjemiske industri, utover de som dekkes av vedkommende avtale.

27. I henhold til den svenske arbeidsgiver- og den norske regjeringsrepresentant ville en utvidelse av tariffavtaler gripe inn i partenes handlefrihet. Av denne grunn er tariffavtalene i de skandinaviske land bare bindende for partene som har undertegnet dem. De forente staters regjeringsrepresentant sluttet seg til dette syn, her gjaldt det en grunnleggende rettighet.

28. Den franske arbeiderrepresentant nevnte at lovgivningen i noen få land ga myndighetene fullmakt til utvidelse av en tariffavtale som ble sluttet på bedriftsbasis til å gjelde for en hel industrigren eller en del av den, og han mente at en slik framgangsmåte også var til fordel for arbeidsgiverne.

29. Den franske regjeringsrepresentant understrekte at utvidelsen ikke kunne være et resultat av vedkommende parters beslutning men måtte avgjøres av en myndighet som er blitt oppnevnt til dette formål. Slike åtgjerder kunne være til beste for både arbeidere og arbeidsgivere, arbeiderne i samme sektor ville nyte godt av identiske vilkår og arbeids-

giverne ville bli sikret mot konkurranse som bygger på dårligere arbeidsvilkår.

30. Den japanske regjeringsdelegat sa, at han ville gå inn for prinsippet om utvidelse for å hindre uredelig konkurranse. En burde også gi assistanse til land hvor samarbeidsforholdene ikke var vel utviklet.

Løsning av kollektive tvister.

Mekling (forlik).

31. Arbeidsgiverne gikk imot §§ 19—21, i arbeidernes forslag, som de foreslo erstattet med § 5, i sitt eget forslag.

32. Under den generelle diskusjon som hadde funnet sted før begge grupper la fram sine forslag, nevnte den franske arbeiderrepresentant at tariffavtalene for den kjemiske industri i hans land, ga anledning til å gjøre bruk av forliknemnd i tilfelle av arbeidstvister. Den britiske regjeringsrepresentant nevnte, at meklingsprosedyren i hans land var fullstendig frivillig, den sto til partenes disposisjon, hvis de ønsket å gjøre bruk av den. De forente staters arbeiderdelegat uttalte, at han var imot tvungen mekling og avgjørelsen om hvorvidt meklingsprosedyren skal brukes bør overlates til arbeidsgiverne og arbeiderne.

33. Den svenske arbeidsgiverrepresentant framhevet at arbeidsgiverne og arbeiderne i hans land ikke gikk imot tvungen mekling, som kan vise seg å være nyttig, forutsatt at partene beholder sin rett til å godta eller forkaste meklingsforslaget.

Frivillig voldgift.

34. Arbeidergruppen gikk enstemmig mot tvungen voldgift, men la ikke fram noen anbefalinger om dette emnet. Den svenske arbeidsgiverrepresentant erklærte, at arbeidsgiver- og arbeiderrepresentanter i landets arbeidsdomstoler er absolutt imot tvungen voldgift ved løsning av økonomiske tvister. Det dreier seg her om tvister som oppstår ved utarbeidelsen, fornyelsen eller revisjonen av tariffavtaler.

35. I henhold til den britiske regjeringsrepresentant var det frivillig voldgift i hans land, likevel fantes det ennå en lovbestemmelse fra krigstiden, hvoretter en av partene kunne bringe enn en tvist for voldgift, uten at den andre part samtykker i det. Denne bestemmelse vil sannsynligvis forsvinne. I hvert fall går partene til voldgift bare når alle andre muligheter er blitt forsøkt.

36. Den britiske regjeringsrepresentant ville ikke foreslå at tvungen voldgift bør innføres i de land hvor den ikke eksisterte, men den bør heller ikke forbyes i de land hvor den er i bruk.

37. Arbeidsgiverne foreslo å ta med § 6 fra sitt eget forslag, hvor det heter at «voldgift som et middel for å løse tvister som en ellers ikke kan finne en løsning på, bør være tilgjengelig hvis alle vedkommende ønsker det».

Fortolkningstvister.

38. Den svenske arbeidsgiverrepresentant var av den mening, at tvister som skyldes fortolkning av tariffavtaler bør søkes løst av en offentlig myndighet som har den nødvendige kompetanse. I hans land har arbeidsdomstolene, sammensatt av partenes og uavhengige medlemmer, vært tilfredsstillende både for arbeidsgivere og arbeidere fordi de i de fleste tilfelle kom fram til enstemmige beslutninger.

39. Den norske regjeringsrepresentant nevnte at norsk lov er i samsvar med § 22 i arbeidernes utkast. I motsetning til framgangsmåten i tilfelle av økonomiske tvister, hvor partene er i mot bruk av tvungen voldgift, er det nødvendig å skape en prosedyre for løsning av juridiske tvister, dvs. tvister som oppstår ved fortolkning av tariffavtaler som allerede er undertegnet.

Kollektiv arbeidsnedleggelse.

40. Den belgiske arbeiderrepresentant anså streikeretten som en fundamental rett, som arbeiderne bør kunne benytte seg av for å hevde sine rettigheter. I de fleste tilfelle er denne rett underkastet visse vilkår. Arbeids-giverne ville helst stryke § 25 i arbeidernes forslag, eller en måtte formulere det slik at arbeiderne bør ha retten til å streike og arbeidsgiverne bør kunne gå til lockout.

Metoder for samarbeid.

Samarbeidsorganer.

41. Spørsmålet om oppsetting av samarbeidsorganer var gjenstand for en lang diskusjon hvor mange medlemmer fra alle tre grupper deltok. Den britiske arbeidsgiverrepresentant uttrykte sine tvil om mulighetene for å kunne komme fram til en enhetlig oppfatning for eller imot disse organer, fordi framgangsmåtene i de enkelte land var så vidt forskjellige. Arbeids-giverne understrekte, at det også kunne være gode samarbeidsforhold, der hvor slike utvalg ikke finnes. Derfor ville de foretrekke teksten i sitt eget dokument i §§ 7 og 8.

42. Den britiske regjeringsrepresentant hevdet, at samarbeidsutvalg som settes opp i henhold til lov- eller avtalebestemmelser, bare ville være til nytte, hvis det også eksisterer god vilje til å drive dem. Den britiske arbeids-giver sluttet seg til denne oppfatning.

43. Den kanadiske arbeidsgiverrepresentant fortalte, at slike utvalg i den kjemiske industri i hans land er etterat de hadde eksistert i noen år, gradvis blitt oppgitt etter anmodning fra fagorganisasjonen.

44. Den israelske arbeidsgiver sa at det i den kjemiske industri i hans land ikke fantes noe samarbeidsutvalg som sådant, men at det fantes komitéer, hvis kompetanse var begrenset til slike spørsmål som sikkerhet, produksjon, etc. Det fantes også tillitsmannsutvalg som representerte arbeiderne under forhandlinger.

45. Den sveitsiske arbeidsgiver mente at slike utvalg ikke har ført til bedre samarbeidsforhold i land, hvor de er blitt opprettet i henhold til lovbestemmelser. I hans land blir slike utvalg nedsatt, når det er behov for dem.

46. Mange arbeiderrepresentanter gikk inn for opprettelsen av samarbeids-utvalg. De mente der hvor arbeidsgiverne viste god vilje, har disse utvalg bidratt til arbeidsfred i bedriftene og skapt et godt tillitsforhold mellom ledelsen og arbeidstakerne.

47. Derfor syntes den franske arbeiderdelegat at det var tilrådelig å oppmuntre til opprettelse av samarbeidsutvalg. Han henviste også til disse organers konsultative status.

48. Den belgiske arbeiderrepresentant fortalte hvilken rolle tillitsmanns-utvalgene spilte, som representerer de fagorganiserte i bedriften, og samarbeidsutvalgene, som representerte alle arbeidere. Disse utvalg står i sam-svar med det fundamentale begrep om arbeidernes verdighet, ved at en gir deres talsmenn anledning til å drøfte selve driften av et foretagende

med arbeidsgiveren. En kan vel si, at bedriftens velstand er en vesentlig forutsetning for en forbedring av arbeidernes kår.

49. Den tyske arbeiderrepresentant nevnte, at hovedavtalen i hans land ga brediftsrådene visse rettigheter, særlig når det gjelder overvåking av at avtalens bestemmelser blir overholdt.

50. Den italienske arbeidsgiver fortalte, at i hans land er bedriftsutvalg (commissioni interne) et slags forbindelsesorgan mellom arbeiderne og ledelsen. Disse arbeider innenfor rammen av hovedavtalen og medlemmene oppnevnes av fagorganisasjonen. Arbeidet går glatt og knirkefritt.

51. Den meksikanske regjeringsrepresentant minnet om Den internasjonale arbeidskonferansens og andre industrikomiteés mange rekommandasjoner når det gjelder dette spørsmål, og han håpet at arbeidsgiverne ville ta hensyn til arbeidernes ønsker.

52. Den britiske arbeidsgiver erklærte at arbeidsgiverne ikke var fiendtlig innstilt overfor disse utvalg, men mente at det ikke var mulig å vedta en anbefaling som oppfordrer regjeringer til å opprette samarbeidsutvalg i land hvor de ikke eksisterte. De kunne støtte en rekommandasjon av en slik art, at disse organer bør settes opp der hvor partene ønsker det. Den amerikanske arbeiderrepresentant var av en lignende mening. I hans land mente fagorganisasjonen at eksistensen av slike organer ikke var rettferdighet.

53. Arbeidsgiverne mente at § 7, i et memorandum om samarbeidsspørsmål i tekstilindustrien, som tekstilkomitéen har vedtatt på sitt 5. møte (Genève, sept.—okt. 1955) tok hensyn til det syn som det gis uttrykk for i arbeidsgivernes forslag her på dette møte.

Teksten hadde følgende ordlyd:

«Hvor felles samarbeidsorganer allerede er blitt opprettet i henhold til skikk og bruk eller praksis i hvert land, eller hvor en mener at slike utvalg er ønskelige, er det nødvendig å ta passende skritt for å sikre en rettferdig representasjon i disse organer, og dette under hensyntagen til skikk og bruk eller praksis i de enkelte land.»

Samarbeidsorganenes struktur.

54. Den britiske arbeidsgiver mente, at det en her drøfter er felles samarbeidsutvalg. Flere arbeiderrepresentanter samtykket i det.

55. Den italienske regjeringsrepresentant mente at anbefalingene en diskuterte her, bør gjelde ikke bare for samarbeidsutvalg, men også for utvalg som er sammensatt bare av arbeiderrepresentanter.

56. Etter den tyske regjeringsrepresentants mening, kunne en oppnå samme formål enten med utvalg som representerer arbeiderne, eller med felles utvalg. Derfor var deres struktur ikke av stor vekt.

57. Flere arbeiderrepresentanter gjorde oppmerksom på at i deres respektive land ble samarbeidsutvalgenes medlemmer valt på grunnlag av lister som fagorganisasjonen stiller opp. I praksis trenger utvalgsmedlemmene assistanse fra rådgivere, som kan gi dem de nødvendige opplysninger, slik at de vel informert kan drøfte sakene med sine arbeidsgivere. Bare fagorganisasjonsledere og tillitsmenn, som rår over organisasjonens tekniske- og utredningsavdeling, som de større forbund har opprettet, kunne fylle denne rolle som rådgiver.

58. Den nederlandske regjeringsrepresentant henviste til forholdene i sitt land, hvor fagorganisasjonen stilte opp lister, bortsett fra de tilfelle hvor det ikke finnes et tilstrekkelig antall fagorganiserte i bedriften.

59. Den britiske arbeiderrepresentant nevnte, at i hans land kunne enhver arbeider, om fagorganisert eller ikke, i prinsipp bli valt som medlem i et

bedriftsråd. Imidlertid har etter hvert fagorganisasjonen inntatt en mer strengere holdning når det gjelder å velge uorganiserte som medlemmer i slike utvalg.

60. Arbeidsgiverne henviste til paragraf 8 i sitt dokument og mente at § 30 i arbeidernes forslag ga grunn til alvorlige innsigelser.

Utvalgenes plikter.

61. Den tyske regjeringsrepresentant mente, at når det gjelder bedriftsrådernes plikter, er det truffet bestemmelser som unntar fra deres kompetanse spørsmål som vanligvis er gjenstand for tarifforhandlinger og kollektive avtaler. Arbeidsgiverne var enig i at saker som hører inn under tarifforhandlinger, automatisk bør utelukkes fra samarbeidsutvalgenes kompetanseområde.

62. Imidlertid mente de, at det var vanskelig å ta hensyn til alle mulige forhold, på grunn av de store skilnader fra bedrift til bedrift. En burde derfor avstå fra å foreskrive utvalgenes plikter slik det tydelig kommer til uttrykk i § 8, i dokument D. 1.

63. Arbeidernes talsmenn understreket nødvendigheten av å oppgi utvalgenes plikter for på den måten å avgrense deres virksomhetsområde i forhold til fagorganisasjonens.

Beskyttelse av utvalgenes medlemmer.

64. Arbeidernes talsmenn mente en bør anbefale at samarbeidsutvalgenes medlemmer bør beskyttes mot diskriminerende åtgjerder, som kunne treffes mot dem. Denne sikkerheten bør utvalgenes medlemmer få for at de fritt kan gi uttrykk for sine meninger. Denne beskyttelse bør også gjelde for kandidater som stiller seg til valg og bør også gjelde etter funksjonstidens utløp.

Forslag lagt fram av arbeidsutvalget.

65. I løpet av seks møter ble arbeidsutvalget enig om en tekst som ble lagt fram for underkomitéen (dokument LMR/D. 4).

66. Arbeidsutvalget gjorde ikke noe forslag med hensyn til hvilken form konklusjonene bør få.

Konklusjonenes endelige form.

67. Etter forslag fra arbeidergruppen besluttet underkomitéen at konklusjonene skulle være i form av en resolusjon.

Vedtagelse av rapporten og resolusjonsutkastet.

68. Underkomitéen vedtok enstemmig resolusjonsutkastet, teksten følger som vedlegg til denne rapport.

69. Denne rapport ble vedtatt enstemmig.

Genève, 21. februar 1958.

Z. T. Claro (s).

Formann og rapportør.

I plenumsmøtet ble denne rapport vedtatt med 112 stemmer, ingen stemte imot eller lot være å stemme.

Resolusjon (nr. 32) vedr. samarbeidsforhold i den kjemiske industri.

Den internasjonale arbeidsorganisasjons komité for den kjemiske industri, som ble sammenkalt av styret i Det Internasjonale Arbeidsbyrå, har holdt sitt 5. møte i Genève i tiden 10.—21. februar 1958.

I betraktning av at Den internasjonale arbeidskonferansen har vedtatt konvensjon nr. 87 om organisasjonsfrihet (1948), konvensjon nr. 98 om organisasjonsrett og tarifforhandlinger (1949), rekommandasjon nr. 91 om kollektivavtaler (1951) rekommandasjon nr. 92 om frivillig megling og voldgift (1951), rekommandasjon nr. 94, om samarbeid i bedriften (1952) og en resolusjon om samme emnet, så vel som Philadelphia-deklarasjonen av 1944, og idet en

gjør oppmerksom på at det finnes land, hvor disse bestemmelser ennå ikke er helt gjennomført og at det er nødvendig å gjøre disse lands regjeringer oppmerksom på disse ovenfor nevnte dokumenter,

i betraktning av at arbeidsgivere og arbeidere anerkjenner at konsultasjon og samarbeid på grunnlag av gjensidig tillit absolutt bidrar til større produksjon og økt produktivitet i bedriftene, og også bidrar til arbeidernes og hele samfunnets økonomiske og sosiale velferd,

i betraktning av at opprettelsen av harmoniske forhold mellom arbeidsgivere og arbeidere i den kjemiske industri hjelper industrien til å dekke den økende etterspørselen etter dens produkter og at i denne forbindelsen frie og ansvarlige fagorganisasjoner og arbeidsgiversammenslutninger kan yte et betydelig bidrag,

i betraktning av at gode samarbeidsforhold vesentlig er et spørsmål om den innstilling en har og ikke de regler en fastsetter for dem, og at de er et resultat av gjensidig tillit og god vilje,

i betraktning av at den formen samarbeidsforholdene kommer til uttrykk på utad, nødvendigvis gjenspeiler levemåten, lovgivningen og nasjonal bakgrunn i vedkommende land og i mange tilfelle også i vedkommende bedrift, og

i betraktning av at det er viktig å erkjenne at systemer og metoder for å oppnå samme mål vil variere, og at det derfor ikke finnes en bestemt ordning som er formålstjenlig og passende for alle land, men det som imidlertid burde være felles for alle ordninger er tilstedeværelsen av den rette ånd,

vedtar en den 21. februar 1958 følgende resolusjon:

1. Bestemmelsene i følgende resolusjon bør veilede partene, som handler etter eget initiativ, eller offentlige myndigheter som utarbeider lovbestemmelser eller andre forskrifter, i deres bestrebelse på å bedre samarbeidsforholdene i den kjemiske industri.

Fundamentale rettigheter.

2. Den grunnleggende rett til å organisere seg og retten til kollektive tarifforhandlinger er grunnlaget for gode samarbeidsforhold. Overensstemmende med dette er det selvnødvendig, at det til ingen tid bør forekomme diskri-

minering mot arbeidere, fordi de utøver sine normale funksjoner som representant enten for fagorganisasjonen, eller som medlem av et felles samarbeidsutvalg.

Kollektive forhandlinger.

Nødvendigheten av å forhandle i god tro.

3. Arbeidsgivere i den kjemiske industri, eller deres organisasjoner og arbeidernes organisasjoner i denne industrien bør forhandle i god tro og gjøre alle mulige anstrengelser for å slutte tariffavtaler innenfor rammen av landets lovgivning eller praksis, for i fellesskap å fastsette bestemmelser for arbeidsvilkår i industrien og alle andre problemer som er gjenstand for tarifforhandlinger. Rimelige arbeidsvilkår er en forutsetning for gode samarbeidsforhold i den kjemiske industri.

Opprettelse av forhandlingsorganer.

4. Partene bør være i stand til å opprette og drive felles forhandlingsorganer, som er i samsvar med forholdene i hvert enkelt land og som opprettes enten ved lov, eller forskrifter i henhold til vanlig praksis i vedkommende land, for å forhandle om, avslutte, revidere og fornye kollektivavtaler.

Tilrådelighet av å utlevere opplysninger.

5. Ved forhandlinger mellom arbeidsgivere og arbeidere, eller mellom deres respektive organisasjoner, bør begge parter legge fram gjennomtenkte argumenter og svar til støtte for sine synspunkter.

Kollektivavtaler.

Avtalenes innhold.

6. Uten å berøre gjeldende lovbestemmelser og under den forutsetning at tariffpartene selv, etter den beste forhandlingspraksis bør avgjøre hva som skal dekkes av tariffavtalene, bør tariffavtalen som fastlegger de undertegnende partenes rettigheter og forpliktelser, behandle slike spørsmål som lønn, arbeidsvilkår og prosedyrespørsmål som regulerer forholdet mellom partene.

7. Kollektivavtaler kan regulere så mange aspekter til arbeidsbetingelser som partene anser for å være tilrådelig, under hensyntaken til landets lovgivning og vanlig praksis.

Avtalenes virkning.

8. Kollektivavtaler er bindende for de som undertegner dem og de personer som de representerer. Almennelige arbeidsvilkår for vedkommende kategorier kan ikke være mindre gunstige enn de som er fastsatt i tariffavtalen.

Avtalenes varighet.

9. En tariffavtale som er sluttet på ubestemt tid bør inneholde bestemmelser for dens revisjon, når en av partene krever det.

10. Andre kollektivavtaler som inneholder bestemmelser om deres varighet, bør også tilføyes bestemmelser om oppsigelsesfristen og en prosedyre for deres prolongasjon eller revisjon.

11. I tilfelle forhandlinger om fornyelse eller revisjon av en tariffavtale ikke fører fram, før avtalens gyldighet eller oppsigelsesfristen utløper, er

det ønskelig at avtalens bestemmelser fortsatt gjelder for en bestemt tid, som partene i gjensidig forståelse måtte bli enig om, eller hvis lengde fastsettes ved andre midler i henhold til lovbestemmelser eller vanlig praksis i vedkommende land.

Løsning av kollektive tvister.

Mekling (forlik)

12. Organer for frivillig mekling, avpasset forholdene i hvert land, bør være tilgjengelige for at arbeidsgiverne og arbeiderne i den kjemiske industri kan gjøre bruk av dem for å hindre og løse arbeidstvister.

13. Det bør sørges for at meklingen kan komme i gang enten etter partenes initiativ, eller ved at meklingsinstitusjonen selv tar initiativet.

Frivillig voldgift.

14. Voldgift som middel for å løse tvister, som ellers viser seg å være uløselige, bør være tilgjengelig hvis alle partene ønsker det.

Fortolkningstvister.

15. Kollektive tvister som skyldes fortolkningen av en tariffavtales bestemmelser, bør søkes løst ved forhandlinger eller en annen frivillig ordning som tariffpartene er blitt enig om, eller ved at saken henvises til arbeidsretten eller andre organer, i samsvar med vanlig praksis i hvert land.

Kollektiv arbeidsnedleggelse.

16. Ingen bestemmelse i denne resolusjon, med mindre dens ordlyd eller hensikt krever av partene at de overholder sine kontraktmessige forpliktelser overfor hverandre, eller gjeldende lovbestemmelser, skal kunne fortolkes slik, at den på en hvilken som helst måte begrenser streikeretten.

Metoder for samarbeid.

17. Samarbeid mellom arbeidsgivere og arbeidere bør fremmes i den kjemiske industri på bedriftsbasis, og der hvor det måtte være formålstjenlig på et høyere plan, som et resultat av avtaler som partene har ført frie forhandlinger om, eller på grunnlag av lovbestemmelser, alt etter vanlig praksis i hvert land.

Samarbeidsorganer.

18. Samarbeidsorganer kan settes opp på felles grunnlag, som da omfatter lik representasjon for både arbeidsgivere og arbeidere. De kan også være sammensatt utelukkende av arbeiderrepresentanter. I dette tilfelle bør antallet arbeiderrepresentanter stå i samsvar med antallet arbeidere i vedkommende bedrift. Andre tilsvarende former for samarbeid mellom arbeidere og arbeidsgivere, som en med hell har skapt i visse land, bør ikke utelukkes av denne resolusjon. En bør imidlertid også erkjenne at det i andre land finnes meget gode forhold mellom arbeidsgivere og arbeidere uten at en har opprettet slike formelle organer.

19. Arbeidernes representanter i samarbeidsorganer bør velges av arbeiderne selv i frie og hemmelige valg, blant kandidater som nomineres av de ansatte i bedriften, eller av fagorganisasjonen, alt etter vanlig praksis i hvert land.

Samarbeidsorganenes plikter.

20. Samarbeidsorganer bør som vesentlig funksjon søke å skape større forståelse mellom partene som samarbeider i foretagendet, ved meningsutvekslinger i en atmosfære av virkelig likhet og tillitsfullhet og ved å hjelpe ledelsen, i det de ber den å ta imot fra dem opplysninger og ved å komme med forslag i saker av felles interesse.

21. Samarbeidsorganer bør avstå fra å behandle saker som vanligvis er gjenstand for tarifforhandlinger.

Materielle lettelser for utvalgene.

22. Hvor samarbeidsorganer er blitt opprettet, bør arbeidsgiverne stille til rådighet passende bekvemmeligheter for at de kan utføre sine gjøremål på skikkelig vis.

Rapport

fra underkomitéen om beskyttelse av arbeidere mot yrkes-
sykdommer og forgiftning.

1. Denne underkomitéen ble nedsatt på det 3. plenumsrådet den 11. februar 1958, og var sammensatt av 15 regjerings-, 15 arbeidsgiver- og 15 arbeiderrepresentanter.

2. Underkomitéen valte følgende tillitsmenn:

Formann: Mr. Kay (kanadisk regjeringsrepresentant). Nestformann: Mr. Crass (USA arbeidsgiverrepresentant) og herr Plumier (belgisk arbeiderrepresentant). Som rapportør valte underkomitéen den italienske regjeringsrepresentant Dr. Didonna.

3. Som generalsekretærens (Mr. Price) representant fungerte herrene Robert, Lareau og Dr. Murray.

4. Underkomitéen holdt 8 møter.

Mandat.

5. Underkomitéen fikk i oppdrag å drøfte det tredje spørsmål på dagsordenen, nemlig beskyttelse av arbeidere mot yrkessykdommer og forgiftning og hadde fått seg forelagt rapport III om dette spørsmål, utarbeidet av Byrådet. Generalsekretærens representant ga en kort oversikt over rapporten og underkomitéen besluttet å bruke den som diskusjonsgrunnlag.

Alminnelig diskusjon.

6. Underkomitéens første to møter ble brukt til en alminnelig diskusjon om problemenes størrelse i forbindelse med dette emnet. Arbeidsgiverne mente at i og med rapporten lå på et høyt nivå rent teknisk sett og at det på møtet var til stede meget høyt kvalifiserte eksperter på dette området, skulle underkomitéen få en anledning til å drøfte metoder for beskyttelse mot yrkessykdommer og forgiftning. Beskrivelser av yrkeshygieneiske åtgjerder i kjemiske bedrifter ble gitt og en fikk en oversikt over anvendelse av moderne metoder på dette området. I et meorandum (dokument ODP/D. 1) som ble lagt fram på et tidlig stadium av drøftelsene, uttalte arbeidsgiverne, at de tilgjengelige statistiske oppgaver om yrkessykdommer, viste at den kjemiske industri slett ikke lå verre enn andre industrier, men

at ikke desto mindre de potensielle risikomomenter var av en slik art, at de krevde stadig årvåkenhet fra ledelsens side, fortsatte undersøkelser, når det gjelder risikoen ved bruk av nye stoffer og prosesser. Skjønt ansvaret for arbeidernes beskyttelse i første rekke lå hos arbeidsgiveren, burde det eksistere det størst mulige samarbeid mellom alle personer som befatter seg med beskyttelsen av arbeidernes helse.

7. Arbeidernes talsmenn hevdet, at uansett hvilken verdi en kan tillegge statistiske oppgaver om yrkessykdommer, sto en likevel overfor den kjensgjerning at yrkessykdommer fremdeles forekommer i den kjemiske industri. De syntes at en la altfor stor vekt på statistikken og konvensjonelle helsetiltak og altfor liten vekt på forebyggende åtgjerder av teknisk art. Ved planleggingen av bedriftslokaler og utstyr er det god anledning til å gjøre nye og større framstøt når det gjelder vernetiltak. En henviste også til å gjøre nye og større framstøt når det gjelder vernetiltak. En henviste også til de mange brukere av farlige substanser som ikke hadde noen erfaring i å håndtere dem. Det er behov for mer omfattende opplysninger om den mulige risikoen i forbindelse med bestemte substanser, slik at arbeiderne i alle grener, inkl. transport kunne bli fullt klar over de helseskader de kan bli påført. En mente også at mindre bedrifter var i en mindre gunstig posisjon enn større, når det gjelder de midler de har til sin disposisjon for å gjøre bruk av alle slags beskyttelsesåtgjerder. Underkomitéen bør finne en løsning på dette problem.

8. Et annet punkt som ble reist under diskusjonen gjaldt definisjonen av yrkessykdommer. Flere av arbeidernes talsmenn spurte, om det ikke ville være ønskelig med en definisjon av yrkessykdommer. I noen land har en utarbeidet lister over yrkessykdommer som det må sendes melding om, eller som det betales godtgjørelse for, men selv der hvor de ajourføres er slike lister ofte ufullstendige. Mange sykdommer som en pådrar seg på grunn av arbeidet, blir når det gjelder opprinnelsen, ikke godkjent som yrkessykdommer, og det ytes heller ingen godtgjørelse for dem. Dette skaper store besvær for arbeiderne. Arbeidsgiverne ga en oversikt over de medisinske og lovmessige problemer som definisjonen av yrkessykdommer medfører. Vanskeligheten med å skjelve mellom yrkessykdommer og andre sykdommer ble understreket. Når en skal avgjøre lovmessige krav, skulle det være ønskelig med større smidighet, slik at utvalgene som skal fastsette godtgjørelsen kunne ta hensyn til særlige omstendigheter. Krav om godtgjørelse kunne avgjøres langt mer tilfredsstillende, hvis en kunne ta større hensyn til om hvorvidt sykdommen oppsto på grunn av, eller i løpet av sysselsettingen. En mulig framgangsmåte ville være, med hensyn til spørsmålet om definisjonen, hvis en ikke definerte selve sykdommen, men de omstendigheter som den kan oppstå under. Underkomitéen var enig i, at dette lå noe utenfor rammen av drøftelsene her, og derfor gikk en ikke nærmere inn på det.

9. For å kunne drøfte de forskjellige aspekter av beskyttelse mot yrkessykdommer og forgiftning mer systematisk, ble en enig om en slags rekkefølge av saker en skulle drøfte (dokument ODP/D. 2), basert på den liste av diskusjonspunkter som Byrådet hadde ført opp i rapporten. Et utkast til memorandum (dokument ODP/D. 1) ble lagt fram av arbeidsgiverne og to resolusjonsutkast (ODP/D. 3 og ODP/D. 5) ble lagt fram av arbeidergruppen, men etter som de viktigste punkter fra disse dokumenter også var tatt med i den ovenfor nevnte dagsorden (dokument ODP/D. 2) ble en enig om at sistnevnte dokument skulle tjene som diskusjonsgrunnlag. Følgende punkter ble diskutert:

Bedriftsplanlegging og maskinkonstruksjon.

10. Betydningen av dette punkt ble understreket og det ble nevnt tilfelle, hvor en på grunn av sykdomstilfeller, måtte rive ned hele bedriftsanlegg og reise nye med innbygd sikkerhetsutstyr. Prinsippene for driftsutstyrets konstruksjon bygger på kjennskap til de kjemiske prosesser, den fysikalske tilstand til substansene som brukes, deres giftighet, de veier som de muligens absorberes av kroppen, disponering av avfallsstoffer og luftens forurensing. Det bør derfor så tidlig som mulig finne sted rådslagninger mellom kjemikeren, produksjonsplanleggingsavdelingen og yrkeshygienikere. Nye substansers giftige egenskaper bør av hensyn til maksimal beskyttelse undersøkes meget nøye, før en treffer avgjørelse om driftsutstyrets konstruksjon. Å planlegge prosessene er en innviklet oppgave, som innebærer overveielser av kjemikalienes virkning på utstyret, så vel som på produksjonens effektivitet og arbeidernes sikkerhet og helse. Etter som utstyret blir gammelt på samme måte som mennesker, er det nødvendig med regelmessig vedlikehold og muligens utskifting, noe en bør ta hensyn til allerede på konstruksjonstadium. Arbeidernes helse bør en i første rekke ta hensyn til ved planlegging av driftsutstyret. For å unngå risiko for arbeidernes sikkerhet og helse, bør driftsutstyr som er konstruert for en bestemt produksjon ikke tillates å produsere utover denne kapasitet. Erfaringene har vist at det i det lange løp er billigere å ta med beskyttelsestiltak allerede på konstruksjonstadium, enn at en forsøker å få kontroll over risikoen ved hjelp av engangsåtgjerder etterat driften er kommet i gang.

11. Det ble en del diskusjon om hvorvidt det var tilrådelig å skape lovbestemmelser som forutsetter at planer for bedriftslokaler og utstyr skal godkjennes av en kompetent myndighet. Det viste seg at en fulgte vidt forskjellig praksis i de enkelte land, og til og med i de enkelte landsdeler i ett og samme land. I noen tilfelle har rådslagninger ført til gode resultater, mens i andre tilfelle var det nødvendig å innhente samtykke på forhånd, også i tilfelle en overveidde endringer av selve prosessen.

12. Det at kjemiske bedrifter og prosesser blir mer og mer innviklet gjør problemet om forhåndsundersøkelse av planer ytterst vanskelig, i slike tilfelle da tilsynsmyndighetene manglet tilstrekkelig opplært teknisk personale til dette formål. Men uansett hvilken framgangsmåte en velger, frivillig eller tvungen, ble en enig om at dette var av største betydning, når det gjelder å treffe åtgjerder for å beskytte arbeidernes helse i den kjemiske industri.

Viten.

13. Kjennskap til helsefarer er en vesentlig forutsetning for å kunne etablere passende vernetiltak. Underkomitéen understrekte betydningen av å ta med sikkerhet- og helsetiltak i opplæringsplaner for kjemikere, ingeniører og teknikere. En var klar over at læreplaner for opplæring i disse yrker og av det tekniske personale var utilstrekkelige eller eksisterte ikke i det hele tatt i enkelte land. Det var meget påkrevd å utarbeide slike læreplaner.

14. Det ville være meget ønskelig å oppmuntre til utdanning av yrkeshygieniske spesialister som en profesjon. Det dreier seg om spesialister (ikke-medisinere) som i visse land er kjent som yrkeshygienikere. Underkomitéen mente at slike spesialister bør ha universitetsutdanninge (kjemi, biologi eller fysikk, unntatt medisin) og får videre utdanninge etter eksamen og erfaring i yrkeshygiene. Det ble nevnt at i enkelte land er det leger med spesialutdanninge i yrkeshygiene som fyller oppgavene til en yrkeshygieniker.

15. Det er også atskillig behov for undervisning i yrkeshygieniske emner ved våre medisinske høyskoler. I denne forbindelse ble det gjort henvisning til konklusjonene fra det tredje møte for ILO/WHO-felleskomité for yrkeshygiene.

16. I bedriftene bør en forvisse seg om at personalet, ledelsen iberegnet, så vel som medisinsk personale, arbeidsledere og formenn, holdes å jour med alle mulige helsefarer. Arbeiderne bør få inngående instruksjon i beskyttelsesmetoder mot slike farer. Opplysninger og andre publikasjoner ville være meget nyttige her.

17. Når en diskuterte metoder for instruksjon av arbeidere om helsefarer og beskyttelsesåtgjerder, understrekte underkomitéen betydningen av å skape opplæringsprogrammer for nye arbeidere og av å fortsette denne opplæringen mens arbeiderne er sysselsatt i bedriften. Regelmessig instruksjon bør gis om disse emner av kompetent medisinsk eller teknisk personale. Instruksjon av alle arbeidere om hva som skal umiddelbart gjøres i tilfelle av ulykker og opplæring av et tilstrekkelig antall personer i førstehjelp og riktig bruk av førstehjelps- og redningsutstyr bør gis. Når det gjelder farlige substanser i særdeleshet, anbefaler underkomitéen at advarende etiketter, i henhold til vedkommende ILO-rekommandasjoner eller vanlig praksis i vedkommende land, bør festes på beholdere med farlige substanser.

Forskning og undersøkelse.

18. Underkomitéen mente at det var nødvendig å stimulere og bygge ut vitenskapelig forskning når det gjelder alle sider av yrkeshygiene. Slik forskning kunne i overensstemmelse med forslag fra ILO/WHO-felleskomitéen for yrkeshygiene, utføres enten i laboratorier som er knyttet til industriforetak, eller i yrkeshygieniske institutter som er opprettet av det offentlige eller andre. Forskningsprosjektene bør omfatte grunnleggende forskning, inkl. forhåndstesting av kjemikalier, og anvendt forskning, inkl. utvelgelse av muligens sikrere substanser og dessuten andre spesielle problemer som mindre og større bedrifter legger fram, helsemyndighetene, arbeidstilsynet, fagorganisasjonen, verneorganisasjoner og andre organer. Formålet skulle være å skape regulær service når det gjelder yrkeshygieniske spørsmål. Det bør være godt samarbeid mellom industrien, myndighetene og forskningsinstituttene.

19. Underkomitéen uttalte seg meget sterkt til fordel for inngående undersøkelser av enkelte tilfelle av yrkessykdommer og forgiftning og en var klar over at dette kunne kreve inngående studier fra medisinsk, teknisk og kjemisk side. En anså samarbeid mellom arbeidstilsynet og industrien for absolutt ønskelig og særlig mellom medisinske, yrkeshygienikere og sikkerhetseksperter, mellom sikkerhetsutvalg, velferds- og andre passende komitéer. Underkomitéen anbefalte opprettelsen av laboratorier, hvor en har yrkeshygienikere og annet sikkerhetspersonale i den utstrekning det er nødvendig for å foreta slike undersøkelser.

Kunnskapenes anvendelse.

20. Når en drøftet tekniske åtgjerder som kunne treffes for å få herredømme over helsefarer, understrekte underkomitéen betydningen av å erstatte skadelige substanser med harmløse eller mindre farlige substanser, hvor det er gjennomførlig. Blant andre tekniske åtgjerder for å redusere risikoen, ble det gjort oppmerksom på verdien av automatisk håndtering og fjernstyring ved visse farlige substanser, effektiv ventilasjon for å fjerne

giftig støv, røk, gass og damp, våtsprøytingsmetoder for å bekjempe støvplagen, identifisering og isolering av farlige prosesser og utstyr, og i alminnelighet renslighet og god husholdning i bedriften. Anvendelse av sikre arbeidsmetoder, slik som oppsyn med innstigning av personer i tanker, kanaler, sjakter, rørledninger og lignende. Nye kjemiske substanser bør ikke leveres til forbrukere før eventuelle farlige eller giftige egenskaper av slike substanser er tilstrekkelig kjent.

21. I visse tilfelle bør en utlevere beskyttelsesutstyr til den enkelte arbeider, særlig hvor en ikke kan få herredømme over faremomenter ved hjelp av ovenfor nevnte tekniske åtgjerder. Det er av vesentlig betydning å stille til rådighet passende beskyttelsesklær (hansker, støvler, hjelmer, overalls etc.), effektive respiratorer, effektive beskyttelsesbriller og tilstrekkelig vaskemuligheter. Det ble foreslått at beskyttelsesutstyr bør, så langt som mulig utleveres til personlig bruk, og at der hvor samme utstyret kan brukes av to eller flere personer, bør det bli omhyggelig rengjort før det brukes på nytt. Spørsmål om beskyttelsesutstyr ble diskutert og underkomitéen sluttet seg til det som er nevnt om dette spørsmålet i Byråets rapport. Kort ble det nevnt at en ikke bare kunne stole på beskyttelseskrem, og at den ikke var noen erstatning for gode vaskemuligheter, skjønt den kunne være verdifull, når den ved siden av disse åtgjerder brukes ved spesielle kjemikalier.

22. Underkomitéen framhevet betydningen av yrkeshygiene institusjoner og tok til etterretning definisjonen av yrkeshygiene som en på det første møte i ILO/WHO-felleskomitéen var kommet fram til. Verdien av legeundersøkelser både når vedkommende begynner i en bedrift og senere med regelmessige mellomrom ble understreket, særlig av arbeidere som er utsatt for visse helseskader. Målet med slike undersøkelser måtte være å tilpasse arbeidet til mannen og hver mann til sin jobb.

Nasjonalt og internasjonalt samarbeid.

23. Når det gjelder nasjonalt og internasjonalt samarbeid i spørsmål vedrørende beskyttelse av arbeidernes helse i den kjemiske industri, mente underkomitéen at ILO fortsatt skulle skaffe til veie opplysninger om kjemikaliers giftige egenskaper, og særlig om nye substanser. Dette kan gjøres gjennom artikler og korte utdrag i ILO-publikasjonen *Occupational Safety and Health*, utarbeidelse av oppgaver over farlige substanser og en revisjon av samleverket «Occupation and Health». En understrekte særlig betydningen av at en offentliggjør oppgavene så snart som mulig.

24. ILO bør, der det er formålstjenlig, i samarbeid med WHO og andre internasjonale organisasjoner oppmuntre til internt samarbeid ved å fremme opprettelsen av yrkeshygiene institutter i land som er i ferd med å bygge ut industrien sin, ved å gi teknisk assistanse og ved å samle og vurdere statistiske oppgaver over yrkessykdommer og forgiftning. Denne statistikk bør være så ensartet som mulig.

Vedtakelse av rapporten og konklusjonene.

25. Underkomitéen vedtok enstemmig en resolusjon vedrørende beskyttelse av arbeidere mot yrkessykdommer og forgiftning. Før dette foreslo arbeidsgiverne at det i innledningen tas med en paragraf som bygger på overveielene i pkt. 6. Dette forslag samlet bare 15 stemmer, 24 stemte imot og 6 lot være å stemme.

På komitéens siste plenumsmøte den 21. februar, ble denne rapport vedtatt med 110 stemmer, ingen stemte imot eller avholdt seg fra stemmegivningen.

Resolusjon nr. 33 vedrørende forebygging av yrkessykdommer og forgiftning i den kjemiske industri.

Den internasjonale arbeidsorganisasjons komité for den kjemiske industri som ble sammenkalt av styret i Det Internasjonale Arbeidsbyrå har holdt sitt 5. møte i Genève i tiden 10.—21. februar 1958,

har diskutert rapporten som Byrået har utarbeidd om beskyttelse av arbeidere mot yrkessykdommer og forgiftning, og

vedtar den 21. februar 1958 følgende resolusjon:

Planlegging og konstruksjon av lokaler, anlegg og utstyr.

1. Arbeidernes helse bør en i første rekke ta hensyn til ved planlegging og konstruksjon av lokaler, anlegg og utstyr for den kjemiske industri. Rådslagninger bør derfor finne sted på det tidligst mulige stadium mellom kjemikeren, det tekniske personale og yrkeshygienikere, for å sikre seg at planene i sin endelige form ikke inneholder noe som kunne virke helse-skadelig.

2. De giftige egenskaper til nye substanser som en har til hensikt å bruke eller å produsere i den kjemiske industri bør undersøkes meget nøye før alle detaljer for vedkommende prosess fastsettes definitivt. Der hvor det er nødvendig, bør anlegget endres på grunnlag av slike undersøkelsers resultater, for å sikre arbeiderne størst mulige beskyttelse.

3. Utforming av anlegg og utstyr til bruk i den kjemiske industri bør omfatte passende bestemmelser for regelmessig vedlikehold, og hvor det er nødvendig, for utskifting.

Kunnskaper.

Elementær opplæring.

4. Utdannelsen av kjemikere, ingeniører og teknikere bør omfatte instruksjon i sikkerhets- og helsetiltak.

5. En bør oppmuntre til opplæring av teknikere som yrkeshygienikere, som egen profesjon.

6. Det bør tas skritt for å sikre seg at utøvende leger er fullt informert om betydningen av yrkeshygiene. Slike skritt bør omfatte passende utdanning av medisinstudenter og opplæring av spesialister på dette området.

Opplæring i bedriften.

7. Ledelsen, medisinsk og lignende personale, arbeidsledere og formenn, bør holdes fullt informert om eventuelle faremomenter i bedriften som de kommer i berøring med og om den seneste utvikling når det gjelder beskyttelse mot slike farer.

8. Opplæringen av kjemiarbeidere bør omfatte instruksjon om de farer de kan være utsatt for, og særlig vekt bør legges på nødvendigheten av beskyttelsesåtgjerder som måtte kreves. Slik opplæring kan oppnås ved:

- a) Instruksjon i løpet av den innførende opplæring.
- b) Regelmessige opplæringsprogrammer.
- c) Skrifter, plakater, forelesninger, opplysninger.
- d) Regelmessig instruksjon ved kompetente medisinerere eller teknikere.
- e) Advarende etiketter festet på beholdere med farlige substanser, utformet i henhold til ILO-rekommendasjoner eller praksis i vedkommende land.

9. Instruksjon bør en sørge for når det gjelder umiddelbare skritt som skal tas i tilfelle av ulykker på arbeidsplassen, og et tilstrekkelig antall personer bør få opplæring i førstehjelp og i bruk av førstehjelps- og redningsutstyr.

Forskning og undersøkelser.

10. Vitenskapelig forskning når det gjelder alle aspekter av yrkeshygiene bør oppmuntres og utbygges i stadig større utstrekning i laboratorier som er knyttet til bedriftene, eller i offentlige eller private yrkeshygieniske institutter. Forskningen bør der hvor det er praktisk mulig konsentrere seg om å finne fram til harmløse, eller mindre farlige substanser istedenfor farlige substanser.

11. Størst mulig samarbeid bør eksistere mellom industrien, myndighetene og forskningsinstituttene med det formål for øyet å sikre industrien en passende service når det gjelder grunnleggende og anvendt forskning.

12. Enkelte tilfelle av yrkessykdommer eller forgiftning bør undersøkes meget inngående, fra medisinsk, teknisk og kjemisk synspunkt, og dette i samarbeid med arbeidstilsynet, ledelsen og felles sikkerhets-, velferds- eller andre vedkommende utvalg.

Kunnskapenes anvendelse.

Tekniske beskyttelsesåtgjerder.

13. Åtgjerder som bør treffes for å eliminere helsefarer omfatter, alt etter som det måtte være formålstjenlig, følgende:

- a) Modifikasjon av prosessene.
- b) Passende ventilasjon, alminnelig og ekshaustventilasjon.
- c) Automatisk eller fjernstyrt håndtering av visse farlige substanser (dvs. radioaktive substanser).
- d) Innelukkede prosesser.
- e) Merking og isolering av særskilt farlige prosesser og apparater.
- f) Vannsprøyting for å redusere støvplagen og
- g) god husholdning.

14. Arbeidsmetodene bør være av en slik art at en reduserer utsatthet for risikoer. Slike arbeidsmetoder bør blant annet omfatte oppsyn med inngangen til tanker, kanaler, sjakter, rørledninger og lignende anordninger.

15. Passende åtgjerder bør treffes for personlig beskyttelse. Slike åtgjerder kan omfatte utlevering og bruk av passende beskyttelsesklær, effektive respiratorer, briller, beskyttelseskremer og fullgode vaskemuligheter.

16. Førstehjelps- og redningsutstyr, avpasset risikoen i hvert tilfelle, bør være lett tilgjengelig og bør testes regelmessig.

Medisinske åtgjerder.

17. En bør anerkjenne betydningen av yrkeshygieniske institusjoner, slik som definert av ILO/WHO-felleskomitéen for yrkeshygiene på dets første møte.

18. Arbeidere som er utsatt for særskilt risiko, bør underkastes legeundersøkelser, før ansettelsen og siden regelmessig, for å konstatere hvorvidt de egner seg for dette arbeid.

Erstatning av farlige substanser.

19. En henviser til resolusjonen som den 35. Internasjonale Arbeidskonferansen har vedtatt i juni 1952 om ønskeligheten av å gjøre bruk av prinsippet om erstatning av farlige substanser med harmløse eller mindre farlige stoffer. En er klar over at de kunnskaper en har ervervet gjennom vitenskapelig forskning og dens anvendelse i industrien er av en slik art, at en slik erstatning skulle være mulig i visse tilfelle, og at erstatning, hvor den er praktisk gjennomførlig, er en av de beste metoder for å beskytte arbeidere mot yrkessykdommer og forgiftning.

Tiltak på det internasjonale plan.

20. Styret i Det Internasjonale Arbeidsbyrå, anmodes om å gi i oppdrag til Byrådet:

- a) Å undersøke, ved eksperthjelp og avlegge rapport om substanser og prosesser for hvilke det ville være økonomisk og teknisk gjennomførlig å anvende prinsippet om erstatning, og antyde hvilke mulige åtgjerder det kunne treffes i denne sammenheng.
- b) Å samle med hjelp fra eksperter oppgaver over den for tiden beste metoden for tekniske åtgjerder for å få herredømme over helsefarer for arbeidere som håndterer farlige substanser.
- c) Fortsatt samle informasjon om den potensielle risikoen ved farlige substanser og kontroll med dem, med det formål for øyet å spre disse opplysninger i passende form, som informasjonsark, en revisjon av samleverket om «Yrkeshygiene og Sikkerhet», og i ILO-tidsskriftet «Occupational Safety and Health», og
- d) holde ILO-listen over farlige substanser à jour og fortsatt utarbeide grunnleggende opplysninger om advarende etiketter på beholdere med farlige substanser.

Denne resolusjon ble i plenumsmøte vedtatt med 115 stemmer, ingen stemte imot, eller lot være å stemme.

Rapport fra arbeidsutvalget som fikk i oppdrag å undersøke på hvilken måte vedtak fra tidligere møter i Komitéen for den kjemiske industri er blitt satt ut i livet.

Klassifisering av konklusjonene som Komitéen for den kjemiske industri hadde vedtatt på tidligere møter.

Gruppe I.

Konklusjoner som det ikke er nødvendig at regjeringene sender inn flere opplysninger om, enten fordi de er blitt foreldet, eller er blitt erstattet med nyere vedtak, eller fordi de omhandler studier og utredninger, som allerede er blitt gjennomført, eller som det allerede er truffet administrative tiltak om:

Det gjelder resolusjonene nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10 (memorandum). 11, 12, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 24 (forslag), 27, 28, 29, 30 (memorandum) og 31.

Gruppe II.

Resolusjoner som bør stilles i bero for videre drøftelse på et framtidig møte i komitéen:

nr. 13. Resolusjon vedrørende yrkesopplæring i den kjemiske industri.
nr. 15. Resolusjon vedrørende generelle arbeidstidsproblemer i den kjemiske industri.

nr. 25. Resolusjon vedrørende overveielse av konklusjonene en har vedtatt på møter i Komitéen for den kjemiske industri.

nr. 26. Resolusjon vedrørende yrkesopplæring i den kjemiske industri.

Gruppe III.

Konklusjoner vedrørende saker som komitéen ville ønske flere opplysninger om fra regjeringene til neste møte:

nr. 21. Resolusjon vedrørende produktivitet i den kjemiske industri.

Andre konklusjoner.

nr. 7. Resolusjon vedrørende definisjon av den kjemiske industri.

nr. 22. Resolusjon vedrørende klassifisering av farlige substanser.

nr. 23. Resolusjon vedrørende symboler for merking av farlige substanser.

Denne rapport og klassifisering av resolusjoner ble i plenumsmøte vedtatt med 85 stemmer, ingen stemte imot og ingen avholdt seg fra stemmegivningen.

Forslag nr. 34, vedrørende de tiltak som ble truffet for å sette ut i livet konklusjonene som Komiten for den kjemiske industri hadde vedtatt på tidligere møter.

Arbeidsutvalget som fikk i oppdrag å drøfte hvilke tiltak det ble truffet for å sette ut i livet konklusjonene som Komitéen for den kjemiske industri hadde vedtatt på tidligere møter har gransket konklusjonene fra tidligere møter og de informasjonen som regjeringene har innsendt til Byrådet om de saker som behandles i et visst antall av disse konklusjoner. Etter anbefaling fra arbeidsgruppen oppfordres styret i Det Internasjonale Arbeidsbyrå å overveie følgende forslag:

1. Styret anmodes om å uttalte sin takk til regjeringene som har innsendt opplysninger til komitéens femte møte.
2. Styret anmodes, med hensyn til resolusjon nr. 21, vedrørende produktivitet i den kjemiske industri
  - a) å oppfordre regjeringene som ikke har sendt inn opplysninger før femte møte i komitéen, om å sende opplysninger til neste møte,
  - b) å oppfordre regjeringene som har sendt inn opplysninger om å ajourføre disse.
3. Styret anmodes, med hensyn til resolusjon nr. 22, vedrørende klassifisering av farlige substanser og resolusjon nr. 23, vedrørende symboler for merking av farlige substanser å gi byrådet i oppdrag:
  - a) Å fortsette energisk utarbeidelsen og ajourføringen av lister av farlige substanser, som faresymboler, karakteristisk for de viktigste faremomenter disse substanser innebærer, skal tilføyes,
  - b) fortsatt å søke å oppnå enighet med andre interesserte internasjonale organisasjoner om symboler for merking av farlige substanser,

- c) å informere komitéen på dets neste møte om de framskritt en har gjort på dette området, både i de enkelte land og i internasjonal målestokk.

Dette forslag ble i plenumsmøte vedtatt med 84 stemmer, ingen stemte imot eller lot være å stemme.

Rapport nr. 35 fra arbeidsutvalget som fikk i oppdrag å drøfte definisjonen av den kjemiske industri.

1. Arbeidsutvalget som drøftet definisjonen av den kjemiske industri ble oppnevnt av komitéens ledelse (Steering Committee) på dets første møte den 11. februar 1958.

2. Arbeidsutvalget var sammensatt av 9 medlemmer, 3 fra hver gruppe: *Regjeringsgruppe:*

Herr Fitting (Tyskland, herr Merigo Aza (Meksiko) og herr B. Bull (Norge).

Arbeidsgivere:

Herrere Baruchello (Italia), Bellingham-Smith (Storbritannia) og Dwyer (USA).

Arbeidergruppe:

Herrere Esser (Tyskland), Meshel (Israel) og Van Hoorick (Belgia).

3. Som formann og rapportør valte arbeidsutvalget herr Merigo Aza, (meksikansk regjeringsrepresentant), herr N. Kurz, fungerte som representant for generalsekretærin (Mr. Price).

4. Arbeidsutvalget holdt tre møter.

5. Arbeidernes talsmenn avga en erklæring til støtte for forslaget om å endre pkt. 35 og 40 i § 3, i resolusjon nr. 7, vedrørende definisjon av den kjemiske industri. De foreslåtte endringer gikk ut på at ordene:

«syntetiske harpikser og plaststoffer, unntatt ferdigvarer»,
skulle erstattes med ordene

«syntetiske harpikser og plaststoffer og ferdigvarer»,

og i punkt 40 ordene

«natur- og syntetisk gummi og ferdigvarer».

skulle erstattes med ordene

«natur- og syntetisk gummi, unntatt ferdigvarer»

6. Arbeidsgiverne avga en erkæring og oppga grunnene, hvorfor etter deres mening den foreslåtte endring ikke burde godtas.

7. Formannen foreslo med støtte fra de andre regjeringsrepresentanter i arbeidsutvalget, at punktene 35 og 40 skulle få følgende ordlyd:

punkt 35:

«syntetiske harpikser og plaststoffer, og ferdigvarer som i all vesentlighet er et resultat av en uavbrutt kjemisk prosess»,

punkt 40:

«natur- og syntetisk gummi, og ferdigvarer, som i all vesentlighet er et resultat av en uavbrutt kjemisk prosess.»

8. Arbeidernes representanter godtok forslaget om at punktene skulle endres slik som foreslått av formannen, men arbeidsgiverne syntes ikke de kunne gå med på denne endring.

9. I løpet av den følgende diskusjon reiste arbeidernes representanter spørsmålet om å ta med i definisjonen av den kjemiske industri et punkt vedrørende syntetiske fibrer. De mente, at i betraktning av denne industri-

grens stadige vekst og den omstendighet at denne industriens produkter ikke utelukkende brukes i tekstilindustrien, er det ønskelig at Byrådet skulle utrede denne sak, som siden kunne drøftes på et senere møte i komitéen.

§ 7 i denne rapport ble i plenumsmøtet vedtatt med 61 mot 39 stemmer, 9 lot være å stemme. De øvrige paragrafer ble vedtatt med 67 mot 40 stemmer, mens 5 avholdt seg fra stemmegivningen.

Resolusjon nr. 36, vedrørende merking av farlige substanser.

Den internasjonale arbeidsorganisasjons Komité for den kjemiske industri, som er blitt sammenkalt av styret i Det Internasjonale Arbeidsbyrå, og som har holdt sitt 5. møte i Genève i tiden 10. til 21. februar 1958,

har tatt til etterretning rapporten fra ekspertmøte om farlige substanser, som det Internasjonale Arbeidsbyrå hadde sammenkalt i august 1956, og uttrykker sin taknemlighet over det meget nyttige arbeid som ble utført på dette møte og for de skritt styret har tatt på grunnlag av ekspertenes forslag,

har også tatt til etterretning de drøftelser som har funnet sted mellom ILO-eksperter og FN-ekspertutvalget for transport av farlig gods, som ble holdt for å nå fram til en koordinering av FN's og ILO's virksomhet når det gjelder klassifisering og merking, men som en hittil ikke kunne oppnå enighet om, når det gjelder symbolet som skal brukes for å merke etsende substanser slik det ble vedtatt på fjerde møte i Komitéen for den kjemiske industri,

har på samme tid tatt til etterretning de opplysninger om dette emnet som finnes i rapport I, punkt 1 (a) og (b), som ble lagt fram på det femte møte i Komitéen for den kjemiske industri, og

i betraktning av at vedtakelsen av et ensartet symbol som skal brukes for merking av etsende substanser er i alle vedkommende parters interesse,

vedtar en den 21. februar 1958, følgende resolusjon:

Styret i Det Internasjonale Arbeidsbyrå anmodes om sammen med regjeringene eller vedkommende internasjonale organisasjoner å ta passende skritt, med det formål for øyet, å komme fram til en tilfredsstillende ordning mellom FN's økonomiske og sosiale råd og ILO, når det gjelder bruken av et ensartet symbol for merking av etsende substanser.

(Den opprinnelige tekst til denne resolusjon ble fremmet av arbeidergruppen. Under drøftelsen i Steering Committee foreslo arbeiderne en tekstendring. Det således endrede resolusjonsforslag ble av arbeidergruppen lagt fram for plenumsmøte. Resolusjonen i ovenstående form ble i plenumsmøtet vedtatt med 113 stemmer, ingen stemte imot eller lot være å stemme.)

Resolusjon nr. 37, vedrørende beskyttelse av arbeidere som er sysselsatt ved atomenergianlegg.

Den internasjonale arbeidsorganisasjons Komité for den kjemiske industri, som er blitt sammenkalt av styret i Det Internasjonale Arbeidsbyrå, har holdt sitt 5. møte i Genève i tiden 10. til 21 februar 1958,

har lest kapitelet om atomenergi i rapport I, punkt 1(c), som Byrådet har utarbeidet for det 5. møte i komitéen for den kjemiske industri, og

i betraktning av at åtgjerder bør treffes straks for å sikre en effektiv beskyttelse av arbeiderne, og

i betraktning av at det er ønskelig at lovforskrifter om godtgjørelse til arbeidere (ulykkestrygd) bør skaffes snarest mulig, og der hvor det er nødvendig, med tilbakevirkende kraft, i det en tar hensyn til atomenergiindustriens særlige forhold, og endelig

i betraktning av at styret i Det Internasjonale Arbeidsbyrå har besluttet å sette opp på dagsordenen for Den internasjonale arbeidskonferansen i 1959 spørsmålet om arbeidernes beskyttelse mot ionestråler

vedtar en den 21. februar 1958 følgende resolusjon:

Styret i Det Internasjonale Arbeidsbyrå anmodes om å treffe passende tiltak for å oppnå at regjeringene rådfører seg med arbeidernes og arbeidsgivernes organisasjoner når det gjelder arbeidernes beskyttelse og kompensasjon i forbindelse med de farer som atomenergi innebærer, og dette før det på Den internasjonale arbeidskonferansen i 1959 blir lagt fram utkast til konklusjoner om denne saken.

(Den opprinnelige tekst til denne resolusjon ble lagt fram av arbeidergruppen. Under drøftelsene i Steering Committee foreslo arbeidergruppen en tekstendring for dermed å imøtekomme visse innsigelser som ble reist. Det således endrete resolusjonsutkast, ble av arbeidergruppen lagt fram i plenumsøtet. Resolusjonen i sin ovenstående form ble av komitéen vedtatt med 55 mot 33 stemmer 23 lot være å stemme.)

Resolusjon nr. 38, vedrørende yrkesopplæring i den kjemiske industri.

Den internasjonale arbeidsorganisasjons Komité for den kjemiske industri, som av styret i Det Internasjonale Arbeidsbyrå er blitt sammenkalt, har holdt sitt femte møte i Genève i tiden 10. til 21. februar 1958,

uttrykker sin takknemlighet over den meget verdifulle utredning om yrkesopplæring i rapport I, punkt 1 (a) og (b), som ble lagt fram på det femte møte i Komitéen for den kjemiske industri, og for de anstrengelser som Det Internasjonale Arbeidsbyrå har gjort for å samle opplysninger i denne forbindelsen,

har tatt til etterretning at et antall foretakender i forskjellige land erkjenner den tvingende nødvendighet av å lære opp sine arbeidere, slik at de settes i stand til å forstå de stadig mer kompliserte produksjonsprosesser,

har også tatt til etterretning at det i den kjemiske industri finnes omfattende prosjekter for å lære opp i bedriftene en del av de vedlikeholdsarbeidere som trengs,

erkjenner betydningen av:

- a) En bred grunnleggende utdanning av unge arbeidere under de første trinn av deres opplæring, og at en på samme tid gjør det mulig for disse unge mennesker å tilegne seg de nødvendige kunnskaper slik at de kan utføre forskjellige arbeidsoppgaver i industrien,
- b) supplerende og videre opplæring av både unge personer og voksne for at de kan fylle sitt arbeids særlige krav, og under henvisning til konklusjonene nr. 13 og 26 vedrørende yrkesopp-

læring i den kjemiske industri, vedtatt av komitéen på tidligere møter, og idet en særskilt minner om de alminnelige prinsipper som er knesatt i resolusjon nr. 13,

vedtar en den 21. februar 1958 følgende resolusjon:

Styret i Det Internasjonale Arbeidsbyrå anmodes om

1. å gi Byrået i oppdrag, hvis nødvendig med eksperthjelp å utarbeide et passende mønster-opplæringsprogram for hver av de viktigste kategorier av arbeidere, særlig produksjonsarbeidere som utfører en hel rekke av arbeidsoperasjoner, for vedlikeholdsfolkene og laboratorieassistenter, og
2. å henlede regjeringenes oppmerksomhet til ønskeligheten av å informere arbeidsgiver- og arbeiderorganisasjoner om FN's utvidete program for teknisk assistanse og ILO's regulære program for teknisk assistanse.

(Den opprinnelige tekst av denne resolusjon ble fremmet av arbeidergruppen. Etterat gruppen hadde endret teksten, anbefalte Steering Committee den vedtatt. Resolusjonen i ovenstående form ble i plenumsmøte vedtatt med 110 stemmer, ingen stemte imot eller lot være å stemme).

Resolusjon nr. 39, vedrørende bruk av det spanske språk i Komitéen for den kjemiske industri.

Den internasjonale arbeidsorganisasjons Komité for den kjemiske industri som er blitt sammenkalt av styret for Det Internasjonale Arbeidsbyrå, har holdt sitt 5. møte i Genève i tiden 10. til 21. februar 1958, og i betraktning av at komitéen på sitt 4. møte vedtok en resolusjon nr. 27, hvori styret anmodes om å beslutte at spansk bør bli et av de offisielle språk i Komitéen for den kjemiske industri,

i betraktning av at denne anmodning i noen utstrekning er blitt imøtekommet,

i betraktning av at på komitéens 5. møte noen av dokumentene bare har vært tilgjengelig på engelsk og fransk, og endelig

i betraktning av at tilgjengeligheten av dokumentene for komitéen på spansk er en forutsetning for at de spansk-talende representanter tilfredsstillende kan delta i drøftelsene av saker som står på dagsordenen

vedtar en den 21. februar 1958 følgende resolusjon:

Styret i Det Internasjonale Arbeidsbyrå anmodes i lys av ovenstående overveielser å beslutte at alle arbeidsdokumenter for møter i Komitéen for den kjemiske industri, inkl. rapportene som Byrået legger fram og referatene fra plenumsmøtene, gjøres tilgjengelige på spansk.

(Den opprinnelige tekst til denne resolusjon ble fremmet av arbeidergruppen. Etterat gruppen endret teksten anbefalte Steering Committee den vedtatt. Resolusjonen i ovenstående form ble i plenumsmøte vedtatt med 112 stemmer, ingen stemte imot, men 2 representanter avholdt seg fra stemmegivningen).

Resolusjon nr. 40, vedrørende arbeidstiden i den kjemiske industri.

Den internasjonale arbeidsorganisasjons Komité for den kjemiske industri, som er blitt sammenkalt av styret for Det Internasjonale Arbeidsbyrå, har holdt sitt 5. møte i Genève i tiden 10.—21. februar 1958,

er klar over betydningen av de opplysninger om arbeidstiden i den kjemiske industri, som er gitt i et kapittel i rapport I, punkt 1 (c), som Byrået har utarbeidet,

framhever den stadige og raske produktivitetsøkning i den kjemiske industri, og

i betraktning av at en diskusjon på internasjonalt plan om arbeidstidsforkortelse er ønskelig, og

i betraktning av at spørsmål om arbeidstiden i den kjemiske industri har nær tilknytning til spørsmål om sikkerhet og helse,

hilser en velkommen styrets beslutning om å holde en generell diskusjon om spørsmålet om arbeidstiden på den 42. Internasjonale Arbeidskonferansen og

vedtar den 21. februar 1958 følgende resolusjon:

1. Styret i Det Internasjonale Arbeidsbyrå, oppfordres innstendig, når det overveier framtidige tiltak i forbindelse med arbeidsforkortelsen, å ta særlig hensyn til betydningen av dette spørsmål for den kjemiske industri.
2. Styret anmodes om å sette opp på dagsorden for det 6. møte i Komitéen for den kjemiske industri spørsmålet om reduksjon av arbeidstiden i den kjemiske industri.

(Den opprinnelige tekst til denne resolusjon ble fremmet av arbeidergruppen. Den ble senere drøftet i Steering Committee som uten anbefaling henviste den til komitéen. Da arbeidergruppen la fram sitt resolusjonsutkast i plenumsmøte, gikk de med på å sløyfe et avsnitt i innledningen. Den endrete resolusjon ble vedtatt av komitéen. Det ble votert ved navneopp-rop, 60 stemte for, 47 stemte imot og 9 avholdt seg fra stemmegivningen).

Forslag nr. 41, vedrørende dagsorden for det 6. møte i Komitéen for den kjemiske industri.

Den internasjonale arbeidsorganisasjons Komité for den kjemiske industri, som er blitt sammenkalt av styret i Det Internasjonale Arbeidsbyrå, har holdt sitt 5. møte i Genève fra 10.—21 februar 1958, og

vedtar den 21. februar 1958 følgende resolusjon:

Styret i Det Internasjonale Arbeidsbyrå anmodes om å sette opp på dagsordenen for 6. møte i Komitéen for den kjemiske industri følgende punkter:

1. Sikre arbeidsmetoder ved hjelp av audio-visuelle undervisningsmetoder i den kjemiske industri.
2. Velferdsinnretninger i den kjemiske industri.

(Den opprinnelige tekst av disse forslag ble fremmet av arbeidsgivergruppen. De ble drøftet av Steering Committee som anbefalte dem vedtatt. Forslagene ble i plenumsmøte vedtatt med 111 stemmer, ingen stemte imot, eller lot være å stemme).

Resolusjon nr. 42, vedrørende dagsorden for det 6. møte i Komitéen for den kjemiske industrien.

Den internasjonale arbeidsorganisasjons Komité for den kjemiske industri, som er blitt sammenkalt av styret i Det Internasjonale Arbeidsbyrå, har holdt sitt 5. møte i Genève fra 10.—21. februar 1958,

har tatt til etterretning den diskusjonen som har funnet sted i plenums-møtene og de ønsker som ble uttrykt der med hensyn til komitéens framtidige oppgaver og vedtar den 21. februar 1958, følgende resolusjon:

1. Garantert ukelønn i den kjemiske industri.
2. Prinsipper og metoder for å bestemme tilleggsbetaling for skiftarbeid og overtidarbeid i den kjemiske industri.
3. Varselstid og godtgjørelse i tilfelle av oppsigelser i den kjemiske industri.
4. Pensjonsordninger i den kjemiske industri.

(Den opprinnelige tekst av denne resolusjon ble fremmet av arbeidergruppen. Under drøftelsene i Steering Committee, gikk arbeidernes talsmenn med på visse endringer i teksten. Utkast til denne resolusjon, slik det ble endret, ble av arbeidergruppen lagt fram i plenums-møte. Resolusjonen i ovenstående form ble av hele komitéen vedtatt med 50 mot 44 stemmer, 8 representanter lot være å stemme).»

Landsorganisasjonens økonomiske kontor.

Kontoret har vært ledet av cand.oecon. Kjell Holler med cand. oecon Jon Rikvold som medarbeider.

Kontoret har fire kvinnelige assistenter. En av disse arbeider delvis for revisjonskontoret og er dessuten ikke ansatt på full tid.

Arbeidet med personalkartoteket hører inn under kontoret. Hver måned utarbeides oversikter over medlemstallet i Landsorganisasjonen og tilsluttede forbund og økonomiske månedstabeller til Fri Fagbevegelse. Hvert kvartal utarbeides oversikter over pris- og lønnsutviklingen og utviklingen i industriproduksjonen. Disse sendes til forbundene.

Kontoret har utarbeidet tabeller over medlemsmassens sammensetning og fordeling, og oversikt over tariffsaker behandlet og konflikter godkjent av Sekretariatet. Disse tabeller er inntatt i beretningen. Kontoret utarbeider dessuten regelmessig oversikter for administrasjonen over plassoppsigelser og har besvart en rekke forespørslers fra administrasjonen, forbundene, myndighetene og innen- og utenlandske organisasjoner.

Av større arbeider som er utført ved kontoret nevnes følgende: Oppgave over antall organiserte arbeidere i Oslo i visse forbund for en rekke år, oversikt over hovedbestemmelsene i lønnsparagrafene i en del av de viktigste overenskomster, statistisk analyse av

Det norske Arbeiderpartis kandidater ved stortingsvalget 1957, oversikt over organisasjonsprosenten i forskjellige forbund, oversikt over lønnsforholdet mellom kvinner og menn for en rekke funksjonærgrupper, økonomisk-statistisk oversikt til beretningen for 1957, oversikter vedrørende kontingentinnbetalingen, og en rekke beregninger og oppstillinger vedrørende forbundenes forsikringsbidrag. Det er videre utført en del arbeid ved kontoret i forbindelse med pensjonkassen og lønnsforholdene for ansatte i fagorganisasjonen. I forbindelse med innflytningen i nye lokaler har det vært et omfattende arkiverings- og registreringsarbeid.

Det er videre ved kontoret blitt utarbeidet en rekke notater og uttalelser om forskjellige spørsmål, bl. a. om innstillingen fra Avgiftskomiteén av 1955, innstillingen fra Paulson-utvalget, omsetningsavgiften, nordisk-økonomisk samarbeid, pris- og utbytteregulering, lønnsglidning, produksjon og sysselsetting, organisasjonsforhold, jordbruksavtalen, arbeidstidsforkortelsen, indeksoppgjøret, lønssystemer, statistiske spørsmål og det europeiske frihandelsområdet.

Kjell Holler er medlem av følgende offentlige komitéer og utvalg: Statens Eksportkredittkommisjon, Utvalget for offentlig lønnsstatistikk, Penge- og Bankkomitéen av 1950, Norges Eksportråd, Samarbeidsutvalget for tiltak til økt personlig sparing, Arbeidsutvalget for forbruksundersøkelsen og Komiteén for europeisk frihandelsområde. Han er videre varamann for Konrad Nordahl i Rådet for internasjonalt samarbeid, og varamann for Jon Rikvold i Antidumpingutvalget og Arbeidsutvalget for gjenbinding av tollsatser under GATT-avtalen. Holler er med i fellesutvalget LO — NAF om lønnsglidning og fellesutvalget LO — NAF om bedriftspensjonering.

Jon Rikvold er medlem av følgende offentlige komitéer og utvalg: Den rådgivende komité for visse økonomiske spørsmål (særlig tollspørsmål), Antidumpingutvalget og Utvalget for arbeidsløshetsstatistikk og dermed beslektet statistikk. Han er dessuten varamann til en rekke offentlige komitéer og utvalg, medlem av felleskomitéen LO — NAF om lønnsglidning og er sekretær for Landsorganisasjonens forsikringskomité.

Kjell Holler har deltatt i følgende møter utenlands: Den europeiske regionale organisasjons økonomiske komité i Bryssel 6.—7. januar og 11.—12. november, Industrikonferanse om europeisk frihandel i London 19.—21. februar, Den europeiske regional konferanse i Bryssel 12.—14. mai og konferanse mellom NATO og europeisk fagbevegelse i Paris 29.—30. oktober.

Jon Rikvold deltok i Den europeiske regionale organisasjons økonomiske komité i Bryssel 15.—16. juli. I tiden 7. mars—2. juni hadde

han permisjon for å studere lønnspolitiske spørsmål i Storbritannia med statens sosialstipend.

Kjell Holler har i løpet av året skrevet 7 artikler til Fri Fagbevegelse og holdt 41 foredrag og forelesninger.

Jon Rikvold har skrevet 4 artikler til Fri Fagbevegelse og holdt 16 foredrag og forelesninger.

Landsorganisasjonens juridiske kontor.

Ved kontoret har det vært vanlig besetning — 2 fast ansatte jurister og 1 stenograf i full stilling. I tillegg hertil har kontoret hatt hjelp av den ene av stenografene på skrivestuen.

I årets løp er utsendt 2141 betenkinger og brev.

Det er behandlet 51 arbeidsrettssaker for Arbeidsretten og lokale arbeidsretter. Av disse er 9 vunnet helt, 1 er delvis vunnet, 15 er tapt, 20 er forlikt, 5 er henlagt etter tilendebrakt saksforberedelse og 1 er overført til annen prosessfullmektig.

1 sak er anlagt ved tjenestemannsretten.

Det er videre i årets løp behandlet 58 ordinære, sivile saker for herredsretten, byretten og lagmannsretten, samt 2 straffesaker. Av disse saker er 8 vunnet helt ved dom, 1 er delvis vunnet, 6 saker er tapt, 28 saker er forlikt, dels før og dels under hovedforhandlingen, 12 saker er henlagt etter tilendebrakt saksforberedelse og 4 er løst ved uteblivelsesdom.

Under det foregående sakskompleks inngår også en meget omfattende saksforberedelse for Eidsivating lagmannsrett om påstått ulovlige boikott av Panamabåten San Dimitris.

Forskjellige forbund er ytet bistand ved inn drivelse av 8 tvangssaker.

I Voldgiftsnemnda for organisasjonstvister har det vært avsagt 6 kjennelser.

Av større saker (såkalte registersaker) er det behandlet i alt 47.

Ved årets utgang står under behandling 36 større registersaker, 30 arbeidsrettssaker, hvorav 2 ankesaker fra lokale arbeidsretter til Arbeidsretten, 3 tjenestetvistsaker, 33 vanlige, sivile saker, 7 tvangssaker, 3 lagmannsrettssaker og 2 høyesterettssaker.

I årets løp har Meedby forelest på fagkurs i 30 timer. Halden har forelest i 120 timer.

Meedby har deltatt på ILO-konferansen i hele juni måned 1958. Videre har han deltatt i Europa-rådets konferanse til behandling av det europeiske sosiale charter 14 dager i desember 1958.

Meedby er medlem av Kongsjonslovkomitéen og den såkalte Svalbard-komité til utredning av ny Arbeidervernlov for Svalbard. Han er vidare medlem av den faste norske sosial-politiske komité (ILO-komitéen) og formann i Voldgiftsnemnda for organisasjonstvister.

Halden er medlem av det faste utvalg mellom hovedorganisasjonene i tvister om sykelønnsordningen. Han er medlem av styret for FN-sambandet og av UNESCO's utvalg for fri folkeopplysning. Halden har for øvrig deltatt som komit formann innenfor Oslo kommunale skattetakstkommissjoner.

Landsorganisasjonens Presse- og Informasjonskontor.

Ved siden av det registrerbare arbeid skal dette kontor også ivareta den siden ved Landsorganisasjonens virksomhet som i den moderne terminologi kalles public relations, dvs. ivareta organisasjonens alminnelige forhold til offentligheten. Det ligger deri at de ansatte ved kontoret alltid må være parat til å svare på henvendelser — skriftlige, pr. telefon og personlige besøk — av mennesker fra alle mulige kategorier og fra alle himmelstrøk, rettlede og gi orientering om alt som vedrører Landsorganisasjonens og norsk fagbevegelses virksomhet. I alt for liten grad, men dog i den utstrekning personalet kan overkomme, blir det også ytet service til forbundene og deres fagblad, dertil kommer også et betydelig arbeid med oversettelse for LO's administrasjon fra og til fremmede språk, og for øvrig deltakelse i forefallende arbeid i administrasjonen.

Fri Fagbevgelse, som redigeres av kontorets ansatte, ble sendt ut med 12 nummer, regelmessig den 15. i hver måned. Opplaget er henimot 32 000 eksemplarer. Bladet skal sendes til samtlige styremedlemmer i fagforeningene, men det avhenger av at fagforeningene sender inn melding om hvem som til enhver tid er med i styret. Det er åpenbart nokså mange fagforeninger som ikke har gjort dette, ellers ville opplaget ha vært betydelig større.

Trade Union News Bulletin from Norway ble likeledes sendt ut regelmessig den 20. hver måned, med i alt 12 nummer til Landsorganisasjonens internasjonale forbindelser og forskjellige institusjoner i utlandet. Opplaget er 300—400.

Det ble sendt en del artikkelstoff til forbundenes fagblad og en rekke pressemeldinger over Arbeidernes Pressekontor og Norsk Telegrambyrå, samt en del innlegg i dagspressen. Landsorganisa-

sjonens pressemeldinger blir i regelen gjengitt til dels meget utførlig i kringkastingen og i dagspressen.

Kontorets leder, Alfred Skar, deltok som sekretær i den nordiske faglige konferansen i København i dagene 9.—10. mai og 22. september, og på møte i Den nordiske samarbeidskomité i København 28.—19. september. Sammen med Josef Larsson representerte han også Landsorganisasjonen på Norges Kooperative Landsforenings kongress i Trondheim 27.—29. august. Han holdt i årets løp 28 foredrag eller forelesninger på faglige møter og kurs.

Mirjam Nordahl deltok som rådgiver og tolk i den faglige delegasjon til Arbeidskonferansen i Genève 4.—26. juni. Videre som tolk for den irske EPA-delegasjon i Bergen 21.—22. august, og som tolk ved kongressen i Den Internasjonale Union for hotell-, restaurant- og kafépersonale i Oslo 13.—15. august. Hun holdt dessuten forelesninger om internasjonalt samarbeid på LO-skolen for kvinner og den vanlige LO-skolen, og for øvrig foredrag om internasjonale faglige kvinneproblemer.

Landsorganisasjonens rasjonaliseringskontor.

Kontoret har vært ledet av Egil Ahlsen med Harald Andersen og Ragnar Røberg-Larsen som konsulenter.

I 1958 har kontoret hatt en utstrakt konsulentvirksomhet for de tilsluttede forbund. Særlig har det vært mange oppdrag når det gjelder opplysning om produktivitetsfremmende lønssystemer, og en del av våre store bedrifter er nå gått over til å nytte arbeidsvurdering som lønnsform. Bruk av arbeidsstudier i industrien er fortsatt økende. Her har kontoret vært behjelpelig når det gjelder innføring av arbeidsstudier, forhandlinger om opprettelse av akkordavtaler, innføring av bonus- og produksjonspremie og forhandlinger i tvistespørsmål.

Reisevirksomheten i distriktene har vært meget omfattende, og det har vært en lang rekke oppdrag med kurs og foredrag på bedrifts- og fagforeningsmøter. I alt har personalet medvirket ved 39 kurs med 342 forelesningstimer i året som gikk. Ved Statens Teknologiske Institutt er det avholdt 7 kurs i arbeidsstudier, og i alt 75 tillitsmenn for arbeidsstudier har fått opplæring her.

I samarbeid med AOF har rasjonaliseringskontoret lagt opp og ledet flere produktivitetskurs, bl. a «Bedriften og den ansatte», «Arbeidsstudier», «Lønssystemer» og «Hvordan arbeider bedriften».

For valte tillitsmenn i forbundene ble det på Runø-skolen i Sverige avholdt et seminar i arbeidsvurdering med 20 deltakere fra Norge. I tiden 22.—26. september ble det avholdt en liknende konferanse i nærheten av Oslo, med 35 fastlønnte tillitsmenn som deltakere.

Rasjonaliseringskontoret har utarbeidet fullstendig referat fra foredrag og gruppesvar som er sent deltakerne og de enkelte forbund.

I likhet med de senere år har kontorets personale deltatt i rasjonaliseringsprosjekter i industrien, arrangert av Norsk Produktivitetsinstitutt. Disse prosjekter har i år vært ved A/S Unitor, Stavern, og NKL's Konfeksjonsfabrikk A/S, Hønefoss. Kontoret har vært representert i bedømmelseskomitéer av nye produktivitetfilmer ved NPI.

Den praktiske gjennomføringen av TWI-kursene ledes av rasjonaliseringskontoret, og interessen og behovet for disse kurs er absolutt økende.

Tidsskriftet «Produksjonsutvalgene», som redigeres fra rasjonaliseringskontoret, har utkommet med 12 nummer i 1958. Det er levert artikler til FF, fagbladene, EPA-Bulletin og bedriftsaviser.

Det er utarbeidet en brosjyre om arbeidsvurdering på 41 sider, hittil er 2000 eksemplarer solgt til forbundene. Likeledes er det utarbeidet en innstilling til LO om nye lønnsystemer, hvor Ahlsen har vært sekretær for komitéen.

Harald Andersen har deltatt i en studietur til Volvo-Penta-verken i Sverige sammen med tillitsmenn fra A/S Borregaard for å studere nytt akkordsystem for vedlikeholdsarbeid.

Røberg-Larsen har deltatt i 3 mndrs. kurs ved Harvard University, USA.

Ahlsen har deltatt i EPA-produktivitetseminar i Wien.

Komitéer og styrer hvor Ahlsen er medlem:

NPI's arbeidsutvalg og råd, samt kontrollkomité og underutvalg for samarbeidsspørsmål, Samarbeidskomitéen for produktivitet — Handelsdepartementet, Norges Tekniske Høgskole — Arbeidsstudie-teknisk komité, Statens Teknologiske Institutt — styre og yrkesutvalg, Landsrådet for Produksjonsutvalg, LO's komité for produksjonsøking, lønnsmyndighetskomitéen NAF — LO, lønnsystemkomitéen NAF — LO, LO's komité for utredning av lønnsystemer, komité vedrørende nytt Folkets Hus.

Tilretteleggelsen og gjennomføringen av EPA-prosjekter er blitt gjort i samarbeid med NPI. I alt har 16 norske fagforeningsledere studert produktivitetsemner i europeiske land og USA i 1958.

Utvæksling av fagforeningsdelegasjoner.

Prosjektet, som kom i gang i 1955, vil også fortsette i 1959. Formålet med utvækslingen er å gi ledere eller framtidige ledere fra fagbevegelsen anledning til å studere tiltak som er satt i gang i andre land for å øke produktiviteten.

Norge har i 1958 hatt besøk av en studiegruppe med fire deltakere under dette prosjektet. I samme tidsrom har tre norske studiegrupper med tilsammen 10 deltakere besøkt andre land. Programmet for 1959 vil ha tilsvarende omfang som for inneværende år.

UTENLANDSKE STUDIEGRUPPER TIL NORGE.

Studiegruppe fra transportarbeiderforbundet i Irland
(EPA-175/4-IR-1).

Gruppen, som besto av fire deltakere, besøkte Bergen 21.—23. august. Formålet med reisen var å studere bruk av containere og andre mekaniske hjelpemidler i forbindelse med losse- og lastearbeid. Programmet ble lagt opp av Bergens Losse- og Lastearbeiderforening og omfattet bl. a. besøk i Bergens havn og konferanser med fagforeningsrepresentanter og representanter for Det Bergenske Dampskipsselskap.

NORSKE STUDIEGRUPPER TIL ANDRE LAND

Studiegruppe fra Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund (EPA-185/4-NO-22).

Gruppen, som besøkte Vest-Tyskland 17.—22. mars, hadde følgende fire deltakere: Arne Andresen, Arne Arntzen, Eugen Leganger og Anker Sæterhaug. Formålet med reisen var å studere fagbevegelsens stilling til produktivitetsspørsmål, lønssystemer og bedriftsråd.

Studiegruppe fra Norsk Kommuneforbund (EPA-185/4-NO-23).

Studiegruppen besøkte Østerrike 5.—10. mai. Den besto av følgende tre deltakere: Trygve Eggen, Alf Ottesen og Leo F. Sitter. Formålet med reisen var bl. a. å studere fagbevegelsens organisering, opplæring av tillitsmenn på arbeidsplassen og bedriftsråd.

Studiegruppe fra Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund
(EPA-175/4-NO-24).

Gruppen, som besøkte Østerrike 15.—21. juni, hadde følgende tre deltakere: Lage Haugenes, Ragnvald Høidahl og Harry Jacobsen. Formålet med reisen var å studere fagbevegelsens stilling til pro-

duktivitetsspørsmål, deling av fordelene ved økt produktivitet og lønssystemer.

Studiereiser for fagforeningsledere til USA (EPA-175/4).

I løpet av året har 5 norske fagforeningsledere deltatt i studiebesøket til USA.

Fagbevegelsen og forskning.

7 land var representert i denne studiegruppen, som hadde 8 deltakere. Fra Norge deltok: Per Haraldsson, formann i Arbeidernes Presseforbund. Gruppen oppholdt seg i USA fra midten av februar til slutten av mars.

Nyere utvikling når det gjelder maskinverktøy og maskinelle metoder og fagforeningspolitikk.

8 land deltok med hver sin representant i denne studiereisen. Den norske deltakeren var faglærer Ivar Brekke, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer. Oppholdet i USA varte fra midten av oktober til slutten av november.

Sosiale og økonomiske sider ved teknologiske forandringer.

Studiegruppen besto av i alt 9 deltakere fra 8 land. den norske deltakeren var forretningsfører, Bjarne Dahlberg, Norsk Baker- og Konditorforbund.

Besøket varte fra ca. 20. november til ca. 20. desember.

Kurs for fagforeningsledere ved Harward University.

Dette er et kurs i administrasjon for fagforeningsledere som varer i 3 måneder og arrangeres vår og høst. Konsulent Ragnar Røberg-Larsen, Landsorganisasjonen, deltok i høstkurset 1958 sammen med 6 andre européere.

Kurs for fagfolk fra fagbevegelsen ved Columbia University.

Formålet var å gi fagfolk fra fagbevegelsen nærmere kjennskap til moderne teknikk for ledelse. 16 européere fra i alt 8 land deltok i kurset, som startet i slutten av september og varte ca. 3 måneder. Fra Norge deltok sekretær Harry O. Hansen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Produktivitetskurs ved Landsorganisasjonen i Norge og Arbeidernes Opplysningsforbund (EPA-175/4).

EPA stilte 2 forelesere til disposisjon for dette kurset, som fant sted på Tranberg, Gjøvik, 19. oktober—1. november. Redaktøren for EPA's tidsskrift for fagforeningsspørsmål, Preben Hansen, foreleste 22. oktober om «Internasjonalt produktivitetsarbeid». Neste dag foreleste Mr. T. Cynog-Jones, England, om «Arbeidernes andel av rasjonaliseringsgevinsten».

Seminar om norsk fagbevegelse og økonomisk samarbeid i Europa (EPA-175/4).

Seminalet fant sted på Tranberg, Gjøvik, 4.—6. november og ble arrangert av Landsorganisasjonen i Norge i samarbeid med EPA og NPI. Ca. 25 fagforeningsledere fra i alt 12 forbund deltok i seminaret.

EPA stilte flere foredragsholdere til disposisjon for seminaret. Mr. Bertrand, OEEC, holdt således foredrag om «Hva europeisk økonomisk samarbeid betyr for europeisk økonomi». Hans Büttner, Deutscher Gewerkschaftsbund (DGB), Vest-Tyskland, og A. Vermeulen, EPA, behandlet emnet «Europeisk økonomisk samarbeid — virkninger og problemer for Europas fagbevegelse».

For øvrig var det foredrag av byråsjef Arne Haarr, Industridepartementet, underdirektør Erik Ribbu, Handelsdepartementet, cand.oecon. Kjell Holler, Landsorganisasjonen, og direktør Olav Skogen, NPI.

Seminar i rasjonalisering og automatisering i kontoret v/Funksjonær-sambandet i Norge (NPI-238 og EPA-175/4).

Instituttet har bevilget ca. kr. 9500.00 til et seminar om «Rasjonalisering og automatisering i kontoret», arrangert av Funksjonær-sambandet i Norge.

Initiativet til seminaret, som fant sted på Hotell Gyldenløve, Kongsberg, i tiden 17.—19. november, ble tatt av EPA, som også skaffet de fleste foredragsholdere. EPA hadde således engasjert Bengt Andrén, ASEA, Sverige, som snakket om «Den tekniske utvikling i kontorarbeid i den senere tid». Videre var det foredrag av Mansford E. Drummond, Storbritannia, som behandlet «Strukturendringer i arbeidsfunksjoner og organisasjon i lys av den senere tids undersøkelser». Pierre Liénart, Frankrike, redegjorde for «Innføring av elektroniske maskiner ved de franske jernbaner», og herr Krommes, Vest-Tyskland, for «Rasjonaliseringens og automatiseringens sosiale følger og disses innflytelse på fagbevegelsen.»

For øvrig holdt cand.psychol. P. A. Holter foredrag om «Personalforvaltning og kontorarbeid», og Eivind Barca, International Business Machines A/S, redegjorde for «Kontormekaniseringen i Norge — hvor står vi, hvilken vei går utviklingen og hvilken innflytelse får den på funksjonær opplæringen».

Ca. 30 tillitsmenn deltok i seminaret.

Internasjonale fagforeningsseminarer (EPA-175/4).

Runø.

I tiden 10.—13. juni ble det arrangert et seminar om arbeidsvurdering i Runø ved Stockholm for skandinaviske fagforeningsledere. Danmark, Sverige og Norge hadde ca. 20 deltakere hver på seminaret.

Wien.

Seminaret, som ble avviklet 9.—12. desember, behandlet produktivtetsundersøkelser og forskningstjeneste innen fagbevegelsen vedrørende tekniske og økonomiske problemer. Fra Norge deltok avdelingssjef Egil Ahlsen, Landsorganisasjonen.

Paris.

I ERO's komité for produktivitet har Ahlsen møtt en gang som Landsorganisasjonens representant for å drøfte EPA's framtid.

Landsorganisasjonens revisjonskontor.

Revisjonskontorets arbeidsområde omfatter ved årets utgang Landsorganisasjonens regnskaper, deri inkludert Pensjonskassen og Folkets Hus' Fond, 42 forbund, Arbeidernes Opplysningsforbund, Folkets Hus Landsforbund, Norsk Folke Ferie, (Andelslaget og organisasjonen, heri inkludert regnskapene for Dovrefjell Hotell, Hotell Helsefyr, Grimestad og Fevik pensjonater), Landsorganisasjonens skole, Norsk Funksjonærsamband, Handel og Kontor Fellesforening for Oslo, Statstjenestemannskartellet, Norsk Forbund for trygdede og pensjonister samt Norsk Arbeiderpresse A/S. De to forbund som ikke er tilmeldt kontoret er Poståpnernes Landsforbund og Arbeiderpartiets Presseforbund. Det siste revideres av Landsorganisasjonens tilsynsrevisor i Hedmark.

De ovennevnte organisasjoner revideres av kontorets fast ansatte personale, bortsett fra Arbeidernes Opplysningsforbund og Norsk Arbeiderpresse A/S samt Norsk Folke Ferie, Andelslaget og organisasjonene med underregnskaper. Disse regnskaper revideres av statsautoriserte revisorer som alle tidligere har vært ansatt ved

Landsorganisasjonens revisjonskontor. Revisjonssjefen har imidlertid også ansvar for disse regnskaper og er med på den nødvendige gjennomgåelse og kontroll.

Ved kontoret er det ved årets utgang ansatt revisjonssjef og 7 revisorer samt en kontordame i delvis stilling.

På grunn av sykdom var revisjonssjef Graver borte fra kontoret i tiden 29. mars—2. juni 1958. I dette tidsrom fungerte Karl Stanley Tomter som revisjonssjef.

Ifølge de av Landsorganisasjonen førte regnskaper har revisjonskontoret pr. 31. desember 1958 en formue på kr. 11 726.74. Etter Sekretariatets vedtak er avgiften fra forbundene til revisjonskontorets drift hevet fra kr. 0.30 til kr. 0.35 pr. år pr. medlem regnet fra 1. januar 1958.

Revisjonsarbeidet har i årets løp foregått kontinuerlig og det er blitt påsett at alle utbetalinger har sin hjemmel i anviste bilag og organisasjonsmessig fattede vedtak.

Kassatelling med kontroll av bank- og girobeholdninger er gjennomført i overensstemmelse med garantipolisens krav. Årsregnskapene er underskrevet og gjennomgått i samarbeid med de av landsmøtet valte kontrollkomitéer, og det er avgitt felles revisjonsinnberetninger.

Revisjonssjefen er alltid til stede ved avslutningen av årsregnskapene og kontrollerer at regnskapene er teknisk i orden og at alle verdipapirer er til stede enten i original eller bekreftet ved ajourførte depotbevis, samt at bank- og postgirobeholdninger stemmer med de kontrollerte bankbøker og kontokurranter fra Postverket.

Samtidig foretas en gjennomgåelse av revisjonsprotokollen og en kritisk vurdering av årsregnskapene, særlig med hensyn til kontingentinnbetalingen samt sammenlikning med eventuelle budsjetter. Likeledes vurderes eventuelle utestående fordringer.

I overensstemmelse med Landsorganisasjonens vedtekter er alltid en av kontorets revisorer til stede på landsmøtet når regnskapene desideres.

Vi mener trygt å kunne uttale at det hersker god teknisk orden i Landsorganisasjonens og forbundenes kassakontorer og bokholderier og at de avgitte regnskaper gir et klart og tydelig bilde både av den økonomiske drift og den finansielle stilling. Våre bestrebelser går ut på at taps- og vinningskonto skal inneholde den best mulige økonomiske oversikt over forbundenes drift og at status mest mulig bare skal inneholde reelle og likvide verdier, og vi anbefaler derfor avskrivninger foretatt i fornøden utstrekning. I regnskap og revisjonsrapporter tar vi alltid med de garantiansvar og forpliktelser

som revisjonen kjenner til og som ikke direkte framgår av status. Den anvendte kontoplan som er felles for alle forbund er satt opp med det mål for øye å gi medlemmene en full orientering om alle regnskapsforhold. Vår mening er at hovedorganisasjonens og forbundenes økonomi er betryggende og forsvarlig forvaltet.

*

Revisjonssjef Graver fylte 9. oktober 1958 65 år, og skulle da etter pensjonskassens vedtekter fratru sin stilling. I henhold til søknad fra Landsorganisasjonens revisjonsutvalg av 5. august 1958 besluttet imidlertid sekretariatet i møte den 11. august at Graver skulle fortsette i stillingen inntil 31. desember 1958. Revisjonsutvalget henstilte til Graver å fortsette i stillingen ut over aldersgrensen, men av helsemessige grunner fant han det mest riktig å fratru fra 31. desember 1958.

Videre ble det besluttet at Graver skal underskrive og avgi beretning for Landsorganisasjonens regnskaper for driftsåret 1958.

Revisjonssjefstillingen ble avertert med søknadsfrist til 15. oktober 1958. Ved fristens utløp var det innkommet 13 søknader. Søknadene ble omsendt til revisjonsutvalgets medlemmer og oversendt til Landsorganisasjonens administrasjon. I møte i revisjonsutvalget 27. oktober ble statsautorisert revisor Ingemund Haugen, medlem av Norges Handel- og Kontorfunksjonærers Forbund, enstemmig innstillet som nr. 1. Sekretariatet sluttet seg enstemmig hertil i møte 10. november. Den endelige ansettelse av Ingemund Haugen som ny revisjonssjef fant sted på Landsorganisasjonens representantskapsmøte 16. desember 1958.

Som revisjonsutvalg har i året fungert følgende: Peder Birkeland, Halfdan Wigaard og Alf Michelsen. Revisjonssjefen har deltatt i alle møter i revisjonsutvalget.

Revisjonsutvalget får seg direkte tilstillet gjenpart av alle sekretariatsprotokoller og det blir holdt regelmessige månedlige møter med nødvendige tilleggs møter i den utstrekning det har vært ønskelig.

Landsorganisasjonens kvinnenemnd.

Medlemmer av nemnda.

Kvinnenemnda har i 1958 bestått av 36 medlemmer fordelt på 19 forbund. Hushjelpens Fagforening, Oslo, som ikke står tilsluttet noe fagforbund, møter i nemnda med forslags- og talerett, men ikke stemmerett. Det norske Arbeiderpartis kvinnesekretariat møter med 1 representant.

Møter.

Det har vært holdt 1 årsmøte, 2 møter i kvinnenemnda, 8 arbeidsutvalgsmøter og 1 samarbeidsmøte med Arbeiderpartiets stortingskvinner.

Nordisk studieuke.

Den nordiske studieuken for fagorganiserte kvinner ble holdt i Middelfart, Danmark, i tiden 1.—7. juni 1958. På kurset deltok 25 fagforeningskvinner fra Norge, Finland og Sverige, samt 40 fra Danmark. Kursplanen var følgende:

1. Studieukens åpning.
2. Nordisk Råd.
v/kaptein Wendt.
3. De nye skattelovene eller skatt av årets inntekt —
v/finansminister Wiggo Kampmann.
4. Aktuelle faglige problemer.
v/Eiler Jensen
5. Boligspørsmålet og arbeidsmarkedet
v/boligminister Kai Bundvad.
6. Forbrukerrådet
v/fhv. minister Lis Groes.
7. Likelønn
Innledere fra de 4 nordiske land.
8. Barnevernlovene
v/overrettssakfører Edel Saunte.
9. Beretning fra de 4 nordiske land.
10. Avslutning.
11. Tilbakereise over København hvor det blir mottakelse.

Utenbys kvinnenemnder.

Vi har nå 12 kvinnenemnder som er tilsluttet samorganisasjonene eller faglige utvalg. Det er mer enn i fjor, idet Samorganisasjonens kvinnenemnd i Fredrikstad er kommet til. Disse kvinnenemnder er fordelt på følgende steder: Bergen, Bærum, Drammen, Fredrikstad, Hamar, Notodden, Oslo, Sandnes, Sarpsborg, Skien, Porsgrunn, Stavanger og Trondheim.

LO skolen for kvinner.

Den andre LO-skolen for kvinner ble holdt i tiden 21. september til 18. oktober. Forbundene hadde som tidligere år stilt seg meget velvillig med å bevilge stipendier. LO bevilget 3 stipendier til skolen. Stipendiet var som foregående år på kr. 1200.00. Det deltok 20 elever fra alle kanter av landet. I år hadde vi også gleden av å ha en svensk fagforeningskvinne som gjest.

Disse emner ble behandlet: Fagorganisasjonens historie, Internasjonalt faglige samarbeid, Kvinneproblemer i et moderne samfunn, Arbeidstvistloven, Arbeidervernloven, Samfunnsøkonomi, Indeksene og tariffene, Tillitsmennenes oppgaver på arbeidsplassen, Arbeidsvurdering, Organisasjonsarbeid, Norsk m/brev og protokollskrivning, Aktuelle faglige spørsmål og Familiens økonomi.

Representasjon.

Landsnemnda for husmorgymnastikk:

Gunvor Hall Haraldsen.

Norsk Folkehjelps Husmorferiekomité:

Karen Marie Sohlie og Lilly Wiig.

Det norske Arbeiderpartis Kvinnesekretariat:

Ragna Karlsen med Hilda Andersson som varamann.

Det norske Arbeiderpartis kvinnekonferanse:

Hilda Andersson, Borghild Bech, Ragna Karlsen og Anna Marie Olsen.

Kvinnenes samarbeidskomité for fest uten alkohol:

Randi Rønning og Ingeborg Gulbrandsen.

Nordisk Komité:

Hilda Andersson, Borghild Bech og Ragna Karlsen med Margot Klemmetsen og Martha Eriksen som varamenn.

Komitéen for utvidet yrkesopplæring for unge jenter:

Ragna Karlsen, formann, Bjarne Dahlberg, sekretær, Hilda Andersson og Johan M. Bøe.

Landsorganisasjonens representantskap:

Hilda Andersson.

Folk og Forsvars nordiske kvinnekonferanse i Marstrand:

Elida Sundby.

Ragna Karlsen sitter som LO's representant i Forbrukerrådet og i komitéen for å utrede arbeidsmulighetene for de ikke helt unge kvinner. Hun er varamann i styret for Arbeidernes Opplysningsforbund og i FFI's rådgivende komité i spørsmål vedrørende kvinnelige arbeidere.

Studiefondet.

Kvinnenemnda har hatt utlodning til inntekt for opprettelse av et studiefond. Nettoinntekten av denne utlodning var på *kr. 11 575.95.*

Borddekkingskonkurranse.

Kvinnenemnda var med i en borddekkingskonkurranse som hadde til motto «Et alkoholfritt festliv».

Loven om Abortus Provocatus.

Kvinnenemnda har sendt denne uttalelse til DNA's sentralstyre og Regjeringen:

«Landsorganisasjonens kvinnenemnd har den 10. april 1958 holdt møte og drøftet spørsmålet om ny lov til avbrytelse av svangerskap og vil uttale:

„Det gikk fram av justisminister Hauglands uttalelse i Stortinget den 11. februar 1958 at departementet vil legge fram for Stortinget forslag til lov om svangerskapsavbrytelse og forandring av straffelovens § 245. Vi hilser Justisministerens uttalelse med glede. Med en ny lov kan et gammelt krav fra arbeiderkvinnene i vårt land bli imøtekommet.

Vi vil dog understreke at skal en ny lov om svangerskapsavbrytelse bli et effektivt middel i kampen mot kvaksalvere, må loven være slik at den tillater abortus provocatus både på medisinske, arvebiologiske, etiske og sosiale indikasjoner.

Vi har årlig over 10 000 svangerskapsavbrytelser i Norge. Av dem er ca. 7000 såkalt ulovlige. Storparten av de kvinner som i dag søker kvaksalvere, har et sosialt motiv for ønsket om å avbryte sitt svangerskap.

En lov om svangerskapsavbrytelse som ikke lovfester også sosiale grunner som rettmessige for en avbrytelse av svangerskap, er verdiløs i kampen mot kvaksalvere.

Vi krever derfor at Regjeringen legger strafferådets enstemmige innstilling til grunn for den nye loven om svangerskapsavbrytelse.,»

Tariffrevisjonen 1958.

Rikslønnsnemndas kjennelse skapte som naturlig var sterk harme hos kvinnene. Denne uttalelse ble sendt sekretariatet:

«De organiserte kvinner i Landsorganisasjonen vil på det skarpeste protestere mot Rikslønnsnemndas kjennelse. Vi ser dommen som en hån mot kvinnenes arbeidsinnsats og understreker at dyrtiden virker like sterkt for kvinner som menn. Vi ber sekretariatet sterkere enn noen gang å gå inn for å sette alvor bak kravet om å løse problemet lik lønn for arbeid av samme verdi.

Vi vil ikke mer finne oss i tilfeldige lønnsnemndsavgjørelser og heller ikke i 3 årige tariffavtaler.

Vi henstiller til det første representantskapsmøte om å finne fram til en form som retter opp igjen den urettferdighet vi har vært utsatt for.»

ILO.

På den årlige sammenkomst i januar måned 1958 mellom de skandinaviske fagforeningskvinner ble man enig om å forme en henstilling som ble sendt til Det Internasjonale Arbeidsbyrå når det gjelder sysselsettingen av eldre kvinner. Henstillingen lyder:

«På det ekspertmøtet for sysselsetting av kvinner som ble holdt av Det Internasjonale Arbeidsbyrå i Genève i november 1956, ble styret anmodet

om å sette spørsmålet om sysselsetting av eldre kvinnelige arbeidere opp på dagsordenen for en internasjonal arbeidskonferanse eller en regional-konferanse.

Vi, undertegnede, som representerer nesten 1 million kvinner i de 4 nordiske land, og som har praktiske erfaringer når det gjelder de vansker som kvinnene enda møter i arbeidslivet i mange land, anser det som en sak av stor betydning å gjøre ovennevnte problemer til gjenstand for en grundig undersøkelse av internasjonal karakter med sikte på å vedta internasjonale bestemmelser i spørsmålet.

Blant de problemer som spesielt gjelder middelaldrende og eldre kvinnelige arbeidere, vil vi spesielt henlede oppmerksomheten på følgende: På grunn av forlenget levealder og bedrede helsekår er eldre kvinnelige arbeidere i dag i stand til i større utstrekning enn tidligere å yte effektiv innsats i arbeidslivet. På grunn av mannens død eller sykdom eller av andre grunner, er mange kvinner blitt familieforsørgere og er således helt eller delvis avhengig av en arbeidsinntekt. Videre vil et stort antall husmødre også gjerne gå tilbake til arbeidslivet når de er blitt middelaldrende og deres barn har forlatt hjemmet og de da bare har en liten og rasjonalisert husholdning å ta seg av. Imidlertid er arbeidsgiverne ennå meget motvillige når det gjelder å godta denne kategori av arbeidere. I land hvor tallet på den aldrende befolkning øker syntes det å være av betydning for den nasjonale økonomi at en gjør bruk av arbeidskapasiteten til middelaldrende og eldre folk som ønsker å gå inn igjen i arbeidslivet. Dessuten bør en være merksam på at for arbeidsdyktige mennesker er det hverken fysisk eller psykisk tilfredsstillende å tilbringe en forholdsvis lang tid av sitt liv uten regulært arbeid.

Av disse grunner appellerer vi til styret for Det Internasjonale Arbeidsbyrå om i nær framtid å sette opp på dagsordenen for en internasjonal arbeidskonferanse spørsmålet om sysselsetting av middelaldrende og eldre kvinnelige arbeidere.

Slutning.

Vi kan vel med rette si at året som gikk har vært et godt år for Kvinnenemnda. Vi ønsker at det nye år må bringe nye og gode resultater.

Landsorganisasjonens komité for produktivitets- øking.

Kursvirksomheten etter TWI-systemet fortsatte i 1958 med 6 faste instruktører til 1. august og med 5 resten av året.

Harald E. Olsen ble av sekretariatet konstituert som sekretær i Vestfold faglige Samorganisasjon fra 1. august, 1 år framover.

Instruktørene er stilt til rådighet for de forskjellige samorganisasjoner, og i 1958 er det holdt kurs i følgende distrikter:

Distrikt.	Antall deltakere.	Antall grupper	Bedrifter.
Oslo—Akershus	762	82	110
Østfold	358	34	82
Vestfold	208	22	10
Buskerud	248	21	16
Telemark	217	23	19
Sørlandet	333	45	38
Rogaland	243	27	32
Bergen—fylkene	473	56	32
Møre—Romsdal	221	19	42
Oppland	128	12	3
Hedmark	163	16	41
Trøndelag	249	26	40
Nordland	184	16	42
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	3 787	399	507
	<hr/>	<hr/>	<hr/>

Deltakerne kommer fra følgende forbund:

Jern- og Metallarbeiderforbundet	1328
Kjemisk Industriarbeiderforbund	513
Tekstilarbeiderforbundet	61
Bekledningsarbeiderforbundet	121
Bygningsindustriarbeiderforbundet	137
Handel og Kontor	171
Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund	8
Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer	73
Tjenestemannslaget	80
Transportarbeiderforbundet	71
Treindustriarbeiderforbundet	37
Papirindustriarbeiderforbundet	75
Kommuneforbundet	185
Kjøttindustriarbeiderforbundet	9
Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbundet	93
Postforbundet	1
Støperiarbeiderforbundet	94
Skotøyarbeiderforbundet	66
Skin- og Lærarbeiderforbundet	39
Skog- og Landarbeiderforbundet	6
Sjømannsforbundet	3

Telegraf- og Telefonforbundet	11
Jernbaneforbundet	79
Arbeidsmandsforbundet	77
Litograf- og Kjemigrafforbundet	3
Typografforbundet	29
Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbundet	32
Tobakkarbeiderforbundet	34
Gullsmedarbeiderforbundet	42
Elektrikerforbundet	51
Murerforbundet	10
Baker- og Konditorforbundet	4
Representanter for bedrifter o. l.	244
	<hr/>
	3 787
	<hr/>

Instruktørene har i dette året undervist i 7 forskjellige emner, som er fordelt slik på antall deltakere og antall grupper:

	Antall deltakere.	Antall grupper.
Samarbeidsforhold	721	72
Arbeidsinstruksjon	558	58
Arbeidsmetoder	500	55
Produksjonsutvalgsarbeid	413	44
Bedriftsregnskap	410	47
Diskusjonsledelse	562	70
Vernekurs	623	53
	<hr/>	
	3 787	399
	<hr/>	<hr/>

Komiteéns utgifter til kursvirksomheten er fortsatt dekket av de midler som Stortinget stilte til disposisjon av motverdimidler i 1956, i samsvar med det amerikanske hjelpeprogram.

Disse midler vil imidlertid være oppbrukt i løpet av første halvår 1959.

Komiteén har i 1958 bestått av: Alf Andersen, formann. Kaare Pehrson, Karsten Torkildsen, Josef Larsson, Olav Bruvik, Erling Frogner.

Ingeniør Egil Ahlsen har tiltrådt komiteén.

Landsrådet for produksjonsutvalg.

I medhold av overenskomst om produksjonsutvalg mellom Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Arbeidsgiverforening, § 12, er det opprettet et landsråd som skal være bindeledd mellom produksjonsutvalg ved de forskjellige bedrifter og mellom disse og de 2 hovedorganisasjoner.

Medlemmer av Landsrådet har i 1958 vært fra Norsk Arbeidsgiverforening: Sjefingeniør Kåre Hansen, direktør Per Lorange og direktør Bent Holstmark, varamann direktør Joh. Fr. Hansen. Fra Landsorganisasjonen: Sekretær Alf Andersen, som har vært rådets formann, sekretær Anker Nordtvedt og ingeniør Egil Ahlsen, varamann sekretær Paul Engstad.

Landsrådet for produksjonsutvalg har i 1958 gått til utgivelse av stillfilm om samfunnsøkonomiske spørsmål.

I samarbeid med sentralrådet for drifts- og produksjonsutvalgene i statens virksomheter, ble NAF og LO enige om som et forsøk å utgi en såkalt vårjournal, dvs. en samfunnsøkonomisk oversikt varen 1958.

Manuskriptet til den økonomiske oversikt ble utarbeidet av henholdsvis NAF's og LO's økonomer, *Lars Aarvig* og *Kjell Holler*.

Omkostningene ved utgivelsen av denne stillfilm ble dekket med en halvpart hver av Sentralrådet for drifts- og produksjonsutvalg i staten, og Landsrådet for produksjonsutvalg.

Filmstripsen, som ble stilt gratis til rådighet for produksjonsutvalgene, ble godt mottatt og har sannsynligvis vært et godt underlag for de økonomiske drøftinger på den enkelte bedrift.

Da Landsrådet hadde inntrykk av at dette var et vellykket eksperiment, ble det også utgitt en økonomisk høstjournal etter samme mønster som den forrige. Bestillinger på denne har også løpt tilfredsstillende inn.

En må ha lov til å tro at utgivelsen av disse økonomiske oversikter har vært vellykket.

For øvrig har Landsrådet satt i gang arbeid med revisjon av den tidligere utgitte forslagsbrosjyre. Denne vil antakelig foreligge ferdig i begynnelsen av 1959.

Videre har Landsrådet besluttet å utgi en brosjyre i yrkesveiledning. Arbeidet med denne pågår ved årets slutt.

Produksjonsutvalgene.

Industri og håndverk.

Ifølge oppgave fra forbundene var antallet produksjonsutvalg pr. 31. desember 1958 følgende:

Norsk Arbeidsmandsforbund	21
Norsk Baker- og Konditorforbund	8
Norsk Bekledningsarbeiderforbund	54
Norsk Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbund	9
Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund	89
Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund	4
Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksj.	0 ¹
Norsk Gullsmedarbeiderforbund	5
Norges Handels- og Kontorfunksjonærs Forund	0 ²
Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund	205
Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund	102
Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund	21
Norsk Papirindustriarbeiderforbund	57
Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund	8
Norsk Skotøyarbeiderforbund	24
Norsk Støperiarbeiderforbund	19 ³
Norsk Tekstilarbeiderforbund	17
Norsk Transportarbeiderforbund	1
Norsk Treindustriarbeiderforbund	13
Norsk Tobakkarbeiderforbund	3
Norsk Typografforbund	15

1. Forbundet er representert i 12 utvalg.
2. Forbundet er representert i 62 utvalg.
3. Dessuten er forbundet representert i 17 utvalg sammen med Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Tidsskriftet «Produksjonsutvalg» kom ut med i alt 12 nr. i 1958. Bladet blir tilstillet samtlige forbund, som videresender det til tillitsmenn og produksjonsutvalgsmedlemmer. Opplaget er på ca. 10 000. Tidsskriftet blir redigert fra rasjonaliseringskontoret.

Kommunene.

Norsk Kommuneforbund har inngått avtale om opprettelse av driftsutvalg med følgende kommuner:

Arendal, Bergen, Bærum, Drammen, Egersund, Eidsvoll, Fåberg, Gjøvik, Glemmen, Harstad, Haugesund, Horten, Kragerø, Kr.sand S., Laksevåg, Lier, Lillehammer, Lillestrøm, Lørenskog, Mo, Moss,

Norderhov, Notodden, Porsgrunn, Røyken, Sarpsborg, Skedsmo, Skien, Skoger, Strinda, Sør-Varanger, Tinn, Trondheim, Tønsberg, Vennesla, Ålesund, Fredrikstad, Halden, Hønefoss, Oslo, Stavanger, Stord, Tromsø, Stange, Hurum, Eidanger, Skiensfjorden kommunale Kraftselskap, Bergenshalvøyens Kraftselskap og Norsk Film A/S.

Dessuten er det opprettet driftsutvalg ved Bodø Sykehus, Eg Sykehus, Ekebergbanen, Harstad og Troms Sykehus, Lier Asyl, Hamar, Vang og Furnes komm. Kraftselskap, Statens Helseanstalter, 10 utvalg, Hønefoss og Norderhov Kraftverk.

I alt opprettet 125 driftsutvalg.

Statens virksomheter.

Ved statens virksomheter er det opprettet 14 hovedutvalg med i alt 250 underutvalg. Dessuten er det 6 enkeltstående driftsutvalg og 6 enkeltstående produksjonsutvalg.

Som tjenestemennenes representanter i Sentralrådet for drifts- og produksjonsutvalg har i 1958 fungert: Sekretær Egil Halvorsen, Norsk Jernbaneforbund, med varamann forretningsfører A. K. Lien, Norsk Arbeidsmandsforbund. Tøkniker Harald Fondevik, Norsk Telegraf og Telefonforbund, med varamann sekretær Aage Tømme- rek, Norsk Postforbund. Sekretær Leif Skau, Norsk Jern- og Metall- arbeiderforbund, med varamann hovedkasserer Johan Henriksen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonforbund. Kontorsjef E. Hagerup Pettersen med varamann telegrafullmektig Kirsti Sveen, begge Statstjenestemannsforbundet.

Faglig ungdomsutvalg.

I Sekretariatets møte 30. juli ble det besluttet å oppløse LO's ungdomsutvalg. Utvalget besto av Anders Mørk, formann, Paul Engstad, nestformann, Erling Johansen, sekretær, Gunnar Myhre, John O. Berg og Åse Haraldson.

Etter avtale med Arbeidernes Ungdomsfylking og Arbeidernes Opplysningsforbund ble det i sekretariatets møte 5. mai besluttet å opprette et faglig ungdomsutvalg bestående av 2 representanter fra Landsorganisasjonen, 2 representanter fra Arbeidernes Ungdomsfylking og 1 representant fra Arbeidernes Opplysningsforbund. Utvalget ble konstituert 1. september og består av følgende: Thorleif Andresen, LO, formann, Leif Skau, LO, (Norsk Jern- og Metall- arbeiderforbund), Bjartmar Gjerde, AUF, Bjørn Skau, AUF, og Ivar Viken, AOF. Kjell Lien, LO, fungerer som utvalgets sekretær.

Folkets Hus Fond.

Søkningen til fondet har fortsatt jevnt over hele året. En har dog tydelig kunnet merke at nybyggene har hatt større vanskeligheter med finansieringen i dette året enn i de foregående år.

Driften av husene har også vært preget av en mer anstrengt økonomi. Den forlengelse i avdragstiden for lån i fondet som ble gjennomført fra 1957, og som har bevirket at avdragende ble satt ned til det halve, har derfor vært til stor hjelp for fondets låntakere i en vanskelig tid.

I årets løp er utbetalt lån med kr. 560 152.23. Avdrag er innbetalt med kr. 155 856.79 og renter med kr. 69 885.44.

De tilsvarende tall for 1957 var kr. 142 758.51 og kr. 50 663.51.

Utlånskontoen viser ved årets slutt kr. 2 757 007.03.

Formuen pr. 31. desember 1958 var kr. 7 503 711.80. Det er en øking fra i fjor på kr. 577 364.73.

En del av formuen er plasert i pantobligasjoner i fast eiendom.

Folkets Hus Landsforbund har til sin virksomhet i 1958 fått utbetalte kr. 64 000.00.

Pensjonskassen.

Arbeidsutvalget har i 1958 bestått av Hans Hegg, P. Mentsen, Ingv. Haugen, Arne K. Meedby og som funksjonærenes representant Gudrun Stenvik.

Ingv. Haugen avgikk ved døden den 20. juni 1958, og i styremøte den 1. desember ble Tor Aspengren valt i hans sted. Samtidig ble Bjarne Dahlberg valt som varamann til arbeidsutvalget.

På representantskapets møte i mai ble det gjort en del endringer i vedtektene. Etter de nye vedtekter skal kassen ha innbetalt 15 prosent av lønnen for hvert medlem begrenset oppad etter bestemmelsene i § 6 a. For nye medlemmer er det ikke adgang til innbetaling for manglende medlemstid ved fratredelse før full pensjon er opparbeidet.

I disse tilfelle skal det utbetales avkortet pensjon.

En vesentlig endring er også opphevelsen av den graderte enkepensjon. Nå utbetales enkepensjon etter det grunnlag medlemmet ville ha fått ved oppnådd aldersgrense.

I pensjoner er i alt utbetalt kr. 1 373 513.52 mot kr. 1 216 087.18 i 1957.

Pensjonene fordeler seg slik:

92 alderspensjoner	kr. 929 462.11
60 enkepensjoner	» 390 247.22
7 uførhetspensjoner	» 35 123.79
8 ekstra enkepensjoner	» 18 680.40

Engangsinnskudd for nye stillinger er innbetalt med kr. 26 582.40.

Innstående innskudd for medlemmer som er sluttet utgjør kr. 204 200.49.

Regnskapet viser at garantibestemmelsene i § 13 blir effektivt også for 1958. Det mangler kr. 96 009.63 på det driftsmessige resultat som de tilsluttede organisasjoner i fellesskap garanterer for. Det manglende beløp blir utliknet på disse organisasjoner etter bestemmelsene i § 13.

Landsorganisasjonens skole.

Styret.

Styret for skolen har vært Konrad Nordahl, Hans Hegg, Jens Berg, Anders Mørk, Gunnar Myhre og Kristine Amundsen.

Skolens styrer, Erling Rønneberg, har deltatt i styremøtene.

Kursvirksomheten.

Følgende kurser er holdt i 1958.

	Deltakere.
Postskolen, 6. januar—28. februar	41
Konfeksjonsarbeidernes forening, 1.—2. mars	32
Arbeidernes Opplysningsforbund, 3.—15. mars	25
Arbeidsdirektoratet, 17.—22. mars	29
Oslo Transportarbeiderforening, 29.—30. mars	26
Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, 9.—12. april	18
Handel- og Kontor AUL, 12.—13. april	25
Centrum AUL, 26.—27. april	17
Arbeidernes Opplysningsforbund, 13. april—10. mai	28
Norsk Tolltjenestemannsforbund, 11.—16. mai	34
Oslo Transportarbeiderforening, 12.—15. mai	11
Rikstrygdeverket, 19.—24. mai	46
Institutt for Samfunnsforskning, 24.—26. mai	38
Arbeidernes Opplysningsforbund, 26.—31. mai	32
Arbeidernes Opplysningsforbund, 8.—14. juni	21

Norges Bedriftsidrettsforbund, 15.—21. juni	28
Norsk Støperiarbeiderforbund, 22.—28. juni	29
Sommerskole, 28. juni—12. juli	40
Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, 1.—7. juli	29
Norsk Bekledningsarbeiderforbund, 27. juli—2. august	32
Arbeidernes Opplysningsforbund, 3.—9. august	24
Arbeidernes Avholdslandslag, 10.—16. august	32
Arbeidernes Avholdslandslag, 16.—17. august	74
Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, 17.—23. august	47
Arbeidernes Opplysningsforbund, 24.—30. august	38
Norsk Næring- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund, 31. august—6. september	25
Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, 8.—20. september	38
Norsk Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbund, 28. september—4. oktober	28
Koop. funksjonærers forening, 4.—5. oktober	21
Handel- og Kontor AUL, 11.—12. oktober	25
Arbeidernes Opplysningsforbund, 21. september—18. oktober ..	22
LO-skolen for kvinner, 21. september—18. oktober	21
Oslo Kjemiske arbeiderforening, 25.—26. oktober	16
Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund, 3.—4. novb.	20
Instrumentm. og Elektrikernes forening, 8.—9. november	17
Sosialistiske Bondeungdomslag, 15.—16. november	18
AOF-foreningen for Oslo, 22.—23. november	14
Ski Ungdommens Kommunestyre, 29.—30. november	20
Oslo Distriktslag av AUF, 6.—7. desember	18
LO-skolen, 19. oktober—13. desember	27

I tillegg kommer en del utleie til organisasjoner for besøk, idrettsstevner m. v.

Økonomien.

Regnskapet for 1957/58 er avsluttet pr. 30. juni. Inntektene er omtrent de samme som foregående regnskapsår, da det i begge disse år er holdt samme pensjonspris. Utgiftene er derimot betraktelig større. Dette skyldes særlig vedlikeholdet på bygningene og utskifting og kjøp av nye møbler. For øvrig er det prisforhøyelsene som gjør seg gjeldene.

Skolen har fått et tilskudd fra LO på kr. 62 300.00. I regnskapsåret har skolen hatt 12434 kostdøgn, hvorav 1857 faller på betjeningen.

Opplysningsarbeidet i fagorganisasjonen.

Tar en for seg oversikten for i fjor og sammenlikner med antall deltakere for i år, vil en ved et ukritisk gjennomsyn finne at det har foregått en nedgang i aktiviteten.

Ved en mer kritisk analyse av statistikken vil en imidlertid se at det er en vesentlig framgang på de felter av studiearbeidet som vi setter mest pris på.

Dette gjelder for eksempel deltakere i studieringer, som viser en stigning på om lag 1400 deltakere. En viss stigning er det også når det gjelder deltakere i lengre kurs. Kveldskolene har også hatt et gledelig oppsving. Tilbakegangen gjelder forelesningsrekker, som for øvrig er nokså vanskelig å kontrollere.

LO-skolen — 8 uker.

Skolen tok til 19. oktober med 27 deltakere fra 14 forbund. Av disse var det en svensk deltaker som kom inn under det utvekslingsprogram vi har med den svenske landsorganisasjon.

Når deltakelsen ble så liten, skyldes det manglende stipend. Sekretariatet på sin side bevilget i alt 14 stipend som dekket kursavgiften.

Programmet for skolen var stort sett som før, dog med større vekt lagt på samfunnsøkonomiske spørsmål.

Skolens leder var Erling Rønneberg.

Kurs i utlandet.

Som vanlig har vi fått innbydelse og stipend til å sende deltakere til kurs i Skandinavia og England — således 5 deltakere til kurs i England, 2 til Skottland, 5 deltakere til Danmark, 2 til Finland og 4 til Sverige.

Alle disse fikk reisestipend av AOF's stipendiefond.

Til Genève-skolen fikk Norge 11 plasser. Sekretariatet bevilget 2 stipend, resten ble gitt av forbundene.

Gruppereiser i utlandet — UNESCO.

Det er stadig stor søkning fra fagforeninger og forbund til disse studiereisene. Norge ble innvilget reisestønad til 3 grupper av UNESCO, men i tillegg til disse fikk 2 grupper stipend av Europarådet.

Deltakerantall i gruppene varierer fra 8 til 25.

Oversikt over studiarbeidet i fagorganisasjonen 1958.

Forbund	Studieringer		Kurs		Korte kurs		Kveldskoler		Forelesningsrekker	
	Ringer	Deltakere	Kurs	Deltakere	Kurs	Deltakere	Klasser	Deltakere	Rekker	Deltakere
Norsk Arbeidsmannsforbund	15	132	—	—	8	145	4	80	—	—
— Baker og Konditorforbund . .	2	13	—	—	5	114	—	—	—	—
— Bekledningsarbeiderforbund .	11	86	2	31	11	235	1	34	—	—
— Bokbinder og Kart.arb.forb. .	2	15	1	30	4	60	—	—	—	—
— Bygningsindustriarb.forbund .	22	225	2	70	21	420	1	12	—	—
— Elektriker og Kraftst.forbund	7	52	—	—	1	26	1	20	—	—
— Forb. for Arb.ledere og Tekn.F.	2	10	—	—	—	—	—	—	—	—
— Gullsmedarbeiderforbund . . .	1	5	—	—	3	45	—	—	—	—
Norges Handels- og Kontorfunksj.F.	36	396	2	65	32	751	2	24	—	—
Norsk Hotell og Restaurant Arb.Forb.	5	44	—	—	16	293	3	108	—	—
— Jernbaneforbund	122	813	2	108	17	416	4	95	5	52
— Jern- og Metallarbeiderforb. .	103	704	25	653	26	534	5	82	—	—
— Kjemisk Industriarbeiderforb.	61	472	3	60	2	40	—	—	—	—
— Kjøttindustriarbeiderforbund	7	47	—	—	6	162	—	—	3	18
— Kommuneforbund	63	526	—	—	8	197	—	—	5	230
— Litogr. og Kjemigr.forbund . .	6	60	—	—	2	56	—	—	—	—
— Lokomotivmannsforbund . . .	9	61	1	28	1	17	—	—	—	—
— Murerforbund	8	65	—	—	—	—	—	—	—	—
— Nærings- og Nydelsesm.arb.f.	21	178	1	25	3	34	1	30	5	150
— Papirindustriarbeiderforbund.	38	216	—	—	—	—	—	—	—	—
— Postforbund	1	8	—	—	4	110	1	21	—	—
Det Norske Postmannslag	1	5	1	28	—	—	—	—	—	—
Norsk Sjømannsforbund	—	—	4	96	7	161	—	—	—	—
— Skog- og Landarbeiderforbund	11	70	—	—	3	52	—	—	—	—
— Skotøyarbeiderforbund	4	36	—	—	—	—	—	—	—	—
— Støperiarbeiderforbund	7	71	1	30	—	—	—	—	—	—
— Tekstilarbeiderforbund	10	68	1	33	6	115	—	—	—	—
— Telegraf- og Telefonforbund . .	6	92	—	—	2	135	1	29	—	—
Telegrafmennesenes Landsforb.	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—
Norsk Tjenestemannslag	5	32	—	—	1	20	—	—	—	—
— Tobakkarbeiderforbund	3	42	—	—	1	18	—	—	—	—
— Tolltjenestemannsforbund . . .	9	170	1	32	—	—	—	—	—	—
— Transportarbeiderforbund . . .	8	66	1	10	10	234	1	40	—	—
— Treindustriarbeiderforbund . .	8	53	—	—	4	99	—	—	—	—
— Typografforbund	6	41	—	—	4	79	—	—	—	—
	621	4879	48	1299	208	4568	25	575	18	450
Faglige utvalg og lokale samorg. . . .	15	112	2	55	20	391	2	36	—	—
AOF's faglige kurs	—	—	10	274	—	—	—	—	—	—
LO-skolene	—	—	2	48	—	—	—	—	—	—
Tilsammen	636	4991	62	1676	228	4959	27	611	18	450

Samlet deltakerantall 12 687.

Arbeiderbevegelsens arkiv.

Arkivets styre har bestått av: Henrik Hjartøy (formann), Hans Hegg, Frank Hansen og Oscar Olsen fra LO, samt Olaf Wang Johnsen, Aksel Zachariassen og Edvard Bull fra DNA.

Arbeidet med ordningen og katalogiseringen av eldre og nytt tilsendt stoff har fortsatt etter de tidligere retningslinjer. Utenom den vanlige, løpende tilvekst på ca. 18 hyllemeter, fra organisasjonene og andre forbindelser, er det i år mottatt en større mengde uttrykt og trykt arkivmateriale. Gamle protokoller m. m. er innsendt fra: Bærum arbeiderparti, (tidligere) Akers arbeiderparti, Socialdemokratisk forening, Oslo, Trøndelag faglige Samorganisasjon og LO. Større samlinger med trykksaker (eldre og nyere) er mottatt fra: Arbeidernes Opplysningsforbund, Arbeiderbladet (27 bøker), Oslo kjemiske arbeiderforening (1,5 hyllem. bøker og tidskrifter) og LO (4 små kasser). Gaver er for øvrig mottatt fra: Folkets Hus, Oslo, NKL's forlag, Norske samlaget, Oslo arbeidskontor, Deichmanske bibliotek, Norsk Folkemuseums avd. for arbeiderminner, Magasinet for alle, Statistisk Sentralbyrå, Utenriksdepartementets bibliotek, ABF og De unga Ørner, (Sverige), De unges Idræt (Danmark), Schweizerisches Sozialarchiv, Norsk byggningsindustriarbeiderforbund og Sjokoladearbeidernes forening, Oslo.

Fra følgende personer er mottatt større gaver: statsminister Einar Gerhardsen (96 bøker), kringkastingsjef Kaare Fostervoll (120 eldre småskrifter, beretninger m. m.), Ingrid Sandtrø (2 hyllemeter, bøker, brosjyrer m. m.) og advokat Jon Simonsen (110 eldre politiske brosjyrer). Flere av forfatterne av de historiske framstillinger, som er tatt med sist i denne beretningen, har sendt inn sine egne arbeider. Fra 38 fagforeninger er mottatt nye jubileumsskrifter.

Arkivet har på sin side sendt trykksaker fra dublettsamlingen til følgende: LO-skolen, Ringsaker folkehøyskole, Bærum faglige utvalgs bibliotek, Tiden Norsk Forlag, statsministerens kontor (1 bok), Norsk skolemuseum og Nobelinstituttets bibliotek. Til Universitetsbiblioteket i Oslo er sendt ca. 200 gamle og medtatte bøker, som tidligere har tilhørt Christiania arbeidssamfunds bibliotek.

Bytte- og låneforbindelsen med de øvrige nordiske arbeiderarkiv har vært opprettholdt.

Til innbinding er sendt 100 bind, og det er brukt i alt kr. 2583.00 til bokkjøp, abonnement og innbinding. Av kjøp nevner vi kjøpet av 160 nr. av «Arbeider-Foreningernes Blad» (1851—1856) og en komplett årgang av «Det norske Arbeiderblad» (1854). Av de 400

nr. som kom ut av AB, mangler arkivet nå bare ca. 140 nr. Av en større samling, vesentlig sosialistisk litteratur, som AOF-foreningen i Oslo hadde kjøpt, har arkivet viderekjøpt 61 bind.

Så vel utlånsekspedisjonene som tallet på de utlånte skrifter viser en liten stigning, mens bruken av fotosamlingen ikke nådde opp mot fjorårets topp.

På forespørsel er sendt skriftlige opplysninger til en rekke organisasjoner. Det gjelder nøyaktig stiftelsesdatum, formenn, styrer og andre viktigere data i de organisasjoners historie som selv har mistet hele eller deler av sitt arkiv fra før 1940.

To studiegrupper av medlemmer fra Norsk Kommuneforbund i Oslo er gitt en orientering om arkivet ved to kveldsbesøk.

Arkivets personale har i år bare bestått av arkivaren, med kjærkommen bistand av Arne Onsheim, som har arbeidet 2—3 timer ukentlig det meste av året, som ekstrahjelp.

Det er holdt ett styremøte, som bl. a. fattet vedtak om å ansette mer arbeidshjelp.

Årets tilvekst av historiske framstillinger vedrørende norsk arbeiderbevegelse er større enn vanlig, som følgende oversikt viser:

Norsk Centralforening for Boktrykkere gjennom 75 år. —Utarb. av Arvid G. Hansen.) S. 194—256. (Typografiske Meddelelser, nr. 21, 1957.)

Arvid G. Hansen: De hvite kull; elektisiteten og elektrofaget; jubileumsskrift 1908—1958. (Utg. av) Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund. 1958. 544 s.

Sigurd Rasmussen: Fra underordnet handelsstand til moderne fagforbund; Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund 1908—1958. 1958. 228 s.

Bjarne E. Andersen: Støperiarbeiderforbundet i 60 år. 1958. 203 s. Til Konrad Nordahl på 60-årsdagen. (Ved Egil Helle.) (Utg. av) Arbeidernes Aktietrykkeri. 1957. 32 s.

Herbert Dorfman: Labor relations in Norway. 1957. 151s. (Utg. av Komitéen for internasjonale sosialpolitiske saker, Oslo.)

Bjarne Jullum: Folkets Hus 50 år, 1907—1957. Utg. av de Samvirkende fagforeninger i Oslo. 1957. 128 s.

*

Knut Langfeldt: Diskusjonen om «Moskva-tesene» i norsk arbeiderbevegelse i tiden 19. juli 1920—28. mars 1921; forsøk på en politisk-ideologisk analyse. 1956. 100 bl. pluss bilag. (Magistergradsavhandling i manus.)

Risør Arbeiderparti (1915—1955); en historikk. Av Kjell Røstad. 1958. 42 s.

*

25 års kamp for folkeedruskap; Arbeidernes Avholdslandslag 1932—1957. (Ved Thina Thorleifsen og Henry Harm.) 1958. 103 s.

Med sang mot felles mål; Norsk Arbeidersangerforbund gjennom 50 år. Av Aksel Zachariassen. 1958. 304 s.

Tiden Norsk Forlag: Jubileumskatalog 1933—1958 med et tilbakeblikk. 1958. 133 s.

*

Edvard Bull: Arbeidermiljø under det industrielle gjennombrudd; tre norske industristrøk. Utg. av Norsk Folkemuseum. 1958. 412 s.

Petitionen fra 1850; Thraneforeningenes bønnskrift til Kongen. (Forord av) Oddvar Bjørklund: Petisjonen. (Utg. av AOF.) 1957. 18 s.

Nordiska Folkehøgskolen i Genève 1931—1956. (Av Allan Degerman) Sthm. 1957. 158 s.

Hertil kommer de 38 mottatte jubileumsskrifter fra fagforeninger. De 3 fyldigste er:

Skotøyarbeidernes forening, Oslo, 1883—7. oktober 1958; 75 års beretning. Ved Anton Andresen. 1958. 120 s.

Oslo Gullsmedarbeiderforening 75 år, 1883—3. februar 1958; beretning. Utarb. av Arvid G. Hansen. 1958. 112 s.

Kristiansund Jern- og Metallarbeiderforening 1907—1957. Av Johs. Aspen. 1957. 111 s.

Statens feriefond.

Kontorsjef Jens Berg har vært Landsorganisasjonens representant i styret for Feriefondet i 1958. Med godkjenning av Kommunal- og arbeidsdepartementet ble det til ferieformål i 1958 gitt i alt 1 761 500.00 som fordeler seg således:

I. Til husmorferie	kr.	400 000.00
II. Til turist- og skiforeninger, til bygging og istandsetting av hytter	»	200 000.00
III. Landslaget for Norske Ungdomsherberger	»	75 000.00
IV. Til bygging, utvidelse og utbedring av feriehem som hører under fagforeninger	»	367 000.00
V. Til bygging, utvidelse og utbedring av «andre feriehem»	»	440 500.00
VI. Støtte til ferieopphold og ferieturer for gamle og uføre	»	61 000.00
VII. Til andre ferieformål	»	218 000.00

Kr. 1 761 500.00

Komitéer, utvalg, råd og styrever.

Landsorganisasjonen har i 1958 vært representert i følgende offentlige komitéer, utvalg, råd og styrever:

Ankenemnda for krigspensjonering (Sosialdepartementet):
varamann Paul Engstad.

Ankenemnd for verdsettelse av aksjer- og verdipapirer (Finansdepartementet):

Torjus Graver med Knut Møller som varamann.

Antidumpingsutvalg (Finansdepartementet):

Jon Rikvold.

Arbeidervern, komité for revisjon av (Kommunal- og arbeidsdep.):

Alf Andersen og Alf Nordhus med H. L. Børsum og Paul Sundt som varamenn.

Arbeidervernkomitéen for Svalbard:

Arne Kr. Meedby og Øystein Larsen.

Arbeidsdirektoratet, styret:

Alf Andersen og Bjarne Dahlberg med P. Mentsen og Kr. Nilsen som varamenn.

Arbeidskraftspørsmål, beredskapsråd for:

Paul Engstad med Egil Ahlsen som varamann.

Arbeidsløshets- og dermed beslektet statistikk, utvalget for:

Jon Rikvold.

Arbeidsretten:

Einar A. Nilsen med Anton Ruud, Alfred Ljøner, Idar Norstrand, Ivar Hobbelhagen, John Johansen og Nils Haave som varamenn.

Hans Sundrønning med Alfred Ljøner, Anton Ruud, Idar Norstrand, Ivar Hobbelhagen, John Johansen og Nils Haave som varamenn.

Arbeidstilsynsrådet:

Avdeling for saker etter Arbeidervernloven: Hans Hegg med Peder Birkeland som varamann.

Avdeling for arbeidere i jordbruk: Knut Nakken med Klaus Kjelsrud som varamann.

Avdeling for saker etter Hushjelploven: Ragna Karlsen og Louise Bøe med Ingrid Halkensrud og Thea Ahlsvik som varamenn.

Aspirantnemnda (Utenriksdepartementet):

Ingvald Haugen med Idar Norstrand som varamann.

Bedriftsidretten, landsutvalg for:

Fritz W. Hannestad.

Bedriftsrådet:

Jens Berg med Frank Hansen som varamann.

Bedriftssykekasser og andre sykeordninger, fellesutvalg til å gjennomgå og godkjenne vedtekter for:

Kåre Halden og Håkon Thesen.

Direktoratet for fiendtlig eiendom, styret:

Emil Torkildsen.

Engangsskatt for formuestigning, rådgivende utvalg:

Emil Torkildsen med Alfred Ljøner som varamann.

Finnmark- og Nord-Troms Fiskeindustri A/S:

Styret: Alf Olsen, Tromsø, med Erling Jensen, Hammerfest, som varamann.

Representantskapet: Alfred Skar med Bergeton Johansen, Båtsfjord, som varamann.

Flyktningerådet (Sosialdepartementet):

Thorleif Andresen.

Folk og Forsvar:

Styret: P. Mentsen med Alf Ottesen som varamann.

Forbrukerrådet:

Ragna Karlsen med Paul Engstad som varamann.

Heimevernets Landsråd:

Knut Møller med Leif Skau som varamann.

Husmorvikarrådet:

Thyra Hansen.

Hærens yrkesskole for våpenteknisk befal-yrkesutvalg:

Våpensmedene: Alf Michelsen, Oslo, med varamann Frithjof Sandin.

Bøssemakerne: Rolf Andersen, Oslo, med varamann Kjell Jonassen, Hvalstad.

Instrumentmakerne: Gustav Reistad, Oslo.

Håndverks- og industriskolenes fellesutvalg i Oslo:

Kåre Hansen.

ILO-komiteén:

Konrad Nordahl og P. Mentsen til 30. november.

Deretter: P. Mentsen og Arne Kr. Meedby.

Varamenn: Alf Andersen og Thorleif Andresen.

Internasjonalt økonomisk samarbeid, rådet for:

Konrad Nordahl med P. Mentsen og Kjell Holler som varamenn.

Konsesjonslovgivningen, komité til utredning av spørsmålet om revisjon av:

Konrad Nordahl og Arne Kr. Meedby med P. Mentsen som varamann.

Kvinner over 40 år i arbeidslivet — komité til utredning av spørsmålet om:

Ragna Karlsen.

Kvinnens frivillige beredskap, hovedkomité for:

Hilda Andersson, Karen Marie Sohlie, Agnes Nilsson og Ragna Karlsen.

Landsklagenemnda for engangsskatten:

Alfred Nilsen med Karl Furuskjegg som varamann.

Landsnemnda for godkjenning av entreprenører:

Thorleif Andresen.

Landsrådet for produksjonsutvalg:

Alf Andersen, Egil Ahlsen og Anker Nordvedt, med Paul Engstad som varamann.

Lærlingeloven for håndverk, industri, handel- og kontor (Kirke- og Undervisningsdepartementet):

Håndverksgruppen Emil Torkildsen med Johan Øien som varamann.

Industrigruppen: Leif Skau med Elof Strand, Greåker, som varamann.

Handelsgruppen: Arvid Nyang, Hamar, med Synnøve Saugerud, Rjukan, som varamann.

Kontorgruppen: Sverre Bolstad med Alfred Nilsen som varamann.

Nasjonalkomiteén for rasjonell organisasjon, den norske:

Egil Ahlsen med Harald Andersen som varamann.

Nordisk økonomisk samarbeid, kontaktutvalg for (Handelsdepartementet):

Kjell Holler.

Norges Byggforskningsinstitutt:

Styret: P. Mentsen med Thorleif Andresen som varamann.

Produksjonsteknisk utvalg: Thorleif Andresen.

Norges Eksportråd:

Kjell Holler med Arne Kr. Meedby som varamann.

Karsten Torkildsen med Walther Kristiansen som varamann.

Kaare Pehrsen med Erling Frogner som varamann.

Norges Standardiseringsforbund:

Helge Hafstad.

Norsk-Britisk kulturkommisjon, underkomité for utveksling av arbeidere:

Hans Hegg.

Norsk Samband for De forente nasjoner:

Kåre Halden.

Norsk seksjon for nordisk samarbeid vedrørende omsorgen for de eldre:

Thorleif Andresen.

Norsk Produktivitetsinstitutt:

Medlemmer av rådet: Alf Andersen, Thorleif Andresen, Josef Larsson, Egil Ahlsen, Kaare Pehrson, Fritz W. Hannestad og Alfred Nilsen.

Varamenn: Jon Rikvold, Olav Bruvik, Karsten Torkildsen, Erling Frogner, Walther Kristiansen, Jens P. Finne og Johan Moksnes. Arbeidsutvalget: Alf Andersen, Egil Ahlsen og Josef Larsson, med Thorleif Andresen, Kaare Pehrson og Alfred Nilsen som varamenn.

Fagutvalg for håndverk: Thorleif Andresen med Fritz W. Hannestad som varamann.

Fagutvalg for industri: Karsten Torkildsen og Olav Bruvik med Kaare Pehrson og Erling Frogner som varamenn.

Faglig utvalg for handel: Olav Strand.

Utvalg for samarbeidsproblemer: Egil Ahlsen med Alf Andersen som varamann.

Offentlig lønnsstatistikk, utvalget for:

Kjell Holler med Aslaug Jullum som varamann.

Opplæringsfondet for praktisk arbeid (Industridepartementet):

Arne Forseth, Trondheim, og Salve Salvesen, Kristiansand S., med Paul Engstad og Per Aase som varamenn.

Oslos industrielle virksomhet — komité:

Arthur Arnesen og Hilmar Eckblad.

Penge- og bankkomitéen av 1950:

Kjell Holler.

Pensjonstrygden for Statens arbeidere, styret:

Albert Karlsen med Gustav Nymark som varamann.

Prisutvalget for frakter:

Einar Haugen.

Reduksjon av arbeidstiden, komité for spørsmålet om:

Konrad Nordahl og Josef Larsson med Kjell Holler som varamann.

Rikslønnsnemnda: (Kommunal- og arbeidsdepartementet):

P. Mentsen med Thorleif Andresen som varamann.

Rådet for teknisk terminologi:

Egil Ahlsen med Harald Andersen som varamann.

Sentralrådet for drifts- og produksjonsutvalg ved Statens virksomheter:

Egil Halvorsen, Harald Fondevik og Leif Skau med Adolf K. Lien, Åge Tømmerek og Johan Henriksen som varamenn.

Sentralrådet for yrkesvalghemmede (Kommunal- og arbeidsdep.):

Thorleif Andresen.

Sivilforsvarsrådet (Forsvarsdepartementet):

Thorleif Andresen med Paul Engstad som varamann.

Statens Edruelighetsråd, komité (Sosialdepartementet):

Rolf Åkervik, Rolf Kristiansen, Thorleif Andresen og Ragna Karlsen.

Statens Eksportkredittkommisjon — (Handelsdepartementet):

Kjell Holler.

Statens Feriefond:

Jens Berg med Thorleif Andresen som varamann.

Statens Ferieråd:

Jens Berg med Thorleif Andresen som varamann.

Statens Håndverk- og Industriskole, styret:

Thv. Jakobsen med Bjarne Dahlberg som varamann.

Statens likelønnskomité (Kommunal- og Arbeidsdepartementet):

P. Mentsen og Ragna Karlsen.

I arbeidsutvalget: Jon Rikvold.

Statens Teknologiske Institutt:

Styret: Hans Hegg med Thorleif Andresen som varamann.

Egil Ahlsen med Harald Andersen som varamann.

Yrkesutvalg for arbeidsledelse og rasjonalisering: Egil Ahlsen med Eugen Pettersen som varamann.

Statens Utlendingsråd:

Alfred Skar med Ragna Karlsen som varamann.

Sysselsetting i losse- og lastearbeid (Kommunal- og arbeidsdepartementet):

Komité: P. Mentsen og Kjønik Kjøniksen.

Tekniske skolers utvalg:

Egil Ahlsen og Nils Eikevik.

Tidemann, J. L.'s Tobakksfabrikks Stipendiefond:

Konrad Nordahl.

Tiltak for økt personlig sparing, samarbeidsutvalg for:

Kjell Holler med Jon Rikvold som varamann.

Tiltaksr det (Industridepartementet):

P. Mentsen med Alf Andersen som varamann.

Ulykkestrygd for industriarbeidere, utvalg for endringer i lov om (Sosialdepartementet):

Arne Kr. Meedby.

UNESCO, Den norske nasjonalkommisjon:

Aksel Zachariassen med Ivar Viken som varamann.

Utbyggingsfondet for Nord-Norge:

Styret: Konrad Nordahl med P. Mentsen som varamann.

Utvalg for behandling av Norges stilling til det européiske frihandelsområdet:

Kjell Holler med Jon Rikvold som varamann.

Varedeklarasjon og kvalitetsmerking, Hovedkomitéen for:

Paul Engstad med Jon Rikvold som varamann.

Yrkesoppl ringsr det for håndverk og industri:

Leif Skau med Paul Engstad som varamann.

Arne Forseth, Trondheim, med Harald Skutvik,  lesund som varamann.

Aslaug Larsen, Stavanger, med Gullborg Andersen, Mandal, som varamann.

Yrkesskolene, plankomité for:

Leif Skau med Kr. Nilsen som varamann.

Gunnar Nilsen med Bjarne Dahlberg som varamann.

Økonomiske spørsmål, rådgivende komité for visse (særlig toll-spørsmål). (Utenriksdepartementet.):

Jon Rikvold.

Bransjerådene.

Arbeidernes representanter i bransjerådene i 1958 har vært:

Bergverkene:

Øystein Larsen, Norsk Arbeidsmandsforbund, varamann K. A. Lien, samme forbund.

Sverre Sjursen, Sulitjelma, varamann Einar Schei, Løkken Verk.

Elektroteknisk industri:

Håkon Thesen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, varamann Bjarne Klafstad, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund.

Kåre Hansen, Oslo faglige Samorganisasjon, varamann Kåre Beckstrøm, Porsgrunn.

Hermetikk- og konserverindustrien:

Einar Strand, Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund, varamann Erling Frogner, samme forbund.

Jan Vestskogen, Tønsberg, varamann Ingv. Endresen, Stavanger.

Konfeksjonsindustrien:

Rudolf Eriksen, Norsk Bekledningsarbeiderforbund, varamann Hilda Andersson, samme forbund.

Konrad Hjørnevik, Bergen, varamann Kirsten Hopland, Bergen.

Maskin- og Støperiindustrien:

Leif Skau, norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, varamann Sverre Olsen, samme forbund.

Jahrman Hagen, Norsk Støperiarbeiderforbund, varamann Per Andersen, samme forbund.

Bjarne Nilsen, Drammen, varamann Petter Pettersen, Grefsen, Oslo.

Motorindustrien:

Reidar Holmen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, varamann Harry O. Hansen, samme forbund.

Ole A. Westad, Molde, varamann Arthur Håland, Mandal.

Møbel- og innredningsindustrien:

Erik Eriksen, Norsk Treindustriarbeiderforbund, varamann Øivind Hagen, Oslo.

Rolf Thoresen, Oslo, varamann Georg Glimdal, Oslo.

Papir-, cellulose- og tremasseindustrien:

Kaare Pehrson, Norsk Papirindustriarbeiderforbund, varamann Olav Bratlie, samme forbund.

Viktor Moberg, Halden, varamann William Henriksen, Skien.

Sagbruk og høvlerier:

Emil Reiersen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, varamann Karl Thoresen, samme forbund.

Frede Kristiansen, Skotterud, varamann Sigurd Engen, Brummunddal, Klaus Kjeldsrud, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund, varamann Arne Kristiansen, samme forbund.

Sildolje- og sildemelindustrien:

Karsten Torkildsen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, varamann Sverre Enger, samme forbund.

Alf Arnesen, Fosnavåg, varamann Martin Kammen, Lysøysund.

Skipsbyggingsindustrien:

Rolf H. Olsen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, varamann Arthur Arnesen, Oslo.

Hans Mostad, Fredrikstad, varamann Arthur Andersen, Bergen,

Skotøy- og lærindustrien:

Ingvald Hansen, Norsk Skotøyarbeiderforbund, varamann William Olsen, Fredrikstad.

Axel Erichsen, Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund, varamann Thorleif Gundersen, samme forbund.

Teglverksindustrien:

Odin Rønbeck, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, varamann Peder Framnæs, samme forbund.

Gottfred Gustavsen, Ø. Aker, varamann Harald Ulriksen, Borge pr. Sarpsborg.

Tekstilindustrien:

Olav Bruvik, Norsk Tekstilindustriarbeiderforbund, varamann Gulbrand Brauer, samme forbund.

Hjalmar Romslo, Ytre Arna, varamann Birger Andersen, Oslo. Gunnar Nilsen, Norsk Bekledningsarbeiderforbund, varamann Harald Flatabø, Espeland.

Utdrag av beretningene for distriktskontorene og samorganisasjonene.

Finnmark

LO's distriktskontor, Kirkenes.

Medlemskap:

Ved årets begynnelse var tilsluttet 144 + 2 grupper, foreninger med et samlet medlemstall av 5840 medlemmer.

Ved årets utgang var tilsluttet 145 + 2 grupper, foreninger og det samlede medlemstall var 5850.

Av nye foreninger er tilmeldt følgende:

Hammerfest, og Vadsø Kjøttindustriarbeiderforening.

Disse har et samlet medlemstall av ca. 20.

I året er uttrådt følgende foreninger:

Kirkenes avdeling av Norsk Sjømannsforbund.

Møter:

Det er i løpet av året holdt 4 tilsynsmøter, 12 felles fagforeningsstyremøter, 36 medlemsmøter, og 8 agitasjonsmøter.

Tariffarbeidet:

a) Nye tariffer 1, b) reviderte tariffer 3, c) forhandlinger om tariff-tvist 19.

Opplysningsarbeidet:

Sekretær Olsen har ledet et 6-dagers kurs på Sydvarangerarbeidernes feriekoloni, med 19 deltakere fra A/S Sydvaranger. Det ble forelest over disse emner:

Produksjonsutvalgene, foreleser sousjef J. Lillegraven.

Gruvedriften i nåtid og framtid ved A/S Sydvaranger, foreleser ingeniør U. Smith-Meyer.

Næringer i nåtid og framtid i Sør-Varanger samt kommunale og fylkeskommunale spørsmål, foreleser konsulent A. Austvik.

Arbeidsstudie, foreleser ingeniør Ove Forseth.

Kraftforsyningen i Sør-Varanger, foreleser overingeniør Asbjørn Børsting.

Etter hver forelesning ble det stilt spørsmål som besvartes av innlederne. Deltakerne var oppsatt i tre grupper som gjennomgikk brevkurset «Organisasjonskunnskap», dessuten ble det snakket litt om «Jus for tillitsmannen».

Sekretær Olsen har orientert om Arbeidervernloven på felles fagforeningsmøte i Hammerfest, medlemsmøte i Nordens Klippe, Kirkenes, og Grubernes Arbeidsmannsforening, Bjørnevatn. På sistnevnte møte var Arbeidstilsynets formann, overrettssakfører Reinhardt Rønning, også til stede.

Ellers er opplysnings- og studiearbeidet drøftet på nesten alle møter sekretæren har vært til stede på. Dessuten ved konferanser. Sammen med AOF's Nord-Norge-sekretær, Magne Jønsson, er spørsmålet drøftet på en rekke møter og konferanser.

Antall reisedager: 176.

Representasjon:

Finnmark Arbeids- og Tiltaksnemnd:

Aksel Olsen, Kirkenes, varamann: Olaf Larsen, Honningsvåg.

Arbeidsutvalget for A-trygd: Aksel Olsen, Kirkenes, med Olaf Larsen, Honningsvåg, som varamann.

Finnmark fylkes yrkesskolene:

Aksel Olsen, varamann Ragnar Næss, begge Kirkenes, Thorvald Nilsen med varamann Algren Eliseussen, begge Hammerfest.

Aksel Olsen har representert LO på disse årsmøter og tilstelninger: Vest-Finnmark Arbeiderparti, Aust-Finnmark Arbeiderparti, Finnmark Kooperative Distriktsforening, A/S Sydvarangers styremiddag i Kirkenes og ved Kirkenes Bygningsarbeiderforenings 50-årsjubileum.

I forbindelse med Sør-Varanger Kommunes feiring av sitt 100-årige bestående, hadde sekretær Aksel Olsen noen minutter i Kringkastingen, hvor han snakket om fagbevegelsen i kommunen.

Tilsynsvalget har bestått av:

Johan Havelin, formann, Konrad Eliassen og Hilmar Nilsen.

Fra 5. mai 1958 består dette av:

Oskar Sivertsen, formann, Reidar Winther og Jens Markussen, som er valt for kongressperioden.

Revisorer er:

Birger Hansen og Gunvald Sivertsen.

Rogaland

LO's distriktskontor i Stavanger.

Medlemskap:

Ved årets begynnelse var tilsluttet 235 foreninger med et samlet medlems-tall av 31 790.

Ved årets utgang var tilsluttet 240 foreninger. Det nøyaktige medlemstall kan vi dessverre ikke oppgi, men vi regner med at rapportene fra sam-organisasjonene blir bedre dette året. Vi anslår medlemstallet til ca. 34 000.

Av nye foreninger er tilmeldt følgende:

Tananger Arbeidsmandsforening, Botne og Forsand Arbeidsmandsfor-ening, Egersund Veiarbeiderforening, Jæren kom. elektriker og tjeneste-mandslag og Bakkebø personalforening.

Disse har et samlet medlemstall av 202.

Møter:

Det er i løpet av året holdt 8 tilsynsmøter, 18 felles fagforeningsstyre-møter.

Tariffarbeidet:

a) Nye tariffer 11, b) reviderte tariffer 9, og c) forhandlinger om tariff-tvister 72.

Opplysningsarbeidet:

Det er holdt: 2 ukeskurs, 24 helgekurs, 20 kveldskoler, og 10 foredrag.

Antall reisedager: 123.

Nordland,

LO's distriktskontor i Bodø.

Medlemskap:

Ved årets begynnelse var det tilsluttet 376 foreninger med et samlet med-lemstall av 20 711 medlemmer.

Ved årets utgang var det tilsluttet 378 foreninger, og det samlede med-lemstall var 20 750. Hertil kommer en rekke nystiftede grupper og klubber.

Disses medlemstall er ikke innrapportert til kontoret. For øvrig har vi ikke på det nåværende tidspunkt fått så mange rapporter fra samorganisasjonene og fagforeningene at det er mulig å si noe sikkert om medlemsbevegelsen i de bestående foreningene. Vi tror imidlertid at det har vært større tilgang på medlemmer enn det som er nevnt ovenfor.

Av nye foreninger er tilmeldt følgende;

Bø Næringsmiddelarbeiderforening, NNN, Saltdal Kommunale forening, NKF.

Disse har et samlet medlemstall på 47.

Det er ikke rapportert om utmeldte foreninger.

Møter:

Tilsynsutvalget har hatt 3 møter.

Tariffarbeidet:

a) 9 nye tariffer, b) 4 tariffer er revidert, c) det er forhandlet om 15 tariffvister. Dessuten er en rekke tvister løst pr. korrespondanse.

Opplysningsarbeidet:

Det er i løpet av året stiftet nye AOF-foreninger i Mo i Rana og i Sulitjelma. Slike foreninger er nå i virksomhet på følgende steder: Narvik, Bodø, Glomfjord, Fauske, Mosjøen, Mo i Rana og Sulitjelma. Det er også opprettet studienemnder i en rekke samorganisasjoner. Aktiviteten i studiearbeidet er stigende.

Fire kurs for tillitsmenn i fylkets samorganisasjoner og AOF-foreninger er avviklet. Dessuten har sekretæren forelest på lokale kurs for tillitsmenn på arbeidsplassene i Bodø, Fauske, Melbu og Stokmarknes og på et lynkurs i organisasjonskunnskap i Bodø AUL og i Bogen AUL.

Det har også i det foregående år vært et godt samarbeid med AOF's Nord-Norges-kontor i samband med aktiviseringen av opplysningsarbeidet.

Det ble i 1958 avviklet 16 TWI-kurs med god deltakelse. Interessen for disse kursene er fortsatt meget god.

Sekretæren har i alt hatt 120 reisedager.

Sørlandet,

LO's distriktskontor i Kristiansand S.

Ved årets begynnelse var tilsluttet 308 foreninger med et samlet medlems-tall av 21 900.

Ved årets utgang var tilsluttet 312 foreninger, og det samlede medlems-tall var 22 214.

Av nye foreninger er tilmeldt følgende:

Farsund og Lista Veiarbeiderforening, og Hanefossen Anleggsarbeiderforening, begge Norsk Arbeidsmandsforbund. Søgne Skog- og Landarbeiderforening, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund. Kristiansand Plastikkarbeiderforening, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.

Av grupper tilsluttet bestående foreninger er tilmeldt følgende:

Bondeheimen, Lyngdal, Melkebaren, Lyngdal, Promenadekafeen, Risør Bondeungdomslagets Kaffistove, Kr.sand, alle Norsk Hotell- og Rest.arb. forbund, Rolands Båtbyggeri, Kristiansand, Norsk Jern- og Metallarb. forb., og Drosjesjåførene, Kristiansand, Norsk Transportarbeiderforbund.

Disse har et samlet medlemstall av 159.

Møter:

Det er i løpet av året i samorganisasjonene holdt 57 styremøter, 6 representantskapsmøter og 20 felles fagforeningsstyremøter. Videre er det holdt 18 orienteringsmøter i forbindelse med tariffrevisjonen og 13 agitasjonsmøter. Tilsynsutvalget har hatt 4 møter.

Distriktskontorets tillitsmenn har deltatt i de fleste av disse møter.

Tariffarbeidet:**a) Nye tariffer:**

Bondeheimen, Lyngdal, Melkebaren, Lyngdal, Promenadekafeen, Risør, Bondeungdomslagets Kaffistove, Kr.sand., alle Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund. Rolands Båtbyggeri, Kristiansand, Norsk Jern og Met., Grenax Plastikkfabrikk, Kristiansand, Norsk Kjem., Industriarb.forb., Drosjesjåførene, Kristiansand, Norsk Transportarb.forb. og Vest-Agder Landbruksskole, Søgne, Norsk Skog- og Landarb.forb.

b) Reviderte tariffer:

Christiansands Sparebank, (rengj.kv.) Dagbladet Sørlandet, (rengj.kv.), begge Norsk Arbeidsmandsforbund. Vennesla Kommune, Kinopersonalet, Vennesla Kommune, Bibliotekaren, begge Norsk Kommuneforbund. Brovaktene, Varoddbrua, Norsk Arbeidsmandsforbund, Setesdal Revisjonsdistrikt, Norsk Kommuneforbund, og Setesdal Bilruiter, sjåførene, Norsk Transportarbeiderforbund.

c) Forhandling om tvistesaker m. v.

Sør-Audnedal kommune, ang. akkordoppgjør. Hidra arbeidsformidling, ang. ledighetsbidrag. Kr. Hægelands transportforretning, ang. oppsigelser. Thorbjørn Albert A/S, ang. feriepeng. Bondeheimen, Lyngdal, ang. oppsigelser m. v. Gårdbruker og skogeier O. Lømsland, ang. feriepeng. Vest-Agder Elektrisitetsverk, ang. lønninger. Roto Diesel A/S, ang. indekstillegget. Betongbygg A/S, ang. oppsigelser. Ezzo Bensinlager, Arendal, ang lønninger. Norsk Gullistefabrikk, Sør-Audnedal, ang. indekstillegget. Ernst Hotell, Kristiansand, ang. lønninger m. v.

Opplysningsarbeidet:

Det er i årets løp avviklet følgende kurs innenfor distriktskontorets område.

Farsund faglige Samorganisasjon, Flekkefjord faglige Samorganisasjon, Arendal og Grimstad faglige Samorganisasjon, Tvedestrand og Risør faglige Samorganisasjon, Kvinesdal faglige Samorganisasjon, Veiarbeidernes fellesstyre i Vest-Agder, Knaben Grubearbeiderforening, alle helgekurs.

Veiarbeidernes fellesstyre i Aust-Agder, 2 dagers kurs.

Distriktskontorets tillitsmenn har medvirket til arrangering, og vært forelesere på samtlige kurs.

Dessuten er arrangert av Vest-Agder Distriktsstudienemnd:

Ukekurs for fagorganiserte, ca. 30 deltakere. 3-dagerskurs for unge fagorganiserte, ca. 30 deltakere.

Videre er det avviklet 12 kveldskoler arrangert av AOF-foreningene i Vennesla, Kristiansand og Mandal, samt to kveldskoler arrangert av Arendals faglige Samorganisasjon og Aust-Agders Distriktsstudienemnd.

Distriktskontorets tillitsmenn har forelest på flere av kveldskolene og på 3 dagers kurset for ungdom.

Samlet oversikt fra Distriktsstudienemndene i Aust- og Vest-Agder viser følgende tall:

Vest-Agder:

1 ukeskurs, 2 3-dagerskurs, 8 helgekurs, 12 kveldskoler, 20 studieringer, 19 brevninger og 2 samtalelag.
Samlet deltakerantall 938.

Aust-Agder:

6 helgekurs, 2 kveldskoler, 12 studieringer og 6 brevninger.
Samlet deltakerantall 375.

TWI-virksomheten.

TWI-kursene har fortsatt i 1958 med Kåre Beckstrøm som instruktør. Det er holdt kurs i følgende emner:

Samarbeidsforhold, Arbeidsinstruksjon, Arbeidsmetoder, Diskusjonsledelse, Bedriftsregnskap og Praktisk arbeid for produksjonsutvalgene.

Det er i alt avviklet 45 kurs med 333 deltakere, fordelt på Flekkefjord, Vennesla, Kristiansand, Grimstad og Arendal.

Reisedager:

Det samlede antall reisedager for tillitsmennene har vært 154.

Troms,

LO's distriktskontor i Tromsø.

Medlemskap:

Ved årets begynnelse var tilsluttet 162 foreninger med et samlet medlems-tall av 9300.

Ved årets utgang var tilsluttet 164 foreninger, og det samlede medlemstall var 9400.

Av nye foreninger er tilmeldt følgende:

Tromsø og Omegn Arbeidsmandsforening, Norsk Arbeidsmandsforbund. Torsken Tjenestemannsforening, Norsk Kommuneforbund, Bolla Næringsmiddelarbeiderforening, Hamnes Næringsmiddelarbeiderforening, begge Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund, Troms Fylkes Sjåfør og Lastebilforening, Norsk Transportarbeiderforbund.

Disse har et samlet medlemstall av 201.

I året er uttrådt følgende foreninger:

Gibostad Slipparbeideres Klubb, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Vaddas Grubearbeiderforening, Norsk Arbeidsmandsforbund.

Førstnevnte forening er nedlagt av mangel på interesse og sistnevnte på grunn av at Vaddas Gruver er nedlagt, idet en dessverre ikke har funnet tilstrekkelige mengder av malm slik at gruvene kunne bli drivverdige.

Møter:

Det er i løpet av året holdt 2 fellesadministrasjonsmøter, 5 tilsynsmøter, 13 felles fagforeningsstyremøter, 15 agitasjonsmøter og 19 faglige og andre møter.

Tariffarbeidet:

Som naturlig er, har det i året 1958 vært betydelig mindre antall forhandlingsmøter om opprettelse og revisjon av overenskomster enn vanligvis i tidligere år. Det samme kan til en viss grad sies om forhandlinger vedrørende tvistesaker. Det har således vært forhandlinger om opprettelse av bare 7 overenskomster og revisjon av 4 bestående overenskomster. Dessuten har det vært behandlet 21 tvistesaker.

Distriktskontoret har dessuten medvirket i en del forhandlinger om akkordspørsmål m. v. og deltatt i 2 voldgiftsretter.

Opplysningsarbeidet:

Det er gledelig å konstatere at interessen for opplysningsarbeidet er fortsatt stigende innen fagforeningene. Vi er således kjent med at flere fagforeninger har hatt i gang studiesirkler og kveldskurs. Samorganisasjonene har også hatt kurser. Vi er kjent med at følgende kurser er holdt av fagforeninger og samorganisasjoner i vårt fylke i det forløpne år:

Bardu Jern og Metallarb.forening med 8 deltakere om «Juss for tillitsmenn».
Harstad Jern- og Metallarb.forening med 6 deltakere om «Skatten og selvangivelsen».

Finnsnes fagl. Samorganisasjon med 13 deltakere om «Vernelovene».
Finnsnes Jern- og Metall med 6 deltakere om «Organisasjonskunnskap».
Skjervøy NNN med 8 deltakere om «Juss for tillitsmenn».

Tromsø Handel og Kontor med 8 deltakere om «Sosialiseringsspørsmål».
Bardu fagl. Samorganisasjon med 12 deltakere om «Samorganisasjonens arbeidsoppgaver, tariffarbeidet og vernelovene m. v.».

Harstad fagl. Samorganisasjon med 36 deltakere om «samorganisasjonens arbeidsoppgaver, tariffarbeidet og vernelovene m. v.».

Finnsnes fagl. Samorganisasjon med 14 deltakere om «Samorganisasjonens arbeidsoppgaver, tariffarbeidet og vernelovene m. v.».

Skjervøy fagl. Samorganisasjon med 18 deltakere om «Samorganisasjonens arbeidsoppgaver, tariffarbeidet og vernelovene m. v.».

Tromsø fag. Samorganisasjon med 33 deltakere om «Samorganisasjonens arbeidsoppgaver, tariffarbeidet og vernelovene m. v.».

Harstad sjåfør og Transport med 10 deltakere på 2 kurs i engelsk.

Skjervøy fagl. Samorganisasjon med 31 deltakere om «Kjenn din kommune».

Tromsø avd. av Murerforbundet med 8 deltakere om «Organisasjonskunnskap».

Avd. 12 Norsk Tjenestemannslag med 8 deltakere om «Organisasjonsarbeid» og 15—20 deltakere om «Næringslivet i Troms».

Tromsø Handel og Kontor med 12 deltakere om «Bedriftsorganisasjon».

I denne forbindelse skal vi få nevne at Norsk Tjenestemannslag avd. 12, Tromsø, deltok i konkurranse med foreninger over hele landet, og foreningen fikk en av de 3 førstepremier som ble utdelt av Samnemnda for Studiearbeid, og fikk dessuten premier fra AOF, Folkets Brevskole og sitt forbund, Norsk Tjenestemannslag. Foreningen har som foran nevnt kurs i gang om «Næringslivet i Troms», med 15—20 deltakere.

AOF-foreningene i Harstad og Tromsø har hatt i gang kurs i forskjellige emner med ganske mange deltakere, ca. 20 i Harstad og et liknende antall i Tromsø, slik at de kurser fagorganisasjonen har hatt i gang i året har samlet over 300 deltakere.

For øvrig kan bemerkes at når en sammenlikner antall deltakere i studiearbeid innenfor arbeiderorganisasjonene i første og annet halvår 1958, viser det seg at en i siste halvår 1958 hadde dobbelt så mange deltakere som i første halvår.

Buskerud faglige Samorganisasjon.

Medlemskap:

Ved årets begynnelse var tilsluttet 339 foreninger med et samlet medlemstall av 33 334.

Ved årets utgang var tilsluttet 340 foreninger, og det samlede medlemstall var 33 332.

Av nye foreninger er tilmeldt følgende:

A.s Elopak Ltd, Spikkestad, Norsk Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbund. Holsledningens Arbeidsmandsforening, Norsk Arbeidsmandsforbund. Nore Industriplast A/S, Norsk Kjemisk Industriforbund.

Disse har et samlet medlemstall av 38.

I året er uttrådt følgende foreninger:

Lyngdal Vegarb.forening, Norsk Arbeidsmandsforbund. Medlemmene er overført Kongsberg og omegns Vegarb. forening.

Embrettsfoss Anleggsarb.for., Norsk Arbeidsmannsforbund. Foreningen er nedlagt i henhold til anleggets fullførelse.

Møter:

Det er i løpet av året holdt 8 styremøter, 10 tilsynsmøter, 1 representantskapsmøte, 2 distriktsmøter, 3 felles fagforeningsstyremøter, 4 medlemsmøter og 5 agitasjonsmøter.

Tariffarbeidet:

a) Nye tariffer 5, b) reviderte tariffer 3, c) forhandlinger om tariff-tvister 13.

Opplysningsarbeidet:

Den 14. september hadde Distriktsstudienemnda i Buskerud, Buskerud Arbeiderparti og Buskerud faglige Samorganisasjon et kontaktmøte med representanter fra fag- og partibevegelsen med sikte på opplysningsarbeidet kommende sesong. Foredragsholdere var Alfred Wold, fra AOF og Arvid Dyrendahl, fra DNA.

For øvrig er det avviklet 8 helgekurs med faglige og politiske innslag, i alt 152 deltakere.

Innledere var:

Olaf Watnebryn, Ragnar Christiansen, Arne Aake Ording, Per Drageland, Nils Hove, Nils N. Sandli, Walter Kristiansen, Ragna Karlsen, Alfred Skar og Jon Rikvold.

Antall reisedager: 53.

Hedmark faglige Samorganisasjon.

Medlemskap:

Ved årets begynnelse var tilsluttet 481 foreninger med et samlet medlemstall av 24 854.

Ved årets utgang var tilsluttet 484 foreninger, og det samlede medlemstall var 25 675.

Av nye foreninger er tilmeldt følgende:

Stange Lastebileieforening, Norsk Transportarbeiderforbund. Trysil gruppe av NHRAF Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund. Ilseng Tekstilarbeidergruppe, Norsk Tekstilarbeiderforbund. Brumunddal Tekstilarbeidergruppe, Norsk Tekstilarbeiderforbund. Eka Platarbeiderforening Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund. Ørbekken Skog- og Land, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund. Hamar og omegn Anleggsarbeiderforening, Norsk Arbeidsmandsforbund.

Disse har et samlet medlemstall av 66.

I året er uttrådt følgende foreninger:

Finstad og Undset Skog- og Land, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund. Kongsvinger Politilag, Norsk Politiforbund. Magnor Tekstilgruppe, Norsk Tekstilarbeiderforbund. Ilseng Tekstilgruppe, Norsk Tekstilarbeiderforbund.

Møter:

Det er i løpet av året holdt 7 styremøter, 1 representantskapsmøte, 14 felles fagforeningsstyremøter og 14 agitasjonsmøter.

Tariffarbeidet:

a) Nye tariffer 6, b) reviderte tariffer 1, c) forhandlinger om tariffvister 24.

Opplysningsarbeidet:

Det er i året holdt 6 opplysningsmøter, 1 faglig kvinnekurs med 15 deltakere, 1 kveldskole i Hamar med 17 deltakere, 6 TWI-kurs med 104 deltakere og 5 kurs i vern- og velferdsarbeid med 59 deltakere. Dessuten har det vært holdt 7 studiekurs med 115 deltakere, og 89 studiesirkler med 822 deltakere.

Det er vist film ved 74 arrangementer og møte for om lag 3000 deltakere. I Hamar er det stiftet en leieboerforening med 40 medlemmer.

1. mai 1958 i Hedmark.

I samarbeid med Hedmark fylkes Arbeiderparti ble det formidlet talere til 55 arrangementer.

Antall reisedager:

De lønnede tillitsmenn har deltatt i 234 forhandlings- og organisasjonsmøter og har hatt 120 reisedager.

Møre og Romsdal faglige Samorganisasjon, avd.kontor, Kristiansund N.

Medlemskap:

Ved årets begynnelse var det i Nordmøre tilsluttet 125 foreninger med et samlet medlemstall av ca. 5800.

Ved årets utgang var tilsluttet 123 foreninger med et medlemstall av ca. 6300.

Av nye foreninger er tilmeldt følgende:

Kristiansund avd. av Norsk Litografisk og Kjemigrafisk forbund med 9 medlemmer. Kristiansund avd. av Norsk Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbund med 7 medlemmer. Kornstad Veiarbeiderforening med 10 medlemmer.

Disse har et samlet medlemstall av 26.

I året er uttrådt følgende foreninger:

Bremsnes Fiskarbeiderforening (grunnet nedleggelse av arbeidsplassen). Kristiansund Maskinistforening, (Norsk Maskinistforbund). Surnadal Fagforening (Bygningsindustriarbeiderforbundet), som er gått sammen med en annen avdeling av samme forbund. Kristiansund Hermetikkarbeiderforening er sluttet sammen med Meieri og Margarinarbeidernes forening under navn av Næringsmiddelarbeidernes Forening Kristiansund N.

Nyorganisering:

Det er dannet en del nye grupper i tilslutning til ulike forbund. Bla. grupper av Kommunale rengjørings og vaktmestere i ulike kommuner på Nordmøre, sorterende under ulike avdelinger. Gruppe tilsluttet Bygningsarbeiderforbundet, Kjem.forbund m. fl. I juni hadde sekretær Flesvik i NAF turne på Nordmøre, hvor det på anlegg og veivedlikehold ble nyorganisert ca. 40 arbeidere. Herunder ble rekonstruert en liten forening som var falt ut. Likeledes har Samorganisasjons-sekretær rekonstruert en avdeling av samme forbund som var falt ut.

Møter:

Tilsynsutvalget for kontoret har holdt 14 møter. Det er holdt 8 felles-fagforeningsstyremøter, 8 møter i Arbeidsutvalget for Faglig utvalg, og ca 40 agitasjonsmøter.

Tariffarbeidet:

Det har vært et omfattende forhandlingsarbeid både om opprettelse av nye tariffer, revidering av tariffer og om tariffvister vedrørende flere forbund som det her vil føre for langt og komme inn på i enkeltheter.

Opplysningsarbeid:

Det har vært drevet et positivt arbeid når det gjelder å spre opplysning om samvirkebevegelsen. Det er holdt flere kurs om den nye Arbeidervernloven. Under instruktør E. K. Hansens ledelse har det vært drevet kurs i TWI både i Kristiansund N. og landområdet og nye kurs er satt i gang. Det er opplysningsorganisasjonene i Kristiansund og Sunndal som har vært i virksomhet.

Antall reisedager:

Sekretæren har 110 reisedager.

Oppland faglige Samorganisasjon.

Medlemskap:

Ved årets begynnelse var tilsluttet 366 foreninger med et samlet medlemstall av 21 700.

Ved årets utgang var tilsluttet 370 foreninger, og det samlede medlemstall var 22 000.

Av nye foreninger er tilmeldt følgende:

V. Slidre Arb.mandsfor., Norsk Arbeidsmandsforbund. Kolbu Konf.arb.for. Lena Konf.arb.for. og Snertingdal Konf.arb.for., alle Norsk Bekledningsarb. forbund. Leira Skog og Land, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund. Nord-Fron. Elektr.for., Norsk Elektriker og Kraftstasjonsforbund.

Disse har et samlet medlemstall av 110.

I tillegg til stiftelsen av de foreninger som er nevnt foran, har Samorganisasjonen i Oppland organisert arbeidere og funksjonærer på følgende steder i tilslutning til bestående forbund:

Betjeningen ved Kafeteriaen, Raufoss, i alt 6, i tilslutning til Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund.

Betjeningen ved Sentralkafeen, Dokka, i alt 4, i tilslutning til Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund.

Betjeningen ved Sentral Gjestgiveri, Raufoss, i tilslutning til Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund.

12 syersker ved Østlandske Sømindustri, Vardal, i tilslutning til Norsk Bekleddningsarbeiderforbund.

5 funksjonærer ved Kefas, Kjøpmennes engrosforr., Gjøvik, i tilslutning til N. Handels- og Kontorfunksjonærers forbund.

6 funksjonærer ved Kapp Samvirkelag, Kapp, i tilslutning til N. Handels- og Kontorfunksjonærers forbund.

7 elektrikere i Biri, i tilslutning til Gjøvik elektr. for., Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund.

4 torvarbeidere i Vardal, i tilslutning til Norsk Skog- og Landarbeiderforbund.

Bilarbeidere ved Gulf Serviceverksted, Gjøvik, i tilslutning til Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Arbeidere ved Dokka Motorsentral, Dokka, i alt 4, i tilsl. til N. Jern- og Met.arb.forbund.

Ekspeditører ved Esso Bensinstasjon, Lena, i tilslutning til Norsk Transportarbeiderforbund.

Arbeidere ved Holmen Brænderi, Gjøvik, i tilslutning til Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund.

Kontorpersonale ved Snertingdal Bruk, Snertingdal, i tilslutning til N. Handels- og Kontorfunksjonærers forbund.

I året er uttrådt følgende foreninger:

Vinstra Byg.arb.for. inn i Nord-Fron Bygn.arb.forening. N. Land Transportarb.forening p. g. a. manglende interesse for fagorganisasjonen. Se for øvrig ovenfor.

Møter:

Det er i løpet av året holdt 1 styremøte, 8 forretn.utv.møter, 20 felles fagforeningsstyremøter og 16 agitasjonsmøter.

Dessuten har Samorganisasjonens sekretær representert på 12 fagforeningsmøter og redegjort for faglige spørsmål.

Tariffarbeidet:

a) Nye tariffer 23, b) reviderte tariffer 195, c) forhandlinger om tariff-
tvister 25.

Opplysningsarbeidet:

Samorganisasjonen har i samarbeid med de stedlige AOF-foreninger i Gjøvik og omland og i Lillehammer og omland arrangert en del forelesningskurs om Arbeidervernloven og Arbeidstvistloven.

I Gjøvik ble det høsten 1958 arrangert en faglig kveldskole for faglige tillitsmenn, som fikk ualminnelig god tilslutning, idet det i alt meldte seg 32 deltakere. De fleste av disse gjennomgikk hele skolen som var på 30 timer. I denne skolen ble disse emner behandlet:

LO's oppbygging og vedtekter, Hovedavtalen, Arbeidervernloven, Arbeidstvistloven, tillitsmennene på arbeidsplassen og Norsk Arbeidsgiverforening. Dessuten sekretærarbeid, (protokollføring, arkivering, brevskrivning og avisreferater), møteledelse og votering og fagbevegelsens oppgaver i framtiden.

Samorganisasjonens sekretær hadde forelesning i de seks førstnevnte emner. Videre deltok som forelesere redaktør Skar i LO, DNA's fylkessekretær Willy Svarverud og Ole Bergum, Gjøvik.

Samorganisasjonen har hatt møter med de nye lokale faglige samorganisasjoner for å orientere om arbeidsopp gavene for disse.

TWI-virksomheten har fortsatt i 1958, hvor det i alt er trent 12 grupper med tilsammen 128 deltakere. TWI-virksomheten skal også fortsette foreløpig 1. halvår 1959.

Reisedager:

Reisedagene fordeler seg slik: Martin Haugen, 118, Sig. Evang, 16, Rolf Furuseth, 3, tilsammen 137 reisedager.

Telemark faglige Samorganisasjon.

Medlemskap:

Ved årets begynnelse var tilsluttet 235 foreninger med et samlet medlems-tall av 22 500.

Ved årets utgang var tilsluttet 231 foreninger, og det samlede medlems-tall var 22 349.

Av nye foreninger er tilmeldt følgende:

Fjågesund Skog- og Landarbeiderforening i Norsk Skog- og Landarbeiderforbund, 11 medlemmer. Skiens Kjemiske Arbeiderforening i Norsk Kjemisk Forbund, 14 medlemmer.

Disse har et samlet medlemstall av 25.

I året er uttrådt følgende foreninger:

Vinje Skog og Landarbeiderfor., Ytre Vinje Landarbeiderfor., Dalen Lensearbeiderfor., og Lunde Skog og Landarbeiderfor., alle Norsk Skog- og Landarbeiderforbund. Langesund Støperiarbeiderforening, Norsk Støperiarbeiderforbund.

De to førstnevnte utmeldte foreninger er opphørt da medlemmene der syntes kontingenten var for høy. De to neste er sluttet å fungere da medlemmene er gått over i andre yrker. Langesund Støperiarbeiderforening er gått inn i Langesund Jern- og Metall.

Møter:

Det er i løpet av året holdt 12 styremøter, 1 representantskapsmøte, 1 felles fagforeningsstyremøte og en rekke agitasjonsmøter, bl. a. for behandling av fellesforslaget, der Jon Rikvold redegjorde for saken i skien, Porsgrunn og Notodden.

Det er holdt 10 møter for forberedelse av lokale samorganisasjoner, nemlig i Rjukan, Notodden, Ulefoss, Skien, Porsgrunn, Brevik, Langesund, Kragerø og Drangedal.

Tariffarbeidet:

a) Nye tariffer 5:

Ved Norrøna og Indremisjonsheimen, Skien, Fjellheim Hospits, Seljord, NHRAF, Sentral Hotell, Kragerø, NHRAF, og Nortex, Skien, NKIF.

c) *Forhandlinger om tariffvister:*

Ved Skien kommune om overtidsgodtgjøring for krankjørerene. Ved Telemark fylke om arbeidsreglement for kanalfolkene. Ved K. Vetlesen, A/S Skien, om diverse tvister. Ved Ulefoss Jernstøperi, om oppsigelser. Ved Porsgrunn kommune om oppsigelser av brukvakter. Ved Solum kommunes skoger ang. fortolking av overenskomster. Ved Sigbj. Dahl, Skien, ang. fellesforslaget.

Ved Ivar Nabeits sveiseverksted i Porsgrunn kom det til konflikt da en av de organiserte arbeidere ba om tillegg til sin timelønn. Nabeit ga uttrykk for at han ikke brød seg om å ha organiserte arbeidere, og på henvendelse fra oss ga han klar beskjed om at han ikke ville ha noe med organisasjonen å gjøre. Han gikk også til sine øvrige ansatte og stilte spørsmål om de var organisert, og om de så var, kunne de bare slutte hos ham.

Saken ble rapportert til Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, som overtok den videre behandling. Det ble forsøkt med mekling, men heller ikke den førte fram. Siden har bedriften vært blokkert for arbeidskraft.

Oversikt over TWI-kurser 1958.

TWI-virksomheten har fortsatt i 1958 med Kåre Beckstrøm som instruktør. På grunn av innskrenkninger i instruktørens antall er det heller ikke i år avholdt så mange kurs som ønskelig.

I Telemark er det i år i alt avholdt 21 TWI-kurs og 2 vernekurs. Disse fordeler seg slik:

Samarbeidsforhold, 4 kurs med 45 deltakere. *Arbeidsinstruksjon*, 4 kurs med 42 deltakere. *Arbeidsmetoder*, 3 kurs med 27 deltakere. *Diskusjonsledelse*, 4 kurs med 34 deltakere. *Bedriftsregnskap*, 3 kurs med 27 deltakere. *Produksjonsutvalgsarbeid*, 3 kurs med 21 deltakere. *Vernekurs*, 2 kurs med 22 deltakere, tilsammen 23 kurs med 218 deltakere.

Følgende bedrifter har hatt deltakere i kursene:

Bakken Skofabrikk, Skien. Dalen Portland Cementfabrikk, Brevik. Lange-
sund mek. Verksted, Langesund. Eidanger Salpeterfabrikker, Herøya.
Telemark Arbeiderblad, Skien, og Brødrene Kongsgården, Porsgrunn.

Instruktøren har vært benyttet som konsulent for Driftsutvalget i Skien kommune, ved opprettelsen av Verneutvalg.

Som tidligere, har instruktøren inntrykk av at kursene har slått godt an, og vi kan vel si at deltakelsen 1958 har vært bedre enn tidligere år. Instruktøren vil også i 1959 bli brukt til kursvirksomheten i andre distrikter, slik at det blir et begrenset antall kurs også i 1959 i Telemark.

Kurs arrangert av Distriktsstudienemnda for Telemark i 1958.

Telemark Arb.partis kv.utv., 36 deltakere, «Kjenn din kommune», studieform HK.

Kroken AUL, 4 deltakere «Kjenn din kommune», gr.1, gr. 2. gr. 3, studieform St.r.

Eidanger Arb.parti, 25 deltakere, «Kjenn din kommune», gr. 5, studieform St.r.

Holla AUL, 5 deltakere, «Omg.former og folkes», studieform samt. 1.

Holla AUL, 7 deltakere, «På talerstolen» studieform samt. 1.

Kragerø Arb.partis kv.gr., 10 deltakere, «Samtalelag», studieform samt. 1.

Porsgrunn Arb.parti, 25 deltakere, «Kjenn din kommune», gr. 5, studieform St.r.

Rjukan Arbeiderp. kv.gr., 40 deltakere, «Kjenn din kommune», gr. 4, studieform St.r.

Sannidal Arb.kv.lag, 5 deltakere «Omgangsformer», gr. 4, studieform FB.
AOF-forening, Grenland, 20 deltakere, «Studielederkurs», studieform HK.
Solum Arbeiderparti, 31 deltakere, «Kjenn din kommune», gr. 5, studieform St.r.

Skotfoss kv.gr. DNA, 12 deltakere, «Omgangsformer» studieform St.r.
Lunde kv.gr., 20 deltakere, «Førstehjelp», studieform St.r.

Ulefoss kv.gr., 10 deltakere, «Våre tekstiler», studieform St.r.

Helgen Arb.kv.gruppe, 5 deltakere, «Omgangsformer», studieform FB.

Rjukan Arb.p. kv.gr., 10 deltakere, «Omgangsformer», studieform FB.

Porsgrunn Arb.p.kv.gr., 8 deltakere, «Omgangsformer», studieform Samt. 1.

Jernbanepers. Drangedal, 5 deltakere, «Sosialøkonomi», studieform FB.

Statsbanepers. Eidanger st. 8 deltakere, «Lønns- og arb.vilkår», studieform FB.

Kjørholt Arbeiderforening, 10 deltakere «Utmålingslære», studieform FB.

Kjørholdt Arbeiderforening, 31 deltakere, «Kjenn din kommune», gr. 5, studieform St.r.

Kjørholdt Arbeiderforening, 6 deltakere, «Automatisering», studieform FB.

Herøya Arbeiderforening, 10 deltakere, «Norsk og brevskrivning», studieform FB.

Herøya Arbeiderforening, 10 deltakere, «Pr.regn/utm.lære» studieform FB.

Menstad Lager og Losselag, 6 deltakere, «Arbeidervernloven», studieform FB.

Tinfoss Kjemiske Arb. for., 9 deltakere, «Praktisk regning», studieform FB.

Porsgrunn Metallurg. fagfor. 10 deltakere «Lønns- og arb.vilkår», studieform FB.

Porsgrunn Metallurg. fagfor., 9 deltakere, «Omgangsformer», studieform FB.

Rjukanbanens avd. 82, 7 deltakere, «Org.kunnskap», studieform FB.

Siljan Skog og Land, 6 deltakere, «Omgangsformer», studieform FB.

Jernbanepers., Skien, 8 deltakere, «Org.kunnskap», studieform FB.

Jernbanepers., Skien, 8 deltakere «Or.kunnskap», studieform FB.

Jernbanepers., Skien, 5 deltakere «Org.kunnskap», studieform FB.

Lok.pers. Skien, 7 deltakere, «Sosialøkonomi», studieform FB.

Lok.pers. Skien, 7 deltakere, «Sosialøkonomi», studieform FB.

Herøya Arbeiderforening, 21 deltakere, «Fagl. kvinnekurs», studieform HK.

Samorg., AOF, Grenland, SFU, 41 deltakere, «Samarbeid på jobben», studieform HK.

Herøya Arbeiderforening, 15 deltakere, Kveldskole — 8 kvelder.

Antall reidsdager: 91.

Trøndelag faglige Samorganisasjon.

Medlemskap:

Ved årets begynnelse var tilsluttet 506 foreninger med et samlet medlems-tall av ca. 41 500.

Ved årets utgang var tilsluttet 504 foreninger, og det samlede medlems-tall var ca. 41 500.

Av nye foreninger er tilmeldt følgende:

Stiklestad Planteskoles for. NSLF. Befalsfor. 68—06, Værnes, N. Tj.m.l.
Levanger Baker- og Konditorfor., NBKF. Kontorf. for. avd. 60 NKF,
Stjørdal Treind.arb.for., NTIF. Nord-Frøya Arbeidsmannsfor., NAF.

Røros Tekniske for., NFATF. NEKF avd. Røros, NEKF. NEKF avd. Løkken, NEKF. Murarbeidernes for. Røros, NMF. Opløfjord Skog- og Landarb.for., NSLF. Ørland Bygningsarb.for., NBAF. NEKF avd. Orkanger, NEKF. NTL mil. gr., Ørland N. Tj.m.l.

I året er uttrådt følgende foreninger:

Havsjøen Sagbruksarb.for., NSLF. Avd. 79, NEKF, Hommelvik, NEKF. Sykehuspers.for., Innherred, NKF. Gaula Vassdragsv. Arb.for., NAF. Skinn- og Lærarb.for., Verdal, NSLF. Trondhjems Maskinistfor., DNMF. Hommelvik Støperiarb.for., NSAF. Snekkerifabr. Fagfor., Stjørdal, NBAF. Overhalla Sagarb.for., NSLF. Overhalla Møbelarb.for., NTIF. Løkken Elektrikerfor.. NEKF. Konfeksjonsarb.for., Overhalla, NBAF. Oppdal Hotell- og Rest.arb. for., NHRAF. Afjord Skog- og Landarb.for., NSLF. Klæbu Skinn og Lær- arb. for., NSLF. Støren klubb, NJMF.

Den forholdsvis store forskyvning av foreningene skyldes bl. a. at elek- trikerne gikk ut av LO, og en rekke foreninger er gått over til andre forbund.

Møter:

Det er i løpet av året holdt 13 styremøter, 1 representantskapsmøte, 3 fel- les fagforeningsstyremøter i Trondheim og 4 agitasjonsmøter.

Antall reisedager: 91.

Tariffarbeidet:

a) Nye tariffer:

Hjalmar Grøntvedt, Ansnes, Notbøterne. A.s Tungen gårds filial, Ørland, Rengjøringskv. A.s E. A. Smith, Trondheim, Rengjøringskv., og Bøndernes Salgslag, Stjørdal, Rengjøringskv.

b) Reviderte tariffer 23, c) forhandlinger om tariffvister 20.

Antall reisedager: 211.

Vestfold faglige Samorganisasjon.

Medlemskap:

Ved årets begynnelse var tilsluttet 195 foreninger med et samlet medlems- tall av 25 307.

Ved årets utgang var tilsluttet 195 foreninger, og det samlede medlems- tall var 25 500.

Møter:

Det er i løpet av året holdt 2 styremøter, 14 forr.utv.møter, samt 1 fylkes- konferanse for styrene i de nyopprettede lokale samorganisasjoner. 1 fylkes- konferanse for fagforeningsformennene i fylket.

Tariffarbeidet:

a) Nye tariffer 0, b) reviderte tariffer 1, c) forhandlinger om tariff- vister 32.

Opplysningsarbeidet:

158 studietiltak med 1561 deltakere. Ukes-kurs om produktivetsproblemer med 25 deltakere. 22 TWI-kurs med 208 deltakere. 1 fylkeskonferanse om opplysningsarbeidet med 96 deltakere, og foredrag om opplysningsar- beidet i 5 faglige utvalg og 27 foreninger og styremøter. 1 helgekonferanse for Faglig Utvalg, Larvik.

Antall reisedager: 140.

Arth. J. Olsen har hatt 100 møter utenom kontortiden og holdt 27 foredrag. Kjell Lien har hatt 47 møter utenom kontortiden og holdt 9 foredrag (i tiden 1 januar til 31. juli).

Harald E. Olsen har hatt 67 møter utenom kontortiden, ledet 1 ukeskurs og holdt 27 foredrag (i tiden 1. august til 31. desember 1958).

Statistisk oversikt.

Oversikten viser antall medlemmer tilsluttet Landsorganisasjonen fordelt geografisk og på de ulike forbund for året 1957. Det er også tatt med oversikt over forbundenes fagblader.

Tabell I

viser et sammendrag av Landsorganisasjonens medlemstall fra 31. desember 1923 til 31. desember 1957.

Tabell II. Medlemsbevegelsen 1939—1957.

Fra 1939 til krigens slutt gikk medlemstallet sterkt ned. Etter krigen, fra mai 1945 og fram til utgangen av 1957, har medlemstallet steget med i alt 273 152 medlemmer eller 102 prosent. Sett i forhold til medlemstallet 1939 er den reelle øking 184 082 medlemmer eller 51,6 prosent.

Tabell III

viser forandringen i medlemstallet innenfor de enkelte fylker både i absolutte og relative tall.

Tabell IV. Avdelings- og medlemsbevegelsen.

Tallene viser antall avdelinger og medlemmer i de ulike forbund pr. 31. desember 1957 og er utarbeidet etter forbundenes årsrapporter.

Ved utgangen av 1956 sto 43 forbund med et antall av 545 416 medlemmer fordelt på 5175 avdelinger tilsluttet Landsorganisasjonen. Pr. 31. desember 1957 var 42 forbund tilmeldt og antall medlemmer i alt var 540 878 fordelt på 5172 avdelinger. Norsk Maskinistforbunds medlemskap i Landsorganisasjonen opphørte fra 1. oktober 1957. Forbundet hadde vært medlem i Landsorganisasjonen fra 1. januar 1947.

Medlemstallet viser en nedgang på i alt 4538 medlemmer eller 0,8 prosent fra 1956 til 1957.

Tabell V

gir et bilde av organisasjonsforholdene, ordnet geografisk. For samtlige byer under ett er medlemstallet ved utgangen av 1957: 377 630 fordelt på 2136 avdelinger. Tilsvarende tall for 1956: 382 762 fordelt på 2134 avdelinger, dvs. en nedgang på 5132 medlemmer eller 1,3 prosent i året 1957.

For *landdistriktene* viser tabellen 3000 avdelinger med tilsammen 144 118 medlemmer pr. desember 1957. I 1956 var tallene 3006 avdelinger med 144 037 medlemmer, dvs. en oppgang i medlemstallet for landdistriktene på 81 medlemmer eller 0,1 prosent.

Medlemmer på *Svalbard* er ført opp for seg og viser en oppgang på 217 medlemmer eller 48,5 prosent.

Medlemmer i *utlandet* har økt fra 13 378 til 15 024 medlemmer i tidsrommet 1956—57, en øking på 1646 medlemmer eller 12,3 prosent.

Direkte medlemmer viser en nedgang på i alt 1475 medlemmer eller 41,4 prosent.

Tabell VI.

Tallene viser en fylkesvis gruppering av de *fagforeninger som har kvinnelige medlemmer*, med en oversikt over samlet antall medlemmer i disse fagforeninger og herav kvinnelige medlemmer fordelt på de ulike forbund. Antall kvinnelige medlemmer ved utgangen av 1957 utgjør 97 131 eller 18,0 prosent av Landsorganisasjonens samlede medlemstall.

Tabell VII.

Denne tabellen gir en oversikt over forbundenes fagblader, antall nummer, gjennomsnittlig antall sider og gjennomsnittlig opplag pr. nummer for året 1957.

Tillitsmenn og funksjonærer.

I 1956 hadde Landsorganisasjonen og de 43 tilsluttede forbund 156 *valte* tillitsmenn med fast lønn og 84 *ansatte* tillitsmenn, hertil kommer 72 *valte* tillitsmenn som bare har en viss årlig godtgjørelse for sitt arbeid og 319 funksjonærer. Tallet for funksjonærer inkluderer 1 revisjonssjef og 7 revisorer.

I 1957 hadde Landsorganisasjonen 42 tilsluttede forbund med tilsammen 154 *valte* tillitsmenn med fast lønn og 91 *ansatte* tillitsmenn, hertil kommer 66 *valte* tillitsmenn som bare har en viss årlig godtgjørelse for sitt arbeid og 315 funksjonærer. Tallet for funksjonærer inkluderer 1 revisjonssjef og 7 revisorer.

Tabell VIII. Arbeidskonflikter 1958.

I tabell VIII er ført opp alle konflikter i året som er meldt til Landsorganisasjonen.

Tabellen viser at det i løpet av året har vært 8 konflikter omfattende 14 607 arbeidere i alt, hvorav 9827 var organisert. De tilsvarende tall for 1957 var henholdsvis 10 konflikter, 5178 arbeidere og 5159 organiserte.

Antall tapte arbeidsdager for organiserte i 1958 var 45 086 mot 19 409 i 1957. I tallet for 1957 har en da inkludert tapte arbeidsdager som følge av Sjømannsforbundets blokade av Hvalfangstens Arbeidsgiverforening, Sydhavssesongen. For denne konflikten var det, som nevnt i fjorårets beretning, ikke mulig å skaffe tall før mannskpene kom fra feltet i april—mai 1958. På grunn av de spesielle forhold i denne næringen har det vært vanskelig å få et riktig tall når det gjelder tapte arbeidsdager, men etter konferanse med Sjømannsforbundet og Statistisk Sentralbyrå er en kommet fram til et omtrentlig tall på ca. 14 000.

Tabellen viser videre at Landsorganisasjonen av forbundenes konfliktstønning har refundert kr. 16 147.50.

Til nærmere belysning av konfliktenes årsak, karakter og resultat er satt opp 3 utdrag av tabellen, samt en tabell med tilbakegående tall.

Tabell IX

gir en oversikt over tariffsaker behandlet i sekretariatet i løpet av året 1958.

Tabell I, 1957.

**Sammendrag av Landsorganisasjonens medlemstall
pr. 31. desember 1923—1957.**

	Antall avdelinger	Antall medlemmer	
31. desember 1923.....	1 281	85 599	
—>— 1924.....	1 191	92 767	
—>— 1925.....	1 237	95 931	
—>— 1926.....	1 187	93 134	
—>— 1927.....	1 314	94 154	
—>— 1928.....	1 470	106 182	
—>— 1929.....	1 721	127 017	
—>— 1930.....	1 861	139 591	
—>— 1931.....	1 929	144 595	
—>— 1932.....	2 008	153 374	
—>— 1933.....	2 054	157 524	
—>— 1934.....	2 211	172 513	
—>— 1935.....	¹⁾ 2 635	¹⁾ 224 340	
—>— 1936.....	¹⁾ 3 074	¹⁾ 276 992	
—>— 1937.....	¹⁾ 3 433	¹⁾ 323 156	
—>— 1938.....	¹⁾ 3 661	¹⁾ 344 795	
—>— 1939.....	¹⁾ 3 833	¹⁾ 356 796	
—>— 1940.....	3 556	306 341	
—>— 1941.....	3 330	293 774	
—>— 1942.....	3 557	299 694	²⁾ (289 000)
—>— 1943.....	3 441	291 115	²⁾ (280 543)
7. mai 1945.....	3 199	267 726	³⁾ (252 337)
31. desember 1945.....	⁴⁾ 3 704	⁴⁾ 339 920	
—>— 1946.....	3 998	⁴⁾ 407 029	
—>— 1947.....	4 265	442 445	
—>— 1948.....	4 346	456 297	
—>— 1949.....	4 443	473 629	
—>— 1950.....	4 605	488 442	
—>— 1951.....	4 747	503 397	
—>— 1952.....	4 871	515 593	
—>— 1953.....	5 020	526 016	
—>— 1954.....	5 079	538 587	
—>— 1955.....	5 119	542 105	
—>— 1956.....	5 175	545 416	
—>— 1957.....	5 172	540 878	

Stigning fra 31. desember 1923 til 31. desember 1957 *531.9 prosent.*

¹⁾ Inkl. tall for Arbeidsløses foreninger ikke tilsluttet forbundene.

²⁾ Medlemmer i endel grupper som ble tvangstilsluttet LO under krigen er ikke regnet med i tallene som er angitt i parentesene.

³⁾ Sjømannsforbundets medlemmer utenfor Norge er ikke regnet med i dette tallet.

⁴⁾ Rettet tall.

Tabell II, 1957.

Medlemsbevegelsen

Løpe- nr.	Forbund	Medlemstall	
		Pr. 31. des. 1939	Pr. 7. mai 1945
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	176	—
2	Forbund for Arbeidsledere og Tekn. Funksj.)	—	—
3	Arbeidsmandsforbundet	26 860	17 404
4	Baker- og Konditorforbundet	2 797	2 683
5	Bekledningsarbeiderforbundet	8 682	5 076
6	Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbundet	2 748	2 372
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet ²⁾	32 205	25 914
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	3 646	3 302
9	Fengselstjenestemannsforbundet ⁴⁾	—	—
10	Gullsmedarbeiderforbundet	701	669
11	Handels- og Kontorfunksjonærenes Forbund	19 536	17 919
12	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	6 916	1 878
13	Høvleriarbeiderforbundet ²⁾	6 229	4 228
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	32 605	30 572
15	Jernbaneforbundet	13 857	10 706
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	20 915	14 157
17	Kjøttindustriarbeiderforbundet	1 969	ca. 1 600
18	Kommuneforbundet	28 026	24 664
19	Kystløgslaget ⁵⁾	—	42
20	Lensmannsbetjentenes Landslag ⁶⁾	—	—
21	Litografisk- og Kjemigrafisk Forbund	974	831
22	Lokomotivmannsforbundet	1 701	1 784
23	Løstforbundet ⁷⁾	—	—
24	Maskinistforbundet ⁸⁾	—	—
25	Murerforbundet	3 905	2 446
26	Musikerforbundet	906	867
27	Nærings- og Nydelsmiddelarbeiderforbundet	13 846	ca. 8 000
28	Papirindustriarbeiderforbundet	15 000	13 933
29	Politiforbundet ⁹⁾	—	—
30	Postfolkernes Fellesforbund	10) 2 363	10) 1 920
31	Sjømannsforbundet	27 834	12) 16 000
32	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	1 673	1 617
33	Skog- og Landarbeiderforbundet	25 814	22 037
34	Skotøyarbeiderforbundet	4 298	2 868
35	Stenindustriarbeiderforbundet	1 706	865
36	Støperiarbeiderforbundet	13) 2 934	13) 2 817
37	Tekstilarbeiderforbundet	8 357	5 218
38	Telegraf- og Telefonforbundet	2 635	535
39	Tjenestemannslaget ¹⁴⁾	—	—
40	Tobakkarbeiderforbundet	1 587	ca. 700
41	Tolltjenestemannsforbundet ¹⁵⁾	—	—
42	Transportarbeiderforbundet	20 804	14 652
43	Treindustriarbeiderforbundet	4 101	3 655
44	Typografforbundet ⁹⁾	4 173	3 795
45	Urmaker Svenneforbundet ¹⁷⁾	—	—
46	Arbeidsledige utenfor forbundene	4 317	—
	Tilsammen	356 796	267 726

¹⁾ Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer ble tilmeldt LO fra 1. juni 1951 som ny opprettet forbund. ²⁾ Norsk Bygningsarbeiderforbund og Norsk Høvleriarbeiderforbund ble slått sammen til ett forbund fra 1. juli 1949 med navnet Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund. ³⁾ Tall for Norsk Bygningsarbeiderforbund. ⁴⁾ Norsk Fengselstjenestemannsforbund tilsluttet LO fra 1. januar 1946. ⁵⁾ Norsk Kystløgslag ble tilsluttet LO i 1940 og medlemskapet opphørte pr. 1. januar 1946. ⁶⁾ Lensmannsbetjentenes Landslag ble tilmeldt LO fra 1. april 1953. ⁷⁾ Norsk Løstforbund tilsluttet LO fra 1. mars 1946. ⁸⁾ Det norske Maskinistforbundet tilsluttet LO fra 1. januar 1947 og medlemskapet opphørte 1. oktober 1957. ⁹⁾ Norsk Politiforbund tilsluttet LO fra 1. oktober 1946. ¹⁰⁾ Tall for Norsk Postforbund. ¹¹⁾ Postfolkernes Fellesforbund omfatter i årene

1939—1957.

Medlemstall					Løpe- nr.
Pr. 31. des. 1953	Pr. 31. des. 1954	Pr. 31. des. 1955	Pr. 31. des. 1956	Pr. 31. des. 1957	
323	340	350	357	380	1
2 850	3 149	3 370	3 730	3 817	2
29 819	31 058	30 956	30 002	30 611	3
3 819	3 783	3 649	3 613	3 518	4
15 918	15 896	15 274	15 153	15 289	5
4 080	4 127	4 185	4 295	4 205	6
56 097	56 255	56 317	52 287	52 335	7
8 859	9 039	9 284	8 810	9 002	8
630	612	621	619	664	9
1 254	1 323	1 284	1 226	1 141	10
31 347	33 184	32 560	32 815	32 556	11
6 955	7 295	7 088	7 740	7 600	12
—	—	—	—	—	13
56 383	57 966	59 642	61 289	64 009	14
22 750	22 787	22 399	22 206	21 803	15
31 350	31 757	31 884	32 339	30 472	16
2 812	2 807	2 883	3 080	3 144	17
49 252	50 177	50 921	52 908	53 527	18
—	—	—	—	—	19
6) 579	639	730	765	771	20
1 182	1 246	1 294	1 375	1 362	21
2 364	2 367	2 366	2 332	2 264	22
500	536	539	540	512	23
6 591	6 800	7 109	7 331	—	24
5 366	5 632	5 671	5 509	5 410	25
1 639	1 626	1 680	1 750	1 724	26
15 708	16 169	16 736	17 464	16 789	27
18 724	18 993	19 399	19 498	19 563	28
2 893	2 830	1 981	2 004	2 109	29
11) 5 371	11) 7 787	8 247	8 368	8 586	30
40 454	41 374	42 783	44 444	46 606	31
1 918	1 884	1 840	1 778	1 691	32
24 473	24 053	23 714	23 984	23 358	33
4 675	4 772	4 674	4 474	4 422	34
1 196	1 137	1 134	1 087	1 046	35
13) 4 130	4 167	4 180	3 992	4 013	36
11 365	10 949	10 731	10 628	10 413	37
7 718	7 943	8 117	8 188	8 327	38
5 643	6 613	7 228	8 179	8 252	39
1 275	1 255	1 238	1 352	1 361	40
1 173	1 248	1 267	1 289	1 318	41
24 508	24 881	24 558	24 442	24 791	42
6 871	6 725	6 736	6 541	6 430	43
5 202	5 306	5 375	5 525	5 578	44
—	18) 100	111	108	109	45
—	—	—	—	—	46
526 016	538 587	542 105	545 416	540 878	

1951—53: Det norske Postmannslag og Norsk Postforbund og fra 1. januar 1954 også: Poståpnerne Landsforbund Postmannslaget ble tilsatt LO fra 1. juli 1951. ¹²⁾ Norsk Sjømannsforbunds medlemmer er anslått å være 16 000 hvorav 611 medlemmer i Norge ved krigens slutt. ¹³⁾ Norsk Støperiarbeiderforbund tidligere Norsk Formerforbund som gikk ut av LO 18. mars 1948, ble tilmeldt LO igjen fra og med 1. januar 1953. ¹⁴⁾ Norsk Tjenestemannslag tilsatt LO fra 1. januar 1947 under navnet: «Samleforbund for statstjenestemenn utenom de store etatene». ¹⁵⁾ Norsk Tolltjenestemannsforbund tilsatt LO fra 1. oktober 1945. ¹⁶⁾ Norsk Centralforbund for Boktrykkere har fra 1. oktober 1957 forandret navn til Norsk Typografarbeiderforbund. ¹⁷⁾ Norsk Urmaker Svesneforbund ble tilmeldt LO fra 1. oktober 1954.

Tabell III, 1957.

**Medlemstallets forandring 1956—1957,
geografisk satt opp.**

Foreningens hjemsted	Pr. 31. des. 1956		Pr. 31. des. 1957		Medlemstallets forandring	
	Avdelinger	Medlemmer	Avdelinger	Medlemmer	Absolutt + ell. ÷	Prosentvis + ell. ÷
Østfold fylke	321	39 192	313	39 147	÷ 45	÷ 0,1
Akershus fylke	314	19 280	318	19 258	÷ 22	÷ 0,1
Oslo by	233	126 952	233	126 631	÷ 321	÷ 0,3
Hedmark fylke	483	25 562	481	25 238	÷ 324	÷ 1,3
Oppland fylke	363	18 720	362	18 604	÷ 116	÷ 0,6
Buskerud fylke	368	33 989	367	34 034	45	0,1
Vestfold fylke	213	27 753	207	25 877	÷ 1 876	÷ 6,8
Telemark fylke	275	23 480	277	23 475	÷ 5	÷ 0,02
Aust-Agder fylke	145	7 038	148	6 823	÷ 215	÷ 3,1
Vest-Agder fylke	153	14 231	152	14 003	÷ 228	÷ 1,6
Rogaland fylke	251	34 181	249	33 595	÷ 586	÷ 1,7
Hordaland	222	14 088	218	14 217	129	0,9
Bergen by	122	38 546	120	37 498	÷ 1 048	÷ 2,7
Sogn og Fjordane fylke	131	6 600	140	6 861	261	4,0
Møre og Romsdal fylke	333	18 561	335	18 369	÷ 192	÷ 1,0
Sør-Trøndelag fylke	260	31 356	260	30 516	÷ 840	÷ 2,7
Nord-Trøndelag fylke	246	10 591	245	10 433	÷ 158	÷ 1,5
Nordland fylke	406	21 690	408	22 132	442	2,0
Troms fylke	153	8 843	156	9 070	227	2,6
Finnmark fylke	148	6 146	147	5 967	÷ 179	÷ 2,9
Svalbard	2	447	2	664	217	48,5
Utlandet	15	13 378	16	15 024	1 646	12,3
Direkte medlemmer	—	3 564	—	2 089	÷ 1 475	÷ 41,4
Landsomfattende avdelinger.	18	1 228	18	1 353	125	10,2
Tilsammen	5 175	545 416	5 172	540 878	÷ 4 538	÷ 0,8

Tabell IV, 1957.

Avdelings- og

Løpe- nr.	Forbund	Antall avdelinger ¹⁾			
		Pr. 31. des. 1956	Tilsluttet i årets løp	Utgått eller nedlagt i årets løp	Pr. 31. des. 1957
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	27	²⁾ 1	—	28
2	Forb. for Arb.ledere og Tekn. F.	93	2	—	95
3	Arbeidsmandsforbundet	555	18	18	555
4	Baker- og Konditorforbundet . .	78	—	—	78
5	Bekleddningsarbeiderforbundet .	121	—	³⁾ 5	116
6	Bokbinder- og Kartonnasjearb.f.	31	—	—	31
7	Bygningsindustriarbeiderforb...	465	11	9	467
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforb.	159	²⁾ 7	—	166
9	Fengselstjenestemannsforbundet	15	3	—	18
10	Gullsmedarbeiderforbundet	14	—	—	14
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	258	—	—	258
12	Hotell- og Restaurantarb.forb. .	63	2	1	64
13	Jern- og Metallarbeiderforb. . . .	245	7	9	243
14	Jernbaneforbundet	124	—	1	123
15	Kjemisk Industriarbeiderforb...	175	10	3	182
16	Kjøttindustriarbeiderforb.	62	—	1	61
17	Kommuneforbundet	416	10	—	426
18	Lensmannsbetj. Landslag	23	—	—	23
19	Litografisk og Kjemigr. Forb . . .	8	1	—	9
20	Lokomotivmannsforbundet	9	—	—	9
21	Løsforbundet	⁴⁾ 4	—	—	⁴⁾ 4
22	Maskinistforbundet	21	—	⁵⁾ 21	—
23	Murerforbundet	74	—	—	74
24	Musikerforbundet	17	—	—	17
25	Nærings- og Nydelsesm.arb.forb.	238	4	1	241
26	Papirindustriarbeiderforb.	98	—	1	97
27	Politiforbundet	58	2	—	60
28	Postfolkenes Fellesforbund:				
	Postforbundet	49	—	—	49
	Postmannslaget	20	—	—	20
	Poståpnerens Landsforbund .	22	1	—	23
29	Sjømannforbundet	56	1	—	57
30	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	32	1	1	32
31	Skog- og Landarbeiderforbundet	692	9	14	687
32	Skotøyarbeiderforbundet	43	1	—	44
33	Stenindustriarbeiderforbundet .	36	—	3	33
34	Støperiarbeiderforbundet	54	1	—	55
35	Tekstilarbeiderforbundet	93	2	5	90
36	Telegraf- og Telefonforbundet . .	81	—	—	81
37	Tjenestemannslaget	71	—	1	70
38	Tobakkarbeiderforbundet	4	—	—	4
39	Tolltjenestemannsforbundet . . .	26	—	—	26
40	Transportarbeiderforbundet . . .	227	4	3	228
41	Treindustriarbeiderforbundet . .	160	1	6	155
42	Typografforbundet	55	1	—	56
43	Urmaker Svenneforbundet	3	—	—	3
	Tilsammen	5 175	100	103	5 172

¹⁾ Heri også iberegnet grupper. ²⁾ Nettotilgang. ³⁾ Nettoavgang. ⁴⁾ 4 hovedavdelinger som er oppdelt i 12 underavdelinger. ⁵⁾ Norsk Maskinistforbunds medlemskap i LO opphørte fra 1. oktober 1957. Det hadde vært medlem i LO fra 1. januar 1947. ⁶⁾ Forbundet spesifiserer ikke mannlige og kvinnelige medlemmer.

medlemsbevægelsen 1957.

Antall medlemmer					Medlemst. forandring		Løpe- nr.	
Pr. 31. des. 1956		Inntrådt i årets løp	Uttrådt i årets løp	Pr. 31. des. 1957		Absolutt +eller÷		Prosentvis +eller÷
I alt	Herav kvinner			I alt	Herav kvinner			
357	21	30	7	380	25	23	6,4	1
3 730	193	392	305	3 817	200	87	2,3	2
30 002	1 751	4 405	3 796	30 611	1 931	609	2,0	3
3 613	179	340	435	3 518	183	÷ 95	÷ 2,6	4
15 153	13 304	2 ^{a)} 136	—	15 289	13 274	136	0,9	5
4 295	2 541	—	2 ^{a)} 90	4 205	2 464	÷ 90	÷ 2,1	6
52 287	223	10 793	10 745	52 335	226	48	0,1	7
8 810	146	1 344	1 152	9 002	221	192	2,2	8
619	47	45	—	664	44	45	7,3	9
1 226	204	79	164	1 141	184	÷ 85	÷ 6,9	10
32 815	17 247	5 175	5 434	32 556	17 270	÷ 259	÷ 0,8	11
7 740	5 809	2 960	3 100	7 600	5 565	÷ 140	÷ 1,8	12
61 289	4 057	11 224	8 504	64 009	4 113	2 720	4,4	13
22 206	ca. 1 110	360	763	21 803	ca. 1 110	÷ 403	÷ 1,8	14
32 339	4 722	4 705	6 572	30 472	4 656	÷ 1 867	÷ 5,8	15
3 080	276	465	401	3 144	298	64	2,1	16
52 908	16 628	4 574	3 955	53 527	17 210	619	1,2	17
765	65	48	42	771	63	6	0,8	18
1 375	207	183	196	1 362	191	÷ 13	÷ 0,9	19
2 332	—	—	3 ^{a)} 68	2 264	—	÷ 68	÷ 2,9	20
540	—	—	3 ^{a)} 28	512	—	÷ 28	÷ 5,2	21
7 331	—	—	5 ^{a)} 7 331	—	—	÷ 7 331	÷ 100,0	22
5 509	—	469	568	5 410	—	÷ 99	÷ 1,8	23
1 750	107	—	3 ^{a)} 26	1 724	99	÷ 26	÷ 1,5	24
17 464	7 666	—	3 ^{a)} 675	16 789	7 232	÷ 675	÷ 3,9	25
19 498	1 365	1 401	1 336	19 563	1 382	65	0,3	26
2 004	108	211	106	2 109	133	105	5,2	27
								28
3 676	250	2 ^{a)} 100	—	3 776	265	100	2,7	
2 242	552	2 ^{a)} 100	—	2 342	724	100	4,5	
2 450	6 ^{a)} —	2 ^{a)} 18	—	2 468	6 ^{a)} —	18	0,7	
44 444	6 ^{a)} —	2 ^{a)} 2 162	—	46 606	6 ^{a)} —	2 162	4,9	29
1 778	670	365	452	1 691	620	÷ 87	÷ 4,9	30
23 984	385	2 359	2 985	23 358	399	÷ 626	÷ 2,6	31
4 474	2 148	—	3 ^{a)} 52	4 422	2 139	÷ 52	÷ 1,2	32
1 087	—	135	176	1 046	1	÷ 41	÷ 3,8	33
3 992	—	434	413	4 013	19	21	0,5	34
10 628	6 134	2 255	2 470	10 413	5 934	÷ 215	÷ 2,0	35
8 188	2 191	2 ^{a)} 139	—	8 327	2 228	139	1,7	36
8 179	3 070	1 422	1 349	8 252	3 101	73	0,9	37
1 352	907	229	220	1 361	911	9	0,7	38
1 289	—	45	16	1 318	—	29	2,2	39
24 442	924	2 ^{a)} 349	—	24 791	1 536	349	1,4	40
6 541	415	1 025	1 136	6 430	406	÷ 111	÷ 1,7	41
5 525	792	2 ^{a)} 53	—	5 578	774	53	1,0	42
108	—	7	6	109	—	1	0,9	43
545 416	96 414	60 536	65 074	540 878	97 131	÷ 4 538	÷ 0,8	

Tabell V, 1957.

Medlemstallet geografisk

Løpnr.	Forbund	1. Østfold			
		Fylkets landdistrikt		Askim	
		Avd.	Medl.	Avd.	Medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	—	—	—	—
2	Forbund for Arb.ledere og Tekn. Funksjonærer	1	11	1	71
3	Arbeidsmandsforbundet	6	266	1	25
4	Baker- og Konditorforbundet	1	14	—	—
5	Bekledningsarbeiderforbundet	1	3	1	15
6	Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbundet	1	35	—	—
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	17	869	2	237
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	7	158	2	76
9	Fengselstjenestemannsforbundet	—	—	—	—
10	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—
11	Handels- og Kontorfunksjonærenes Forbund	4	60	2	176
12	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	—	—	—	—
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	8	958	1	131
14	Jernbaneforbundet	—	—	—	—
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	4	183	1	1 590
16	Kjøttindustriarbeiderforbundet	—	—	1	21
17	Kommuneforbundet	8	410	2	182
18	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	47	—	—
19	Litografisk og Kjemigrafisk Forbund	—	—	—	—
20	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—
21	Losforbundet	—	—	—	—
22	Murerforbundet	1	16	1	27
23	Musikerforbundet	—	—	—	—
24	Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbundet	3	86	1	7
25	Papirindustriarbeiderforbundet	6	1 728	1	48
26	Politiforbundet	—	—	—	—
27	Postfolkenes Fellesforbund:				
	Postforbundet	1	24	—	—
	Postmannslaget	—	—	—	—
	Poståpnernes Landsforbund	1	41	—	—
28	Sjømannsforbundet	—	—	—	—
29	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	2	4	1	84
30	Skog- og Landarbeiderforbundet	24	598	—	—
31	Skotøyarbeiderforbundet	—	—	—	—
32	Stenindustriarbeiderforbundet	10	257	—	—
33	Støperiarbeiderforbundet	—	—	—	—
34	Tekstilarbeiderforbundet	2	522	—	—
35	Telegraf- og Telefonforbundet	3	157	—	—
36	Tjenestemannslaget	—	—	—	—
37	Tobakkarbeiderforbundet	—	—	—	—
38	Tolltjenestemannsforbundet	—	—	—	—
39	Transportarbeiderforbundet	3	84	1	18
40	Treindustriarbeiderforbundet	5	264	1	45
41	Typografforbundet	1	36	—	—
42	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—
	Tilsammen	121	6 831	20	2 753

satt opp 1957.

fylke													Løpentr.
Fredrikstad		Halden		Moss		Sarpsborg		Fylkets byer		Fylket			
Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.		
1	7	1	4	1	5	1	9	4	25	4	25	1	
1	51	1	70	1	6	2	142	6	340	7	351	2	
2	329	1	20	—	—	1	70	5	444	11	710	3	
1	91	1	28	1	53	1	31	4	203	5	217	4	
1	452	1	123	3	645	1	65	7	1 300	8	1 303	5	
1	56	1	69	1	20	1	494	4	639	5	674	6	
7	1 105	2	388	1	525	3	479	15	2 734	32	3 603	7	
1	265	1	34	2	129	3	306	9	810	16	968	8	
—	—	1	10	—	—	—	—	1	10	1	10	9	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	
1	699	1	395	1	206	1	413	6	1 889	10	1 949	11	
1	70	1	41	1	46	1	31	4	188	4	188	12	
3	2 678	1	355	1	1 261	1	839	7	5 264	15	6 222	13	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	
4	872	1	38	1	471	1	248	8	3 219	12	3 402	15	
1	105	1	50	1	13	1	27	5	216	5	216	16	
6	758	1	332	2	389	5	488	16	2 149	24	2 559	17	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	47	18	
—	—	—	—	1	21	1	7	2	28	2	28	19	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	
1	36	—	—	—	—	—	—	1	36	1	36	21	
2	100	1	42	1	77	1	129	6	375	7	391	22	
1	76	1	32	1	24	1	45	4	177	4	177	23	
2	435	2	36	1	335	1	55	7	868	10	954	24	
—	—	3	1 271	1	619	10	3 271	15	5 209	21	6 937	25	
1	58	1	30	1	44	1	41	4	173	4	173	26	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	
1	38	1	25	1	23	1	33	4	119	5	143	—	
1	42	—	—	—	—	—	—	1	42	1	42	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	41	—	
1	1 238	—	—	1	115	—	—	2	1 353	2	1 353	28	
1	27	1	209	1	2	1	20	5	342	7	346	29	
1	48	—	—	1	27	—	—	2	75	26	673	30	
1	498	1	649	1	96	—	—	3	1 243	3	1 243	31	
—	—	1	19	—	—	—	—	1	19	11	276	32	
1	291	1	1	1	20	1	27	4	339	4	339	33	
2	141	1	28	1	19	1	245	5	433	7	955	34	
—	—	1	125	1	27	—	—	2	152	5	309	35	
1	202	—	—	—	—	—	—	1	202	1	202	36	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37	
1)	50	1	82	—	—	—	—	2	132	2	132	38	
2	365	2	165	2	261	3	326	10	1 135	13	1 219	39	
2	77	1	55	1	35	1	33	6	245	11	509	40	
1	54	1	60	1	34	1	41	4	189	5	225	41	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42	
54	11 314	36	4 786	35	5 548	47	7 915	192	32 316	313	39 147	—	

1) Omfatter medlemmer fra: Fredrikstad, Moss, Sarpsborg og Hvalerdistriktene.

Tabell V, 1957 (forts.).

Medlemstallet geografisk

Løpnr.	Forbund	2. Akershus							
		Fylkets land-distr.		Drøbak		Lillestrøm		Fylkets byer	
		Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	-	-	-	-	1	10	1	10
2	Forbund for Arb.ledere og Tekn. Funksj.	2	101	1	4	-	-	1	4
3	Arbeidsmandsforbundet	21	1 159	-	-	-	-	-	-
4	Baker- og Konditorforbundet	-	-	-	-	1	47	1	47
5	Bekledningsarbeiderforbundet	7	255	2	175	1	201	3	376
6	Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforb.	1	7	-	-	-	-	-	-
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet ...	40	2 910	1	109	5	630	6	739
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet ..	13	242	1	17	1	47	2	64
9	Fengselstjenestemannsforbundet	1	16	-	-	-	-	-	-
10	Gullsmedarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Handels- og Kontorfunksj. Forbund ...	6	252	-	-	2	274	2	274
12	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	1	14	-	-	-	-	-	-
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	19	2 741	1	200	1	167	2	367
14	Jernbaneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	10	745	1	50	1	169	2	219
16	Kjøttindustriarbeiderforbundet	1	10	-	-	1	17	1	17
17	Kommuneforbundet	28	1 985	1	41	3	202	4	243
18	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	54	-	-	-	-	-	-
19	Litografisk og Kjemigrafisk Forbund ..	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Lokomotivmannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-
21	Losforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-
22	Murerforbundet	3	150	-	-	1	57	1	57
23	Musikerforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-
24	Nærings- og Nydelsesmiddelarb.forb...	10	71	-	-	1	23	1	23
25	Papirindustriarbeiderforbundet	5	1 070	-	-	-	-	-	-
26	Politiforbundet	1	61	1	8	1	49	2	57
27	Postfolkenes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-	-	-
	Postforbundet	2	41	-	-	1	6	1	6
	Postmannslaget	-	-	-	-	-	-	-	-
	Poståpnernes Landsforbund	1	86	-	-	-	-	-	-
28	Sjømannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-
29	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	1	13	-	-	-	-	-	-
30	Skog- og Løndarbeiderforbundet	76	2 916	-	-	-	-	-	-
31	Skotøyarbeiderforbundet	5	80	-	-	-	-	-	-
32	Stenindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-
33	Støperiarbeiderforbundet	6	298	-	-	-	-	-	-
34	Tekstilarbeiderforbundet	2	69	-	-	-	-	-	-
35	Telegraf- og Telefonforbundet	-	-	-	-	2	153	2	153
36	Tjenestemannslaget	3	552	-	-	2	219	2	219
37	Tobakkarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-
38	Tolltjenestemannsforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-
39	Transportarbeiderforbundet	4	82	-	-	-	-	-	-
40	Treindustriarbeiderforbundet	12	313	-	-	1	55	1	55
41	Typografforbundet	-	-	-	-	1	35	1	35
42	Urmaker Svenneforbundet	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	282	16293	9	604	27	2361	36	2965

1) Omfatter medlemmer fra fylkene: Oslo, Akershus, Oppland og Buskerud. 2) Omfatter medlemmer fra fylkene: Hedmark, Oppland samt Møre og Romsdal. 3) Omfatter medlemmer fra fylkene: Oslo, Østfold, Akers-

satt opp 1957.

fylke		4. Hedmark fylke														Løpnr.
Fylket		3. Oslo		Fylkets land-distr.		Elve-rum		Hamar		Kongs-vinger		Fylkets byer		Fylket		
Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	
1	10	1	107	-	-	-	-	1	15	1	9	2	24	2	24	1
3	105	11	887	2	43	-	-	1	49	-	-	1	49	3	92	2
21	1 159	5	1 604	25	965	-	-	1	97	1	69	2	166	27	1 131	3
1	47	3	911	4	26	1	20	1	48	1	6	3	74	7	100	4
10	631	4	4 710	4	225	1	56	1	252	1	30	3	338	7	563	5
1	7	4	2 264	-	-	-	-	-	-	1	13	1	13	1	13	6
46	3 649	16	11 942	42	2 598	2	325	3	633	1	148	6	1106	48	3 704	7
15	306	4	2 107	13	238	1	43	1	42	1	60	3	145	16	383	8
1	16	1	324	1	15	-	-	-	-	1	4	1	4	2	19	9
-	-	2	541	-	-	-	-	1	16	-	-	1	16	1	16	10
8	526	11	11 833	21	677	1	117	1	542	1	80	3	739	24	1 416	11
1	14	5	3 223	1	16	1	41	1	165	1	74	3	280	4	296	12
21	3 108	17	15 697	10	453	1	123	1	584	1	42	3	749	13	1 202	13
-	-	¹⁾ 16	7 320	-	-	-	-	²⁾ 14	1918	-	-	14	1918	14	1 918	14
12	964	4	2 958	4	162	-	-	-	-	-	-	-	-	4	162	15
2	27	2	1 019	3	19	1	18	1	89	1	21	3	128	6	147	16
32	2 228	45	19 126	19	903	1	151	5	436	1	118	7	705	26	1 608	17
1	54	-	-	3	60	-	-	-	-	-	-	-	-	3	60	18
-	-	2	924	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
-	-	³⁾ 1	630	-	-	-	-	²⁾ 1	244	-	-	1	244	1	244	20
-	-	⁴⁾ 2	300	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
4	207	2	1 821	1	11	1	41	1	42	1	47	3	130	4	141	22
-	-	1	831	-	-	-	-	1	93	-	-	1	93	1	93	23
11	94	9	3 964	14	343	1	23	3	257	1	10	5	290	19	633	24
5	1 070	-	-	2	533	-	-	-	-	-	-	-	-	2	533	25
3	118	6	202	-	-	1	11	1	24	1	7	3	42	3	42	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27
3	47	1	1 282	3	69	1	17	1	32	1	11	3	60	6	129	-
-	-	1	886	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	86	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	6 539	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	13	3	576	-	-	1	11	1	18	-	-	2	29	2	29	29
76	2 916	7	264	182	8 107	13	529	1	21	-	-	14	550	196	8 657	30
5	80	1	845	1	30	-	-	1	198	-	-	1	198	2	228	31
-	-	2	151	1	17	-	-	-	-	-	-	-	-	1	17	32
6	298	3	1 034	4	99	-	-	1	88	-	-	1	88	5	187	33
2	69	4	1 460	2	9	-	-	-	-	1	1	1	1	3	10	34
2	153	12	2 531	-	-	-	-	2	253	1	61	3	314	3	314	35
5	771	10	2 586	-	-	-	-	1	151	-	-	1	151	1	151	36
-	-	1	1 191	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	37
-	-	2	508	-	-	-	-	-	-	1	77	1	77	1	77	38
4	82	2	7 544	6	85	1	47	2	175	1	59	4	281	10	366	39
13	368	7	1 020	7	352	1	59	1	1	1	13	3	73	10	425	40
1	35	1	2 911	-	-	1	19	1	60	1	29	3	108	3	108	41
-	-	1	58	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42
318	19 258	233	126631	375	16055	31	1651	52	6543	23	989	106	9183	481	25 238	-

hus, Oppland og Hedmark. ⁴⁾ Herav 1 avdeling oppdelt i 3 underavdelinger omfattende medlemmer i Oslo, Bergen og Lodingen.

Tabell V, 1957 (forts.)

Medlemstallet geografisk

Løpnr.	Forbund	5. Oppland							
		Fylkets land-distrikt		Gjøvik		Lillehammer		Fylkets byer	
		Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	—	—	1	12	1	7	2	19
2	Forbund for Arb.ledere og Tekn. F. . .	3	118	1	49	1	21	2	70
3	Arbeidsmandsforbundet	33	1 527	—	—	—	—	—	—
4	Baker- og Konditorforbundet	—	—	1	30	1	40	2	70
5	Bekledningsarbeiderforbundet	9	269	1	320	1	99	2	419
6	Bokbinder- og Kartonnasjearb.forb.	—	—	1	15	1	3	2	18
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet .	37	1 187	3	619	2	635	5	1 254
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforb. . . .	11	248	1	37	1	11	2	48
9	Fengselstjenestemannsforbundet . . .	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	1	4	1	4
11	Handels- og Kontorfunksj. Forbund	20	512	1	339	1	248	2	587
12	Hotell- og Restaurantarbeiderforb. . .	1	24	1	77	1	76	2	153
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet . . .	9	2 515	1	217	1	252	2	469
14	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund . .	3	413	1	7	1	17	2	24
16	Kjøttindustriarbeiderforbundet	3	61	1	18	1	47	2	65
17	Kommuneforbundet	16	632	1	171	1	380	2	551
18	Lensmannsbetjentenes Landslag . . .	2	50	—	—	—	—	—	—
19	Litografisk og Kjemigrafisk Forbund	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Losforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Murerforbundet	3	28	1	42	1	34	2	76
23	Musikerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Nærings- og Nydelsesmidd.arb.forb.	20	199	1	59	1	82	2	141
25	Papirindustriarbeiderforbundet	2	410	—	—	1	289	1	289
26	Politiforbundet	—	—	1	17	1	22	2	39
27	Postfolkenes Fellesforbund:								
	Postforbundet	3	150	1	17	1	13	2	30
	Postmannslaget	—	—	1	60	—	—	1	60
	Post&pnernes Landsforbund	1	159	—	—	—	—	—	—
28	Sjømannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Skinn- og Lærarbeiderforbundet . . .	—	—	1	4	—	—	1	4
30	Skog- og Lønarbeiderforbundet . . .	99	3 141	1	19	—	—	1	19
31	Skotøyarbeiderforbundet	2	65	1	36	1	17	2	53
32	Stenindustriarbeiderforbundet	3	153	1	4	—	—	1	4
33	Støperiarbeiderforbundet	1	83	1	48	—	—	1	48
34	Tekstilarbeiderforbundet	2	95	1	14	1	254	2	268
35	Telegraf- og Telefonforbundet	2	233	—	—	1	156	1	156
36	Tjenestemannslaget	1	69	—	—	1	89	1	89
37	Tobakkarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Tolltjenestemannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—
39	Transportarbeiderforbundet	11	453	2	78	1	65	3	143
40	Treindustriarbeiderforbundet	5	166	1	126	1	221	2	347
41	Typografforbundet	3	24	1	71	1	32	2	103
42	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—
	Tilsammen	305	12984	30	2 506	27	3 114	57	5 620

satt opp. — 1957.

fylke		6. Buskerud fylke												Løpnr.
Fylket		Fylkets landdistr.		Drammen		Hønefoss		Kongsberg		Fylkets byer		Fylket		
Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	
2	19	—	—	1	21	—	—	—	—	1	21	1	21	21
5	188	4	69	1	50	1	59	1	88	3	197	7	266	2
33	1 527	29	1 358	4	129	2	58	3	143	9	330	38	1 688	3
2	70	1	14	1	85	1	26	1	19	3	130	4	144	4
11	688	2	150	3	380	1	235	1	55	5	670	7	820	5
2	18	2	48	2	260	1	44	—	—	3	304	5	352	6
42	2 441	22	766	9	1 220	1	604	1	240	12	2 064	34	2 830	7
13	296	10	378	1	135	1	28	—	—	2	163	12	541	8
—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	1	4	1	4	9
1	4	—	—	1	18	—	—	—	—	1	18	1	18	10
22	1 099	14	326	1	751	1	238	1	199	3	1 188	17	1 514	11
3	177	—	—	1	134	1	66	1	43	3	243	3	243	12
11	2 984	9	453	1	2 238	1	297	1	1 052	3	3 587	12	4 040	13
—	—	1	1 ¹⁾ 14	4	152	—	—	—	—	14	4 152	15	4 153	14
5	437	9	1 576	3	882	2	6	1	5	6	893	15	2 469	15
5	126	1	6	1	103	1	23	—	—	2	126	3	132	16
18	1 183	16	925	11	999	1	276	1	278	13	1 553	29	2 478	17
2	50	1	50	—	—	—	—	—	—	—	—	1	50	18
—	—	—	—	1	38	—	—	—	—	1	38	1	38	19
—	—	—	—	2 ²⁾ 1	435	—	—	—	—	1	435	1	435	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
5	104	3	47	2	170	1	79	1	25	4	274	7	321	22
—	—	—	—	1	46	—	—	—	—	1	46	1	46	23
22	340	7	30	1	235	1	68	1	10	3	313	10	343	24
3	699	22	4 286	8	1 032	—	—	—	—	8	1 032	30	5 318	25
2	39	—	—	1	48	1	20	1	11	3	79	3	79	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
5	180	—	—	1	76	1	37	1	13	3	126	3	126	28
1	60	—	—	1	57	—	—	—	—	1	57	1	57	29
1	159	1	77	—	—	—	—	—	—	—	—	1	77	30
—	—	—	—	1	240	—	—	—	—	1	240	1	240	31
1	4	1	38	1	72	—	—	—	—	1	72	2	110	32
100	3 160	59	1 793	1	21	—	—	—	—	1	21	60	1 814	33
4	118	4	178	1	195	—	—	—	—	1	195	5	373	34
4	157	1	21	—	—	—	—	—	—	—	—	1	21	35
2	131	3	49	1	311	—	—	—	—	1	311	4	360	36
4	363	3	368	2	352	—	—	1	23	3	375	6	743	37
3	389	—	—	1	213	—	—	—	—	1	213	1	213	38
2	158	3	243	—	—	—	—	1	18	1	18	4	261	39
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40
—	—	—	—	1	22	—	—	—	—	1	22	1	22	41
14	596	4	39	2	451	1	101	1	18	4	570	8	609	42
7	513	5	199	1	121	1	60	1	76	3	257	8	456	43
5	127	—	—	1	182	1	19	1	8	3	209	3	209	44
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45
362	18604	237	13 488	86	15 878	22	2 344	22	2 324	130	20 546	367	34 034	46

¹⁾ Omfatter medlemmer fra fylkene: Buskerud, Telemark og Aust-Agder. ²⁾ Omfatter medlemmer fra fylkene: Akershus, Vestfold, Buskerud og Telemark.

Tabell V, 1957 (forts.)

Medlemstallet geografisk

Løpnr.	Forbund	7. Vestfold					
		Fylkets land-distrikt		Holme-strand		Horten	
		Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	—	—	—	—	—	—
2	Forbund for Arbeidsledere og Tekn. Funksj.	1	9	—	—	1	114
3	Arbeidsmandsforbundet	4	160	2	100	—	—
4	Baker- og Konditorforbundet	—	—	1	4	1	14
5	Bekledningsarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
6	Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbundet	1	53	—	—	—	—
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	7	184	1	19	1	178
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet.....	—	—	—	—	2	141
9	Fengselstjenestemannsforbundet	1	13	—	—	—	—
10	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
11	Handels- og Kontorfunksjonærenes Forbund	2	13	1	102	1	33
12	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet....	—	—	—	—	1	40
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	3	109	1	756	1	2 073
14	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	4	277	2	112	—	—
16	Kjøttindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	1	5
17	Kommuneforbundet	5	327	2	124	1	277
18	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	39	—	—	—	—
19	Litografisk og Kjemigrafisk Forbund.....	—	—	—	—	—	—
20	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—
21	Løseforbundet	—	—	—	—	—	—
22	Murerforbundet	—	—	1	11	1	24
23	Musikerforbundet.....	—	—	—	—	—	—
24	Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforb....	1	47	1	51	2	40
25	Papirindustriarbeiderforbundet	4	654	—	—	—	—
26	Politiforbundet	—	—	—	—	1	34
27	Postfolkenes Fellesforbund:	—	—	—	—	—	—
	Postforbundet	—	—	—	—	1	29
	Postmannslaget	—	—	—	—	—	—
	Poståpnernes Landsforbund.....	1	52	—	—	—	—
28	Sjømannsforbundet	—	—	—	—	1	42
29	Skinn- og Lærarbeiderforbundet.....	—	—	—	—	—	—
30	Skog- og Landarbeiderforbundet	20	492	—	—	—	—
31	Skotøyarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
32	Stenindustriarbeiderforbundet	2	161	—	—	—	—
33	Støperiarbeiderforbundet	1	46	1	8	1	17
34	Tekstilarbeiderforbundet	2	177	—	—	—	—
35	Telegraf- og Telefonforbundet.....	—	—	—	—	1	19
36	Tjenestemannslaget	—	—	1	40	—	—
37	Tobakkarbeiderforbundet.....	—	—	—	—	—	—
38	Tolltjenestemannsforbundet.....	—	—	—	—	—	—
39	Transportarbeiderforbundet	1	6	2	11	2	26
40	Treindustriarbeiderforbundet.....	—	—	—	—	—	—
41	Typografforbundet	—	—	—	—	1	17
42	Urmaker Sønneforbundet	—	—	—	—	—	—
	Tilsammen	61	2 819	16	1 338	21	3 123

satt opp. — 1957.

fylke

Larvik		Sandefjord		Stavern		Svelvik		Tønsberg		Fylkets byer		Fylket		Løpnr.
Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	
1	24	1	18					1	19	1	19	1	19	1
1	37	1	60					1	24	4	180	5	189	2
1	31	1	41					2	76	6	273	10	433	3
2	176							1	37	5	127	5	127	4
1	16	1	6					1	136	3	312	3	312	5
4	886	1	376			1	73	1	140	3	162	4	215	6
1	42	1	52					2	367	11	1 899	18	2 083	7
1	5							2	120	6	355	6	355	8
1	98	1	84					1	16	1	16	2	29	9
1	50	1	53			1	20	1	159	2	164	2	164	10
1	575	1	1 409	1	75	1	91	1	270	6	607	8	620	11
2	167	1	419					1	150	4	293	4	293	12
1	9							1	1 932	7	6 911	10	7 020	13
2	323	2	330	1	27	1	33							14
								1						15
								1	23	6	721	10	998	16
								1	43	3	57	3	57	17
								1	430	10	1 544	15	1 871	18
												1	39	19
														20
														21
1	44	1	67					1	69	5	215	5	215	22
2	130	1	50					1	29	1	29	1	29	23
2	120					1	98	2	174	8	445	9	492	24
1	26	1	18					3		3	218	7	872	25
1	21	1	19					1	41	4	119	4	119	26
		1	49											27
1	730	1	3 120			1	25	1	40	4	109	4	109	28
1	17							1		1	49	1	49	29
1	40	1	111					1	2 668	5	6 585	5	6 585	30
								1		2	28	22	520	31
								1	11	2	28	22	520	32
								1	127	3	278	3	278	33
								1	23	1	23	3	184	34
								1	23	1	23	3	184	35
								1	124	5	166	6	212	36
								1	146	1	146	3	323	37
								1	70	4	140	4	140	38
								1	155	2	195	2	195	39
										1	27	1	27	40
										1	39	1	39	41
										1	39	1	39	42
										2	170	10	404	43
										1	10	3	31	44
										1	69	4	172	45
														46
37	3 775	25	6 495	2	102	8	357	37	7 868	146	23 058	207	25 877	

1) Omfatter hovedsakelig medlemmer fra: Larvik, Horten, Tønsberg og Sandefjord.

Løpnr.	Forbund	8. Telemark					
		Fylkets land-distrikt		Brevik		Kragero	
		Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	-	-	-	-	-	-
2	Forbund for Arbeidsledere og Tekn. Funksj.	2	28	-	-	1	29
3	Arbeidsmandsforbundet	22	1 561	1	15	3	164
4	Baker- og Konditorforbundet	-	-	-	-	1	1
5	Bekledningsarbeiderforbundet	2	33	-	-	1	50
6	Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbundet	-	-	-	-	1	12
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	13	451	1	52	2	52
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	6	139	1	4	1	39
9	Fengselstjenestemannsforbundet	-	-	-	-	-	-
10	Gullsmedarbeiderforbundet	-	-	-	-	1	45
11	Handels- og Kontorfunksjonærenes Forbund	4	59	-	-	1	14
12	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	1	57	1	235	1	249
14	Jernbaneforbundet	-	-	-	-	-	-
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	4	3 594	1	397	1	6
16	Kjøttindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-
17	Kommuneforbundet	8	376	1	93	1	102
18	Lensmannsbetjentenes Landslag	-	-	-	-	-	-
19	Litografisk og Kjemigrafisk Forbund	-	-	-	-	-	-
20	Lokomotivmannsforbundet	-	-	-	-	-	-
21	Losforbundet	-	-	-	-	-	-
22	Murerforbundet	-	-	-	-	1	12
23	Musikerforbundet	-	-	-	-	-	-
24	Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforb.	3	81	-	-	-	-
25	Papirindustriarbeiderforbundet	8	935	-	-	-	-
26	Politiforbundet	-	-	-	-	1	12
27	Postfolkenes Fellesforbund:	-	-	-	-	-	-
	Postforbundet	1	24	1	6	-	-
	Postmannslaget	-	-	-	-	-	-
	Poståpnernes Landsforbund	1	97	-	-	-	-
28	Sjømannsforbundet	-	-	-	-	1	40
29	Skin- og Lærarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-
30	Skog- og Landarbeiderforbundet	49	1 356	-	-	-	-
31	Skotøyarbeiderforbundet	-	-	-	-	1	4
32	Stenindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-
33	Støperiarbeiderforbundet	1	172	-	-	1	6
34	Tekstilarbeiderforbundet	1	16	-	-	-	-
35	Telegraf- og Telefonforbundet	-	-	-	-	-	-
36	Tjenestemannslaget	-	-	-	-	-	-
37	Tobakkarbeiderforbundet	-	-	-	-	-	-
38	Tolltjenestemannsforbundet	-	-	-	-	-	-
39	Transportarbeiderforbundet	2	32	1	49	1	29
40	Treindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-	1	21
41	Typografforbundet	-	-	-	-	1	29
42	Urmaker Svenneforbundet	-	-	-	-	-	-
	Tilsammen	128	9 011	8	851	23	916

satt opp. — 1957.

fylke														Løpnr.
Langesund		Notodden		Porsgrunn		Rjukan		Skien		Fylkets byer		Fylket		
Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	
-	-	-	-	-	-	-	-	1	14	1	14	1	14	1
-	-	2	81	2	136	1	169	1	46	7	461	9	489	2
-	-	1	125	-	-	1	247	-	-	6	551	28	2 112	3
-	-	1	6	1	17	1	9	1	29	5	62	5	62	4
-	-	1	20	-	-	1	2	2	86	5	158	7	191	5
-	-	-	-	1	2	-	-	1	20	3	34	3	34	6
-	-	2	179	3	296	1	81	3	411	12	1 071	25	1 522	7
-	-	1	25	1	41	-	-	2	52	6	161	12	300	8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	2	50	2	50	10
1	13	2	75	2	309	1	104	1	370	8	885	12	944	11
-	-	1	52	1	98	1	65	1	100	4	315	4	315	12
1	260	-	-	1	557	1	6	1	390	6	1 697	7	1 754	13
-	-	-	-	-	-	1	98	-	-	1	98	1	98	14
-	-	4	1 114	2	729	1	978	-	-	9	3 224	13	6 818	15
-	-	1	8	1	8	1	7	1	78	3	92	3	93	16
1	24	2	212	1	264	1	196	5	635	12	1 526	20	1 902	17
-	-	-	-	-	-	-	-	1	38	1	38	1	38	18
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
-	-	1	20	1	53	1	6	1	84	5	175	5	175	22
-	-	-	-	-	-	-	-	1	62	1	62	1	62	23
-	-	1	33	1	33	-	-	1	218	2	251	5	332	24
-	-	1	80	-	-	-	-	3	581	4	661	12	1 596	25
-	-	1	16	1	32	1	14	1	31	5	105	5	105	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27
-	-	-	-	1	23	1	21	1	64	4	114	5	138	28
-	-	-	-	-	-	-	-	1	48	1	48	1	48	29
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	97	30
-	-	1	780	-	-	-	-	-	-	2	820	2	820	31
-	-	-	-	-	-	-	-	1	18	1	18	1	18	32
-	-	1	40	-	-	-	-	1	382	3	426	3	426	33
1	2	-	-	-	-	-	-	1	3	1	3	1	3	34
-	-	1	40	-	-	-	-	1	77	3	85	4	257	35
-	-	1	32	1	52	1	24	1	39	4	147	4	147	36
-	-	-	-	-	-	-	-	1	160	1	160	1	160	37
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38
1	16	1	118	4	221	1	18	2	239	11	690	13	722	39
-	-	-	-	1	3	-	-	1	5	3	29	3	29	40
-	-	1	7	1	30	1	6	1	74	5	146	5	146	41
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42
5	315	24	2 202	29	3 724	18	2 051	42	4 405	149	14 464	277	23 475	

¹⁾ Omfatter hovedsakelig medlemmer fra: Brevik, Langesund, Porsgrunn og Skien.

Tabell V, 1957 (forts.)

Medlemstallet geografisk

Løpnr.	Forbund	9. Aust-Agder			
		Fylkets land-distrikt		Arendal	
		Avd.	Medl.	Avd.	Medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	—	—	1	6
2	Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer...	1	12	—	—
3	Arbeidsmandsforbundet	12	231	5	199
4	Baker- og Konditorforbundet	—	—	1	32
5	Bekledningsarbeiderforbundet	—	—	1	97
6	Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbundet	—	—	—	—
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	4	95	4	418
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	1	23	2	119
9	Fengselstjenestemannsforbundet	—	—	1	3
10	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	1	17
11	Handels- og Kontorfunksjonærenes Forbund	3	22	1	101
12	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	—	—	1	41
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	3	96	1	652
14	Jernbaneforbundet	—	—	—	—
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	2	326	1	19
16	Kjøttindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—
17	Kommuneforbundet	—	—	4	371
18	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	17	—	—
19	Litografisk og Kjemigrafisk Forbund	—	—	—	—
20	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—
21	Losforbundet	—	—	—	—
22	Murerforbundet	—	—	1	49
23	Musikerforbundet	—	—	—	—
24	Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbundet	—	—	1	53
25	Papirindustriarbeiderforbundet	6	283	—	—
26	Politiforbundet	—	—	1	39
27	Postfolkenes Fellesforbund:	—	—	—	—
	Postforbundet	—	—	1	29
	Postmannslaget	—	—	1	21
	Poståpnernes Landsforbund	1	60	—	—
28	Sjømannsforbundet	—	—	1	1 007
29	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	—	—	—	—
30	Skog- og Landarbeiderforbundet	30	546	—	—
31	Skotøyarbeiderforbundet	—	—	1	14
32	Stenindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—
33	Støperiarbeiderforbundet	—	—	1	60
34	Tekstilarbeiderforbundet	1	11	1	13
35	Telegraf- og Telefonforbundet	—	—	1	50
36	Tjenestemannslaget	1	28	1	23
37	Tobakkarbeiderforbundet	—	—	—	—
38	Tolltjenestemannsforbundet	—	—	1	15
39	Transportarbeiderforbundet	2	44	3	197
40	Treindustriarbeiderforbundet	—	—	1	103
41	Typografforbundet	—	—	1	37
42	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—
	Tilsammen	68	1 794	41	3 785

satt opp — 1957.

fylke												Løpnr.
Grimstad		Lillesand		Risør		Tvedestrand		Fylkets byer		Fylket		
Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	1	7	-	-	1	6	1	6	1
1	10	1	36	-	-	-	-	1	7	2	19	2
1	8	1	3	1	4	1	5	5	245	19	476	3
1	13	1	10	-	-	1	17	4	52	5	52	4
-	-	-	-	-	-	-	-	4	137	4	137	5
1	73	2	45	1	37	1	12	9	-	-	-	6
-	-	-	-	-	-	-	-	2	585	13	680	7
-	-	-	-	-	-	-	-	1	119	3	142	8
-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	1	3	9
-	-	-	-	-	-	-	-	1	17	1	17	10
1	26	1	12	1	27	-	-	4	166	7	188	11
1	61	1	34	1	144	-	-	1	41	1	41	12
-	-	1	11	-	-	-	-	4	891	7	987	13
-	-	-	-	-	-	-	-	1	11	1	11	14
-	-	-	-	1	5	-	-	1	19	3	345	15
1	38	1	15	1	49	1	18	1	5	1	5	16
-	-	-	-	-	-	-	-	8	491	8	491	17
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	17	18
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
-	-	-	-	-	-	-	-	1	49	1	49	22
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23
1	90	-	-	1	6	-	-	3	149	3	149	24
-	-	-	-	1	252	-	-	1	252	7	535	25
-	-	-	-	-	-	-	-	1	39	1	39	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27
1	7	-	-	-	-	-	-	2	36	2	36	28
-	-	-	-	-	-	-	-	1	21	1	21	29
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	60	30
-	-	-	-	1	26	-	-	2	1 033	2	1 033	31
1	13	-	-	-	-	-	-	1	13	31	559	32
-	-	1	23	-	-	-	-	2	37	2	37	33
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34
1	14	-	-	-	-	-	-	1	60	1	60	35
-	-	-	-	-	-	-	-	2	27	3	38	36
-	-	-	-	-	-	-	-	1	50	1	50	37
-	-	-	-	-	-	-	-	1	23	2	51	38
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	39
-	-	-	-	-	-	-	-	1	15	1	15	40
1	12	1	13	-	-	-	-	5	222	7	266	41
-	-	-	-	1	60	-	-	2	163	2	163	42
-	-	-	-	-	-	-	1	8	45	2	45	43
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	44
12	365	11	202	11	617	5	60	80	5 029	148	6 823	

Tabell V, 1957 (forts.)

Medlemstallet geografisk

Løpnr.	Forbund	10. Vest-	
		Fylkets land-	
		distrikt	
		Avd.	Medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	—	—
2	Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer	—	—
3	Arbeidsmandsforbundet	17	598
4	Baker- og Konditorforbundet	1	3
5	Bekledningsarbeiderforbundet	1	14
6	Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbundet	—	—
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	3	293
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	1	25
9	Fengselstjenestemannsforbundet	—	—
10	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—
11	Handels- og Kontorfunksjonærenes Forbund	2	40
12	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	—	—
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	5	147
14	Jernbaneforbundet	—	—
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	2	227
16	Kjøttindustriarbeiderforbundet	—	—
17	Kommuneforbundet	2	95
18	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	25
19	Litografisk og Kjemigrafisk Forbund	—	—
20	Lokomotivmannsforbundet	—	—
21	Losforbundet	—	—
22	Murerforbundet	—	—
23	Musikerforbundet	—	—
24	Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbundet	1	22
25	Papirindustriarbeiderforbundet	2	781
26	Politiforbundet	—	—
27	Postfolkenes Fellesforbund:		
	Postforbundet	—	—
	Postmannslaget	—	—
	Poståpnernes Landsforbund	1	72
28	Sjømannsforbundet	—	—
29	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	1	41
30	Skog- og Landarbeiderforbundet	2	33
31	Skotøyarbeiderforbundet	—	—
32	Stenindustriarbeiderforbundet	—	—
33	Støperiarbeiderforbundet	—	—
34	Tekstilarbeiderforbundet	3	326
35	Telegraf- og Telefonforbundet	—	—
36	Tjenestemannslaget	—	—
37	Tobakkarbeiderforbundet	—	—
38	Tolltjenestemannsforbundet	—	—
39	Transportarbeiderforbundet	2	50
40	Treindustriarbeiderforbundet	3	96
41	Typografforbundet	—	—
42	Urmaker Sønneforbundet	—	—
	Tilsammen	50	2 888

satt opp — 1957.

Agder fylke													Løpnr.
Farsund		Flekkefjord		Kristiansand		Mandal		Fylkets byer		Fylket			
Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.		
-	-	-	-	1	9	-	-	1	9	1	9	1	
-	-	-	-	1	68	1	7	2	75	2	75	2	
-	-	2	17	3	130	1	56	6	203	23	801	3	
1	10	1	10	1	68	1	9	4	97	5	100	4	
-	-	-	-	1	127	1	25	2	152	3	166	5	
-	-	-	-	1	6	1	5	2	11	2	11	6	
1	80	1	62	3	1 261	2	205	7	1 608	10	1 901	7	
-	-	-	-	1	247	2	92	3	339	4	364	8	
-	-	-	-	1	4	-	-	1	4	1	4	9	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	
-	-	1	23	1	249	1	50	3	322	5	362	11	
-	-	-	-	1	77	1	15	2	92	2	92	12	
-	-	1	85	1	929	1	409	3	1 423	8	1 570	13	
-	-	-	-	1 ¹⁾	122	-	-	12	1 122	12	1 122	14	
-	-	-	-	4	1 300	-	-	4	1 300	6	1 527	15	
-	-	-	-	1	49	-	-	1	49	1	49	16	
1	47	1	65	7	609	1	71	10	792	12	887	17	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	25	18	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	
-	-	-	-	2 ²⁾	160	-	-	1	160	1	160	20	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	
-	-	-	-	1	80	-	-	1	80	1	80	22	
-	-	-	-	1	21	-	-	1	21	1	21	23	
1	27	1	5	1	137	1	6	4	175	5	197	24	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	781	25	
1	19	-	-	1	70	-	-	2	89	2	89	26	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	
-	-	1	19	1	66	-	-	2	85	2	85	28	
-	-	-	-	1	45	-	-	1	45	1	45	29	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	72	30	
1	225	-	-	1	865	-	-	2	1 090	2	1 090	31	
-	-	2	200	2	37	-	-	4	237	5	278	32	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	33	33	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34	
-	-	-	-	1	120	1	32	2	152	2	152	35	
-	-	-	-	1	112	1	124	2	236	5	562	36	
-	-	-	-	3	277	-	-	3	277	3	277	37	
-	-	-	-	1	181	-	-	1	181	1	181	38	
-	-	-	-	1	132	-	-	1	132	1	132	39	
-	-	-	-	1	32	-	-	1	32	1	32	40	
-	-	1	10	2	221	1	11	4	242	6	292	41	
-	-	1	60	1	73	1	8	3	141	6	237	42	
1	7	1	16	1	112	1	7	4	142	4	142	43	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	44	
7	415	14	572	62	8 996	19	1 132	102	11 115	152	14 003		

¹⁾ Omfatter medlemmer fra fylkene: Aust- og Vest-Agder. ²⁾ Omfatter medlemmer fra fylkene: Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder og Vestfold.

Tabell V, 1957 (forts.)

Medlemstallet geografisk

Løpnr.	Forbund	11. Rogaland			
		Fylkets land-distrikt		Egersund	
		Avd.	Medl.	Avd.	Medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	-	-	-	-
2	Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer...	2	43	-	-
3	Arbeidsmandsforbundet	14	808	1	49
4	Baker- og Konditorforbundet	1	29	1	14
5	Bekledningsarbeiderforbundet	1	12	-	-
6	Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbundet	-	-	-	-
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	3	132	1	125
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	2	22	1	11
9	Fengselstjenestemannsforbundet	2	94	-	-
10	Gullsmedarbeiderforbundet	-	-	-	-
11	Handels- og Kontorfunksjonærenes Forbund	5	130	1	40
12	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	-	-	-	-
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	6	1 069	1	39
14	Jernbaneforbundet	-	-	-	-
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	1	235	2	247
16	Kjøttindustriarbeiderforbundet	1	11	1	30
17	Kommuneforbundet	6	151	1	93
18	Lenmannsbetjentenes Landslag	-	-	-	-
19	Litografisk og Kjemigrafisk Forbund	-	-	-	-
20	Lokomotivmannsforbundet	-	-	-	-
21	Losforbundet	-	-	-	-
22	Murerforbundet	-	-	-	-
23	Musikerforbundet	-	-	-	-
24	Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbundet	10	108	1	36
25	Papirindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-
26	Politiforbundet	-	-	-	-
27	Postfolkenes Fellesforbund:				
	Postforbundet	-	-	-	-
	Postmannslaget	-	-	-	-
	Poståpnernes Landsforbund	1	141	-	-
28	Sjømannsforbundet	-	-	1	10
29	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	1	12	-	-
30	Skog- og Landarbeiderforbundet	-	-	-	-
31	Skotøyarbeiderforbundet	-	-	1	2
32	Stenindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-
33	Støperiarbeiderforbundet	2	114	-	-
34	Tekstilarbeiderforbundet	5	637	1	20
35	Telegraf- og Telefonforbundet	1	33	-	-
36	Tjenestemannslaget	-	-	-	-
37	Tobakkarbeiderforbundet	-	-	-	-
38	Tolltjenestemannsforbundet	-	-	1	6
39	Transportarbeiderforbundet	2	84	1	31
40	Treindustriarbeiderforbundet	3	136	1	55
41	Typografforbundet	-	-	-	-
42	Urmaker Svenneforbundet	-	-	-	-
	Tilsammen	69	4 001	17	808

satt opp — 1957.

fylke														Løpnr.
Hauge- sund		Kopervik		Sandnes		Sauda		Stavanger		Fylkets byer		Fylket		
Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	
—	—	—	—	—	—	—	—	1	15	1	15	1	15	1
1	16	—	—	—	—	—	—	2	171	3	187	5	230	2
1	52	—	—	2	31	1	39	3	370	8	541	22	1 349	3
1	51	1	17	1	29	1	6	1	190	6	307	7	336	4
1	85	1	25	1	375	—	—	1	441	4	926	5	938	5
—	—	—	—	—	—	—	—	1	201	1	201	1	201	6
2	538	1	17	1	626	1	95	5	1 581	11	2 982	14	3 114	7
1	78	—	—	1	60	1	38	1	286	5	473	7	495	8
—	—	—	—	—	—	—	—	1	7	1	7	3	101	9
—	—	—	—	—	—	—	—	1	22	1	22	1	22	10
1	236	—	—	1	36	1	45	1	1 177	5	1 534	10	1 664	11
1	48	—	—	1	9	—	—	1	205	3	262	3	262	12
1	1 112	1	10	1	762	1	21	5	2 521	10	4 465	16	5 534	13
1	68	—	—	—	—	—	—	15	822	16	890	16	890	14
2	71	1	10	1	23	1	1 038	7	836	14	2 225	15	2 460	15
1	40	—	—	1	42	1	7	1	166	5	285	6	296	16
5	490	1	21	1	138	—	—	11	1 429	19	2 171	25	2 322	17
—	—	—	—	—	—	—	—	1	48	1	48	1	48	18
—	—	—	—	—	—	—	—	1	167	1	167	1	167	19
—	—	—	—	—	—	—	—	1 ¹⁾	74	1	74	1	74	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
1	74	—	—	1	54	1	15	2	193	5	336	5	336	22
1	30	—	—	—	—	1	7	1	74	3	111	3	111	23
1	228	1	161	1	66	—	—	4	1 876	8	2 367	18	2 475	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
1	39	—	—	1	8	—	—	2	149	4	196	4	196	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
1	51	—	—	—	—	—	—	1	123	2	174	2	174	—
1	28	—	—	—	—	—	—	1	82	2	110	2	110	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	141	—
1	2 980	—	—	—	—	1	166	1	1 506	4	4 662	4	4 662	28
—	—	—	—	—	—	—	—	1	26	1	26	2	38	29
—	—	—	—	—	—	—	—	1	23	1	23	1	23	30
—	—	—	—	1	41	—	—	1	17	3	60	3	60	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32
1	15	—	—	1	185	—	—	1	58	3	258	5	372	33
—	—	1	12	1	355	—	—	—	—	3	387	8	1 024	34
1	87	—	—	—	—	—	—	4	371	5	458	6	491	35
1	38	—	—	—	—	—	—	1	273	2	311	2	311	36
—	—	—	—	—	—	—	—	1	11	1	11	1	11	37
1	39	—	—	—	—	—	—	1	54	3	99	3	99	38
2	472	1	11	2	120	—	—	2	932	8	1 566	10	1 650	39
1	15	—	—	1	44	—	—	1	204	4	318	7	454	40
1	54	—	—	—	—	—	—	1	285	2	339	2	339	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42
34	7 035	9	284	21	3 004	11	1 477	88	16 986	180	29 594	249	33 595	

1) Omfatter medlemmer fra fylkene: Rogaland og Vest-Agder.

Tabell V, 1957 (forts.)

Medlemstallet geografisk

Løpnr.	Forbund	12. Hordaland					
		Fylkets landdistr.		Odda		Voss	
		Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	—	—	—	—	—	—
2	Forbund for Arbeidsledere og Tekn. Funksj.	2	35	—	—	—	—
3	Arbeidsmandsforbundet	37	1 222	—	—	—	—
4	Baker- og Konditorforbundet	2	37	1	20	1	13
5	Bekledningsarbeiderforbundet	5	542	—	—	—	—
6	Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	10	690	1	150	2	153
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet.....	4	115	1	128	1	18
9	Fengselstjenestemannsforbundet	—	—	—	—	—	—
10	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
11	Handels- og Kontorfunksjonærenes Forbund	10	235	1	129	1	79
12	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet....	—	—	1	44	—	—
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	11	980	1	22	1	158
14	Jernbaneforbundet	1	18	—	—	—	—
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	18	1 221	2	959	—	—
16	Kjøttindustriarbeiderforbundet	—	—	1	11	1	22
17	Kommuneforbundet	20	1 358	1	188	1	88
18	Lensmannsbetjentenes Landslag	—	—	—	—	—	—
19	Litografisk og Kjemigrafisk Forbund	—	—	—	—	—	—
20	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—
21	Losforbundet	—	—	—	—	—	—
22	Murerforbundet	—	—	1	28	1	37
23	Musikerforbundet.....	—	—	—	—	—	—
24	Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforb....	20	1 139	—	—	1	21
25	Papirindustriarbeiderforbundet	2	249	—	—	—	—
26	Politiforbundet	—	—	1	8	—	—
27	Postfolkenes Fellesforbund:	—	—	—	—	—	—
	Postforbundet	—	—	—	—	—	—
	Postmannslaget	—	—	—	—	—	—
	Poståpnernes Landsforbund.....	1	341	—	—	—	—
28	Sjømannsforbundet	—	—	1	66	—	—
29	Skinn- og Lærarbeiderforbundet.....	3	103	—	—	—	—
30	Skog- og Landarbeiderforbundet	2	6	—	—	—	—
31	Skotøyarbeiderforbundet	—	—	—	—	1	6
32	Stenindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
33	Støperiarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
34	Tekstilarbeiderforbundet	12	2 645	—	—	1	66
35	Telegraf- og Telefonforbundet.....	1	122	—	—	—	—
36	Tjenestemannslaget	1	36	—	—	—	—
37	Tobakkarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
38	Tolltjenestemannsforbundet.....	—	—	—	—	—	—
39	Transportarbeiderforbundet	2	10	1	20	1	26
40	Treindustriarbeiderforbundet.....	25	643	—	—	1	5
41	Typografforbundet	—	—	1	5	—	—
42	Urmaker Sønneforbundet	—	—	—	—	—	—
	Tilsammen	189	11 747	15	1 778	14	692

satt opp — 1957.

fylke				14. Sogn og Fjordane fylke												Løpnr.
Fylkets byer		Fylket		13. Bergen		Fylkets landdistr.		Florø		Fylkets byer		Fylket				
Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.			
-	-	-	-	1	16	-	-	-	-	-	-	-	-	1		
-	-	2	35	1	99	2	84	-	-	-	-	2	84	2		
-	-	37	1 222	3	562	32	1 464	1	33	1	33	33	1 497	3		
2	33	4	70	1	537	1	17	-	-	-	-	1	17	4		
-	-	5	542	2	1 742	4	84	1	9	1	9	5	93	5		
-	-	-	-	1	291	-	-	-	-	-	-	-	-	6		
3	303	13	993	8	3 301	9	408	1	49	1	49	10	457	7		
2	146	6	261	1	554	5	161	1	11	1	11	6	172	8		
-	-	-	-	1	16	-	-	-	-	-	-	-	-	9		
-	-	-	-	2	266	-	-	-	-	-	-	-	-	10		
2	208	12	443	3	2 964	7	293	1	30	1	30	8	323	11		
1	44	1	44	3	758	2	45	-	-	-	-	2	45	12		
2	180	13	1 160	10	4 878	8	456	1	125	1	125	9	581	13		
-	-	1	18 ¹⁾	14	1 859	-	-	-	-	-	-	-	-	14		
2	959	20	2 180	2	537	5	1 468	1	52	1	52	6	1 520	15		
2	33	2	33	1	166	1	36	-	-	-	-	1	36	16		
2	276	22	1 634	22	4 866	11	332	1	49	1	49	12	381	17		
-	-	-	-	1	59	1	28	-	-	-	-	1	28	18		
-	-	-	-	1	125	-	-	-	-	-	-	-	-	19		
-	-	-	-	2 ²⁾	195	-	-	-	-	-	-	-	-	20		
-	-	-	-	3 ³⁾	166	-	-	-	-	-	-	-	-	21		
2	65	2	65	2	503	-	-	-	-	-	-	-	-	22		
-	-	-	-	1	150	-	-	-	-	-	-	-	-	23		
1	21	21	1 160	6	1 023	8	261	1	76	1	76	9	337	24		
-	-	2	249	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25		
1	8	1	8	2	318	-	-	1	7	1	7	1	7	26		
-	-	-	-	1	341	-	-	-	-	-	-	-	-	27		
-	-	-	-	1	280	-	-	-	-	-	-	-	-	28		
-	-	1	341	-	-	1	202	-	-	-	-	1	202	29		
1	66	1	66	1	4 299	2	118	-	-	-	-	2	118	30		
-	-	3	103	2	122	-	-	-	-	-	-	-	-	31		
-	-	2	6	1	8	4	115	-	-	-	-	4	115	32		
1	6	1	6	2	340	2	126	-	-	-	-	2	126	33		
-	-	-	-	1	36	-	-	-	-	-	-	-	-	34		
-	-	-	-	1	290	-	-	-	-	-	-	-	-	35		
1	66	13	2 711	2	796	6	134	-	-	-	-	6	134	36		
-	-	1	122	7	933	1	122	-	-	-	-	1	122	37		
-	-	1	36	2	366	-	-	-	-	-	-	-	-	38		
-	-	-	-	1	116	-	-	-	-	-	-	-	-	39		
2	46	4	56	2	2 856	8	324	1	22	1	22	9	346	40		
1	5	26	648	3	227	7	98	1	9	1	9	8	107	41		
1	5	1	5	1	502	1	13	-	-	-	-	1	13	42		
-	-	-	-	1	35	-	-	-	-	-	-	-	-	43		
29	2 470	218	14 217	120	37 498	128	6 389	12	472	12	472	140	6 861	44		

1) Omfatter medlemmer fra fylkene: Bergen, Hordaland samt Sogn og Fjordane.

2) Omfatter medlemmer fra fylkene: Bergen, Hordaland, Sogn og Fjordane og Buskerud. 3) Omfatter 7 underavdelinger med medlemmer fra Bergen, Trondheim, Bode, Brønnøysund, Hammerfest og Tromsø.

Tabell V, 1957 (forts.)

Medlemstallet geografisk

Løpnr.	Forbund	15. Møre og	
		Fylkets landdistrikt	
		Avd.	Medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	-	-
2	Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer	2	62
3	Arbeidsmandsforbundet	42	1 484
4	Baker- og Konditorforbundet	2	9
5	Bekleddningsarbeiderforbundet	18	716
6	Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbundet	-	-
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	22	520
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	11	172
9	Fengselstjenestemannsforbundet	-	-
10	Gullsmedarbeiderforbundet	-	-
11	Handels- og Kontorfunksjonærenes Forbund	12	204
12	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	1	6
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	18	656
14	Jernbaneforbundet	-	-
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	16	1 081
16	Kjøttindustriarbeiderforbundet	3	39
17	Kommuneforbundet	8	362
18	Lensmannsbetjentenes Landslag	-	-
19	Litografisk og Kjemigrafisk Forbund	-	-
20	Lokomotivmannsforbundet	-	-
21	Losforbundet	-	-
22	Murerforbundet	1	9
23	Musikerforbundet	-	-
24	Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbundet	11	173
25	Papirindustriarbeiderforbundet	-	-
26	Politiforbundet	-	-
27	Postfolkenes Fellesforbund:		
	Postforbundet	-	-
	Postmannslaget	-	-
	Poståpnernes Landsforbund	1	267
28	Sjømannsforbundet	3	155
29	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	-	-
30	Skog- og Landarbeiderforbundet	4	25
31	Skotøyarbeiderforbundet	2	68
32	Stenindustriarbeiderforbundet	1	7
33	Støperiarbeiderforbundet	1	19
34	Tekstilarbeiderforbundet	6	523
35	Telegraf- og Telefonforbundet	2	181
36	Tjenestemannslaget	3	118
37	Tobakkarbeiderforbundet	-	-
38	Tolltjenestemannsforbundet	-	-
39	Transportarbeiderforbundet	9	190
40	Treindustriarbeiderforbundet	25	948
41	Typografforbundet	-	-
42	Urmaker Svenneforbundet	-	-
	Tilsammen	224	7 994

satt opp — 1957.

Romsdal fylke										Løpnr.
Ålesund		Kristiansund		Molde		Fylkets byer		Fylket		
Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	
1	7	1	5	1	4	3	16	3	16	1
1	29	1	29	—	—	2	58	4	120	2
2	86	2	29	2	73	6	188	48	1 672	3
1	56	1	39	1	23	3	118	5	127	4
2	223	1	260	1	502	4	985	22	1 701	5
1	4	—	—	—	—	1	4	1	4	6
2	308	3	415	1	263	6	986	28	1 506	7
1	51	1	92	2	62	4	205	15	377	8
1	3	—	—	—	—	1	3	1	3	9
1	280	1	364	1	115	3	759	15	963	10
1	41	1	56	1	56	3	153	4	159	11
1	306	1	213	1	258	3	777	21	1 433	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
3	116	1	32	—	—	4	148	20	1 229	15
1	17	1	21	1	12	3	50	6	89	16
5	416	2	428	3	336	10	1 180	18	1 542	17
—	—	—	—	1	47	1	47	1	47	18
—	—	1	7	—	—	1	7	1	7	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
1	65	1	52	1	37	3	154	4	163	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23
4	276	2	133	1	39	7	448	18	621	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
1	38	1	28	1	11	3	77	3	77	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
1	80	1	76	1	27	3	183	3	183	28
1	54	1	29	—	—	2	83	2	83	29
—	—	—	—	—	—	—	—	1	267	30
1	1 252	1	386	1	62	3	1 700	6	1 855	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32
—	—	—	—	—	—	—	—	4	25	33
1	8	—	—	—	—	1	8	3	76	34
—	—	—	—	1	3	1	3	2	10	35
1	33	1	17	1	19	3	69	4	88	36
1	6	1	17	1	29	3	52	9	575	37
2	117	1	96	1	31	4	244	6	425	38
2	24	1	27	1	32	4	83	7	201	39
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40
1	19	1	12	—	—	2	31	2	31	41
2	481	4	813	2	95	8	1 389	17	1 579	42
1	6	1	16	1	33	3	55	28	1 003	43
1	39	1	50	1	23	3	112	3	112	44
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
45	4 441	36	3 742	30	2 192	111	10 375	335	18 369	

Tabell V, 1957 (forts.)

Medlemstallet geografisk

Løpnr.	Forbund	16. Sør-Trøndelag					
		Fylkets landdistr.		Røros		Trondheim	
		Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	—	—	—	—	1	16
2	Forbund for Arbeidsledere og Tekn. Funksj.	2	31	1	5	1	65
3	Arbeidsmandsforbundet	17	2 080	2	203	4	322
4	Baker- og Konditorforbundet	—	—	—	—	1	316
5	Bekledningsarbeiderforbundet	2	17	1	40	2	451
6	Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbundet	—	—	—	—	1	119
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	17	618	1	68	8	2 219
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	3	73	1	17	1	410
9	Fengselstjenestemannsforbundet	—	—	—	—	1	23
10	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	1	32
11	Handels- og Kontorfunksj. Forbund	13	502	1	101	2	1 107
12	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	1	8	1	37	3	601
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	7	196	1	40	2	2 129
14	Jernbaneforbundet	1	164	—	— ¹⁾	15	3 461
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	6	222	—	—	1	401
16	Kjøttindustriarbeiderforbundet	2	32	—	—	1	255
17	Kommuneforbundet	15	1 285	1	58	16	2 215
18	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	38	—	—	—	—
19	Litografisk og Kjemigrafisk Forbund	—	—	—	—	1	73
20	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	— ²⁾	1	402
21	Losforbundet	—	—	—	—	—	—
22	Murerforbundet	—	—	1	14	2	322
23	Musikerforbundet	—	—	—	—	1	176
24	Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforb....	13	331	1	3	8	1 182
25	Papirindustriarbeiderforbundet	1	463	—	—	—	—
26	Politiforbundet	—	—	—	—	2	182
27	Postfolkernes Fellesforbund:	—	—	—	—	—	—
	Postforbundet	—	—	1	10	1	292
	Postmannslaget	—	—	—	—	2	455
	Poståpnernes Landsforbund	¹⁾ 1	226	—	—	—	—
28	Sjømannsforbundet	1	17	—	—	1	1 184
29	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	1	13	—	—	—	—
30	Skog- og Landarbeiderforbundet	30	988	1	88	1	40
31	Skotøyarbeiderforbundet	1	58	—	—	1	95
32	Stenindustriarbeiderforbundet	2	90	—	—	1	7
33	Støperiarbeiderforbundet	1	9	—	—	2	188
34	Tekstilarbeiderforbundet	1	10	1	52	1	120
35	Telegraf- og Telefonforbundet	1	59	—	—	2	640
36	Tjenestemannslaget	—	—	—	—	1	508
37	Tobakkarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
38	Tolltjenestemannsforbundet	—	—	—	—	1	63
39	Transportarbeiderforbundet	6	173	—	—	2	1 651
40	Treindustriarbeiderforbundet	2	41	—	—	1	41
41	Typografforbundet	1	14	1	8	1	239
42	Urmaker Sønneforbundet	—	—	—	—	1	12
	Tilsammen	149	7 758	16	744	95	22 014

satt opp — 1957.

fylke				17. Nord-Trøndelag fylke												Løpnr.
Fylkets byer		Fylket		Fylkets land-distrikt		Lev-anger		Namsos		Stein-kjer		Fylkets byer		Fylket		
Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	
1	16	1	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
2	70	4	101	2	26	-	-	-	-	-	-	-	-	2	26	2
6	525	23	2 605	20	1378	-	-	2	28	1	20	3	48	23	1 426	3
1	316	1	316	3	51	1	16	-	-	1	52	2	68	5	119	4
3	491	5	508	1	11	-	-	1	35	1	5	2	40	3	51	5
1	119	1	119	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
9	2 287	26	2 905	19	1010	2	161	2	406	3	358	7	925	26	1 935	7
2	427	5	500	1	11	-	-	1	53	1	191	2	244	3	255	8
1	23	1	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
1	32	1	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
3	1 208	16	1 710	20	504	1	119	1	139	1	132	3	390	23	894	11
4	638	5	646	1	30	1	15	1	36	1	57	3	108	4	138	12
3	2 169	10	2 365	8	171	1	39	1	15	1	110	3	164	11	335	13
15	3 461	16	3 625	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14
1	401	7	623	5	500	1	6	-	-	-	-	1	6	6	506	15
1	255	3	287	-	-	1	37	1	41	1	45	3	123	3	123	16
17	2 273	32	3 558	7	293	2	115	1	174	2	160	5	449	12	742	17
-	-	1	38	1	8	-	-	-	-	-	-	-	-	1	8	18
1	73	1	73	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
1	402	1	402	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
3	336	3	336	1	29	-	-	1	38	1	46	2	84	3	113	22
1	176	1	176	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23
9	1 185	22	1 516	10	257	1	74	1	30	1	23	3	127	13	384	24
-	-	1	463	5	510	-	-	-	-	-	-	-	-	5	510	25
2	182	2	182	-	-	-	-	1	8	1	11	2	19	2	19	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27
2	302	2	302	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	455	2	455	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	226	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1 184	2	1 201	-	-	-	-	1	33	-	-	1	33	1	33	28
-	-	1	13	-	-	1	7	-	-	-	-	1	7	1	7	29
2	128	32	1 116	62	1832	-	-	1	28	1	20	2	48	64	1 880	30
1	95	2	153	2	15	-	-	1	18	-	-	1	18	3	33	31
1	7	3	97	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32
2	188	3	197	-	-	-	-	1	9	1	11	2	20	2	20	33
2	172	3	182	4	129	-	-	1	53	-	-	1	53	5	182	34
2	640	3	699	-	-	-	-	1	39	-	-	1	39	1	39	35
1	508	1	508	1	62	1	32	-	-	1	84	2	116	3	178	36
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	37
1	63	1	63	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38
2	1 651	8	1 824	8	191	1	9	1	36	3	129	5	174	13	365	39
1	41	3	82	3	32	1	40	-	-	-	-	1	40	4	72	40
2	247	3	261	-	-	1	8	1	15	1	17	3	40	3	40	41
1	12	1	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42
111	22758	260	30516	184	7050	16	678	22	1234	23	1471	61	3383	245	10433	

¹⁾ Omfatter medlemmer fra fylkene: Sør- og Nord-Trøndelag. ²⁾ Omfatter medlemmer fra fylkene: Nord- og Sør-Trøndelag samt Nordland.

Tabell V, 1957 (forts.)

Medlemstallet geografisk

Løpnr.	Forbund	18. Nordland			
		Fylkets landdistr.		Bodø	
		Avd.	Medl.	Avd.	Medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	—	—	1	7
2	Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer ...	4	83	1	15
3	Arbeidsmandsforbundet	84	3 979	4	234
4	Baker- og Konditorforbundet	2	27	1	19
5	Bekledningsarbeiderforbundet	1	50	1	29
6	Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbundet	—	—	—	—
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	20	726	1	353
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	8	204	1	64
9	Fengselstjenestemannsforbundet	—	—	1	4
10	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—
11	Handels- og Kontorfunksjonærenes Forbund	17	517	1	360
12	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	1	33	1	54
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	12	455	1	273
14	Jernbaneforbundet	1	60	—	—
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	7	800	1	48
16	Kjøttindustriarbeiderforbundet	1	17	1	15
17	Kommuneforbundet	20	898	4	455
18	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	34	1	45
19	Litografisk og Kjemigrafisk Forbund	—	—	—	—
20	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—
21	Losforbundet	—	—	—	—
22	Murerforbundet	1	12	1	56
23	Musikerforbundet	—	—	—	—
24	Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbundet	12	515	1	110
25	Papirindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—
26	Politiforbundet	—	—	1	24
27	Postfolkenes Fellesforbund:	—	—	—	—
	Postforbundet	—	—	1	48
	Postmannslaget	—	—	1	35
	Poståpnernes Landsforbund	7	360	—	—
28	Sjømannsforbundet	2	120	1	179
29	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	—	—	—	—
30	Skog- og Landarbeiderforbundet	9	225	—	—
31	Skotøyarbeiderforbundet	—	—	—	—
32	Stenindustriarbeiderforbundet	2	47	—	—
33	Støperiarbeiderforbundet	1	10	1	2
34	Tekstilarbeiderforbundet	1	26	—	—
35	Telegraf- og Telefonforbundet	5	259	2	115
36	Tjenestemannslaget	3	116	1	192
37	Tobakkarbeiderforbundet	—	—	—	—
38	Tolltjenestemannsforbundet	—	—	1	5
39	Transportarbeiderforbundet	21	831	4	213
40	Treindustriarbeiderforbundet	2	23	1	28
41	Typografforbundet	2	25	1	36
42	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—
	Tilsammen	247	10 452	38	3 018

satt opp — 1957.

fylke

Brønnøysund		Mo		Møsjøen		Narvik		Sandnes-sjøen		Svolvær		Fylkets byer		Fylket		Løpnr.
Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	
-	-	1	6	1	4	1	7	-	-	-	-	4	24	4	24	1
-	-	1	78	-	-	1	19	-	-	1	15	4	127	8	210	2
1	21	4	264	4	239	2	29	1	12	-	-	16	799	100	4 778	3
-	-	1	9	1	14	1	20	-	-	1	9	5	71	7	98	4
-	-	-	-	-	-	1	87	-	-	1	1	3	117	4	167	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
1	18	1	156	1	359	2	293	1	74	1	54	8	1 307	28	2 033	7
1	18	1	37	1	25	-	-	1	11	1	39	6	194	14	398	8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	1	4	9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
1	75	2	231	1	56	1	246	1	31	1	93	8	1 092	25	1 609	11
-	-	1	49	1	-	1	195	-	-	1	5	5	303	6	336	12
-	-	1	1 211	1	140	1	27	1	41	1	25	6	1 717	18	2 172	13
-	-	-	-	-	-	13	581	-	-	-	-	13	581	14	641	14
-	-	-	-	1	22	1	16	-	-	1	14	4	100	11	900	15
1	7	1	20	1	13	1	46	-	-	-	-	5	101	6	118	16
1	59	1	138	1	145	2	510	1	53	1	125	11	1 485	31	2 383	17
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	45	2	79	18
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19
-	-	-	-	-	-	2	124	-	-	-	-	2	124	2	124	20
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
-	-	1	34	1	50	1	52	-	-	1	13	5	205	6	217	22
-	-	1	18	1	10	-	-	-	-	-	-	2	28	2	28	23
1	35	1	34	1	34	-	-	1	54	-	-	4	233	16	748	24
-	-	-	-	1	34	1	38	-	-	1	13	4	109	4	109	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27
-	-	-	-	-	-	1	22	1	50	-	-	3	120	3	120	-
1	37	-	-	-	-	-	-	-	-	1	36	3	108	3	108	-
1	53	-	-	-	-	1	286	1	100	1	63	5	681	7	801	28
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	225	30
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	47	32
-	-	-	-	1	40	-	-	-	-	-	-	1	40	2	12	33
-	-	-	-	1	45	1	45	-	-	1	34	5	239	10	66	34
-	-	-	-	-	-	1	68	-	-	-	-	2	260	5	498	35
-	-	-	-	-	-	1	36	-	-	-	-	2	41	2	376	36
-	-	-	-	-	-	1	7	-	-	-	-	2	41	2	41	38
2	51	2	73	1	48	3	795	-	-	3	110	15	1 290	36	2 121	39
-	-	-	-	1	6	1	7	-	-	-	-	3	41	5	64	40
-	-	-	-	1	10	1	22	-	-	1	24	4	92	6	117	41
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42
11	374	19	2 324	23	1294	42	3571	9	426	19	673	161	11680	408	22132	

Tabell V, 1957 (forts.)

Medlemstallet geografisk

Løpnr.	Forbund	19. Troms							
		Fylkets landdistr.		Harstad		Tromsø		Fylkets byer	
		Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund . . .	—	—	—	—	1	14	1	14
2	Forb. for Arb.ledere og Tekn. F.	2	27	1	15	1	26	2	41
3	Arbeidsmandsforbundet	28	1 406	2	39	1	16	3	55
4	Baker- og Konditorforbundet . . .	—	—	1	14	1	24	2	38
5	Bekledningsarbeiderforbundet . . .	—	—	—	—	1	10	1	10
6	Bokbinder- og Kart.arb.forb.	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	14	397	1	177	2	449	3	626
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforb. .	2	27	1	36	1	48	2	84
9	Fengselstjenestemannsforbundet . .	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Handels- og Kontorfunksj. Forb.	7	159	1	144	1	377	2	521
12	Hotell- og Restaurantarb.forb. . . .	—	—	1	32	1	101	2	133
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet .	10	358	1	387	1	187	2	574
14	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund.	4	124	1	57	1	73	2	130
16	Kjøttindustriarbeiderforbundet . . .	—	—	1	52	1	26	2	78
17	Kommuneforbundet	10	331	2	237	2	434	4	671
18	Lensmannsbetjentenes Landslag . .	—	—	—	—	1	39	1	39
19	Litogr. og Kjemigr. Forbund	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Løsforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Murerforbundet	—	—	1	36	1	34	2	70
23	Musikerforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Nærings- og Nydelsesmidd.arb.forb.	6	261	1	68	1	222	2	290
25	Papirindustriarbeiderforbundet . . .	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Politiforbundet	—	—	1	24	1	30	2	54
27	Postfolkernes Fellesforbund:	—	—	—	—	—	—	—	—
	Postforbundet	—	—	—	—	1	105	1	105
	Postmannslaget	—	—	—	—	1	67	1	67
	Poståpnernes Landsforbund . . .	1	177	—	—	—	—	—	—
28	Sjømannsforbundet	—	—	1	221	1	572	2	793
29	Skinn- og Lærarbeiderforbundet . .	—	—	—	—	1	5	1	5
30	Skog- og Landarbeiderforbundet . .	1	8	—	—	—	—	—	—
31	Skotøyarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—
32	Stenindustriarbeiderforbundet . . .	—	—	—	—	—	—	—	—
33	Støperiarbeiderforbundet	—	—	—	—	1	4	1	4
34	Tekstilarbeiderforbundet	2	131	1	20	—	—	1	20
35	Telegraf- og Telefonforbundet . . .	1	54	1	49	2	123	3	172
36	Tjenestemannslaget	—	—	1	90	1	134	2	224
37	Tobakkarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—
38	Tolltjenestemannsforbundet	1	8	1	7	1	15	2	22
39	Transportarbeiderforbundet	9	231	3	200	3	260	6	460
40	Treindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	1	20	1	20
41	Typografforbundet	—	—	1	12	1	39	2	51
42	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—	—	—
	Tilsammen	98	3 699	25	1 917	33	3 454	58	5 371

satt opp — 1957.

fylke		20. Finnmark fylke														Løpnr.
Fylket		Fylkets landdistr.		Hammerfest		Kirkenes		Vadsø		Vardø		Fylkets byer		Fylket		
Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	
1	14			1	6			1	4			2	10	2	10	1
4	68	6	60	1	21					1	9	2	30	8	90	2
31	1 461	17	740			1	376					1	376	18	1 116	3
2	38			1	12	1	9			1	9	3	30	3	30	4
1	10															5
																6
17	1 023	9	253	1	132	1	227	1	36	1	58	4	453	13	706	7
4	111	1	22	1	10	1	8			1	5	3	23	4	45	8
																9
																10
9	680	10	280	1	91			1	25	1	33	3	149	14	429	11
2	133	1	6	1	22	1	23					2	45	3	51	12
12	932	1	6	1	29							1	29	2	35	13
																14
6	254	2	105	1	20			1	21	1	6	3	47	5	152	15
2	78															16
14	1 002	4	166	1	130	1	141	1	80	2	134	5	485	9	651	17
1	39	1	22					1	23			1	23	2	45	18
																19
																20
																21
2	70	2	22	1	28	1	22	1	4	1	22	4	76	6	98	22
																23
8	551	4	194	1	171			1	48	1	52	3	271	7	465	24
																25
2	54	2	50	1	22	1	25	1	11	1	15	4	73	6	123	26
																27
1	105			1	36							1	36	1	36	
1	67			1	31							1	31	1	31	
1	177	2	110											2	110	
2	793			1	148	1	31					2	179	2	179	28
1	5															29
1	8															30
																31
		2	31											2	31	32
1	4															33
3	151															34
2	226	1	83	1	28			2	77			3	105	4	188	35
2	224	3	69					1	61			1	61	4	130	36
																37
3	30	1	5	1	3 ¹⁾	1	12					2	15	3	20	38
15	691	16	641	3	206	2	79	2	44	3	208	10	537	26	1 178	39
1	20															40
2	51			1	18							1	18	1	18	41
																42
156	9 070	85	2 865	22	1 164	12	953	14	434	14	551	62	3 102	147	5 967	

1) Omfatter medlemmer fra: Vardø, Vadsø, Kirkenes m. fl.

Tabell V, 1957 (forts.)

Medlemstallet geografisk

Løpnr.	Forbund	Svalbard		Utlandet	
		Avd.	Medl.	Avd.	Medl.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	-	-	-	-
2	Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksj.	-	-	-	-
3	Arbeidsmandsforbundet	2	664	-	-
4	Baker- og Konditorforbundet	-	-	-	-
5	Bekleddingsarbeiderforbundet	-	-	-	-
6	Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbundet	-	-	-	-
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-
8	Elektriker- og Kraftstasjonforbundet	-	-	-	-
9	Fengselstjenestemannsforbundet	-	-	-	-
10	Gullsmedarbeiderforbundet	-	-	-	-
11	Handels- og Kontorfunksjonærenes Forbund	-	-	-	-
12	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	-	-	-	-
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	-	-	-	-
14	Jernbaneforbundet	-	-	-	-
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	-	-	-	-
16	Kjøttindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-
17	Kommuneforbundet	-	-	-	-
18	Lensmannsbetjentenes Landslag	-	-	-	-
19	Litografisk og Kjemigrafisk Forbund	-	-	-	-
20	Lokomotivmannsforbundet	-	-	-	-
21	Losforbundet	-	-	-	-
22	Murerforbundet	-	-	-	-
23	Musikerforbundet	-	-	-	-
24	Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbundet	-	-	-	-
25	Papirindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-
26	Politiforbundet	-	-	-	-
27	Postfolkenes Fellesforbund:				
	Postforbundet	-	-	-	-
	Postmannslaget	-	-	-	-
	Poståpnernes Landsforbund	-	-	-	-
28	Sjømannsforbundet	-	-	14	14 939
29	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	-	-	-	-
30	Skog- og Landarbeiderforbundet	-	-	-	-
31	Skotøyarbeiderforbundet	-	-	-	-
32	Stenindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-
33	Støperiarbeiderforbundet	-	-	-	-
34	Tekstilarbeiderforbundet	-	-	-	-
35	Telegraf- og Telefonforbundet	-	-	-	-
36	Tjenestemannslaget	-	-	2	85
37	Tobakkarbeiderforbundet	-	-	-	-
38	Tolltjenestemannsforbundet	-	-	-	-
39	Transportarbeiderforbundet	-	-	-	-
40	Treindustriarbeiderforbundet	-	-	-	-
41	Typografforbundet	-	-	-	-
42	Urmaker Svenneforbundet	-	-	-	-
	Tilsammen	2	664	16	15 024

satt opp — 1957.

Di- rekte medl.	Byene		Land- distriktene		Lands- omfattende avdelinger		I alt		Lepent.
	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	Avd.	Medl.	1) Avd.	
15	28	365	—	—	—	—	28	380	1
—	54	2 882	40	842	1	93	95	3 817	2
618	93	6 943	460	22 386	—	—	555	30 611	3
—	60	3 291	18	227	—	—	78	3 518	4
16	58	12 892	58	2 381	—	—	116	15 289	5
2	26	4 060	5	143	—	—	31	4 205	6
7	159	38 221	308	14 107	—	—	467	52 335	7
72	67	6 672	99	2 258	—	—	166	9 002	8
97	12	418	5	138	1	11	18	664	9
11	14	1 130	—	—	—	—	14	1 141	10
426	81	27 345	177	4 785	—	—	258	32 556	11
146	54	7 272	10	182	—	—	64	7 600	12
—	95	52 133	148	11 876	—	—	243	64 009	13
—	116	21 412	4	243	3	148	123	21 803	14
31	76	17 182	106	13 259	—	—	182	30 472	15
47	45	2 866	16	231	—	—	61	3 144	16
113	223	42 585	203	10 829	—	—	426	53 527	17
—	7	299	16	472	—	—	23	771	18
—	9	1 362	—	—	—	—	9	1 362	19
—	9	2 264	—	—	—	—	9	2 264	20
10 2)	4	502	—	—	—	—	4	512	21
5	58	5 081	16	324	—	—	74	5 410	22
—	17	1 724	—	—	—	—	17	1 724	23
11	88	12 660	153	4 118	—	—	241	16 789	24
—	32	7 661	65	11 902	—	—	97	19 563	25
11	57	1 987	3	111	—	—	60	2 109	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
240	39	3 228	10	308	—	—	49	3 776	—
—	20	2 342	—	—	—	—	20	2 342	—
—	—	—	23	2 468	—	—	23	2 468	—
—	35	31 257	8	410	—	—	57	46 606	28
29	22	1 438	10	224	—	—	32	1 691	29
—	34	1 177	653	22 181	—	—	687	23 358	30
—	25	3 802	19	620	—	—	44	4 422	31
16	9	246	24	784	—	—	33	1 046	32
—	34	3 114	21	899	—	—	55	4 013	33
13	35	4 572	55	5 828	—	—	90	10 413	34
61	63	6 963	18	1 303	—	—	81	8 327	35
44	37	5 753	19	1 293	12	1 077	70	8 252	36
—	4	1 361	—	—	—	—	4	1 361	37
23	23	1 258	2	13	1	24	26	1 318	38
19	112	21 222	116	3 550	—	—	228	24 791	39
2	51	3 117	104	3 311	—	—	155	6 430	40
—	48	5 466	8	112	—	—	56	5 578	41
4	3	105	—	—	—	—	3	109	42
2 089	2 136	377 630	3 000	144 118	18	1 353	5 172	540 878	

1) Heri også iberegnet grupper. 2) 4 hovedavdelinger som er oppdelt i 12 underavdelinger.

Tabell VI, 1957.

Fylkesvis fordeling av fagforeninger med kvinnelige

Løpenr.	Forbund	1. Østfold fylke			2. Akershus fylke		
		Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.	Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	—	—	—	1	10	2
2	Forb. for Arb.ledere og Tekn. F.	5	334	50	1	4	1
3	Arbeidsmandsforbundet	3	115	31	4	552	33
4	Baker- og Konditorforbundet	—	—	—	1	47	3
5	Bekledningsarbeiderforbundet	8	1 303	1 075	10	631	582
6	Bokbinder- og Kartonnasjearb. forb. . .	5	674	369	1	7	7
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet . .	1	225	12	1	90	1
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet.	3	145	42	—	—	—
9	Fengselstjenestemannsforbundet	—	—	—	—	—	—
10	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
11	Handels- og Kontorfunksj. Forbund . .	9	1 929	1 173	8	526	357
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet . . .	4	188	181	1	14	14
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	13	6 128	389	12	2 743	257
14	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	11	3 327	881	10	887	233
16	Kjøttindustriarbeiderforbundet	1	50	2	—	—	—
17	Kommuneforbundet	20	2 286	797	30	2 155	886
18	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	47	5	1	54	5
19	Litografisk og Kjemigrafisk Forbund.	1	21	3	—	—	—
20	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—
21	Losforbundet	—	—	—	—	—	—
22	Murerforbundet	—	—	—	—	—	—
23	Musikerforbundet	1	76	2	—	—	—
24	Nærings- og Nydelsesmid.arb.forb. . . .	8	942	360	5	51	20
25	Papirindustriarbeiderforbundet	11	4 440	456	3	853	138
26	Politiforbundet	3	143	12	2	110	14
27	Postfolkernes Fellesforbund :						
	Postforbundet	4	120	6	1	16	4
	Postmannslaget	1	42	8	—	—	—
	Poståpnernes Landsforbund	—	—	—	—	—	—
28	Sjømannsforbundet	—	—	—	—	—	—
29	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	4	340	161	1	13	13
30	Skog- og Landarbeiderforbundet	5	128	15	12	447	47
31	Skotøyarbeiderforbundet	3	1 243	652	4	76	47
32	Stenindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
33	Støperiarbeiderforbundet	—	—	—	1	39	5
34	Tekstilarbeiderforbundet	7	955	464	2	69	37
35	Telegraf- og Telefonforbundet	5	309	108	1	91	22
36	Tjenestemannslaget	1	202	70	5	771	296
37	Tobakkarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
38	Tolltjenestemannsforbundet	—	—	—	—	—	—
39	Transportarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
40	Treindustriarbeiderforbundet	3	224	44	1	9	3
41	Typografforbundet	5	225	28	1	35	6
42	Urmaker Sønneforbundet	—	—	—	—	—	—
	Tilsammen	146	26 161	7 396	120	10 300	3 033

medlemmer innenfor de ulike forbund — 1957.

3. Oslo by			4. Hedmark fylke			5. Oppland fylke			6. Buskerud fylke			Løpnr.
Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.	Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.	Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.	Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.	
1	107	14	—	—	—	—	—	—	1	21	1	1
6	559	47	1	49	3	1	49	6	4	234	10	2
3	1 401	717	1	241	16	1	104	7	2	628	11	3
3	911	30	—	—	—	—	—	—	1	85	2	4
4	4 710	4 095	7	563	517	11	688	591	7	820	740	5
4	2 264	1 351	1	13	9	1	15	5	4	345	156	6
2	358	114	—	—	—	1	20	7	2	827	4	7
1	321	158	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
1	324	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
2	541	120	1	16	2	—	—	—	1	18	1	10
10	11 762	6 186	24	1 416	637	21	1 080	503	16	1 482	716	11
5	3 223	1 827	4	296	272	3	177	144	3	243	221	12
12	13 131	1 227	3	725	44	5	2 711	949	5	3 743	148	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
4	2 958	1 349	4	162	47	5	437	54	7	2 137	310	15
2	1 019	160	1	89	1	3	93	11	2	126	7	16
34	15 639	5 602	25	1 544	660	14	1 074	422	22	2 119	840	17
—	—	—	3	60	6	1	28	2	1	50	5	18
2	924	104	—	—	—	—	—	—	1	38	3	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22
1	831	62	1	93	3	—	—	—	—	—	—	23
9	3 964	1 505	11	513	137	11	223	50	5	319	92	24
—	—	—	2	533	48	2	411	31	21	4 124	436	25
4	177	36	2	35	4	1	22	2	2	68	2	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
1	1 282	113	3	86	6	2	75	2	2	113	8	—
1	886	368	—	—	—	1	60	21	1	57	21	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
2	534	337	—	—	—	—	—	—	2	110	14	27
1	99	10	12	1 154	98	2	51	5	5	143	10	30
1	845	342	2	228	99	4	118	60	5	373	211	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32
1	863	12	—	—	—	—	—	—	1	20	2	33
4	1 460	1 034	2	8	3	4	363	229	6	743	482	34
7	1 770	770	3	314	106	2	289	132	1	213	22	35
10	2 586	1 530	1	151	54	2	158	45	4	261	122	36
1	1 191	795	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
1	6 324	716	—	—	—	—	—	—	2	374	4	39
5	957	122	3	284	21	2	284	55	3	281	29	40
1	2 911	466	—	—	—	3	111	9	2	201	32	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42
146	86 832	31 345	117	8 573	2 793	103	8 641	3 342	141	20 316	4 662	—

Tabell VI, 1957 (forts.)

Fylkesvis fordeling av fagforeninger med kvinnelige

Løpnr.	Forbund	7. Vestfold fylke			8. Telemark fylke		
		Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.	Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	1	19	1	1	14	1
2	Forb. for Arb.ledere og Tekn. F.	2	138	3	2	202	8
3	Arbeidsmandsforbundet	1	31	31	7	1 235	97
4	Baker- og Konditorforbundet	—	—	—	—	—	—
5	Bekledningsarbeiderforbundet	2	310	282	6	189	164
6	Bokbinder- og Kartonnasjearb. forb. .	4	215	124	3	34	24
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet . .	1	188	9	3	310	10
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet.	—	—	—	1	39	6
9	Fengselstjenestemannsforbundet	—	—	—	—	—	—
10	Gullsmedarbeiderforbundet	1	159	34	2	50	5
11	Handels- og Kontorfunksj. Forbund . .	7	614	378	11	936	546
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet . . .	4	293	263	4	315	285
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	6	5 502	152	4	1 431	29
14	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	7	796	119	11	6 317	421
16	Kjøttindustriarbeiderforbundet	1	43	5	1	78	7
17	Kommuneforbundet	14	1 861	684	14	1 615	715
18	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	39	9	1	38	3
19	Litografisk- og Kjemigrafisk Forbund.	—	—	—	—	—	—
20	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—
21	Losforbundet	—	—	—	—	—	—
22	Murerforbundet	—	—	—	—	—	—
23	Musikerforbundet	1	29	3	—	—	—
24	Nærings- og Nydelsesmid.arb.forb. . . .	8	478	175	4	329	90
25	Papirindustriarbeiderforbundet	4	601	66	7	1 341	48
26	Politiforbundet	2	75	7	3	42	5
27	Postfolkenes Fellesforbund:	—	—	—	—	—	—
	Postforbundet	4	109	10	4	132	11
	Postmannslaget	1	49	10	1	48	17
	Poståpnernes Landsforbund	—	—	—	—	—	—
28	Sjømannsforbundet	—	—	—	—	—	—
29	Skin- og Lærarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
30	Skog- og Landarbeiderforbundet	3	64	16	4	91	31
31	Skotøyarbeiderforbundet	3	278	171	3	426	231
32	Stenindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
33	Støperiarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
34	Tekstilarbeiderforbundet	3	323	98	2	56	37
35	Telegraf- og Telefonforbundet	3	70	15	4	147	49
36	Tjenestemannslaget	2	195	58	1	160	61
37	Tobakkarbeiderforbundet	1	27	8	—	—	—
38	Tolltjenestemannsforbundet	—	—	—	—	—	—
39	Transportarbeiderforbundet	1	156	18	1	148	5
40	Treindustriarbeiderforbundet	1	17	6	—	—	—
41	Typografiorbundet	3	155	24	4	140	17
42	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—
	Tilsammen	92	12 834	2 779	109	15 863	2 923

medlemmer innenfor de ulike forbund — 1957.

9. Aust-Agder fylke			10. Vest-Agder fylke			11. Rogaland fylke			12. Hordaland fylke			Løpnr.
Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.	Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.	Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.	Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	1	137	31	—	—	—	2
—	—	—	1	5	5	3	367	101	3	219	15	3
—	—	—	—	—	—	1	190	5	—	—	—	4
4	137	114	3	166	145	5	938	787	5	542	427	5
—	—	—	2	11	9	1	201	131	—	—	—	6
—	—	—	1	394	41	1	626	13	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
1	17	6	—	—	—	1	22	6	—	—	—	10
6	176	107	5	362	145	10	1 664	1 001	12	443	309	11
1	41	26	2	92	88	3	262	195	1	44	44	12
3	709	78	2	1 338	22	9	5 093	234	2	712	27	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
2	22	16	2	237	14	9	2 120	596	3	856	28	15
—	—	—	1	49	2	2	196	3	—	—	—	16
7	486	178	11	760	350	16	1 421	626	18	1 286	435	17
1	17	2	—	—	—	1	48	4	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	1	167	35	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	1	21	1	2	104	4	—	—	—	22
3	149	76	3	186	56	13	2 433	1 553	17	969	669	23
1	40	2	1	631	69	—	—	—	2	249	61	24
1	39	1	1	70	4	3	188	7	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
1	29	2	1	66	6	2	174	9	—	—	—	27
1	21	7	1	45	12	2	110	32	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29
—	—	—	3	241	45	2	38	30	—	—	—	30
1	13	1	1	20	13	—	—	—	—	—	—	31
2	37	22	—	—	—	2	58	18	—	—	—	32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
3	38	23	5	562	321	7	1 022	594	12	2 701	1 338	34
1	50	11	3	277	31	3	171	77	1	122	60	35
2	51	18	1	181	46	2	311	75	1	36	9	36
—	—	—	1	132	101	1	11	7	—	—	—	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
—	—	—	—	—	—	5	1 272	154	—	—	—	39
1	60	3	1	73	8	1	204	36	1	32	2	40
1	37	5	3	135	13	2	339	18	1	5	1	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42
43	2 169	698	56	6 054	1 547	111	19 887	6 382	79	8 216	3 425	

Tabell VI, 1957. (forts.)

Fylkesvis fordeling av fagforeninger med kvinnelige

Løpenr.	Forbund	13. Bergen by			14. Sogn og Fjordane fylke		
		Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.	Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	1	16	2	—	—	—
2	Forb. for Arb.ledere og Tekn. F.	1	99	2	1	71	10
3	Arbeidsmandsforbundet	1	336	296	2	48	4
4	Baker- og Konditorforbundet	1	537	101	—	—	—
5	Bekledningsarbeiderforbundet	2	1 742	1 648	5	93	90
6	Bokbinder- og Kartonnasjearb. forb. .	1	291	199	—	—	—
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet ...	—	—	—	—	—	—
8	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet.	—	—	—	—	—	—
9	Fengselstjenestemannsforbundet	1	16	2	—	—	—
10	Gullsmedarbeiderforbundet	1	253	10	—	—	—
11	Handels- og Kontorfunksj. Forbund ..	2	2 924	1 829	8	323	156
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet ...	3	758	548	2	45	44
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet.....	2	1 123	180	1	54	3
14	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	2	537	222	3	1 361	46
16	Kjøttindustriarbeiderforbundet	1	166	2	—	—	—
17	Kommuneforbundet	13	3 167	1 495	8	336	150
18	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	59	4	1	28	1
19	Litografisk- og Kjemigrafisk Forbund.	1	125	25	—	—	—
20	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—
21	Losforbundet	—	—	—	—	—	—
22	Murerforbundet	—	—	—	—	—	—
23	Musikerforbundet	1	150	7	—	—	—
24	Nærings- og Nydelsesmid.arb.forb.	5	918	330	7	320	224
25	Papirindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
26	Politiforbundet	2	318	7	—	—	—
27	Postfolkenes Fellesforbund:						
	Postforbundet	1	341	32	—	—	—
	Postmannslaget	1	280	86	—	—	—
	Poståpnernes Landsforbund	—	—	—	—	—	—
28	Sjømannsforbundet	—	—	—	—	—	—
29	Skin- og Lærarbeiderforbundet	2	122	14	—	—	—
30	Skog- og Landarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
31	Skotøyarbeiderforbundet	1	310	149	2	126	24
32	Stenindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
33	Støperiarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
34	Tekstilarbeiderforbundet	2	796	542	5	130	86
35	Telegraf- og Telefonforbundet	4	491	189	1	122	49
36	Tjenestemannslaget	2	366	131	—	—	—
37	Tobakkarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
38	Tolltjenestemannsforbundet	—	—	—	—	—	—
39	Transportarbeiderforbundet	1	2 399	49	—	—	—
40	Treindustriarbeiderforbundet	1	14	12	—	—	—
41	Typografforbundet	1	502	92	—	—	—
42	Urmaker Svenneforbundet	—	—	—	—	—	—
	Tilsammen...	58	19 156	8 205	46	3 057	887

medlemmer innenfor de ulike forbund — 1957.

15. Møre og Romsdal fylke			16. Sør-Tr.lag fylke			17. Nord-Tr.lag fylke			18. Nordland fylke			Løpnr.
Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.	Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.	Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.	Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.	
—	—	—	1	16	3	—	—	—	1	6	1	1
2	77	17	1	65	3	—	—	—	2	105	3	2
4	603	33	6	1 499	230	7	488	54	25	2 308	155	3
1	23	1	1	316	38	2	71	2	—	—	—	4
22	1 701	1 388	5	508	416	3	51	42	4	167	149	5
1	4	3	1	119	77	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	3	245	3	—	—	—	1	359	10	7
—	—	—	1	410	15	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	1	23	1	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
13	937	433	15	1 670	743	23	894	521	25	1 609	802	11
4	159	140	5	646	533	4	138	133	5	336	309	12
2	304	10	3	2 075	111	3	243	25	6	1 818	103	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
5	928	46	1	401	156	1	51	26	6	625	49	15
—	—	—	3	287	52	3	123	21	3	83	18	16
13	1 383	479	26	3 063	1 126	11	729	302	30	2 349	843	17
1	47	4	1	38	5	—	—	—	2	79	3	18
—	—	—	1	73	21	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22
—	—	—	1	176	17	—	—	—	—	—	—	23
13	564	255	16	1 478	727	7	249	68	14	739	354	24
—	—	—	1	463	27	—	—	—	—	—	—	25
1	38	2	1	167	9	1	11	1	2	72	7	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
2	156	16	2	302	23	—	—	—	3	120	5	—
2	83	17	2	455	76	—	—	—	3	108	29	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29
1	5	2	8	258	50	10	447	88	3	24	10	30
3	76	34	2	153	68	3	33	11	—	—	—	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
8	568	303	2	172	115	5	182	97	2	66	30	34
5	394	150	3	699	221	1	39	14	9	486	64	35
5	174	36	1	508	178	3	178	66	4	323	105	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
8	1 143	294	2	1 289	67	—	—	—	10	1 107	97	39
2	212	37	1	33	8	2	55	12	1	28	8	40
2	89	6	3	261	29	3	40	9	4	92	17	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42
120	9 668	3 706	120	17 868	5 148	92	4 022	1 492	165	13 009	3 171	—

Tabell VI, 1957. (forts.)

Fylkesvis fordeling av fagforeninger med kvinnelige

Løpnr.	Forbund	19. Troms fylke			20. Finnmark fylke		
		Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.	Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.
1	Arbeiderpartiets Presseforbund	—	—	—	—	—	—
2	Forb. for Arb.ledere og Tekn. F.	2	41	2	1	21	3
3	Arbeidsmandsforbundet	3	272	19	3	712	32
4	Baker- og Konditorforbundet	—	—	—	1	9	1
5	Bekledningsarbeiderforbundet	1	10	10	—	—	—
6	Bokbinder- og Kartonnasjearb. forb.	—	—	—	—	—	—
7	Bygningsindustriarbeiderforbundet	—	—	—	1	227	2
8	Elektriker og Kraftstasjonsforbundet	—	—	—	—	—	—
9	Fengselstjenestemannsforbundet	—	—	—	—	—	—
10	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
11	Handels- og Kontorfunksj. Forbund	8	654	319	13	429	223
12	Hotell- og Restaurantarb.forbundet	2	133	122	3	51	44
13	Jern- og Metallarbeiderforbundet	5	667	125	—	—	—
14	Jernbaneforbundet	—	—	—	—	—	—
15	Kjemisk Industriarbeiderforbund	3	138	36	1	20	3
16	Kjøttindustriarbeiderforbundet	2	78	7	—	—	—
17	Kommuneforbundet	13	952	377	11	709	230
18	Lensmannsbetjentenes Landslag	1	39	5	—	—	—
19	Litografisk og Kjemigrafisk Forbund	—	—	—	—	—	—
20	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—	—	—
21	Losforbundet	—	—	—	—	—	—
22	Murerforbundet	—	—	—	—	—	—
23	Musikerforbundet	—	—	—	—	—	—
24	Nærings- og Nydelsesmid.arb.forb.	8	551	284	7	465	206
25	Papirindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
26	Politiforbundet	1	24	2	4	73	11
27	Postfolkenes Fellesforbund:	—	—	—	—	—	—
	Postforbundet	—	—	—	1	36	2
	Postmannslaget	1	67	14	1	31	6
	Poståpnernes Landsforbund	—	—	—	—	—	—
28	Sjømannsforbundet	—	—	—	—	—	—
29	Skinn- og Lærarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
30	Skog- og Landarbeiderforbundet	1	8	3	—	—	—
31	Skotøyarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
32	Stenindustriarbeiderforbundet	—	—	—	1	12	1
33	Støperiarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
34	Tekstilarbeiderforbundet	2	143	89	—	—	—
35	Telegraf- og Telefonforbundet	4	226	65	4	188	29
36	Tjenestemannslaget	2	224	78	2	94	46
37	Tobakkarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
38	Tolltjenestemannsforbundet	—	—	—	—	—	—
39	Transportarbeiderforbundet	3	218	6	11	617	126
40	Treindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—	—	—
41	Typografforbundet	—	—	—	1	18	2
42	Urmaker Sønneforbundet	—	—	—	—	—	—
	Tilsammen	62	4 445	1 563	66	3 712	967

¹⁾ Tallene for *Norsk Jernbaneforbund* er medregnet i sluttsummen og tallet for kvinnelige medlemmer er et anslått tall. Forbundet spesifiserer vanligvis ikke kvinnelige og mannlige medlemmer og en har derfor ikke

medlemmer innenfor de ulike forbund — 1957.

Landsomfattende avdelinger og avdelinger på Svalbard og i utlandet			Direkte medlemmer		Tilsammen			Løpnr.
Ant. avd.	Medl. i alt	Herav kv.	Medl. i alt	Herav kv.	Antall avdelinger	Medlemmer i alt	Herav kvinner	
1	93	1	—	—	8	209	25	1
2	664	44	—	—	34	2 278	200	2
—	—	—	—	—	82	11 828	1 931	3
—	—	—	—	—	12	2 189	183	4
—	—	—	16	12	114	15 285	13 274	5
—	—	—	—	—	29	4 193	2 464	6
—	—	—	—	—	18	3 869	226	7
—	—	—	—	—	6	915	221	8
—	—	—	97	15	3	460	44	9
—	—	—	—	—	10	1 076	184	10
—	—	—	426	186	246	32 256	17 270	11
—	—	—	146	132	63	7 600	5 565	12
—	—	—	—	—	98	50 250	4 113	13
—	—	—	—	—	123 ¹⁾	21 803 ¹⁾	1 110 ^{1)ca.}	14
—	—	—	31	4	97	24 348	4 656	15
—	—	—	—	—	26	2 480	298	16
—	—	—	113	13	350	45 047	17 210	17
—	—	—	—	—	18	671	63	18
—	—	—	—	—	7	1 348	191	19
—	—	—	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	9	1 480	99	23
—	—	—	11	1	174	15 851	7 232	24
—	—	—	—	—	55	13 686	1 382	25
—	—	—	—	—	36	1 672	133	26
—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	240	10	34	3 397	265	—
—	—	—	—	—	20	2 342	724	—
—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	29
—	—	—	29	6	16	1 427	620	29
—	—	—	—	—	69	2 952	399	30
—	—	—	—	—	40	4 380	2 139	31
—	—	—	—	—	1	12	1	32
—	—	—	—	—	3	922	19	33
—	—	—	13	12	83	10 370	5 934	34
—	—	—	61	44	65	6 529	2 228	35
5	344	66	44	11	56	7 318	3 101	36
—	—	—	—	—	4	1 361	911	37
—	—	—	—	—	—	—	—	38
—	—	—	—	—	45	15 047	1 536	39
—	—	—	—	—	29	2 767	406	40
—	—	—	—	—	40	5 296	774	21
—	—	—	—	—	—	—	—	42
8	1 101	111	1 227	446	³⁾ 2 123	³⁾ 324 914	³⁾ 97 131	—

kunnet foretas noen fordeling på de ulike fylker. ¹⁾ Forbundet spesifiserer ikke mannlige og kvinnelige medlemmer. ²⁾ Se merknad 1 og 2.

Tabell VII, 1957.

Fagblader — 1957.
(Utkommet 1. januar—31. desember.)

	Forbund	Fagbladenes navn	Antall nummer i 1957 ¹⁾	Gj.sn. opplag i 1957	Gj.sn. antall sider pr. nummer i 1957
1	Landsorganisasjonen i Norge	Fri Fagbevegelse	12	31 230	32
2	Arbeiderpartiets Presseforbund	Hovedorganet	—	—	—
3	Forbund for Arb.ledere og Tekn. Funksj.	Arbeidsledelse og Teknikk	8	4 000	16
4	Arbeidsmandsforbundet	Arbeidsmanden	9 (3)	28 000	26
5	Baker- og Konditorforbundet	Norsk Baker- og Konditorf. Fagbl.	12	4 300	16
6	Bekledningsarbeiderforbundet	Tekstil — Bekledning	²⁾ 8	16 300	²⁾ 19
7	Bokbinder- og Kartonnasjearb.forbundet	Fagbladet	12	4 500	16
8	Bygningsindustriarbeiderforbundet	Bygningsarbeideren	10 (2)	54 000	28
9	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	Elektrikeren	9	10 289	33
10	Fengselstjenestemannsforbundet	Fengselsmannen	6 (6)	800	8
11	Gullsmedarbeiderforbundet	Gullsmedarbeideren	5 (1)	1 600	20
12	Handels- og Kontorfunksj. Forbund	Handels- og Kontorfunksjonæren	8	36 000	32
13	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	Hotell- og Restaurantfunksjonæren	12	7 358	16
14	Jern- og Metallarbeiderforbundet	Jern- og Metallarbeideren	10 (2)	64 000	33
15	Jernbaneforbundet	Jernbanemanden	23	27 200	8
16	Kjemisk Industriarbeiderforbund	Fabrikkarbeideren	10 (2)	32 500	16
17	Kjøttindustriarbeiderforbundet	Kjøttindustriarbeideren	12	3 350	19
18	Kommuneforbundet	Norsk Kommuneforbund's Fagblad	8 (4)	53 000	23
		Frisørenes Fagblad	6	2 100	20
19	Lensmannsbetjentenes Landslag	Lensmannsbetjentenes Blad	12	1 300	16
20	Litografisk og Kjemigrafisk Forbund	Norsk Litografia	6	1 750	12
21	Lokomotivmannsforbundet	Lokomotivmands Tidende	12	3 050	36

22	Losforbundet	Losen	12	600	16
23	Murerforbundet	Norsk Murerforbunds fagblad	11 (1)	6 200	24
24	Musikerforbundet	Norsk Musikerblad	11 (1)	2 100	12
25	Nærings- og Nydelsesmiddelarb.forbundet .	Næringsmiddelarbeideren	11 (1)	16 391	16
26	Papirindustriarbeiderforbundet	Papirarbeideren	10 (2)	20 000	16
27	Politiforbundet	Norsk Politiblad	22 (2)	2 900	39
28	Postfolkenes Fellesforbund:				
	Postforbundet	Postmannen	10 (2)	4 250	24
	Postmannslaget	Posthornet	21	3 000	18
	Poståpnernes Landsforbund	Postbladet	23 (1)	3 150	16
29	Sjømannsforbundet	Norsk Sjømannsforbunds Medlemsblad..	12	14 500	36
30	Skin- og Lærarbeiderforbundet	Lærarbeideren	4	2 200	24
31	Skog- og Landarbeiderforbundet	Skog- og Landarbeideren	10 (2)	24 700	16
32	Skotøyarbeiderforbundet	Skotøyarbeideren	10 (2)	5 500	16
33	Stenindustriarbeiderforbundet	— —	—	—	—
34	Støperiarbeiderforbundet	Støperiarbeideren	6	4 500	12
35	Tekstilarbeiderforbundet	Tekstil — Bekledning	^{a)} —	11 044	^{a)} —
36	Telegraf- og Telefonforbundet	T. T.	10	10 500	26
37	Tjenestemannslaget	Norsk Tjenestemannsblad	9 (1)	8 500	24
38	Tobakkarbeiderforbundet	Tobakkarbeideren	5 (2)	1 700	24
39	Tolltjenestemannsforbundet	Tolderen	12	1 500	16
40	Transportarbeiderforbundet	Transportarbeideren	10	25 000	20
41	Treindustriarbeiderforbundet	Treindustriarbeideren	11 (1)	6 881	47
42	Typografforbundet	Typografiske Meddelelser	^{a)} 27	6 000	12
43	Urmaker Svenneforbundet	Urmakeren	6	200	16
		Tilsammen	473	567 943	—

¹⁾ Tallene i parentes angr herav antall dobbeltnummer. ²⁾ «Tekstil-Bekledning» er fagblad både for Norsk Bekledningsarbeiderforbund og for Norsk Tekstilarbeiderforbund. ³⁾ Herav 1 spesialnummer.

Tabell VIII.

Oversikt over godkjente

Forbund Fag - industri - bedrift	Antall arbeidere berørt av konflikten		Konfliktens varighet		Antall tapte dager	
	I alt	Org.	Fra	Til	Løpende dager	Arbeids- dager ¹⁾
<i>Bygningsindustri- arbeiderforbundet:</i>						
1. Øverbygd Trevarefabrikk, Skjold	4	4	27/2-57	9/11-58	313	260
2. Byggmester Anders Stenshaug, Fannrem....	5	5	11/8-56	25/2-58	56	²⁾ -
3. Østlandets Skurlast- måling, Oslo	34	34	6/7-58	19/8-58	45	1 258
Tilsammen	43	43				1 518
<i>Kommuneforbundet:</i>						
4. Oslo kommune, A/S Oslo Sporveier og A/S Bærums- banen og Ekebergbanen A/S	4)14 500	9 725	5/4 og 10/4-58	13/4-58	9 og 4	41 352
<i>Skog- og Landarbeider- forbundet:</i>						
5. Jakob Glømmen, Flåsnes	3	3	26/1-58	Pågår	340	180

¹⁾ Vesentlig oppgitt av forbundene på grunnlag av utbetalt stonad. ²⁾ Refusjon ikke hevet ved årets utgang.
³⁾ Arbeiderne har hatt arbeid hos andre mestere under hele konflikten. ⁴⁾ Stemmeberettigede.

konflikter i 1958.

Refusjon utbetalt av LO ved årets utgang Kr.	Konfliktens årsak	Konfliktens karakter	Konfliktens resultat
3 ²⁾ -	Fornyelse av overenskomsten. Forhandling og meglings uten resultat.	Streik	Konflikten hevet uten resultat.
-	Krav om opprettelse av overensk.	Blokkade	Blokkaden hevet uten resultat.
3 145.00	Fornyelse av overenskomsten. Forhandling og meglings uten resultat.	Streik	Meglingsforslag ble framsatt 14. august og vedtatt av begge parter.
3 145.00			
7 980.00	Tariffrevisjonen 1957 vedrørende særtariffer og klassejusteringer. Et framsatt meglingsforslag ble forkastet av forbundets medlemmer.	Streik	Det ble tatt opp ny meglings foranledning se tariffoppkjøret for 1957 og 1958 i sammenheng. Etnytt tjenestetillegg som ble foreslått i første omgang ble reg. inn i grunnl. og gjort gjeldende fra 1/4 1957. Fra 1/4 1958 ble det gitt et nytt grunnlønnstillegg.
3 ²⁾ -	Opprettelse av overenskomst for skogsarbeid. Trakassering av en arbeider.	Streik	Konflikt pågikk ved årets utgang.

Tabell VIII (forts.)

Oversikt over godkjente

Forbund Fag - industri - bedrift	Antall arbeidere berørt av konflikten		Konfliktens varighet		Antall tapte dager	
	I alt	Org.	Fra	Til	Løpende dager	Arbeids- dager ¹⁾
6. 7 skogeiere i Vestre Gausdal.....	22	17	1/2-58	12/2 og 14/2-58	12 og 14	119
Tilsammen	25	20				299
<i>Transportarbeider- forbundet:</i> 7. Ringerikets Drosjeeier- forening, Hønefoss	15	15	10/5-58	5/9-58	119	1 485
<i>Treindustriarbeider- forbundet:</i> 8. Kristoffer Hovlands Tøn- nefabrikk og Hovland & Rakneberg Tønnefabrikk, Dale i Sunnfjord	24	24	12/10-58	20/11-58	40	432
I alt	14 607	9 827				45 086

¹⁾ Vesentlig oppgitt av forbundene på grunnlag av utbetalt lønnsad.

konflikter i 1958.

Refusjon utbetalt av LO ved årets utgang Kr.	Konfliktens årsak	Konfliktens karakter	Konfliktens resultat
297.50	Opprettelse av overenskomst for skogsarbeid.	Streik	Samtlige arbeidsgivere meldte seg inn i Skogbrukets Arb.-giverforening og kom derved inn under denne avtalen.
297.50			
3 885.00	Revisjon av overenskomsten. Forhandling og megling uten resultat. Etter annen gangs megling ble det satt fram et forslag som sjåførene forkastet.	Streik	Sjåførene oppnådde tilfredsstillende lønns-tillegg.
840.00	Revisjon av overenskomsten.	Streik	Kristoffer Hovland godtok forbundets krav etter 2 dagers streik, Hovland & Rakneberg godtok kravet først 20. november.
16 147.50			

Tabell IX.

Antall tariffsaker ¹⁾ behandlet i Sekretariatet i løpet av 1958,

Løpnr.	Forbund	Godkjente søknader for å fremme krav om ny tariffavtale		Ikke godkjente søknader for å fremme krav om ny tariffavtale	
		Antall tariffier	Antall org.	Antall tariffier	Antall org.
1.	Arbeiderpartiets Presseforbund	—	—	—	—
2.	Forbund for Arb.ledere og Tekniske Funksj....	25	97	—	—
3.	Arbeidsmandsforbundet	3	30	—	—
4.	Baker- og Konditorforbundet	—	—	—	—
5.	Bekleddningsarbeiderforbundet	2	23	—	—
6.	Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbundet..	—	—	—	—
7.	Bygningsindustriarbeiderforbundet	16	201	—	—
8.	Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet	21	77	—	—
9.	Fengselstjenestemannsforbundet	—	—	—	—
10.	Gullsmedarbeiderforbundet	—	—	—	—
11.	Handels- og Kontorfunksjonærenes Forbund...	218	605	—	—
12.	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet	54	263	—	—
13.	Jern- og Metallarbeiderforbundet	28	238	—	—
14.	Jernbaneforbundet	—	—	—	—
15.	Kjemisk Industriarbeiderforbund	—	—	—	—
16.	Kjøttindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—
17.	Kommuneforbundet	30	178	—	—
18.	Lensmannsbetjentenes Landslag	—	—	—	—
19.	Litograf- og Kjemigraforbundet	—	—	—	—
20.	Lokomotivmannsforbundet	—	—	—	—
21.	Losforbundet	—	—	—	—
22.	Murerforbundet	—	—	—	—
23.	Musikerforbundet	—	—	—	—
24.	Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbundet..	—	—	—	—
25.	Papirindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—
26.	Politiforbundet	—	—	—	—
27.	Postfolkenes Fellesforbund	—	—	—	—
28.	Sjømannsforbundet	1	3	—	—
29.	Skin- og Lærarbeiderforbundet	1	7	—	—
30.	Skog- og Landarbeiderforbundet	6	23	—	—
31.	Skotøyarbeiderforbundet	—	—	—	—
32.	Stenindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—
33.	Støperiarbeiderforbundet	—	—	—	—
34.	Tekstilarbeiderforbundet	4	25	—	—
35.	Telefolkenes Fellesforbund	1	6	—	—
36.	Tjenestemannslaget	1	148	—	—
37.	Tobakkarbeiderforbundet	—	—	—	—
38.	Tolltjenestemannsforbundet	—	—	—	—
39.	Transportarbeiderforbundet	60	1 135	—	—
40.	Treindustriarbeiderforbundet	—	—	—	—
41.	Typografforbundet	—	—	—	—
42.	Urmaker Sønneforbundet	—	—	—	—
	Tilsammen	471	3 059	—	—

¹⁾ I tillegg til de registrerte tariffsaker i 1958 har Sekretariatet også hatt til behandling endel tariffkrav.

²⁾ For 4 av overenskomstene gjelder søknaden arbeidsstans i forbindelse med konflikten i Oslo kommune m. fl. Søknaden ble godkjent, men elektrisitetsforsyningen ble unntatt fra arbeidsstans. ³⁾ Tallene gjelder 2 søknader hver omfattende 51 overenskomster (bedrifter utenfor NAF). For disse 51 bedrifter *utenfor* Tekstilindustriens Arbeids-giverforening som følger «tekstilavtalen» har forbundet i løpet av 1958 to ganger fått Sekretariatets godkjennelse til å si opp tariffavtalene. Første gang for å *søke å få gjennomført fellesforlaget*, annen gang for å *få gjennomført in-deksregulering* som vedtatt i fellesforlaget. ⁴⁾ I tillegg kommer alle tariffavtaler for medlemmer av NAF som hørte inn under *fellesforlaget* som ble framsatt i januar 1958. Unntatt fra fellesforlaget var tariffavtalene for innenriksarten, telefonselskapene og avisbud. Ved avstemningen var det ialt 276721 stemmeberettigede, hvor-

med en prosentvis fordeling på de ulike forbund.

Godkjente søknader for å si opp tariffavtalen		Ikke godkjente søknader for å si opp tariffavtalen		Godkjente søknader for å sette i verk arbeidsstans		Ikke godkjente søknader for å sette i verk arbeidsstans		Antall tariff-saker i alt	Samlet antall tariff-saker for de ulike forbund i prosent av tariffsaker i alt %
Antall tariff'er	Antall org.	Antall tariff'er	Antall org.	Antall tariff'er	Antall org.	Antall tariff'er	Antall org.		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
66	642	—	—	—	—	—	—	91	1.60
216	13 593	—	—	1	18	—	—	2:0	3.86
125	811	—	—	—	—	—	—	125	2.19
272	3 942	—	—	—	—	—	—	274	4.80
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2 373	21 534	—	—	3	75	—	—	2 392	41.94
133	1 957	—	—	—	—	—	—	154	2.70
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	7 850	—	—	1	350	—	—	221	3.88
—	—	—	—	—	—	—	—	54	0.95
618	18 927	—	—	—	—	—	—	646	11.33
2	98	—	—	—	—	—	—	2	0.04
4	404	—	—	—	—	—	—	4	0.07
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
377	48 634	—	—	2) 7	15 637	—	—	414	7.26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	173	—	—	1	7	—	—	3	0.05
125	ca. 2 200	—	—	—	—	—	—	125	2.19
5	174	—	—	—	—	—	—	5	0.09
404	7 548	—	—	1	27	—	—	405	7.10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
72	17 941	—	—	—	—	—	—	73	1.28
28	210	—	—	—	—	—	—	29	0.51
98	1 338	—	—	8	20	—	—	112	1.96
2	145	—	—	1	76	—	—	3	0.05
21	311	—	—	—	—	—	—	21	0.37
45	532	—	—	—	—	—	—	45	0.79
3) 102	4 273	—	—	—	—	—	—	106	1.86
18	2 086	—	—	—	—	—	—	19	0.33
11	1 622	—	—	3	319	—	—	15	0.26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
49	1 016	—	—	1	10	—	—	110	1.93
34	798	—	—	1	32	—	—	35	0.61
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4) 5 204	158 759	—	—	28	16 571	—	—	5 703	100.00

av 67.3%, eller 186203 medlemmer avga stemme. På grunn av fellesforhandlingen som en forutsatte avsluttet i januar ble oppsigelsesfristen for april og mai-fagene innskrenket til 1 måned, og for det tilfelle at fellesforhandlingene ikke hadde gitt noe resultat hadde Sekretariatet godkjent at de enkelte forbund skulle avgjøre om de ville si opp de gjeldene tariffavtaler. I juli 1958 fattet Sekretariatet vedtak om å si opp alle tariffavtaler med NAF som kom inn under fellesforslaget's bestemmelse om *indeksregulering*. Samtidig ble plassene for de av LO's medlemmer som arbeidet under de forannevnte tariffavtaler sagt opp. Unntatt fra plassoppgiselsen var elektrisitetsforsyningen, olje- og bensinforsyningen, innenriksarten, losse- og lastearbeidet i havnene samt SAS. Saka ble avgjort ved tvungen rikslønnsnemnd.

Sammendragstabeller over godkjente konflikter i 1958.

Jfr. tabell VIII.

a) *Konfliktenes årsak.*

	Antall konflikter	Antall arbeidere		Antall tapte arbeidsdager for organiserte
		I alt	Organiserte	
Krav om opprettelse av overenskomst	3	30	25	299
Revisjon av overenskomst....	5	14 577	9 802	44 787
Konflikter i andre fag	—	—	—	—
Avskjedigelser m. v.	—	—	—	—
Tilsammen ...	8	14 607	9 827	45 086

b) *Konfliktenes karakter.*

Streik	7	14 602	9 822	45 086
Sympatistreik	—	—	—	—
Lockout	—	—	—	—
Blokade	1	5	5	—
Tilsammen ...	8	14 607	9 827	45 086

c) *Konfliktenes resultat.*

Arbeidernes fordringer i det vesentligste gjennomført ...	5	14 595	9 815	44 646
Arbeidernes krav ble delvis imøtekommet.....	—	—	—	—
Hevet uten resultat	2	9	9	260
Pågikk ved årets utgang	1	3	3	180
Tilsammen ...	8	14 607	9 827	45 086

d) *Tilbakegående tall.*

År	Antall konflikter	Antall arbeidere		Antall tapte arbeidsdager for organiserte
		I alt	Organiserte	
1953.....	25	535	508	14 597
1954.....	17	817	793	15 441
1955.....	16	13 539	13 525	71 152
1956.....	16	55 000	50 246	787 049
1957.....	10	5 178	5 159	¹⁾ 19 409
1958.....	8	14 607	9 827	45 086

¹⁾ Inkludert 14 000 tapte arbeidsdager for Sjømannsforbundets blokade av Hvalfangstens Arbeidsgiverforening, Sydhavssesongen.

